

Gradus. lxxj. de discretione

habitus conijcit. Sepe igitur eriguntur tota emundantur filiam: sicut et minima cauerna totum nonnunquam labores corrumpit ac perdidit. Sepe fit ut rebus per inimitias vim animi elusit: nec tamen concupiscentie ardore exciter: fitque nonnunquam ut ingens carnis afflictio: ipsos et fortallemore moueat: ut non in nobis ipsis confidant: sed in deo: que carne hanc incognire mortificat viuere. Non aliquos se cum deum diligere viderim: id causissime feruere: ut confidentia omnino fugiamus. Nihil enim ita charitate solueret: odiumque consequitur efficere sicuti confidentia. Intellectuales et valde decoros ac lucidus est anime obitus: omnibus spiritibus ideam: post in corporeas substantias ex cellit. Et quo fit ut virtuti quoque sepe altarum animarum cogitationes: pro ingentibus ad illas dilectione possunt cognoscere: idque summagis: cum a carnis luto demerit: per se des non fuerint. Si nihil ita de purgatione nature contrarium est: ut mareria omnia que legit intelligat. Obseruantes in secularibus que de obfistit diuine prouidentie: in nobis autem intellectu sciencie. Ibi que de que animo imbecilles et infirmi sunt: et corporis calamitibus et periculis: exteriores et interioribus a deo se visitare cognoscant. que vero perfecti sunt et presentia sancti spiritus et adiectione gratiam. Quotiens queis calcetulo decubuerim: aduenies in mundum spiritus: inique ac foetiditas cogitationes veluti spicula quedam iaculatur in nos: ut cum per desidiam ad orationem non exurgimus: neque contra illum oculis armanur: in foetidis obdormiamus cogitationibus foetiditas videmus somnia. Est ex spiritibus vnus que precursor dicitur: qui nos e somno surgentes primum

8a 4. 2.

cogitationum vitioz et vir. ffo. cix

rana vna banus: ita et cum virtutes exercem: fit sepe ut et vicia clam illis implicita et conera simul arripiamus. Erepti causa: hospitalitatem gastrimargia conera est: dilectioni fornicatio: discretio astus: prudentie nequicia: mansuetudini simulario et tarditas et desidia: et contra dictione sui cuiusque moderatio atque inobediencia: silentio: doctrine atque eruditionis tumor: gaudio: elatio: superbia: pigritia: delectatio rursus: conderatio: que solitudinis: accidia et torpor: castitati amaritudo: humilitati confidentia: atque his omnibus veluti commune colligitur: immo vero venterum insansiglosia conera est. Non contristemur quoties perentes aliquid a domino non cito exaudimur. Mellis enim dominus si id ex pediret: oes homines vno tempore moriere fieri impassibilis. Dees que petit aliquid a domino: nec petitionis sue consequitur effectum: omnino propter aliquam istarum causarum id paritur: siue quia intempes sine postulat: vel quia indigne et cum mansiglosia: vel quia si acciperent in superbia se eleuarent: ferentque negligentiores: cum id quod petierant adepti essent. De demonibus ac vicia vel per turbariones ad tempus aliquod: vel et iugiter ab anima discedant: nullis se ambigit ut puro. Quot autem modis: eorum huiusmodi discessio a nobis fiat: paucissimi omnino sciunt. Recesserunt a quibusdam vicia non solum fidelibus: verum et infidelibus: vno excepto. Illud enim solum veluti primarium vitiozum omnium deliquerunt: ut implere ceterorum locum: cum tale sit atque adeo noxium: ut e celo precipitare possit: consumitur prius materia diuino igni inflammata: et cum ea a radicibus consumpta: animas purgata fuerit: simul iam et vicia recedunt: nisi

~~24-5-6~~

R. 30909

de la comp^a de v^os de granada Ba.

Didaci deza archiepi hispalensis nouarū
 deffensionum doctrine angelici do-
 ctoris beati Thome de aquino
 super tertio libro sententia-
 rum q̄stiōes profundis-
 sime ac vtilissime
 feliciter inci-
 piūt.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and is significantly faded.

**Tabula questionum et cōclusionum
tertij libri defensionum theologie
diui Thome de aquino.**

Tabula questionum et conclusionum huius tertij libri

defensionū theologie diui thome de aquino in tertio libro sententiarum per reuerēdissimū dominū Didacum de de-
sa archiepiscopum hispalensem.

Distincti. j. Questio. j.

Utrum humana natura quā filius dei assum-
psit ppter humani generis reparationē potu-
erit a trib⁹ suppositis diuine nature assumi.

ꝑclu^o. ꝑ^a. **C** Filius dei assumpsit humanā naturā in re-
mediū peccati generis humani: ita q̄ si hō
nō peccasset filius dei incarnat⁹ nō fuisset.

ꝑclu^o. 2^a. **C** Possibile fuit eandē humanitatē numero
assumi a duab⁹ vel trib⁹ psonis diuinis simul.

ꝑclu^o. 3^a. **C** Humanitas xp̄i assumpta ad vnitatem di-
uini suppositi: nō potest esse vnita diuine na-
ture quin sit vnita pprietati personali.

Distincti. ij. Questio. j.

Utrum persona diuina possit assumere natu-
ra irrationalem.

ꝑclu^o. ꝑ^a. **C** Deus de potētia sua absoluta posset assum-
mere quamcūq; naturā irrationale.

ꝑclu^o. 2^a. **C** Suppositū diuinū potuit assumere natu-
ram humanā absq; hoc q̄ deo frueretur.

ꝑclu^o. 3^a. **C** Fil⁹ dei assumēdo humanitatē: assumpsit
formā totius ex compositiōe corporis et ani-
me resultatē.

Distincti. iij. Questio. j.

Utrū beatissima virgo maria fuerit cōcepta
in peccato originali.

ꝑclu^o. ꝑ^a. **C** Beata virgo maria concepta fuit in pecca-
to originali.

Distincti. iiii. Questio. j.

Utrum beata virgo aliquid actiue egerit in
conceptione xp̄i propter quod veredici pos-
sit mater dei.

ꝑclu^o. ꝑ^a. **C** In ip̄a conceptione xp̄i beata virgo nichil
actiue operata est sed solam materiam mini-
strauit.

ꝑclu^o. 2^a. **C** Beata virgo vere et proprie dicat⁹ et ē ma-
ter dei.

Distincti. v. Questio. j.

Utrū vnio nature diuine et humane in xp̄o
sit maxima vnio creata.

ꝑclu^o. ꝑ^a. **C** Vnio nature humane ad suppositū diui-
num in xp̄o est relatio realiter existens in hu-
mananatura.

ꝑclu^o. 2^a. **C** In assumptiōe humane nature in xp̄o: sup-
positum filij est terminus assumptionis.

ꝑclu^o. 3^a. **C** Vnio naturarum in xp̄o est maxima inter
vniones creatas.

ꝑclu^o. 4^a. **C** Diuina natura aut diuina psona vniri nō
potest humanitati xp̄i neq; eius carni prope
vt forme.

Distincti. vj. Questio. j.

Utrum in xp̄o sint plura esse existentie.

ꝑclu^o. ꝑ^a. **C** In xp̄o nō est nisi vnū eē existētie simplr.

ꝑclu^o. 2^a. **C** In incarnatione xp̄s nō assumpsit naturā
humanā cum omni entitate positiua quā in-
cludit suppositū et persona humana.

Distinctionis. vij. et. viii. Questio. prima.

Utrum in xp̄o sint due filiationes.

ꝑclu^o. ꝑ^a. **C** In xp̄o nō est nisi vnica filiatio realis qua
ab eterno refertur ad patrem.

ꝑclu^o. 2^a. **C** Per eandē relationē realē aliquid potest
referri ad plures terminos: cōintellectis ta-
mē pluribus respectib⁹ rationis.

Distincti. ix. Questio. j.

Utrū humanitas xp̄i sit adoranda adoratio-
ne latric.

ꝑclu^o. ꝑ^a. **C** Humanitas xp̄i simul cū xp̄o adoranda est
adoratione latric: quāuis xp̄s nō sit adoran-
dus adoratione latric ratione humanitatis.

ꝑclu^o. 2^a. **C** Imago xp̄i adoranda est adoratione la-
tric sicut et xp̄s.

ꝑclu^o. 3^a. **C** Crux xp̄i est adoranda adoratione latric.

Dist. x. et. xi. Questio. j.

Utrū iste ppositiones sint vere et cōcedēde.
xp̄s fm q̄ iste homo est de⁹. vel xp̄s fm q̄ iste
homo est persona aut suppo^m.

ꝑclu^o. ꝑ^a. **C** Iste ppositiones sunt vere et concedē-
de. xp̄s fm q̄ iste homo est de⁹. et xp̄s fm q̄
iste homo est suppositū et persona.

ꝑclu^o. 2^a. **C** Iste ppositiōes. filius dei ē creatura vel
xp̄s est creatura: sunt false et nō concedēde.

ꝑclu^o. 3^a. **C** Ista ppositio. xp̄s vel iste homo demō-
strato xp̄o incepit esse est falsa.

Questio. ij. Utrū christus sit filius dei adoptiuus.

ꝑclusio. i. **C** Ista ppositio simpliciter dicta est falsa.
xp̄s vel iesus aut ille hō loquendo de xp̄o est
filius dei adoptiuus.

ꝑclu^o. 2^a. **C** Ista ppositio. xp̄s fm q̄ homo ē filius dei
adoptiu⁹ est falsa et nullo modo cōcedēda.

Distincti. xij. Questio. j.

2du° . p°. **Utrum xps potuerit peccare.**
¶ Xps peccare nō potuit nec habuit potētā peccandi proprie loquendo.

Distin. xiiij. Questio. i.

Utrum anima xpi habuerit gratiam creatas formaliter et actu infinitā.

2du° . p°. **Gratia habitualis anime xpi est actu infinita in genere et fm quid nō simpliciter.**

Disti. xiiij. Questio. i.

Utrum anima xpi sit sciens formaliter scientia creata.

2du° . p°. **Divina essentia essenon potest anime xpi vel rationali creature formalis noticia aut cognitio.**

2du° . 2°. **In anima xpi preter sciētiam sibi a deo infusam: oportet poni scientiam aliam naturaliter acquisitam.**

Questio. ij. Utrū anima xpi in verbo videat omnia alia a verbo.

2du° . p°. **Anima xpi nō scit in verbo omnia que scit verbum.**

2du° . 2°. **Anima xpi cognoscit in verbo infinita nō simpliciter sed fm quid.**

Distinctionis. xv. xvij. xvij. Questio prima.

Utrum anima xpi habuerit omnipotētiam q̄ a dolore sensibili posset ipsum preseruare.

2du° . p°. **Anima xpi nō habuit omnipotentiam simpliciter nec respectu inutationis creaturarū nec respectu proprii corporis.**

2du° . 2°. **In xpo fuit vere et pprie dolor sensibilis.**

2du° . 3°. **Dolor passionis xpi peruenit vsq; ad superiorē rationē vt est natura nō vt est ratio.**

2du° . 4°. **Voluntas xpi considerata vt natura: nolebat passionē aut mortē subire fm iudicium rationis inferioris considerate vt natura.**

2du° . 5°. **Xps aliquo modo habuit necessitatem absolutam moriendi ac paciēdi. s. fm causas remotas. veruntamē fm causas proximas nō necessitate absoluta sed propria voluntate mortem et passionē subijt.**

Distinctionis. xvij. xix. xx. Questio prima.

Utrum aliqua pura creatura potuerit satisfacere pro tota natura humana collapsa in p̄mis parentibus.

2du° . p°. **Adheritum xpi et eius satisfactio sufficiens ē pro infinitis hominibus si essent.**

2du° . 2°. **Xps per passionē suam quam in humana**

natura assumpta pertulit: sufficienter satisfecit pro tota natura humana collapsa.

2du° . 3°. **Adheritū et satisfactio xpi nō habet efficaciam vltimatam nisi in illis qui xpo vniuntur per fidem et charitatem.**

Distinctionis. xxj. et. xxij. Questio prima.

Utrū xps d̄sierit esse homo in triduo mortis

2du° . p°. **In morte xpi diuinitas mansit vnita anime et carni quāuis nō vumanitati.**

2du° . 2°. **Xps vere et per suam presentiam descendit ad inferos.**

2du° . 3°. **In triduo mortis xps totus fuit in inferno et totus fuit in sepulchro.**

Dis. xxij. Questio. i.

Utrū habitus virtutū sint homini necessarii.

2du° . p°. **Habitus virtutū sunt homini necessarii.**

2du° . 2°. **Habitus virtutum sunt essentialiter forme absolute de prima specie qualitatis.**

Questio. ij. Utrum fides theologica sit virtus.

2du° . p°. **Fides charitate informata est virtus.**

2du° . 2°. **Fides theologica siue sit formata siue informata est donū dei.**

2du° . 3°. **Homo aliquem articulū fidei pertinaciter discredens: nō habet habitum fidei infuse.**

2du° . 4°. **Fides est vna virtus et vnus habitus.**

Distinctionis. xxiiij. et. xxv. Questio prima.

Utrum fides sit de visis.

2clusio. 1. **Fides non est de visis ab intellectu fidem habente.**

2clusio. 2. **Fides non proprie est de scitis ab intellectu fidem habente.**

2clusio. 3. **Fides est certior scientia certitudine inhesionis.**

Dis. xxvij. xxviiij. xxix. et. xxx. Questio p̄ma.

Utrū homo debeat ex charitate diligere deū plus q̄ seipsum.

2clusio. 1. **Charitas est virtus.**

2clusio. 2. **Obiectum charitatis est deus in quantum est beatificatiuus vel beatitudinis obiectus.**

2clusio. 3. **Homo ex charitate plus debet diligere deum q̄ seipsum.**

2du° . 4°. **Charitas inclinā ad amādum deū duplici amore. s. amicitie et concupiscētie. ad amorem amicitie per se et principaliter: ad amorem vero concupiscētie ex consequēti.**

- ꝑclu^o. 5^a. ¶ In dilectione dei potest haberi quodāmodo respectus ad mercedem.
- ꝑclu^o. 6^a. ¶ In dilectione dei non ē mod^o adhibēdus.
- ꝑclu^o. 7^a. ¶ Nō omnes proximi sunt ex charitate eqli-ter diligendi.
- ꝑclu^o. 8^a. ¶ Charitas feruentius diligit amicos q̄ inimicos. et dilectio amici melior ē bonitate specifica q̄ dilectio inimici.

Distinctionis. xxxij. et xxxij. Questio prima.

Utrum fides remaneat in patria.

- ꝑclu^o. ꝑ^a. ¶ Habitus fidei non remanet sed euacuā in patria.
- ꝑclu^o. 2^a. ¶ Actus fidei non remanet nec remanere potest in patria simul cum actu diuine uisionis beatifice.

Dis. xxxiiij. Questio. i.

Utrum ex actibus humanis acquirantur habitus virtutū in appetitu sensitivo subiectiue existentes puta in concupiscibili vel irascibili.

- ꝑclu^o. ꝑ^a. ¶ Alique virtutes morales sūt subiectiue in solo appetitu sensitivo qui diuiditur per irascibilem et concupiscibilem.
- ꝑclu^o. 2^a. ¶ Alique virtutes p̄t in nobis acquiri ex assuetudine operum.
- ꝑclu^o. 3^a. ¶ Preter virtutes morales humanis actib⁹

acquistas: sunt homini necessarie quedā alie virtutes morales diuinitus infuse.

- ꝑclu^o. 4^a. ¶ Virtutes morales et cardinales remanebunt in patria post resurrectionem.

Distinctionis. xxxiiij. et xxxv. Questio prima.

Utrum dona spiritus sancti sunt habitus a virtutibus distincti.

- ꝑclu^o. ꝑ^a. ¶ Dona spiritus sancti sunt habitus distincti a virtutibus infusis theologis et moralibus.
- ꝑclu^o. 2^a. ¶ Dona spiritus sancti remanebunt in patria alio modo q̄ in presenti vita.

Dis. xxxvi. Questio. ij

Utrum virtutes cardinales sint inter se cōnexe ita q̄ qui habet vnā habeat omnes.

- ꝑclu^o. ꝑ^a. ¶ Prudentia esse nō potest sine virtutibus moralibus nec ecōtra virtutes morales possunt esse sine prudentia.
- ꝑclu^o. 2^a. ¶ Quattuor virtutes cardinales imo et omnes virtutes morales sunt adinuicē cōnexe.

¶ Explicit tabula questionū et cōclusionū tertij libri defensionum sancti doctoris per Reuerēdissimū dominū Didacum de deca archiepiscopum hispalensem.

Didaci dezaarchiepi
hispalensis nouaz def-
fensionū doctrine āge-
lici doctoris brī Tho-
me de aquino sup ter-
tio libro sniarū q̄stioēs
p̄fundissime ac vtilissi-
me feliciter incipiunt.

Incap

mam distinctio-
nem tertij libri
sententiarū q̄ri-
tur vtrū huma-
na natura quaz
fili⁹ dei assump-
sit p̄p̄t humani
generis repara-
tionez potuerit
a tribus supposi-

tis diuine nature assumi: et arguit q̄ non . quia
si sic: aut esset vnus homo aut plures. sed non
plures qz nō haberēt nisi vnā aiām et vnū cor-
pus. ergo esset vnus homo: et posset demonstrā-
ri iste homo est pater et fili⁹ et spūs sanctus. sed
ille homo nō potest supponere nisi psonā patris
vel filij vel spūs sancti. ergo psona patris esset
pater et filius et spūs sanctus vel psona filij vel
psona spūs sancti quod est impossibile. ergo impos-
sibile est talē assumptionē esse. ¶ In oppositum
arguitur. quia psona incarnata subsistit in dua-
bus naturis diuina. s. et humana. sed tres p̄sone
possunt subsistere i vna natura diuina. ergo etiā
subsistere possunt in vna natura humana a tri-
bus psonis assumpta. ¶ In hac questione erūt
quattuor articuli vt in precedētibus libris.

Quantum ad p̄

imum articulū sit prima conclu-
sio q̄ filius dei assumpsit huma-
nam naturā in remediū pecca-
ti generis humani: ita q̄ si ho-
mo nō peccasset filius dei incarnatus nō fuisset
hāc conclusionē tenet. S. Tho. in hac disti. q. p̄

ma arti. 3°. Et magis exp̄sse tertia parte. q. p̄ma
arti. 3°. ¶ Secunda cōclusio est q̄ possibile fuit
eandē humanitatē numero assumi a duab⁹ vel
trib⁹ psonis diuinis simul. hāc cōclusionē tenet
S. Tho. in hac disti. q. 2°. ar. 4°. Et tertia p̄te
q. 3°. arti. 6°. ¶ Tertia conclusio est q̄ humani-
tas xp̄i assumpta ad vnitatē diuini suppositi: nō
pōt esse vnitadiuine nature quin sit vnita p̄p̄rie
tati psonali. hęc cōclusio accipitur ex dictis. S.
Tho. infra disti. 5°. q. p̄. ar. 3°. et. q. 2°. articulis
p̄mo et. 3°. Et. 3°. p. q. 2°. ar. 2°. et. q. 3°. ar. 3°.

Quantuz ad ar

ticulum secundū arguēduz est
contra conclusiones. et quidez
contra primā arguit Scot⁹ p̄-
bando q̄ predestinatio anime
xp̄i nō solum fuerit pro redēptione altarū: p̄mo
quia prius natura q̄ aliqd̄ preuideat circa pec-
catorē siue de pena siue de peccato: deus p̄le-
git ad curiā celestē omnes quos voluit h̄re hoī-
nes et angelos in determinatis gradib⁹: et nul-
lus est predestinat⁹ tm̄ quia aliū p̄uisus est ca-
surus: vt sic nullum oporteat gaudere de lapsu
alterius. multo magis ergo hoc est verū de pre-
destinatione illi⁹ anime q̄ predestinabat̄ ad sū-
mam gl̄iam. vniuersaliter enīz ordinate volēs:
p̄us videtur velle hoc quod ē fini p̄p̄inquir⁹. et
ita sicut p̄us vult alicui gl̄iam q̄ gr̄am: ita etiam
inter p̄destinatos q̄bus vult gl̄iam: ordinate vi-
detur p̄us velle illi gl̄iam quem vult esse fini p̄-
ximiorē. et ita huic anime. ¶ 2°. ¶ Nulla ne-
cessitas fuit vt anima a p̄ncipio gl̄iosa cui deus
preoptauit non tm̄ sūmam gl̄iam sed coenā illi
anime: vnita fuisset corpori passibili si nō fuisset
redēptio faciēda: et ideo auctoritates exponen-
desunt q̄ xp̄s non venisset vt redēptor nec vt
passibilis. sed nō solum p̄pter illam redēptionē
videtur deus illam aiām ad tantā gl̄iam p̄ordi-
nasse: cū illa redemptio seu gl̄ia animarū redi-
mendarum nō sit tantū bonum quātum est gl̄ia
anime xp̄i. nec est verisimile tantū bonum in en-
tibus et tā summū: esse tātū occasionatū p̄pter
minus bonū. sicut nō est verisimile deū p̄us pre-
destinasse adam q̄ xp̄m: quod tamē sequeret̄.
¶ 3°. ¶ Quia sequeret̄ q̄ de⁹ predestinādo adā:
prius preuidisset eum casuruz q̄ predestinasset
xp̄m si predestinatio xp̄i tantū modo fuit p̄ redē-
ptione alioz. hoc autem nō videt̄ esse cōueniēs
neq̄ verū. ¶ Cōtra secundā cōclusionē arguit
Scotus p̄bando q̄ vna natura non posset simul
assumi a tribus suppositis aut psonis diuinis sic

q̄ primus terminus vnionis esset persona primo sic. in omni essentiali dependentia vnus dependens precise dependet ad vnum quod totaliter terminat dependentiam eius. sed in ista vnione est essentialis dependentia vnus nature et vna persona essentialiter terminat eam. ergo non potest eadem natura dependere ad plures tales personas. **A**baio: pbatur in omni essentiali dependentia causati ad causam. quia impossibile est idem causatum habere plures causas totales in eodem genere causandi vel essendi a quibus dependeat: sequeretur enim q̄ essentialiter dependeret ab illo vt a causa quo non existente nihilominus esset. si enim causatum aliqd̄ habeat. a. pro causa totali efficiente: et cum hoc. b. a. sufficienter efficit ipsum omni alio circūscripto alias non esset causa totalis. igitur ille effectus esset ab. a. non existente. b. et ita non dependeret a. b. **C**on similitur econuerso arguitur de. a. si b. ponatur causa totalis. igitur si. b. ponatur causa totalis et similitur. a. vtrūq̄ erit causa totalis et neutrum erit causa totalis. et ita arguitur in omnibus dependentijs etiam que non sunt causatorum ad causas. quia cū dependentia alicuius fuerit totaliter terminata ad aliquid: ipsum non potest dependere ad aliud dependentia eiusdem rationis et cetera. Similiter confirmatur hoc de accidenter respectu plurium subiectorum. **A**baio: vero probatur. quia personalitas creata totaliter terminat eam: et illa stante non posset simul esse i alia persona siue creata siue increata. sed non minus terminat eā personalitas quecūq̄ diuine persone q̄ terminaretur a personalitate creata. igitur. **C**2° arguitur sic. quia multiplicato supposito creato multiplicatur natura. ergo similitur multiplicato supposito increato. tenet consequētia quia increatum supplet vicem suppositi creati. ergo ita distinguit sicut distingueret suppositum creatum. **C**3° quia illud quod competit alicui vt distinguitur ab alio non potest competere illi alij. sed incarnatio competit filio vt distinguitur a patre. ergo non potest competere patri. **C**4° arguitur ab alijs sic. quia infinitati nature attestatur q̄ possit esse in pluribus suppositis: vnde consuevit dici q̄ pluralitas diuinorum suppositorum cum vnitatem diuine essentie puenit ex illimitatione diuine nature. hominis infinitas et illimitatio repugnat creature. ergo nulla vna natura creata sic potest assumi q̄ existat in pluribus suppositis. **C**5° quia dependentia nature create assumpte perfectius terminatur per diuinum suppositum q̄ terminaretur

per proprium. sed si natura creata constitueret proprium suppositum non posset simul esse in proprio supposito et in aliendo. ergo fortiori ratione natura creata assumpta ab vno supposito diuino non potest assumi ab alio. **C**6° quia sicut accidens naturaliter sustentatur in supposito substantie: sic miraculose natura humana sustentatur in supposito diuino assumente eam. s̄ vnum accidens non potest simul esse in pluribus subiectis. ergo nec eadem natura potest simul esse in pluribus suppositis diuinis. **C**7° quia Anselm^o libro de conceptu virginali expresse dicit q̄ tres persone non potuerunt vnum atq̄ eundem hominem assumere. et si dicatur q̄ Anselmus accipit ibi homines pro supposito quod nō est assumptibile et non pro natura: contra quia ibidem concedit q̄ vna persona potuit assumere hominem non autem tres persone. sed primus non potest concedi accipiendo hominem. p̄ supposito sed solum pro natura. igitur secundū non negatur accipiendo hominem pro supposito sed pro natura. **C**ontra tertiam conclusionem arguit Scotus probando q̄ essentia diuina per se subsistens potest esse proximus terminus vnionis. quia ipsa natura diuina nullum esse habet a persona sed prius naturaliter q̄ sit in persona dat esse persone. est enim natura de se hec et per se subsistens licet non incōmunicabiliter. videt enim q̄ ipsa incōmunicabilitas non sit necessario propria ratio terminandi illam sed subsistere simpliciter. **C**2° arguit ad idem Durandus sic. si non posset fieri vnio nature humane cum diuina in supposito diuino q̄ ad existentiam nisi fieret vnio eiusdem nature cum proprietate relativa quo ad personam: hoc non esset nisi quia vnio naturarum fm existentiam supponeret vnionem fm esse personale: aut quia ad vnionem fm existere vel existentiam necessario concomitaretur aut sequeretur vnio fm personam vel fm esse personale: sed neutrum istorum est vt pbabitur. ergo natura humana posset vniri diuine persone in supposito relativo q̄ ad existentiam dato q̄ non vniretur proprietati relative quo ad personam. **A**baio: patet. quia si vna vnio non supponit aliam nec necessario concomitatur aut sequitur: tūc vna potest esse sine alia. **A**baio: probatur q̄ ad omnes eius partes. q̄ enim vnio nature diuine cum creata in eodem supposito fm existentiam non supponat tanq̄ potest vnionem que est fm proprietatem relativam probatur. quia vnio nature assumpte cum persona supponit vnionem eius cum essentia di-

uina quod sic patet. quia per illud primo competit persone diuine vniri nature assumpte per quod competit ei dependentiam terminare nature assumpte. sed persone diuine competit terminare dependentiam nature assumpte ratione substantie vel essentie diuine. ergo persone diuine competit vniri nature assumpte ratione essentie et non econtra. Ab alio patet quia sicut natura assumpta vnitur quia dependet: ita persona assumens eam vnitur quia terminat dependentiam. Ab alio patet quia persona diuina non subsistit nisi per essentiam vel ratione essentie. per hoc autem per quod competit sibi per se subsistere: competit sibi primo terminare dependentiam nature assumpte: et hoc est essentia. quare et c. q. autem ad vnionem nature create cum diuina quod ad existentiam non necessario concomiteretur vel sequatur vnio eiusdem nature cum proprietate relatiua quo ad personam patet. quia ista concomitantia vel consequentia non esset nisi ex habitudine essentie diuine ad proprietatem relatiuam: quia humana natura secundum se nullam habitudinem necessariam habet ad hoc vt vnatur proprietati relatiue. et ideo si sit ibi aliqua necessitas: illa consurgit ex habitudine nature diuine ad proprietatem relatiuam: vt quia natura humana vnita est diuine nature que necessariam habitudinem habet ad proprietatem relatiuam: per consequens vnatur alicui proprietati relatiue. sed istud non potest dici quia essentia diuina non solum habet habitudinem necessariam ad vniam proprietatem relatiuam sed ad omnes. si ergo propter necessariam habitudinem nature diuine cum proprietate relatiua ad vnionem nature humane cum essentia diuina secundum existentiam sequeretur necessario vnio eiusdem cum proprietate relatiua quo ad personam: sequeretur quod non posset fieri vnio humane nature cum diuina secundum existentiam quin fieret vnio eiusdem cum qualibet proprietate relatiua quo ad personam: quia essentia diuina ad quamlibet habet necessariam habitudinem et non ad alteram solum: et ita vnum suppositum relatiuum non posset assumere sine alio quod est erroneum. relinquatur ergo quod in supposito diuino licet relatiuum posset fieri vnio humane nature cum diuina secundum existentiam dato quod non fieret vnio cum proprietate relatiua quo ad personam: sed tunc talis vnio non plus fieret in vno supposito quam in alio sed equaliter in omnibus: quod esset solum secundum existere quod est omnibus com-

mune et non secundum aliquid proprium et personale. hec Durandus.

Quantum ad ar

ticulum tertium primo notandum est quod quia deus vno simplicissimo actu nouit omnia que scit: scientia eius nullo modo est discursiua nec in actu diuine agnitionis est dare ordinem prioris et posterioris aut natura aut duratione. quoniam in vna et eadem re numero omnimode simplicissima qualis est actus diuine noticie secundum seipsam: dari non potest prius et posterius nisi secundum modum nostrum intelligendi qui diuinam perfectionem que vna numero est et simplicissima: intelligere non possumus nisi multipliciter et pluribus cognitionis actibus propter nostri intellectus imperfectionem. ex qua prouenit quod ea que in deo sunt: mente capere non possumus nisi illo modo quo res materiales quibus intellectus noster naturaliter proportionatur: apprehendimus secundum illud apostoli Romanoꝝ primo. inuisibilia dei per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur sempiterna quoque virtus eius et diuinitas. Ex quibus inferimus pro veritate prime conclusionis quod inter prescientiam dei et eius predestinationem nullus omnino ordo est prioris et posterioris neque secundum naturam neque secundum durationem prout prescientia et predestinatio sunt in deo noticia quedam vel ratio seu preordinatio. quoniam vt sic: prescientia et predestinatio sunt vnus et idem actus re omnino simplicissimus in deo. et consimiliter nullus ordo prioris et posterioris est inter predestinationem vnus electi et predestinationem alterius. quia vnus et idem actus predestinationis omnino simplicissimus: est in deo quo omnes electi ab eterno predestinati sunt. neque quantum ad ipsum actum predestinationis diuine: predestinatio vnus electi nec etiam christi est causa predestinationis alterius prout infra distinctione decima questione tertia articulo primo sub articulo tertio Sanctus Thomas deducit. Et tertia parte questione vigesima quarta articulo tertio et quarto. quamuis effectus predestinationis in vno vt in christo: sit causa effectus predestinationis in alijs. verum tamen sicut tactum est: quia intellectus noster apprehendit diuina et spiritalia per modum rerum corporalium et sensibilibus propter conaturalem proportionem quaz

habet ad huiuscemodi res: inde est q̄ in deo diuersis conceptibus apprehendit vnum ⁊ eundē actum predestinationis diuine et prescientie ei⁹ atq; dilectionis et electionis: et sub quodam ordine prioris et posterioris ea intelligit: queꝝ ordinem ipse diuine participationes habet i creaturis. vnde qz in nobis ordinatio aliquorum in bonum: presupponit eorum electionem ad tale bonum: electio autem ipsorum presupponit illorum dilectionem: ipsa autem dilectio presupponit eorum noticiam ⁊ cognitionem quia nihil ē volitum quod non sit cognitum: ideo intellect⁹ noster primo concipit in deo prescientiam ⁊ noticiam omnium: deinde quorundam dilectionē ad salutem eternam: consequenter vero electionem illorum ad tale bonum: pre alijs quos ad illud non eligit: et demum ipsorum ordinationē ac directionem ad bonum salutis eterne consequendum. Ex quo patet q̄ fm ordinem nostre cognitionis: prescientia futurorum in deo precedit dilectionem: dilectio vero precedit electionem quorundam: electio autem precedit ipsorum predestinationem. et hunc ordinem Apostolus tenet Romanoꝝ octauo vbi dicit. quos presciuit scilicet deus: et predestinavit conformes fieri imaginis filij sui. super quo dicit glosa. predestinatio igitur est gratie preparatio q̄ sine prescientia esse non potest. cuius ratio accipi potest ex dictis Sancti Doctoris prima parte questione vigesima secunda articulo primo. et vigesima tertia articulo primo. quia predestinatio ē pars prouidentie que vt Boetius dicit quarto libro de consolatione est ratio seu noticia in summo omnium principe constituta. Falla est igitur quorundam imaginatio q̄ scilicet prius natura deus predestinat omnes electos ad curiam celestem vel ad salutem eternam: q̄ sciat aut preuideat circa peccatores peccatum vel penā ipsorum. nam vt ex deductis apparet: prius fm ordinem nostre intellectionis est in deo futurorum omnium prescientia tam saluandorum q̄ damnandorum ipsoruꝝ meritorum aut demeritoruꝝ et quoruꝝ peccatorum lapsus ac reparatio: q̄ predestinatio seu preordinatio saluandoruꝝ in vitam eternam. quia vt deductum est predestinatio prescientiam presupponit futuroruꝝ. vnde prius fm ordinem cōsiderationis nostre de⁹ presciuit lapsum humani generis et modum ac ordinem sue redemptionis et redemptorem p̄uidit ac preordinauit et predestinavit illum vt esset filius dei in virtute in natura humana sub-

sistens: q̄ ceteros quoscūq; homines ad vitam eternam predestinasset. nam et omnium hominuꝝ predestinationē: ex ipsius redēptoris nostri predestinatione dependere voluit. est enim predestinatio xpi causa nostre predestinationis q̄ ad predestinationis effectū put Sanct⁹ Thomas docet infra distinctione decima questione tertia articulo primo sub articulo tertio. Et tertia parte q̄stione vigesima quarta articulo quarto. Non ergo vt quidam delirāt incarnatio xpi aut eius predestinatio: occasionata dicenda est si propter liberandum hominem a peccato ⁊ nō sine illo facta est. quoniam illud dicitur casualiter contingere: quod preter intentionē agētis casualiter vel fortuito euenit. ipsa autem incarnatio et predestinatio christi sicut dictuꝝ est: fuit ab eterno a deo intenta et preordinata principalis q̄ cunctorum aliorum hominū predestinatio: cum volita et intenta fuerit a deo vt esset causa predestinationis alioꝝ cunctoruꝝ hominum. neq; obstat q̄ predestinatio xpi nō fuisset homine non peccante: quia et lapsus hominis ab eterno preuisus est a deo per xpi incarnationem reparandus: imo vt Sanct⁹ Bonauentura inquit principalis in intentione dei fuit reparatio lapsi: q̄ cōditio vel creatio hominis ad lapsum possibilis.

¶ Secundo Notandum est pro veritate secunde cōclusionis q̄ vt accipi potest ex dictis. S. Tho. infra distin. 5. q. p̄ma articulo p̄mo sub articulo p̄mo ad. 3. Et tertia parte. q. 2. articulo. 7. et 8. in incarnatione verbi dei est duo considerare: assumptionem videlicet qua p̄sona verbi naturam humanā assūpsit: et vnionē que ex ip̄a assumptione resultat. assumptio autē fm p̄p̄iam significationem dicit actionē in persona assumēte ⁊ dicit passionē in natura humana assumpta. vnio vero p̄p̄ie dicit relationē inter extrema vnita. s. inter p̄sonam diuinā et humanā naturā. huiuscemodi tamē relatio in natura humana: ē relatio realis. in persona vero diuina: est relatio rationis. est enim hoc generaliter verum q̄ creature ad creatorē: est relatio realis. creatoris vero ad creaturā: est relatio rationis dūtaxat. put dictum fuit in primo libro. Ex quibus inferim⁹ q̄ dependentia humane nature assumpte ad p̄sonam diuinam assumptē dupliciter potest attendi. vno modo sicut ad causam efficientem: ⁊ ista dependentia est cōmuniter a tribus personis diuinis: eo q̄ omnis efficientia et operatio

dei ad extra cōmunis est tribus psonis. tota enī trinitas psonarū effecit assumptionem et vnionem humane nature ad personam filij. Alio modo potest attendi dependentia sicut ad terminum. et hoc iterum dupliciter. vno modo sicut ad terminum assumptionis. alio modo sicut ad terminum vnionis. primo modo dependentia nature humane assumpte in xpo ad personā filij dei assumptam: est dependentia sicut ad terminum mot⁹ vel actionis. et quia assumptio nature humane in xpo terminata est ad substantiaz persone filij dei et ex consequenti ad eius eē suppositale et substantiale per quod perficitur ita vt natura humana substantialiter existat in psona filij et ipsa psona filij substantialiter subsistat in humana natura et dicat^r substantialiter hō et homo dicat^r substantialiter de⁹: ideo dependentia humane nature assumpte ad psonā filij dei assumptam: est dependentia pfectibilis et in potētia existentis ad terminū pfectientē et actuantē in eē substantiali et suppositali. quia vero vnio de principali significato importat relationem vt premisum est: ideo dependentia nature humane assumpte ad psonam filij dei sicut ad terminū vnionis: est dependentia relatiui ad terminū relatiuū. et quāuis inter psonam diuinā assumptam et naturā humanā assumptā possit attendi respectus quidam dicit^r enim assumēs in respectu ad assumptū et e contra: quā tamē talis respectus nō importat p nomen assumptis vel assumpti de principali significato sed p modum cōnotati: dicunt^r enim relatiua fm dicit^r non fm esse: inde est qd propria dependentia nature humane assumpte in q^m huiusmodi ad psonam diuinā assumptam: non ē principaliter dependentia relatiui ad terminū relatiuum capiēdo relatiuū fm esse. ¶ Aduertendum tamē qd dependentia humane nature assumpte in q^m huiusmodi ad personam diuinā assumptam quāuis sit substantialis: tamen non est naturalis quasi ex principijs nature humane cōsecuta sed est supernaturalis voluntate dei ac ineffabili eius dignatione humane nature cōcessa quemadmodum et ipsius vnio et assumptio. ex quo sequit^r qd q^m est de se non est determinata ad vnā personam diuinā nisi ex diuina pordinatione. vnde si deus id pordinasset: terminari potuisset ad duas et ad tres personas diuinas. vt enim Augustinus dicit in epistola ad volusianum in mysterio incarnationis tota ratio facti est potentia facientis. est autem condicio et naturalis potentia dei facientis incarna-

tionem qd plura supposita habere possint vnā numero naturam sicut patet de natura diuina. sicut ergo tres persone possunt subsistere in vna natura diuina: ita et subsistere possent in vna natura humana si deus id voluisset. non enim maioris potentie est tres personas vnire humanam naturam omnibus et singulis tribus qd vnillarum dūtaxat. non enim vlli persone diuine aut omnibus simul repugnat assumptionem et vnionem nature humane terminare. ¶ Neq; obstat vt quidam obijciunt qd vna sola persona diuina sufficiens est dependentiam nature assumpte perfecte et totaliter terminare ita vt alie supfluerēt. quoniam si tres persone humanam naturam assumerent: quāuis singula earum per se dependentiam humane nature complete et totaliter terminaret intensiue et totalitate perfectionis eo qd subsistentia et personalitas vnus persone sit eque perfecta et completa sicut omnium trium cum omnium sit idem subsistere et vna bonitas ac eadem maiestas: non tamen illam dependentiam complete et totaliter terminaret totalitate extensiua. non enim vna persona dependentiam humane nature tot psonalitatibus terminaret quot simul omnes tres. neq; ex terminatione et suppositione humane nature in vna persona verificarentur de humana natura in cōcreto tot predicata substantialia quot verificarentur propter eius suppositionem et terminationem in duabus vel tribus. nam tunc vere et substantialiter diceretur vnus homo est pater et filius et spiritus sanctus et e contra pater et filius et spiritus sanctus sunt vnus homo: quod nunc vere non dicitur sola persona filij dei terminante et suppositante naturam humanā assumptā.

Tertio Morandum est qd duo sūt que precipue ingerunt difficultatem et repugnantiam secunde conclusioni. vnum est quia communis natura vel quidditas que non est suum esse: diuiditur et pluralificatur ad diuisionem et pluralitatem suppositoꝝ in ea subsistentium eo qd esse habeat fm qd est in supposito ac per hoc habet plura esse in pluribus suppositis. ad pluralitatem vero esse: necessario pluralificatur natura quia vnus rei vnum tantūmodo est esse substantiale et suppositale. cum ergo humana natura sit quidditas que non est suum esse hoc enim solius diuine nature est: videtur sequi qd diuidatur et pluralificetur fm esse ad diuisionem et pluralitatem suppositoꝝ in ea subsistentium. sed si tres persone assumerent hu-

manam naturam: essent tria supposita in humana natura subsistentia et per consequens essent tres humane nature, non ergo vna numero humana natura a tribus personis assumi potest vt tenet conclusio. Aliud quod difficultatem facit contra conclusionem est quoniam tota ratio propter quam vnum accidens non potest esse simul in pluribus subiectis est quia accidens habet indiuiduationem et suppositionem a subiecto, nam ab eo a quo forma indiuiduatur et supponitur: habet unitatem vel pluralitatem, cum ergo omnis natura habeat suppositionem et indiuiduationem a supposito quod in ea subsistit: sequi videtur quod natura humana necessario sit vna in vno supposito et plures in pluribus suppositis: ac per hoc quod repugnantiam implicet vna numero naturam humanam a tribus personis diuinis assumi. Ad primam harum difficultatum respondet ex dictis Sancti Thome in hac distinctione questione secunda articulo quarto ad quintum, quod maior propositio habet veritatem quando plura et distincta supposita habent plura esse et distincta: non quando habent vnus tantummodo esse sicut est in proposito nostro, nam trium personarum diuinarum vnum est solummodo esse, et ratio dicti tacta est supra quia vnus rei vnus est esse subsistentie dicitur, vnde si plura supposita habeant diuersa esse subsistentie: necesse est quod forma vel natura in illis existens habeat plura et diuersa esse subsistentie eo quod omnis forma vel natura: huiusmodi esse habeat et participet a supposito in quo est, ac per hoc oportet quod natura in pluribus suppositis plura esse habentibus: plura esse subsistentie habeat et per consequens quod sint plures res et plures nature eo quod vnus rei vnum est tantummodo esse, sed quando forma vel natura in pluribus suppositis existit vnum tantummodo esse subsistentie habentibus: cum ab eis habeat et participet vnum tantummodo esse subsistentie: non habet quod diuidatur aut multiplicetur, quia nature multiplicatio secundum numerum: est per ipsius esse plurificationem numerali, quia igitur tres persone diuine vnum numero tantummodo esse habent: posset vna numero natura humana ab omnibus tribus assumi absque ipsius diuisione aut plurificatione. Ad secundam difficultatem dicendum est quod non est simile de accidente et de natura humana assumpta propter duo, vnum est quia accidens habet totam rationem sue indiuiduationis et singularis unitatis vel pluralitatis ab indiuiduatione et unitate singulari vel pluralita-

te suppositi in quo est: et ideo stare non potest vnitas accidentis cum pluralitate suppositorum, sed humana natura assumpta preter unitatem et indiuiduationem suppositi assumentis: habet in se quandam indiuiduationem et unitatem singularem a materia sub dimensionibus terminatis indiuisa, vnde et persona filij humanam naturam assumpsit in athomo id est naturam singularem ex vno corpore et ex vna anima numero adinuicem vnita compositam vt communiter doctores dicunt sequentes Damascenum in tertio libro, et si duo corpora et duas animas ad inuicem vnita assumpsisset: duas humanas naturas assumpsisset non obstante quod suppositum esset vnum numero, quamobrem sine repugnantia stare possit vnitas singularis humane nature assumpte cum pluralitate personarum assumentium si deus id preordinasset. Aliud est propter quod non est simile de accidente et de natura humana, quod suppositum creatum quod est subiectum accidentis cum sit absolutum est aliquid in se et secundum se totum distinctum saltem numeraliter a quolibet alio supposito, ex quo fit vt quicquid est in vno supposito creato: totum sit distinctum ab omni eo quod est in alio supposito, nam distinctionem subiecti vel suppositi: sequitur distinctio numeralis accidentium absolutorum et respectiuorum, suppositum autem diuinum cum sit relatiuum est ad aliquid et non habet quod secundum se totum sit distinctum a quolibet alio supposito diuino imo est idem omnino re quantum ad absoluta cum quolibet alio et quod ad omnia relatiua que sunt ad extra et etiam quod ad ea que sunt ad intra preter relatiua originis mediate vel immediate et explicite vel implicite directe vel indirecte, et ideo non repugnat imo consonat diuinis suppositis quod vnum et idem absolutum sicut est humana natura: simul sit in pluribus per assumptionem.

Quarto Notandum est quod licet in deo non sit aliud secundum rem natura et persona: differunt tamen secundum modum significandi, quoniam natura significat per modum essentie seu quidditatis: persona vero significat per modum habentis essentiam vel naturam, vnde persona ex propria significatione et modo significandi significat in natura rationali vel intellectuali suppositum per se subsistens distinctum a quolibet alio supposito eiusdem nature ac per hoc significat quid incomunicabile, et quia distinctio personalis in diuinis non est per essentiam vel per aliquid absolutum sed per relatio-

nes dignitas: ideo persona diuina proprie significat per se subsistens relatione distinctum a quolibet alio supposito in diuina natura. vnde ad completam significationem nominis persone in diuina non sufficit q̄ aliquid sit per se subsistens: sed q̄ etiā sit distinctum relatione originis. quā obre licet natura diuina sit res per se subsistēs: non dicitur persona quia non est aliquid distinctum et incommunicabile. sequitur ergo q̄ humana natura que assumpta est non ad vnitatem diuine nature per se et immediate sed ad vnitatem diuine persone: sit assumpta primo et per se ac immediate ad vnitatem suppositi relatiui: quāuis fm̄ modū intellectus nostri huiuscemodi assūptio intelligi posset non intellecta in assumente personalitate relatiua. Ex quibus inferimus q̄ humanitas assumpta a verbo necessariam habitudinem habet ad verbi relatiuam personalitatem: non naturali necessitate ex principijs. s. nature humane consecuta: nec propter necessariam habitudinem nature diuine ad proprietatem personalem relatiuam prout quidam insufficienter argumentantur: sed necessitate ex suppositione diuine ac eterne preordinationis. qz enim diuina prouidentia ab eterno disposuit q̄ humana natura a filio dei assumeretur in tēpore ad vnitatem persone vt in ipsa vere et substantialiter suppositaretur ita vt idem suppositus ⁊ eadem persona vere ⁊ substantialiter esset deus ⁊ homo: consequitur q̄ humanitas a filio dei assumpta necessariam habitudinem habet ad ei⁹ personalitatem relatiuam per quam substantialiter existit et suppositatur.

Quantus ad articulum quartū respondendum est obiectionibus aduersariorū. et quidem ad primū Scoti cōtra primam conclusionem negatur assumptum quod nec ipse probat. vt enī deductum fuit in primo notabili inter prescientiam dei qua preuidet peccatorem et eius peccatum ac penam: et predestinationem vel prelectionem bonorum ad curiā celestem: nullus ordo est prioris et posterioris fm̄ naturam aut fm̄ durationem. quod autem arguens subiūgit nullum esse predestinatum quia alius preuisus est casurus: non est vniuersaliter verum. vt enī Sanctus Thomas respōdet ad simile argumentum in hac distinctione questione prima articulo tertio ad quintum. Et tertia parte questione

prima articulo tertio ad tertium. non est inconueniens vt aliquod bonum deus ex peccato eliciat quod sine peccato non fuisset. nam non esset patientia martyrum si non esset persecutio tyrannorum. neq̄ esset penitentia deo gratissima quorundam sanctorum nisi prefuisset lapsus illorū. propter quod Apostolus Romanorum quinto dicit. vbi abundauit delictum superabundauit et gratia. vnde nihil prohibet q̄ ex peccato hominis id optimum deus eliceret: vt dei filius incarnaretur quod tamen nequaquā esset nisi homo per peccatum lapsus fuisset. iuxta quod Gregorius dicit in benedictione cerei paschalis: o felix culpa que talem ac tantum meruit habere redēptorem. et cū arguens vltius infert q̄ inter predestinatos prius vult deus dare gloriā anime christi vt pote fini proximiori: admittimus loquendo de prioritate rationis fm̄ modum nostrum intelligendi et de hoc dictum est in primo notabili. Ad secundū dicitur q̄ Sāct⁹ Doctor in primo opere in hac videlicet distinctione tergit illum modum glosandi auctoritates sanctorum tanq̄ probabilē. sed ibi et magis tertia parte vbi allegatum est pro conclusionē: in sententia conclusionis se firmavit eo q̄ dictis sanctorū doctorum ac sacre scripture ac etiam determinationi ecclesie magis consonat. vnde et in simbolo quod in ecclesia cantatur non soluz passio aut passibilitas vel mors christi dicitur fuisse propter redimendum hominem: sed et ipsa incarnatio et eius a celo descensio. sic enim canitur. qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de celis et incarnatus est de spiritu sancto ex maria virgine et homo fact⁹ est. ac deinde subiungitur crucifixus etiam pro nobis. vbi aduerbium etiam: denotat ex intentione ac notanter dictum esse q̄ propter nos homines ⁊ propter nostram salutē descendit de celis et incarnatus et homo factus est: vt significaretur q̄ non solum propter nostrā salutem venerat passibilis et mortalis: sed q̄ etiam propter nostrā salutem descendit de celis et incarnatus et homo factus est. Ad illud autem quod arguens infert q̄ propter redemptionem hominum non videtur deus animam christi ad tantam gloriā preordinasse: dupliciter respondetur. vno modo sicut dictum est in responsione ad primū q̄ non est inconueniens propter minus bonū conseruandum vel instaurandum: maius bonum a deo preordinari. sicut non est inconueniens deum per bonum ordinare malum et ex malo

elicere bonum: quod nisi maluz contingeret nō fuisset sicut dictum est de patientia martyrum extrānozum persecutione consecuta. Alio modo responderi potest q̄ licet anima christi creata fuerit propter liberandum hominem: non inde sequitur directe et per se q̄ propter liberāduz hominem fuerit predestinata ad tantuz glorie fastigium. non enim idem est dictu hoc et illud. nam loquendo de predestinatione anime christi fm̄ q̄ dicit actionem in deo eternam: causam non habet nisi diuinam voluntatem fm̄ modū nostrum intelligendi. loquendo autem de p̄destinatione anime christi q̄^m ad effectum qui est gloria: non habuit pro causa etiam meritoria: redemptionem generis humani. non enim p̄ passionem eius aut mortem quibus gen⁹ humanuz redemit: christus gloriam anime meruit sicut dici habet infra distinctione decima octaua: sed p̄ gratiam eius excellentissimam et per actus mētis eius charitate perfectissima iſormatos quos ab instanti sue conceptionis habuit. neq̄ ex predictis sequitur q̄ tantum bonum quantum est incarnatio christi fuerit occasionatum propter minus bonum vt arguens male intellexit sicut deductum fuit in primo notabili. ¶ Ad tertium patet responsio ex his que dicta sunt in p̄mo notabili. neq̄ inconueniens quod arguenti videtur: nobis est inconueniens. ¶ Ad argumēta cōtra secundam conclusionem ad primū Scoti dicitur q̄ procedit de dependentia naturali idest ex naturalibus principijs consecuta qualis non est dependentia humane nature assumpte ad personam diuinam assumptam. et de hoc clarius dictum est in secundo notabili. ¶ Ad secundū patet responsio ex his que dicta sunt in tertio notabili. ¶ Ad tertium dicitur ad minorem q̄ nō est vera absolute et vniuersaliter loquendo de incarnatione persone diuine que facta est. non enim incarnatio in q̄^m huiusmodi idest ex sui ratione cōuenit vni persone prout distinguitur ab alia. nam absolute et fm̄ se et quātū ad principium et quātū ad terminum: nulli persone neq̄ trib⁹ simul repugnat sicut dictum fuit in secundo notabili. ¶ Ad quartū dicitur sicut bene respōdet herueus q̄ maior vt iacet est falsa nisi quādo natura non solū est vna in pluribus suppositis sed est ipsa plura supposita qualis ē diuina natura q̄ est vna omnino in trib⁹ suppositis et est ipsa tria supposita. vnde similitudo ab arguente inducta non valet. ¶ Et sicut respondet Durandus ma-

ior: p̄positio habet veritatem de natura que intrinsece et essentialiter pertinet ad plura supposita et est tanquam fundamentum p̄prietatum quibus supposita constituuntur et distinguntur et hec est sola diuina natura. natura autem humana si assumeretur a plurib⁹ diuinis suppositis nō pertineret intrinsece modo exposito ad naturā ipsorum. ¶ Potest et tertio respōderi ad simile q̄d inducitur: quia natura diuina non habz per se et formaliter q̄ sit infinita ex eo q̄ ē in plurib⁹ suppositis. nam et circūscribendo in deo plura supposita relatiua et ponendo vnum solum suppositum absolutū sicut ponūt iudei et gentiles: tāta infinitas esset nature diuine quāta nunc ē in pluribus suppositis. vnde natura diuina nō ideo est infinita quia ē in pluribus suppositis: sed magis ideo est in plurib⁹ suppositis et ē plura supposita quia ē fm̄ se infinita. ¶ Ad quintuz dicitur q̄ in argumento cōmittitur fallacia figure dictionis. inutatur enim quid in quale vel vnū quale in aliud. s. esse p̄fectius in esse incōmunicabile. cōcedimus enim q̄ dependentia nature create assūpte eque perfecte imo perfectius terminatur per diuinum suppositum q̄ terminaretur p̄ propriū: non tamē ideo sequitur q̄ eque incōmunicabiliter. et ratio est quia natura creata habet esse incōmunicabile in p̄prio supposito et ideo non potest simul esse in p̄prio et in alieno. natura vero assumpta a persona diuina habet in ea esse comunicabile tribus p̄sonis ac per hoc nō repugnat sibi simul terminari eque perfecte per plura supposita. ¶ Ad sextum patet responsio ex his q̄ dicta sunt in tertio notabili. ¶ Ad septimū dicimus cum Durādo q̄ Anselmus intelligit tres p̄sonas nō posse simul assumere vnum hominem vel vnam humanam naturam ita scilicet q̄ assumant illam ad vnam personalitatem. dicit enī sic. impossibile est tres personas esse vnam personam cum vno eodemq̄ homine. et in isto sensu concedimus sicut illud concedit Sāct⁹ Tho. in hac distinctione q̄stione secunda articulo quarto in corpore et ad secunduz q̄ tres persone nō possunt assumere vnam naturam. sed cum hoc stat q̄ potest natura vna assumi a tribus personis ad earum cuiuslibet personalitatem. ¶ Ad argumenta contra tertiam conclusionem ad primū Scoti dicitur q̄ licet natura diuina habeat per se esse et sit per se subsistens: non ideo sequitur q̄ possit terminare primo et per se naturam humanam assumptam: supposito sicut verum ē et cōmuniter tenetur q̄ eius assumptio facta sit ad

vnitatem persone ad quam nō solum requiritur per se subsistere sed esse quid incōmunicabile quō nature non cōuenit. et de hoc dictuz est in quarto notabili. ¶ Ad 2^m quod est Durandi dicitur q̄ ppter vtrāq̄ rationem ibi positam tertia conclusio vera est. neq̄ valet quod arguens contra primum obijcit nam assumit falsum. et ad ei⁹ p̄bationem negatur minor. neq̄ valet eius p̄batio. p̄cedit enim ac si per se subsistere: esset tota ratio qua p̄sona diuina assumens terminat dependentiam nature humane assumptę. hoc aut falsum est. put deductum fuit in quarto notabili. quia cui vnio nature assumptę facta fuerit ad vnitatem personalem de cuius ratione est incōmunicabilitas: consequens est q̄ non soluz per se subsistere sed et incōmunicabiliter subsistere cōplet rationem predictę terminationis. ¶ Neq̄ valet quod arguens obijcit contra secundum quoniā iterum assumit falsum. et ad eius p̄bationem dicitur q̄ licet humana natura assumpta non habeat ex ratione sue nature et ex suis p̄ncipijs naturalibus necessariam habitudinē ad personalitatem relatiuam verbi: habet tamē necessariam habitudinē ex suppositione diuine p̄ordinationis sicut declaratum fuit in quarto notabili. vnde argumentum p̄cedit insufficienter ac si natura humana assumpta habere non posset necessariam habitudinē ad personalitatem verbi nisi necessitate suorum p̄ncipiorum naturalium quod patet esse falsum. ¶ Ad argumētum ante oppositum respondet. S. Tho. in hac distinctione. q. 2^a. arti. 4°. ad. 6^m. q̄ cum termini substantini significantur vel consignificantur pluraliter ex vnitate seu pluralitate forme signate: dicerentur tres persone vnus homo si vnā humanam naturam assumpsissent. sicut propter vnā naturam diuinā dicuntur vnus deus et sicut dicitur tota trinitas vnus solus verus deus. et sicut i huiusmodi locutionib⁹ iste termin⁹ de⁹ supponit rem nature diuine indistincte et hec est suppositio sua naturalis et quasi termini cōmunis respectu trium personarum: ita in casu dato dicendo pater et filius et spiritus sanctus sunt vnus homo: iste terminus homo supponeret rem humane nature indistincte id est sine distinctione trium personarum. Sic in sententia respondet tertia parte questione tertia articulo sexto ad primum. Et in hoc articulus terminatur.

Distinctio secūda.

Arca se

cundam distinctionem queritur vtruz persona diuina possit assumere naturam irrationalē et arguit q̄ nō. qz nobilioz creatura nobilioris doni est capax.

ergo ad illud donū quod inter dona nobilissimū est: natura inferior et minus nobilis capacitatem nō habet. cū ergo inter omnia dona nature collata nobilissimū sit assumi ad vnitatem diuine p̄sonę: videtur q̄ hui⁹ doni creatura irrationalis que inferior et minus nobilis est: capax non sit. ¶ In oppositum arguitur. quia vt Augustin⁹ dicit in epistola ad volusianum: in rebus mirabiliter factis: tota ratio facti est potentia facientis. sed potentia dei facientis incarnationez que est opus maxime mirabile cum sit infinita nō limitatur ad vnā naturam creatam. ergo non solum rationalis natura sed etiam irrationalis quilibet assumptibilis est a p̄sona diuina. ¶ In hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Quantum ad p̄

mun articulum sit prima cōclusio q̄ deus de potentia sua absoluta possz assumere quācūqz naturā irrationalē. hā cōclusionē tenet. S. Tho. in hac dis. q. p̄. ar. p̄. sub arti. p̄. ¶ Secūda cōclusio ē q̄ suppositū diuinū potuit assumere naturā humanā absqz hoc q̄ deo frueret. hęc cōclusio accipit̄ ex dictis. S. Tho. in p̄batione p̄me cōclusionis. ¶ Tertia cōclusio ē q̄ fili⁹ dei assumēdo humanitatem: assūpsit formā totū ex p̄positiōe corporis et anime resultatē. hāc cōclusionē tenet. S. Tho. in hac distin. q. p̄ma arti. 3° sub arti. 3°.

Quantuz ad ar-

ticulū secundū arguit cōtra cōclusiones. et q̄dem p̄tra p̄mam arguit hērricus et multi alij q̄ nulla natura irrationalis sit assumptibilis ad vnitatem diuine p̄sonę et arguit sic. Illa natura non est assumptibilis ad vnitatem

diuine persone: cuius nulla potentia est eleuabilis ad uisionem et fruitionē diuine essentie. sed natura irrationalis est huiusmodi quia nulla ei⁹ potentia est eleuabilis ad uidendum deum et fruendum eo. ergo nulla natura irrationalis est assumptibilis. minor de se patet sed maior probatur sic. sicut se habet esse naturale ad posse naturale sic esse supernaturale ad posse supernaturale. sed nulla uirtute potest fieri q̄ aliqua creatura habeat esse naturale quin habeat aliquod posse naturale. ergo nulla uirtute fieri pōt q̄ aliq̄ natura habeat esse supernaturale et non habeat aliquod posse supernaturale. sed per assumptionem fit q̄ natura assumpta habet esse diuinū supernaturale. ergo per eandē fit q̄ habeat posse diuinum et supernaturale. tale autem posse ē ad uisionem et fruitionem. igitur r̄c. ¶ 2° sic. cui non potest cōmunicari min⁹: nec maius. sed minus est uidere deum et frui deo q̄ assumi in unitatem persone vel suppositi ut patet per Augustinum sup illud Joannis primo. uerbum caro factum est. ubi dicit q̄ quia euangeliz premiserat q̄ dedit eis potestatem filios dei fieri: ne homo miraretur et discordaret: subiunxit qd̄ maius est: et uerbum caro factum est. ex quo uidetur q̄ maius sit naturam eleuari ad unitatem diuini suppositi: q̄ potentiam eleuari ad uisionē dei et fruitionem. ergo illa natura nō potest eleuari ad unitatem diuine persone: cuius potentie non possunt eleuari ad uisionem et fruitionē diuine essentie. r̄c. ¶ 3° sic. si aliqua creatura posset assumi cuius potentia non posset eleuari: fortiori ratione posset assumi creatura eleuabilis absq̄ eo q̄ actu eleuaretur. sed creatura rationalis cuius potentia est eleuabilis ad fruitionem et uisionem dei: non potest assumi nisi actu potentia eius eleuetur ut probabitur contra secundam conclusionem. ergo multo minus potest assumi natura creata irrationalis cuius potentia nulla est eleuabilis. ¶ 4° arguitur sic. maius est uniri deo in persona q̄ per gratiam ut dicit Augustin⁹ duodecimo de trinitate capitulo nono. minus credibile est q̄ deus possit fieri filius hominis natura: q̄ q̄ filius hominis possit fieri filius dei gratia. sed nulla creatura potest uniri deo per gratiam nisi intellectualis. ergo multo minus in persona. ¶ 5° quia tunc esset ueruz dicere q̄ deus esset lapis uel brutum. ¶ 6° creatura que non est capax personalitatis non potest assumi in unitatem persone. sed creatura irrationalis non est capax personalitatis quia fm

Boetiz psona est rationalis nature indiuidua substantia. ¶ 7° creatura irrationalis non est perfectius deo unibilis q̄ rationalis. ergo non est assumptibilis. antecedens patet sed consequentia probatur. quia ad oppositum consequentis sequit̄ oppositū antecedētis. nā si lapis esset assumptibilis: quibet pars lapidis esset deus. ac per hoc perfectius lapis uniretur deo q̄ natura rationalis assumpta cuius non quelibet pars est deus. ergo r̄c. ¶ 8° arguit sic Henric⁹ ex intentione. deus inquit dupliciter habet esse in creaturis. uno modo naturaliter et sic est in eis per illapsuz. alio modo uoluntarie et sic est in natura assumpta p̄ circūcessionē. et licet deus sit intūsus cui libet creature per illapsuz: tamen intūsius est nature assumpte. quia oportet naturam assumptam amittere proprium esse subsistentie et subintrare esse subsistentie nature ad quam assumitur ut sit idem suppositum subsistēs in duplici natura: utraq̄ tamen natura retinet suum p̄prium esse essentie et existētie. Item per illapsuz de⁹ intimatur omni creature naturaliter ad duo scilicet ad actum nature proprium qui est esse ut scilicet persistat: et ad actum secundum qui est operari. p̄ circūcessionem uero intimatur nature quam uoluntarie assumit modo supernaturali ad duo scilicet ad subleuandum naturam in esse diuine subsistentie et ad actum beatificuz intelligendi et uolendi. ex hijs arguo sic. sicut se habet deus in omni creatura per illapsuz ad duas actiones in ea producendas: sic se habet ad creaturam assumptam ad producendum duas actiones supernaturales. sed nulla creatura est susceptiua per illapsuz prime operationis que est esse qui sit susceptibilis secunde que est operari. ergo nulla natura est susceptibilis prime operationis supernaturalis ad esse diuine subsistentie nisi sit susceptibilis secunde scilicet beatitudinis. sed hec est sola intellectualis. igitur illa sola est assumptibilis. ¶ Contra secundam conclusionem arguitur sic. unio nature assumpte ad diuinam personam: est maior unio que est p̄ habitum glorie. quia fm Augustinum decimo tertio de trinitate: in rebus per tempus ortis sū magis gratia est ut fili⁹ dei fieret homo. sed cōtradictio est naturam unitam per habitum glorie non frui. ergo multo magis uidetur contradictio q̄ natura unita unitate suppositi non fruaf. ¶ 2° qz ois natura humana nō fruēs deo: p̄ libertatē arbitrij ē flexibilis ab eo et per cōsequēs pōt peccare. sed x̄ps nō potuit peccare alias po-

tuisset etiam dñari quod est absurdum dicere.
 ¶ 3° quia vt Anselmus dicit libro cur deus ho-
 mo capitulo quarto . primus homo fuit pecca-
 bilis quia non erat deus . cum igitur ex vnione
 nature assumpte ad verbum factum sit q̄ homo
 christus sit deus: ergo fuit impeccabilis. sed non
 nisi quia beatus. ergo beatitudinis fructio neces-
 sario consequitur ad dictā vnionē hypostaticā.
 ¶ 4° obiectū potētie vndiq; p̄fūdēs potētiā
 non potest non percipi a potentia. vnde si sensi-
 bile positum supra sensum faceret sensationem:
 impossibile esset oculum vndiq; clara luce per-
 fundi et tamen lucem non videre. sed in ipsa as-
 sumptionis vnione deus totam essentiam ani-
 me perfundit et per consequens eius potētiās.
 ergo rē. ¶ Et confirmatur. quia impossibile est
 deum esse presentē potētie et non essentia. er-
 go impossibile est q̄ deus per specialem illapsus
 sit presens essentia et non potētie. consequen-
 tia patet. quia essentialior est ordo essentia ad
 potētiā q̄ potētie ad essentiam. ¶ 5° potē-
 tia nata frui deo: elenatur ad actuale fructio-
 nem per habitum glorie. sed verbum humane
 nature vnitum supplet quicquid habitus glorie
 potest facere in alijs. ergo ad eius p̄sentiam: ne-
 cessario natura assumpta fruitur. ¶ 6° actiuo
 sufficiente presente passiuo disposito: necessario
 sequitur actio. sed anime assumpte obiectū bea-
 tificum semper est presens et actus circa obiectū
 est naturalis ac necessarius quia voluntas na-
 turaliter et necessario vult sine vltimum. ergo
 necessario fruetur eo. ¶ 7° suppositum diuinum
 semper fruitur diuina essentia. si ergo fm natu-
 ram assumptam non frueretur: tunc idem sup-
 positum esset fruens et non fruens quod est cō-
 tradictio. ¶ Contra tertiam conclusionem ar-
 guit Durandus in presenti distinctione p̄ban-
 do q̄ totum non est tertia entitas distincta a su-
 is partibus. quia partes vnite sunt totum nec
 totum est aliud q̄ partes vnite. nec partes vni-
 te q̄ totum coniunctum. vnum enim clauditur
 intrinsece in intellectu alterius quia impossibile
 est intelligere coniunctum nisi ex partibus vni-
 tis et e contra impossibile est intelligere coniun-
 ctionem partium non intelligendo coniunctus
 ex eis: imo vtrobiq; videtur formaliter esse idē
 conceptus. ¶ 2° arguit alij. quia Auicena quar-
 to sue methaphisice dicit q̄ homo est anima et
 corpus et neutrum per se. ¶ 3° quia nulla natu-
 ra totalis assumpta a verbo: est deposita in mor-
 te fm Damascenū libro 3° capitulo 3° vbi dicit.
 nullam autem nature partium deposuit: nō cor-

pus non animam: sed corpus et animam et ratio-
 nale et intellectualem et volitivam et opera-
 tiuam possedit. s. dei verbum. sed si forma com-
 posita esset aliud realiter a suis partibus: cum il-
 lam non habuerit christus in triduo: deposuis-
 set aliquam naturam quaz assumpsit. ¶ 4° om-
 nis forma vltimior: est perfectior quia vltima
 continet in virtute omnes precedentes sicut in
 intellectiua continet in virtute sensitiuam et vege-
 tatiuam. sed si esset forma compositi alia vltra
 intellectiuam: esset perfectior q̄ intellectiua qd̄
 est contra secundam propositionem de causis
 vbi dicitur in cōmento q̄ anima intellectiua est
 in orizonte eternitatis q̄tum ad superius. et si-
 militer est contra cōmentatorem secundo phi-
 sicozum. item Augustinus l 4° de trinitate capi-
 tulo 4° dicit. intellectiua sic ordinata est natu-
 rarum ordine non locorum: vt supra illam non
 sit nisi deus. ¶ 5° si totum addit aliquid supra
 partes: accipiendo illam formam compositi
 quā tu das et materiam suam: illa forma et ista
 materia sunt partes alicuius compositi. oportet
 ergo per te q̄ forma illius compositi differat
 realiter ab istis partibus. et iterum accipien-
 do illam formam compositi et materiam suam
 cum sint partes: habent vnum compositum et
 oportet q̄ illa forma compositi differat realiter
 ab istis partibus. et sic in infinitum et hec est de-
 ductio philosophi 7° methaphisice versus finē
 querentis de essentia compositi an sit simplex
 vel composita. quia aut essentia rei composita ē
 simplex vel composita. si simplex habetur p̄po-
 situm. si composita tunc arguitur. quia ex illa es-
 sentia composita et suis partibus resultat vna
 simplex vel composita. non simplex quia sic ha-
 betur propositum. ergo composita et tunc ar-
 guitur sicut prius et sic erit processus in infinitū
 quod est inconueniens. standum est igitur in p̄-
 mis q̄ essentia compositi est simplex. ¶ 6° quia
 Dionysius secundo capitulo celestis hierarchie
 dicit q̄ mors in nobis non est substantie consu-
 ptio sed vnitorum separatio. sed illud non esset
 verum si humana natura realiter differret a su-
 is partibus. quia constat q̄ desineret per mor-
 tem et est quedam substantia. igitur et ē. ¶ 7°
 quia si humanitas alicuius differt realiter ab oī-
 bus partibus essentialibus simul: aut differt se
 tota et sic nihil includeret de partibus essentia-
 libus in essentia sua quod est contradictio. aut
 aliquo sui: et illud vel est pars essentialis et sic
 differret a seipsa: aut nō essentialis et sic essentia
 includeret aliqd̄ non essentialia qd̄ ē p̄tradictio.

¶ 8°. si ex vnione anime ad corp⁹ resultaret res aliqua quam includeret humanitas: cum humanitas non includat nisi substantiaz et omnis substantia aut sit materia aut forma aut compositū: oporteret q̄ illud esset alterum horū trium: et sic vel esset duplex forma vel duplex materia v̄ duplex compositū quorum quodlibet est inconueniēs. ergo. ¶ 9°. arguit sic. totum omogeneū est idem realiter quod omnes partes sue vnite. ergo et quodlibet totū. consequentia videtur esse euidentis. antecedens probatur dupliciter. primo in generali de omni tali toto. qz omne quod est eiusdem nature genere et specie et numero cum aliquo sic q̄ nulla virtute potest ab alio separari: est vnum realiter cum illo. sed totum omogeneū z omnes eius partes sue vnite sunt huiusmodi. ergo tale totum est idem realiter q̄ omnes sue partes vnite. maior ē euidentis quia quecūq; differunt realiter: aut differunt genere aut specie aut numero actu vt duo ligna: vel potentia vt due partes eiusdem ligni. ergo que sunt vnus nature genere z specie z numero actu z potentia sic q̄ per nullam potētiā possunt esse plura numero: sunt idem realiter simpliciter. minor vero patet q̄ ad hoc q̄ totum omogeneū et partes sue sunt eiusdem nature genere et specie quia hoc supponitur si ē totum omogeneū. quātū etiam ad aliam partem. s. q̄ sint eiusdem nature numero actu: patet quia in vno numero non sunt plura numero distincta actu eiusdem speciei sed totum est in seipso saltem per idēitatez realem: partes etiā sunt in toto. ergo est impossibile q̄ totum z partes que sunt eiusdem nature in specie sint alterius nature numero in actu. quātū etiam ad vltimam partem patet eadem minor. quia quāuis vna pars possit in tali toto ab alia separari et per consequens ab ea numero distingui: tamen impossibile ē quacūq; virtute esse vel imaginari esse totum separatum ab omnibus partibus vnitis: vel omnes partes inter se vnitas eē separatas a toto. ¶ 2°. probatur idem antecedens specialiter de quantitate sic. impossibile ē esse vel imaginari duas quantitates eiusdē rationis vt duas lineas vel duas superficies esse realiter distinctas nisi aut situ vt patet per philosophum 4° phisicorum vbi arguit cōtra ponentes locū esse dimensiones separatas et hoc fm philosophos: aut saltem subiecto fm theologos vt cum duo corpora sunt in eodem loco. sed linea et omnes partes sue sunt vnite quantitates eiusdez rationis specificē z sunt indistin-

cte situ z subiecto vt de se patet: et eadem ratio est de corpore et superficie et partibus suis. ergo impossibile est q̄ tales quātitates sint aliqd realiter distinctum ab omnibus partib⁹ suis vnitis. ¶ 10. arguitur per cōmentatozem primo phisicorū. qui vbi dicitur a philosopho q̄ totūz nil aliud est q̄ congregatio partium: dicit q̄ vnaqueq; partium dicitur esse aliud a toto: sed omnes in simul non possunt esse vel dici aliud a toto. et super 4° phisicorum dicit q̄ non est totum nisi partes eius. ¶ 11° quia si totū aliqd reale superaddit partibus: aut illud facit vnum p se cum partibus nullo superaddito: et tunc idē posset dici pariratione de forma et de materia q̄. s. faciunt vnum per se nullo superaddito. aut illud superadditum non facit vnū per se cū toto et cum partibus nisi aliquo superaddito et tunc erit processus in infinitum. ¶ 12° quia omne absolutum potest per diuinam potentiaz fieri absq; alio absoluto. sed totum compositūz nō potest fieri absq; partibus componentibus. igitur totum non est aliud absolutū a partib⁹. Dicitur forte q̄ verum est nisi vnū absolutū in sua ratione quiditatiua includat vel presupponat aliud absolutū sed sic est de toto respectu partium: contra tunc possibile erit q̄ partes sint vnite et non sit compositum. pbatio quia non dependet a toto nec presupponit compositum sed econuerso. Dicitur forte dupliciter. primo q̄ causa q̄. a. nō possit esse sine. b. est vel quia. a. dependet a. b. vel est causa necessaria eius. modo licet primo modo partes vnite non habeāt coexigentiam cum toto: habent tamen secūdo modo. Secundo potest dici q̄ licet partes vnite fm aliquod signū nature sint prius entitate totius: non tamen prioritate temporis. modo prius natura pprie loquendo non est prius in quo vel fm esse extra sed est p̄sa a quo et fm intelligibile vel quiditatiuū. separatio autē dicit p̄s in alio et in re extra. ¶ Sed contra vtrāq; solutionem arguitur et primo contra primam. quia si partes vnite sunt causa necessaria toti⁹: aut hoc est ratione partium aut ratiōe vnionis aut ratione vtriusq;. non ratione partium quia tunc positis illis poneretur totum. nec ratione vnionis quia vnio est relatio: ergo posteriori fundamento. sed posterius non imponit necessitatem priori. nec ratione vtriusq; quia tūc possibile esset intelligere partes vnitas non intelligendo totum fm istam viam quia ille sunt p̄res fm esse quiditatiuum. ¶ Contra secundam solutionem arguitur. quia tunc agens primum

cum non agat in tempore sed in instanti: poterit facere partes unitas sine entitate totius. Cōfirmatur quia non implicat contradictionem. pbatur quia contradictio in quocūq; signo temporis vel nature: equaliter repugnat et est impossibile aliquid esse mediuz in contradictione.

Quantuz ad ar

ticulum tertium primo notandum est pro declaratione p̄me conclusionis q̄ supposito sicut dictum fuit in precedente distinctione q̄ assumptio nature create fieri debeat ad unitatem persone diuine et non ad unitatem diuine nature: non necessario consequitur q̄ natura assumpta vel aliqua eius potentia naturalis eleuetur ad supernaturalem operationē q̄uis eleuata sit ad supernaturalem personalitatem et ad esse hypostaticum supnaturale. et ratio ē quia opatio modus et condicio operationis magis sequitur condicionem nature vel potentie que est ipsius principium: q̄ condicionem suppositi operantis. non enī magis vel perfectius disgregat vs̄sum homo albus q̄ lapis albus immo minus si albedo in lapide sit intensio: neq; magis calefacit manum appositam animal caliduz q̄ ignis: imo multo minus q̄uis animal sit suppositum perfectius. et inde est q̄ unitas vel pluralitas operationis magis consequitur unitatē vel pluralitatem nature aut potentie a qua p̄cedit: q̄ suppositi operantis. vnius enī suppositi vt hominis: multe et diuerse sunt opatiōes s̄m diuersitatem et multitudinem formarū aut potentiarum que sunt earum principia imediata. vnde et in xp̄o qui est vnū tantūmodo suppositum et p̄sona: plures et diuerse ponuntur operationes s̄m diuersitatem naturarū diuine. s. et humane in quibus subsistit. nullius ergo efficacie ē argumentatio quorundam volentium probare q̄ sola natura rationalis seu intellectiua assūptibilis fuit a persona verbi: eo q̄ nulla alia potuit eleuari ad operationem supernaturalem cum cetera omnes sint nature irrationales intellectu et voluntate carentes que potētie dūtaxat eleuari possunt ad supernaturalem operationem. vt enim est deductum: suppositum istorū est falsum. s. q̄ eleuatio nature create ad unitatem supernaturalem hypostasis et ipsius esse subsistentie: arguat necessario eleuationem nature vel ei⁹ naturalis potentie ad supernaturalem opationē. neq; est omnino simile vt ipsi falluntur de esse rei et de eius operatione in creaturis: nam in eis

esse subsistentie est per se et imediate p̄prietas suppositi non nature: nisi per supposituz quod vere et p̄prie subsistit. et ideo unitas vel pluralitas huiuscemodi esse: arguit necessario unitatē vel pluralitatem suppositi. ita q̄ impossibile sit in rebus creatis vnum suppositum habere plura esse subsistentie: aut plura supposita et hypostases habere vnum tantūmodo esse subsistentie. loquimur nunc de unitate numerali. operatio vero quāuis p̄prie et directe sit suppositi subsistentis tanq̄ eius quod operatur: non tamen emanat ita imediate et in actu completo ex principis sue nature quemadmodum esse subsistentie sed mediante aliqua potentia vel virtute. ac p̄ hoc unitas vel pluralitas operationis: non necessario arguit unitatem vel pluralitatem suppositi sed unitatem vel pluralitatem virtutis aut potentie a qua imediate procedit. et quāuis potentia et virtus imediate et per se fundet̄ in natura: non necessario sequitur ad eleuationem nature assumpte ad unitatem supernaturalem suppositi et ipsius esse: q̄ fiat eleuatio potentie vel virtutis eius ad supernaturalem operationem. licet bene argui possit ipsius eleuatio ad unitatem supernaturalem suppositi et sui eē subsistentie. eo q̄ potentia aut virtus in natura radicitur et ab ea naturaliter emanat et idem esse subsistentie simul cū natura participat. ac p̄ hoc eleuationem nature ad esse supernaturale: consequitur eleuatio potentie vel virtutis ad illud idem esse supernaturale subsistentie. sed qz potentia q̄m ad suum esse et sui radicationem: naturam respicit non operationem: ideo ad eleuationē nature aut etiā potētie q̄m ad eē: nō necessario p̄sequit̄ eleuatio potētie q̄m ad opationē q̄ nō sic in natura radicitur nec ab ea naturaliter emanat. Cōfirmat̄ premissa ea q̄ S. Tho. dicit de ve. q. 20. arti. 2. ad. 5. Ad. 5. inquit dicendū est q̄ vnio in xp̄o nō terminat̄ ad opationē sed ad esse. et ideo anime xp̄i inquātū ē verbo vnita non cōpetit vel videre verbū vel aliq̄ opatio sed solū hoc esse. s. in hypostasi verbi imediate loquēdo: cōueniunt aut̄ ei rōne suaruz potentiaruz et sue nature. hec ille. Simile dicit. 3. pte. q. 9. ar. p̄mo ad. 3. ait enim quasi in fine. ex parte ipsius vnionis non pōt ponī in xp̄o aliqua scientia. nā vnio illa est ad esse p̄sonale: scientia autem nō conuenit p̄sone nisi rōne alicui⁹ nature. vnde licet humana natura in xp̄o et ei⁹ potentia visiva eleuate sint ad esse supernaturale diuini suppositi: fortasse xp̄s clar⁹ nō videbat oculis corporeis q̄ naturalit̄ homo videre potest.

et tamē si argumentatio istoz valeret non soluz intellectus et voluntas: sed omnes cerere potētie animales et naturales eleuate fuisset in xpo ad supnaturalē opationez. Et ex hīs inferē falsitas opinionis quozūdam dicētiuz q̄ natura humana assumpta a diuino supposito: habeat ex rōne assumptionis et vnionis q̄ deo fruatur et beata sit. nam vt deductū est: eleuatio nature assūpte ad vnitatē suppositi diuini: non inferē necessario eleuationē ipsius ad operationez supnaturalē. non enim ex ipsa vnione vel assumptione ali quid conuenit nature assumpte directe et per se preterq̄ q̄ illud idem esse subsistentie habeat quod diuinū suppositum et in illo substantificetur ita vt vnum et idem suppositū sit nature diuine et nature humane et si quod aliud ē ad ista necessario consecutum cuiusmodi non est operatio que consistit in vnione potētie ad obiectū: que vnio alia est ab vnione nature ad vnitatem suppositi et hec potest esse sine illa. potest enim natura platonis esse vnita supposito suo si ita liceat loqui vel esse in supposito absq̄ hoc q̄ intellectus et voluntas eius vniatur suis obiectis: sicut contingit ipso dormiente vel nolēte intelligere aut velle. vnde et in triduo mortis xpi: natura corporis sui vnita fuit supposito verbi sine eius eleuatione ad beatificam opationem intellectus aut voluntatis. Deficit p̄terea istoz argumentatio in minori p̄positione qua dicunt naturam irrationalem eleuari nō posse ad supnaturalē opationem. hoc autem non est vsq̄: quaq̄ verum. nam sūmbria vestimentū redemptoris nostri supnaturaliter operabatur sanans quotquot infirmos illam tangebant vt dicitur Abarci 6°. et ymbra beati petri infirmos quos obumbrabat: supnaturali operatione curabat. put dicitur actuum 5°. et ad tactū virgē q̄ erat in conspectu dñi: aqua largissima efluxit de silice. put dicitur numeri 20. plura deniq̄ lignum dominice crucis ac etiam sanctorū reliquie legim⁹ fecisse miracula. Neq̄ obstat in p̄posito nostro q̄ nature iste irrationales ea supnaturaliter operabantur non sicut p̄ncipale agens sed tanq̄ instrumentum diuine virtutis. tum quia ad veritatem maioris p̄positionis in argumentatione istozū sufficit qualitercūq̄ natura assumpta eleuetur ad supnaturalē opationem siue illud sit tanq̄ p̄ncipale agens siue sicut instrumenta liter agens et siue eleuatio sit ad operationez supnaturalē mentis siue ad quācūq̄ aliam infra operationem mentalem. nam ad esse supnaturalē ex quo fundamento illi arguunt: satis est

q̄ sequatur posse supnaturale. i. posse in supnaturalē opationem qualiscūq̄ illa sit. non enim recta p̄tia inferitur q̄ ad esse supnaturale consequatur posse supnaturale fm opationem mentalem magis q̄ fm quācūq̄ aliam supnaturalē opationem. tum etiā quoniā humanitas xpi supnaturaliter operabatur tanq̄ instrumentum diuinitatis. put Damascenus dicit in tertio libro. nec refert q̄ ad vim argumentationis istozū q̄ instrumentum sit animatum vel inanimatum: dum tamen opatio sit supnaturalis.

Secundo Notandum ē q̄ verbalia terminata in bilis si p̄prie capiatur de virtute sermonis: important in subiecto quod denominant aptitudinez quandam vel dispositionem aut potētiā passiuam naturalem vel quasi naturalem ad actum p̄ nomen verbale importatum. et sic accipiēdo hoc nomen verbale quod est assumptibile vel vnibile: nulla natura creata assumptibilis est ad vnitatem diuine p̄sone nec illi vnibilis s̄z p̄sonalitatē vnitatem: cum talis vnio vel assumptio transcendat totū ordinem nature et omnem potētiā actiuā naturalis agētis. put. S. Tho. notat 3^a p̄te. q. 4^a. ar. p̄mo in corpe. ac p̄ hoc in natura creata nulla est ad illā potētiā naturalis passiuā. qz omni hūmōi potētiē respondet potētiā naturalis actiuā. capiēdo tamen eiuscemodi verbale minus p̄prie prout denotat in subiecto quod denominat aptitudinem aut dispositionem non naturalis necessitatis sed cuiusdam congruitatis: sola natura rationalis assumptibilis est ad vnitatem diuine p̄sone. non enim in natura irrationali est aliquid dignitatis vel necessitatis aut indigētie p̄ quod cōgruū sit ad vnitatē diuine p̄sone assumi. rationalis autē natura humana videlicet: quādam habet dignitatem ad ipsam assumptionem cū sit creata ad hoc q̄ deo vniatur et ipsum attingat p̄ eius optimas opationes intellectus. s. et voluntatis vt tradit magister in prima distinctione secundi sentē. habuit etiam humana natura congruitatem indigētie p̄pter originalis peccati reparationez quod culpa p̄mi parentis incurrerat. vt enim ex scriptura sacra accipi potest: finis huiuscemodi assumptionis fuit curatio nature assūpte. p̄pter quod Damascenus in tertio libro inquit. illud quod ē inassumptibile est incurabile. Si vero capiat verbale assumptibile nimis large et quasi abusiue. put importat qualēcūq̄ potētiā passiuā siue naturalem siue obedientialē respectu solius agētis diuini etiam nulla p̄supposita congruitate: nō

solum natura rationalis sed etiā irrationalis et vniuersaliter omnis natura creata assūptibilis ē ad vnitatē psonē diuine. in omni siquidē natura creata est potētia obediētie ad deū fm quam de ea fieri pōt quicquid de^o vult: sicut de ligno fieri potest vitulus deo volēte et opante. huiuscemodi autem potētia obediētie correspōdet diuine potētie fm q̄ dicit̄ ex creatura posse fieri q̄d ex ea deus facere pōt. Aduertendū tamē q̄ potētia dei duplici^o considerat̄. put. S. Tho. notat̄ dis. precedēte. q. 2^a. ar. 3°. et in multis alijs locis: vlt̄ vt absoluta vel vt ordinata. dicit̄ autē potētia dei absoluta quādo cōsideratur ei⁹ potētia f̄ se precise absq̄ ordine ad aliquod aliud attributum. dicit̄ vero potētia dei ordinata quādo cōsideratur in ordine ad dei sapientiā et presciētā ac voluntatē. loquēdo ergo de potētia dei absoluta: cū infinita sit: necesse est illi attribuire oē id quod in se est aliqd̄ et q̄d in defectū potētie non vergit. et quia assumere creaturā ad vnitatem suppositi est in se aliqd̄ et in defectū potētie non vergit: ideo de potētia dei absoluta de^o potest assumere quācūq̄ creaturam. imo respectu huiuscemodi potētie nō est vna creatura magis assumptibilis q̄ altera: quia huiuscemodi assūptionis opus ē maxime mirabile. et vt Augustin⁹ ait in epistola ad volustianuz in reb⁹ mirabiliter factis: tota ratio facti ē potētia faciētis. loquendo autē de potētia dei ordinata: omne illud attribuitur diuine potētie q̄d deus vult facere et sapientia sua habet vt faciat. et illud huic potētie ordinate subtrahit̄ quod deus fm ordinē sue sapientie et presciētie nō vult. et qz diuina sapientia ordinauit et voluntas voluit naturā humanā ad vnitatē psonalem verbi assumi et non aliam creaturā. put supponitur ex sacre doctrine veritate: ideo respectu potētie dei ordinate sola humana natura fuit assūptibilis. Secundū premiffa accipiēda est in dictis. S. Tho. concordātia. nā in primo ope in hac. l. dis. q. p̄ma ar^o p̄mo sub articulo p̄mo tenet q̄ creatura irrationalis fuit a diuino supposito assūptibilis capiēdo assūptibile tertio modo supra posito. in secūdo vero ope re. 3°. pte. q. 4^a. ar. p̄mo tenuit q̄ irrationalis natura assūptibilis nō fuit. in p̄mo siquidē ope locutus ē in respectu ad potētā dei absolutā et ad potētā creature obediētialē. in secūdo autē opere loquit̄ de natura assūptibili in respectu ad potētā dei ordinatā et fm q̄ assūptibile denotat in creatura quādā aptitudinē congruētie. vnde ibidē in respōsione ad p̄mum inq̄t. creature denominant̄ aliq̄les ex eo q̄d cōpetit eis fm p̄pas

causas: nō autē ex eo q̄d eis cōuenit fm causas p̄mas vniuersales. sicut dicit̄ aliquē moribū incurabile nō quia non pōt curari a deo: sed qz per propria p̄cipia subiecti curari non pōt. sic ergo dicit̄ aliq̄ creatura nō esse assūptibilis: nō ad subtrahēdū aliqd̄ potētie diuine: sed ad ostēdēdū cōdicionē creature que ad hoc aptitudinē non habet. hęc ille.

Tertio Notandū est q̄ qz assūptio nature humane in xpo facta est ad vnitatē suppositi: nō aliud puenit nature assūpte directe et p se ex vi assūptionis nisi q̄ in diuino supposito substantificet̄ et suppositet̄ ita vt vnū et idē suppositū sit nature diuine et nature humane ac p hoc q̄ idē subsistentie esse p̄prium diuini suppositi: participetur a natura humana assūpta quo subsistere dicat̄ eo modo quo subsistere debet nature. hoc enim necessario cōsequit̄ ad vniōnē nature cū supposito p̄prio vel non p̄prio: q̄ natura subsistat p esse suppositi. q̄ aut natura assūpta deo fruatur et beata sit: nō est necessario consequens ad esse nature nec ad eius suppositionē. hoc p̄batur. nā aut id est ex vi suppositionis in quocūq̄ supposito aut specialiter ex suppositione facta in diuino supposito. sed neutrū dari pōt. non p̄mū quia tūc oib⁹ generaliter hominib⁹ conueniret eo ipso q̄ homines sunt et habēt eē in re natura: q̄ deo fruant̄ et sint beati quod est absurdū. neq̄ dari pōt secundū quia cū fructio sit actus potētie fruētis circa obiectū fruibile: cōsequit̄ directe et p se vniōnem potētie ad obiectū sub ratione fruibilis: ex qua vniōne obiectū fruibile sub rōne talis obiecti sit p̄sens potētie. huiuscemodi autē presentia: alia est et alteri⁹ rationis a p̄sentia qua suppositū diuinum p̄sens ē nature assūpte in rōne suppositi. nam p̄ma est qua obiectū sit p̄sens potētie: ex q̄ presentia act⁹ opatiōis elicitur nō eē subsistentie vel obiecti vel potētie causat̄. qz potētia vt p̄hs dicit. 2° de aīa imediatū p̄ncipiū ē opatiōnis. opatiō autē p̄supponit esse et potētie et obiecti illā informātis et actuantis. secūda autē p̄sentia ē intimior nature assūpte causans p se et directe esse et suppositionē ipsi⁹. vnde et vniō nature assūpte ad psonā assumētē q̄ simul est cū huiusmodi p̄sentia: est vniō fm subsistentiā et in vnitatem suppositi q̄ naturaliter opationē p̄cedunt et p̄sertim actū fructiōnis ad quē nō sufficit p̄sentia obiecti fruibilis in ratione suppositi: nisi sit etiam p̄sens sub rōne obiecti fruibilis. vnde. S. Tho. infra distinctione. 14^a. arti. p̄mo sub arti. 3° ad primū: assignans differentiam vtriusq̄ vniōnis

inducit in exemplum q̄ verbū vnit̄ cor̄pori christi in p̄sona non t̄n̄ vt visibile cū ab ipso cor̄pe non videat̄ ac p̄ hoc neq̄ corpus ipso fruīt̄: et in tri- duo mortis xp̄i suppositum verbi vnitū et p̄sens fuit in rōne suppositi cor̄pori xp̄i in sepulchro ia- centi: et tamē nō fuit illi vnitū aut p̄sens in rō- ne obiecti fruibilis nec fm̄ se nec ex anime redū dantia a qua tūc separatū fuit. ¶ Neq̄ valet si q̄s putans euadere dicat q̄ ex vnione et p̄sen- tia diuine p̄sone in rōne suppositi: sequit̄ eius v- nio et p̄sentia sub rōne obiecti fruibilis nō cui libet nature indifferenter sed nature q̄ apta na- ta est deo frui q̄lis est anima rōnalis non autem ei⁹ corpus. nā vt bene arguit Scot⁹ si p̄sentia diuine p̄sone in rōne suppositi necessario ifert ei⁹ p̄sentia in rōne obiecti fruibilis: cui⁹ solus fili⁹ dei vnietur et sit p̄sens humane nature in rōne suppositi non pat̄ nec sp̄s sanct⁹: sequeretur q̄ aia xp̄i solo filio dei fruere non patre nec sp̄i- tu sc̄to q̄ anime xp̄i in rōne suppositi p̄sentes nō sunt: quod falsum est qm̄ opa trinitatis indiuisa sunt ad extra. Et p̄terea p̄sentia dei in rōne suppositi: non plus arguit p̄sentia⁹ sui in rōne ob- iecti fruibilis: q̄ p̄sentia dei p̄ illapsum. nō enī illa magis q̄ ista respicit potētiam volūtatis vt obiectum volibile. sed p̄sentia dei p̄ illapsū q̄. s. deus ē in omnib⁹ rebus vt dans esse et eas in eē conseruans nō causat ex necessitate p̄sentia⁹ dei in rōne obiecti fruibilis etiam in natura apta na- ta deo frui: alias mens humana semp deo frue- retur in via quia semp de⁹ est illi p̄sens p̄ illap- sum quod cōstat falsum esse. ergo neq̄ p̄sen- tia dei in rōne suppositi necessario causat p̄- sentiam sui in rōne obiecti fruibilis.

Quarto Notandū est p̄ declara- tione tertie conclusionis q̄ in p̄positis ex materia et forma: duplex forma cōsuevit distingui. s. forma partis et forma toti⁹. sicut in homine forma partis dicit̄ aia rōnā- lis: forma vero totius dicit̄ humanitas q̄ est na- tura seu essentia hominis resultās ex vnione ani- me rationalis ad cor̄p⁹. vtrāq̄ aut̄ forma dupli- ci rōne dicit̄ s̄z q̄ genitiuus dupliciter pōt ac- cipi. s. trāsitiue et intrāsitiue. dicitur enī humani- tas forma totius capiēdo genitiuū totius trās- tiue quia. s. est forma toti⁹ compositi subsistētis videlicet hominis non pp̄rie ipsuz informans sicut materiā forma: sed quia per humanitatem homo essentialiter et q̄dditative est homo. q̄d- ditas aut̄ rei formaliter se habet ad rem qz ab- strahit a condicionibus indiuiduātibus q̄ se te- nent ex parte materie q̄ est primū indiuiduatio

nis principii. Potest iteruz dici humanitas for- ma totius capiēdo genitiuū totius intransitiue: quia. s. est forma q̄ ē tota substātia et natura ho- minis cōplectēs in sui rōne vtrāq̄ partē sub- stantialē. s. aiam et corpus ex q̄bus cōstituit̄. et qz partes materialiter se habēt respectu toti⁹: ideo humanitas ex illis composita dicit̄ forma. itaqz forma dicit̄ qz habet rōnem toti⁹. et dicit̄ totuz quia ptes hominis substātiales cōplectit̄. Cōsi- militer aia dicit̄ forma partis capiēdo transitiue genitiuū: quia p se et immediate informat partem hominis substātialem. s. materiā. intrāsitiue vero dicit̄ anima forma partis qz est forma q̄ est pars substātialem toti⁹ compositi siue accipiat̄ cōposi- tum ipa natura humanitatis q̄ resultat ex vnio- ne cor̄pis et anime ex vtrāq̄ parte cōposita: siue accipiat̄ compositū p se subsistēs qd̄ p̄ter naturā includit in suo significato esse subsistētie pp̄ta- tes et accidentia. ¶ Aduertendū tamē put. S. Tho. notat libro. 4. sen. dif. 4. q. 4. q. p̄. ar. p̄. sub ar. 2. ad. 2. Et s̄ gē. li. 4. ca. 81. Et d̄ veri. q. 16. arti. p̄. ad. 16. q̄ humanitas et que cūqz alia forma toti⁹ quāuis non sit forma pris: non tamē a forma ptis sic distinguitur q̄ sit alia forma ab ea totaliter distincta. nā qz pformam materia fit hoc aliqd̄ in actu put p̄bs dicit̄ sc̄do de anima: si forma totius esset tertia forma sim- pliciter a forma pris distincta: nō esset substātia- lis sed accidētalis: adueniret enim rei actu exi- stenti. est ergo forma totius sic distincta a forma partis: q̄ ipsam p se et realiter includit tanquāz ptem sui. itaqz vtriusqz forme distinctio ē sicut to- tius et pris. ex quo sequit̄ q̄ humanitas non de- bet dici tertia res simpliciter distincta ab anima et cor̄pe eo q̄ vtrāq̄ partē in se includat. vnde si alicubi. S. Tho. illud dicat: accipit tertiā rē non pp̄rie et simpliciter sed large et fm̄ quid qz sc̄licet nec simpliciter est aia nec simpliciter ē cor- pus sed quoddaz totum ex illis tanquā ex ptib⁹ constitutum: nō sola aggregatione sicut est acer- uus lapiduz cuius quelibet pars est hoc aliquid actu per se existēs: sed reali et essentiali p̄positio- ne quia videlicet ex vnione cor̄pis et anime: v- na essentia et natura constituitur in qua ptes. s. anima et corpus sunt quodāmodo materialiter et in potentia licet vna se habeat ad alteram si- cut actus et forma. est enim hoc generaliter ve- rum q̄ ptes cōponētes sunt in toto materialiter et in potētia put. S. Tho. in pluribus locis do- cet et de humanitate illud dicit in hac disti. q. p̄. articulo. 3. sub arti. 3. ad. 3. vbi ait q̄ cum of- nomine humanitatis corpus et aia intelligi in-

intelligendū est materialiter sicut nomine totius intelligunt partes. nō q̄ totū p̄prio loquēdo sit sue partes sed aliquid ex partib⁹ constitutū. hec ille. Et consonat dictis phi. 7° methaphisice vbi ostendit q̄ partes ex quibus cōponunt substantie nō sunt substantie actu existētes sed in potentia dū se habēt vt partes. i. vt sunt vnite i toto. q̄d S. Tho. ibi dclarās lectione. 14^a. §. manifestū est aut inquit. omne enī q̄d est i actu oportet eē ab alijs distinctū qz res vna diuidit ab alia p̄ suam formā et actū. hec ille. Et ex his potest assignari ratio q̄re totum p̄ aggregationē sicut cumulus vel acervus lapidū est realiter sue partes simul vnite. nō aut totū p̄ cōpositionē. quia. s. i toto p̄ aggregationem quilibet pars est actu per se existēs. ex plurib⁹ aut actu p̄ se existentib⁹: nulla substantia neqz aliqua vna natura constitui pot vt phs in codē libro pbat. vnde totuz ex hmoi partibus resultat: nihil aliud ē substantialiter et naturaliter nisi partes simul accepte. nam ipsa forma totū quid artificiale et accidens est. vnde phs versus finē septimi metha. §. qm̄ vero inueniens distinctionē totū p̄ cōpositionē et totū p̄ aggregationem dicit q̄ totū p̄ cōpositionē est vnū simpliciter: totū vero p̄ aggregationē non ē vnū simpliciter sed fz qd quia partes sunt i actu cū nō sint sibi inuicē cōtinue. ita q̄ hmoi totuz simpliciter quidē est multa et vnū fm̄ quid. cui⁹ diuersitatis rationē. S. Tho. ibidē assignat: qz totuz p̄ cōpositionē sortitur speciē ab aliquo vno q̄d est vlt forma vt in corpemixto vel cōpositio vt i domo vel ordo vt in syllaba et numero. totū vero p̄ aggregationē sortitur spēm ab ipsa multitudine partū collocatarū in vno loco. in toto autez dicto p̄ veram et realē cōpositionē: partes nō sunt in actu p̄prio sed solū in potētia. ipm̄ aut totum est in actu et natura quedā ac realitas. itaqz facta cōpositione: non iā est dare sibi plura actu neqz partes actu sed vnū tantū modo totū in quo si aliq̄s velit imaginari partes sibi inuicem vnitas: oportet eas considerare nō sub actu p̄prio nec sub p̄pria realitate sed sub totalitate et actualitate ac realitate totū cōclusas. et inde est q̄ totum non predicat de partibus cū non sint in actu p̄prio nec vt plures. vnde. S. Tho. opus. 32° d natura materie caplo vltimo: partes inqt linee nō sunt aliqua duo sed sunt vnū actu. ipsa vero linea est vnū actu et duo in potētia: et facta diuisione fit duo actu. sola enī diuisione in cōtinuis: facit esse actu. hec ille. et faciūt ad ppositū nostrum multa que. S. Doc. ibidē dicit precedentia et sequentia. nec contra partes simul accepte predicantur

de toto. habet enī huiusmodi totum quandā totalitatis naturā ex cōpositione partū resultatam quā nulla pars nec omnes simul vnite hnt etiam si p̄ imaginationē vel prationē signentur in toto. naturā enī q̄ est humanitas: neqz anima neqz corp⁹ neqz vtrūqz simul hnt. neqz partes animalis sibi inuicē vnite habēt illam organizationis naturā quam totuz animalis corpus habet. hoc tamē magis manifestū est in totis etherogeneis q̄ in totis omogeneis. eo q̄ totū etherogeneū cōponitur ex partib⁹ dissimilibus i natura. in toto vero omogeneo cum sit ex partib⁹ similib⁹ constitutū: nō est ita manifestū. verū tamen qz etiā in toto omogeneo partes sunt in potentia et nō in actu qz facta cōpositione non remanet aliqua realitas aut actualitas vel cōtinuitas nisi totius: ideo nō solum totū etherogeneum sed etiā totū omogeneū habet quandam vnitatis vel cōtinuitatis ac pfectionis naturam sibi p̄pria in eo q̄ totū: quā partes vt sunt partes nō hnt. Quod aut. S. Tho. dicit p̄. p. q. 11^a. ar. 2°. ad. 2^m et i quibusdā alijs locis q̄ totū omogeneū constituit ex partibus hntibus formā totius sicut quilibet pars aq̄ est aqua: debet intelligi de forma et natura totū fz q̄ ē talis res. s. vel lapis vel lignū et nō fm̄ q̄ est quoddā totū. tota enī aqua hnt aliquid in q̄m est aq̄ qd etiā partes ei⁹ et quilibet eaz habēt vel diuise realit a toto vel p̄ rationē in toto signate. sed p̄ter id q̄d est natura aque: tota aq̄ habet formā quandā actualitatis et cōtinuitatis sibi p̄pria: quā partes in toto vnite nō habent nisi participatione totū. sunt enim partes aque in actu et cōtinue: actualitate et cōtinuitate totū. nam in se cōsiderate: nec esse actu habent nec cōtinuitatem sed sunt in potentia tantum vt phs docet 7° metha. ita vt non sit ibi aliquid reale et in actu nisi totū. vñ. S. Tho. p̄. pte. q. 3^a. ar. 7°. in cor. inquit. in totis similibus partū licet aliqd qd dicit de toto dicat de parte sicut pars aeris est aer et aque aq̄: aliqd tamē dicitur d̄ toto qd non cōuenit alicui partū. nō enī si tota aqua ē bicubita: et pars eius ē bicubita. sic igitur in omni cōposito est aliqd quod nō est ipsum. hec ille. Itē cōtra gen. 11°. p̄. ca. 18°. ratioe penultima inqt. in oī cōposito bonū non est huius vel illi⁹ partis fz totius: et dico bonū fm̄ illam bonitatē q̄ est p̄pria totius et pfectio eius. nam partes sunt impfecte respectu totū sicut partes hoīs nō sunt hō. partes enī numeri senarij nō hnt pfectionē senarij. et similit partes linee nō pueniūt ad pfectionē mensure q̄ in totalinea inuenit. hec ille. In toto aut etherogeneo differenter se hnt.

quonia si partes realit diuidant vel in ipso toto p inaginatione signent et distinguant: neq; habet naturam totam vt est res quedam neq; in qm e quod da totum. nulla eni pars domus est domus neq; aliq pars hominis est homo et sic de ceteris. Dicunt ergo summatim q totum etherogeneu differt a suis partibus dissimilibus ex quib; componitur: et pfectione sue nature et quibusdam etiã p prietatibus et p p p riu esse. non enim partes huiusmodi totius habet in toto naturam et entitatez totius cum sit cõpositum ex partibus dissimilibus nature: neq; habet p p riu esse sicut habet totum: neq; habet vnitatem aut cõtinuitatem et actualitatem vel cõmensurationem quã habet totum. totum vero omogeneu differt a suis partibus non pfectione nature put est talis res sed differt ab eis pfectione totalitatis et quibusdam p p rietatibus ac per ipm esse sicut dictum est de toto etherogeneo. Ex premisis inferimus contra opinionem quorundam q totum cõstitutum ex materia et forma nec est respectus neq; est relatiuum fm esse. hoc p batur. cum qz nullus respectus aut relatiuum fm esse componitur intrinsece et qddi tatiue ex absolutis cuiusmodi sunt materia et forma. cum etiam quia nullus respectus vel aliqd de predicamento relationis est per se terminus generationis. put p h s docet. 5o phisicorum. cõpositum autem ex materia et forma est quid cõstitutum per generationem.

Quantus ad ar-

ticulum quartum respondendum est obiectionibus aduersarior. et quidem ad primam henrici contra primam conclusionem dicitur q maior est falsa et cõsimiliter minor sicut iacet. et de hoc dictum est lati in primo notabili. et ad confirmationem negatur assumptum. non enim est simile vtrobiq; qm ad esse naturale psequitur ex necessitate nature posse in opationez naturalẽ: sed ad esse supnaturalẽ cum sit gratis datum non consequitur ex necessitate posse in opationem supnaturalẽ. naz pot dari ex gra esse supnaturalẽ et q hec gratia nõ fiat ad opationem supnaturalẽ salte q non necessario consequatur. sicut apparet in infantibus baptizatis qui p vnionem gratie gratum faciẽtis habet quoddam esse supnaturalẽ quo filij dei sunt: et tamẽ non habet posse p tunc in opationem supnaturalẽ. qm hoc exẽpluz non sit omnino simile nro pposito sicut nec in rebus creatis est sufficiens et pfecta similitudo diuinorum. Ad. 2. dicit q quicqd sit de minori et

tamẽ maior ppositio nõ habet veritatem nisi maior et minor sint eiusdem rationis vel saltẽ minor includat in maiori. licet enim minor sit volare q intel ligere: nõ tamẽ sequit q qz homini nõ pot cõmunicari naturalitẽ volare q non possit cõmunicari naturalitẽ intelligere. naturam autẽ eleuari ad vnitatem diuine persone et mentem eleuari ad visionem dei et fruitionem: nõ sunt vnus rationis neq; vnũ includitur in alio. sunt enim abinuicẽ separabilia sicut apparet in corpore xpi i triduo. Ad. 3. negatur minor cuius falsitas patuit supra in tertio notabili. Ad. 4. patet solutio ex respõsione ad. 2. non enim vniri deo in psona et vniri deo p gram sunt eiusdem rationis. Ad. 5. cõcedimus consequentiam. neq; esset maior incõueniens si deus assũpsisset naturam lapidis dicere q deus est lapis qz dicere sicut nũc dicit q deus est homo. nã ab vtraq; natura deus distat in infinitum. Ad. 6. respõdet. S. Tho. duplici in hac dis. q. p. ar. p. sub arti. p. vno modo q licet creatura irrationalis nõ sit capax psonalitatis p p rie vel ex sui natura: est tũ capax psonalitatis aliene p quandã cõmunicationem. qm psonalitas non debet etiã humane nature assũpte ratione sui sed rone psonne assumẽtis. vñ non e in xpo nisi psonalitas increata. Respondet scõ q ad hoc q natura aliq sit assũptibilis a diuina hypostasi: sufficit q in ea inueniat hypostasis et suppositum qm nõ psona. qz vnio nõ est facta tãtũ modo in psona s etiam in hypostasi et supposito. hec ille. et fundat hec secunda solutio in hoc qz diuina psona pot terminare dependẽtiã nature assũpte in rone suppositi qd in natura irrationali inuenit: licet eã nõ terminet in rone psonne. Ad. 7. respondet pmo negãdo cõsequentiam. et ad ei p bationez negat assũptum. neq; valet ei p batio. nã dato sed non cõcesso q in casu qlibet pars lapidis esset deus: nõ illud cõtingeret p p p pfectionem vnionem s p p cõditionez nature assũpte q est quoddam totum omogeneu. Respondet scõ falsuz esse q si lapis esset assũptibilis: quelibet pars lapidis esset deus assumẽs. quia licet qlibet pars lapidis sit lapis: non ideo sequit q quicqd puenit toti lapidi: cõueniat cuilibet ei parti. nã quod puenit toti sub ratione qua est totum: non cõuenit cuilibet parti etiã si sit totum omogeneu. sicut nõ qlibet pars lapidis bicubiti est bicubita. nec si tota aqua sufficit replere vas: ideo sequit q quelibet pars aq sufficiat vas replere. vnde qz cõmunicatio ydiomatum causata ex vnione nature assũpte ad personam assumẽtem consequitur directe et per se ratione totius nature sicut et ipsa vnio et as-

sumptio: ideo nō sequit̄ necessario q̄ conueniat partibus p̄ eo q̄ cōuenit toti nature. sicut enim deductū fuit in quarto notabili quāuis ptes totius omogenei sint eiusdē nature cū toto put̄ ē talis res: nō tamē habēt pfectionē toti⁹ sub rōne qua totū est. ¶ Ad. 5^m dicit̄ q̄ quicqd̄ sit de propositionib⁹ quas arguēs p̄mittit nā non omnes sunt vere: et tamē argumētatio non valet. assumit enim falsum qz non est simile de actu primo et secundo. s. de esse ⁊ opatione que conueniunt creature naturaliter: et de actu p̄mo ⁊ secundo q̄ gratis donant̄ creature a deo supnaturaliter. et de hoc dictū fuit in respōsione ad primū. ⁊ licet nūc d̄ facto secund⁹ act⁹ supnaturalis. s. opatio consequat̄ p̄mum actū. s. esse subsistētie: alit̄ tamē ē de possibili eo q̄ vterqz act⁹ fuerit gratis collatus ac p̄ hoc potuit vn⁹ cōferri sine altero. ¶ Ad argumēta cōtra secundā conclusionē ad p̄mum dicit̄ q̄ cōsequētia seu illatio nulla est: qz ipse vniones nō sunt eiusdē rationis. et ideo nō sequit̄ q̄ quicqd̄ cōuenit minōri cōueniat maiori. hoc enī tenet quādo mai⁹ ⁊ min⁹ sunt eiusdē ordinis et rationis non aliter. non enī sequitur si aquila q̄ inferioris nature est pōt naturaliter in altum volare: q̄ id possit etiā homo qui ē superioris et perfectioris nature. ¶ Ad. 2^m respōdent aliqui negādo minōrē. dicit̄ enī q̄ nō pl⁹ est incōueniēs xpm posse peccare s̄m naturā assumptā: q̄ pati vel mori. sed melius ⁊ securi⁹ d̄ sicut respōdet Iherueus q̄ stante hypotesi: natura humana assumpta peccare non posset. qm̄ se haberet ad suppositū diuinū sicut et nūc se habz: vt instrumētū coniūctuz cui nō conuenit agere nisi motū a principali agēte. imo omnis nature assumpte actio: est pprie actio diuini suppositi p̄ ipsam tamē naturā tanq̄ p̄ principiū quo. diuinū aut̄ suppositū peccare non pōt nec s̄m se nec in dirigēdo aut in mouēdo naturā assumptā. fundat̄ autē ista solutio in hoc q̄ actiones sunt suppositoꝝ tanq̄ agētium non ipaz naturaz. et ideo si suppositum est ipeccabile: nulla ei⁹ actio pōt esse peccatū quantūcūqz illa actio supposito conueniat s̄m naturā peccabile. vnde maior p̄positio argumēti vera nō ē nisi qm̄ natura sibi ipi vel in puris naturalibus relinquit̄: qd̄ non est in p̄posito n̄o de natura humana cū sit assumpta ad vnitatē et subsistentiam diuini suppositi. vnde absqz eo q̄ aia beate x̄ginis frueretur deo dū in presenti vita fuit viatrix: inflexibilis fuit ad malum qz confirmata fuit in bono. ¶ Ad. 3^m negatur assumptū secunde cōsequētie neqz illud arguens p̄bat. imo etiā si homo x̄ps beat⁹ nō essz

ex eo q̄ deus ē: fuisset impeccabilis p̄pter rōnez in p̄cedēte solutione tactā. ¶ Ad. 4^m dicitur q̄ maior non hēt veritatē nisi quando obiectuz vndiqz p̄fundit potentia sub ratione obiecti inquantū. s. est ipsius motiū ad elicendā opationem. et tūc ad minōrē dicit̄ q̄ ex vi vnionis: de⁹ totam essentiā anime p̄fundit et ei⁹ potentias i ratione causēdantis esse et conseruantis eas in esse et illas suppositantis: sed non necessario in ratione obiecti fruibilis aut cognoscibilis. vnde p̄fusio potētie aliter et aliter accipitur in maiori p̄positione et minōri et ideo argumentū fallit. Et p̄ hec patet respōsio ad confirmationē. cōcedim⁹ enim q̄ deus p̄ illapsus sit p̄sens essentie et potētie vt causa dans esse et conseruans i esse: sed nō ideo necessario sequit̄ q̄ ex illapsu et p̄sentia ad essentiā dicto modo: necessario sequatur illapsus dei et p̄sentia ad potentia in rōne obiecti fruibilis aut cognoscibilis sed cōmittitur fallacia equiuocationis. ¶ Ad. 5^m dicit̄ q̄ ex vi argumentationis nō aliud sequit̄ nisi q̄ v̄bum humane nature vnitū: pōt supplere quicqd̄ habitus glorie facit in alijs: sed non ex hoc p̄batur q̄ ex vi vnionis necessario illud suppleat. qz non obstāte ipsa vnione: in libertate verbi dei ē fieri p̄sens menti nature assumpte in rōne obiecti fruibilis et supplere vicē habitus glorie vel non. ¶ Ad. 6^m dicit̄ ad minōrē q̄ loquendo de obiecto beatifico sub rōne talis obiecti: vera est nunc de facto. et tamē si querit̄ de possibili: possz deus non esse p̄sens anime assumpte vt obiectum beatificū q̄ est ex vi vnionis nature assumpte ad vnitatem suppositi. ¶ Ad. 7^m dicit̄ q̄ idē suppositū esse fruens s̄m vnā naturā et nō fruēs s̄m naturam alterā nulla est cōtradictio. nā ad contradictionē requirit̄ q̄ affirmatio et negatio simul dicant̄ de eodē et s̄m idē. ¶ Ad argumēta contra tertiā cōclusionē ad primū quod ē Durādī negat̄ assumptū nec est sufficiēs eius p̄batio. nam vnū relatiuū claudit̄ in intellectu alterius nec pōt vnū intelligi sine altero: et tamē non ideo vnū relatiuū est idē cū suo correlatiuo. itez nec est verū q̄ sit idem omnino concept⁹ partiū vnitarū ⁊ totius cōpositi quāuis vnū in conceptu alterius includat̄. ¶ Ad. 2^m dicit̄ q̄ si dictum cōmentatoris sustineatur: debet accipi non formaliter et predicatione dicente hoc est hoc: sed materialiter quē ad modū. S. Tho. norat vbi al legatum est in quarto notabili: q̄ cū dicit̄ nomine humanitatis intelligicoꝝ p̄ ⁊ aiam: intelligēdum est materialiter sicut nomine totius intelligunt̄ partes: nō quia sit sue partes sed quia ē ali

quid ex partibus cōstitutū. Scotus tamē in hac distinctione respōdet ad dictū cōmentatoris: q̄ fallit in ista materia sicut in alijs qz nō distinguit inter illud qd̄ est per se et illud qd̄ necessario cōcurrit. ¶ Ad. 3^m dī primo q̄ ex auctoritate Damasceni nō habetur q̄ nulla natura assumpta a x̄bo est deposita in morte x̄pi: sed q̄ verbū nullam partiū nature deposuit. qd̄ ipse explanans ait: nō corpus nō aiā. hoc autē nostre cōclusio nī nō repugnat. cōcedim⁹ enī q̄ verbū in triduo mortis x̄pi nullā partiū nature humane deposuit qz nec aiā nec corp⁹: sed cum hoc stat q̄ deposuerit naturā humanā. put est qd̄dā totuz ex anima z corpe cōpositū qd̄ tenet n̄a cōclusio vnde. S. Tho. 3^a. p. q. 50^a. ar. 3°. ad. 2^m exponens x̄bū Athanasij dicētis maledict⁹ homo q̄ totū hominē quē assumpsit dei fili⁹ denuo assūptū tertiā die a mortuis resurrexisse nō confitet: ait. in verbis illis Athanasius nō intellexit q̄ totus homo denuo sit assūptus. i. oēs partes eius quasi verbū dei partes humane nature deposuerit p̄ mortem: sed q̄ iterato totalitas nature assumpta sit in resurrectione reintegrata per iteram vniōnē anīme z corpis. hec ille. Respōdet secundo q̄ Damasc. ibi loquitur de x̄po nō p̄ tempore mortis sed post resurrectionē. premittit. n. in principio capituli sic dicēs. post eam vero que ex mortuis resurrectionē: omnes quidē passioēs deposuit. corruptionē dico et famē z sitim somnū et fatigationem et laborem et quecūq; talia. et si enim gustauit cibū post resurrectionē: h̄ non lege nature. non enī esuriuit. dispensationis autē modo: veritate faciēs credere resurrectionis q̄ hec eadē est caro que passa et resurrexit. nullam enīz partiū nature deposuit: nō corpus nō aiā: sed et corpus z animā et rationalē et intellectua lem z voluntatiuā et actiuā possidet. et ita ad celos redijt et ita in dextera patris sedet. hec Damascen⁹. ¶ Ad. 4^m dicī q̄ natura humana perfectior est anima intellectiua sicut totū p̄fectius est sua parte. et ad auctoritatez libri de causis et cōmentatoris dī q̄ loquūf de anima intellectiua in respectu ad alias formas partis q̄ sunt act⁹ materie. dictū autē Augustini intelligi debet q̄rtum ad causalitatē. quia nullus habet causalitatem supra animā intellectiuā nisi solus deus: talis superioritas non facit ad p̄positum. q̄^m autem ad gradū perfectionis nō loquīf Augustinus qz sic supra illā sunt omnes substātie separate z ipsa humanitas que est forma toti⁹. ¶ Ad. 5^m dī q̄ p̄cedit ex falso intellectu quē arguens in n̄a positione habet putas q̄ nos ponamus formas

totius esse aliquid cōpositum ex quibusdā partibus alijs a materia et forma quod falsum ē. put deductū fuit in quarto notabili. forma enim totius resultans ex vniōne materie cum forma: est quid cōpositū sed non ex alijs partib⁹ preter q̄ ex materia z forma: differt tū ab eis in vnitatis integritate et p̄fectione totalitatis. et in hoc sensu intelligēda sunt x̄ba p̄bi vbi allegatur. ¶ Ad. 6^m dicī q̄ Dionisius loquit de p̄sumptione substātie totaliter. qz licet natura humana vt est forma totius cōsumat in nobis p̄ mortē: non tū totaliter qz manēt eius p̄tes. s. materia z forma. ¶ Ad. 7^m dicī q̄ sicut notat Iheruus. 2° quol⁹. q. 14^a. aliqd̄ differre se toto pōt intelligi dupliciter. vno modo. put totū est distributiū p̄ partibus suis: et sic differre se toto ab alio est differre ab illo fm̄ quālibet sui partē. z qd̄ sic differt ab aliquo nō includit illud. et isto modo natura cōposita nō differt se tota a partibus suis. alio modo pōt intelligi aliquid se toto differre ab alio: put totum nō sumit distributiue. p̄ partibus sed put notat formā totius et totalitatis perfectionem: et hoc modo qd̄ differt ab alio se toto: pōt illud includere. ¶ Ad. 8^m dicī q̄ argumentū p̄cedit ex falsa imaginatione ex qua argumentuz quinto loco positū p̄cedit. et ideo solutio huius patet ex responsione ad. 5^m. Aduertendū tamē put ex doctrina. S. Tho. accipit. 3^a. p. q. 2^a. ar. p̄mo ad. 2^m q̄ duplex cōpositū considerat in vnoquoq; n̄m ex vniōne anīme z corpis. vnum est ipsa natura ex tali vniōne resultans. aliud ē suppositū in ipsa natura subsistēs. partes primuz cōpositum p̄ponentes sunt materia z forma. ad compositionē autē secūdi cōpositi cum his p̄tib⁹ concurrūt eē subsistētie et p̄prietates et accidētia. verū est tū q̄ istud cōpositum essentialiter includit p̄mū sicut homo humanitatez. ¶ Ad. 9^m negat assumptū. et ad eius p̄bationē negat maior p̄positio nam hō et ei⁹ aiā sunt eiusdē nature genere et specie et numero. forma enī substāntialis ad idē genus et speciē reducīf in quo ē cōpositū cui⁹ ē forma z nulla x̄tute pōt homo manens homo ab aiā separari: et tū vnum non est aliud essentialiter z quid ditatiue. et idē apparet de leone et ei⁹ anima z generaliter d̄ omni cōposito et ei⁹ forma substāntiali. neq; valet p̄batio p̄ma maioris in p̄posito. nam nō est vniuersaliter vera nisi in his que differunt realiter sicut res et res suppositaliter. s. distincte. ¶ Ad. 2^m p̄bationem dicī q̄ assumptū non ē ad p̄positum. nam p̄tes linee et tota linea nō sunt plures quantitates actu sed vna tantū modo quantitas con

tinua. vnde nō debent distingui sicut vlt subiecto:
 et tamē licet nō distinguantur sicut plures linee
 vel plures quātitates: distinguunt tamē distinctio
 ne formali sicut totū et partes. ¶ Ad. 10^m patet
 solutio ex responsione ad. 2^m. ¶ Ad. 11^m dicit q
 id quod totū sup addit partib⁹ facit vnuz per se
 cum partib⁹ nullo alio sup addito sicut et ipsum
 totū nisi sit totum p aggregationē. et cum infer-
 tur q pari ratione materia et forma faciunt vnū
 per se nullo sup addito: si intelligat tanq̄ parte
 componēte: cōcedimus et tamē ex hoc nō sequi-
 tur q materia et forma sint omnino illud vnū qd
 faciunt. aliud est enim aliqua facere vnū: et esse
 illud vnū. sicut intelligat sup additū: totū. s. ex
 partibus resultās aut forma ipsius et pfectio: fal-
 sum est q materia et forma faciūt vnū per se nul-
 lo super addito. quia impossibile est formā vniū
 materie quin ex illis resultet et constituatur na-
 tura totū. ¶ Ad. 12^m dicit q solutio ibi data nō
 est cōpleta sed completur sic dicendo: nisi vnum
 absolutuz in sua ratione quidditatiua includat
 vel presupponat aliud absolutū vel vnū ad alte-
 rum naturalit̄ et necessario cōsequat̄: et tunc re-
 plica contra solutionem locum nō habet. quia li-
 cet partes non p̄supponant totū compositū nec
 ab eo dependeat originaliter: dependēt tamen
 ab eo complete et q̄^m ad earum esse actuale.
 sunt enī partes in toto nō per p̄prium esse sed p
 esse et actualitatē totius. sed vltra hoc: vnū ne-
 cessario et naturaliter sequitur ad aliud. s. totū
 ad partes vnitas. nō enim esse potest q ex oib⁹
 partibus vnitis: non resultet aut cōstituāt totū.
 Et cū arguens obijcit contra hoc quia si partes
 vnite sunt causa necessaria totū: aut hoc ē rōne
 partium aut rōne vnionis aut rōne vtriusq̄: res-
 pondeat q rōne vtriusq̄. s. partū et earuz vnio-
 nis. nam partes vnite sunt causa necessaria ma-
 terialis tamē sui totius. et cū arguens infert qz
 tunc possibile esset intelligere partes vnitas nō
 intelligendo totum quia ille sunt p̄iores: dici-
 tur sicut respondet Scotus q licet partes intel-
 ligi possint sine toto: non tamen intelligi pos-
 sunt esse sine toto. ¶ Ad argumentū ante opposi-
 tum dicit q argumētū p̄cedit de potētia dei or-
 dinata q respicit quandā congruentiā in creatu-
 ra ex ordine diuine sapientie. non aut̄ p̄cedit de
 potentia dei absoluta s̄m quam diuinum suppo-
 situm assumere potest creaturam irrationalē vt
 dictum est. Et in hoc articulus terminatur.

Distinctio tertia.

Creata

tiaz distinctio nē
 q̄ritur vtrū bea-
 tissima x̄go ma-
 ria fuerit cōcep-
 ta i peccato ori-
 ginali et argui-
 tur q nō. qz vir-
 go Maria fuit
 purior angelis
 btis. s̄ ip̄i ange-

li beati nūq̄ p̄ctm̄ incurrerūt originale vlt actua-
 le. ergo nec btissima x̄go. minor nota ē s̄ maior
 patet p Anselmū in libro d cōceptu x̄ginali vbi
 dicit cōueniēs fuisse vt x̄go maria ea puritate ni-
 teret q maior sub deo neq̄t intelligi. cū ergo an-
 geli sint sub deo: sequit̄ q puritas angelica q pec-
 catū nesciuit non sit maior puritate btē x̄ginis.
 ergo et c. ¶ In oppositū arguit̄ p illd apli r̄ho. 5°
 p vnū hominē p̄ctm̄ intrauit in mūdū et p p̄ctm̄
 mors in quo oēs peccauerūt qui. s. ab adā ex vi-
 rili semine p̄pagati sunt vt glosa exponit: de q̄-
 rum numero s̄m oēs doctores ē btā x̄go. igitur
 ipsa in originali p̄ctō fuit concepta. ¶ In hac q̄-
 stione erunt quatuor articuli vt supra.

Quantus ad ar-

ticulū primū sit ista conclusio q

btā x̄go Maria cōcepta fuit in
 p̄ctō originali. hāc cōclusionē
 tenet. S. Tho. in hac dis. q. p̄.
 ar. p̄. sub. ar. p̄. 3°. p. q. 37. ar. 2°. in cor.
 et ad. 2^m. 3° dē tenet p̄ 2°. q. 81. ar. 3°. 3° r̄e quo
 libet. 6°. articulo. 7°.

Quantus ad ar-

ticulū secundū arguit̄ cōtra cō-

clusionē. et p̄mo cōtra cōclusio-
 nē in se: secūdo p̄tra ei⁹ p̄batio-
 nes. cōtra cōclusionē in se argu-
 it Scot⁹ et suis seq̄ces multiplici et p̄mo sic. p̄fe-
 ctissim⁹ mediator hēt p̄fectissimū actū mediādī
 respectu alicui⁹ p̄sone p qua mediat vel meret̄.
 ergo x̄ps habuit p̄fectissimū actū possibilē medi-
 ato: i respectu alicui⁹ p̄sone respectu cuius erat
 mediator. s̄ respectu nulli⁹ habuit excellētiorez
 q̄ respectu Mariae. ergo respectu illi⁹ habuit p̄-
 fectissimū. s̄ hoc nō fuisse nisi meruisse eā p̄serua-
 ri a p̄ctō originali. igit̄ et c. Maria: p̄bat̄ triplici.
 p̄mo p cōparationē ad deū cui recōciliat. sc̄do p

cōparationē a malo a q̄ liberat. tertio p̄cōpationē ad obligationē p̄sone quā recōciliat. ad vidēdū p̄mā p̄fectionē pono exēplū et p̄mo Anselmī cur de hō. caplo. 16. aliq̄s offēdēs regē d̄meret intātū vt cuilibz filio ei⁹ naturali rex offēdat et offensus eū exheredet. ista offensa statuit nō remittēda nisi offerat regi ab aliq̄ inocēte aliquod obsequiū magis gratū q̄ p̄ctm fuerit offēsuū. aliq̄s offert ita gratū obsequiū et recōciliat filios vt nō exheredet: tñ cuilibz nato rex offēdit licet postea offēsz remittat. p̄p̄t merita mediatoris s̄ si ille mediator ita p̄fecte possz placare regē vt p̄ueniret respectu alicui⁹ filij ne ei rex offēderet: hoc mai⁹ est q̄ rex offēdēt hīrā cōtra talē remittat. necē impossibile cū illa offensa nō sit ex culpa p̄p̄a s̄ p̄tracta. ex isto exēplo arguit sic. null⁹ p̄fectissime placat aliq̄m p̄ offensa alteri⁹ p̄trahēda: nisi possz p̄uenire ne offēdat illi. nā si offēsus iā placat vt remittat: nō p̄fectissime placat. sic in p̄posito de⁹ nō offēdit aie p̄ motū interiorē in deo s̄ tñ p̄p̄t culpā interiorē i aia ip̄a. ergo nō p̄fectissime placat trinitatē p̄ offēsa contrahēda a filijs ade si nō p̄ueniat vt alicui trinitas nō offēdat. et p̄ p̄is aia alicui⁹ filij ade nō habeat culpā. ¶ 2°. arguit sic. p̄fectissim⁹ mediator meret amotionē oīs pene ab eo quē recōciliat. s̄ culpa originalis ē maior pena q̄ carentia diuine visionis qz p̄ctm ē maxima pena nature intellectualis. ergo x̄ps si p̄fectissime recōciliauit: istam penā meruit ab aliq̄ auferri. Lōfirmat. qz si filio ade est maxima pena scire regē eē offēsuū p̄trahēda: null⁹ eū p̄fectissime recōciliaret nisi auferret ab eo nō solū exheredationē s̄ etiā eē inimicum regis. ¶ 3°. qz christus immediatus vidēt fuisse reparatoz ab originali: q̄ ab actuali. vñ et necessitas incarnationis x̄pi cōmuni assignatur ex p̄ctō originali. s̄ cōmuniter supponit q̄ ip̄e fuerit ita p̄fectissim⁹ mediator respectu alicui⁹ p̄sone puta M̄arie q̄ eā p̄seruauit ab oī p̄ctō actuali. igit̄ similit̄ ab oī p̄ctō originali. ¶ 4°. qz p̄sona recōciliata nō sūme obligat recōciliatoz seu mediatori nisi ab eo hēat sūmū bonū qd̄ pōt p̄ mediatorē h̄ri. s̄ ista inocētia. s̄ p̄seruari a culpa cōtracta vel cōtrahēda: pōt p̄ mediatorē h̄ri. ergo nulla p̄sona sūme tenebit x̄po vt mediatori si nullā p̄seruauit a p̄ctō originali. et si dicat q̄ equalit̄ teneat p̄sona cui remittit p̄ctm sicut p̄sona q̄ p̄seruatur a p̄ctō p̄p̄t illud Luce. 7. cui aut̄ plus dimittitur pl⁹ diligit: q̄re ibi r̄sionez Augustini dicitis q̄ oīa nō p̄missa: sunt dimissa ac si essēt cōmissa. imo excellēt̄ beneficiū est p̄seruare a malo q̄ p̄mittere cadere i malū et ab eo postea liberare. Cideē etiā q̄ cū x̄ps multis meruit gr̄az et gl̄iaz

et p̄ eis sunt obitores x̄po vt mediatori: quare nulla aia erit ei debitor p̄ inocētia. et q̄re cū oēs āngelibeati sint inocētes: nulla aia humana erit inocēs in p̄ria. nō est verissimile q̄ sola aia x̄pi sit inocēs: et nulla alia aia rōnal. hec Scot⁹ iforma. ¶ 5°. arguit Aureolus. qz q̄cqd̄ fuit possibile et p̄decēs: fuit collatū bt̄e x̄gini. s̄ possibile fuit x̄ginē p̄seruari a p̄ctō originali diuina x̄tute: quia potēti⁹ ē de⁹ in p̄seruādo q̄ caro in ificiēdo. et ideo de⁹ potuit p̄uenire ifectionē carnis. hoc etiā am fuit p̄decēs qz decuit q̄ m̄f dei esset mūdāssima. cū enī essz m̄f gr̄e: d̄cuit q̄ nūquā aliq̄ dispositione cōtraria ad gr̄am ificeret. et ite x̄ Augustin⁹ p̄bat q̄ corp⁹ ei⁹ nō est incineratū qz nō decuit. ita in p̄posito nō decuit q̄ pollueret peccato originali. et credo q̄ bt̄a x̄go pl⁹ optabat nō pollui p̄ctō originali: q̄ corp⁹ suū non incinerari et d̄ hoc magis gaudet. ¶ 6°. arguit sic. qz fm̄ s̄a ctos nūq̄ peccauit venialit̄ qz nō decuit q̄ pollueret aliq̄ p̄ctō actuali veniali. et certe maior macula ē p̄ctm originale et hoc p̄zin exēplo sensibili. qz si corpale aptū ad recipiēdū corpus x̄pi cadat in lutū fetidū et corruptū quāuis oprime lauet̄ et mundeat: nūq̄ tñ essz aptū ad recipiēdū corpus x̄pi imo essz magis abominabile q̄ ante. Itē maior gr̄a sit illi q̄ nō p̄mittit cadere i lutū: q̄ illi q̄ p̄mittit cadere sed statim subleuatur. hec Aureol⁹. ¶ 7°. arguit alij. qz pene viles fuerūt relinquēde bt̄e x̄gini nō aut̄ inutiles pene. s̄ culpa originalis nō fuit s̄ vtilis bt̄e marie. pene aut̄ tēporales fuerūt ei viles qz in eis meruit gr̄az. igit̄ r̄c. ¶ 8°. qz bt̄is Bernardus vni monacho desideratū eū videre post mortē apparuit tot⁹ lucidus p̄ter q̄ in pectore vbi habuit vñā maculaz quā dixit se h̄re. p̄p̄t illud qd̄ dixerat de bt̄a x̄gie q̄ fuit concepta in originali p̄ctō. ¶ 9°. qz sicut x̄ps fuit p̄fectissim⁹ mediator: ita bt̄a x̄go fuit cōueniētissima mediatrix. sed hoc nō fuisse si ipsa aliquā culpā incurrisset. qz p̄ueniētius pōt aliq̄s placari p̄ illuz qui nūq̄ offēdit q̄ p̄ eum q̄ post offēsam recōciliationē obtinuit. igit̄ r̄c. ¶ 10. arguit qz Augustin⁹ in libro d̄ natura et gr̄a circa mediū dicit. cū d̄ peccatis agit nullā de bt̄a x̄gie volo h̄re questionē. vibi vidēt inuere q̄ ipsa nulli p̄ctō fuit subiecta. ¶ 11°. hoc idē p̄bat per Anselmū qui d̄ hoc fecit libzū specialē. ¶ 12°. qz Richardus d̄ sc̄to victore hoc dicit in quodā sermone de cōceptione. ¶ 13°. quia ecclesia d̄ nullo facit festū nisi de sc̄to. sed multe ecclesie faciunt festum de cōceptione bt̄e M̄arie. igit̄ ipsa fuit concepta sancta. ¶ 14°. qz Anselmus dicit in q̄daz epistola ad episcopos anglie. nō credo verū esse amatozē x̄ginis q̄ respuit celebrare festū cōcep-

tionis. ¶ 15°. qz potissima rō quā hēt. S. Tho. p sua cōclusionē est illa q̄ pcedit d̄ vniuersali redemptione facta p xpm. et infert q̄ sibrā a Maria non habuit originale: nō pōt dici redempta. hec aut ratio nō valet. qz dicit Durand⁹ q̄ si beata xgo nullū peccatū cōtraxisset: tamē vere potuisset dici redēpta a deo. p eo q̄ in sua radice ex natura sue cōceptionis obligata erat ad incurrēdū peccatū nisi fuisset a deo p̄seruata. licet enī impedire ne aliqs obliget nō sit redimere qm̄ ille nūq̄ fuit obligat⁹ in se nec in sua radice: tamen qm̄ aliqs fuit obligat⁹ in sua radice et impedit ne obliget: ille veraciter redimif. vt si aliqs ipetret q̄ ples nascitura ex parētib⁹ seruis nō incurrat seruitutē: talis vere diceret redemisse plē a fuitute. cū igit brā xgo esset seruituti pcti originalis obnoxia in sua radice. s. in parētib⁹: si fuit ipeditū x̄tute diuina ne in se fuitutē hāc incurreret vt esset pueniētiōz mī saluatoris: vere pōt dici q̄ idiguit beneficio redēptionis et tanto magis et familiarius fuit redēpta quāto redēptio fuit i ipsa celeri⁹ inchoata. ¶ 16°. arguit ex dictis. S. T. ipse enī videt tenere q̄ beata xgo nō cōtraxerit pctm̄ originale pmo libro sen. dis. 44^a. ar. 3°. ad. 3^m. ait enī sic. puritas intēdit p̄cessū a contrario. et ideo pōt aliqd creatū inueniri q̄ nichil puri⁹ esse pōt in reb⁹ creatis si nulla contagione peccati inq̄natū sit. et talis fuit puritas brē xginis q̄ a pctō originali et actuali imunis fuit. fuit tū sub deo inq̄m̄ erat in ea potētia ad peccādūz. ¶ 17°. qz auctoritates sc̄toꝝ iducte nō sufficient pbant cōclusionē. qz ad oēs illas z cōsimiles pōt tripliciter r̄fideri. pmo q̄ quāuis brā maria d̄ facta nō p̄traxerit pctm̄ originale: tū ex debito seu de iure cōtraxisset nisi ab eo p̄seruata fuisset. ideo dicūt multi doctores q̄ oēs auctoritates in quibus d̄ q̄ oēs naturalit̄ geniti ab adā cōtrahunt pctm̄ originale: intelligēde sunt de iure seu de debito nō aut d̄ facto. qz quilibz fili⁹ naturalis ade est debitor iusticie originalis et ex demerito ade caret ea et sic cōtrahit pctm̄ originale. sed beata xgo de facto nūq̄ cōtraxit. Secundo pōt dici z dicūt multi q̄ tales auctoritates sunt exponēde q̄ sc̄ti in talib⁹ loquūt̄ fm̄ cōmunē cursum. dicūt enī q̄ iste ē mod⁹ sc̄toꝝ et p̄hoꝝ q̄ quādo loquūt̄ de aliq̄ materia in cōmuni tractāt cōmunit̄: sed qm̄ loquūt̄ in speciali tūc veritatē determinant et dicūt q̄ sentiunt et senserūt sancti in p̄posito qz loquēdo d̄ filijs ade in cōmuni: dixerūt q̄ omnes p̄trahunt pctm̄ originale. s. fm̄ cōmunem cursuz: sed loquēdo in singulari d̄ brā xgine dixerūt oppositū vt patet p̄ auctoritates Augustini allegatas in d̄ natura z grā: et Anselmi i d̄

pceptu x̄ginali. Tertio pōt dici q̄ vbiq̄q̄ ponitur sola aia xpi vel tm̄ aia xpi in p̄dictis auctozitatib⁹: intelligit aia beate xginis. simul enī q̄m̄ ad pctm̄: concurrunt xps z beata xgo sicut dicit Augustinus in libro de natura z grā.

Quantuz ad articulu tertiū pmo notādū ē quātū ad primā cōclusionē q̄ circa cōceptionē brē xginis quibz possunt verti in dubiū. p̄mū ē vtruz fuerit possibile p̄ aliquā potētia brām xginem a Maria cōcipi sine pctō originali: supposito q̄ per viā seminalē ab Adā descēderit qd̄ est ex virili semine cōceptū fuisse. sc̄dm̄ est dato q̄ fuerit possibile: vtrū fuerit congruū et decēs. tertiū est vtrū sibi inuicē repugnēt beatā xginē fuisse cōceptāz sine peccato originali: et fuisse vere redēptam z deo recōciliatā. quartū est vtrū stare possit i veritate q̄ brā xgo fuerit a pctō originali p̄suata: et q̄ fuerit p̄ xpi passionē redēpta z deo recōciliata. q̄ntū ē vtrū d̄ facto brā xgo fuerit cōcepta i pctō originali. ¶ Et ad p̄mū dubiū videt dicēdū q̄ possibile fuit p̄ po^m dinaz: brāz xginē cōcipi sine pctō originali. et loqm̄ nūc d̄ cōceptiōe fm̄ q̄ capif. p̄ ifusiōe seu aie itroductione i corp⁹. ¶ Probat̄ illd̄ p̄. qz potuit de⁹ d̄ po^a sua absoluta eximere beatā xginē a gen̄rali obligatiōe q̄ oēs d̄scēdētes ab Adā rei sunt ei⁹ p̄mi pcti: v̄l nō iputando illi ad pctm̄ carētia originali iusticie: v̄l excipiēdo brāz xginē quātū ad maculā pcti a gen̄rali icursiōe reatus quē Adā incurrit z Eva p̄ se z p̄ tota sui posteritate quē admodū credit̄ exceptā z absolutā fuisse ab icursiōe pene doloris p̄. ¶ Itēq̄ obstat q̄ fm̄ aliqs ab ista pena libata z absoluta fuerit post cōceptionē filij dei. qm̄ sic potuit de⁹ ab huicemodi pena ipaz eximere dū i ea papef vel i ei⁹ v̄lo portaret: ita z aīa p̄n^o pcti p̄mox pentū nā et oēs hoies post Adā potuit de⁹ eximere ab icursiōe z p̄tractiōe sui p̄mi pcti quē admodū absoluti fuerūt a cetis pctis ipi⁹ post p̄mū. ¶ Probat̄ sc̄do qz etiā si a p̄n^o p̄mi pcti nō fuisset brā xgo a gen̄ralitate ceteroz hoiz exēpta q̄m̄ ad pcti contractionē: potuit tū de⁹ a tali p̄ctiōe p̄seruare v̄l i suis pentib⁹ put. S. T. p̄cedit i hac. d. q. p. ar. p. sub ar. p̄. i. c. v̄l creādo z ifundēdo i corp⁹ aiaz ipi⁹ cū iusticia originali v̄l cū grā equalēte q̄ ipaz a pcti originali p̄ctiōe p̄suaret q̄ ex vniōe aie ad corp⁹ i cetis ab adā p̄ viā seminis d̄scēdētib⁹ p̄tigir. nō. n. mioris efficacie eēt iusticia original vel grā gratū faciēs aie p̄creata: q̄m̄ grā in sacramēto baptisimi collata q̄ culpā originale iā cōtractam emundat qd̄ ē mai⁹ vt videt̄ q̄ a culpa nondūz

tracta aiaz pseruare. et huc modū pseruatiōis
fuisse de facto in brā xgine: ponit Scor^o 7 qdaz
aiij. ¶ Ad scōm dubiū rīdēt q ad vtrāqz ptē. s.
affirmatiuā et negatiuā assignari pnt rōnes cō-
ueniētie et pgruitatis sicut 7 a nōnullis doctori-
b^o assignāt. s. recto oculo vtriusqz ptis rōnes cō-
siderāti: luce clari^o apparet multo efficaciores eē
rōnes ptē negatiuā pbātes q. s. nō decuit brām
xginē absqz originali pctō pceptā fuisse: qz rōnes
ptez affirmatiuā pbātes. nō enī decuit vt cōcep-
tio brē xginis ex virili semine 7 p̄mixtione sexu-
um carnalifacata: equare s̄ i puritate pceptiōi xpī
nō ex virili semine aut sexuū cōmixtione s̄ spūs
scti x̄tute causate. et hāc puritatis ineq̄litate in-
nuit x̄itas ipā i euāgelio Joānis dicēs nichode-
mo. qd natū ē ex carne caro ē: et qd natū ē ex spū
spūs ē. q̄si diceret qd natū ē ex carnalis sexus cō-
mixtione: carnis hēt ipuritatē. et qd ex spū natū
est. i. nō ex virili semine aut carnali p̄mixtione s̄
x̄tute spūs scti: spūs ē. i. spūalē hēt puritatez cui
pctm̄ repugnat. Quocirca Augustinus libro de
nuptijs 7 p̄cupiscētia loquēs d̄ nuptijs Aharie 7
Joseph inqt. sol^o ibi nuptialis p̄cubit^o nō fuit qz
in carne pcti fieri nō poterat sine illa carnis p̄cu-
piscētia q̄ accidit ex pctō: sine q̄ p̄cipi voluit q̄ fu-
tur^o erat sine pctō. vt hic etiā doceret oēm q̄ de
p̄cubitu nascit: carnē eē pcti. q̄n̄ quidē sola q̄ non
ide nata ē: nō fuit caro pcti. Et Gregori^o li^o .17°
moralū x̄sus finē dicit. q̄s esz sine pctō hō: si ex
pcti cōmixtione d̄scēderet: q̄si dicat nullus. Am-
brosi^o q̄qz sup̄ eplā ad Ro. exponēs illud apli qz
qd̄ impossibile erat legis. ideo inqt x̄ginalis vte-
rus elect^o ē ad partū d̄nicū: vt in sc̄titate differ-
ret caro d̄ni a carne n̄ra. et parū infra. expiata ē
aūt a spū sctō caro d̄ni: vt in tali corpe nasceref
q̄le fuit ade antepctm̄. h̄is attestat r̄sso angeli
ad Aharīā x̄ginez querētē q̄ modo fiet istud q̄m
virū nō cognosco: luce p^o. ait enī angel^o. spūs s̄c-
t^o sup̄ueniet i te et x̄t^o altissimi obūbrabit tibi.
ideoqz 7 qd̄ nascef ex te sc̄t̄m: vocabit̄ filius dei.
vbi ex eo q̄ nō ex viri semine s̄ ex spūs scti x̄tute
x̄ginē dixerat p̄cipe filiū: intulit velut necessario
p̄ns. ideo qd̄ ex te nascef sc̄t̄m: vocabit̄ fili^o dei.
q̄si p̄ rōne sc̄tē natiuitatis assignet q̄ nō ex viri
cōmixtione p̄ceptura esz. vñ 7 x̄ba angeli expo-
nēs Gregori^o .18° libro moralū inqt. ille sol^o ve-
racit̄ sc̄t̄s ē q̄ ex p̄iūctiōe carnalis copule p̄cep-
tus nō ē. et ifra exponēs illa x̄ba non adeq̄bif ei
thopatiū et ē ait. null^o sc̄tōz q̄buslibz x̄tutibus
plen^o ex ista t̄n̄ nūgredie mūdi collect^o se eq̄ri ei
pōt d̄ quoscriptūē: qd̄ nascef ex te sc̄t̄m: vocabit̄
fili^o dei. nos q̄ppe et si sc̄tī efficiamur: nō t̄n̄ sc̄tī nas-

cimur. qz ipā nature corruptibilis cōdiciōe cō-
strigimur vt cū p̄pha dicam^o. ecce enī i iniq̄tati-
b^o cōcept^o sum et in pctis pepit me m̄f mea. Itē
nō decuit brām x̄ginē in ea puritatis excellētia
cōcipi q̄ xpō tribuit inq̄^m fuit sacrificiū imacula-
tū p̄ toti^o humani generis redēptione: cuz esse
huiuscemodi sacrificiū beate x̄gini nō cōueniat.
s̄ cōcipi absqz originali pctō p̄inet ad excellētia
puritatis xpī fm̄ q̄ sacrificiū fuit imaculatū p̄ ce-
teroz hoim redēptione fm̄ illd̄ p̄ma Petri p^o.
nō corruptibilib^o auro vel argēto redēpti estis
s̄ p̄cioso sanguine q̄si agni imaculati et incōtami
nati xpī. Cū augustin^o q̄rto libro d̄ trinitate ait.
quid tā mūdū p̄ mūdandis vitijs mortaliū: q̄ si
ne cogitatione carnalis p̄cupiscētie caro nata in
vtero 7 ex vtero x̄ginali: quocirca dicebat libro
q̄nto cōtra iulianū. quisqz carnē xpī ita carni cō-
parat nascētū hoiz ceteroz vt asserat vtrāqz eē
puritatis eq̄lis: detestād^o heretic^o inuenit. p̄re-
terea nō decuit carnē pcti q̄lis ē caro hoim oīuz
p̄ter xp̄m: eq̄lis eē puritatis cū carne q̄nō ē caro
pcti s̄ similitudo carnis pcti q̄lis ē xpī caro fm̄ il-
lud Ro. 8°. de^o filiū suū mittēs in similitudinē car-
nis pcti: d̄ pctō d̄nauit pctm̄ in carne. qd̄ x̄bum
apli Augustin^o tractās libro q̄nto p̄tra iulianuz
inqt. si caro xpī sine dubio nō ē caro pcti s̄ similia
carni pcti: qd̄ restat vt itelligam^o nisi ea excepta:
oēm aliā carnē eē pcti. Rursus nō decuit brāz x̄-
ginē h̄re qd̄ singularit̄ xpō p̄ ceteris hoibus h̄re
p̄uenit. sed redēptione ac redēptore nō indige-
re: singularit̄ in humano genere cōuenit xpō q̄ ē
oīum hoim redēptoz ex eo q̄ sine pctō origina-
li cōcept^o est. igit̄ hoc p̄uilegiū brē x̄gini nō con-
gruit. ¶ Circa dubitationē tertiā cōsiderādū est
q̄ nō videt̄ idē eē iudiciū d̄ his x̄bis liberare vel
liberari. redimere et redimī. recōaliare et recōci-
liari. nā x̄bū liberare tā ex nominis significatiōe
q̄ ex vsu loquētū: ponit frequenter p̄ p̄seruare
vel p̄hibere a malo futuro vt Beñ. 32. erue me
d̄ manu fratris mei Esau qz valde eū timeo ne
forte veniēs p̄cutiat matres cū filijs. Et p^o Aha-
cha. 5° ait iudas simōi fratri suo. elige tibi viros
7 vade liba fratres tuos i galilea. q̄ t̄n̄ nō duz ab
hostib^o capti fuerāt aut superati. ¶ Clerbū x̄o
redimere aut redimī q̄tū ē ex significatione vo-
cabuli cōmunis sūpti: poni pōt vt videt̄ p̄ p̄ser-
uare et a malo futuro p̄hibere. redimī enī dicere
tur a seruitute quā esz incursum p̄les ex fuis pa-
rētib^o nascitura: si d̄ns parētū illā a fuitute absol-
uēs liberā redderet etiā nō dū p̄ceptā. quē ad mo-
dū si q̄s i p̄cipitiū vadēs vl̄ alias casur^o: ab aliq̄
teneref ne in terrā caderet: posset dici per illum

redimi a p̄p̄itio vel casu imminente licet nō dum incurso. verū tamē ex cōmuni vsu doctoz loquē tū: verbū redimere z redimi magis ponit p̄ li- beratione a malo iā habito aut incurso q̄ p̄ pre- seruatione vel p̄hibitione a malo futuro et pre- ferti a malo culpe. nō enī in sacra scriptura aut i vsu sc̄toz doctoz facile reperitur q̄ quis dicat re- dimi a pctō qd̄ nondū in se actu iurreret. vnde Augustin⁹ in epla ad optatuz d̄ origine aie x̄ba bti Zoymi pape inducēs. null⁹ inq̄t nisi q̄ pcti f uis ē: liber efficit. neq̄ redēpt⁹ dici pōt nisi q̄ ve re p̄ pctm̄ fuit antecaptiu⁹. Idē libro p̄mo d̄ bap- tismo paruuloz ait. negāt certe ifantes redimī: q̄ eos sub pctō eē nolūt fateri. nā vnde redimū tur si nulla pcti fuitute astricti tenent? Idē sup psal. 70. ip̄a iqt̄ redēptio clamat captiuitatē nō strā. vñ enī redēpti sum⁹ si nō aīe captiuū fuim⁹? q̄s enī redimī nisi a captiuitate? Itē Gregorius in q̄rto moralīū exponēs illud Job tertio caplo nunc dormiēs silerē zē inq̄t. Consideret ergo vir sc̄tū qz si nō peccasset: ad celū nō redēpt⁹ ascen- deret. Idē. 18. libro sic dicit. sunt nōnulli q̄ se sa- nos et absq̄ pctō semp fuisse exultāt: et tū redēp- tos se cōglant. quoz p̄fecto assertio sibi metip- sis cōtraria inuenit. qz dū z inocētes se asserunt z redēptos: ex hoc in seipsis nomē redēptiōis eua- cuant. oīs nāq̄ q̄ redimī: ab aliq̄ captiuitate li- berat. vnde ergo q̄libet istoz ē redēpt⁹ si prius nō fuit sub culpa captiu⁹? ¶ Reconciliatio vero tā ex ip̄a nominis rōne q̄ ex vsu doctoz loquē- tū: p̄supponit inimicitias in eo q̄ recōciliat ad il- lum cui reconciliatur. vnde Augustinus super Joannem tractatu. 41. exponens illud aposto- li. obsecramus p̄ x̄po recōciliamini deo. 2. Co- rinthio. 5. ait. si exortat et obsecrat apls vt re- cōcilemur deo: inimici eram⁹ deo. nemo enī re- cōciliat nisi ex inimicitijs. inimicos aut nos non natura s̄ pctā fecerūt. p̄bat hoc x̄bū apli 1. Ro. 5. dicentis. si enī cū inimici essem⁹ recōciliati sum⁹ deo p̄ mortē filij ei⁹: multo magis recōciliati sal- ui erim⁹ in vita ip̄i. vbi sup x̄bo recōciliati glo- sa dicit. qz prius iuste eram⁹ sub potestate diabo- li natura deprauata pctō. ¶ Sidor⁹ q̄q̄ libro sex- to ethimo. caplo vltimo. reconciliatio inq̄t est q̄ post cōplemētū penitētie adhibet. qz sicut con- ciliamur deo qñ primū a gētilitate cōuertimur: ita recōciliamur qñ post pctm̄ penitēdo regredi mur. ¶ Sc̄m̄ premissā iḡ distictionē dicenduz videt̄ ad tertiuū dubiū q̄ licet nō sibi iuicē repug- nēt bt̄z x̄ginē fuisse p̄ceptā absq̄ pctō et fuisse a pctō libatā: repugnāt tñ sibi iuicē q̄ bt̄z x̄go fue- rit absq̄ pctō p̄cepta z q̄ fuerit a pctō redēpta z

deo recōciliata capiēdo redēptionē a pctō f̄z q̄ in sacra scriptura z i vsu sc̄toz doctoz accipi cō- suevit: et capiēdo recōciliationē tā ex p̄p̄a rōne nominis q̄ ex vsu loquēdi sacre scripture z sc̄to- rū doctoz. ¶ Quātū ad q̄rtuz dubiū r̄idetur q̄ loquēdo d̄ redēptione a pctō z d̄ recōciliatione deo facta f̄z q̄ i sacra scriptura et i scriptis sc̄toz doctoz legim⁹ fuisse p̄ x̄pm̄: stare non pōt q̄ bt̄z x̄go fuerit a pctō p̄seruata ne. s. in ei⁹ p̄ceptione pctm̄ originale iurreret: z q̄ fuerit p̄ x̄pi passio- nē redēpta z deo recōciliata. Ad cui⁹ intellectu est sciēdū q̄ x̄tus passiois x̄pi z mortis ac resur- rectionis eius. put. S. T. notāt̄ docet. 3. p. q. 62. ar. 6. i cor. copulat nob̄ duplicat v̄l p̄ fidē p̄ quē modū ante incarnationē x̄pi sc̄ti p̄ses x̄tutē z efficacīā passiois x̄pi p̄ceperūt credētes p̄ ipsam saluari fm̄ illd̄ Actū. 4. nō ē aliud nomen sub celo datū hoīnib⁹ in q̄ oporteat nos saluos fieri. vel p̄ sacramēta q̄ a passioe x̄pi x̄tutē et efficacīā h̄nt. fm̄ quē modū post passionē et mortē x̄pi: x̄- tūte ipsi⁹ p̄cepim⁹. differēt tñ vtroq̄ modo x̄- tus passiois fidelib⁹ cōtinuat et copulat. nā cōti- nuatio q̄ est p̄ fidē: sit pactū aie q̄ ē credere quō mēte attigim⁹ ea q̄ p̄ fidē apprehēdūm⁹ velut mē- ti n̄e sint p̄iuncta et ip̄ressa. cōtinuatio aut̄ aut cōiunctio seu copulatio q̄ ē p̄ sacramēta: sit pactū extra aiā qz p̄ vsū q̄rundā exterioroz reruz in quib⁹ sacramēta cōsistūt: quoz vsu sacramēta attigim⁹ z eoz x̄tutē participam⁹ z his mediātī b⁹ efficacīā passionis x̄pi p̄cipim⁹ q̄ nob̄ p̄ sacra- mēta cōtinuat. et qz passio x̄pi causalitatē et effi- caciā h̄t in illis tātm̄ modo q̄b⁹ p̄ aliquēdictoz modozū copulat z cōtinuat eo q̄ agēs et patēs et causa et effect⁹ oportet eē cōiuncta: sequit̄ ex- premissis q̄ x̄tus x̄pi et ip̄ius passionis ac myste- riorz ei⁹ nō h̄t in aliq̄ causalitatē et efficacīā nisi vel pactū fidei q̄ passio x̄pi z cetera ei⁹ mysteria credunt̄ vel p̄ceptionē sacramētoz. qz aut̄ id qd̄ est posteri⁹ tpe i actu ex̄it̄ie: mouere pōt z ali- qd̄ causare anteq̄ sit i reꝝ natura f̄z q̄ p̄cedit in actu aie quē admodū finis q̄ licz sit posterior tpe causa agēt̄: mouet tñ ip̄az f̄z q̄ ē rōne app̄hēsus z d̄siderat⁹ ab illa qz oīe agēs agit motū a fine p̄p̄t̄ quē agit: iō passio x̄pi anteq̄ fuisse actu exer- cita z aī x̄pi incarnationē a p̄ncipio gēnis h̄iani: potuit h̄re pactū aie. s. fidei z sp̄ei causalitatez z efficacīā i ip̄az credētib⁹. ac p̄ hoc q̄t̄ a primo iusto Abel saluati sunt: p̄ fidē passionis x̄pi a pec- cato originali redēpti fuerūt et deo reconciliati. iuxta quod apostolus 1. Hebr. 11. cōmemoratis multis sanctis patribus qui aduentum christi p̄cesserāt dicebat. iuxta fidē defuncti sunt oēs

isti nō acceptis repromissionib⁹ sed a longe eas aspiciētes et salutantes. s. p fidez. vnde Joānis S⁹ dñs dicebat. abrahā pater vester exultavit vt videret diē meū vidit ⁊ gauisus est. vidit. s. p fidem. sed qz illud qd nōdū est in rez natura: mouere nō pōt aut aliqd efficere opatiōe extra animā et p vsum rez exterior⁹ qz causa efficiēs non pōt esse posterior duratione effectus suo sicut est causa finalis: idcirco fm q passio xp̄i p sacramēta hoibus cōtinuat: causalitatē et efficaciam non habuit in illis q aduētū xp̄i ⁊ eius passionē precesserūt. et ppter ea cōmuniter a doctorib⁹ tenetur q sacramēta veteris legis a passione xp̄i virtutē et grām iustificantē nō habuerūt ex opere opato. i. ex virtute ipoz sacramentoz quē admodum illā conferūt sacramēta noue legis in quātū sunt instrumēta passiois xp̄i tā in rerū natura cōplete. et si in aliquo sacramētoz legis vt in circūcisione grā iustificās cōferebat: id nō fuit ex virtute sacramēti s ex virtute fidei passionis xp̄i cuius signū et prestatio erat sacramētū circūcisionis. p̄stebat siquidē circūcisionē accipiēs: se suscipe et tenere fidē passionis xp̄i vel adult⁹ p se vel ei⁹ parētes aut ali⁹ p paruulis. vnde et Ap̄tus dicit Ro. 4⁹ qz Abrahā accepit signū circūcisionis signaculū iusticie fidei qz. s. iustificatio erat ex fide significata: nō ex circūcisionē significāte. ¶ Ex qbus inferim⁹ qz passio xp̄i et ipsi⁹ virtus cōtinuari ⁊ copulari nō potuit b̄tissime x̄gini Abrahie vel ante ipsi⁹ cōceptionē vel in p̄mo conceptionis instātū neqz p sacramēta noue legis neqz p actū fidei: q nullo modo fuerit p xp̄i passionē redēpta aut deo recōciliata: si p̄seruata fuit ne i sui cōceptione pctm originale incurreret. p̄bat hoc p̄mo d cōtinuatione seu copulatione passionis xp̄i p sacramēta noue legis. qm̄ ista tēpore cōceptionis b̄tē x̄ginis nō erant in rez natura: nōdū passione xp̄i pacta a qua virtus et grā sacramētoz fluxit. neqz p actū fidei ipsi⁹ quē ante cōceptionē h̄tē nō potuit. neqz p actū fidei quē habuisset in instātū cōceptionis. qz act⁹ huiusmodi p̄supponit aiatiōnē in q̄ incurrit peccatum originale ac p hoc efficaciam passionis xp̄i subsequeretur saltē ordine nature: cōtractionem peccati originalis ita vt non iam vere et simpliciter diceretur b̄tā x̄go ab originali p̄seruata. neqz potuit virtus passionis xp̄i x̄gini copulari ac cōtinuari p actū fidei suoz parentū p illa ⁊ vice ipsi⁹ passionē xp̄i p̄stētū. tū qz p eo qd nōdū erat aut eē nesciebāt instās aiatiōnis ignorātes: credere aut p̄fiteri nō poterāt. nec etiā act⁹ fidei illoz essz iterptatiue act⁹ b̄tissime x̄gis put exigebat

ad p̄tinuādā illi virtutē passionis xp̄i. tum etiā qz act⁹ fidei ⁊ prestatio parētū q̄ p b̄tā x̄gine ⁊ vice ip̄ius crederēt ⁊ prestarent xp̄i incarnationē ⁊ ei⁹ passionē futurā p humani gen̄is redēptione nō fuissz in instātū s̄ in tpe post istās aiatiōnis b̄tē x̄ginis. et p p̄ns cōtinuatio v̄l applicatio passiois xp̄i p actū fidei parentū: fuissz post instās aiatiōnis x̄ginis in q̄ simul cū aiatiōne cōtractū fuissz originale pctm. ita vt cōtinuatio virtutis passiois xp̄i p actū fidei parētū: adueniret b̄tē x̄gini post pctm originale cōtractū. ¶ Patet igitur ex p̄missis qz si b̄tā x̄go vel ante sui cōceptionē vel in primo instātū sue cōceptionis fuissz a pctō p̄seruata: alio modo fuissz a pctō originali libata ⁊ p̄seruata q̄ predēptionē v̄l recōciliationē deo p passionē et mortē xp̄i factā. ¶ Ad qntū dubiū dicēdū est qz quātū ex sacre scripture x̄bis ⁊ ex scriptis sc̄toz doctor⁹ ⁊ cōmunit̄ theologoz accipit: b̄tā x̄go cōcepta fuit i pctō originali. ad cui⁹ p̄bationem nō oēs auctoritates q̄ se offerūt: hic recitabim⁹ p eo qz dñs cardinalis d turre cremata ⁊ frater guillelm⁹ d cānaco et magister vicētī bādellus ac alij nōnulli speciales tracta⁹ sup hac materia ediderūt in qbus auctoritates sacre scripture ⁊ sc̄toz doctor⁹ aliozūqz theologoz plurimoz ad lōgū inseruerūt. aliq̄stamē afferemus qz breuiter vt n̄o opi formā dem⁹ et cōclusionēz quaz tenem⁹ p̄batā et sacre scripture sc̄tozūqz dictis p̄sonā ostēdam⁹. ¶ Prima igit̄ auctoritatibus sacre scripture sit x̄bū illd euāgelij Matthei p̄o. Ip̄s enī. s. Iesus saluū faciet pplm suū a pctis eorū. vbi sup ly pplm suū: iterlinearis dicit. quos p̄destinauit. s̄ dubiū nō est qz b̄tā x̄go ē d̄ p̄lo xp̄i et d̄ p̄destinatoz numero. ergo dñs Iesus saluā illā fecit a pctō. s̄ nō ab actuali qd nūqz cōmisit. ergo ab originali qd a parētib⁹ cōtraxit. ¶ Secūda auctoritas ē Luce p̄o. vbi elisabeth repleta spū sc̄to inqt b̄tē x̄gini. benedicta tu inter mulieres et benedict⁹ fruct⁹ vētr̄is tui. qd exponēs grecus ep̄s. solus inqt hic fruct⁹ benedict⁹ d̄f qz absqz viro et absqz pctō. p̄ducit. ¶ Tertia auctoritas ē Luce p̄o i cāntico b̄tē x̄ginis dicētis. et ex̄tauit spūs me⁹ i deo salutar̄i meo. vbi iterlinearis dicit sup x̄bo i deo salutar̄i meo. i filio saluatore. ita vt sit s̄sus qz exultet spūs x̄gis i filio saluatore suo. s̄ x̄ps fili⁹ x̄gis saluator dicit non nisi illum qui peccato perierāt iuxta verbū dñi Luce 19⁹ dicentis. venit filius hominis querere ⁊ saluum facere quod perierat. cui consonat quod supra eodem euangelio dixerat capitulo quinto nō egent qui sani sunt medico sed q̄ male h̄nt. non enī veni vocare iustos s̄ peccatores in penitē-

tiā. qđ exponēs Chrysostom⁹ ait. ironice dicit in
 stōs: sicut qđ dicitur ecce Adā factus ē qđ vnus no
 strū. qđ aut nullus erat iustus sup terraz ostendit
 Paulus dicēs oēs peccauerunt et egēt grā dei.
 Quarta auctoritas ē apostoli Pauli Ro. 3.
 inducētis vba Dauid pphete. oēs declinauerūt
 simul inutiles facti sunt nō est qđ faciat bonū non
 est vsqz ad vnū. vbi interlinearis dicit sup verbo
 nō est vsqz ad vnū. i. neqz vn⁹ qz nullus nisi xps.
 Quinta auctoritas est eiusdē apli eodē caplo
 dicētis. nō est distinctio oēs enī peccauerūt et egēt
 glia dei. qđ Augustin⁹ exponēs libro scđo ypo
 nosticon inqt. dicēdo oēs nullū excipit quinimo
 totū declarauit gen⁹ humanū. peccauerūt enim
 oēs cū ex vno peccatore oēs nascūt peccatores.
 Sexta auctoritas ē in eadē epistola capitulo
 quinto. p vnū hoīnez inqt apls peccatū intravit i
 mundū et per peccatū mors et ita in omnes ho
 mines mors p̄trāsīt in quo oēs peccauerūt. qđ
 vbi tractās Augustin⁹ libro d natura et gratia
 caplo. 41. ait. et antiquos et recētiōres et nos et
 posteros nros sentētia ista cōplectit. Septi
 ma auctoritas eiusdē apli est in eodē caplo vbi
 inqt. sicut p vnū delictū in oēs hoīes ad cōdem
 nationē rē. qđ exponēs Augustinus in epla ad
 opratū ep̄m ait. qđ per vnū hoīem pctm̄ in hūc
 mundū intravit et p pctm̄ mors et ita in oēs ho
 mines p̄trāsīt in quo oēs peccauerūt: et qđ p vnū
 delictū in oēs homines ad cōdēnationē et p vnū
 iustificationē in oēs hoīes in iustificationem
 vite et si qua alia testimonia declarāt neminē
 nasci ex Adā nisi viculo delicti et dānationis ob
 strictū: neminēqz inde liberari nisi renascendo p
 xpm̄ tā incōcūse tenere debem⁹ vt sciam⁹ euz qđ
 hoc negauerit: nullo modo ad xpi fidē et ad eaz
 que p xps dat pusillis et magnis dei grām ptine
 re. Itē libro enche. p̄dicta vba inducēs dicit qđ
 his vbis satis apls indicat ex Adam neminē na
 tū nisi dānatione detineri: et neminē nisi in xpo
 renatū a dānatione liberari. Octaua auctoritas
 est eiusdē apli p̄ma ad thimo. p. fidelis f̄mor
 oī acceptione dign⁹ qz xps Iesus venit i hūc mū
 dū pctōres saluos facere. vbi glosa ordinaria di
 cit et ē Augustini de eis dē vbis apli. nulla causa
 veniēdi fuit xpo nisi pctōres saluos facere. tolle
 morbo tolle vulnera et nulla ē causa medicine.
 si venit d celo magn⁹ medic⁹: magn⁹ p totuz or-

bē terre facebat egrotus. ip̄e egrot⁹ gen⁹ huma
 nū ē qđ totū pierat et qđ peccauit vnus. vbi erat
 totū: p̄it totū. s̄ venit vn⁹ sine pctō qđ saluos fa
 ceret a pctō. Decima auctoritas ē eiusdē apli
 p̄ ad thimo. 2. vn⁹ ē mediator dei et hoīm hō
 Iesus xps qđ dedit redēptionē semetip̄z p oib⁹.
 vbi sup vbo p oib⁹ interlinearis dicit. nullū exci
 pit qđ vellet. Undecima auctoritas ē eiusdem
 hebre. 10. dicētis. vna enī oblatione p̄sumauit i
 sempiternū sc̄tificatos. vbi sup vbu p̄sumauit di
 cit iterlinearis. et a pctō sc̄tificauit. et ē sensus lfe
 qđ xps vna tātmōdo oblatione p passionē. s̄. et
 mortē suā qđ sc̄tificatos a pctō sc̄tificauit. iux
 ta qđ supradixerat. hic aut. s̄. xps vnā p pctis of
 ferēs hostiā rē. Sūt et q̄ plurima scōz doctoz
 illustriūqz viroz dicta sentētie nre p̄sona e quoz
 magno numero: illoz tm̄modo sententias affe
 rem⁹ qđ in ecclia dei p̄cipuā ac vulgatā h̄nt aucto
 ritatē. et p̄mo occurrit nob̄ btūs Hieronim⁹ ec
 clesie lumē p̄fulgidū qđ sup illud. et d manu canis
 vnicā meā psalmo. 21. dicit. vnicā. i. aīa xpi vni
 ca dī qz non hēt pctm̄ illa sola et alie aīe ab ipsa
 mūdānt. hec ille. Itē psal. 50. sup x̄su. ecce enī
 in iniquitatib⁹ p̄cept⁹ sū. hic x̄sicut⁹ inqt tot⁹ gen
 ris humani casū exponit. sicut i Job. nec si vni⁹
 diei sit sup t̄ram: p̄t ee mūdus a forde pcti. cō
 cipit autē nasci i originali pctō qđ ex adā trahit.
 Itē exponēs illud Galatay. 3. conclusit de oīa
 sub pctō i epla ad Galatā i respōsione ad octa
 uā q̄stionē ait. auctoritatē seq̄mur scripturay qđ
 null⁹ hō absqz pctō sit absqz eo solo qđ pctm̄ non
 fecit nec iuēt⁹ edol⁹ i ore ei⁹. vñ et p Salomonē
 dī qđ serpētis vestigia nō inueniant in petra. Et
 ip̄e d̄ se d̄ns. ecce inqt venit p̄nceps mūdi hui⁹ et
 nihil i me inuenit. i. sui opis suiqz vestigiū. Itē idēz
 i cōmētarijs sup cātica cāticoz homelia p̄ma ex
 ponēs illd. odor vnguētōz tuoz sup oīa aroma
 ta. et qm̄ inqt xps idē sp̄s atqz idē p̄ntifex dī.
 p̄ntifex quidez f̄m hoc qđ mediator ē dei et hoīm
 omnifqz creature. p qđ et p̄pitatio fact⁹ ē semetip
 sum offerēdo hostiā p pctō mūdi rē. Itē home
 lia tertia x̄sus finē exponēs illd. en ip̄e stat post
 parietē n̄m respiciēs p fenestras p̄spiciēs p can
 cellos. nullus inqt ali⁹ nisi xps fuit qđ retia ista su
 perare potuerit. oēs enī peccauerūt sicut scriptū
 est. et rursus scriptura dicit: nō est iust⁹ sup t̄raz
 qđ fecerit bonū et nō peccauerit. et itēz. nemo mū
 d⁹ a forde nec si vni⁹ diei fuerit vita ei⁹. solus er
 go ē d̄ns et saluator n̄r Iesus xps qđ pctm̄ non fe
 cit. s̄ pctm̄ eū pater fecit p nob: vt in similitudine
 carnis pcti: d̄ pctō dāharet pctm̄. venit ergo ad
 ista retia: sed inuoluit in eis solus ip̄e non potuit.

Beat⁹ quoq; Ambrosius eandē in plerisq; locis tenet sententiā. vñ in expositione psalmi ceteri decimi octavi finone sexto sup. x̄su. et ne auferas de ore meo verbum vitatis vsq; q; sic ait. solus x̄ps ē quē retia nō involuerit pctōz. q; nemo sine peccato nisi solus Iesus quē nō cognoscit pctm: peccatū p nobis fecit pater. etenim tradidit eū laqueis tradidit eū retib⁹ mittēs eū non in peccato in q̄ erāt oēs hoies: sed in similitudine carnis pcti vt de pctō damnaret peccatū in carne. pctm erat caro f̄ illud. q; hereditatio erat dānata maledictio. venit dñs Iesus z i carne pctō obnoxia militiā virtutis exercuit. et infra. venit ad laqueos Iesus vt Adā solueret venit liberare qd̄ perierat. omnes retib⁹ tenebamur. talis ergo necessari⁹ fuit: quē vicula generationis humane dicitur obnoxia nō tenerēt. is solus erat Iesus. et infra. x̄go pepit. puer nat⁹ ex x̄gine ē. nihil debet muliebri hereditati q; q̄si filius mulieris nō tenet. Idē sup. Lucā exponēs x̄bum illud. q; omne masculū adaperiēs vuluā sanctus dño vocabit sic ait. et verescit⁹ q; imaculat⁹. solus enī p oia ex natis de femina sc̄tus dñs Iesus qui terrene cōtagia corruptele: imaculati p̄tus nouitate nō senserit z celesti maiestate depuleret. Idē in libro d̄ arca noe. put. Augustin⁹ illuz allegat sc̄do libro cōtra Julianū. p vnuz inquit Ambrosi⁹ dñm deū salus v̄tura nationibus declaraf̄ q̄ solus potuit iustus ēē: cū generatio ois erraret nisi nat⁹ ex x̄gine generationis obnoxie p̄uilegio minime teneret. ecce inq̄t in iniquitatib⁹ cōcept⁹ sum et in delictis pepit me m̄ mea dicit is q̄ iustus p̄ ceteris putabaf̄. quē igit̄ iā iustū dixerit nisi hoz libez viculoz: quē nature cōmunis vicula nō teneat: oēs sub peccato ab Adā. i oēs regnabat mors. veniat solus iust⁹ in conspectu dei de q̄ iā non cū exceptione dicat̄ nō peccauit i labijs suis sed peccatū nō fecit. ex qb⁹ x̄bis Ambrosij Augustin⁹ ibidē ifert q; Ambrosi⁹ solū x̄p̄z q; sit nat⁹ ex x̄gine: a viculis obnoxie generationis excepit oibus ceteris ex Adā sub pcti obligatione nascētib⁹. Idē in libro contra nouatianos vt etiā eū allegat Augustin⁹ eodē libro. oēs inq̄t hoies sub pctō nascimur quozū ip̄e ortus i vitio est. sicut hēt lectū dicēte Dauid. ecce enī in iniquitatib⁹ cōcept⁹ sum et in delictis pepit me mater mea. x̄pi autē caro dānauit pctm qd̄ nascēdo non sensit qd̄ moriēdo crucifixit vt in carne n̄ra esset iustificatio p gr̄am vbi erat ante colluuiū p culpam. Idē in apologia Dauid caplo tertio. dñs inquit on⁹ suscepit alienū: ideo solus fuit sine cōsortio delictoz. Idē in eodē caplo decimo. tibi

soli peccauit ait p̄pheta q̄ solus sine peccato es. Idē ip̄e in expositione sup. Esayā vt etiā illū allegat Augustin⁹ libro p̄mo de nuptijs z cōcupiscētia. ideo inq̄t et q̄si hō p̄ vniversa tētatus est z in similitudine hoim cūcta sustinuit. sed q̄si de spū nat⁹ abstinuit a peccato. ois enī hō mēdax et nemo sine peccato nisi vnus de⁹. seruatum est igit̄ vt ex viro et muliere. i. p̄ illā cozpoz cōmitionē nemo videat̄ expers eē delicti. q̄ autē expers delicti: expers etiā h̄mōi cōceptionis. Idem in exameron libro primo caplo. 4. sc̄tus inq̄t dñs supra oēm creaturā z fm̄ corpis susceptionez. q; solus sine peccato. solus sine vanitate. ois autēz creatura vanitati subiecta est. Idem in eplā ad irenēū q̄ est. 47. exponēs illd̄ apli d̄ x̄po. formā f̄ni accipiēs i similitudinē hoim fact⁹ z c. p̄ Philī. 2. et pulchre inq̄t nō carnis s̄ hoim dixit similitudinē: q; in carne eadē: s̄ q; sine pctō erat solus: ois autē homo i pctō: in sp̄e hois videbat̄. C̄sā ct⁹ p̄terea Augustin⁹ p̄ponēs episcop⁹ malle⁹ hereticoz eam tenet z docet sententiā in q̄ pluri b⁹ locis. vñ in libro quito cōtra iulianū caplo nono. cozp⁹ inq̄t x̄pi inde dictū est in similitudine carnis pcti q; ois alia hoim caro est caro pcti. q̄s hoc negat z carnē x̄pi ita cōparat carni ceteroz hoim nascētū vt vtrūq; asserat eē eqlis puritatis: detestād⁹ heretic⁹ inuenit. pctm enī origina le in oēs hoies p̄ cōcupiscētiā trāsit. in illā autem solā carnē trāsire nō potuit quaz nō ex illa virgo cōcepit. Adā enī occulta tabe carnalis cōcupiscētie tabificauit in se oēs d̄ sua stirpe v̄turos. carnē autē x̄pi nō tabificauit q; in eius conceptu cōcupiscētia nō fuit. caro itaq; x̄pi mortalitatē d̄ mortalitate materni corpis traxit: cōtagiū autē origina le pcti ab ip̄a nō accepit: q; in ea cocuntis cōcupiscētia nō inuenit. natura enīz hois x̄pi nature n̄re filis fuit: s̄ in vitio n̄ro d̄similis extitit. ip̄e enī sine vitio nat⁹ ē hō a quo vitio imunis hois inuenit nemo. hec ille. Quid autē Augustin⁹ intelligat p carnē peccati et qd̄ p similitudinez carnis peccati ip̄e d̄clarat in finone d̄ resurrectione x̄pi dicēs. quid hēt caro pcti: mortē et peccatuz. qd̄ habuit similitudo carnis peccati: mortem sine peccato. s̄ h̄ et pctm: caro esset peccati. si mortem non haberet: non esset similitudo carnis peccati. talis venit saluator. Idem hyponosticon libro primo. quid est inquit filium venisse in similitudinē carnis peccati: illam absq; peccato: n̄ra z vero peccatrice ostēdit. nā ille ideo in similitudinē q; non per libidinis vsum vt nos: sed in spiramine

mixticio ex virginis ytero in vera natus ē carne. hec ipsa expositio carnis peccati ⁊ similitudinis carnis peccati accipit ex dictis Augustini in libro de baptismo paruulorū et in multis alijs locis. Idē secūdo libro de baptismo paruulorū sic ait. nō est in filijs hominū quisq; neq; fuit neq; erit q; nullo omnino vnq; peccato fuerit obstrictus excepto vno mediatore in quo nob; ppitiatio ⁊ iustificatio posita est p; quā finitis inimicitijs peccatorū recōciliamur deo. et infra cōcludēs inq̄t. solus ergo ille etiā homo fact⁹ manēs de⁹: peccatū nullum habuit vnq; neq; sūpsit carnē peccati quāuis de materna carne peccati. qd; enī carnis inde suscipit: id; pfecto aut suscipiēdū mūdauit aut suscipiēdo mūdauit. Idē in libro pmo hypo nosticō exponēs illud apli. et de peccato dānauit peccatū in carne ait. qz d; humana natura peccatrice carnē suscipiēs absq; culpa. Idem super psalmo tricesimo q̄rto exponēs x̄siculum. ego autē cū mihi molesti essent in duebar cilitio inq̄t. sic ergo pctm̄ dñi qd; factū est de peccato: qz idē carnē assūpsit d; massa ipsa q; mortē meruerat ex peccato. et enim vt celeri⁹ dicaz Abaria ex adaz mortua ppter peccatū ade. Adā mortu⁹ ppter pctm̄. et caro dñi ex Abaria mortua ppter delēda peccata. hec ille. Idē sup psalmo quināgesimo exponēs illud. ecce enī in iniq̄tatib⁹ cōceptus sum et c. sic dicit. merito ergo in Adā omnes moriunt: in x̄po autē oēs viuificant. p vnū hoīnē enī ait apls pctm̄ in hūc mundū intrauit et per pctm̄ mors et ita in oēs hoīnes p̄trāsijt in q; oēs peccauerūt. definita ē sentētia. in Adā inq̄t oēs peccauerūt. solus eē inocēs infans potuit qui de ope in Adā nō est nat⁹. hec ille. Idē decimo sup Genesim ad Ifam caplo 18. et quid iocō inq̄nati⁹ ait illo ytero x̄ginis cul⁹ caro etiā si d; peccati. p pagatione venit: nō tñ de pcti. ppagine cōcepit. et infra. p inde corp⁹ x̄pi quāuis ex carne semine assūptuz ē q; de illa carnis pcti. ppagine cōcepta fuerat: tñ qz nō sic in ea cōceptū ē quomodo fuerat illa cōcepta: neq; ipsa erat caro pcti sed similitudo carnis pcti. hec ille. Sufficiāt pnotate Augustini auctoritates ex q̄ plurimis in scriptis ei⁹ reptis in qbus solū x̄pm̄ inf̄natos mulierū absq; pctō originali cōceptū asserit ne pcessus nr̄. plior fiat. verūtāmē cōclusionē quaz sub epilogo brūs Aug⁹ infert libro sc̄do cōtra iulianū enumeratis ecclie sc̄tis doctorib⁹ placuit nō tacere vt lector agnoscat q̄m iuxta mentē Augustini: veritas quā pbam⁹ catholicis psonet tractatorib⁹. ait enī. ppter quā catholicā x̄ritatē sc̄ti ac beatiz in diuinoꝝ eloquioꝝ ptractatione clarissimi sa-

cerdotes. Iherone⁹. Ciprian⁹. Retia⁹. Olipius. Iheronim⁹. Ambrosi⁹. Gregori⁹. Innocēti⁹. Joannes. Basili⁹ qd; Ado psbyter⁹ velis nolis Iheronimū vt omittā eos q; nondū dormierūt: aduersus vos. s. Pelagianos pferūt d; oīum hoīm pctō originali obnoxia successione sentētiā. hec ille. De ipsoꝝ dignitate ⁊ auctoritate sc̄toꝝ infra subiūgit dicens. isti epi sūt docti graues sc̄ti x̄ritatē accerrimi defensores aduersus garrulas vanitates. in quoz rōne eruditōe ⁊ libertate q; tria bona iudici tribuisti: nō potes inuenire qd; spnas. si episcopalis synod⁹ ex toto orbe pgregaret: miruz si tales possent illic facile tot sedere. qz neq; isti vno tēpore fuerūt. hos itaq; d; alijs atq; alijs tēporib⁹ atq; regionib⁹ ab oriēte ⁊ occidēte congregatos vides. talib⁹ post aplos sc̄tā ecclia plā tatorib⁹ rigatorib⁹ edificatorib⁹ pastorib⁹ nutritorib⁹ creuit. ideo pfanas voces v̄e nouitatis expauit. hec ille. ¶ S̄ct⁹ quoq; Gregorius papa eandē in multis locis tenet sentētiā. vñ nono libro moralium caplo trigesimo pmo sup illud Job. nō ē q; vtrūq; valeat arguere ⁊ ponere manū suā in ambob⁹ sic dicit. redēptoz q̄ppe humani generis mediator deiz hoīs p carnē fact⁹ q; iust⁹ in hoīnib⁹ sol⁹ apparuit: et tñ ad penā culpe etiā sine culpa puenit. et parū infra. nullus q̄ppe ante hūc extitit q; sic p alienis reatib⁹ intercederet: vt ppria nō h̄ret. Idē libro vndecimo caplo vltimo exponēs illud. qd; pōt facere mūdū d; imūdo pceptū semine. brūs inq̄t Job incarnationē redēptoris intuit⁹: solū vidit in mūdo hoīnez d; imūdo semine nō eē pceptū: q; sic in mūdū venit ex x̄gine vt nihil h̄ret d; imūda pceptione. neq; enī ex viro ⁊ femina s; ex sc̄to spū et Abaria pcessit. solus ergo in carne sua vere mūdus ē: q; delectatione carnis tāgi nō potuit qz nec p carnalē huc delectationē venit. Idē. 18. li. mora. ca. 12. 5. exponēs illud Job. nō adeq; bit ei topaciū de etio pia. ille inq̄t sol⁹ veracit̄ sc̄tus nat⁹ ē: q; vt ipsam p̄dicionē nature corruptibilis viceret: ex cōmixtione carnalis culpe pcept⁹ nō est. Idē sup Lze chielē homelia octaua. in solo inq̄t sibi vnigenito dño nr̄o iesu x̄po cōplacuit: qz hūc inter hoīnes hoīnez creasse nō penituit in quo pctm̄ oīmodo nullū iuenit. in solo ergo redēptore nr̄o sibi p̄placet p̄r q; in solo nō iuenit culpā. ¶ Post q̄tuor sc̄tos ecclie doctozes Petrū lōbardū afferim⁹ q; p eo magister sentētiarū nuncupatus ē q; illustriū antiquoz doctoz sentētiarū in vnū volumē cōtexuit. hic in li. 3. sent. dis. 3. brās x̄ginē in pctō originali cōceptā fuisse exp̄sse docet. q; rit inq̄t caplo pmo de carne x̄bi an p̄sēp̄ p̄cipet

obligata fuerit peccato: et an talis fuerit assump-
ta a xbo. sane dici potest et credi oportet iuxta sa-
ctoꝝ attestacionis cōueniētiā: ipsam p̄us pecca-
to fuisse obnoxia sicut reliq̄ xginis caro: sed spi-
ritus sancti opatione ita mūdātā: vt ab oī pec-
cati cōtagione immunis vniret̄ verbo: pena tamē
nō necessitate sed volūtate assumētis remanen-
te. Abaria quoq; totā spūs sc̄tus in eam p̄ueniēs
a peccato pro suis purgauit: et a fomite peccati
etiā liberauit: vel fomitē ip̄m penit̄ euacuando
vt quibusdā placet: vel sic debilitādo et extenuā-
do vt ei postmodū peccādi occasio nullatenus
extiterit. Et infra cap̄lo tertio. cū inquit illa ca-
ro. s. xpi cui⁹ excellētia singularis x̄bis explicari
non potest antequā esset xbo vnita obnoxia fuerit
peccato in Abaria et in alijs a q̄bus p̄pagatione
traducta ē: non iū merito videri potest in Abraham
peccato subiacuisse cuius vnīuersa caro peccato
subiacebat. Et infra cap̄lo quarto sic ait. assūpsit
verbū carnē peccatrici similē in pena et nō in cul-
pa et ideo nō peccatrice. cetera vero hominum
caro oīs peccati caro ē. sola illi⁹ nō ē caro pecca-
ti quia nō eum mal̄ cōcupiscētia s̄ gratia p̄cepit
¶ Idipsum qd̄ supradicti doctores: tenēt Euse-
bius episcopus. Athanasius. Theophilus. Ioānes
chrisostomus. Cassianus. Cirillus alexandrinus ep̄s
Gregorius nazanzenus. Damascenus. Leo papa.
Fulgētius. Prosper. Remigius. Abaximus. Boetius
Beda. Anselmus. beat⁹ Bernardus. sanct⁹ Ildes-
fonus. Alcuinus. Damianus. Hugo de sancto vi-
ctore. Abagister historiarū. Haymo. Gratianus.
et generalit̄ oēs sc̄ti et doctores solēnes q̄ scotista-
rū tēpora p̄cesserunt et q̄ multi etiā post Scoti-
tēpora quoꝝ omniū nomina et dicta neplixius
euagem⁹ hic nō afferimus mittētes lectore ad
tractatus quos supra cōmemorauimus sup̄ hac
materia editos.

¶ Secundo Notandū est suppo-
sito qd̄ brā xgo fuerit
cōcepta in peccato originali: qd̄ f̄m doctrinā cō-
mūne doctoz ante natiuitatē ex vtero fuit p̄ gra-
tiā sanctificata et ab originali peccato mūdāta.
nā et hoc q̄busdā alijs cōcessū est vt hieremie cui
dictus est hieremie p̄mo. antequā exires d̄ vulua
sc̄tificauit te. et Ioāni baptiste d̄ quo p̄ angelum
dicit Luce p̄mo. spūs sc̄tō replebit̄ adhuc ex vte-
ro matris sue. verū de tpe sc̄tificationis brā xgi-
nis i vtero matris: sunt diuersi modi dicēdi. et ex-
clusa opinione dicētiuz qd̄ in p̄mo instāti sue cōce-
ptionis habuit et originalē culpā et grām sc̄tificā-
tē tanq̄ cōtradictoria ip̄licante: est ali⁹ modus
dicēdi qd̄. s. impossibile est brām xginē fuisse in pec-

cato originali p̄ vnū solū instans ac p̄ hoc qd̄ san-
ctificatio ipsi⁹ p̄ grām eē nō potuit statim post pri-
mū instās sue cōceptionis. q̄ istū modū dicēdi
tenēt p̄bat̄ illū duplicat̄. p̄mo sic. infusio gratiē
aiam: nō est successiua s̄ subita et in instanti. fuit
ergo aliud instās infusionis gratiē et aliud tradu-
ccionis culpe originali. s̄ inter instās et instans
necessario incidit tēpus eo qd̄ instās non potest ime-
diate succedere instāti vt p̄hs docet 6° p̄hy. ergo
vsq; ad instās infusionis grē sanctificatis: p̄cessit ali-
quod tēpus i quo sub originali culpa fuit. Neq;
valet vt isti dicūt qd̄ p̄dicta instātia ponant̄ eē tē-
poris discreti et nō p̄tinui: qz nūc t̄pis discreti cū
sit indiuisibile et stās: coexistit cuilibet instāti tē-
poris n̄ri et p̄ consequēs quicqd̄ dicit̄ d̄ instāti tē-
poris discreti: dici oportet f̄m coexistētiā d̄ in-
stanti t̄pis n̄ri. ex quo sequit̄ qd̄ si instās temporis
discreti in q̄ originali culpa traducta est imedia-
tū instāti infusionis grē: qd̄ instātia t̄pis n̄ri illis
instātib⁹ p̄coexistētiā cōrespōdentib⁹: sint etiā
immediate se habētia. et ita si ponat̄ qd̄ brā virgo
fuit sub pctō originali p̄ vnū tantū modo instās:
semp̄ sequit̄ qd̄ vnū instās t̄pis n̄ri sit alteri instā-
ti eiusdē t̄pis immediatū. ¶ Secūdo. p̄bant illud
sic. variatio aie de culpa ad grām: aut est motus
aut mutatio. s̄ non potest esse mutatio si aia fuit in
culpa p̄ solū instās. qz cū mutatio sit in instāti se-
queret̄ vt prius qd̄ instās instāti esset immediatus.
neq; potest eē mot⁹. qz omnis mot⁹ ē diuisibilis s̄
p̄tes subiecti vel f̄m latitudinē forme ad quāz ē
vel f̄m aliqd̄ mediū inter terminos. p̄m̄z dari
non potest in p̄posito cū aia sit indiuisibilis s̄
partes quātitatiuas. nec secundū qz possibile ē qd̄ to-
ta grā infundat̄ in p̄mo instāti sic qd̄ nihil postea
infundat̄. neq; tertiu⁹ qz culpa et grā cū sint p̄ua-
tiue opposita: habēt se immediate circa subm̄ aptū
natū. patet igit̄ qd̄ nullo modo potest eē variatio i
anima a culpa in grāz si culpa fuerit p̄ solū instās
¶ Tertio modus dicēdi ē qd̄ brā xgo potuit esse
sub originali pctō p̄ vnū tantū modo istās crea-
tionis aie: et in toto tpe sequēte sub grā. qz hoc
diuine potētiē nō repugnat cū nō includat con-
tradictionē. et pie credēduz ē qd̄ q̄cūq; fieri po-
tuit: a culpa originali p̄ grām sanctificatē fuerit
mūdāta. et sine p̄iudicio meli⁹ sentiētis: hūc mo-
dū dicēdi nos p̄bam⁹. ¶ Unde ad p̄maz rōnez
in contrariū dicim⁹ sicut ibi respōsum ē qd̄ duo i-
stantia t̄pis discreti possunt immediate sibi iucez
succedere q̄lia sunt instātia q̄bus traductio cul-
pe et infusio grē mensurant̄. et cū vltērius argui-
tur qd̄ quicqd̄ dicitur de instātib⁹ temporis dis-
creti dici habet de instantibus temporis nostri

per coexistentiā: respōdem⁹ q nō solū hoc non est necessariū: sed neq; pōt esse verūz realiter loquēdo. quia tēpus nostruz cū sit continuum: nō cōponitur ex instātib⁹ q sunt indiuisibilia vt probatur. 4.º et 6.º. phisicoruz sed qlibet eius pars est quid cōtinuum et diuisibile. ac per hoc nullū instans est actu in tpe nostro: quod alicui instanti tempis discreti coexistere possit. vnde qd realiter coexistit instāti temporis discreti: est aliqua pars diuisibilis temporis nostri. qz vt. S. Tho. dicit opus. 37.º de instātib⁹ caplo vltimo: vna particula indiuisibilis temporis discreti pōt toti tēpori nro cōmanere et per cōsequēs vni ei⁹ parti vel pluribus. vnde arguēs deceptus ē nō aduertens q in tēpoze nro quod ex sui ratione est continuū: non sunt instātia realiter in actu qbus instantia tēporis discreti coexistere possint. Et preterea idipm incōueniēs ad quod arguēs p̄tendit inducere: sequitur ad eius positionez: qz etiam si culpa daret in anīma p tempus: si aliquando p grām expiat oportet dare vltimum instans in q̄ desinit esse culpa. et qz i aīa post statum peccati culpa et grāa sunt opposita imediata ita q vñū vel alterum oportet aīe inesse: sequitur necessario q̄ inter instās desitionis culpe et instans infusionis grēe nihil sit mediuz: alias aliquod esset mediū durationis in quo aīa nec essz in grāa nec in culpa quod falsum est post primuz ade p̄ctm̄. si ergo verū esset q̄ cuiuslibet instāti tēporis discreti respōderet necessario p coexistentiā: aliq̄d instās tēporis nostri: sequeret q̄ esset duo instātia tēporis nri sibi imediate succedētia duob⁹ instātibus desitionis. s. culpe et infusionis grēe correspōdētia: qd est incōueniēs ad quod ipse arguēs ducere p̄tendit. ¶ Forte dices ad hoc q̄ ratio nra supponit falsum. s. q̄ sit dare vltimū instās in quo culpa desinat esse aliud ab instanti infusionis grēe. hoc autē dicit aliquis nō concedi sed ponit q̄ in tpe precedente culpa est in aīa z in termino illius t̄pis simul est infusio grēe z non esse culpe ita q̄ vtrūq; sit in eodē instāti cōtinua ro tempori p̄cedenti cui⁹ est terminus. quemadmodū si ex calido fiat frigidū: in toto tēpoze p̄cedente calor est in subiecto: et in termino ipsi⁹ tēporis frigiditas introducit. ita q̄ in eodē instanti caliditas esse desinit et incipit esse frigiditas. ¶ Sed huiuscemodi respōsio locū non habet in p̄posito. quia q̄ instās introductionis forme positue v̄l priuatiue sit terminus temporis in quo toto alia forma esse habet: contingit quādo in tali tempore fit dispositio subiecti ad formā introducendam per aliquam alterationem

successiue corruptiuā prioris forme sicut in exemplo dato de calido et frigido. tunc enim ipa poris forme desitio vel corruptio causatur paulatim per talem dispositionem factā p tempus in cui⁹ termino prior forma desinit esse totaliter et forma sequens introducitur ad quā subiectū in eo ipso tempe disponebat. sed quando introductionez forme noue non p̄cedit successiua dispositio priorē formam abijciēs: instans introductionis noue forme non est termin⁹ alicuius temporis: sicut nec ipsa introductio forme est terminus motus alicuius ad illam disponentis. nūq̄ enim instans mensurans nouū esse forme est terminus temporis p̄cedentis: nisi quando introductio noue forme aut inceptio noui esse est termin⁹ motus ad talem formā disponentis. vnde qm̄ talis non p̄cedit ex necessitate oportet dare vltimuz instās ipsius esse forme poris aliud ab eo in quo forma noua incipit esse. cum autem infusionem grēe non necessario p̄cedat ad ipsaz dispositio eo q̄ agens. s. deus nō necessario agat p̄uenia dispositione quē admodū legit de cōuersione Pauli: sequit q̄ potuit deus grām sanctificationis infundere beate x̄gini absq; motu ad illā disponente: quo dato instans sue sanctificationis nō esset terminus alicui⁹ temporis. et p̄ consequēs sequitur q̄ culpa originalis peccati habuit vltimū instans sui esse aliud ab instāti grēe infusionis et sibi imediatum. ¶ Ad secundā rationē dicim⁹ q̄ talis variatio potuit esse p̄ mutationem nō per motū et p̄ consequēs in instāti nō in tempore. Et ad incōueniēs de duobus instantib⁹ sibi imediate succedentibus: patet solutio ex responsione ad primam rationem.

Quantuz ad ar-
 ticulū quartū respondendū est suprapositis obiectionibus. Et ad primū Scoti dī q̄ si act⁹ mediā dī dīcaī perfectissimus qz. s. est vltimo gradu p̄fect⁹ ad quē potentia mediatoris se pōt extendere ita q̄ non fuit possibilis alius p̄fectior: antecedens non habet veritatez nisi de perfectissimo mediatore ex natura rei et tunc prima consequētia negatur. qm̄ x̄ps nō fuit hoc modo. s. ex vi sue nature mediator dei et hominum: sed fuit mediator propria voluntate s̄m̄ illud Esaye. 53.º. oblat⁹ est quia ipse voluit. et ipsa veritas dicit Joannis. 12.º. nemo a me tollit animaz meā sed ego pono eam. et Ephe. seozum. 5.º ait apostolus. christus dilexit nos et tradidit semetipsum p nobis oblationez et ho-

stiam deo in odorem suauitatis. si autem perfectissimus actus mediandi dicatur quia. s. fuit sufficiens quantum oportuit et nullus alius fuit conuenientior et decentior supposita voluntate et ordinatione mediatoris: sic antecedens est verus et concedit consequentia non solum respectu alicuius persone sed et respectu cuiuslibet persone per qua mediat. et in isto sensu conceditur tota deductio argumenti usque ad antecedens vltime consequentie quod est negandum. est enim falsum quod non fuisset christo perfectissimus modus mediandi respectu beate virginis nisi meruisset eam preferuari a peccato capiēdo perfectissimum in secundo sensu per conuenientissimo. imo fuit perfectissimus modus liberando ipsam a peccato per modum redēptionis et reconciliationis que presupponunt peccatum prout in notabili probatum fuit. Et ad ipsius antecedentis probationem dicitur primo quod exemplum Anselmi magis est ad arguēdis oppositum quam ad eius propositum. quoniam in exemplo Anselmi nullus dicitur reconciliari regi offenso et veniam impetrare nisi qui culpam incurrit. unde dicitur ab omni culpa sint absoluti preterita. Dicitur secundo quod sumēdo exemplum tanquam ab arguente adinuētum: antecedens argumēti ex exemplo deducti: est falsum. et ad eius probationem negat assumptum imo nulla placatio offensi est ubi nulla precedit offensa. neque aliquis nisi calūniator occasionem querens: offensum se reputat per offensa nondum contracta sed contrahenda. unde perfectissime placat: qui ita placat offensum: quod totaliter offensam remittit. Et aduertendum quod ex arguentis processu non magis inferitur recta deductio quod beata virgo fuerit ab originali peccato preseruata quam quod omnes ceteri homines quorum christus est mediator sicut patet. propositiones ab arguente assumptas intuenti. Ad. 2^m dicitur quod si argumentum aliquid valeret non solum concluderet contra nos quod beata virgo fuerit preseruata ab originali pena: sed etiam concluderet contra illum quod. s. omnes ceteri homines ab originali pena fuerint immunēs quod ipse negaret ne hereticus fieret. probatur quod perfectissimus mediator qualis fuit christus non solum meretur amotionem omnis pene ab aliquo quem reconciliat sed ab omnibus quos reconciliat: vel saltem non magis ab vno quam ab omnibus. dicendum est ergo ad argumētum quod maior propositio est falsa etiam de beata virgine per qua assumitur. non enim arguens negare potest quin beata virgo multas sustinuerit penas in hac vita. Ad confirmationem dicitur quod nihil valet ad propositum arguentis. non enim aliud concludit nisi quod perfectissime reconciliat regi qui facit reconciliatum

non esse inimicum regis. quod et nos concedimus non solum de beata virgine sed et de toto genere humano quod christus deo reconcilians: fecit non esse inimicum dei. finis enim et effectus principalis reconciliantis est unire et amore conciliare eum quem reconciliat ei cui reconciliat. unde apostolus Colossensium primo exponens quod dixerat per eum. s. christum reconciliari omnia: subiungit pacificas per sanguinem crucis eius siue que in terris siue que in celis sunt. Ad. 3^m dicitur quod etiam si hoc argumentum aliquid valeret non solum concluderet quod christus preseruauerit beatam virginem a peccato originali: sed etiam omnes infantes baptizatos ante usum rationis decedentes quos deus preseruauit ab omni peccato actuali. unde ad argumentum est dicendum quod consequentia est nulla. nam aliud est de peccato actuali quod voluntate inordinata peccatis committitur quam in beata virgine esse non debuit ut digna et idonea esset filij dei mater: aliud est de peccato originali quod necessitate originis a parentibus contrahitur. Neque obstat huic solutioni quod Augustinus dicit. 5° libro contra iulianum quod cum beatus petrus de christo dixit prima per petri. 2°. quod peccatum non fecit: indicauit hoc sufficenter probare christum nullum peccatum habuisse peccatum. quoniam de christo quod peccatum ab Adamo et a parentibus non contraxit natura abique virili semine: recta consequentia sequitur quod quod peccatum nullum fecit: nullum omnino peccatum habuit. sed de ceteris omnibus a christo qui omnes per originem carnis ab Adamo peccatum contrahunt in quo omnes peccauerunt ut apostolus dicit. Ro. 5°. consequentia est nulla. Ad. 4^m dicitur quod minor argumēti presupponit falsum. s. quod summum bonum quod persona reconciliata potest habere per mediatorē reconciliationis: est innocentia vel preseruari simpliciter a peccato. hoc autem falsum est. nam cum reconciliatio presupponat inimicitias in persona reconciliata ad personam cui reconciliatur que in proposito nostro fuerit propter peccatum: non est possibile quod persona reconciliata habeat per mediatorē et reconciliationis innocentiam aut preseruationem ab omni peccato: sed summum bonum persone reconciliate in quantum huiusmodi: est offese remissio et offensi placatio. et pro isto summo bono: summe tenentur quilibet de genere humano christo mediatori. Quod autem arguens dicit excellētius beneficiū esse preseruare a malo quam post casum in malum liberare a malo: verum est absolute loquendo et ceteris paribus. sed in persona reconciliata verum non est cum capax non sit innocentie simpliciter neque preseruationis simpliciter ab omni malo. unde arguens presupponit in sua deductio ne sibi inuicem repugnantia. Et pretereantate ex

cellerie fuit reconciliatio per hoc qd p xpm facta est et tot fuerunt reconciliatoz p rogatiue: qd potuit gra reconciliacionis pponderare gre innocentie aut pseruationis fm illud apli Ro. 5. vbi abundauit delictu superabundauit et gra. qua obrem btus Gregorius verit non est dicere in benedictione cerei paschalis. *S* felix culpa que talem ac tantu meruit habere redemptore. quod autem arguens obicit de innocentia angeloz: si uolum est. qm in eis esse no potuit peccatu p originis traductionem que admodu in hominibus sed pactum voluntatis personales. et ideo in eorum uoluntate positus est adiuncta dei gra innocentia seruare quod liberum no est hominibus p uiam seminis descendentibus ab Adā. Ad id autem quod dicit arguens uerisimile no est qd sola anima xpi inter rationales innocēs sit: respondem qd fm apli sententiaz z sacre scripture documēta et sanctorz doctoz assertiones: no solum est uerisimile nullu hominē preter xpm innocentē omnino fuisse: sed est ~~p certo uerum~~ sicut multis auctoritatib⁹ in notabili deductum fuit. ¶ Ad. 5^m quod est Aureoli dicit qd minor ē falsa loquēdo de potētia dei ordinata que eternā pre supponit ordinacionē: et eius falsitas sufficienter pbata est supra in notabili. neq; obstat ptractio peccati originalis mūdiciē quā decuit matrē dei habere. qm ante conceptu filium dei in utero et ante ipsius maternitatē: plenissime ab originali mundata fuit dicēte angelo xpi cōceptionē prenunciāte. aue maria gra plena dñs tecum. neq; est simile de pseruatione xginis ab incineratione quia talis incineratio subsecuta fuit non solū xpi humanitatē p quā tota sal⁹ nra et corpis et aie deriuata ē: sed etiā xpi pseruationē ab incineratione z eius resurrectionē que oportuit pmitias nature humane in cūctis hñe. pseruatio autē a cōtractione peccati originalis: puenisset multo tēpore xpi humanitatē ita ut eius causalitas: xpi humanitati nō deberet ascribi. ¶ Ad. 6^m patet responsio ex respōsione ad. 3^m. Et preterea nō ē simile de pseruatione a peccato ueniali et de pseruatione a peccato originali. quia pma pseruatio nō derogat dignitati xpi que admodu scōa que derogat xpi excellētie et dignitati inquatū est uniuersalis redēptioz hominū et totū mūdū deo recōcilians fm illud apli. 2^a. Corin. 5. de⁹ erat in xpo mūdū reconciliās sibi. Exemplum autem de corpalilutoso et imūdo: est ineptum quia pānus ferid⁹ z imundus uix purificari pōt ut ad pristinam redeat mundiciā. sed aīa originali culpa infecta: pōt p gram ad primaz redire

mundiciā imo et ad maiores. unde et apls Ro. 5° loquēs in proposito nostro ait. vbi abundauit delictū: superabundauit et gra. et paruz supra sibi dem inquit. nō sicut delictum ita et donū. si enī yn⁹ delicto multi mortui sūt: multo magis gra dei z donū in gra ynus hominis iesu xpi in plures abundauit. Quod autē ulterius dicit qd maior gra sit illi qui nō permittitur cadere zc: dicit qd beate xgini nō est facta maxima gra qd possibilis fuit de potētia dei absoluta sed maxima qd fieri decuit fm dei pordinacionez. nō decuit autē fieri sibi gram pseruationis ab originali peccato ppter causas in notabili et in solutionib⁹ supra notatas. ¶ Ad. 7^m dicit qd si antecedens simpliciter esset ueruz: beata uirgo nō incurrisset mortem qd sibi uilis non fuit. nam potuisset ad eternam gliam mortis ignara uiuēs transferri quod naturaliter omnes appetūt fm illud apli. 2^a. ad Corin. 5. nam et qsum⁹ in hoc tabernaculo. i. mortali corpe: igemiscim⁹ grauaticeo qd nolum⁹ expoliari sed supuestiri: ut aborbeat quod mortale est. i. ipsa corporis corruptio a uita. i. p uitā glorie. dicendū est ergo qd antecedēs ueritatem non habet de penis que ex ipsa rōne originis cōsequuntur quales pene sunt peccatu originale et mors in cunctis hominib⁹ post peccatū a de qui per uia humani seminis originē trahunt. Et pterea non ē uniuersaliter uerū qd omne peccatū sit inutile peccatoz. ut enim Augustinus dicit libro de correctione et gra: diligētib⁹ deuz omnia cooperant in bonū fm aplū vsq; adeo proius omnia: ut etiā si qui eozū deuiant et exorbitant: etiā hoc ipm faciet eis proficere in bonuz quia post culpam humiliores redeūt atq; doctiores. ¶ Ad. 8^m dicit qd huiuscemodi fictiones aut fantastice uisiones: eadē facilitate spernuntur quā narrant. neq; ppter illas a doctrina sanctorum deuiandū est cum frequēter sicut apud dicit: angelus sathane transfigurēt se in angelum lucis. ¶ Ad. 9^m dicit qd fm apli sententiā pma ad Thimotheū. 2. yn⁹ est mediator dei et hoiz homo xps Iesus qui dedit redēptionē semetipsum p omnib⁹ nobis. et ideo ut magister deducit infra 19. distin. ppiū xpi est esse mediatorē dei z hominuz capiēdo nomē mediatoris fm qd in sacra scriptura mediator dei et hominū accipi reperitur. unde falsum est qd in supradicta acceptione: beata xgo sit mediatrix dei z hominū. non enim semetipsam dedit redēptionem p omnib⁹. large tamē z quasi abusive dici pōt mediatrix dei z hominū: ea rōne qd mater ē mediatoris dei z hominū. sed ad hoc non oportuit eam in puritate

adequari vero et proprio mediatori christo. quod non
 etiam necessarium est ut supponit arguens mediatori
 quod nunquam offenderit illum apud quem pro alio medi-
 at. sufficit enim quod pro tunc non habeat illum offensum
 sed proprium. ¶ Ad. 10^m dicitur quod auctoritas Augu-
 stini non est ad propositum. loquitur enim de peccatis
 actualibus non de originali sicut patet ex ipsa se-
 riellittere. primo quia conclusionem illam infert contra
 quendam pelagianum disputantem quod possunt homines
 vivere in hoc mundo absque peccato mortali aut
 veniali: inducentem in exemplum nonnullos quos scrip-
 tura sacra iustos commemorat quemadmodum
 Abel Enoch etc. inter quos ultimo commemorat
 matrem domini ac saluatoris nostri. ad quod Augustinus
 respondet quod excepta sancta virgine Maria: si
 omnes illos sanctos et sanctas cum hic viverent congre-
 gare possemus et interrogare utrum essent sine pec-
 cato: quantum habet fuerint in hoc corpore excellentia
 sanctitatis: una voce clamassent. si dixerimus quod
 peccatum non habemus nos ipsos seducimus et veri-
 tas in nobis non est. ex eo certe quod Augustinus
 loquitur de illis a pelagiano enumeratis: manife-
 stum est quod loquitur de peccatis actualibus non de pec-
 cato originali quod eis fuerat remissum per fidem christi. alias
 scriptura sacra non eos appellasset iustos. Et con-
 firmat hoc quod auctoritas beati Joannis quam Augu-
 stinus allegat contra pelagianum loquitur manifeste de
 peccato actuali. non enim pro tempore quo Joannes euan-
 gelista verba illa scripsit: peccatum originale ha-
 bebat. verum vere de originali dicere poterat: peccatum
 non habemus. quod tamen ipse negat de peccato de quo
 loquitur. scilicet de actuali. Secundo illud probatur ex verbis
 que in honorem beate virginis Augustinus inducit. red-
 dens namque rationem quare dixerat cum de peccatis agi-
 tur nullas proferens de beata virgine habere volo questionem
 subiungit. scimus enim quod ei plus gratie collatum fue-
 rit ad vincendum omnem ex parte peccati. ex quibus verbis
 apte monstratur quod Augustinus loquebatur de peccato
 actuali de quo homines habere possunt victoriam resisten-
 do: non de peccato originali quod nequaquam homo proprio a-
 ctu vincere potest cum sit pro origine necessario contra-
 ctum. ¶ Ad. 11^m. et. 12^m. respondet quod allegationes
 ille ab arguente vel a quo ipse accepit sunt confi-
 cte. neque enim talis liber Anselmi neque sermo Ricardi
 sunt in re natura. quod ex eo evidens est quod
 uterque et Anselmus et Ricardus expresse tenent in
 scriptis suis notis et probatis beatam virginem in pec-
 cato originali fuisse conceptam. Unde Anselmus
 libro. 2° cur deus homo. capitulo. 16° quasi in pri-
 cipio sic ait. licet ipsa homo eius deus. scilicet christi conceptio
 sit mundana et absque carnalis delectationis pecca-
 to: virgo tamen ipsa unde assumptus est: in iniuriati

bus concepta est et in peccatis concepta est mater
 ei et cum originali peccato nata est quam et ipsa in
 Adam peccavit in quo omnes peccaverunt. hec ille.
 Neque obstat quod quidam evadere putantes dicunt quod
 verba illa non sunt Anselmi sed cuiusdam eum interro-
 gantis bofo nomine. tamen quia ad veritatem ipse An-
 selmus est et interrogans vel disputans et respon-
 dens: quavis ut faceret dialogum fingat alium. scilicet bo-
 fo quasi interrogantem et disputantem. put in phe-
 mio opis ipse Anselmus permittit. tum etiam quia in
 responsione Anselmus concedit totum quod nomi-
 ne bofo in supradictis verbis continetur. tum tertio
 quia in ipsa responsione Anselmi idem in sententia
 habet ubi dicit. hoc autem esse non valet nisi absque
 peccato de massa peccatrice sit assumptus. scilicet christus.
 tum quarto quod infra quasi in medio capituli ipse
 Anselmus nomine suo loquens inquit. virgo autem
 illa de qua ille homo assumptus est de quo loqui-
 mur: fuit de illis qui ante natiuitatem eius pro eius mun-
 dati sunt a peccatis et in eius ipsa mundicia de il-
 la assumptus est. Item capitulo. 18°. ostendimus inquit
 Anselmus ut puto certam rationem quomodo deus as-
 sumperit hominem sine peccato de massa pecca-
 trice. et infra. necesse esset investigare quid sit ori-
 ginale peccatum et quomodo a primis parentibus in
 uniuersum genus humanum propter illum de quo agimus
 hominem diffundat. Item libro de conceptu virgi-
 nali capitulo. 16° in fine ait. illi qui per propagationem natu-
 ralem datae sunt generati: nequaquam possunt
 aut debent ei de quo agimus. scilicet christo in conceptionis
 assimilari miraculo ut ab originalis vinculo pec-
 cati absoluti possint ostendi. Et capitulo vigesimo se-
 cundo dicit omnes filios ad excepto virginis filios:
 peccatores et filios ire apostolum in scriptis suis
 pronuntiare. ¶ Ricardus autem de sancto victore in
 tractatu quem edidit super illud Esaye. Ecce virgo
 concipiet et pariet filium: tanta inquit huius hema-
 nuelis conceptio valuit ut concupiscentie fomitem
 totiusque corruptionis radices de matre deleuit.
 Et infra. constat profecto quod nisi beata virgo ad plenum
 purgata fuisset: fructum tam sublimem facere non po-
 tuisset. quod diximus dicamus aptius. nisi ab omni
 vitio contagione purgata fuisset: dei filium non ge-
 nerasset. et infra. illud enim remansit in virgine quod
 erat ad penam. illud recessit quod erat ad culpam.
 hec ille. ¶ Ad. 13^m respondet. S. Tho. 3^a. parte. q.
 27^a. ar. 2°. ad. 3^m. quod per hoc quod festum conceptionis
 beate virginis celebratur: non datur intelligi quod in sua
 conceptione fuerit sancta: sed quia quo tempore sancti-
 ficata fuerit ignoratur: celebratur festum sanctifica-
 tionis eius in die et sub nomine conceptionis ip-
 sius. Idem in sententia rident quibus. 6°. ar. 7°. Et us

ramé Bernard⁹ reprehēdens in quadā episto-
la canonicos lugdunenses p eo q festū beate v-
ginis celebrarent: expresse tenet q tale festū cō-
ceptionis celebrari nō debeat in ecclesia uno et
q talis celebratio suspiciosa sit. ¶ Ad. 14^m dici-
tur q si dictum illud Anselmi sit: debet intelligi
capiendo cōceptionē p sanctificatione prout di-
ctum est in prima responsione. ¶ Ad. 15^m patet
respōsio ex his que dicta sunt in notabili. ¶ Ad
16^m dicitur q S. Tho. ibi loquitur de puritate
beate vginis quam habuit post sanctificationē
ipsius in ytero matris sue. quia enī ex tunc pec-
catū originale sibi deletum fuit nec vltra pecca-
tum aliquod cōmisit: potuit de cetero imūnis di-
ci ab originali et actuali peccato. arguens autez
deceptus est putans q imūnis a peccato dici nō
potest de eo qui aliquando peccatū habuit quā-
tūcūq; postea a peccato mundus sit. hoc autem
falsum est. vnde et S. Tho. 3^a parte. q. 27^a. ar-
ticulo. 2°. vbi sententialiter tenet q beata vgo
maculam originalis culpe contraxit: dicit in res-
pōsione ad. 2^m. q beata vgo in suo ortu cuq; s.
ex ytero matris nata est: fuit a peccato originali
imūnis. Magister quoq; sententiarū in hac. 3^a.
distin. caplo secūdo inquit. q aut sacra vrgo ex
tunc ab omni peccato imūnis extitit. s. a concep-
tione xpi. ¶ Ad. 17^m dicit q respōsiones ibi posi-
te ad auctoritates sanctorū sunt frivole et inepte.
patet de pma. quia fm eā vere diceret Adaz
non peccasse neq; originale iusticiāz perdidisse.
quia de iure diuine largitionis: inocentia et ori-
ginalem iusticiā habere debuit nisi de facto pec-
casset. et cōsimiliter vera esset huius locutio. om-
nes homines p viā seminis ab Adam descendē-
tes contrahūt in cōceptione sua originale iusti-
ciam p eo q illā de iure cōtraxissent nisi Adam
peccasset. cōstat autem huiusmodi locutiones
apud doctos viros ineptas et deridendas esse.
Idipm patet de secunda responsione q inepta
sit et cōtra intentionem sanctorū et aliorū docto-
rum in quorū dictis solus xps excipitur ab vni-
uersalitate hominū. et nōnulli exprimunt q apo-
stolo dicēte omnes peccauerūt: nullū excipit se-
minaliter ab Adā descendētem. et q; multi expli-
se dicunt btām vginē fuisse conceptā in peccato
originali. Tertia vero respōsio tam rudis et pue-
rilis est: q improbatione non eget. sequit enim
ex illa q anima btē vginis in triduo mortis xpi
descēdit ad inferos sicut et aia xpi et eduxit e lym-
bo patres: et q a pmo instanti concepōis frue-
batur deo quē admodū aia xpi: et multa alia cō-
sequunt nō tam erronea q; rīsu digna. et mirum

est q non erubescant tāta ineptiā beato Augu-
stino imponere. Ad auctoritatez aut Augustini
vbi dicit q cum de peccatis agit et dicitū ē in res-
pōsione ad. 10^m. Ad auctoritate Anselmi in li-
bro de cōceptu vginali respōdet. S. Tho. in hac
disti. q. pma. ar. pmo sub ar. 2°. ad. 3^m. q Ansel-
mus signanter posuit puritatez btē vginis vgi-
nis sub deo ad differentia puritatis xpi qui ē ve-
rus de⁹ et ver⁹ homo. cū ergo ad excellētiā puri-
tatis xpi ptineat q absq; peccati cōtagione fue-
rit cōceptus p eo q non ex virili semine sed vir-
tute spūs sancti cōceptus sit: sequit q btā vrgo
que ex virili semine cōcepta fuit ea ipsa puritate
nō fulgeat. Sāctus vero Bonauētura vltra hāc
respōsionē respōdet secūdo Anselmū dicere q
maior puritas sub deo nequit intelligi. s. rōnabi-
liter. nō autē itelligi pōt rōnabiliter q nata btā
vgo d voluptate viri: careat originali peccato.
Tertio respōdet q Anselmus loquit de purita-
te vginis p eo tēpore quo filiū dei cōcepit quan-
do iam purificata et mundata fuerat omnino a
peccato. et hoc patet manifeste ex verbis prece-
dentib⁹ et sequentibus. pmittit enim. sed q; de-
cebat vt illius hominis cōceptio. s. xpi de matre
purissima fieret. q aut Anselmus ibi loquat de
tempore quo btā vgo fuerat iā mundata: patet
ex eo quod sequit. ait enim. qualiter autē vrgo
eadem p fidem ante ipam cōceptionē. s. xpi mū-
data sit: dixi vbi altā rationē de hoc ipso vñ hoc
agitur: reddidi. s. libro cur deus homo vt supra
allegatum est. ¶ Ad argumentum ante opposi-
tum dicit q sicut pime dictū est Anselmus loq-
tur vbi allegatur de puritate beate vginis pro
tempore cōceptionis filij dei quando iā ab origi-
nali peccato in ytero matris p sanctificationem
mundata: in conceptione filij dei spū sancto i eā
superueniente iuxta verbum euangelij Luce p-
mo: ea puritate nituit p gfe plenitudine quāz ac-
cepit qua maior sub deo nequit intelligi. ex tunc
enim multo ampli⁹ cunctis angelis purior gfa
et sanctitate extitit. non obstante q in sui cōcep-
tione peccatum originale contraxisset cuius an-
geli non sunt capaces quia nō per ppagationez
a parentibus sed per creationem a solo deo esse
habent. ac p hoc neq; eorum puritas quantū ad
originale peccatum attendi debet. sicut neq; bru-
tum animal huiusmodi puritatem habere di-
citur quia capax nō est originalis peccati. Et in
hoc articulus terminatur.

Distinctio quarta.

Circa quartam distinctionem querit̄ vtrū beata x̄go aliqd̄ active egerit in conceptione x̄pi. p̄pter qd̄ vere dici possit mater dei et arguitur q̄ sic. qz omnes virtutes

anime vegetabilis sunt active sicut dicit cōmentator secundo libro de anima. sed potētia generatiua ad animā vegetabilem p̄tinet tā in mare q̄ in semina. ergo per potentiam generatiuam beata virgo aliqd̄ active egerit ad conceptionem x̄pi. ¶ In oppositū arguitur quia vt Augustinus dicit. 10. super Genesim ad litterā: x̄ps visibiles carnis substantiā d̄ carne virginis assūpsit. ratio vero conceptionis nō a virili semine sed longe aliter desup̄ venit. sed virtus actiua in cōceptione dicitur ratio conceptionis. ergo agēs in conceptione x̄pi fuit t̄m̄ desuper et non in beata virgine. ¶ In hac questione erūt quattuor articuli vt supra.

Quantus ad ar

ticulū primū sit p̄ma conclusio q̄ in ip̄a conceptione x̄pi beata virgo nihil active op̄ata est sed solaz materiā ministravit. h̄ac conclusionē tenet. S. Tho. 3^a. distin. huius tertii. q. 2^a. ar. p̄mo. Et. 3^a. p. q. 32^a. articulo. 4°. ¶ Secūda conclusio ē q̄ beata x̄go vere et p̄pe dicit̄ et est mater dei. h̄anc cōclusionē tenet. S. Tho. in hac disti. 4^a. q. 2^a. articulo. 2°. Et. 3^a. parte. q. 35^a. articulo. 4°.

Quantus ad ar

ticulū secundū arguit̄ cōtra cōclusiones. Et quidē cōtra p̄mā arguit Scotus p̄bando q̄ mater agat aliqd̄ in formatione plus. p̄mo quia formā eiusdē speciei sequitur potētia naturalis eiusdē speciei. sed mas et femina sunt eiusdē speciei. 10. metha^a. ergo formas eoz sequit̄ potentia eiusdē rationis. ergo si formā vnius cōsequit̄ potētia vegetatiua actiua: similiter et aliam. confirmat̄ qz alias vegetatiua illius et

isti⁹ differēt sicut actiua et passiva et ita essent alteri⁹ rōnis potentie omnino. ¶ 2°. p̄f diligit filiū suū naturalit̄ sicut vnusquisqz diligit op⁹ suū S^o ethicoz et. 9°. et p̄ hoc assignat̄ rō quare beū faciēs pl⁹ diligit beneficiatū q̄ ecōtra. sed mas plus diligit filiū suū q̄ p̄f. S^o ethi. ergo videt̄ q̄ fili⁹ aliquo modo sit eius opus. ¶ 3°. qz filius aliquādo plus assimilāt matri q̄ patri. igitur in m̄se ē aliqua x̄tus actiua. tenet cōsequētia quia agēs intēdit sibi assimilare effectū ita q̄ effectus nulli assimilāt p̄p̄t aliquā actionē. Si dicat̄ q̄ se mē p̄f̄is p̄ncipalit̄ intēdit assimilare plus p̄f̄i sed p̄pter inobediētā materie deficit ab eo qd̄ intēdit et facit qd̄ pōt: et ideo cū transmutatio non fiat in quodlibet sed in oppositū: assimilāt opposito et ita matri p̄tra hoc arguit̄. quia tūc calidū impeditū et p̄pter impedimētū non potēs sibi assimilare effectū: assimilabit cum frigidū qd̄ videt̄ ip̄sibile. qz ip̄s ipeditū t̄m̄ modo nō assimilabit sibi s̄ si assimilēt̄ frigidū hoc erit ab alio agente nō t̄m̄ a calido ipedito. sicut in p̄posito ex ip̄pedimēto resistētē x̄tuti actiue patris t̄m̄ habet̄ ista negatio q̄ plus nō assimilāt patri. s̄ nō assimilāt alteri nisi ex aliq̄ causa actiua alia. et si illa detur in p̄posito ex p̄te matris habet̄ p̄positū. ¶ 4°. matrē t̄m̄ esse sicut vas in quo sicut in cōtinētē generat̄ plus et de aliquo ei⁹ vt de materia nō videt̄ plus dare matri q̄ terre in generatione minere si d̄ aliquo ei⁹ generat̄ minera et ip̄sa terra cōtinēs est aliqd̄ cōcurrēs sicut locus cōueniēs generationi talis corruptionis: imo non videt̄ plus dare q̄ animali respectu generationis x̄mis nisi q̄ x̄mis nō ē eiusdē speciei. sed hoc nō tollit si equis dicat̄ pat̄ mule et asina mat. ¶ 5°. specialit̄ de bt̄a x̄gine qz dicit Damascen⁹. x̄tute tribuens susceptiua simul et generatiua. si aut̄ t̄m̄ modo esset p̄ncipiū passiuū: nō videt̄ quare Damasc. copularet x̄tuti susceptiue x̄tute generatiua. hec Scot⁹ in forma. ¶ Cōtra secundā cōclusionē arguit Durādus p̄bando q̄ hec p̄positio non sit p̄p̄a. bt̄a virgo ē mater dei. quia vt dicit ista p̄dicatio non ē omnino p̄p̄a de⁹ est hō. igit̄ ex hoc q̄ bt̄a Maria est mas hōis: non sequit̄ q̄ sit p̄p̄ie mas dei. assumptū vero p̄bat igit̄ primo sic. qz p̄positio affirmatiua est vera et p̄p̄a ex idēitate predicati cum subiecto. ergo vbi est maior idēitas ibi est maior veritas et propriet̄as. sed dicendo petrus est homo: ibi est maior idēitas predicati cum subiecto q̄ dicendo deus est homo. igitur ibi est maior veritas et p̄p̄etas. minor probatur. quia dicēdo petrus est homo ibi est idēitas per se predicati cum subiecto. ē enī

quarta

in primo modo dicendi per se nec petrus manēs
 petrus potest non esse homo. cum autem dicit
 deus est homo ibi non est idēitas per se p̄dicati
 cum subiecto. ista enim nō est in p̄mo modo dicē
 di per se deus est homo quia de^o manēs de^o po-
 test non esse homo. igit̄ maior est idēitas p̄-
 dicati cum subiecto in illa petrus est homo q̄ in
 ista de^o est homo. et hec fuit minor. sequitur ergo
 conclusio. ¶ 2°. quia cum dicitur petrus est ho-
 mo: suppositū petri non constituitur per aliaz na-
 turam q̄ per illam que importatur formalit̄ no-
 mine hominis. sed cum dicitur de^o est homo sup-
 positum diuinū non constituitur formaliter p̄ il-
 lam naturā que importatur nomine hominis. er-
 go d̄ virtute locutionis maior idēitas est inter
 p̄dicatum et subiectū cum dicitur petrus ē ho-
 mo q̄ cum dicitur deus est homo et per cōsequēs
 maior p̄prietas. ¶ 3°. quia homo de quocūq̄ p̄-
 dicatur omnino p̄prie predicatur in quid cum
 nō sit denominatiuum. sed homo non potest p̄-
 dicari in q̄d de deo. ergo ista non est omnino p̄-
 pria deus est homo. minor p̄bat̄ quia illud non
 predicatur p̄prie de aliquo in quid quod nō p̄-
 p̄rie respōdet ad interrogationem factam p̄ q̄d.
 sed ad interrogatiōē factam quid est deus nō
 p̄prie respondetur homo quia quid q̄rit de esse
 sicut quale de qualitate et quantū de quantita-
 te. eadem autem essentia non importat̄ per hoc
 nomē deus et homo licet sit idem suppositū ha-
 bens in se vtrāq̄ essentiam. ergo etc. ¶ 4°. quia
 p̄prietas predicationis denominatiue non stat
 cū omninoda p̄prietate p̄dicatiōis in quid nec
 ecōuerso. vnde nō proprie dicitur fortes est hu-
 manatus quia proprie dicitur fortes est homo.
 sed s̄m Damasc. libro. 3°. ista ē p̄pria deus ē hu-
 manatus. ergo ista nō est omnino p̄pria deus ē
 homo. Et confirmatur q̄ si deus assūpisset naturā
 carnis inanimate: ista esset magis p̄pria deus ē
 incarnatus q̄ ista deus ē caro. ergo similiter i p̄-
 posito hec est magis p̄pria deus ē humanat^o q̄
 ista deus ē homo. ¶ 5°. quia diuerse nature exi-
 stentes in eodē supposito nō predicant̄ omnino
 p̄prie de se inuicem nisi vtrāq̄ vel saltē altera su-
 matur denominatiue. vtrāq̄ vt dicendo album
 est multū. vel altera vt fortes ē albus. et causa ē
 quia due nature in eodē supposito aliquo modo
 se habēt vt partes totius subsistētis. pars autē
 non predicatur omnino p̄prie de toto vel de a-
 lia parte nisi denominatiue. cuius igitur diuina na-
 tura et humana sint aliquo modo partes vnius
 suppositi subsistentis in vtrāq̄ natura: vnde Da-
 mascenus dicit personam verbi post incarnatio

nem esse compositam: videtur q̄ vna non possit
 omnino p̄prie predicari de alia nisi vtrāq̄ vel
 saltē altera sumatur denominatiue vt dicēdo
 deus est humanatus vel alia huiusmodi. dicen-
 do autem deus est homo vel homo ē deus: neu-
 ter denominatiue sumitur quāuis vtrāq̄ cōcre-
 tiue sumatur. non autem est idem cōcretum et de-
 nominatiuum. ergo illa p̄positio deus ē homo
 non est omnino eque p̄pria sicut ista fortes ē ho-
 mo vel deus est humanat^o quamuis sit vera. q̄
 autem concretum et denominatiuum nō sint om-
 nino idem potissime in substantijs: declarat di-
 cens q̄ in substantijs inuenitur triplex differētia
 nominū scilicet abstractum et concretum et de-
 nominatiuum vt humanitas homo humanat^o.
 in accidentibus autē duplex tantū scilicet abstra-
 ctum vt albedo et cōcretum seu denominatiuum
 que in vnū coincidunt vt album. et causa ē quia
 quedam est concretio nature ad suppositum p̄-
 prium vt humanitatis ad hominem. alia est cō-
 cretio accidentis ad subiectum vt albedinis ad
 fortem. cum igitur natura accidentalis p̄prium
 suppositum nō constituat sed in alieno subiectiue
 existat: ideo in accidentibus nō est concretio na-
 ture ad suppositum nisi quia concernit ipsius me-
 diate vel imediate vt subiectus. et quia cōcretio
 accidentis ad subiectū est denominatiua et non
 essentialis eo q̄ accidens comparatur ad subie-
 ctum vt forma accidentalis: ideo in omnibus ac-
 cidentibus omne cōcretum est denominatiuum.
 substantia autem cōstituit p̄prium suppositū nec
 est pars eius imo dicit totum. p̄pter quod inue-
 nitur quoddam cōcretum ex cōcretionē nature
 ad suppositum vt homo q̄d tamen nō est deno-
 minatiuum quia omnis denominatio est a parte
 formali vel materiali quātitatiua vel potentiāli
 nisi sit denominatio ab aliquo extrinseco. et ideo
 per cōparationem ad tale suppositum cuius to-
 tam naturam dicit abstractum: non potest inue-
 niri aliquod concretum quod denominatiue p̄-
 dicetur de eo. vnde non bene dicitur fortes ē hu-
 manatus sed homo. dicitur tamen q̄ fortes est
 humanat^o sed tunc humanatus nō sumitur i sen-
 su denominatiuo ab humana natura sed accipi-
 tur p̄ mansuetū. si vero talis natura inueniatur
 in supposito iam per aliam naturā constituto si-
 cut natura humana est in christo per miraculū
 respectu talis suppositi inuenitur i tali natura cō-
 cretum denominatiuum. vnde bene dicitur de^o
 est humanatus quia respectu talis suppositi ha-
 bet rationem partis et non rationem totius. et
 ideo vt dicitur debet predicari solum denomi-

natiue de illo et nõ essentialiter et in quid si volumus omnino seruare pprietatem locutionis vt dicendo deus est humanatus et non deus e homo: quãuis et illud sit verum licet forte nõ vñ q̃quaq̃ ita pprium sicut illa sortes est homo. nec scriptura nec doctores semper seruant omnimodã pprietatẽ in dictis suis. hec Durandus in forma. ¶ 6º. arguit Scotus q̃ illa predicatio non sit per se primo modo. quia licet predicatum cum in se sit substantia non accidat subiecto nec econtra nec ambo alicui tertio et ideo dicta predicatio non sit predicatio per accidẽs eo modo quo loquitur methaphisicº: tamen non sequit̃ q̃ sit per se loquendo logice: sicut nec ista ronale est animal vbi predicatum et subiectum eodem modo se habent. imo est per accidens logice loquendo quia predicatum est extra intellectum subiecti. licet neutrum extremũ per accidẽs in sit alteri nec eorum vnio sit accidentalis sic in pposito. ¶ 7º. quia ista non est pprie per se christus est homo. quia licet predicatum sit de ratione subiecti: tamen subiectus nullum conceptum habet per se vnum sicut nec subiectum istius homo albus est albus. igitur multo minus hec est p se deus est homo. ¶ 8º. quia predicatum dicte ppositionis se habet respectu subiecti vt predicabile accidentis et non vt species. quia predicatum non est de ratione subiecti et aduenit subiecto existẽti in actu completo vt possit ab eo abesse. et quo ad hoc videtur habere similem habitudinem respectu subiecti qualem habet illud p̃dicatum quod dicitur accidens. ¶ 9º. arguit q̃ illa predicatio non sit solum fm idẽtatem suppositi quia tunc erit processus in infinitum. nam dicendo deus est homo: ibi certe implicatur q̃ deus est suppositum quod est homo: et ista implicatio predicat hominem de illo quod implicat. et tunc si predicatum accipiatur formaliter hẽt ppositum. si autem tantũ pro supposito implicato est pcessus in infinitum. ¶ 10. quia natura non predicatur de supposito tantũ modo idẽtate sed formaliter. igitur zc.

Quantus ad articulum tertium primo notandum est q̃ vt philosophus tradit. 10. methaphisice: mas z femina sibi inuicem correspondẽtes ad eandem speciem pertinet. sed quia se habent sicut principium actiuum et principius passiuum et sicut agens et patiens quorum est alia

et alia ratio: sunt infra eandẽ speciem diuersas habentes rationes actiuas scilicet et passiuas prout philosophus dicit. 15º libro de animalibus. ex quo fit vt in animalibus perfectis in quibº mas et femina distinguuntur sexus supposito vt ibi philosophus inquit: vis generatiua que fm sexus pprietatem est principium generandi: alteriº rationis sit in mare et alterius in femina. attenditur autem huiuscemodi diuersitas principaliter quidem in agendo et patiẽdo. quia vis generatiua in mare est principium generationis actiuum: in femina vero est principium generationis passiuum. non enim natura distingueret ad opus generationis sexũ maris et sexus femine: nisi operatio maris distincta esset a femine operatione. propter quod philosophus dicit. 15º libro de animalibus q̃ vir dat animã formã z principium motus: femina vero dat corpus et materiam. et parũ infra subdit. manifestũ est q̃ mas est operans et femina patiens. vocamus autem hic generationem: ipsam prolis conceptionem que directe et per se complectitur corporis formationem organizationem et animationẽ. Aduertendum tamen q̃ quia generatio naturalis non sit ex quacũq̃ materia sed ex determinata eo q̃ propria forma et pprius actus in ppria sit materia. put philosophus dicit secundo libro d̃ anima et nono methaphisice: oportet q̃ generatio et conceptio prolis fiat non ex quacũq̃ materia sed ex ppria et conueniente. vnde necesse est q̃ sit aliqua virtus actiua per quam materia preparetur et fiat apta ad prolem concipiendã. hec autem virtus est ppria femine cuius est materiam conceptui ministrare. et respectu huiusmodi preparationis et dispositionis materie: femina seu mater actiue se habet in generatione. verũtamen huiuscemodi actio non est directe z essentialiter ipsa prolis conceptio vel generatio sed est ad eam antecedens. Est et alia actio ipsam prolis conceptionem antecedens que con similitur expletur virtute matris: quidãz scilicet motus localis quo materia ministrata ad locum generationi aptum et determinatum videlicet ad matricem femine deceditur. locus enim put philosophus docet. 3º. physicozũ ad generationem rei naturalis plurimũz confert. et respectu talis motus et actionis predicte mater etiam actiue se habet. virtus enim matris est huiusmodi motum et actionem agens. Est preterea fm doctrinam philosophi. 15º. et. 16º. de animalibº alia actio generationem et conceptionem plis consequens: fetũ scilicet et conceptũ in matrice

alere et conseruare. et ad hanc actionem femina seu mater etiam active se habet. iste siquid est actio nestres per virtutem in matre et in matrice existentem explentur. Patet igitur ex predictis quod ad ipsam conceptionem et generationem plus quam ad id in quo per se et essentialiter consistunt solus pater est active se habes: mater vero passive tantummodo. Accipiuntur supradicta ex dictis Sancti Thome distinctione. 3^a. huius tertij. li. questione. 2^a. articulo primo. Et. 3^a. parte questione 32^a. articulo. 4°. Quod autem Sanctus Tho. utrobique dicit respondendo ad. 4^m in primo opere et ad. 2^m in secundo opere quod potentia generatiua femine est actiua sed imperfecta respectu virtutis generatiue maris: debet intelligi de virtute generatiua femine respectu actionum que vel antecedunt vel subsequuntur ipsam per se passis conceptionem et generationem: non respectu actionis in qua directe et essentialiter conceptio et generatio plus consistit. nam respectu huius non est in femina seu matre potentia generatiua actiua sed passiuua tantum. vnde et utrobique locis preallegatis: Doctor Sanctus probat virtutes generandi actiuam esse in femina imperfectam et respectu generatiue maris: per hoc quod virtus generatiua in femina non se extendit ad formationem et conceptionem fetus: ad quam pertingit virtus generatiua maris sed ad preparationem materie precise. ¶ Ex quibus inferimus quod potentia vegetatiua anime quam ad vim generatiuam: non est eque actiua in femina quemadmodum in mare. patet hoc ex supradictis. quoniam potentia generatiua in femina respectu conceptionis et generationis essentialiter dicte non est principium actiuum sed passiuum tantum: quoniam respectu actionum antecedentium et subsequentium sit principium actiuum. generatiua autem maris est generatiouis et conceptionis actiuum principium et nullo modo passiuum. ¶ Quod autem Damascenus dicit in. 3° libro et habetur in littera a magistro quod spiritus sanctus superueniens virgini tempore. scilicet conceptionis christi iuxta verbum angeli Luce primo dedit ei potentiam verbi dei receptiuam simul et generatiuam: debet intelligi. put Sanctus Thomas exponit locis supra allegatis in responsione ad primum de potentia generatiua passive respectu generationis et conceptionis per se et essentialiter dicte. nam licet illa naturaliter haberet ad concipiendum et generandum modo naturali purum hominem: non tamen ad generandum et concipiendum deum verum et hominem et modo supernaturali scilicet salua integritate virginitat. Potest etiam

dictum Damasceni intelligi de potentia generatiua active respectu preparationis materie et motus eius localis ad locum matricis. nam quoniam hanc actiuam potentiam beatissima virgo naturaliter haberet quantum ad substantiam potentie: non tamen poterat sua sola virtute eam naturaliter in actum reducere nisi virtute et motione virilis seminis excitata quemadmodum sit in alijs matribus. dedit ergo spiritus sanctus beatę virgini virtutem ut sine motione et auxilio virilis seminis ipsam materie preparationem et motum ad locum matricis sua virtute generatiua supernaturaliter perfecta expleret. et huic expositioni fauet subsequenti Joannis damasceni verba quibus ait. et tunc obubrauit ipsam dei altissimi per se sapientia et virtus existens. scilicet filius dei patri hominibus. scilicet compositio substantialis velat diuinum seminem et copulauit sibi ipsi ex castis et purissimis virginis sanguinibus carnem animatam anima rationali et intellectiua primitias nostre masse non spermaticos. scilicet non seminaliter sed per spiritum sanctum condens. hec ille. vbi potentie generatiue quam spiritus sanctus dedit virgini: attribuit Damascenus quod loco seminis. scilicet vicem supplet virilis seminis ex castis et purissimis virginis sanguinibus copularet carnem christi animatam etc. vnde et sanguines virginis castissimi et purissimi appellantur pro eo quod virilis seminis motionem aut iuuuenem nullatenus habuerunt.

¶ **Secundo** Notandum est per resolutionem ad argumenta quod licet vis formatiua ac figuratiua membrorum et organorum proles sit in semine patris: aliquando tamen plures genita non assimilatur patri generanti in forma et figura membrorum sed vel matri vel alteri etiam extraneo vel nulli alteri quocumque. hoc autem contingit multipliciter. quandoque enim ex abundantia vel defectu materie vel ex aliqua eius indispositione. actio siquid est actiui exigit ad sui perfectionem debitam materie vel passi comensurationem. vnde quando huiusmodi deest comensuratio: vel non sequitur actio vel non est actio perfecta ac per hoc neque per illam agens pertingit ad faciendum sibi simile quantum est virtus naturalis non impedita posset. tunc enim vni quodque agens perfectum est in sui operatione quando attingit sibi simile facere. put philosophus tradit. 2° libro de anima. quandoque autem id contingit ex impressione celestium aut ex aeris dispositione sicut philosophus dicit in libro de animalibus quod ventus septentrionalis coadiuuat ad masculorum generationem: australis vero ad generationem femi-

narum. aliquādo vero illud accidit ex forti imaginatione maris vel femine quam ad aliquam extraneam figuram habent tempore coitus. sicut ferunt medici q̄ ex viro et muliere albi coloris natus est filius colore ethiops p̄ eo q̄ mulier in ipso actu coitus imaginationes fixit in figuram ethiopsis depictam in pariete quam p̄ oculis habebat. vnde talis potest esse dispositio et complexio materie ex qua proles formatur scilicet mēstruū a femina preparatum: q̄ virtus maris formatiua cum semine eius decisa distinguit et formet membra fetus cum maiore assimilatione ad matrem q̄ ad patrem propter materie a matre preparate inobedientiam ad virtutem feminis et ad matris complexionem maiorem conuenientiam. quā materiaz virtus formatiua maris vincere omnino non potest vt trahat membra fetus ad sui perfectam similitudinem. ad q̄ plurimū confert complexio et dispositio matricis que sicut p̄ prius locus formationis fetus iuuare potest vt fetus ad matris assimilationem trahatur. est enim mirabilis natura loci vt philosophus dicit. 3° physicorum. ita vt diuersa in diuersis locis et quedam in vno et non in alio generentur ceteris omnibus vtrobique adhibitis et pariformiter dispositis. **¶** Ex quibus inferimus q̄ causa qua membra fetus plus assimilētur matri q̄ patri aut matri et non patri: non est virtus formatiua actiue existens in matre nisi dispositiue tantū per actionem quam supra diximus precedere corporis formationem vt ipsius preparatoriam. sed causa actiua est virtus virilis feminis que materiam fetus a matre exhibitam coagulans et formans ac in diuersa membra distinguens que sunt illius actionis per se: causat accidēs q̄ membra fetus magis matri q̄ patri aut matri et non patri assimilētur p̄pter materie vel loci dispositionem. quemadmodum contingit p̄pter terre debilitatem vel aliam qualitatem q̄ semen tritici terre mandatum non triticum s̄ vel milium vel aliud genus frumenti germinat.

¶ Tertio Notandum est pro solutione argumentorum cōtra secundam conclusionem q̄ ad veritatem et p̄prietatem p̄positionis affirmatiue in qua dicit hoc est hoc: sufficit vel q̄ eadem res significata importetur per subiectum et predicatum cum eodem modo significandi terminorum: vel q̄ forma significata per predicatum se habeat ad subiectum vt eius forma vel per modum informantis et vt ponens rem suam circa subiectum per

modum inherentie vel per modum inexistentie formalis. q̄ autem forma significata per predicatum conueniat subiecto ratione forme significate per subiectum: nō necessario requiritur ad veritatem p̄positionis sed sufficit q̄ verificetur ratione suppositi alias ista non esset vera album est homo: neq̄ illud requiritur ad perfectitatem p̄positionis alias ista non esset vera per se homo albus est animal. vt enim Sanctus Thomas docet infra distinctione. 10^a. questione p̄ma articulo. 2°. sub articulo. 3° in corpore: in p̄positionibus per se: aliter est ex parte subiecti et aliter ex parte predicati. quoniā ex parte subiecti sufficit q̄ fm̄ vnum tātmōdo eorum que in subiecto continentur: predicatum per se conueniat subiecto. ex parte vero predicati oportet q̄ quicquid est in predicato: per se conueniat subiecto. vnde hec non est per se homo est animal album. hec autem est per se. albus homo est animal. Eandē sententiā docet distinctione. 22^a. questione p̄ma articulo. 2°. in corpore. q̄ autem forma significata per predicatū conueniat subiecto ratione forme significate per subiectū: non facit formaliter et per se veritatem p̄positionis sed facit q̄ predicatū vere et per se conueniat omnibus et singularibus sub subiecto contentis quando forma vel natura per subiectū significata pluribus est cōmunis. quia enī cū dicitur homo est animal: forma significata per predicatū vt animalitas conuenit subiecto ratione forme significate per illud scilicet humanitatis: ideo animal de singularibus contentis sub homine predicatur. Ex quibus inferitur q̄ cū in hac p̄positione deus est homo: non solū eadē res importetur per subiectū et predicatū quia idē suppositū diuinū scilicet persona filij sed etiā forma significata per predicatū inest subiecto vt forma ei per se inexistens eo q̄ suppositus per terminū subiecti importatū in ea ipsa forma vel natura vere et per se et substantialiter subsistit. put Sanctus Thomas expresse dicit in sequenti distinctione in glosa. li. q̄ ista p̄positio deus est homo est vera per se et p̄pria non obstante q̄ forma vel natura per terminū predicati importata non conueniat supposito vel subiecto rōne forme significate per terminū subiecti sed ratione suppositi tantū. veruntamē obstat q̄ predicatum homo cui dicitur deus est homo non predicatur de quolibet confēto sub subiecto quemadmodū fit cū dicitur homo ē animal. vnde singulare est in xpo q̄ hō p̄ se substantialiter predicatur de deo vt supponit personā filij: et tamē q̄ nō vere predicatur de deo p̄ se aut de deo spū sancto: ea

scilicet ratione quia homo ppter mysteriūz incarnationis predicatur de deo filio ratione suppositi subsistentis in humanitate nō ratione nature diuinitatis nomine dei significare. neq; i re alia hoc inuenitur quia nec in alio a xpo reperit q; sit vnum suppositum fm substantiam in duab⁹ naturis essentialiter distinctis subsistens.

Quarto Notandum est put accipitur ex dictis phi in ante predicamentis q; pma et pncipalis condicio denominatiui est q; forma per ipsum importata fz quam sit denominatio: sit subiecto qd denominat accidentalis ita q; neq; sit de eius essentia neq; a pncipijs ei⁹ essentialibus fluat. ppter quod hec nō sunt pprie loquendo predicationes denominatiue. homo est animatus vel corpore⁹. homo est risibilis. vnde omne nomen denominatiuum est concretū de genere accidentis rōne forme significare. cōcreta autē de genere substantie: denominatiua nō sunt nec denominatiue predicantur de pprijs suppositis capiendo denominationē pprie et fm rem: eo q; in sua significatione includunt suppositū quod denominant non qsi aliquid extrinsecū sed sicut clausuz in pprio significato ipsorum. ptnet enim ad pprium significatū nominis concreti in genere substantie nō solum forma sed et supposituz in ea forma subsistens. hoc enim nomē cōcretū homo nō solum significat humanitatē sed et suppositū in humanitate subsistens. nomē autē concretū d genere accidentis nō importat in ppria significatione subiectū sed solam formā vel naturā que subiectū denominat. vnde albi put phs dicit in pdicamentis solam qualitatē significat. copulat aut suū subiectum quasi aliquid extrinsecū. rō antez huius differentie inter significatū nominis concreti de genere substantie et significatū nominis concreti de genere accidentis posita est libro pmo distin. 4^a. q. pma sub pmo notabili. et ideo cū dicitur natura vel persona humana: natura diuina et suppositum diuinū: humanū et diuinuz non sunt vere et pprie denominatiua nec denominatiue predicantur. **Ex** quib⁹ inferimus q; iste ppositiones deus est incarnatus: deus ē humanatus: non sunt pprie loquēdo pdicationes denominatiue sed essentialis sicut et iste homo est corporeus: homo est animatus. non enim illa sola dicitur pdicatio essentialis in qua pdicatum dicit totā naturā vel essentiaz subiecti: sed etiam illa cui⁹ pdicatum dicit partē essentie subiecti. Fallunt igitur qui putāt q; cū dicitur de⁹ est homo sit pdicatio essentialis. et cum dicit de⁹ est

humanatus vel incarnatus sit pdicatio denominatiua. nam sicut dictum est: ad pdicationē essentialē et non denominatiuā sufficit q; pdicatum sit de essentia subiecti quāuis totā eius essentiam nō dicat. alias ista esset denominatiua pdicatio et non essentialis petr⁹ est aiatus vel corporeus quod est falsum. neq; requiritur vt isti putant ad pdicationē essentialē q; forma vel natura p pdicatum significata sit pmo et simpliciter constituēs supposituz: sed sufficit q; sit illud constituēs substantialiter vt ei⁹ forma substantialis. vnde quāuis suppositum christi non simpliciter et ab eterno constitutum sit p humanitatem assumptā: nihilominus quia passumptam humanitatem vere cōstituit vt sit essentialiter homo: ideo vere et pprie hec pdicatio est essentialis deus est homo.

Quantuz ad articulū quartū respondendū est ad argumenta contra cōclusiones. Et quidem ad primū Scoti cōtra pma cōclusionē dicitur q; si argumentū valeret nō solum pbarer q; potētia generatiua in femina esset actiua: s; q; esset eque et eodē modo actiua sicut et potētia generatiua maris. ac p hoc q; femina nō plus esset femina q; mas: et ecōuerso mas nō pl⁹ esset mas q; femina quod ē absurdū in philosophia. vñ dicendū ē ad argumētū put deductū fuit in pmo notabili q; sicut quāuis mas et femina eiusdē sint speciei in animalibus: q; tamē alia ē rō et cōplexio et virt⁹ ac cōdicio maris et alia femine et se habēt ad inuicē sicut agens et patiens: ideo alterius et alteri⁹ rationis est vtriusq; actio: licet ambe actiones ad vnā speciem animalis ptimeant sicut et ad eundem effectum concurrunt. neq; est inconueniēs q; potētie eiusdem speciei. i. que ex vna et eadem anima specie fluunt circa operationes alterius et alterius rationis versentur. **Et** ad confirmationem patet responsio in primo notabili vbi dicitur ex quibus inferim⁹. **Ad** 2^m dicitur q; si argumētum valeret nō solum pbarer q; mater actiue se habet ad plis cōceptionē: sed etiā q; plus actiue se haberet q; p. vnde dicendū est ad argumētū q; cōmittit in eo fallacia fm nō causam vt causam. pcedit enim ac si causa maioris dilectionis p̄is et matris ad filiū sit maior actiuitas ad ei⁹ cōceptionē. hoc autē est falsum. s; causa maioris dilectionis m̄is ad filiū q; p̄is ē quāz phs assignat vbi allegat q; s. mater magis scire pōt qui sunt ei⁹ filij q; pater. et iterum quia

mater prius tempore concipit amoris affectum ad filios quoniam pater propter maiorem et assiduam ac magis laboriosum conuictum quem habet ad filios. Ad. 3^m patet responsio ex his que dicta sunt in secundo notabili. Ad. 4^m dicitur quod procedit ex falso supposito quasi scilicet ex nostra conclusione sequatur quod mater in generatione plus se habeat non aliter quam vas aquam imissam continens vel sicut terra in generatione mineralium. hoc autem falsum est cum ponamus matrem certo et debito modo materiam preparare ad generationem proles: et preparatam debito generationis loco ministrare et nonnulla alia disponere prout dictum fuit in primo notabili. unde Sanctus Thomas respondens ad simile argumentum loco pro conclusione allegato ad 4^m ait. prebere materiam simpliciter ad generationem alii cuius: non facit matrem. sed prebere talem materiam sic preparatam: est id quod matrem facit. in ligno enim non est potentia naturalis ut ex eo fiat scannum cum per agens naturale in actu non compleatur. similiter neque in limo terre ut ex eo fiat homo. unde quod inducitur non est simile. Ad. 5^m patet responsio ex his que dicta sunt in primo notabili respondendo ad auctoritatem Damasceni. Ad argumenta contra secundam conclusionem ad primum dicitur quod ex illo processu non recte concluditur quod ista propositio deus est homo non sit vera et propria: sed solum quod ista sit magis propria petrus est homo. id est plures habens causas proprietatis et veritatis. et hoc Sanctus Thomas concedit in hoc 3° libro ubi allegatum est pro conclusione. ait enim. vnde sicut hec est vera et propria petrus est homo: ita et ista deus est homo. est tamen in hoc differentia. quia in ista petrus est homo: homo predicatur in esse subiecto ratione suppositi et ratione forme importate per subiectum. sed in hac deus est homo: predicatum non inest subiecto ratione forme significate per subiectum. non enim convenit ei ratione diuinitatis et ratione suppositi. hoc autem sufficit ad hoc quod sit vera. hec. S. Tho. Quod autem arguens dicit quod in ista deus est homo non est identitas per se predicati cum subiecto: falsum est. et ad eius probationem negat assumptum. imo ista propositio deus est homo est in primo modo dicendi per se. predicatur enim species de sua hypostasi. homo enim ut species est ad hominem deum et ad ceteros homines et predicatur de deo per se non quidem ratione forme significate per hoc nomen deus sed ratione suppositi quod est hypostasis humane nature. Sic in sententia respondet. S. Tho. ad simile argumentum

in hoc 3° libro loco supra allegato pro conclusione in responsione ad. 5^m. Et. 3^a. pre. q. 16^a. articulo primo ad primum. Quod autem arguens dicit quod deus manens deus potest non esse homo: non obstat predictis dum tamen manens homo sit per se et essentialiter homo. non enim quia equus potest mori et sic non esse animal ideo dum est animal non est per se et essentialiter animal. nec ratio formalis quia hoc est idem alii per se: est quia non potest manere idem sine illo nam sic homo esset idem per se quantitati: eo quod manens homo non potest esse sine quantitate. Et per hec patet responsio ad 2^m. non enim requiritur necessario ad identitatem per se subiecti cum predicato quod subiectum non constituitur essentialiter et per se per aliam formam vel naturam a natura vel forma importata per predicatum prout ex supradictis apparet. sed sufficit quod subiectum vel suppositum constituatur per se et essentialiter per formam vel naturam per predicatum significatam sicut est in proposito nostro cum dicitur deus est homo. unde falsum est quod arguens dicit quod. scilicet cum dicitur deus est homo: suppositum diuinum per subiectum importatum non constituit formaliter per naturam que importatur nomine hominis. Ad. 3^m negat minor. et ad eius probationem negatur iterum minor. et ad eius probationem respondetur dupliciter. primo quia licet non importet eadem essentia per hoc nomen deus et per hoc nomen homo: non ideo sequitur quod essentia importata per hoc nomen homo non sit vere et proprie ac per se essentia dei filii. ac per hoc non ideo sequitur quod ad interrogationem factam per quid est deus loquendo de supposito filii non recte et vere respondeatur quod est homo. Respondet scilicet quod ut. S. Tho. notat prima pre. q. 29^a. articulo. 4°. ad. 2^m. quod non semper querit de natura vel essentia quam diffinitio significat: sed quando querit suppositum ut cum queritur quid natat in mari et respondetur piscis. et isto modo hereticis querentibus in auctoritate Joannis apostoli dicentis tres sunt que testimonium dant in celo quid tres: responsum est a catholicis tres persone. unde etiam si natura humana per mysterium incarnationis non fuisset vere et per se essentia constituens suppositum diuinum substantialiter sicut in veritate est non ut simpliciter sit sed ut homo sit: nihilominus ad interrogationem factam per quid est deus: responderi posset quod est homo. id est suppositum quod est homo. nam tunc quod quereretur de supposito et non de essentia. Ad 4^m dicitur quod procedit ex falso supposito. scilicet quod hec propositio deus est humanatus sit predicatio denominationis nativa. hoc autem falsum est. put in quarto notabili

lati⁹ deductū fuit. Unde. **S. T.** infra disti. 7^a. q. p^{ma}. ar. 2°. ad. 4^m dicit q^d cū dicit⁹ de⁹ est humana: nō sumit⁹ humanatus in vi nominis dno-
minatiui sⁱ i vi participij. vñ tātū valet humana
tus quātū homo fact⁹. et hoc patet p auctorita-
tē Damasceni positā in lfa. hec. **S. T.** pōt itez
respōderi ad argumentū sicut etiā rñdet. **S. T.**
loco proxime allegato. Et. 3^a. p. q. 16^a. ar. 3°. ad.
2^m. q^d qz humana natura in xpo assūpta ē a sup-
posito p se z cōplete subsistēte: aduenit fm silitu-
dinē quādā accidētis cui⁹ rōne pōt hfe modū p-
dicationis denominatiue. qz tamē suppositū di-
uinū substārialitē subsistit in humanitate z huma-
nitas est ipsi⁹ substārialis natura fm quā ē vere
et subaliter hō: ideo vere z ppe pdicat⁹ de suppo-
sito diuino essentialiter: ipsope vero z p quādaz
silitudinē pōt etiā pdicari voce denominatiua.
Ad cōfirmationē dī q^d nō est sile de carne si sola
essz assūpta z d natura humana assūpta. qm per
assūptionē humane nature i vnitate suppositi di-
uinū: diuinū suppositū cōstituit humanū suppositū
q^d est homo. p assūptionē aut sol⁹ carnis q non
est cōpleta natura sed pars eius diuinū supposi-
tum nō cōstitueret suppositū humanū quia pars
nature nō sufficit constituere suppositū. ac p hoc
neqz esset neqz diceret⁹ homo. ¶ Ad. 5^m. dicit⁹ q^d
assūptū habet xitātē qm in vtraqz natura suppo-
sitū nō subsistit substārialiter neqz ē essentialiter
suppositū vtriusqz nature: sed qm in vtraqz natu-
ra suppositū essentialitē subsistit z ē vere substātia-
liter vtriusqz nature suppositū sicut est in pposi-
to nro: ppositio assūpta veritatē nō habet. z de
hoc plura dicta sunt in q^rto notabili ex qbus sa-
tis apparet q^d arguēs nōnulla falsa assumit in suo
pcessu. ¶ Ad. 6^m dī q^d pcedit ex falso supposito
scilicet q^d in ista ppositioe deus ē homo: pdicatū
sit extra intellectū subiecti. hoc autē est falsum si-
cut patet ex dictis in tertio notabili. vñ ista ppo-
sitiō de⁹ ē homo: est in naturali materia z de pri-
mo modo dicēdi p se eo q^d pdicatū est de essētia
subiecti p mysteriū incarnationis si capiat⁹ vt p-
dicatio formalis. et ē idē cū subiecto rōne suppo-
siti si pdicatio sit idētica. ¶ Ad. 7^m negat⁹ assūp-
tū. nec valet eius pbatio quia licet hec ppositio
xps vel deus est homo: habeat diuersos concep-
tus naturarū: habet tamē vnū pceptū supposita-
lem in quo naturarum conceptus vniuntur: et
hoc sufficit ad hoc q^d ppositio sit p se. ¶ Ad. 8^m
dicitur q^d antecedens est falsum. imo vt. **S. T.**
dicit infra distinctione. 7^a. q. p^{ma}. ar. p^{mo} ad. 7^m.
Et. 3^a pre. q. 16^a. ar. p^{mo} ad p^{mu}m. ista predica-
tio deus ē homo: reducit⁹ ad predicationē qua p-

dicat⁹ gen⁹ de specie vel species de individuo: si-
cut est ista petr⁹ ē homo et ē in naturali materia
fm q^d de⁹ in subiecto supponit p filio dei. Et ad
pbationē antecedētis respōdet. **S. Tho.** infra
distin. 6^a. q. 3^a. arti. 2°. ad p^{mu}m et ad. 2^m. Et. 3^a
pre. q. 2^a. arti. 2°. in corpore et ad p^{mu}m et. 2^m.
q^d licet humana natura in xpo habeat quandaz
silitudinē cū accidēte ppterea q^d aduenit suppo-
sito xpi post ei⁹ esse cōpletū et sine ipsius supposi-
ti mutatione: non tū fm veritatem est accidens
supposito verbi. tum qz natura humana non dat
esse accidētale diuino supposito sed assumit⁹ ad eē
substāriale ipsi⁹ suppositi. tū etiā qz suppositū di-
uinū subsistit subaliter in humanitate assūpta p
ipsius diuinū et eternū suppositū: et p humanita-
tē assumptā ē vere z subaliter hō. ista enī accidē-
ti nō conueniūt nec alicui rei vere z ppe acci-
dentaliter se habēti ad aliud. ¶ Ad. 9^m. conce-
dū⁹ q^d ista pdicatio de⁹ est homo non solum ē
idētica ratione idēticitatis suppositi: sed etiam est
formalis sicut dictum fuit in primo notabili. sed
ex hoc nihil ad ppositum suum habet arguens
ptra nos vt ille falso putat. Et per hec patet res-
pōnsio ad. 10^m. pcedit enim ex falso supposito q^d
scilicet nos dicam⁹ hanc predicationem de⁹ est
homo: esse idēticam et non formale quod ē fal-
sum vt in p^{mo} notabili deductum fuit. ¶ Ad ar-
gumentum ante oppositum respondet. **S. Tho.**
in hoc. 3°. distin. 3^a. q. 2^a. articulo primo ad. 5^m.
Et. 3^a. pre. q. 32^a. articulo. 4°. ad. 2^m. q^d poten-
tia generatiua in femina est imperfecta respectu
potentie generatiue que est i mare. et ideo sicut
in artibus ars inferior disponit materiā: ars autē
superior inducit formā vt dicit⁹. 2°. physicozum
ita etiam virt⁹ generatiua femine preparat ma-
teriam: virtus autem actiua maris format mate-
riam pparatam. stat autē respōnsio in hoc q^d q^d-
uis in femina sit virtus generatiua actiua ad p-
parationē materiē: non tamen virtus eius gene-
ratiua se extendit actiue ad formationem mate-
rie preparate et per consequens nec ad concep-
tionem et organizationem fetus: sed ad ista se
habet passive tantum. Et in hoc articulo termi-
natur.

Distinctio quinta.

Circa
 quintam distinc-
 tionem q̄ritur
 vtruz vnio na-
 ture diuine ⁊ hu-
 mane in xp̄o sit
 maxima vnio
 creata et argui-
 tur q̄ nō. quia
 per vnionez fit
 aliquid vnum.

Sed ex vnione anime et corporis in nobis fit ali-
 quid vnum ex persona et natura: ex vnione au-
 tem diuine nature et humane in christo solū fit
 aliquid vnum in persona et non in natura. ergo
 maior est vnio anime ad corp⁹ q̄ diuine nature
 ad humanam. ergo talis vnio nō importat ma-
 ximam vnitatem creatam. ¶ In oppositū argui-
 tur. quia dicit Augustinus p̄mo d̄ trinitate q̄ ho-
 mo potius est in filio q̄ filius in patre. filius autē
 est in patre per vnitatem essentie: homo autem
 est in filio p vnionem incarnationis. ergo maior
 est vnio incarnationis q̄ vnio vel vnitatis diui-
 ne essentie que tamen est maxima vnitatum. et
 sic per consequēs vnio incarnationis importat
 maximam vnitatem. In hac questione erūt q̄-
 tuor articuli vt supra.

Quantus ad ar-

Quod
 articulum primum sit prima con-
 clusio q̄ vnio nature humane
 ad suppositum diuinū in christo
 est relatio realiter existens i hu-
 mana natura. Hanc conclusionem tenet. S. T.
 supra distinctione. 2^a. questione. 2^a. articulo. 2°.
 sub articulo. 3°. Et in hac distinctione q̄stione p̄-
 ma articulo p̄mo sub articulo p̄mo. Item. 3^a pte
 questione. 2^a. articulis. 7°. et. 8°. ¶ Secūda cō-
 clusio ē q̄ in assumptione humane nature xp̄o:
 suppositū filij est termin⁹ assumptionis. Hanc cō-
 clusionē tenet. S. Tho. in hac distinctione q̄stio-
 ne. 2^a. articulo p̄mo. Idem tenet. 3^a. pte. q. 3^a.
 articulo p̄^o. ¶ Tertia cōclusio ē q̄ vnio naturaz
 in xp̄o est maxima inter vniones creatas. Hanc
 conclusionē tenet. S. Tho. in hac distinctione. q.
 p̄ma articulo p̄mo sub articulo. 2°. Et. 3^a. parte
 questione. 2^a. articulo. 9°. ¶ Quarta cōclusio ē
 q̄ diuina natura aut diuina p̄sona vniri non pōt
 humanitati xp̄i neq̄ eius carnī pprie vt forme.

Hanc cōclusionē tenet. S. T. in hac disti. q. p̄ma
 articulo. 2°. Et. 3^a. pte. q. 2^a. arti. p̄mo. Item con-
 tra gē. libro. 4°. caplo. 32°. et. 33°. q̄ autē deus
 siue deitas esse nō possit forma alicui⁹ corporis
 gēraliter loquēdo pbat. S. T. p̄. p. q. 3^a. arti.
 8°. Et cōtra gen. libro p̄mo caplo. 28°.

Quantus ad ar-

Quod
 articulū secundū arguit cōtra cō-
 clusiones. et q̄dē cōtra p̄mā ar-
 guit Aureol⁹ p̄bando q̄ vnio
 humane nature ad x̄bū non sit
 relatio s̄ vera vnitatis ⁊ actualis cōtinuatio ⁊ di-
 uisio. p̄mo nā Augustin⁹ i epistola ad volustianū
 circa mediū dicit q̄ in illa p̄sona mixtura dei et
 hominis cū recedit auditor a p̄suetudine corpo-
 rum quo solēt duo liquores ita misceri vt neuter
 seruet integritatē suā q̄q̄ et in ipsis corporibus
 aeri lux incorporata misceat. cū enim verbū dei p-
 mixtū est aie habet corp⁹: animā simul accipit ⁊
 corp⁹. et subdit q̄ verbi et anime credibilior de-
 buit esse p̄mixtio q̄ anime et corpis. quo modo
 enī nō fateremur duo incorporea q̄ vnū corpo-
 reū alterūq̄ incorporeū facili⁹ potuisse misceri.
 si tamē nō indigne ad ista: mixtionis vel mixtu-
 re nomē admittit p̄pter cōsuetudinē corpaliūz
 rerū lōge aliter se habentū aliter q̄ notarū. hec
 Augustinus. ex quib⁹ patet q̄ natura humana
 vnita est verbo per quandā mixturā et p̄mixtio-
 nem: salua tamē integritate vtriusq̄ nature que
 nō salua ē in liquoribus et ceteris rebus corpora-
 libus que miscentur. sed constat q̄ p̄mixtio ipoz
 tat continuationē et indiuisiōnē eorum q̄ miscē-
 tur vt inter illa sit vera vnitatis et nō discretorūz
 aceru⁹. et go natura humana vnita est p̄ indisti-
 ctionē et cōtinuatiōnē cū p̄petate verbi ipsam
 termināte et dāte sibi subsistere s̄m tertiū modū
 p̄ se exīdi et nō p̄ hoc q̄ x̄bū terminet relationē
 aliquā in natura extrinsece imo magis intrinsece ip-
 sam naturā terminat. ¶ 2°. nā in fine libri d̄ p̄se-
 ueratiā dicit Augustin⁹ q̄ fides credit assūptio-
 nē illā ineffabilē fecisse vni⁹ p̄sone in deo et hoīe
 vnitatē. cōstat autē q̄ non est vera vnitatis q̄ fit p̄
 solā terminationē cuiusdā exterioris relationis
 alioqui vniuersū esset vere vnūz rōne ordinis et
 deus faceret vere vnū cū vniuerso cuius termi-
 nat relationē ⁊ ordinē p̄ modū finis. et vniuersa
 liter ois aceru⁹ esset vere vnū cū ibi sit vnitatis re-
 latiuā. igit et c. ¶ 3°. nā Dionisi⁹ dicit. 2° caplo
 de di. no. q̄ cōpositio Iesu s̄m humanitatē: ineffa-
 bilis ē oī verbo et ignota oī mēti q̄lter quidez
 ip̄m dei verbū substātiā factū ē accepimus. per

hoc inuens q̄ ipsam verbū per huiusmodi vnio-
nem factum est verus homo substantialiter et
vera substantia. constat autem q̄ nulla relatio
fundata in subiecto: dat termino q̄ ipsum vere
et substantialiter sit substantia. relatio nāq̄ dat
esse relatiuum: sed esse substantiam vel esse sub-
stantialiter: nullo modo dare p̄t. imo vnio hu-
manitatis cum verbo non est relatio in huma-
nitate extrinsece existens sed potius eiusdē hu-
manitatis intrinseca determinatio. ¶ 4°. nam
Damascenus libro tertio dicit q̄ non s̄m habi-
tudinalē vnionem ⁊ nudam inhabitationem
vnita est caro dei verbo: sed vere ex sūma ⁊ me-
ra existētia magis in ipso existit et hypostaticā
ad ipsum habuit idēpitatē. hec autē tria scilicet
q̄ caro ex sūma et mera existētia vnita est
et q̄ caro existit in ipso et q̄ hypostaticā ad ip̄m
habet idēpitatē: manifeste ostendunt q̄ mēs
eius fuit hanc vnionem esse s̄m veram et indi-
uisam existētiā et s̄m continuationem natu-
re interminate ad proprietatem hypostaticā
terminantem et non s̄m aliquā relationē aut
habitudinē. ¶ 5°. nam Boetius dicit in de dua-
bus naturis et vna persona christi q̄ dei et ho-
minis facta est coniunctio: non ita quasi cū duo
corpora apponuntur vel alterum ex alterius q̄-
litate proueniat. si enim cum humanitati deitas
coniuncta est nihil ex vtriusq̄ confectum est ac p̄
hoc nihil est christus: nihil igitur vnum s̄m ne-
stozius christus est ac per hoc omnino nihil. q̄d
enim non est vnus: nihil omnino esse potest. ens
enim atq̄ vnum cōuertuntur. et quodcūq̄ est:
vnus est. hec Boetius. vnde si notetur q̄ ait hu-
manitatem vniri verbo non sicut cum duo cor-
pora sibi alteri⁹ qualitate proueniat: manifeste
apparet q̄ illa vnio non ē per relationem sed po-
tius per intimā coniunctionem et realem conti-
nuationem et indiuisiōnem nature humane cum
verbo. nam relatiua vnio est inter corpora. q̄d
vero subditur s̄m nestozium nihil vnum confe-
ctum est ex diuinitate et humanitate: et illud re-
probatur tanq̄ erroneum. quia si hic christ⁹ non
esset aliquid vnum: euidenter ostendit q̄ huma-
nitas et verbum habent intimā vnitatem ac p̄
hoc indiuisiōnem et continuationē relatiuā
alias non esset vnus nisi per modū acerui. ¶ 6°
dicit idem patere ex illis que fide tenemus. cō-
stat inquit q̄ per istam vnionem persona verbi
facta est aliquid quod ante nō erat: quia homo
et non aliter se habens solum sed vere aliquid.
imo diffinit ecclesia reprobando illam tertiam
opinionez que recitatur. 6°. distinctione. 3. sen-

tentiarum que ponebat personam verbi nō fuisse
se vere factam aliquid sed aliquāliter se habēs.
contra hoc diffinit ecclesia extra de hereticis cū
christus. vbi dicit mandamus quaten⁹ sub ana-
themate interdicas q̄ ne q̄s audeat dicere chri-
stum nō esse aliquid s̄z q̄ homo. quia sicut chri-
stus est verus deus: ita est ver⁹ homo ex huma-
na carne subsistens. sed constat q̄ si proprietās
verbi non aliter se habet ad humanitatem nisi
quia terminat relationem humanitatis ad ip̄m
verbum: per istam vnionē magis dicitur ad ali-
quid q̄ aliquid: et erit homo relatiue non autē
sicut est deus. in nullo enim genere relatiuoz:
terminus vnus dicitur alter sed potius ad alte-
rum relatiuum. vnde verbum erit relatiuū s̄m
dici et appellatur relatiue et non vere et substan-
tialiter. ergo vnio q̄d dicitur nature humane
ad verbum: aliud importat q̄ relationem ad ip-
sum verbum. et verbum supponere naturā aliud
importat q̄ relationem terminare. ¶ 7°. qz s̄m
magistrum sententiarum libro primo distinc-
tione. 22°. deus dicitur incarnatus et humanatus
ex tempore. nec omnia ista dicuntur relatiue de
deo. quod verum non esset si incarnari esset ter-
minare relationem existentem in natura huma-
na. imo diceretur relatiue incarnatus sicut crea-
tor. ¶ 8°. quia natura humana sicut tenet fides
est vnita substantialiter et non accidentaliter ⁊
sicut quidditas supposito dans sibi esse quid. sic
ad interrogationem factam per quid: responde-
tur q̄ persona verbi est homo. vnitas autē q̄d-
dicitur non est per accidens medium: cuiusmo-
di esset talis relatio extrinsecus adueniēs si po-
neretur. ¶ 9° probat in speciali q̄ dicta vnio nō
est relatio consequens coniunctionē nature hu-
mane ad verbum sicut dicit p̄batio cōclusionis.
quia idem non sequitur seipsum. sed vnio q̄d dicitur
ad verbum est ipsamet cōiunctio ⁊ vniri est
coniūgi. nō igit p̄t esse coniunctionē consequēs.
Et iterū non ē verus q̄ materiam eē sub forma:
sit relatio mediā. alioquin cū materia sit sub ista
relatione: sequitur q̄ esset alia relatio ⁊ proce-
ditur in infinitum. sed sicut vnā partem con-
tinui esse cum alia non est relatio alioquin sicut
partes sunt infinite in potentia essent infinite re-
lationes sed vnā partem esse cum alia est ip-
sas esse mutuo continuatas et vnitas et indiui-
sas: sic materiam esse sub forma vel formam in
materia: non est esse aliquā relationem medi-
am sed ipsas esse vnum p̄ veram indiuisiōnem
et continuationem entitatiuā. et ideo illa ter-
tia entitas continua est realitas distincta. hec Au-

reolus in forma. **C**ontra secundam conclusio-
nem arguit Durandus probando q̄ persona nō
sit terminus assumptionis sed potius respectus
vniōis cuius oppositum dicit probatio conclu-
sionis et arguit sic. terminus non precedit actio-
nem quam terminat alioquin frustra esset actio
cum terminetur ad acquisitionem termini si ter-
minus sine actione haberetur. et hoc expressit
Aristoteles primo d̄ generatione vbi dicit q̄ ha-
bitib⁹ presentibus in materia cessat motus. ex q̄
patet q̄ omnis actio et motus est quid premium
habituū. sed tam natura diuina q̄ persona pre-
exiterunt assumptioni. ergo non sunt termini
assumptionis. Et si dicatur q̄ locus est termin⁹
motus localis et tamen preexistit motui: dicen-
dum est q̄ locus non est terminus motus loca-
lis sed esse mobilis in loco ad quez mouetur seu
vbi. et istud eē non p̄cedit motuz sed acquiritur
per ipsum. Et ex eadem radice patet q̄ vniō na-
ture assumpte cum natura assumente vel perso-
na assumente est pprie terminus assumptōis.
quia illud solum est pprie terminus assumptōis.
sed per actionez assumptionis quantū est de na-
tura talis actionis: nihil acquiritur nisi vniō na-
ture assumpte cum natura et persona assumen-
te vt iam natura humana in se non subsistat sed
existat in persona assumente. quare zc. **C**2° ar-
guit. quia cum dicitur q̄ ad relationem non est
actio vel motus vt dicit. 5° phisicorum. talis au-
tem vniō non est nisi quedam relatio: hoc non
valet quia duplex est respectus. vnus qui est so-
la denominatio sumpta a pluribus et hoc suffi-
cit ad predicamentum relationis vt similitudo
equalitas et huiusmodi. et talis respectus nō est
aliqua res preter suum fundamentuz nec ad ip-
sum potest esse motus vel actio. et de tali respec-
tu vel relatiōe loquitur Aristoteles. 5° phisico-
rum. alius autem respectus est qui non est sola d̄
nominatio sumpta ex pluribus sed est realis mo-
dus essendi vel per se consequens ad fundamē-
tum vt in hoc res sequatur ad naturam accidē-
tis vel per accidens et extrinsecum adueniēs si-
cut vbi vel esse in tali loco et tangere et tangi. et
tales respectus non semper sunt de genere rela-
tionis et ad eos potest esse et est verus motus.
sicut motus localis est ad vbi tanq̄ ad terminū
intrinsicuz qui locato acquiritur et est in eo. est
enim circūscriptio corporis a loco. locus autem
nō est per se terminus motus localis nisi extrin-
secus. similiter corpora magis distantia per mo-
tum localem alterius vel ambozum fiunt ppin

qua et se tangentia et ad hoc terminatur mot⁹
quāuis tangere et tangi non sint nisi reales mo-
di essendi et quidam respectus extrinsecus adue-
nientes nec pertinent ad predicamentum rela-
tionis. eodem modo cum esse vnitum sit quidā
modus realis essendi: ad ipsum potest termina-
ri actio vel motus. sed ad vniōem de qua nunc
loquimur que est nature assumpte cum natura
et persona diuina: nō potest terminari actio na-
turalis sed solū diuina que potest nature huma-
ne dare nouū modum essendi sicut dat acciden-
ti in sacramēto altaris. sic igitur natura assump-
ta et natura et psona assumens sunt quedaz ex-
trema vniōis sed non sunt pprie assumptōis
terminus sed solum ipsa vniō. hec Durandus.
Contra tertiā conclusionem arguit idem Au-
reolus dicens q̄ via nostra nō potest saluare q̄
illa vniō sit maxima inter vniōes post illā qua
tres persone in vna essentia vniuntur quod ta-
men Bernardus ad Eugenius asserit. null⁹ enī
dicere potest quin vnita p̄ indiuisiōem et cōti-
nuationem maiori vnitae iungantur q̄ que co-
pulantur per relationem vbi nō est aliud copu-
lare ex parte vnus extremi nisi relationē termi-
nare. sed qui ponit q̄ illa vniō est per indiuisiō-
nem humanitatis cum pprietate verbi quasi cu-
iusdam terminabilis cum suo termino intrinse-
co: consequenter potest ponere istam vniōem
esse maiorem. **C**2° arguit Durandus q̄ ista v-
niō non debeat dici simpliciter maxima inter v-
niōes creatas quod probat sic. per vniōez ali-
qua dicuntur vnum. ratio autem vnus est ratio
indiuisi. igitur illa vniō est maxima cuius extre-
ma magis et intimius faciunt vnum. sed extre-
ma multarum altarum vniōum puta materie
et forme magis et intimius efficiunt vnū q̄ ex-
trema incarnationis. constituunt enim vnuz p̄
essentiam. vnum etiam non potest separari ab
alio saltem materia a forma salua consistētia na-
ture sue quod est signū magne intimitatis. inter
extrema autem incarnationis non est talis vni-
tas nec talis intimitas quia nec constituūt vnā
naturam nec vnū est inseparabile ab altero. er-
go vniō forme cū materia ē maior q̄ ad ratio-
nē vniōis. hec ille. **C**ontra quartaz cōclusio-
nem arguitur. nam Joānes de ripa in suis d̄ter-
minationibus z in suis scriptis nititur pbare q̄
diuina essentia potest eē realiter forma creatu-
re intrinseca cuius oppositum dicit cōclusio. 11°
mo igitur arguitur sic. quicquid p̄fectionis est in
creatura et entitati p̄fectionali correspondet:
attribuendus est deo simpliciter licet sub modo

perfecto et non limitato, sed in qualibz forma crea-
ta est pfectionis influere influxu intrinseco. hoc
eni puenit ex communicatione sue entitatis, ergo
hoc pot attribui diuine essentie sub modo sim-
pliciter pfecto et illimitato. Confirmat. nam vbi
iste modus arguedi deficeret: excluderet omnis
modus pbandi quacuqz causalitate in deo. om-
nis eni modus causalitatis in creaturis: e quoda
modo impfecto eo q limitat et anexus depende-
tie et cuida deficietie a pfecta et totali causalitate
excluderet etia omnis modus pbandi de deo ali-
qua pfectionez simpliciter. nam in creaturis qli-
bet denominatio pfectionis simpliciter e poten-
tialis et limitata. diceret ergo q quauis hmoi p-
fectiones in creaturis sint meli ipm qz non ipm:
qz tamē necessario sunt modis impfectionis ad-
mixte: non possunt attribui enti vli pfecto. Dicit
forte q maior est vera de omni eo quod non het
necessario impfectionē anexam. dare aut ee ali-
cui p informationē: necessario ponit limitationē
et compositionē. sed ista responsio non valet. tū qz
non pcepit vum argumēti. argumētū eni non p-
bat nisi q deus potest ee forma intrinseca creature.
vtrū autē informatiue vel subsistenter et termi-
natiue: argumētū non limitat. sufficit eni argumē-
to q diuina essentia sit comunicabilis realiter et
p consequēs intrinsece. sic eni voco comunicatio-
nem intrinsecā put distinguē a communicatione q e
p participationē que e per ee creatū comunica-
tum creature. imo poti⁹ argumentuz iplicite p-
bat et pcludit comunicatiōē diuine essentie per
modum forme subsistentis q est modus pfectio-
nis: qz p modū forme informatis. tū quia ponit
forme informatiue necessario annecti cōpositū.
quod falsum ē de omni forma accidētali licet ve-
rum sit de omni forma cōstitutiuā. ¶ 2.º. princi-
paliter arguit sic. p mū efficiēs agit ad extra tam
pfecte simpliciter sicut agit ad intra. agit eniz ad
extra fm vltimū sui posse. ergo possibile ē ad ex-
tra correspondere sibi aliquid adequate in esse
potētie qd non ē possibile nisi p actualitatez for-
malē diuinitatis et comunicatiōē sui. ppriū imē-
si gradus essendi. p fia declaratur quoniam vir-
tus cuiuslibet potētie actiue vel pfectio non con-
cludit solum p suum agere sed etia p terminum
actionis qui ceteris paribus reddit actionem p-
fectiozem. cōfirmatur sic ratio. deus ad extra est
imensē potens tam intensiue qz extēsiue. ergo
deus ad extra potest habere terminum adequa-
tum. vel ergo ad extra potest pducere aliquid
simpliciter imensum et hoc est impossibile: vel
potest per suum agere comunicare aliquid sim-

placiter imensum puta diuinū esse et habet in-
tentum. q autem deus sit imense potēs ad ex-
tra tam intensiue qz extēsiue probatur. nam posse
actiuum ē pfectio simpliciter. in deo ergo ē for-
maliter imensuz. vel ergo ad intra vel ad extra.
si secundū habetur ppositū. si primuz contra. nā
si aliquod tale sit: sit ergo posse generare filium.
sed contra nā tale non ē imensum ex hoc quod
est posse notionale sed quia posse essentiale. er-
go generare sibi correspondens: est pducere es-
sentiale et non notionale. ergo cum ad intra cō-
municetur esse essentiale: sequitur q sicut pater
cōmunicat filio plenitudinem essentie et poten-
tie: ita cōmunicat sibi posse generare. et eodem
modo cōmunicat sibi actum generandi quod ē
hereticum. Secūdo quia si posse ad extra non sit
formaliter imensum sed solum posse agere ad in-
tra: sequitur q spiritus sanctus non habet posse
formaliter imensum. Confirmatur secundo qz
si filius in diuinis haberet precise esse quo distin-
guitur a patre p originem et non esse diuinitatis:
sequitur q filius non esset formaliter imensum.
alias in diuinis essent tria formaliter imensa. er-
go nec tunc producere terminatū ad filium esset
formaliter imensum. ergo nec posse pductiuuz
cui tale pducere esset adequatū esset formaliter
imensum. ergo si tale posse ē formaliter imen-
sum: hoc ē vel quia p tale posse pducitur ee for-
maliter imensum puta esse diuinitatis et hoc est
hereticum: vel quia tale ee comunicatur et tunc
qro vltra aut tale esse comunicatum filio cor-
respondet filio p productionē patris vel non. si sic
ergo filium ee deum est a patre pductiue vel vt
pductio est. consequēs est falsum. nam cum diui-
nitas sit idē realiter filio: nec diuinitas posset ee
terminus pductionis p se nec filius i ee diuinita-
tis sed solum in ee quo distinguitur realiter a pa-
tre. si non ergo tale esse non arguit pducere in-
tensius vel minus intēsum. ergo nec formaliter
imensum. et in hoc apparet distinctio comunica-
tionis ad intra et ad extra. nam creatura non po-
test habere eam ad extra nisi per agere puium et
ideo dependenter et potentialiter ad intra aut non
per aliquod producere sed per primū comunica-
re prout contra omne agere distinguitur. ex quo
apparet q quantūcūqz filio correspondeat ee im-
mensum formaliter: non tamē per posse produ-
ctiuum vt sic sed solum p viam comunicatiuam.
et sequitur q respectu nullius ad intra: est posse
actiuum diuinum essentiale. et ideo omne pos-
se diuinum actiuum est ad extra. ex quo habetur
ppositum q deus potest agere ad extra fm to-

tale posse ac vltimū sui posse. nam vel de^o non haberet formaliter vltimū sui posse: et sic sequit̄ q̄ non est infinite potētē intrinsece. vel habet: ergo fm̄ illud potest agere. illud enim ē possibile quo posito nullum sequitur incōueniēs. igitur si agit ad extra fm̄ vltimū sui posse: nullum sequitur impossibile. ergo fm̄ eum potest habere terminum adequatū sui agere ad extra et habetur ppositum. ¶ 3°. arguitur sic principaliter de facto. diuina essentia est vnita fm̄ totam latitudinem diuinitatis anime christi z corpori vtriq̄ parti et toti cōmunicans esse vt forma intrinseca. igitur. assumptum p̄batur auctoritate apostoli ad Col. 2°. in christo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. hoc nō potest intelligi p̄ solam vnionē ad hypostasim vt distinguitur cōtra essentiam: cū hypostasis vt sic non sit formaliter infinita vt per hoc quod vnitur hypostasi verbi: vniret̄ diuinitati cum secunda vnio sit incomparabiliter perfectior. et per consequēs si cōmunicatur sibi per vnionem plenitudo diuinitatis: cōmunicatur sibi diuina essentia fm̄ omnem perfectionem essentialē. Confirmat̄ sic. si in christo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter et non nisi per vnionem quātū ad ppositum p̄inet z eadem est vnio diuinitatis taz corporis q̄ anime sicut toti composito. igitur carni xpi per vnionem cōmunicata est plenitudo diuinitatis. sed p̄ plenitudinem diuinitatis non potest intelligi nisi esse essentialē diuinum sicut patet per magistrum. 3°. sententiarū dist. 5^a. vbi dicit q̄ plenitudo diuinitatis est diuinitas que ē ipsa natura. put̄ distinguitur contra psonā. tale autē esse nature: est vt sic esse formale. ergo diuina natura in esse nature z forme cōmunicata est carni xpi z habetur intentū. Itē si caro xpi ē vnita diuinitati: vel ergo diuinitati in esse diuinitatis vel solum in esse p̄sone. si p̄mū: ergo in eē forme. si secūdum ergo ex tali vnione nō redditur homo de^o. nam verbū non est deus p̄ rationem personalem sed p̄ rationē essentialē. ergo nec vnio ad diuinitatē in esse p̄sonali p̄cise: denominabit aliquid esse diuinū. si enim vnitas realis p̄sonalitatē cum diuinitate nō sufficit ad hoc q̄ verbum p̄ personalitatem dicat̄ deus: quāto magis vnio quecūq̄ realiter distinctorum. et ideo nihil potest denominari deus ex vnione ad diuinitatem p̄cise in esse subsistentie nisi sit in esse essentiali. Itē hugo in libello de sapientia anime christi dicit. anima christi habet omnia per gratiam que in deo sunt per naturam. accepit enim anima xpi plenitudinē diuinitatis plenitudinē

sapientie plenitudinē vnitatis. totum quod de^o est accepit. non quia in illud essentialiter mutata: sed quia ineffabiliter vnita. accepit non vt illud essentialiter fieret: sed vt in illo personaliter vnum esset. hec hugo. ¶ 4°. p̄cipaliter arguitur sic. esse personale diuinū est realiter vnibile z cōmunicabile creature. ergo z esse essentialē. antecedens p̄bat̄. nam p̄sonalis subsistentia nature increate potest eē p̄ vnionem personalem subsistentia nature create. p̄na p̄batur. nam minus videt̄ repugnantē se h̄re ad cōmunicabilitatē eē essentialē quod ē esse quidditatis ex sui natura cōmunicabilis: q̄ esse p̄sonale etiā fm̄ omnes philosophos. sed non repugnat eē personale increaturū vniri realiter creature sic. s. q̄ essentia diuina et creatura cōmunicent realiter in eē personali. ergo nulla repugnantia est vt quodcūq̄ eē essentialē diuinum sit illo modo cōmunicabile creature. Confirmatur. nā eē essentialē diuinū est realiter cōmunicabile ad intra non autē esse p̄sonale. ergo si esse p̄sonale non repugnat cōmunicari ad extra: multo minus eē essentialē. ¶ 5°. p̄cipaliter arguit̄ sic. quodcūq̄ esse diuinū essentialē ē ex se cōmunicabile nam de facto cōmunicat̄ ad intra. ergo si non ē cōmunicabile creature: hoc ē quia creatura non habet potentialitatē ad tale esse. sed cōtra. nam potētialitas creature ad esse p̄sonalitatē increate non ē potentialitas creature intrinseca sed sola potentialitas nō repugnātie que nō est aliud q̄ potētia agētis diuina z obedientis in creatura. ergo nō plus creatura habet ex se potētialitatē z aptitudinem ad esse p̄sonale increaturū q̄ ad eē essentialē. ergo ad vtrūq̄ vel ad neutrū. secūdū non ē dicendum. si detur p̄mū habet̄ ppositum. confirmatur. nāz non minus ē sup̄naturale creature eē personale increaturū q̄ eē essentialē. ergo tota potētialitas creature ad vtrūq̄ ē potētia agētis. et p̄ consequens qua ratione vnum est possibile p̄ p̄mū agēs: eadem ratione z reliquū. ¶ 6°. arguit̄ sic. si in creatura ē repugnantia z impossibilitas ad eē essentialē increaturū: vel talis puenit ex imperfectione creature puta quia non est eleuabilis ad tam perfectum esse: vel ex parte diuine essentie. non p̄mū nam z si per impossibile diuinum esse personale esset tam formaliter immēsuz sicut eē essentialē: non minus creatura esset assūptibilis ad tale esse immo magis vt videtur. nam tūc esset intensius esse subsistentie q̄ nunc est: z perfectius posset esse tam nature p̄prie q̄ aliene subsistentia. tum etiāz quia secūdū nōnullos theologos esse diuine subsistentie z p̄sone est formalit̄

imensum, si detur secundum: contra nam omnis quidditas et forma ex natura sua est comunicabilis. ergo quicquid est perfectius formaliter est quidditatis et forme: est ex se magis comunicabile. ergo sicut quodcumque est essentialiter in creatum est imensum est quod dicitur formale: ita imense ex natura sua est comunicabile. Confirmatur nam est essentialiter non est comunicabile ad intra nisi quia est esse quidditatis et forme cui non repugnat comunicabilitas. igitur cum in comunicazione ad extra natura divina habeat esse quidditatis et forme: sequitur quod ad extra non sibi comunicabilitas repugnat sed quod est quidditas et forma sicut nec ad intra. ¶ 7° principaliter arguitur sic. si est essentialiter divinum esset ad extra comunicabile realiter: maior perfectio appareret in deo quam si solus ponatur esse comunicabile participative. sed generaliter deo est attribuendum quicquid plus manifestat divinam perfectionem. igitur etc. maior patet. nam maior comunicabilitas divina per participationem ad extra: maiorem concludit in deo perfectionem saltem extensivam. nam communiter ponitur a theologis quod nullus est maximus gradus participationis divini esse finitus possibilis. ergo cum omnis ratio comunicabilis divini esse sit maior et perfectior quam quicumque comunicatio per participationem et imitationem talis: sequitur quod talis comunicatio realis maiorem arguit in deo perfectionem quam quicumque per participationem. ergo si secunda ponitur in deo ratione sue bonitatis comunicabilis tanquam modus perfectionis simpliciter: multo magis alia est ponenda tanquam possibilis. igitur etc. ¶ 8° arguitur sic. ceteris paribus perfectior est activitas per quam perfectior gradus comunicatur productio termino actionis. sed activitas divina est summe perfecta intantum quod contradictionem includit intelligi vel cogitari maiorem activitatem. ergo non solum essentia divina est comunicabilis participative immo realiter et in se: et sic habetur intentum. Confirmatur primo. nam deus est proportionally activior quacumque creatura sicut est perfectior. ergo per agere divinum eque proportionally intensius esse est comunicabile creature: quam per agere creature in qua proportionally deus excedit creaturam. sed hoc non est possibile nisi per divinum agere sit comunicabile imensum esse. et tale esse non potest esse nisi esse divinum essentialiter quod solum formaliter est imensum. ergo et cetera. Confirmatur secundo. nam maior activitas non solum concluditur ex actione immo ex termino actionis. unde si deus per impossibile esset productivus solus universi quod nunc est

et eque intense ut nunc: activitas sua licet esset eque perfecta intensivam ut nunc est: non tamen extensivam. non enim tot perfectiones creaturarum virtualiter contineret ut nunc. nec finem tot perfectiones essentialiter esset comunicabilis participative ad extra ut nunc. unde sic arguitur. si deus esset comunicabilis participative ad extra finem omnem perfectionem essentialiter puta esse vite sapientie et huiusmodi: perfectius esset activus ad extra quam si precise in esse simpliciter vel in esse vite. ergo comunicatio divini esse finem maiorem vel minorem participationem: arguit in deo maiorem vel minorem activitatem saltem extensivam. ergo cum realis comunicatio divini esse ad extra sit maior quam quicumque talis: sequitur quod maior esset divina activitas intensivam et extensivam si concedatur eum ad extra esse comunicabilem realiter quam si solus participative. ¶ 9° principaliter arguitur sic. si divina essentia non esset comunicabilis realiter ad extra tanquam forma intrinseca: hoc videretur propter hoc quod tunc sequeretur ipsam esse componibilem et potentialem. sed hoc non debet movere ut probabitur. ergo etc. minor ostenditur. nam sola forma constitutiva habet istas condiciones annexas scilicet esse partem esse potentialem esse componibilem. sed non est de ratione forme actuantis quod sit constitutiva alicuius tertie entitatis. igitur etc. Adhuc philosophi ostenditur per duodecim media. primo sic. quilibet forma constitutiva ordinatur ad ipsum constitutum velut ad finem et subsistentiam talis forme. sed nulla forma de genere accidentis ordinatur ad aliquod genus entis velut ad finem et subsistentiam ultimam nisi ad genus substantie. ergo sola substantia potest esse finis et ultima subsistentia cuiuscumque forme de genere accidentis. sed quodlibet constitutum forma informativa est subsistentia talis forme et finis illius. ergo nullum ens quod non est substantia potest esse constitutum ex informatione forme accidentis. igitur vel ex informatione talis forme actualis non est possibile aliquid constitui et habetur intentum: vel forma accidentalis est constitutiva substantie quod claudit contradictionem. Secundo sic. quilibet forma de genere accidentis est actus alicuius substantie ut proprie substantie. ergo si ultra hoc forma concurrat ad constitutionem tertij simul cum subiecto: sequitur quod tale tertium est subsistentia utriusque partis. partes enim sunt in potentia in toto et quodammodo participant esse totius. et ex hoc sequuntur ultra duo inconveniencia. primum est quod talis forma accidentalis substantia non est ultima substi-

stentia sed talis tertia entitas constituta q̄ non est de genere substantie. non enim est entitas per se vna. et ita sequitur q̄ substantia non ē vltim⁹ finis accidentis cuius opposituz ponit philosoph⁹ 7°. et. 8°. methaphisice. sequitur secundo q̄ aliq̄ entitas non ē de genere substantie et tamen ē si nis ipsius substantie et ppria subsistentia. consequentia patet. nam totū est subsistentia suarū partium essentialium. partes enim sunt in ipso toto et participant quodāmodo esse toti⁹. ergo si forma accidentalis est constitutiva: sequit̄ q̄ substantia quam informat concurret vt potentia ad talem constitutionē et fit partialis entitas constituti. igitur subsistit subsistentia constituti q̄ erat pbandum. Tertio sic. talis tertia entitas si sit aliquid nouiter pductum ex informatione forme accidentalis: igitur sicut est aliquid distinctum in se tam a forma q̄ a substantia. ergo habet ppriam quidditatē et per consequens talis forma non dat formaliter esse quale sed eē quid. falsitas consequentis nota ē. Cōfirmatur. nam si per talem formā producit̄ aliquid: igitur talis forma nō constituit quale esse sed quid eē. quoniam non quale sed quid: ē per se terminus talis mutationis. sed hoc est contra naturam forme accidentalis. albedo enim dat esse albu. esse vero albu non est aliquid eē sed esse aliquale esse. et p consequens tale quod tu pponis constitutum ex albedine et subiecto: non est aliquid nec quid sed potius quale. ergo ex tali informatione nūq̄ resultat ista tertia entitas. Quarto sic. si ex informatione accidentis aliqua talis entitas constituitur: igitur tale est vnum per se vel vnum per accidens. si primū: vel substantia vel accidēs. nō primū nam cum talis forma vltima constitutiva sit accidēs: sequitur q̄ substantia cōstituat formaliter in esse p essentiam accidentis q̄ manifesta claudit cōtradictionem vt patet. si secundum: igitur accidēs est subsistentia talis forme accidentalis. seq̄tur etiā q̄ substantia est pars essentialis essentie accidentis. imo sequitur vltra q̄ substantia per modum potētie est pars et forma accidentalis per modum actus ad aliquam per se entitatē concurrens. et sequitur vltra cū pars potentialis ordinetur ad compositum per se vt ad entitatem essentialiter perfectiorem: q̄ aliq̄ entitas de genere accidentis est perfectior quacūq̄ substantia siue vitali siue non vitali. fiat enī argumentum de esse resultante ex augmento et aliquo accidente ipsum informante. si vero def secundum q̄ sit ens per accidens: contra. nam si est aliquid in se distinctum et tam a ppria mate

ria q̄ a ppria forma distinctum: ergo est prope et per se vnum et nō vnum per accidens. igitur. Cōfirmatur nam si tale constitutum est aliquid in reruz natura: ergo habet vere eē essentie q̄ ē sibi essentialis per pprium gradum essendi. igit̄ est per se vnu. Item quare dicitur vnum per accidens: vel quia illud a quo habet formaliter entitatem et vnitatem est entitas de genere accidentis: vel quia potest esse in re et non habere talem vnitatem. non primum. quelibet enim forma simplex est entitas per se vna sicut albedo et huiusmodi: et tamen habet vnitatem formalem exponendo esse de genere accidentis. Cōfirmatur. nam fm multos quelibet talis forma habet aliquid essentialiter loco materie et aliquid loco forme saltem fm veritatē in qualibet tali forma sunt rationes positive distincte quaruz vna est potentia reliqua actus. quelibet etiam talis forma continet formaliter latitudinem intensiuam graduz remissorum. ergo fm istam potentiam: nulla talis forma est entitas per se vna cū aliquod esse de genere accidentis partialiter ad suum esse concurrat. si vero detur secundum: cōtra. nam si ex albedine et subiecto constituit̄ aliquid tertium: necessario tale tertium corrumpitur ad corruptionem vel separationem albedinis ita q̄ albedo exigitur per se vt eius partialis entitas ad conseruationem totius sicut anima ad esse hominis. et ideo mirum est quomodo tale dicatur ens per accidēs cum tamē ita partes eius constitutivae per se requirantur ad esse eius et integrent eius entitates et ad illorum separationem vel coniunctionem corrumpatur vel pducatur h̄moi entitas sicut in constituto per se. Quinto. si entitati de genere accidentis non repugnet esse actum constitutum: igitur sicut infra genus substantie est aliquid per se potentia aliud vero per se actus et aliquid constitutum: ita erit in genere accidentis et p consequens ex duobus accidentibus potest constitui aliquid per se vnum. sed cōsequēs est impossibile. Sexto. si sit danda tertia entitas et c.: sequitur q̄ talis est per se terminus alterationis vel actionis alteratiue et per consequens alteratio est per se pductio cuius oppositum patet ex vi terminorum. quicquid enim alteratur necessario de non aliquali-ter esse ad taliter esse mutatur: et non de non eē ad esse. alteratio enim est accidentalis mutatio et non productio per se. Septimo. nullum constitutum ex aliqua forma est maius perfectuz in tensiue q̄ talis forma. patet nam quelibet forma informatiua cōmunicatur subiecto fm totaz

latitudinem esse essentialis. ergo non sub remissioni gradu constituit tertiam entitatem quae sit suus gradus essendi. ergo aliquid per accidens unum: est tam perfectum essentialiter in sua propria entitate sicut ens per se unum in latitudine entium. sed hoc est falsum si imaginemur talia existentia per accidens. Octavo. quilibet forma substantialis prius est actus materiae quam compositi. ergo stat sine contradictione quamlibet tales formae esse actum materiae et nullum exinde compositum resultare. antecedens probatur. nam per hoc compositum constituitur: quod materia et forma ununtur ex qua unione resultat compositus. ergo prius est materia et formam uniri formaliter. ac per hoc prius est formam esse actum materiae: quam compositum resultare. Confirmatur ratio. nam si aliqua forma est actus duorum in quodam ordine: nulla est repugnantia ipsam communicari priori siue posteriori. sed materia et compositus sunt distincta et materia est prius naturaliter quam compositum. ergo nulla repugnantia est in re quaecumque formam substantialem communicari materiae absque hoc quod communicetur composito. sed non stat compositum esse et ipsam non communicari composito: cum sit forma essentialis compositi. Nono. alia est communicatio formae respectu materiae et alia respectu compositi. secunda enim est constitutiva et non prima. ergo alia est actio ad primam communicationem et alia ad secundam. ergo stat sine contradictione primam actionem esse sine secunda. Decimo. si oppositum est verum: ergo cum communicatio formae respectu materiae sit prior: sequitur quod communicatio formae respectu compositi est sequella primae communicationis. ergo prima communicatio est per se et secunda per accidens. consequentia probatur. nam sicut si. a. prius producit quod. b. et necessario ad productionem. a. sequitur productio. b. a. producit per se et. b. tanquam sequella et per accidens. sic enim ponitur a primo quod forma producit per accidens. et ideo a multis theologis dicitur quod relatio fit tanquam sequella necessario consurgens ex fundamento et termino. ita in proposito. Undecimo. quia mutatio materiae per activationem formae: est alia a mutatione compositi. secunda enim est productio et non prima. et mutatio materiae est prior. ergo est absolute possibilis sine secunda. Duodecimo. nam forma per se producit ab agente naturali et est prius naturaliter quam compositum. igitur prius actuatur materiam quam compositus. Consequenter patet et antecedens probatur. tum quia agens primum prius producit formam quam compositum.

utrumque enim per se producit et primum est pars secundae. igitur prius est primum quam secundum. agens etiam naturale concurrat cum agente primo tamen ad formam quam ad compositum. et re vera uterque determinatur per agens primum. igitur prius influit ad illud ad quod sic influit primum. tum quia forma est causa compositi. igitur prior est naturaliter in re extra. ergo prius naturaliter capit esse per agens primum et secundum et per consequens prius educitur de potentia materiae quam compositum. sic ergo per illo priore stat ipsam esse actum materiae ante esse compositi. sed ipsa ex se determinatur ad communicationem sui respectu materiae compositi. ergo per illo priori est actus materiae et non compositi et habetur intentum. sic ergo duodecimo modo probatum est assumptum in nono argumento principali. Cetero. principaliter arguitur sic. si negaretur possibilitas praedictae communicationis divinae essentiae ad extra: hoc videretur pro tanto quia oportet ret eam esse informativam creature. hoc autem videtur divinae essentiae repugnare. sed istud motuum non valet. quia absolute possibile est formam creatam actuare sine informatione. ergo non sequitur si divina essentia actuatur creaturam quod informat eam. Assumptum probatur quintupliciter. primo. quia alia est communicatio formae respectu compositi et alia respectu materiae et aliud agere cor respondens sibi. igitur circumscribitur communicatione formae respectu materiae: potest adhuc forma communicari composito et per consequens forma potest constituitur compositum sine informatione materiae vel subiecti. Secundo. quia ad compositum sufficit ut cause intrinsece materia et forma: una ut potentia reliqua ut actus. sed forma circumscribitur communicatione respectu materiae: adhuc ultra communicatur composito. ergo deducta causalitate formali quae habet respectu materiae: habet aliam respectu compositi immediate. ergo tali composito correspondet causalitas materialis. ergo deducta causalitate partium inter se: ponitur sufficienter causalitas tam formalis quam materialis secundum quam causatur compositum. Tertio. quia forma non ex hoc quod est actus formalis materiae est causa formalis compositi stat enim primum sine secundo: sed ex hoc quod communicatur composito. materia enim non ex hoc quod materia: est in potentia ad esse formae sed ad esse compositi. ergo per solam communicationem in composito deducta unione componentium inter se: compositum sufficienter capit esse. Quarto. quia forma per se quodcumque esse essentialis quod communicatur materiae: communicatur etiam composito et distincta communicatione. aliter enim prima non esset possibilis sine secunda. Quinto. forma

absolute considerata et nō vt cōmunicata mate-
rie ē causa formalis cōpositi. ergo ipsam cōmuni-
cari materie: impinēter se habz vt causet ad eē
cōpositi. cōsequētia patet sed antecedēs pbat.
nam aliter nō esset verū q̄ forma ē causa forma-
lis cōpositi sed formā informare quod est falsū.
sicut enim agēs est imediata causa actionis siue
rei acte et nō agēs agere: ita in pposito. sic ergo
dicēdū est q̄ nō solum est absolute possibile for-
mā substātia esse formā cōpositi absq; prima
informacione materie sed talis p̄ma informacio
materie nō est causa constitutionis cōpositi. iste
sunt rationes Joānis de ripa quibus generalit̄
pbat diuinā essentia posse vniri creature tanq̄
formā intrinsece actuante licet non concedat
eam posse cōmunicari vt formā constitutiua cō-
positi vel informatiuam subiecti.

Quantuz ad ar-

ticulū tertium primo notandū
est p̄ declaratione p̄me conclu-
sionis q̄ vnio fm̄ p̄p̄ia signifi-
cationē est relatio ex cōiunctio-
ne aliquoz cōsecuta. et ideo s̄z diuersos modos
cōiunctionis vel adunationis aliquoz: diuersifi-
catur modi vnionis ipsoz. vnde fm̄ triplex ge-
nus cōiunctionis aliquoz: tripliciter repitur ip-
soz. put. S. Tho. notat supra dis. p̄. q.
p̄. ar. p̄. in cor. Quedā enī vniant̄ p̄ cōiunctio-
nez eoꝝ adinuić et in aliquo vno quod ex eoꝝ
cōiunctioe cōstituit̄: et h̄mōi vnita se habēt vt
partes ad totū qd̄ cōstituūt et in quo vniantur.
p̄ quē modū materia z forma vniant̄ ad inuić.
nā forma vnit̄ materie vt ei⁹ p̄fectio z ambo vni-
unt̄ in natura cōmuni et in supposito qd̄ constitu-
unt. q̄dam vero vniant̄ p̄ cōiunctionē eoꝝ adin-
uicē: sed nō in aliquo vno qd̄ cōstituunt quia ex
eoꝝ cōiunctioe non resultat aliquid vnum. p̄
quē modū subiectū z accidēs ad inuić vniant̄.
nō enim ex subiecto et accidēte efficitur aliquid
vnū per se cuius subiectū z accidēs partes dici
possint. put. philosoph⁹ pbat. 8. metha. Quedā
vero vniant̄ nō p̄p̄ie et directe p̄ cōiunctio-
nē eoꝝ adinuić: sed p̄ cōiunctionem ipsoꝝ
in aliquo vno. per quē modū duo brachia dicun-
tur esse vnita non p̄ se et imediate p̄ cōiunctio-
nez ipsoꝝ: sed quia coniungunt̄ in vno corpore.
et consimiliter duo accidētia sicut musica z albe-
do vnita dicuntur in vno subiecto in quo accidē-
taliter coniunguntur. Ex quibus inferim⁹ ad pro-
positū n̄m q̄ vnio duarū naturarū in xp̄o vna

ture humane et diuini suppositi: non est fm̄ p̄mū
modū vnionis: eo q̄ diuina natura z humana i
chris̄to vnite: nec sunt p̄p̄ie partes alicuius toti⁹
ex illis constituti nec ex eis aliquod vnum per se
resultat. diuinitas nāq; neq; pars ē cū ois pars
habeat rationē imp̄fecti. neq; in cōpositionē ali-
cuius rei venit. Alijs autem duob⁹ modis repe-
riri potest vnio in xp̄o quāuis non eodez modo
quo et in creaturis sed multo differenti z altio-
ri. quoniam vt Ilylarius dicit terrenoz ad deum
comparatio nulla est: neq; exempluz sufficiens
rebus diuinis ratio humana prestabit. Ad cuius
intellectū sciendū est q̄ in incarnatione duo pos-
sunt considerari ex parte assumētis. s. persona
et natura. si enim p̄sonam assumētē considere-
mus: vnio humane nature assumpte est per se-
cūdū modū cōiunctionis. qm̄ humana natura
personę diuine coniungitur z vnitur: sed ex ip̄is
duobus non resultat neq; constituitur aliquid
tertium sicut neq; in socrate ex persona eius et
natura aliquid vnum cōstituitur sed p̄sona ei⁹
in humana subsistit natura. si autē cōsideremus
naturam assumētis: sic ei⁹ cōiunctio et vnio ad
naturā humanā: est p̄ tertiuū modū cōiunctio-
nis in quātum due nature diuina. s. z humana in
vna p̄sona verbi coniungunt̄. in naturalibus ta-
men p̄p̄rietatibus nihilomin⁹ ambe nature di-
stincte sunt. et ideo incarnatio insertioni p̄para-
tur. sicut enim in insertione in eodez trunco in q̄
erat vnus ramus p̄ naturam fit ram⁹ alius per
insertionem: ita in eadē persona in qua natura-
liter erat diuina natura: est per vnionem huma-
na natura.

Secundo Notādū est. put. S.
Tho. deducit in hac
distin. q. p̄. ar. p̄. sub articulo p̄mo i cor. q̄ vnio
p̄p̄ie z formaliter est relatio fundata sup̄ actio-
ne et passione qua ex aliquibus efficitur quodā
modo vnū. hanc aut̄ actionem vel passiōē di-
cere possumus vnitionē vel cōiunctionem seu
adunationem aut copulationem. sicut enī vnuz
in substātia fundat relationem idētitatis z vnū
in qualitate vel magis p̄p̄ie qualitas vna fun-
dat relationem similitudinis: et quantitas vna
fm̄ cōmensurationem fundat relationē equali-
tatis: ita vnio vel cōiunctio seu adunatio ad
inuić pluriuz actiue vel passiue sumpta: fundat
relationem vnionis. quandoq; tamen actio ip̄-
sa vel passio vnitionis seu cōiunctionis: nomi-
ne relationis exprimitur et dicitur vnio. fm̄ quē
modum doctores dicunt per vnionem vel per
gratiam vnionis nature humane et suppositi di-

nini idest per ipsam incarnationem: factum esse q̄ deus sit homo et econuerso homo sit deus. nō enim in hac locutione vnio stat pro relatione que non efficit imo magis presupponit et consequitur deum hominē factum quod est pprius et immediatus terminus incarnationis. isto etiā modo cōsuevit dici duas naturas diuinam. s. et humanam vniri seu vnitas esse in christo. non enī sensus hic est q̄ due nature in xpo relatione vnionis ad inuicem dicuntur: sed q̄ in supposito christi adunantur vel copulantur seu cōiuncte sunt. et isto modo accipit vnionem. S. Tho. 3^a. pte questione. 2^a articulo. 9° in corpe vbi dicit q̄ vnio importat p̄iunctionē aliquorū in aliquo vno. Aduertendum tamē q̄ licet relatio vnionis pprie et immediate fundet̄ sup actione et passione cōiunctionis vel vnitionis seu adunatiōis: qz tamē vt. S. Tho. inquit loco pprie allegato per vnitionem vel cōiunctionem plura cōiuncta et vnita sūt aliquo modo vnū: ideo relatio vnionis super dicta cōiunctione vel vnitione fundata: habet ex consequenti et mediate aliquā vnitatem p̄ fundamento s̄m q̄ omnia vnita in quantum huiusmodi sunt aliquo modo vnū: diuersimode tamen s̄m diuersos modos vnitionis et cōiunctionis. aliter enī plures lapides in a-ceruo vniti: sunt aliquid vnū. et aliter plura mēbra in vno corpe. atqz aliter materia et forma sunt vnū in natura et supposito. et aliter plura accidentia vnū sunt in subiecto. hoc tamē vniversaliter verum est q̄ ea que vere et pprie vnita esse dicuntur: nequaquā vnū sunt in essentia vel natura. vnio enim s̄m ppriam rationem: est plurimū ad inuicem cōiunctorum. plura autē in rebus creatis esse non possunt vnus essentie vel nature. neqz vere vnita dicuntur que sunt idē essentia vel natura sed pprie dicuntur vnū. dicim⁹ ergo s̄m p̄missa q̄ relatio vnionis duarum naturarum in christo et nature assumpte cū supposito verbī: fundatur per se et immediate in ipsa cōiunctione vel copulatione qua due nature diuina. s. et humana vnuntur et copulantur in supposito christi: que alio nomine incarnatio vel assumptio dicitur actiue vel passiue. quamuis in his nominibus aliqua rationis differentia assignari possit prout Sanct⁹ Thomas loco p̄ conclusionibus allegato deducit. ex consequenti tamen et mediate: relatio vnionis p̄dicta fundatur in vnitate diuini suppositi quam natura humana assumpta in supposito acquirit s̄m q̄ vnū et idem suppositus est in vtraqz natura subsistēs. et dicimus notanter in vnitate quam natura as-

sumpta acquirit: quia relatio huiusmodi vnionis realiter est in natura assumpta in qua ē mutatio et noua sui esse et vnitatis acquisitio. ideo aut̄ seu diuino supposito: relatio vnionis non est realiter sed s̄m rationem p̄cise. et quamuis vnitas ipsa suppositalis pprie et realiter ac ab eterno sit: et tamen non est fundamentum dicte relationis vnionis in quantum est vnitas diuini suppositi ab eterno: sed in quantum cōmunicatur et acquiritur nature humane assumpte ex tēpore. cum enim realitas relationis ex parte fundamenti accipiatur sicut dictum fuit in primo libro: si vnitas diuini suppositi ad quam assumitur humana natura esset fundamentum relationis vnionis s̄m q̄ est vnitas diuini suppositi absolute: relatio vnionis realis esset ex parte diuini suppositi et in eo realis existeret quod falsū est. naz nulla relatio dei ad creaturam est in deo realis.

Tertio Notandum est pro d̄clara-tione tertie conclusionis q̄ vnio potest dici maxima dupliciter. vno modo quia maxime vnit extrema vnita. et isto modo vnio duarum naturarum in christo non est maxima vnionum etiam que sunt in rebus creatis. nam maior est vnio anime et corporis qua vnuntur extrema in vna natura et in vno supposito. vnio autem duarum naturarum diuine scilicet et humane in christo vnit extrema in vno supposito non in vna natura. alio modo potest dici maxima vnio ea ratione quia vnit extrema in eo quod est maxime vnū: et isto modo vnio incarnationis duarum scilicet naturarum est maxima vnionum quia scilicet diuinum suppositum in quo vnuntur est maxime vnū. vnitas enī diuine persone est vnitas increata per se subsistens non recepta in aliquo per participationē et est in se completa habens quicquid pertinet ad rationem vnitatis. vnde est maxima omnium aliarum vnitatum in rebus creatis etiam vnitatis numeralis que rationem partis habet neqz est per se subsistens sed participatur in rebus numeralis. Quod autē Augustin⁹ dicit primo libro de trinitate q̄ homo magis est in filio dei q̄ filius dei in patre: debet intelligi prout Sanct⁹ Thomas notat. 3^a. parte questione. 2^a. articulo nono in responsione ad argumentum in contrarium: non simpliciter sed quantum ad aliqd̄ in quantum scilicet idem supponitur in hoc quod dico homo loquendo de christo et in hoc quod dico filius dei. sed pater in diuinis non supponit suppositū filij aut econtra. simpliciter tamen lo-

quando maior est unio patris et filii qua unum dicitur esse in alio quam unio humane nature et suppositi filii.

Quarto Notandum est per declarationem quartae conclusionis quod id quod est proprie alicuius forma: habet se sicut pars et per consequens ut aliquid incompletum. ex forma enim et materia vel eo quod per eam informatur: constituitur una natura et unum compositum si sit forma substantialis cuius ipsa forma est pars. et inde est quod forma siue sit forma partis siue sit forma totius nunquam predicatur in recto de eo cuius est forma. et quia ratio partis et imperfecti repugnat diuine nature que est summa et tota rerum perfectio: ideo diuina natura nullius rei esse potest proprie forma. loquimur nunc de forma realiter informante et formaliter actuante id cuius est forma. Et de hoc. S. Tho. prima parte. q. 3. articulis. 7. et 8. Et contra gentiles libro primo capitulis. 27. et 28. Ex quibus inferimus quod quantum in christo diuina natura sit unita nature humane unione personaliter: non tamen proprie est eius forma neque unitur ei ut forma. neque per ipsam unionem diuina natura est aliquid intrinsece pertinens ad naturam humanam aut econuerso. unde. S. Tho. de veritate. q. 29. articulo primo ad 10. anime inquit christi unita erat plenitudo omnis boni. scilicet diuinitatis ex ipsa personaliter unione: non tamen formaliter sed personaliter. hec ille. unde quod Athanasius dicit in symbolo sicut anima rationalis et caro unus est homo ita deus et homo unus est christus: debet intelligi similitudo proprie. S. Tho. exponit. 3. parte. q. 2. articulo primo ad 2. quantum ad hoc quod sicut est unus aliquis subsistens in carne et anima: ita est unus christus subsistens in diuina natura et humana. non autem attribuitur similitudo sed quod anima unitur corpori formaliter perficiens ipsum ut ex duobus fiat una natura sicut ex actu et potentia vel ex materia et forma. verum tamen humana natura per unionem est aliquid intrinsece pertinens ad personam diuinam filii in quantum persona filii est vere et substantialiter subsistens in humana natura. et ideo unio ipsa facta est in persona non in natura. ut enim. S. Tho. notat contra gentes. 4. libro capitulo. 41. illa unio in natura: ex quibus constituitur integritas speciei alicuius. cum autem ex natura diuina et ex humana non possit constitui et integrari aliqua una species: sequitur quod unio non possit in natura neque adiuuare secundum se ipsas. quod intelligendum est primo et immediate. nam mediante persona filii et eius ratione: natura diuina et natura humana adiuuante unite esse dicuntur quod est dictum eas unitas esse in p

sona. non quod una natura ad aliam secundum se adiciatur vel alteri misceatur: sed unio in tertio. scilicet in persona seu hypostasi diuina saluis utriusque nature proprietatibus naturalibus. ex quibus etiam consequitur quod diuina natura et humana non conueniunt in esse essentiali quemadmodum anima et corpus in esse unius nature vel universaliter materia et forma: sed in esse personali et suppositali. et quantum in christo ideo realiter sit esse essentie diuine et esse suppositale: quia tamen differunt ratione sicut persona et essentia: ideo ut. S. Tho. dicit infra distinctione. 6. questione. 2. articulo. 2. ad 2. vere dici potest quod humanitas unita est persone christi et per eam diuinitati quantum ad esse suppositale: non quantum ad esse essentie diuinitatis. cuius autem dicitur esse essentie et esse existentie vel subsistentie: genitius tenet intrinsece. exponit enim esse essentie. id est quod est essentia: et esse existentie vel subsistentie. id est quod est existetia vel subsistentia. secundum primum esse: non dicitur aliquid esse in rerum natura neque absolute sed esse tale ut homo vel lapis vel aliquid aliud. per esse enim essentie. id est per essentiam suam: homo dicitur esse homo non autem dicitur esse. id est existere in rerum natura. imo in omni creatura differt realiter esse ab essentia sicut dictum fuit in secundo libro. secundum esse vero secundum. id est existentie vel subsistentie: dicitur aliquid esse non hoc vel illud sed esse absolute id est existere vel subsistere in rerum natura.

Quinto Notandum est proprie habetur ex dictis philosophi. 7. metaphisice et deducit illud. S. Tho. in quibus multis locis: esse quod est actus entis. scilicet esse existentie vel subsistentie: solius suppositi est tanquam eius quod existit vel subsistit. aliorum autem ut nature vel forme aut materie vel etiam accidentium: non est esse tanquam eius quod existit vel subsistit sed sicut eius quod aliquid existit. ex quo fit prout ex dictis. S. Tho. notatur prima parte. q. 5. articulo. 5. ad 2. quod natura vel forma et huiusmodi res que non sunt subsistentes: non dicuntur esse quasi per aliquid aliud formaliter sint sed quia eis aliquid vel aliqua sint. non enim huiusmodi entia dicuntur quia sunt vel esse habent: sed quia eis alia sunt. Idem notatur ex verbis eius de veritate questione. 21. articulo. 6. ad 7. Ex quibus inferimus quod humanitas in christo quia est natura quedam et forma habens modum partis et non est aliquid subsistens: non habet esse per aliquid formaliter quo existat vel subsistat sed magis est quo vel in quo formaliter aliquid subsistit. scilicet diuinum suppositum. ex assumptione siquidem humanitatis

factum est vt suppositum verbi quod ab eterno subsistit in diuinitate: ex tempore subsisteret in humanitate. et inde est vt. *S. Tho.* notat infra distinctione. 8^a. questione prima articulo. 2°. in corpore et ad. 5^m. q. humana natura a xpo assumpta nec nata est nec genita nec cepit esse: sed christus in humanitate et natus est et genitus et cepit esse. Falluntur igitur qui opinantur q. diuinum esse quo suppositum verbi subsistit ab eterno: vnitur formaliter humanitati christi ita vt per diuinum esse humanitas christi vere dicatur formaliter existere et subsistere. et quia esse diuinum est omnino idem realiter quod diuina essentia: ex consequenti inferunt q. diuina essentia vnitur in christo eius humanitati tanq. forma quauis non vt informans sed vt subsistens. horum certe opinio falsa est tan in se q. ex ratione in qua fundatur. in se quidem quia cu diuina essentia sit omnino idem re quod deus: deus aut cum sit p. ma causa efficiens omnium rerum: esse non potest forma intrinseca alicui. Et de hoc. *S. Tho.* p. ma parte q. stione. 3^a. articulo vltimo. Et magis contra gentiles libro primo capitulis. 27°. et. 28°. ex ratione vero in qua fundatur pbatur falsa quoniam pcedit ex falso presupposito tanq. s. diuinum esse suppositi verbi: fuisset formale esse humanitatis assumpte quo. s. formaliter sit: quod ostensum e fallum esse. Neq. obstat q. diuina essentia vnita humanitati christi sit in se actus et forma et diuinum esse sit formalis effectus fm modum intelligendi. tum q. vt dictum est in pcedente notabili humanitas christi non vnitur eius diuinitati et diuino esse pmo et imediate sed mediante supposito. vnde et huiuscemodi naturarum vnio: suppositalis et personalis est no essentialis aut quidditatiua. tum etiam q. no omnis forma vel actus formalis cuiusq. vnitur: vnitur formaliter. sicut patet de angelo qui e forma simplex dum corpori assumpto vnitur cuius tamen formaliter non vnitur. et de anima que fm propriam rationem est forma et vnitur suis potentijs non tamen formaliter sed efficienter ac subiectiue. item in triduo mortis christi diuinitas que est vera vita et est forma et actus: vnita fuit corpori in sepulchro et tamen non formaliter alias corpus christi in triduo mortis fuisz viuum quod est erroneum. nam omne cui vita formaliter vnitur: viuunt per illam. Faciunt ad ista ea que Sanctus Thomas deducit contra gentiles libro. 4° capitulo. 4. l.

Quantum ad articulo quartum respondendum e objectionibus aduersarior. Et quidem ad p. ma octo argumenta Aureoli contra p. ma conclusio- nem dicit q. non militant contra conclusiones. na non aliud pbat q. q. vnio huane nature cuius supposito diuino in christo non est p. hoc tantummodo q. diuinum suppositum terminat extrinsece relatione humanitatis: ita q. ex ipsa vnioe nullo modo humanitas assumpta fiat vnus aliqd intimum et indiuisum cu diuino supposito sed vnus solummodo ordine vel cōtractu quodamodum lapis vnitur lapidi in aceruo. qd totum nos pcedim^o cuius ponam^o q. humanitas assumpta: p. assumptione et vnioe fuit no solum vnita s. vnus aliqd intimum seu intrinsecum cu psona verbi vnitate et intimitate suppositi. fuit etiam vnus aliqd cu diuina natura fm suppositum modo quo expositum fuit in pmo et secundo notabili. itaq. nos ponim^o q. in his p. positionib^o de^o e homo vel homo e de^o: et de^o e incarnat^o et in similib^o: no solum designat q. huana- nitas refert ad diuinum suppositum sicut ad correlative et e contra: sed significat q. vere et substantialiter deus e homo et homo e de^o prout substantialiter de^o a substantia q. est suppositum. Ad. 9^m dicit q. capi- endo vnioe put e relatio: minor e falsa. imo vt sic: vnio est aliquid consequens ad coniunctionem et vniri ad coniungi. est enim vnio isto modo re- latio coniunctorum: et vniri refertur ex ratione co- iunctionis. capiendo tamen vnioem p vnitione vel adunatione in qua fundat relatio: vnio idem est quod coniunctio et vniri quod coniungi. in qua acceptione nos no ponim^o vnioe esse relatio- nem. et de hoc dictum fuit in secundo notabili. Ad 2^m instatia eiusdem argumenti dicim^o q. quauis materia esse sub forma no sit ipa relatio media: ad illud tamen consequit relatio media inter ma- teriam et formas. s. relatio pfectiui ad pfectibile et e contra. neq. sequitur in relationibus proces- sus in infinitum vt argues putat: quoniam relatio- nis non e relatio sicut fundamentum vel termi- nus. et certe arguens deceptus est in hac argu- metatione existens nos dicere coniunctione hu- manitatis cuius supposito verbi et coniunctionem materie cu forma vel existentia eius sub forma: esse relatione vniois: quod fallum e. imo dici- mus q. relatio vniois e aliquid consequens ad il- la. Ad argumeta Durandi contra secundam conclu- sionem ad primum dicit ad minorem q. licet natu- ra et diuina psona pextiterit assumptioni huma-

nitatis fm se et quatum ad esse simpliciter: non tñ
preextiterit vnite fm suppositum humanitati: s̄
hoc acquisitū est p̄ ipsam assumptionē. vnde ter-
minus assumptionis humane nature p̄pe loquē-
do: fuit p̄sona x̄bi nō absolute sed vnita humani-
tati. Neq̄ obstat vt arguens infert q̄ id qd̄ ac-
quirē p̄ dictā assumptionē ē vnio humane natu-
re cū natura et p̄sona diuina vel ip̄z esse vnitū cū
illis. qm̄ vt p̄bs dicit. 5° metha^c et deducit illud
S. Tho. in pluribus locis et p̄sertim p̄. 2°. q. p̄^o
ar. 5°. in cor. finis vel termin^o duplicat d̄r. s. ipsa
res et vsus siue adeptio rei. sicut ipsi^o mot^o cor-
poris grauis: finis vel termin^o est locus inferior
vt res. et hoc quod ē esse in loco inferiori: ē finis
et termin^o sicut vsus. et finis auariē pecunia vt
res: et possessio pecunie ē finis ei^o vt vsus. et i re
surrectione lazari finis et termin^o tanq̄ res fuit
aia rōnalis: et tanq̄ vsus rei termin^o fuit eē cor-
pus ei^o viuuz et aiatū. neq̄ isti termini vel fines
sunt duo simpliciter. put. S. Tho. notat p̄. 2°.
q. 11°. ar. 3°. ad. 3° sed vnus finis. vnde nō ē ali-
us finis de^o et ali^o fructio dei sed vn^o finis. sic er-
go in p̄posito n̄o termin^o assumptionis humane
nature in x̄po fuit suppositū verbi tanq̄ res. et ip̄-
sa vtriusq̄ cōiunctio et eē deū et hominē: fuit ter-
min^o sicut vsus vel adeptio rei. ¶ Ad. 2° dicit
p̄mo q̄ diuisio respect^o quā arguens introducit ē
falsa et ab eo gratis cōficta. Dicit secūdo falsum
esse q̄ omnes illi modi essendi quos arguens in-
ducit: sint directe et fm se respect^o quāuis cōno-
tēt aliquē respectū. Dicit tertio q̄ licet eē vnitū
sit qd̄az mod^o essendi: nō ideo sequit^o q̄ vnio de
qua nūc loquimur sit mod^o essendi. nō enī vnio
et esse vnitū idē significāt qd̄ etiā grāmātiā non
ignorāt. vñ licet esse vnitū possit dici termin^o as-
sumptionis directe et p̄ se: non inderecte arguit^o
q̄ eodē modo ipsa vnio dicat termin^o p̄ se assūp-
tionis. ¶ Ad argumēta cōtra tertiā cōclusionē
ad primū qd̄ est Aureoli d̄r q̄ p̄cedit ex falso sū-
damēto. s. q̄ cōclusio p̄supponat q̄ copulatio vel
coniunctio nature assumpte cū p̄sona et natura di-
uina: sit nō p̄ aliquā vnitatem et indiuisiōnez sed
p̄ solā relationē. ita q̄ p̄sonā diuinā cōiūgi na-
ture humane: nō sit aliud q̄ relationē ipsius ter-
minare. hoc aut falsum ē vt ex supradictis appa-
ret. ¶ Ad. 2° quod ē Durādi patet respōsio ex
his q̄ dicta sunt in tertio notabili. p̄cedit enim
de vnione que ideo dicit maxima quia maxime
vnit extrema vnita. cōclusio autē nostra intelli-
gitur de maxima vnione que ideo dicit maxima
quia vnit extrema in eo quod est maxime vnū.
vnde argumentū non est ad p̄positū cōclusiōis.

¶ Ad argumēta cōtra quartā cōclusionē ad p̄
mūd̄ q̄ maior p̄positio habet veritatē de p̄fe-
ctione q̄ simpliciter et fm se ē p̄fectio: non ē eo qd̄
est p̄fectio huius v̄ illius rei inquātū talis res ē.
non enim quia esse furibunduz est p̄fectio in ca-
ne: ideo attribuendum est deo. neq̄ quia p̄fe-
ctio hominis est componi ex materia et forma:
ideo huiuscemodi compositio deo est attribuē-
da. influere aut formaliter influxu intrinseco qd̄
est p̄fectionis in forma: nō est p̄fectio simpliciter
imo hēt admixtā imp̄fectionē. quia talis influx^o
p̄prie est partis ac per hoc rei imp̄fecte. vnde
respōsio ibi data bona est. Neq̄ valent ei^o im-
probationes. nō prima quia imo arguens v̄z ar-
gumētū non p̄cipit p̄prie vocē ignorans. nam
si argumētum p̄bat q̄ deus pōt esse forma intri-
seca creature vt arguens cōcedit: p̄bat cōsequē-
ter q̄ det esse p̄ informationem creature. quoni-
am hoc est necessario consequens formā rei in-
trinsecam. vt enim. S. Tho. notat de veri. q. 3°.
articulo p̄mo in corpe: forma rei alicuius potest
dici tripliciter. vno modo forma a qua res p̄ce-
dit que est in agēte p̄ncipium agendī. sicut cali-
ditas in igne calefaciente dicitur forma a qua ca-
lor inducitur in re calefacta. alio modo dicitur
forma rei fm quā res in seipsa formatur et p̄fici-
tur. sicut anima ē forma hominis et figura statue
est forma cupri. tertio modo dicitur forma rei ad
quam idest ad cuius similitudinem res formā.
per quē modum ydea in mente diuina dicit esse
forma rerū et ars in mente artificis dicitur for-
ma artificiatorum. et hec forma vocatur exem-
plaris. horū trium modoz: secundo modo tan-
tūmodo forma est rei intrinseca ac per hoc dat
rei esse informatiue seu per informationem. in-
heret enim vel inexistit formaliter ipsi rei. p̄mo
vero et tertio modo forma non ē rei intrinseca sed
extrinseca: et ideo nō dicit dare esse rei informa-
tiue seu p̄ informationē sed effectiue. non enī hu-
iuscemodi forma habet esse in re ipsa q̄ per eam
fit aut p̄ducit sed in causa agente. ex quibus pa-
tet q̄ non sufficit argumento vt arguens putat q̄
diuina essentia sit cōmunicabilis realiter et intri-
sece creature. nam non sufficit hoc ad p̄banduz
q̄ diuina essentia dicatur et sit forma intrinseca
creature quod argumentū pretendit. qm̄ sicut
deductum fuit in quinto notabili: licet diuinitas
sit forma et actus et cōmunicetur creature intri-
sece per quem modum dicit apostol^o 2°.
q̄ in christo hitat omnis plenitudo diuinitatis
corporaliter: non ideo sequitur q̄ diuina essen-
tia sit forma creature imo in tali consequentiā

cōmittit fallacia figure dictionis. sicut arguēdo sic. diuina essētia ē pater: ergo generat filium vel est pater filij. Itēq; valet secūda improbatio cōtra nos qui nō ponim⁹ q̄ omnis forma in forma tiua necessario anectit cōpositum resultās ex ipsa et eo quod informat. put. patet ex p̄mo notabili. ¶ Ad. 2^m argumētū et sex alia imediate sequētia respondēt q̄ quicquid sit de eoz. p̄cessu nā multas fallas et ineptas. p̄positiones et consequētiās assumūt: et tamē nihil cōtra nos cōcludūt. nā nō aliud ex omnib⁹ illis cōcludit̄ q̄ q̄ diuinitas et diuinū esse cōmunicari pōt creature non solum participatiue in aliq̄ eius similitudine: sed ipsa etiā in se: q̄d nos nō negam⁹ imo cōcedim⁹ q̄ d̄ facto diuina essētia et diuinū esse essētiāle fuit cōmunicatū et vnitū creature. s. humanitati xp̄i. nō enī p̄sone diuine habēt aliud esse q̄ essētiāle q̄d est vnū numero in trib⁹ p̄sonis: neq; distinguit̄ in diuinis esse existētie vel subsistētie in esse essētiāle et in cēp̄sonale. put. S. Tho. notat 3°. p. q. 17^a. ar. 2°. ad. 3^m. Et de potētia dei. q. 9^a ar. 5°. ad. 19^m. et tamē hoc a nobis cōcesso: non inde sequit̄ q̄ diuinitas cōmunicet̄ vel cōmunicari possit creature vt ipsi⁹ forma intrinseca. neq; q̄ diuinū esse cōmunicet̄ formalit̄ et intrinsece creature quod n̄ ē cōclusioni repugnaret. ¶ Ad. 9^m dicit̄ q̄ minor. p̄positio ab arguēte assūpta ē falsa. et ad eius p̄bationē d̄ ad minozē q̄ licet nō sit de rōne forme actuantis q̄ sit cōstitutiuā tertie entitatis: est tamē de ei⁹ ratione q̄ sit cōstitutiuā ei⁹ rei cui⁹ vere ē forma. Itēq; aliquid p̄bat cōtra hoc duodeci media ab arguente inepte et inaniter ducta. nā non aliud ex omnib⁹ illis concludit̄ q̄ q̄ non sit d̄ rōne forme actuantis: eē cōstitutiuā tertie entitatis q̄ sit alia a forma ipsa et ab eo quod informat et actuat. hoc autē n̄ ē responsioni nō repugnat cōtra quam nō sufficit p̄bare q̄ de ratione forme actuantis intrinsece nō sit esse constitutum alicui⁹ tertie entitatis: sed q̄ nō sit cōstitutiuū eius rei cuius ē forma et actus. nam dato q̄ forma sit cōstitutiuā eius rei quam informat et actuat etiā si nō sit cōstitutiuā tertie entitatis: necessario sequit̄ q̄ hēat rationē partis et imp̄fecti. Sed qz quintū mediū videt̄ probare aliqd̄ cōtra hoc: respondendū est ad illud. dicim⁹ enī q̄ p̄cedit ex falso supposito q̄. s. nos dicimus q̄ forme accidentali repugnat esse actum constitutum simpliciter et absolute. imo dicimus q̄ forma accidentalis cōstituit subiectū in esse accidentali et facit cōpositionē cū subiecto q̄ cuius non cōstituat tertiam entitatē. et de hoc dictū fuit in p̄mo notabili. ¶ Ad. 10^m argumētum p̄n-

cipale dicit̄ q̄ motiū ibi tactū est sufficiens. et ad ei⁹ improbatōnē negatur assumptū. Itēq; valet ei⁹ p̄bationes. non p̄ma tum qz licet alia sit habitudo forme ad materiā et alia ad cōpositum q̄ cōsequit̄ ex illa: et tamē ipsa forme cōmunicatio et informatio et actuatio: eadē est realit̄ et materie et cōpositi. forma enī informādo et actuādo materiā: eo ipso actuat et cōstituit cōpositum. et idē agere. i. actio agētis est et ad materie informatōnē et ad actuatiōnē et cōstitutiōnē cōpositi. vnde falsuz ē q̄d arguēs in h̄mōi. p̄batione assumit. tum etiam quia quāuis ytraq; cōmunicatio esset alia et alia: non ideo sequit̄ q̄ secunda esse posset sine p̄ma. sicut nec emanatio p̄pe passionis eē potest sine substātie generatione: licet vna nō sit alia. tū tertio qz dato q̄ alia esset cōmunicatio forme respectu materie et alia respectu cōpositi et q̄ secunda cōmunicatio eē posset sine p̄ma: non inde p̄batur q̄ talis forma actuet sine informatiōne. qz ipsa cōmunicatio forme f̄z quā actuat cōpositum: ē ipsius cōpositi informatio. p̄ hoc enim q̄ forma vt albedo cōmunicatur subiecto et ipsum actuat: informat subiectū. naz eius cōmunicatio et actuatio ē p̄ inherētiam vel inexistētiā q̄ eē non pōt sine ipsius informatiōne. Et per hec patet nullitas secunde p̄batiōis que sentētiāliter eadē est cum p̄ma. Itēq; valet tertia p̄batio. assumit enim falsum sicut patet ex respōsione ad p̄mam. p̄bationem. imo forma ex hoc q̄ est actus formalis materie: ē causa formalis cōpositi sicut ibi deductum fuit. Fallum ē etiā secundū quod assumit q̄. s. materia nō ex hoc q̄ materia: ē in potentia ad esse forme sed ad eē cōpositi. nā non est aliud esse forme ab esse cōpositi sed vtriusq; ē vnum et idē esse. put. S. Tho. notat cōtra gentiles libro. 2°. caplo. 68. Itēq; valet quarta p̄batio nā assumit falsum sicut et p̄ma. s. q̄ cōmunicatio forme ad materiā ē distincta a cōmunicatiōne forme ad cōpositū et q̄ secunda pōt esse sine p̄ma. hoc autē p̄batum ē falsum esse. Itēq; valet quinta p̄batio quā antecedens est falsum. et ad eius p̄bationem negatur assumptū. imo p̄ hoc q̄ forma informat materiā est causa formalis cōpositi nec aliter posset esse formalis causa cōpositi nisi informādo materiam. vnde in omnib⁹ his p̄bationibus arguens p̄cedit ex falsis ab eo confictis. ¶ Ad argumētum ante oppositum patet respōsio ex his q̄ dicta sunt in tertio notabili. Et in hoc articulo terminatur.

Distinctio sexta.

Arca se

xtam distinctio-
nem q̄rit̄ vtruz
in x̄po sint plu-
ra eē existentie
et arguit̄ q̄ sic
nam in x̄po aia
dat eē corpi cū
sit forma eius. s̄
non dat sibi eē
diuinuz cum sit

in creatū. ergo in x̄po ē aliud esse p̄ter eē diuinuz.
et sic in x̄po nō est tm̄ vnū esse existentie sed plu-
ra. ¶ In oppositū arguit̄. q̄z eē existentie ē rei p̄ se
existentis. si ergo in x̄po ē duplex eē existentie: erūt
in x̄po duo p̄ se subsistentia ⁊ due hypostasēs q̄d
ē hereticū. ¶ In hac questione erunt quattuor
articuli vt supra.

Quantuz ad ar

ticulū primū sit p̄ma cōclusio q̄
in x̄po nō est nisi vnū eē existen-
tie simpliciter. h̄ac cōclusionēz
tenet. S. Tho. in hac dis. q. 2.
ar. 2. ¶ Itē. 3. p. q. 17. ar. 2. Et de vnione x̄bi
incarnati. q. vnica. ar. 4. ¶ Itē quodlibz. 9. ar.
3. ¶ Secunda cōclusio ē q̄ in incarnatione x̄ps
nō assumpsit naturā humanā cuz omni entitate
positiua quā includit suppositū et persona huma-
na. h̄ec cōclusio accipit̄ ex dictis. S. Tho. disti.
p̄cedēte articulis. 2. et 3. Et. 3. pte. q. 2. arti-
culis p̄mo ⁊ 2. ¶ Itē de vni. ver. in. questione v-
nica articulo primo ⁊ secundo.

Quantuz ad ar

ticulum secundū arguit̄ contra
cōclusiones. Et quidē cōtra pri-
mā arguit̄ Scot⁹ pbando q̄ in
x̄po sit aliud eē existentie ab eē
eterno. p̄mo quia termin⁹ generationis ē esse
existentie vel aliqd habēs tale eē ex. s. physicoz
nā termin⁹ generationis ē aliqd eē p̄ generatio-
nē acq̄sitū. sed fili⁹ dei vere generat̄ ex matre tē-
poralit̄ s̄m Damas. li. 3. capto. 53. et illi⁹ gene-
rationis termin⁹ ē aliqd h̄is eē existentie nō autē
eē in creatū: q̄z illud nō fuit effectū p̄ generatio-
nē tēporalē. igitur aliud eē. ¶ 2. sic. nam viuere
viuētibus est eē. 2. de anima. sed in x̄po fuit alia
vita ab icreata: aliter nō essz vere mortu⁹. mors

enim ē priuatio vite. sed vita increata p̄uari nō
potuit et ita fuit in eo aliud viuere. ¶ 3. anima
x̄pi creabat̄. creatio aut̄ terminat̄ ad aliquod a-
ctualiter existēs. ergo fuit aliqua existentia actua-
lis anime in quātū terminās creationē. sed nō in
creata: ergo creata vel saltem alia ab increata.
¶ 4. illā naturā quā verbū p̄sonauit: tota trini-
tas p̄ducit in rōne cause efficiētis ⁊ cōseruātis. s̄
causalitas cause efficiētis ⁊ cōseruātis nō termi-
nat̄ nisi ad aliqd existere: et non in creatū. ergo
ad existere creatū. ¶ 5. si natura humana dimit-
teret̄ a verbo: nō oporteret sibi acq̄ri aliqd esse
p̄ generationē nec p̄ creationē. et tamen ipsa di-
missa ex quo dimissa ē: nō est annihilata nec est i-
potētia tantū vt anima antichristi ante creatio-
nem. ergo haberet aliquod eē in actu ⁊ nō nouū
quia p̄ nullā mutationē positiuam. ergo illud q̄d
modo hēt. ¶ 6. natura humana posset assumi
a verbo: et illa nō pōt manere eadē nisi maneat
sua existentia s̄m te. igit. ¶ 7. fundamētuz rela-
tionis naturalit̄ p̄cedit relationē et s̄m eē actua-
le relatiōis actualis. sed vnio ista fuit relatio a-
ctualis. igit̄ ei⁹ fundamētum p̄cessit naturaliter
s̄m eē actuale. sed illud fundamētum erat ipsa na-
tura relationis. igit̄. Confirmatur. quia p̄us na-
tura aia p̄ficit corp⁹: q̄z natura essz nata assumi.
et i illo p̄oz: forma fuit act⁹ materie: et p̄sequen-
ter dabat sibi eē q̄d nō corrūpebat̄ p̄ assumptio-
nem. ¶ 8. arguit̄ cōtra rationē opinionis tue. si
x̄bū hēt tm̄ modo respectū rōnis ad naturam as-
sumptā: cū p̄ respectū ratiōis nullū suppositū di-
cat̄ eē formaliter aliqd: ergo verbū in quātū est
homo nō essz formaliter aliqd. cōsequēs ē cōtra
illud capitulū de hereticis cū x̄ps tē. ¶ 9. quia
pars adueniēs toti ideo nō dat eē s̄ recipit: q̄z p̄-
ficiat̄ a forma toti⁹. q̄z si remaneret distincte sicut
p̄us: nō reciperet esse toti⁹ sed hēret esse p̄p̄iū v̄
nullū. s̄ natura humana vnita x̄bo nō informat̄
x̄bo sed manet simplicit̄ distincta. igit̄ vel nulluz
esse hēt vel hēt esse p̄p̄uz. ¶ 10. arguit̄ Aureol⁹.
q̄z eē est act⁹ essētie ita q̄ actuat essētiāz. modo
eē diuinū nō actuat aliquā naturā creatā. huma-
nitas vero ē potētial̄ eē respectu sui eē: ⁊ illd nō
amittit p̄ assumptionē. ¶ 11. q̄z tūc humanitas nō
possz assumi ab vno diuino supposito qui assume-
ret̄ ab oib⁹: cū in oib⁹ trib⁹ p̄sonis nō sit nisi vni-
cū eē. ¶ 12. arguit̄ ab alijs quoz argumēta reci-
tat Durād⁹. q̄z vnitas v̄ pluralitas ipsius esse in
x̄po aut attēdit̄ s̄m suppo^m aut s̄m naturas. si s̄z
naturas: cū plures nature sint in x̄po: ergo ⁊ plura
eē. si s̄m suppo^m: cōtra quia si vnitas suppositi ar-
guit̄ vnitatē eē: tūc pluralitas suppositoꝝ argue-

ret pluralitatem ipsorum esse. consequens est falsum quia tres persone divine cum sint tria supposita non habent nisi unicum esse existentie propter unitatem essentie. ergo unitas vel pluralitas ipsorum esse non attenditur secundum unitatem vel pluralitatem suppositi sed secundum naturam. ¶ 13°. quia agere supponit esse et est suppositi sicut et esse. sed in christo non obstante unitate suppositi preter agere divinum: est agere humanum. ergo in christo preter agere divinum est aliud esse humanum et sic plura esse. ¶ 14°. quod si natura humana que est in christo sibi derelinqueretur: constat quod haberet proprium esse existentie aliud ab esse divino. aut ergo illud quod habebat in divino supposito: aut aliud. si idem: habetur propositum. scilicet quod in christo preter esse divinum est aliud esse. si aliud: contra. illud quod amittit totum esse simpliciter quod prius habuit et acquirit totaliter novum esse quod prius non habuit: tale est vere corruptum et vere generatum. sed si humana natura sibi derelinqueretur: amitteret totum esse simpliciter quod habuit si in christo solum est unum et idem esse. scilicet divinum: et acquireret totaliter novum esse quod prius non habuit. ergo sic prius corrumpere et prius generare et sic non esset eadem numero que prius quod est inconueniens. minor patet sed probatur maior. quod sicut illud corrumpitur secundum quod quod amittit aliquod esse et non totum sicut cum aqua calida infrigidatur vel e contra: sic illud corrumpitur simpliciter quod amittit totum esse simpliciter quod prius habuit. et ite essentialia non potest manere vel conservari sine esse quocumque virtute. natura ergo humana amittendo totum esse quod prius habuit: aut est corrupta per amissionem primi esse: aut non sed requiritur quod sic amittat esse precedens quod nullo modo recuperet aliud. si prius defuit: habet propositum. si defuit secundum: contra. essentialia amittens omne esse et nullum recuperans: vere annihilatur quod natura nunquam potest manere sine aliquo esse ut dictum est. si ergo essentialia non corrumpitur nisi amittendo totum suum esse et nullum recuperando: nunquam poterit esse corruptio sine annihilatione: imo non differt unum ab alio quod est falsum. ¶ 15°. quod omnis generatio terminatur ad esse et omnis corruptio ad non esse. sed christus secundum humanam naturam vere fuit genitus et mortuus. ergo secundum eam habuit aliquod esse quod per generationem acquisiuit et quod per mortem amisit. illud autem non fuit esse divinum quia illud nunquam amisit: ergo preter esse divinum fuit in christo aliquod esse creatum. si vero dicatur quod per generationem temporalem christi acquisitum fuit christo esse divinum non fuit se quia illud prius habuit sed quia natura humana novam relationem habuit ad ipsum: contra. quia illud per ge-

nerationem acquiritur quod per corruptionem amittitur. sed esse divinum vel relatio ad ipsum non est amissa per corruptionem: ergo nec acquisita per generationem. et sic ex hac opinione sequitur quod christus non fuit vere natus nec vere mortuus. igitur etc. ¶ 16°. quia melius pertinet nature humane in christo habere proprium esse preter esse suppositi quam competat accidere preter esse preter esse suppositi quod competat accidere habere proprium esse in subiecto preter esse subiecti. sed accidens habet proprium esse in subiecto preter esse subiecti. ergo natura humana in christo habuit proprium esse preter esse divini suppositi. probatur minor. quod si accidens non haberet in subiecto aliud esse preter esse subiecti: tunc non posset a subiecto separari nisi corrumpere eum quod amitteret totum esse quod prius habuisset. hoc autem falsum est ut patet in sacramento altaris. igitur etc. ¶ 17°. quia intimius sequitur esse ad essentialia quam agere ad potentiam. sed in christo multiplicatur agere ad multiplicationem personarum. ergo in ipso multiplicatur esse secundum multiplicationem essentialium. ¶ 18°. quia plus dependet quantitas et omnia accidentia corruptibilia vel communia ab esse quam dependeat color a quantitate. sed color non posset remanere in substantia remota quantitate. ergo nec quantitas nec aliquod accidentis posset remanere in natura humana amoto esse quod intimius sequitur ad ipsam quam quodcumque aliud. cum igitur in natura humana in christo existente fuerit quantitas et reliqua accidentia: necessarium est quod in ipsa fuerit proprium esse quod pertinet ad omnia illa. ¶ 19°. arguit Joannes de neapoli. quod secundum Damascenum libro 3°. quod non est assumptibile non est curabile. sed quicquid est in homine est curabile cum totus homo fuerit curatus quantum ad totam suam realitatem. ergo tota hominis realitas fuit assumpta et sic assumpsit esse humanum creatum. haec rationes tangit Damascenus libro 3°. capitulo 18°. ubi dicit quod in assumptibilis enim et increabilis assumit. igitur totum hominem et quod huius est optimum ut totum saluum gratificet. ¶ 20°. quod inconueniens est subtrahere christo qui est perfectus homo ut dicitur in symbolo Athanasij maximam hominis perfectionem. sed hoc est esse. perfectio enim subalis maior est omni accidentali cum sit eius finis. inter perfectiones autem subales maior est esse quam essentialia cum sit eius actus. igitur etc. Confirmatur ratio per quoddam dictum Damasceni pape in quadam epistola que habet in historia tripartita libro 9°. titulo 15°. ubi dicit sic. huc. scilicet christus si quis in divinitate siue humanitate minus aliquid dixerit habuisse plenus diaboli spiritu diaboli habentem semetipsum filium demonstrabit. et Damascenus libro 3°. titulo 18°. deus perfectus et hominem perfectum dicentes christum omnino omnia dabimus et que patris naturalia et que matris

naturalia. ¶ 21°. quia p^{ri}mo ordine nature humana natura fuit pfecta quantum ad omnia sua naturalia et proprietates actuales vel accidentales q^uo assumpta alias fuisset assumpta imperfecta. sed sic accepta includit esse quia proprietates accidentales et actuales non insunt nisi existenti. igitur etc. ¶ 22°. quia natura substantialis est pfectior omni accidentali, sed accidentalis habet proprium esse non solum quando est per se ut in sacramento sed etiam quando est in supposito alteri nature. igitur et natura substantialis humana existens in supposito verbi habet proprium esse. probatur minor. illud quod persistit forme accidentali in eodem subiecto non potest formaliter pficere formam accidentalem. preexistens enim in eodem se habet per modum informati et non informantis ut patet de quantitate respectu qualitatis et de substantia respectu quantitatis. sed existere substantie preexistit omni forme accidentali saltem ordine nature et intellectus. omnis enim forma accidentalis inest existenti. igitur existere substantie non potest formaliter pficere formam accidentalem quacumque. esse autem comparat ad essentiam ut act^{us} ad potentiam et pfectio ad pfectibile ut pote ipsam existentem denominans. igitur forma accidentalis habet in subiecto proprium esse propter esse subiecti. ¶ 23°. quia quantitas in sacramento existit per idem formaliter per quod existebat quando erat in substantia panis. ergo e converso natura humana per idem existit in christo per quod existeret si esset per se et sic non per esse verbi. consequentia patet. quia sicut quantitas naturaliter est in supposito alteri nature et miraculose est per se sic est in supposito e converso. antecedens probatur. quia quantitas est in sacramento et non potest dici quod careat omni esse cum realiter existat in re natura. nec potest dici quod existat per esse substantie per quod erat ante. quia substantia non manet et est substantie inseparabilis consequitur ipsam substantiam quod quecumque proprietates sui subiecti. nec potest dici quod existat per aliud esse de nouo sibi adueniens quia sequeretur quod esset aliud ens si haberet aliud esse. relinquatur ergo quantum in se quia nullum aliud posset dari. scilicet quod quantitas existat per aliquod esse pfiens ipsam formaliter aliud ab esse substantie quod habebat etiam quando inerat substantie panis. et pari ratione humana natura existens in supposito verbi habet proprium esse preter esse verbi. hec ille. ¶ Contra secundam conclusionem arguit idem Scotus probando quod persona non addat ad naturam individuatam aliquid positivum ac per hoc quod christus assumens omnem entitatem positivam debitam humane nature individuate: assumpsit omnem entitatem positivam per

sone humane. et arguit primo quia si persona adderet ad naturam individuatam aliquid positivum: tunc aliqua entitas positiva esset in natura humana que non esset assumptibilis a verbo. isti enim ultime entitati quam addit persona supra vel ultra singulare: repugnaret contradictorie communicari sicut comunicatur natura supposito: et ita repugnaret contradictorie assumi. prout videtur esse inconueniens tunc quod contra Damascenum quod quod est inassumptibile: est incurabile. tum quod omnis entitas positiva creature: videtur esse eque in potentia obedientiali respectu diuine persone. ¶ 2°. quod sequitur quod natura que iam assumpta est a verbo: careret illa entitate positiva que tamen ponitur quasi ultima et actualissima et determinatissima in tali natura. et si non videatur inconueniens concedere naturam istam carere illa: arguitur quod ista natura non possit dimitti sibi si oportet sibi dari realitatem aliquam aliam ab ea quam habet: vel remaneret non persona. quia tunc non esset persona sine illa realitate et illam non habet nunc. ergo oportet illam dari de nouo illi nature dimissam. imo sequitur quod illa non posset dimitti vel esse personata quia talis realitas non potest esse realitas nature nec contineri per identitatem in aliqua natura cui non est eadem. quicquid autem non continet realitatem aliquam per identitatem: manens idem non potest eam continere per identitatem. ¶ 3°. quia sequitur quod natura intellectualis posset fieri et in nulla persona. nam prout naturaliter posset fieri et non sub illa realitate ex quo ista non ponitur formaliter eadem sibi. et in secundo instanti nature in quo assumitur a verbo: non esset necesse verbum eam assumere. posset igitur tunc illam non assumere et ita relinquere sibi. et sic non esset personata aliqua personate nec creata nec increata. ¶ 4°. quod nulla videtur entitas positiva que non sit possibilis dependere ad verbum ita comunicabilis eo modo que natura dei comunicari supposito ut que suppositum dei ens in natura puta humanitate dei homo et habet humanitatem dei hic homo. ¶ 5°. arguit Aureolus. nam dicit Aristoteles. 7° methaphisicorum quod in his que sunt per se: non differt quod quod est ab eo cui est. scilicet suppositum a natura. vbi commentator dicit commento. 10. quod fortes non est aliud quam rationalitas et aialitas que sunt quod dicitur ei. igitur terminus aialitatis et rationalitatis quasi importat licet fortes et id quod est: non differt realiter ab ipsa quod dicitur. ¶ 6°. quod Augustinus contra felicianum dicit. quia sicut totus homo transgrediendo peccauit: sic totus perijt et totus saluatoris beneficio indiguus et sic totum veniendo christus assumpsit. et Damascenus libro. 3° dicit quod in nullo eorum que platur in natura nostra deus verbum in principio defecit sed omnia assumpsit. totum enim totus assumpsit me et totum mihi unum

est: vt totus mihi saluū gratificet. et in elementario suo dicit q̄ domin⁹ miseratus pprius plasma: totum assumpsit quia egrotauit ⁊ totus curauit. quod enim assumptū est hoc saluauit. sed ille auctoritates non essent vere si assumpsisset naturā omissa aliquo positiuo. nō enim quicquid plātauit in natura assumpsisset nisi tot⁹ totū suscepisset. ergo psonalitas ⁊ totalitas non dicit aliqd positiuū additū nature. Et si dicat q̄ assumpsit totus qd̄ p̄tinet ad rationē nature non autes totū quod p̄tinet ad rationem suppositi: nō ualeat. tum quia p hoc cōfirmat q̄ suppositū non est aliquid positiuū plantatū in natura. alias falsus esset illud verbū: quicquid plātauit in natura nra assumpsit. tū quia generaliter verū est q̄ terminus indiuisibilis ē eiusdē generis cuz terminato 5° metha^o. vnde p̄ictus ē positio indiuisibilis simpliciter. linea uero positio diuisibilis tantuz fm longitudine. superficies uero est positio diuisibilis fm duas dimēssiones. corpus uero fm tres et sic sunt eiusdē generis. similiter vltimū aque q̄ clauditur ⁊ terminat est indiuisibile aque ⁊ aliqd p̄tinentens ad naturā aque. igitur termin⁹ humanitatis est aliqd humanitatis. Cōfirmat quia cuz dicit q̄ terminatio humanitatis est aliud ab illa aut intelligit terminatio pura: et tunc sequit q̄ non sit aliud realiter ab eo qd̄ terminat. nō enim terminatio lineę differt realiter a p̄icto nec terminatio corporis a superficie. si uero intelligatur non pura terminatio sed aliqd subtractū additum humanitati p quod terminet sicut punctus additur lineę: sic est aliqd humanitatis vt argutum ē. ¶ 7°. si terminatio et psonalitas est aliq̄ entitas vel realitas: igit̄ ens. et si ē ens: ē qd̄ dicitur ⁊ quid vt patet. 7° metha^o. et sic sequitur q̄ realitas illa est qdam natura nā hic sumimus naturā p quidditate. vnde Boetius in de duabus naturis dicit q̄ natura ē cuiuslibet rei specifica p̄rietas. sed cōstat q̄ omnē naturā p̄t verbum assumere. igit̄ naturā humanā cum illa realitate poterit assumere. et si potuit non omisit. Cōfirmatur. qz si differunt realiter: posset deus ip̄a separare realiter absqz repugnantia p̄mi modi q̄ est cōtradictio. et sic separatim posset eam assumere cū quodlibet esset qd̄az qd̄ dicitur ⁊ quedā natura. ¶ 8°. si psonalitas p̄teitas vel terminabilitas aut totalitas esset aliquid reale positiuū dās nature humane q̄ sit suppositū: multa sequuntur incōueniētia. p̄mū est q̄ x̄bū diuinū nō posset supponere naturā humanā nec supplere vicem illi⁹ terminationis cū sit qd̄ subsistēs ⁊ non sola terminatio. Secūdū est q̄ x̄bū non esset hō.

nec ista esset cōcedēda fili⁹ dei est hō: cū terminatio illa si poneret nō esset hō. Tertiu est q̄ angeli et substantie separate in qbus fm p̄m non differt qd̄q̄ est ab eo cui⁹ ē: nō possent a x̄bo assumi. Quartū est q̄ p̄ma substantia nō h̄t et rōnē p̄me substantie p ip̄am essentiā sed p realitatē distinctā ab ea. et sic secunde substantie essent magis substantie q̄ p̄me. qz p̄ma in q̄m p̄ma nō esset suba cui⁹ oppositū dicit p̄s in p̄dicamētis. Quintuz est qz nulla res subsistit p se sed p aliud a se: sicut nec corp⁹ terminat per se p̄ superficie. vnde hec nō concedit corp⁹ terminat p se: ⁊ tamē hec cōcedit substantia subsistit p se. Sextū est q̄ natura subtracta illa realitate: h̄t et magis rōnem suppositi q̄ cōstitutū ex natura ⁊ ex illa realitate. suppositū nāqz ē qd̄ p̄mo et p̄ncipalit ⁊ maxime subsistat. natura aut est h̄mōi quoniā subsistat illi realitati cui t̄m cōpositū ex vtroqz nō subsistat cuz sit par se. Septimū ē q̄ suppositū esset quarta suba ex trib⁹ cōstituta. s. materia ⁊ forma et illa realitate. igit̄ cū ista sint obsona: non p̄t illa positio poni. ¶ 9°. p̄ncipaliter arguit. quia illa realitas aut esset de p̄dicamēto substantie aut d̄ alio p̄dicamēto: nō de p̄dicamēto substantie qz tūc essent tres substantie p̄ductionē. s. materia ⁊ forma ⁊ illa realitas. et q̄ta esset directe in p̄dicamēto. s. cōposituz: quod nō legit p̄s alicubi dixisse imo nō videt posuisse nisi duas p̄ reductionē. et Boetius sup p̄dicamēta cū diuisisset subam in materiā et formā et cōpositū: dicit q̄ relictis extremis egit actor de medio. nec mētionē facit d̄ illa realitate et tamē fecisset si esset in p̄dicamēto p̄ductionē. Nec p̄t dici q̄ sit d̄ alio p̄dicamēto qz tunc suppositū esset ens p accidēs: et p̄ma substantia cōponeret ex non substantijs in q̄m p̄ma substantia. ¶ 10. quia esse ⁊ essentia sunt idē fm rē. igitur si illa realitas p̄tineret ad esse cōpletū hominis: p̄tineret ad ei⁹ essentiā. et p̄ p̄s verbum diuisisset aliqd reale spectās ad essentiā hois qd̄ est erroneū. vñ Damascen⁹ dicit q̄ verbū assumpsit totū hominē imo ⁊ omnia positua que spectant ad hominem assumpsit preter peccatum. hec Aureolus in forma.

Quantuz ad ar

ticulū tertiu p̄mo notādū ē p̄ d̄ claratiōe p̄me cōclusionis q̄ vt accipit̄ ex dictis. S. L. i hac. d. q. 2^a. ar. 2°. ē qd̄ p̄tinet ad naturā rei: duplici sumit. vno modo p̄ essentia h̄z quā res ē qz p̄ act⁹ cōsueuerūt eoz p̄ncipia significari. et itez qz fm essentiam res d̄ esse id qd̄ est:

sicut humanitate petri⁹ dicitur esse homo. unde cum dicitur petri⁹ est homo vel homo est aial: verbum est non designat quod petri⁹ vel homo habeat esse in rerum natura: nam possunt esse huiusmodi oppositiones vel re petro vel homine non existere in re natura: sed designat quod humanitas est essentia petri et aialitas est essentia hominis. alio modo sumitur esse magis proprie pro actu essendi vel existendi quod scilicet res existit extra aiam secundum quod esse res dicitur simpliciter et absolute esse. i. existere in re natura et non esse hoc vel illud quod dicitur ut homo vel lapis. esse primo modo dictum cum sit realiter idem quod essentia: habet unitatem vel pluralitatem essentie ita ut si est una essentia in re: est unum tale esse: et si sunt plures essentie: plura sunt huiusmodi esse. unde quia in christo sunt due essentie et nature substantiales: ideo in christo esse essentie est duplex: diuinum. scilicet quod designatur cum dicitur christus est deus: et humanum quod designatur cum dicitur christus est homo. esse secundo modo quod est actus essentie quauis sit a natura vel essentia tanquam a principio a quo emanat et conueniat rei subsistenti per essentiam tanquam per principium formale quod non tamen est essentie vel nature tanquam eius quod est: sed isto modo esse est suppositi et rei subsistentis tamen modo. neque enim natura vel essentia dicitur esse aut dicitur ens. putatur dicitur ab actu essendi quasi ipsa sit ens: sed quia ea aliquid. scilicet suppositum est et est ens. et inde est quod unitas vel pluralitas huiusmodi esse accipitur et dependet ab unitate vel pluralitate suppositi in creaturis. et ratio est quia huiusmodi esse existentie in omnibus creaturis est accidens cum sit preter eorum essentiam. accidens autem unitas vel pluralitas numerica dependet et accipitur a proprio subiecto a quo accidens habet quod sit ens in rerum natura. nam secundum hoc aliquid dicitur ens: secundum quod dicitur unum. quia unum et ens conuertuntur secundum philosophum. 4. methaphisicorum. ¶ Aduertendum tamen putatur. S. Thome. notatur. 3. p. q. 17. ar. 2. in cor. Et 9. quodlibet. ar. 3. in cor. quod licet commune sit partibus rei subsistentis et eius accidentibus quod non habeant esse quasi ipsa proprie existant sed quia eis aliquid. scilicet suppositum existit: differenter tamen se habent partes et accidentia ad esse quod in supposito formaliter causant. quoniam esse quod conuenit supposito secundum partes suppositum integrantes: non pluraliter ad pluralitatem partium sed est unum tamen quo suppositum dicitur esse secundum plures partes. unum enim esse proprie habet iohannes a corpore et ab anima et a capite et a brachijs et a cruribus et a ceteris eius partibus quod est ipse esse hypostaticum et personale secundum quod unum esse: iohannes dicitur habere esse corporeum. esse animatum. esse capitatum. esse brachiatum et sic secundum alias denominationes partium. et si contingeret quod post constitutionem

personae iohannis adueniret ipsi manus vel pedes vel oculi sicut accidit in ceco nato iohannis. 9. ex his partibus non accresceret iohanni aliquid esse existentie sed relatio quedam tantummodo ad eas ipsas partes de nouo acquisite. diceretur. nunc iohannes esse non solum secundum partes quas prius habuerat: sed etiam secundum has partes nunc ei aduenientes. esse vero quod accidentia formaliter causant in subiecto: pluraliter ad pluralitatem accidentium. aliud est enim esse quod albedo formaliter dat subiecto ut petro: et aliud esse est quod dat illi musica: et aliud esse est quod dat fortitudo et sic de alijs accidentibus. et ita aliud esse est quo petrus est albus et aliud esse est quo est musicus et aliud quo est fortis et sic de ceteris. et ratio dicte differentie inter partes et accidentia est quia partes constituunt totalitatem et integritatem suppositi vel persone secundum quam dicitur esse unum quid completum. ac per hoc ab omnibus suis partibus habet suppositum quod sit aliquid unum totum subsistens. cum autem unius rei subsistentis unum sit tantummodo esse subsistentie et unum suppositi unum sit esse suppositale: consequitur necesse est quod unum sit esse existentie vel subsistentie quod hypostasis vel suppositum habet secundum omnes partes ipsum integrantes et eius totalitatem constituentem. si enim esse partium plura essent: plura essent entia ex partibus constituta quia ens dicitur ab actu essendi. neque esset unum totum ex partibus integratum quod esset contra rationem partium integrantes. cum enim partes sint partes totius: consequens est quod partes integrantes: unum aliquid totum sint integrantes. accidentia autem non sunt de integritate hypostatica subiecti nec per ea subiectum constituitur in esse simpliciter et suppositale sed in esse secundum quid. nec totalitas simpliciter et unitas suppositalis subiecti dependet ex accidentibus. immo si plura accidentia subiectum quod est unum supposito: pluraliter secundum quid. unus enim homo secundum suppositum et simpliciter: dicitur esse plures secundum quid si plura habeat accidentia. secundum quem modum philosophus dicit socratem esse alium in domo et alium in foro vel in teatro. ¶ Ex premissis inferimus quod quia in christo si fidem non est nisi unum suppositum et natura humana assumpta est in christo ad unitatem suppositi filij dei et unitur ei non accidentaliter sed substantialiter et hypostatice ac personaliter et facit ad totalitatem et integritatem suppositi christi secundum quod dicitur substantialiter deus et homo: quod secundum humanam naturam non adquisierit persona christi nouum esse personale existentie vel subsistentie. sed per assumptionem humane nature aduenit christo noua habitudo esse personalis preexistens ab eterno ad huma-

nam natura: ita ut persona xpi iam dicatur subsistere non solum secundum divinam naturam sed etiam secundum humanam. Ad horum autem planiorum intellectum animadvertendum est quod esse existentie secundum vocabuli proprietatem et etymologiam: dicitur esse extra intellectum, existere enim dicitur quasi extra sistere vel esse scilicet in re natura extra anime considerationem. Unde sic accipiendo esse existentie commune est ad esse substantie quod est subsistere et ad esse quod dat accidens subiecto.

Secundo Notandum est quod terminus generationis vel productionis primo et per se intentus: est suppositum quod secundum philosophum. 7° methaphisicorum per se et proprie generatur et producit. secundario vero et ex consequenti terminus productionis est ipse esse quod naturaliter consequitur suppositum et ab eius principijs emanat. sed considerandum est quod generatio vel productio dupliciter potest terminari ad suppositum subsistens, uno modo ut ipsam generationem aut productionem simpliciter et de novo habeat esse quemadmodum fit in generatione et productione simpliciter ut cum homo generatur ex homine leo ex leone et ignis ex igne et sic de ceteris que simpliciter et secundum se producantur in re natura, alio modo generatio et productio terminari potest ad suppositum subsistens non ut simpliciter subsistat vel de novo habeat esse in re natura: sed ut cum aliquo vel in aliquo aut secundum aliquid subsistat cuius quo vel in quo aut super quod: prius non subsistebat. sicut in nutritione viventium contingit. in nutritione enim animalis nullum suppositum generatur vel producit ut de novo per se subsistat sed suppositus prius per se subsistens: incipit per nutritionem subsistere in carne ex alimento aggregata. unde terminus nutritionis suppositum subsistens est non quasi per nutritionem simpliciter in esse productus: sed factus per nutritionem subsistens in aliquo in quo prius non subsisterat. consimiliter suo modo et in resurrectione lazari terminus ad quem: fuit anima non quasi per resurrectionem simpliciter in esse productus: sed prius existens sine corpore: factus est de novo existens cum corpore. idem et in resurrectione communi contingit. et isto secundo modo incarnatio et assumptio humanitatis christi: terminata fuit ad suppositum filij dei quod vere fuit terminus incarnationis et assumptionis. non tanquam per incarnationem vel assumptionem fuerit simpliciter in esse productus: sed prius ab eterno in esse subsistens: factus est in tempore in humanitate subsistens. et pari modo esse divinum potest dici ex consequenti terminus incarnationis et assumptionis humane nature.

unde non est universaliter verum quod terminus motus vel mutationis aut cuiusvis productionis sit per ipsam mutationem vel motum simpliciter in esse productus. put quidam minus considerantes obijciunt. sufficit enim ut deductum est quod terminus motus vel mutationis: sit qualitercumque per ipsam mutationem vel motum productus acquisitus vel communicatus: siue simpliciter siue secundum quid aut quomodo ad aliquid vel certo modo.

Tertio Notandum est ad predictorum declarationem quod esse existentie est esse quod res habet extra causas suas et extra intellectum considerationem in re. scilicet natura. unde existere dicitur quasi extra sistere. huiusmodi autem esse existentie est effectus forme per modum emanationis ab ea productus. omne enim esse est ab aliqua forma productum. S. Tho. docet in pluribus locis ut per philosophum. q. 4. 2. ar. 1. ad 1. et per sententiam dist. 17. q. 1. ar. 1. ad 1. Et in hac dist. q. 2. arti. 2. ad 1. et ideo sicut forma est duplex. scilicet subalis et accidentalis: ita et esse existentie duplex est. quoddam est a forma subali et hoc est esse simpliciter eo quod forma subalis constituit rem cuius est forma in esse et natura simpliciter. et quia res per formam subalem constituta est suppositum et per se subsistens: inde est quod esse existentie simpliciter: proprio nomine dicitur esse subsistentie. ita quod esse existentie simpliciter et esse subsistentie sunt idem re. unde omnis forma subalis dans rei esse existentie simpliciter: dat illi esse subsistentie. aliud esse existentie est a forma accidentali ab ea consimiliter deductum per modum emanationis quod modo procedenti est effectus formalis a sua causa formali. et huiusmodi esse dicitur esse super quod sit a forma que non est constitutiva rei simpliciter sed secundum quod. dicitur autem res constituta simpliciter per formam: quando per ipsam constituitur in esse totali et perfecto quod est esse substantiale suppositi. nam suppositum est quod habet rationem totum et perfectum in genere substantie. contra autem res dicitur constituta per formam secundum quid: quando per ipsam non constituitur in esse perfecto et totali quod est esse suppositi subale: sed in quodam esse accidentali ac partiali et secundum quid. Ex premissis inferimus quod quia forma eo ipso dat rei esse quod ipsa suo modo constituit siue simpliciter siue secundum quid: nam ut S. Tho. inquit contra gentes libro 2. cap. 4. forma dicitur esse principium essendi quia est complementum sube cuius actus est ipse esse: ideo si aliqua forma substantialis non constituit rem simpliciter. scilicet ut sit suppositum simpliciter et per se subsistens: talis forma non dat rei cui advenit esse existentie neque simpliciter cum non constituat rem in esse suppositali: neque esse existentie secundum quid cum sit forma subalis cui non est dare esse secundum quod.

vnde quia natura humana in xpo suppositū non cōstituit pfecte et simplicit̄ cū in xpo nō sit aliud suppositum pter q̄s diuinū ac eternū: ideo huma- na natura nullū eē existētie dat supposito xpi nec simplicit̄ nec fm̄ quid. ¶ Et ex his apparet q̄ q̄- dam decepti sunt ponētes in xpo duplex eē exi- tie simplicit̄. vñ fm̄ naturāz diuinā quod vocāt esse subsistētie: et aliud fm̄ naturam humanā qd̄ vt dicunt eē esse existētie nō subsistētie eo q̄ natu- ra humana suppositū xpi nō cōstituat. et putant isti q̄ bec fuerit mēs. S. T. quod certe falsuz esse cōuincit si scripta. S. Doc. recto oculo inspiciat̄ cū nullibi repiat̄ talis distinctio ab ipso posita. et lo- ques diuersis locis. S. Doc. de eē existētie suppo- siti xpi: nō inuenit̄ ab eo positū duplex esse exi- tie subale sed vnuz t̄m modo. imo in q̄ multis locis exp̄sse tenet̄ impossibile eē q̄ vnus rei sint plura esse subalia. Neq̄ iuuat sic opinantes qd̄ in. 9.º. quolibet vbi eū allegant dicat. S. Doc. q̄ nō est in xpo nisi vnū esse psonale. qm̄ ibi et vbiq̄ p̄ eo- dē accipit in re intellectuali eē psonale et eē exi- tie simplicit̄ siue eē subale. vñ eodē arti. 3.º. in q̄ alle- gat̄ cōcludēs sic dicit. eē ergo pprie et vere non attribuit̄ nisi rei p̄ se subsistēti. huic aut̄ attribuit̄ esse duplex. vnuz. s. esse resultans ex his ex q̄bus ei⁹ vnitas integrat̄ qd̄ ppuz eē suppositi subale. aliud eē est supposito attributū pter ea q̄ integrat̄ ipm̄ quod est eē supadditū. s. accidētale vt eē al- bū attribuit̄ forti cū d̄ fortis eē albus. qz ergo in xpo ponim⁹ vnā rem subsistētē t̄m ad cui⁹ inte- gritatē cōcurrit etiā humanitas qz vnuz supposi- tum eē vtriusq̄ nature: ideo oportet dicere q̄ eē subale qd̄ pprie attribuit̄ supposito: in xpo eē vnuz t̄m. hēt aut̄ vnitatē ex ipso supposito et nō ex na- turis. hec ille. vbi exp̄sse dicit q̄ eē subale in xpo eē vnū t̄m. si ergo humanitas daret supposito xpi a- liquod eē exi- tie cū illud fuisset subale naz subalit̄ illi aduenit et facit ad ipsi⁹ integritatez subalem put subale sumit̄ a suba q̄ est hypostasis: neces- sario sequerē q̄ i xpo essent plura eē subalia qd̄ ipse apte ibi negat. Et cōfirmat̄ qz parū infra di- cit q̄ humanitas in xpo ppuz esse non hēt. ergo fm̄ inētē. S. Tho. humanitas nō hēt in xpo esse exi- tie humanū. qz si sic haberet in xpo ppriū eē quod. S. T. absolute negat. Forte mouit istos sic opinātes id qd̄. S. Doc. dicit q̄ in vltimis x̄- bis d̄ terminatiōis articuli. ait enīz. et sic p̄ q̄ fm̄ opinionē secūda oportet dicere q̄ in xpo eē vnuz esse subale fm̄ q̄ eē est suppositi pprie. sed in veri- tate x̄ba ista nō illis suffragant̄. naz determina- tio illa fm̄ q̄ esse eē suppositi pprie: nō distinguit eē subsistentie ab aliquo alio esse substantiali qd̄ sit

esse existētie et non eē subsistētie: tanq̄ esse substi- stētie sit pprie suppositi nō aut̄ esse existētie. qm̄ omne eē exi- tie subale est pprie suppositi cui⁹ so- lius est pprie existere. put. S. T. in plerisq̄ locis expresse dicit. sed determinatio predicta distin- guit esse exi- tie substantialē qd̄ est pprie suppositi ab esse quidditatiuo essētie quod i xpo non eē v- num t̄m sed duplex fm̄ duas naturas. aliud enīz esse quiddatiuū significat̄ cum d̄r xps est de⁹: et aliud cū dicit̄ xps est homo. eē enim qd̄ dicitatiuū plurificat̄ in vna re fm̄ plures ei⁹ essentias et na- turas. nam h̄mōi esse est idē re cū essentia vt su- pra dictū ē. rō aut̄ predictē determinationis ap- posite fuit qz substāiale pōt denominari vel a sub- stātia q̄ est essentia seu natura vel a suba q̄ eē hy- postasis et suppositum. vnde cū. S. Doctor dixit̄ q̄ in xpo est vnū esse subale t̄m modo: ne ali- quis intelligeret de esse substāiali. put denomi- natur a substātia q̄ est essentia: addidit determi- nationē dicēs: fm̄ q̄ esse est suppositi pprie. q̄ si diceret esse substantiale dico fm̄ q̄ substantiale denominatur a substātia que est suppositum.

¶ Quarto Notandum eē p̄ declara- tione secūda conclusionis q̄ nomē nature de q̄ est sermo in n̄a questione significat̄ essentia vel qd̄ dicitatē rei: p̄ncipia eius essentialia indiuiduata t̄m modo cōplectēs. no- men vero p̄sone significat̄ subsistēs p̄pletū ac di- stinctū in naturarōnali. est enī p̄sone supposituz cōpletum h̄is naturarōnalem vel intellectualē distinctū a quouis alio supposito. cōplectitur er- go nomē p̄sone in suo significato naturaz indiui- duatam: et supaddit̄ ppriam et p̄ se subsistētiāz ac esse et suppositi vel hypostasis p̄fectionem ac complemētum et hypostaticam distinctionem. comprehendit enīz p̄sone omnia q̄ in re ip̄a sunt. ita q̄ si aliquid sit non a persona cōprehensum: id rei ipsi vnuz nō est. put. S. Tho. notat̄ in hac disti. q. p̄. ar. 3.º. in cor. manifestū est autē q̄ hu- iusmodi supaddita nature: sunt aliquid posi- tiuum. subsistentia naz rei et eius esse et p̄fectio hypostatica q̄ hypostasim et supposituz cōplet et ipsi⁹ ab alijs distinctio: rem posituā dicit̄. vñ qui ponūt p̄sonam distigui a natura p̄ solā rationem incōmunicabilitatis quia. s. natura cōmunicabilis est vt quo: p̄sone vero est incōmunicabilis et vt qd̄ et vt q̄: nō satis aduertūt ea q̄ nomē p̄sone ex pp̄a significatione et ex vsuloquēdi doctorū tam phorūz q̄ theologoz importat. omnes enīz idē significari intelligunt p̄ nomē hypostasis vel sup- positi in quacūq̄ nā: quod p̄ nomē p̄sone in na-

tura rōnali seu intellectuali. Et de hoc. S. Tho. dis. sequēti. q. p. ar. p. Et p. p. q. 2. 9. ar. 2. Et 3. p. q. 2. ar. 3. Et de potētia dei. q. 9. ar. 2. suppositū autē et hypostasis: omnes suprapositas entitates et realitates addit supra naturā etiam indiuiduatā in creaturis materialibus. in creaturis vero imaterialibus: aliquas illarū addit psona supra naturā quāuis nō omnes. Et d. hoc. S. Tho. in multis locis et in hac disti. q. p. arti. 3. Et 3. p. q. 2. ar. 2. in cor. Et quibz. 2. ar. 4. Facit ad ista qd. S. Tho. dicit opus. 37. de quatuor oppositis caplo. 4. in omnibz inquit creaturis sunt accidentia quedā pter illud qd spectat ad speciē rei. et in hoc differt omnis creatura a deo. vterius in ipsis creaturis est differentia. qz in quibusdā idē est res nature et natura ipsa fm id quod ad gen. p. tinet rei: licet res nature subz accidentiū fuerit. et sic differt res nature a natura quia in re nature accipit suppositū speciei cū oibz ipm cōtingētibz. et hec sunt accidentia oia q sequūtur indiuiduū. in alijs vero vt in rebz materialibus: differt indiuiduū siue res nature ab ipsa natura: nō solū p accidentia q contigunt ipm indiuiduū: sed p aliqd qd sui generis ē. hec ille. ¶ Ex premisis inferimz falsam eē imaginationē quādam dicētūz qz psonalitas sit quoddā vel ut extremū terminatū nature quē admodū pūctus lineę et lineę supficiē et corpis supficiēs. quasi psona sit ipsa natura: psonalitate terminata sicut quādā ipsius p. p. tate ac termino hoc inquā falsum est. cū enim sicut dictū est psona et suppositū concludat in sua entitate et naturā et multa alia cōstat q se hēat ad naturā sicut quoddā totū cuius ipsa nā est qdam pars: vel fm rē vt in cōpositis ex materia et forma vel fm modū significandi vt in creaturis spūalibz. punctus autē nō cōcludit et cōprehēdit lineā nec lineę se habet ad pūctum sicut ei pars. imo punctus est aliquid lineę scilicet terminus ei in lineā cōtentus extremitates lineę tenēs. et idē est d. lineā respectu supficiē et de supficie respectu corpis. vnde cū d. qz suppositū vel psona terminat naturā: non ē sensus verus qz suppositum vel persona sit quoddā ipsius nature extremū et terminus tanqz aliqd ei. sed sensus est qz indifferentiā et cōmunitatē nature qua multis cōmunicabilis est: suppositum et persona determinat et sub limitibz indiuidui cōcludit sicut totum partem et sicut res subsistens concludere et terminare dicitur illa que intra se complectitur et quibus determinatam subsistentiam p. bet.

Quinto Notandū est. put. S. T. dicit supra dis. 2. q. p. ar. p. sub arti. p. cū dicitur creatura assūptibilis vt posse assumi a verbo: nō significat p. verbū pōt aliqua potētia actiua creature. quia sola potētia infinita hoc facere potuit. neqz etiā significat potētia passiua natural' creature: quia nulla potētia passiua naturalis est in natura cui non res pōdeat potētia actiua alicuius naturalis agentis. vnde relinquit qz dicat in creatura solā potētiaz obediētie fm quā de creatura pōt fieri qcqd de vult. hec autē potētia obediētie cōrespōdet diuine potētie infinite que vt tactus fuit supra dis. 2. sub secundo notabili: et deducit illud. S. T. supra dis. p. q. 2. ar. 3. distinguit hz modū nōz intelligēdi in potētia absolutam q se extendit ad omne id qd est aliquid et in defectū potētie diuine non vergit: et in potētiam ordinatā p sapiētia et volūtate dei q se extendit ad illa precise q fm sapiētia et psciētia ac dei volūtate ordinata sunt fieri. vnde a potētia dei absoluta non excluditur nisi quod implicat cōtradictionē. qd nullo modo pōt esse aliquid: cū affirmatio et negatio vt sibi cōtradiciunt nihil sūt nec aliqū intellectū generent. ¶ Ex quibz inferimz cum. S. Doc. loco p. me allegato disti. 2. q. loquendo de potētia dei absoluta: deus potuit et pōt quācūqz creaturā et quācūqz entitatē creatā assumere. ac p hoc qz omnis creata entitas assūptibilis est a verbo aliquo modo assumptionis cū id cōtradictionem nō implicet. ex quo vterius sequit ad ppositū nōe questionis qz suppositatio et psonalitas humane nature. i. ipsa psona humana: assumptibilis fuit a verbo aliquo modo assumptionis et vnionis: quāuis de facto assumpta nō fuerit. p. batur illud. qm verbū personam hois assumere et sibi vnire aliquo modo vnionis: cōtradictionem nō implicat. nā si p. tradicōrie repugnaret: hoc esset vel quia repugnat psonam quoquo modo psonā assumere. vel qz repugnat duas psonas quouis modo eē vnitas. vel quia cōtradicōrie repugnat psonā creatā vnitā esse p. sone increate. sed neutrū istoz cōtradictionem implicat. nō p. mū. qm experimur et sensu percipimus qz vn' hō trahit ad se aliū et illū vnit sibi vel in vnū locū vel in vnā habitationē vt i vnā domū vel in vnū populū vel in vnā voluntatez et alijs qz multis modis. vñ et d. dño Iesu scriptum ē Abatthei. 4. qz diabolus assūpsit illū i sanctā ciuitatē et itez in mōtē excelsū: et matres ad vbera trahit et assumit infantes et brachijs sibi vnit. neqz repugnat scōz. tū qz videmz duas

et plures psonas esse ad inuicē vnitas aliq̄ modo vnionis. vnde ⁊ plures hoines quia ad inuicem in ciuitate vel loco vniuntur: vn⁹ populus dicunt. tū et magis quia etiā in vno corpe inanimato vel etiā animato multe psonae legunt vnite sicut multi angeli boni aut mali vt patet i arreptitijs quoz corporib⁹ illabūt. vnde ⁊ Marc⁹ 5° legitur q̄ multi spūs inundi simul torq̄bant hominē quēdā corpori ipsi⁹ illapsi. et in p̄gnantibus fetus suos intra viscera portatib⁹: due psonae matris. s. et nati sibi inuicē vnite sunt tēpore aliquo. neq̄ repugnat tertiū. qm̄ de⁹ cunctis rebus creatis vnū p̄ essentiā potētā ⁊ p̄sentia⁹ et intin⁹ eis ē. et angelis et hoīb⁹ sanctis speciali vnione vnū p̄ ḡsam ita vt ap̄lus dicat qui adheret deo vn⁹ spūs est. et Joānes in canonica p̄ma. q̄ manet in charitate in dō manet ⁊ de⁹ in eo. et q̄ plurime sunt auctoritates i sacra scriptura nō solū vnionem dei ⁊ hominū asseuerantes: sed ⁊ in habitationē ipsi⁹ intra hominū corda. vnde et opinio nestorij duas hypostases ponentis in x̄po diuinā. s. et humanā neq̄ a magistro neq̄ ab alijs doctorib⁹ habet p̄ impossibili aut cōtradictionē implicante: quāuis erronea ⁊ heretica censeat. et nō qz posuit illud fuisse possibile: sed qz posuit id factū fuisse in incarnatione verbi dei. Et videt̄ tamē nobis q̄ illo modo assumptionis et vnionis. s. ad vnitatē psonae q̄ humana natura a filio dei est assumpta ⁊ sibi s̄ catholice fidei veritatē vnita: repugnat contradictione psonae hominis posse assumi: re assumpta integra p̄ omnia et incorrupta manēre. nā aliqd̄ assumi ad vnitatē psonae alteri⁹: est ipsum cū illo vnā psonā fieri. hoc aut̄ repugnat ei qd̄ ponit̄ psonā integrā et incorruptā omnino assumi. nā ex hoc posito: necessario sequit̄ in termino assumptionis duas esse psonas assumptā ⁊ assumētē ⁊ nō vnā tantū psonā quod repugnat assumptioni et vnioni q̄ est ad vnitatē psonae.

Quantus ad ar

ticulū quartū respōdendū est obiectionib⁹ aduersariorū. Et quidē ad p̄mū Scoti dī ad maiorē q̄ termin⁹ generationis ē directe et p̄ se suppo^m hīs eē exītie. et ex cōsequētū ip̄z eē dī termin⁹. s̄ sicut deductū fuit i sc̄do notabili: aliqñ termin⁹ generationis vel p̄ductionis est ens ⁊ eē simpliciter. aliqñ vero est ens ⁊ esse s̄m qd̄ vel in aliquo aut q̄m ad aliqd̄. et s̄m hoc ad minorē dicim⁹ q̄ termin⁹ generationis tēporalis filij dei ex matre: ē aliqd̄ hīs esse exītie in-

creatū non tanq̄ p̄ipam generationē fuerit hīs esse simplr̄ s̄ hīs esse in aliquo. s. in humanitate. Sic in sentētia rīdet. S. L. ad simile argumētū 9° q̄libz. ar. 3° ad. 3^m. Ad. 2^m rīdet. S. Tho. eodē q̄libz et ar. ad p̄m. q̄ nō est idē iudiciū d̄ vi uere et d̄ esse: licet viuere in viuētib⁹ sit esse. quia viuere dicit eē quoddā specificatū p̄ speciale esse dī p̄ncipiū et ideo diuersitas vite consequit̄ diuersitatē p̄ncipioz viuēdi. sed esse magis respicit suppositū subsistēs. hec ille. et stat respōsio in hoc q̄ viuere dicit eē specificatū. s. vite cōnotādo p̄ncipiū formale viuēdi. et qz hīmoi p̄ncipiū in x̄po ē duplex. s. natura diuina et natura humana: ideo viuere seu vita in x̄po dicit̄ duplex rōne cōnotati. esse vero dicit actū essendi simplr̄ nō cōnotādo p̄ncipiū essendi formale. et qz est actus solius suppositi qd̄ est vnū t̄m̄modo in x̄po: ideo eē exīstentie non est duplex in x̄po sed vnū t̄m̄. Ad 3^m dicit̄ q̄ sicut dictū est de termino generationis: ita ⁊ termin⁹ creationis pot̄ esse vel actualiter exīstēs simplr̄ vel actualit̄ exīstēs in aliquo aut s̄m aliqd̄ et certo modo. vñ cōcedim⁹ q̄ fuit aliqua exīstia actualis anime in q̄m terminās creationē: sed negam⁹ q̄ nō fuerit increata. imo dicimus q̄ ad exīstia⁹ increatā diuini suppositi terminata ē creatio anime. simul enī anima x̄pi ⁊ creata est ⁊ ad vnitatē diuini suppositi ē assumpta simul cū corpore. Ad. 4^m cōcedim⁹ maiorē ⁊ minorē p̄positiones. sed negam⁹ id quod arguens cū minore subsumit. s. q̄ tale exīstere nō ē increatū. Ad. 5^m cōcedimus totū p̄cessum vsq̄ vbi arguens subsumit ⁊ nō nouū quod nos negamus. et ad ei⁹ p̄bationem dicim⁹ q̄ p̄ solā separationē a diuino supposito: humanitas in illo casu acquireret nouū esse quēadmodū cōtigit etiā in creatis in separationē partū a toto. ram⁹ enī p̄ solā separationē eius ab arborē: acquirat esse p̄ se et sit suppositus. sic respondet. S. L. ad simile argumentum disti. p̄cedente. q. 3°. ar. 3°. ad. 3^m. Ad. 6^m dicit̄ q̄ minor ē falsa ⁊ petit p̄ncipiū. cum enī p̄puz eē exīstētie humane nature sicut ⁊ omnis rei create sit accidens et nō de eius essentia: nulla recta consequētia inferri pot̄ q̄ nō manente p̄po esse humanitatis: nō maneat eadez humanitas in essentia. Ad. 7^m cōcedim⁹ totā deductionē. nō enī aliqd̄ contra nos cōcludit. cōcedim⁹ enī q̄ assumptio humanitatis in x̄po p̄cessit naturalit̄ sicut fundamētuz relationē vnionis et s̄m esse actuale: verūtamen hīmoi esse sunt increatū. s. diuini suppositi ad quod facta est assumptio. Ad confirmationem concedimus totū p̄cessum sed nihil contra nos cōcludit. naz illud

esse quod forma dabit materie in illo priori: nō est esse existētie sed esse essentie. s. esse animatū. Accipitur hec responsio ex dictis. S. Thome. 3^a parte. q. 17^a. ar. 2°. ad. 4^m. Ad. 8^m dī q̄ pcedit ex falsa imaginatione quasi nos dicamus q̄ unio nature assūpte ad suppositū diuinū: fuerit p respectū precise. hoc autē falsum est vt in precedente articulo satis dictum fuit. vnde filius dei est homo et homo ē filius dei: non p̄pterea q̄ referunt ad inuicē relatione vnionis sed quia vere z realiter z substantialiter sunt vnū vnitate suppositi ad quod cōsequitur relatio vnionis vt in eo articulo dictū fuit. Ad. 9^m dicit ad minozē q̄ licet natura humana assūpta non pprie informatur verbo: substantificat tamen in verbo z fit vnū supposito cum verbo. vnde falsum ē q̄ maneat a verbo simplr distincta vt arguēs desipit. exemplū aut. S. Doc. de pede vel manu a toto corpore absca: nō adducit tanq̄ sit p omnia simile sed quia simile est q̄ ad hoc q̄ manus vl pes aut alia pars separata a toto: habet ppuz eē distinctū ab esse toti. et vnita vel reunita toti: nō habet eē ppuz neq̄ dat toti aliud esse existētie q̄ prius nō hēret imo ipsa participat esse totius. Ad. 10^m q̄ est Aureoli dī q̄ antecēdēs ē falsum in eo q̄ dicit esse existētie actuare essentiam. nō enī eē actuat nisi illud q̄ est. essētia aut non ē q̄ est. dī vero eē act^o essentie: non tanq̄ ei^o q̄ est s̄ tanq̄ pncipij formalis quo aliquid ē. et quāuis eē diuinū nō actuet humanā naturāz actuat tñ fm modū intelligēdi diuinū suppositū in quo humana natura vere subsistit. videt aut arguēs falli putans q̄ humana natura a xpo assumpta indigeat informari et actuari p aliquod esse. hoc aut ē falsum. qm vt dictū est natura humana nō est in xpo sicut res p se subsistēs cui pprie conuenit informari et actuari p esse. sufficit enim ad hoc q̄ natura humana sit in xpo actu q̄ sit in diuino supposito q̄ informat et actuat per esse vt dictū ē. quē admodū albedo dī actu quāta p accidēs nō quasi p̄p̄ informat et actuet per quātitatē s̄ qz ē actu in suba q̄ informat z actuat p quantitātē. Ad. 11^m respōdet. S. Tho. i in hac dis. q. 2^a. ar. 2°. ad. 2^m q̄ quāuis vnū sit esse dei p̄ris et hominis xpi: humanitas tñ vnū esse diuino inq̄ est in psona filij nō absolute put ē idē q̄ essentia. et ideo nō sequit q̄ humanitas vnū p̄ri. et stat solutio in hoc q̄ quāuis esse diuinū sit omnino idē in trib^o psonis sicut z ipsa essentia: et tñ in qualibz psona hēt p̄ptatem relatiuā adiūctāz cū qua nō est in alia psona. et ideo pōt aliquid sibi vniri in vna psona q̄ non

habeat sibi vnitum in alia. humanitas aut assūpta vnū esse diuino nō absolute sed put ē in psona filij et rōne p̄ptatis ei^o psonalis. ac per hoc vniri pōt esse diuino ita q̄ nō vnū patri. Ad. 12^m respōdet. S. Tho. 3^a p. q. 17^a. ar. 2°. ad. 3^m q̄ licet in xpo sit vnū tñ esse p̄pter vnūz tñ modo suppositū q̄ in xpo est: nō inde sequit q̄ in trib^o psonis diuinis p̄pter pluralitatē suppositorū sint plura eē existētie. et stat responsio in hoc q̄ qz in psonis diuinis eē existētie ē aliquid absolutūz ideo sequit vnitatē essentie q̄ est aliqd absolutū z nō pluralitatē psonaz q̄ sūt supposita relatiua. Et si arguat q̄ eē existētie cōnumerat ei q̄ ē p se subsistēs: respōdemus q̄ est verū sed ipsa eēntia diuina est vere p se subsistēs et eius ratiōe qz scilicet est idē re cū relationibus quib^o cōstituūt psonē: ipse relationes sunt p se subsistēs ita q̄ ratio subsistēdi p se ē in diuinis psonis ab ipsa essentia fm modū intelligēdi. p̄pter q̄ consequit eius vnitatē et nō pluralitatē suppositorū. vnde si argumentū valeret: nō minus cōtra arguentem q̄ cōtra nos militaret. qm ex ei^o p̄cessu pbarentur plura esse subsistētie in diuinis psonis q̄ est erroneū sicut et plura eē existētie in xpo. nā sicut ipse tenet q̄ esse existētie cōnumerat nature: ita z tenet q̄ esse subsistētie cōnumerat supposito. et ideo ponit duplex esse existētie in xpo fm duas eius naturas: et vnū tñ modo esse subsistētie p̄pter vnitatem suppositi. ergo sicut sunt in diuinis tres psonē et tria supposita: essent z tria eē subsistētie q̄ est hereticū. Ad. 13^m respondet. S. Tho. infra dis. 18^a. ar. p^o. ad. 2^m. et. 3^m. Et. 3^a p. q. 19^a. ar. p^o. ad. 3^m. et. 4^m. Et. 9° quibet. ar. 3°. q̄ opatio est hypostasis subsistētis sed fm formam z naturā a qua opatio specē recipit: et ideo a diuersitate formaz seu naturaz est diuersa species opationū. quia ergo in xpo sunt due nature diuina. s. et humana: ideo in xpo sunt plures operationes specē differentes. neq̄ est simile de esse et de opari. quia quāuis vtrūq̄ sit suppositi ab aliqua natura aliter tamē et aliter. nam esse ē terminus cōstitutionis suppositi z ipsius vnitatis cōferens ad ei^o cōplementū ac p hoc consequitur vnitatem suppositi. opatio aut est effectus q̄ daz suppositi iam constituti fm aliquā formā vel naturāz determinat^o. et ideo pluralitas opationū non p̄iudicat vnitati suppositi. Ad. 14^m dicimus q̄ in casu illo humana natura a diuino supposito dimissa habuisset aliud esse ab esse diuino q̄ prius habuit. s. esse humanum. et ad hui^o improbationem dicitur q̄ assumptum est vtz quādo amissio prioris esse contingit cum amissione

sui principij formalis. sed si idem formale principium manet quod prius erat in re: non sufficit amissio prioris esse et acquisitio noui ad veram rei generationem et corruptionem. sicut patet in diuisione magnitudinis ubi partes diuise amittunt esse quod prius habebat totum magnitudinis et acquirunt nouum esse absque earum vera generatione et corruptione. et pari modo contingit quum ramus ab arboze abscinditur. et de hoc. S. Tho. opus. 42. de natura generis caplo. 16. vnde probatio maioris nullam vim habet. quum assumptum non est verum nisi quum cuius esse amittitur formale principium ut dicitur est quod non contingit in proposito nostro. Quod autem arguens addit de essentia quod non potest conservari quacumque virtute sine esse: non est ad propositum. quum in casu arguentis natura humana non maneret sine esse. nam in ipso eodem instanti quo dimitteret a verbo: acquireret proprium esse hominis per ipsam humanitatem constituti. Ad illud autem quod vltimum arguens querit: respondemus quod natura humana in casu dato: per amissionem primi esse. scilicet diuini non fuisset corrupta. et ad huius impugnationem dicitur quod supponit falsum quasi nos diceremus quod in casu arguentis natura humana amitteret totum esse quod prius habebat et nullum recuperaret. hoc autem verum non est. imo dicimus quod eo ipso quod primum amitteret: secundum recuperaret. dicimus etiam quod essentia non vere corrumpitur nisi amittendo totum suum esse et nullum recuperando secundum se totam. et cum inseritur quod tunc non potest esse corruptio sine annihilatione: consequentia est falsa. nam corrupto aut separato vno principio essentiali: res est vere corrupta: et tamen non est annihilata manente principio alio ut materiali quod materia naturaliter neque corrumpitur neque generatur. et inde. S. Tho. probat prima parte. quod c. iiii. arti. vltimo quod nulla res naturaliter in nichilum omnino redigitur. ¶ Ad. 15. dicitur quod responsio ibi data bona est: dum tamen in generatione temporali christi et in morte eius cum acquisitione vel amissione relationis nature humane ad verbum: fuerit etiam acquisitio vel amissio suppositionis eius et vnitatis personalis diuini suppositi ad quam natura humana per natiuitatem christi ex virgine est assumpta. et ad huius responsionis impugnationem dicitur quod minor est falsa. imo per mortem christi vniio nature humane ad verbum et eius relatio ac suppositio amissa fuit: quamuis et vniio et suppositio corporis et anime seorsum ad verbum manserit. vnde videtur arguens falli putans quod natura humana nihil aliud importet quam corpus et anima: et totum nihil aliud dicat quam eius partes quod falsum est. ¶ Ad. 16. dicitur quod assumptum est falsum loquendo in christo. imo melius et rationabilius

competit accidenti habere vel dare proprium esse propter esse suppositi: quam competit nature humane. quum accidentis in christo habet quicquid habet in alijs hominibus. scilicet subiectum in actu. et ideo nimis si det esse proprium in christo quod datur in alijs hominibus. sed natura humana non habet in christo proprium suppositum. scilicet humanum quod habet in ceteris hominibus. ac per hoc non datur in christo proprium esse existentie quod ab ea emanat et consequitur eo ipso quod suppositum constituit et non aliter ut in tertio notabili deductus fuit. verum tamen natura humana in christo datur aliquid melius quam sit esse accidentium. scilicet esse essentie ut esse hominem quod est esse in genere substantie. ¶ Ad. 17. patet responsio ex his que dicta sunt ad. 13. ¶ Ad. 18. dicitur quod maior est falsa si loquatur de esse existentie proprio substantie create et loquendo de dependentia naturali. sicut patet in accidentibus sacramentalibus que post consecrationem remanent sine actuali dependentia ad esse existentie quod prius habebat suba panis et vini: quamuis esse cum quo remanent sit conformis illi in virtute et efficacia. color vero manere non potest remota quantitate. ¶ Ad. 19. dicitur ad minorem quod loquendo de homine alio a christo nam in christo nihil fuit curabile: quicquid est in homine est curabile: vel in se vel in ipsa natura que assumptibilis fuit. vnde per humanitatem assumptam a christo totum quod est in ceteris hominibus fuit curabile in natura eorum curata. Auctoritas autem Damasceni debet intelligi sic. quod non est assumptibile: non est curabile in se et per se. est tamen curabile in alio et per aliud. scilicet per naturam et in natura que fuit assumptibilis. ¶ Ad. 20. dicitur quod sicut suppositum nature humane in christo nobilius et perfectius est quam suppositum proprium humane nature et ideo natura humana perfectior est in christo quam esset in supposito proprio: ita et dignior et perfectior est cum esse suppositi christi quam cum esse suppositi proprii. vnde per hoc quod natura humana non habet proprium esse in christo: non est minor perfecta imo perfectior est quam in alijs hominibus propter esse diuinum cui est vnita mediante supposito. et accipit ista responsio ex dictis. S. Tho. 3. p. q. 2. ar. 2. ad. 2. ¶ Ad. 21. negatur assumptum quam ad actualitates et proprietates suppositales. imo ordine nature prius natura humana intelligitur assumpta et vnita supposito diuino quam eiusmodi haberet actualitates cum sibi a supposito sint communicate. neque tamen ideo sequitur quod fuerit assumpta imperfecta. nam etiam si constringamus cum arguente aliquod signum potestatis nature humane antequam assumeretur: in illo non deberet dici imperfecta quamuis non habuisset proprium esse: quoniam pro illo signo non debuit illud habere. quemadmodum neque catulus dicendus est cecus aut visus priuatus ante nouem dies eo quia pro tunc non est aptus natus

visum habere. et tamen verum est q̄ huiusmodi signa sunt ficticia. nam in vno ⁊ eodē instāti natura humana fuit in rerum natura ⁊ assumpta a supposito verbi ⁊ p̄fecta omni perfectione intrinseca essentiali ⁊ accidentali. ¶ Ad. 2. 2^m patet responsio ex solutione ad. 16^m. ¶ Ad. 2. 3^m negatur cōsequētia qz nō est simile de quātitate in sacramento ⁊ d̄ natura humana in x̄po. qz quātitas q̄ est in sacramento: habuit prius. s. ante cōsecrationem aliquod esse actu in quo potuit virtute diuina p̄manere. sed humana natura assūpta: nullum esse actu habuit ante assūptionē. qz sicut dictū est simul fuit ⁊ assumpta fuit. imo qz assūpta fuit: fuit actu in reꝝ natura. cum ergo nulluz habuerit esse actu p̄p̄m ante assūptionē: nō potuit post assūptionem in eo p̄manere. vñ argumentū peccat p̄ dissimile. ¶ Ad argumenta contra secundā cōclusionē ad p̄mū Scoti negat cōsequētia capiēdo consequēs simpliciter ⁊ absolute sicut iacet. et ad eius p̄bationē dicit q̄ quāuis illi entitati quā addit persona supra naturā repugnet cōtradictorie cōmunicari sicut cōmunicat̄ natura supposito: non tamē ei repugnat cōmunicari simpliciter ⁊ absolute. i. omni modo cōmunicationis. ac per hoc nec repugnat illi entitati assumi simpliciter ⁊ absolute: sed bene repugnat assumi sicut natura a supposito. et de hoc dictum est in quinto notabili. Ad auctoritatē Damasceni q̄ videtur loqui de assūptione q̄ facta est a filio dei: patet responsio ex his q̄ dicta sunt ad. 19^m. ¶ Ad. 2^m dicitur q̄ nullū inconueniēs ē nobis naturam humanā assūptā carere illa entitate positua. et cū arguitur q̄ natura assūpta nō posset a verbo dimitti nisi daretur sibi aliq̄ alia realitas de nouo ab ea quam habet in supposito x̄pi: cōcedimus. et cū arguit̄ cōtra quia talis realitas non pōt esse realitas nature: dicimus q̄ licet non sit realitas nature p̄ idētitatem vel sicut de essentia eius: est tamen realitas nature. i. a natura causata sicut a p̄cipio formali et ē realitas suppositi sicut subiecti ⁊ eius quod est talez habens realitatem. ¶ Ad. 3^m dicitur q̄ si in p̄ma consequētia loquatur de persona nature intellectuali p̄p̄ria: concedimus consequētia s̄ nihil contra nos cōcludit. si autem loquatur de persona simpliciter ⁊ absolute siue p̄p̄rie siue alterius nature: neganda est cōsequētia. neq̄ valet eius p̄batio. quia presupponit falsum q̄. s. natura intellectualis in primo instanti fiat in rerū natura et in secūdo assumpta fuerit a verbo. hoc autem falsum est nam in vno ⁊ eodē instanti humanitas x̄pi fuit et assumpta fuit. vnde argumē-

tum non p̄cedit. ¶ Ad. 4^m dicit q̄ assumptuz ē verū q̄^m ad p̄imā partem sed est falsum q̄^m ad secundāz. nam aliqua entitas positua est q̄ non sit cōmunicabilis supposito verbi: eo modo q̄ natura dicit̄ cōmunicari supposito quāuis alio modo sit ei cōmunicabilis. sicut esse existētie nō est cōmunicabile diuino supposito eo modo quo natura dicitur cōmunicari supposito sed bene alio modo. vnde argumētum p̄cedit ex falso. ¶ Ad. 5^m quod ē Aureoli dicit q̄ auctoritas p̄bi ⁊ cōmentatoris debet intelligi de differentia rei et rei habentū diuersas essentias. vñ. 3^a. parte. q. 2^a. ar. 2°. in cor. S. Tho. inquit loquēs de cōpositis ex materia et forma. in talibus etiā fm rē differunt natura et supposituz: nō quasi omnino aliq̄ separata sed quia in supposito includitur ipsa natura speciei ⁊ supaddunt quedā alia q̄ sunt preter rationem speciei. vnde suppositū significat vt totū habēs naturā sicut partē formalez et partē sui. et p̄pter hoc in cōpositis ex materia ⁊ forma: natura non p̄dicatur de supposito. hec ille. Vel respōdendū est ad auctoritates p̄bi sicut. S. T. r̄idet ex ipsis verbis p̄bi in cōmento loco allegato. 7° metha. et multū expresse quolibz. 2°. ar. 4°. in corpe q̄ p̄bi loquit̄ in his q̄ dicuntur p̄ se ⁊ nō p̄ accidens. i. in rebus in quibus nullū accidens inuenit̄ sicut est in deo. in omnibus aut̄ rebus creatis quia inuenit̄ aliquod accidēs: difert suppositū a natura quāuis non eodē modo in cōpositis ex materia ⁊ forma et in substantijs imaterialibus. quia ergo homo ē cōpositus ex materia ⁊ forma et in eo plura accidētia inueniuntur: auctoritas p̄bi ⁊ sui cōmentatoris nō ē ad p̄positū. ¶ Ad. 6^m dicit q̄ responsio ibi data bona est. ⁊ accipitur ex dictis. S. Tho. 3^a. p. q. 4^a. ar. 2°. ad. 2^m. ad qd̄ facit qd̄ supra dixerat. q. 2^a. ar. 2°. ad p̄m. et. 2^m. Neq̄ valent eius improbationes. non p̄ma qz non repugnat solutioni date imo eam p̄bat. qz p̄ hoc q̄ suppositū nō est aliqd̄ posituū plantatū in natura tanq̄. s. de ei⁹ essentia: cōsequit̄ q̄ suppositū non fuit assumptū. et tñ quia nō est aliqd̄ posituū plātātū in natura modo dicto: nō ideo sequit̄ q̄ suppositum nō dicat aliquid posituum additum nature. Neq̄ valet secunda improbatio. qm̄ p̄cedit ex falso supposito ex hoc. s. q̄ suppositum terminet naturā illo modo quo p̄ctus lineam et linea superficiem et superficies corpe⁹ quod falsum est et inepte dictum put deductuz fuit in quarto notabili. ¶ Ad. 7^m dicit q̄ capiēdo ens cōmuniter put distinguitur a nihil vñ etiā a non ente in reꝝ natura fm aliquē modū: cōcedimus totā deductionē argumenti vsq̄ ad illaz

condicionalem. et si potuit: nō omisit quā negamus. qm̄ multas naturas alias a natura humana et plures alias res potuit filius dei assumere quas omisit assumere. et hoc ipse arguēs non negabit. de quo. S. Tho. supra disti. 2.^a. ¶ Ad. 8.^m. dicit q̄ pcedit ex duob⁹ falso suppositis in incōueniētib⁹ que adducit. vnum est q̄ nos dicamus illam realitatē quā addit suppositū supra naturā: dare nature humane q̄ sit suppositū. hoc autē est falsum. imo dicim⁹ q̄ natura humana siue absq̄ illa realitate siue cum illa: differt realiter a supposito quod ē hīc homo. aliud p̄suppositū falsum est q̄. s. nos dicam⁹ illā realitatē positiuā non eē aliud q̄ terminationē nature humane sicut punct⁹ ē terminatio lineę. hoc autē nō dicim⁹ imo ill⁹ negam⁹ sicut ex quarto notabili patet. Et per hec respondet ad p̄ma duo incōuenientia. ¶ Ad. 3.^m negatur cōsequētia neq̄ illā arguēs pbat. possibile enim fuit angelū assumi a verbo etiā in supposito. nā sicut deductū fuit in q̄nto notabili: potuit deus d̄ potētia absoluta omnē entitatē etiā suppositale assumere s̄m̄ aliquē modum quāuis nō ad unitatē p̄sone vt ibi dictū fuit. potuit etiā deus vt. S. Tho. dicit. 3.^a. p. q. 4.^a. ar. p.^o. ad. 3.^m. assumere naturā angeli d̄ nouo creatā absq̄ supposito et eaz sibi copulare in unitatē p̄sone. ¶ Ad. 4.^m negat etiā cōsequētia. nō enim ex n̄ra cōclusionē sequit̄ incōueniēs quod arguēs adducit. s̄ bene sequit̄ q̄ p̄ma suba nō habeat rationē p̄me substantie p̄ solam essentiā: sed cū essentia etiā p̄ realitatē positiuā ab ea distinctā p̄ quaz cōpletur ratio suppositi. vnde nō sequit̄ incōueniēs qd̄ vltius arguēs inducit. pcedit enim ex ei⁹ falsa imaginatione q̄. s. p̄ma suba seu suppositū nō includat in sui totalitate essentiā sed t̄modo realitatē additam. hoc autē falsum ē sicut apparet ex quarto notabili. ¶ Ad. 5.^m incōueniens d̄ q̄ ex eius p̄cessu nō aliud recte p̄cludit̄ nisi q̄ suba nō sit aliqua res et hoc nec repugnat n̄re cōclusioni nec videtur ad quod p̄positū inferatur. q̄ autē ex p̄cessu argumētū id recte cōcludat̄ patet. nā arguēs assumit p̄ fundamento q̄ nulla res subsistit p̄ se et hoc pbat exēplis. et inde assumit quasi p̄ minore p̄positione q̄ cōmuniter conceditur q̄ suba subsistit p̄ se. ex his autem duabus p̄positionibus: conclusio q̄ recte sequitur est q̄ nulla res sit substantia seu q̄ nulla substantia sit res. q̄ conclusio non solum est absq̄ vllō p̄posito sed ē falsissima. sed quia arguens videtur falli ex falso intellectu p̄me p̄positionis assumptę: verū intellectum gratis afferimus. illa enim p̄positio nulla res subsistit per se sed per aliud: potest du

pliciter intelligi. vno modo vt intelligatur p̄ se subsistere sicut pactum subsistendi: et isto modo verum est q̄ nulla res subsistit per se sed p̄ aliud quia esse subsistentie vel existētie realiter differt in creaturis a re q̄ subsistit. alio modo potest intelligi q̄ nulla res subsistit p̄ se quasi in se nō habeat principium subsistendi: et isto modo p̄positio est falsa. ¶ Ad. 6.^m negatur consequētia. et ad eius p̄bationem negat̄ assumptū. neq̄ valet p̄batio nam itex ad id p̄bandū assumit falsum. nō enim natura subsistit sed suppositum habens naturam. ¶ Ad. 7.^m incōueniens dicitur q̄ consequētia est falsa. non enim ex nostra cōclusionē sequit̄ q̄ suppositum sit quarta substantia sed bene sequitur q̄ sit tertia cōposita ex materia et forma que claudunt eius naturam. cetera autem nō cōnumerantur ei. patet igitur q̄ p̄dicta omnia incōueniētia sunt friuola ex falsis fundamentis p̄cedentiā. ¶ Ad. 9.^m principale dicitur q̄ si arguens loquatur de realitate integrāte et complēte subaliter suppositum: non facit numerum cū supposito sed p̄tinet ad tertiam entitatem suppositi. nec sic est dare quartā. si autē arguens loquat̄ de realitate non p̄tinentē substantialiter ad integritatē suppositi vt est ip̄m eē: nō debet alijs tribus substantijs cōnumerari cum nō sit substantia s̄ accidens. put accidēs dicit̄ cōmuniter quod nō ē p̄prie substantia. sed qz nō ē directe in aliquo p̄dicamento accidentis: potest reduci ad p̄dicamētū substantie tanq̄ ipsi⁹ actualitas. vnde nullo modo sequit̄ ex vi argumētū q̄ sit dare quartā substantiā q̄ quis sit dare quatuor et plures res. Boeti⁹ autē super p̄dicamenta nō diuidit et cōnumerat res sed substantias. patet igitur ex dictis i hac solutione q̄ nullo modo sequatur suppositum esse ens p̄ accidens nec q̄ p̄ma substantia cōponatur ex nō substantijs. nō enim esse vel accidēs intrat cōpositionem suppositi sicut dictū est in distinctione p̄cedēte. ¶ Ad. 10.^m dicitur q̄ antecedens ē falsum in creaturis. et de hoc dictū fuit in sc̄do libro vnde argumētū est nullū. Ad auctoritatem Damasceni patet respōsio ex his q̄ dicta sunt ad primū et. 6.^m. ¶ Ad argumētū ante oppositum r̄ndet. S. Tho. 3.^a. p. q. 17.^a. ar. 2.º. ad. 4.^m. q̄ anima in xp̄o dat esse corpori inq̄^m facit ip̄m actu aiatum quod est dare ei complementum nature speciei. et intelligit de esse essentie. esse autem existētie negat̄ ibi animaz dare in christo. quod magis explicat in hac distinctione. q. 2.^a. articulo. 2.º ad primū. Et in hoc articulo terminatur.

Distictio. vij. z. viij

Arca se

ptimaz et octa uam distinctio- nez queritur v- truz in xpo sint due filiationes et videt q sic. qz filiatio qua quis dicit filius alicui⁹ vt pris vel matris: de- pender aliqliter ab eo. qz esse relationis e ad ali- nd aliqliter se habere. vii et interempto vno re- latiuoz: interimif et reliquu. sed filiatio eterna qua xps e fili⁹ dei patris no depedet a matre qz nullu eternu depedet a tpali. ergo xps no e fili⁹ mris filiatione eterna. aut ergo nullo modo est filius eius qd est falsum: aut oportet q sit filius eius quada alia filiatione tpali. ergo sunt in xpo due filiationes. ¶ In oppositu arguit. qz sicut di- cit Damal. li. 3°. ea que sunt nature multiplicat- tur in xpo: no aut ea que sunt persone. sed filia- tio maxime ptinet ad psonam. est eniz pprietas personalis. ergo in xpo est tm vna filiatio. ¶ In hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Quantuz ad ar-

ticulu pmu sit pma conclusio q in xpo non est nisi vnica filiatio realis qua ab eterno refert ad pfem. Ihac cōclusionē tenet. S. Tho. in hac dis. 8^a. ar. 5°. Et. 3^a. p. q. 35^a. ar. 5°. Itē pmo quolibz ar. 2°. et qlibet. 9°. arti. 4°. ¶ Secunda cōclusio e q p eandē relationē rea- lem aliqd pōt referri ad plures terminos: coin- telledis tamē plurib⁹ respectib⁹ rationis. Ihanc cōclusionē tenet. S. Tho. locis p pma cōclu- sione allegatis.

Quantuz ad ar-

ticulu secundū arguit cōtra cō- clusiones. vii cōtra pmam argu- it Scot⁹ pbando q in xpo sint due reales filiationes. pmo sic. qz si hoc negaret: hoc esset qz licet fundamē- tum plurificet: non tñ supposituz cuius pprie est filiatio. ¶ cōtra. si filiatio tm est psonē ita q non possit plurificari no plurificato supposito licet sū- damētū plurificet: aut hoc cōrigit in q^m e rela-

tio aut in q^m talis relatio. non pmo modo: quia tunc si xps fuisset albus: non fuisset realiter simi- lis alicui alteri albo. nec fuisset realiter equalis alteri habenti tantam quantitatem quantā ipse. tunc etiam in suppositis creatis relationes non possent multiplicari propter fundamenta. si se- cundo modo: hoc e falsum. quia no plus repug- nat relationi originis plurificari in eodē supposi- to: qz ipsam originē q quasi pcedit relationē vt proxima ratio fundamenti. sed originēs plurifi- cant in eodem supposito sūm Damal. li. 3°. caplo 53°. duas inqt generationes christi vengeramur. ¶ 2°. nam pater eternus et si sit vnū supposituz: tamē hēt duas relationes originis ad filiu et spi- ritū sanctū. et ita sup vnū et idē suppositū fundā- tur duerelationes actiue et sup idē fundamētuz. ergo multo magis sup duo fundamēta accepta possunt fundari due relationes originis passiue ¶ 3°. xps habet duas opationes sūm Damal. re- latio aut non magis respicit suppositū qz opatio qz suppositū est opari. ex quo arguit ad ppositū. qz sicut xps naturalit opabat quibūsdā opatiōi- bus nature humane: ita si genuit⁹ duos filios: realit habuit⁹ in se duas pñitates ad illos. pp- ter duas generationes actiuas. ergo modo pp- ter duas generatiōes passiuas hēt duas filiatio- nes. ¶ 4°. qz quod cōpetit xpo sūm rōnem pso- nalitatis eterne non dī de illo in q^m homo. sicut hec e falsa: xps in q^m homo est psona. ergo et hec xps in q^m homo est fili⁹ si filius dī de deo solum sūm rōnem vel relationē personalitatis eterne. ¶ 5°. quia diuisio priorum naturaliter: cōcludit distinctionem posteriorū. sed no tm suppositum naturalit pcedit relationē s et iā fundamentum. ergo multiplicato fundamēto multiplicat rela- tio. et ita i pposito cū sint duo fundamēta. ¶ 6° filiatio est hūdo naturalit producti similis suo pducēti in natura intellectuali. iste particule pa- tent. quia sicut pñitas e habitudo pducētis: ita filiatio e habitudo pducti. naturalit etiā ad- dit. qz ppter defectū hu⁹ particule: spūs scētūs non e fili⁹. similis pducēti addit: qz propter hoc vermis non e fili⁹ hominis. in natura itelectua- li addit: quia ideo ignis non e fili⁹ ignis nec plā- ta plāte nec brutū bruti ppe. qz si contēdas bru- tum esse filium bruti: tunc filiatio est habitudo pducti naturaliter similis pducēti in nā sensiti- ua non intellectuali. in ista aut descriptiōe nihil pmo et p se respicit suppositū nisi rōne pductiōis passiue. quia omnia alia addita respiciunt natu- ram in pducēte vel in pducto vel i vtroqz. filia- tio ergo respectu nullius determinat sibi suppo^m

vt sit suppositus nisi ratione nature vt fundamētū magis q̄ generatio passiuā. sed generatio passiuā multiplicat̄ ad multiplicationem naturarum actualiter existentū acceptarū p̄ ipsas generationes vt patet p̄ Damasc. li. 3. caplo. § 3. qz chri sti sunt due generationes. ergo filiatio plurificatur ad plurificationē illaz. ¶ 7. qz ad duos terminos nō pōt esse eadē relatio. quia tunc idē si mul essz et nō essz. ¶ 8. quia q̄cūqz p̄petas p̄sonalis diuina: eque nō respicit aliquod creatū p̄ termino. ergo sicut paternitas eterna nō potest eē relatio qua pater dī esse pater tēporalis: ita nec filiatio eterna. ¶ 9. quia si mater genuisset purū hominem: fuisset vere mater et ille vere filius filiatione reali. sed nō minus egit modo q̄ egisset tunc: nec x̄ps vt homo minus realiter accepit naturaz ab ipsa q̄ alius accepisset. ergo ex natura extremozuz est modo in x̄po aliqua noua filiatio realis. hec Scotus in forma. ¶ 10. arguit Aureolus quia licet effectus aliquādo referatur ad causam sine hoc q̄ causa referatur ad effectum: nūq̄ tamen inuenit̄ econtra q̄ causa referatur ad effectum et effectus non referatur ad causaz. sed virgo Maria realiter refertur ad x̄p̄z sicut causa ad effectum. igitur z econtra. ¶ 11. sic in chris to sunt due natiuitates et due generationes passiuę: ergo z due reales filiationes. p̄bas consequentia. quia natiuitas et generatio passiuā et filiatio idem sunt realiter. quod probatur ex loco a coniugatis. quia idem est esse natum z esse genitū et esse filium. et idē est genitrix z mater. et sicut filius dicit̄ generatione fili: ita generatus dicit̄ generatione generat. vnde filiatio non est nisi generatio passiuā vt trāsijt in preteritum. et ideo nō potest dici q̄ filiatio fundet̄ super generationē passiuā. Confirmat. quia sicut negat̄ ista x̄ps est duo filij: ita negat̄ ista x̄ps est duo nati vel duo geniti. et tamē certū est q̄ i x̄po sunt due natiuitates et due generationes passiuę. ¶ 12. quia non p̄pter aliud negat̄ q̄ in x̄po sint due filiationes: nisi qz non cōcedit̄ q̄ x̄ps sit duo filij. sed hoc non impedit. quia x̄ps nō ē plures quales p̄pter plures qualitates nec plures scientes p̄pter plures scientias cum tamen habeat omnes scientias. ita licet i eo sint plures filiationes reales: non tamē p̄pter hoc oportet concedere q̄ sint plures filij. ¶ 13. quia suppositum nō est immediatū fundamentū relationis sicut tu supponis. licet enī natura nō sit genitū sed suppositum: tamē natura ē fundamētum relationis sicut est illud a quo p̄luit actio z passio. et tamen actiones et passionēs dicuntur esse suppositoꝝ.

vnde licet actio et passio et relatio denominent suppositum: tamen fundant̄ in natura tanq̄ i fundamēto et principio a quo p̄luitur. et ideo multiplicantur ad multiplicationē nature. ¶ 14. arguit dicens q̄ opinio nostra ponit q̄ paternitas fundatur super aliquo derelicto ex generatione in patre. sed vt dicit hoc nō valet. quia nō apparet quid sit illud derelictū. non enī potest dici q̄ sit aliqua res absoluta quia illa possz corrūpi saltem diuina virtute manente filio: et sic corrūperet paternitas manente filio z patre. hoc etiā est contra philosophū qui dicit. 5. metha. q̄ huiusmodi respectus fundat̄ sup potentia. nec potest dici q̄ illud derelictum sit respect. tum quia ille multiplicaretur sicut generatio et habet intentum. tū quia vnus respectus non ē fundamētum alterius. hec quinq̄ argumēta vltima sunt Aureoli. ¶ 15. arguit Durandus. quia realis relatio temporalis non potest aduenire alicui sine reali mutatione facta fm aliquod absolutū i ipso vel in altero. sed si humana natura a filio dei assumpta sibi dimitteretur: in ipsa esset realis relatio ad matrem statim enī essz p̄sona: et tamē nihil absolutum adueniret sibi nec filio dei. ergo oportet q̄ nec ratione ipsius sit in filio realis relatio ad matrem. et constat q̄ est realis relatio ad patrem. ergo due. ¶ 16. quia equalis dependentia est in chris to ad matrē ratione nature assumpte sicut in alijs filijs. sed p̄pter talem dependentiam: in alijs ponitur realis filiatio. ergo et in chris to ponidebet. ¶ 17. quia vnitatem ibi filiationis in x̄po non potest arguere nisi vnitatis suppositi vel eius eternitas. non vnitatis suppositi: quia hoc esset vel quatinus filiatio esset relatio: vel quatinus est talis relatio cuius denominatio soli supposito conuenit. non quatenus ē relatio quia in eodem supposito videmus multas relationes reales. nec quatenus denominat solum suppositum quia sicut esse filium conuenit soli supposito: sic z actiones sunt suppositoꝝ. sed plures actiones reales sunt in chris to non obstante vnitatis suppositi. ergo plures relationes et filiationes reales possunt esse in ipso. nec etiā eternitas obsistit pluralitati filiationum realiū. quia non minus repugnat supposito eterno q̄ de nouo adueniat ei accidens reale absolutum: q̄ realis respect. sed x̄po ratione nature assumpte cōpetunt de nouo vel ex tempore multa accidentia realia absoluta sicut esse quantū esse albus et sic de alijs. ergo pōt ei aduenire mediante natura respectus realis. ¶ 18. quia q̄uis inueniamus in ordine rerum q̄ causa nō referatur ad effectū

vbi effectus realiter refertur ad causam vt patet de relatione dei ad creaturam: nūq̄ tamē inueniuntur q̄ causa referatur realit̄ ad effectum et effectus referat̄ solum fm̄ rōnem. sed x̄ps fm̄ humanam naturā se h̄t ad m̄fem vt effectus ad causas. cū ergo in m̄fe sit realis maternitas per quā refertur ad filium: necesse ē q̄ in filio sit realis filiatio p̄ quam referatur ad matrem. ¶ 19°. quia plurificato reali fundamento relationis: necesse est relationem realiter plurificari. sed reale fundamentum filiationis est natiuitas vel natura p̄ natiuitatem accepta. ergo cum ista realiter plurificent̄ in x̄po in ipso enim ē duplex realis natiuitas et duplex natura p̄ duplicē natiuitatē accepta: videtur q̄ in x̄po sit duplex realis filiatio zc. ad hoc tamē dicit̄ quidā q̄ fundamentū filiationis nō est natiuitas actiue siue passiue sumpta. quia illa transeunte manet filiatio. nec natura p̄ natiuitatem accepta: sed quoddā derelictuz in supposito consequens ad natiuitatem et naturā per eam acceptam: et illud dicunt esse quādam subiectionem siue quādam seruitutem filioz vel filialē correspondentē cuidam iuri in patre. ita q̄ generatio vel natiuitas est causa paternitatis vel maternitatis filiationis sed non est immediatum fundamentum sed illud est in patre et matre ius quoddā derelictuz ex generatione actiua et in filio quoddā seruitus seu subiectio derelicta ex natiuitate passiua et tale ius seu subiectio vel seruitus fundat̄ immediate in supposito subsistente fm̄ q̄ subsistēs ē. quia habere ius siue possidere aliud vt sibi subiectuz: ē solius suppositi vt primi etiā immediati subiecti. et similiter possideri siue esse obligatū tali seruitute quāuis talia insint supposito ex aliquo actu p̄cedente. et q̄ tale ius siue seruitus immediate fundatur in supposito: nō multiplicatur nisi ex multiplicatiōe suppositi. nec p̄ consequens filiatio q̄ talē seruitutem h̄t pro immediato fundamento. si illa responsio non valet q̄ fm̄ p̄m. 9° metha. p̄ dicit̄ p̄ filij q̄ hic fecit ille aut̄ passus ē. ergo et paternitas ipsa et filiatio fundant̄ sup actionē. nec obstat q̄ generatio actiua et passiua trāseūt filiatio aut̄ et p̄nitas nō transeūt: q̄ in creaturis p̄nitas et filiatio sūt solum quoddā reales denominationes cōsurgentes ex generatione actiua et passiua sed in p̄teritum vel p̄sens. pater enī est q̄ generat et filius q̄ genit⁹ fuit. et ideo quādiu veruz est dicere q̄ ille genuit et iste genitus est: verū est dicere q̄ iste ē pater et ille ē filius. Itē in diuinis ē realis paternitas et filiatio: et tñ in eis nō est in p̄re respectu filij tale ius nec ī filio talis subiectio. ergo falsū ē et

erroneū q̄ paternitas et filiatio fundent̄ sup tale ius et subiectionē. Itē tale ius et talis subiectio aut sunt res aut ratio. si ratio: nō possunt cōfundamētuz realis paternitatis et filiationis. si res: aut absoluta aut relatiua. si absoluta: da eaz nec poteris dare nisi naturā p̄ generationē acceptaz et tunc h̄t̄ur p̄positū. si respect⁹: cum subiectio ī filio et ius quod respōdet ei in patre magis p̄tineant ad mores q̄ ad naturā: p̄nitas aut̄ et filiatio p̄tineant ad esse nature q̄ p̄cedit eē morale: patet q̄ paternitas et filiatio p̄cedunt tale ius et talem subiectionē sicut ea q̄ sunt nature p̄cedunt ea q̄ sunt moris. et cū prius nō fundetur in posteriori sed magis ecōtra: absurdū est dicere q̄ paternitas et filiatio fundent̄ sup illo iure et subiectione. Confirmat̄. q̄ paternitas et filiatio sunt in brutis sicut et in hominibus: et tamen ibi non ē tale ius nec talis subiectio. et ideo incōsuetā adinuentio fuit q̄ p̄nitas et filiatio fundent̄ sup tale ius et talē subiectionē. Nec obstat quod d̄ q̄ natura pōt dici genita nata vel serua nūq̄ tamē dicit̄ filia: quia hoc non ē. p̄pter hoc q̄ filiatio immediatius insit supposito q̄ nature: sed quia filius et filia magis accedunt ad naturā substantiui q̄ esse natū vel genituz que pure denominatione accipiuntur. naz si denominatione accipiam⁹ filiatū: eque p̄pe posset dici nā filiata si hoc vsus haberet sicut d̄ nata v̄l genita. ¶ 20. arguit sic vbiq̄ p̄ducēs et p̄ductū incidunt in eundem ordinē et maxime in idē fm̄ specie: si vnum referat̄ realit̄ et reliquū. si x̄ps fm̄ nām humanā et beata x̄go incidunt in eundē nature ordinem. ergo si m̄finitas ē relatio realis in m̄fe: necesse ē q̄ filiatio sit realis in filio. hec Durādus. et iste sūt potiores rōnes q̄ sūt p̄tra p̄mā p̄clusionē. ¶ Cōtra scđam p̄clusionē arguit̄ p̄mo. q̄ quicūq̄ aliqd est d̄ cōceptu qd̄ ditatiuo alicuius: multiplicato illo multiplicat̄ et ille p̄cept⁹ et p̄ p̄ns illud cuius ē ille p̄cept⁹ qd̄ ditatiuus. si termin⁹ est de cōceptu qd̄ ditatiuo relationis. igit̄ zc. Si forte dices q̄ relatio habet qd̄ ditatem ex termino suo sed ex fundamento suo h̄t̄ entitatē: ideo manēte eodez fundamento manet eadem entitas licet termini multiplicent̄. sed hoc nihil est. q̄ ab eodē h̄t̄ res entitatē et essentiā cū h̄at eē p̄ suā qd̄ ditatē. ¶ 2°. quia tertio physicoz d̄ q̄ eadē est via intra duos terminos. et ratio ē fm̄ cōmētatozem q̄ intermediuz sumit vnitatem ex terminis. tūc sic. quod est impossibile circa viam realē: ē ipossibile circa viam rationis. sed impossibile ē q̄ via realis sit inter plures terminos nisi inter duos. igitur. Confirmatur. quia sicut se h̄t̄ habitudo

fm remota fm rōnem. modo impossibile est q̄ intellectus intelligat aliquam habitudinem fm rōnem respectu plurimū terminoz quin statim intelligat illā multiplicari. ¶ 3°. qz paternitate vna corrupta i patre p mortē vni⁹ filij: adhuc manet alia respectu alterius filij. igitur sunt ibi plures paternitates et filiationes. ¶ 4°. qz impossibile est q̄ aliquid fiat de nō dependēte dependens: nisi facta aliqua mutatione circa ipm. modo paternitas vni⁹ psonē respectu filij quē hēt: coexistit illum filiū. sed qm̄ sit paternitas alterius alicuius filij: coexistit aliu⁹ puta filiū aliū. et ideo consequēter pater dependet ad illam ad quam prius nō dependebat. et sic est facta mutatio circa ipsum vel circa ipsam paternitatem q̄ modo exigit illum filium alium quē prius nō exigebat. et sic est alia coexigentia et alia paternitas.

Quantū ad articulum tertium pmo notandum ē q̄ paternitas et filiatio sunt proprietates psonales: non q̄si semper cōstituentes psonas nā hoc speciale est in diuinis eo q̄ psonē diuine relatiuis proprietatib⁹ cōstituunt nō absolutis. sed dicunt^r ppetates psonales qz tam in deo q̄ in creaturis sunt. ppetates cōueniētes solis psonis vel supposito subistētib⁹ nō naturis aut formis vel partibus. et rō est. qz paternitas et filiatio sunt ppetates rei vniētis habētis eē completū in specie. vnde nec formis aut naturis nec partib⁹ conueniunt tanq̄ subiectis ab illis recta p̄dicatione denominatis. non enim natura vel pars denominatur p̄r vel filius aut filia sed suppositū in specie cōpletum. Itēqz vt aliqui putant paternitas et filiatio sunt ppetates q̄ cōueniant supposito vel psonē et ipsam denominent rōne nature: q̄uis p̄ acceptionē et cōmunicatiōē nature cōueniant patri et filio. ad quod sciēdū est q̄ aliud est dictū hoc cōuenit supposito rōne nature: et aliud ē dictū hoc cōuenit supposito p nature acceptionem vel cōmunicatiōē vel habēri talē naturam. nāz sensus p̄mi dicti ē q̄ hoc. i. talis ppetas non cōuenit supposito pmo et fm se vt supposituz ē: s̄ cōuenit illi ea rōne p̄cise qz accipit vel habet talē naturā cui talis ppetas debet. quēadmodū cuz d̄r ethiops ē alb⁹ rōne dētū vel f̄z dētes: sensus est q̄ eē albū cōuenit ethiopi nō pmo et f̄z se s̄ rōne ptis qz. i. hēt dētes albos. et cū d̄r suba ē magna v̄l parua dimēsiue rōne quātitatis: sensus ē q̄ magnū et parū fm dimēsiōē: nō pueniūt sube pmo et fm se s̄ p solā quātitatē cui pmo magnuz

et parū debet. sensus aut dicti secūdi ē q̄ hoc. i. talis ppetas cōuenit supposito habēri v̄l accipiēti talē nām: sed nō qz pmo cōueniat ipsi nature vel qz pueniat supposito ea rōne t̄mmodo q̄ habeat talē nām: s̄ p̄mo et p se qz hēt rōnem talis suppositi. sicut psonalitas ē ppetas cōueniēs supposito subistēti in nā rōnali. nō quasi ex rōne nature debeat supposito aut q̄si pmo cōueniat nature q̄ supposito vel q̄si sit ipsam denominās sicut subm: sed ē ppetas p̄p̄a suppositi h̄bitis naturam rōnalē vel intellectualē pmo et p se illi cōueniēs inq̄^m tale suppo^m ē: eo q̄ sit ppetas soli supposito debita tanq̄ subo nō nature nec parti aut rei nō subistēti. fm hoc ergo dicim⁹ q̄ p̄nitates et filiationes sunt ppetates p̄p̄e suppositi et suppositū p̄cise denominātes: nō nām nō partē aut formā solā. nec cōueniūt supposito rōne nature: q̄uis per acceptionē et cōmunicatiōē nature: p̄nitates et filiationes p̄r et filio cōueniāt. ¶ Ex quib⁹ inferim⁹ q̄ quia in xpo nō ē nisi vni⁹ suppo^m diuinū et eternū in quo nō pōt esse relatio aliq̄ realis ad creaturā. put diffuse dictū fuit. 30°. disti. p̄mi libri: q̄ filiatio tēporalis q̄ suppo^m xpi refert ad v̄ginem m̄fem nō ē relatio realis s̄ quidā respect⁹ rōnis. ac p hoc q̄ in xpo vna t̄mmodo ē filiatio realis q̄ ab eterno refert ad p̄fem. neqz tamē ex hoc sequitur q̄ xps nō sit realiter fili⁹ v̄ginis. qm̄ xps non denominat^r vere et realiter fili⁹ v̄ginis a relatione filiationis r̄p̄alis: sed tū ab eo q̄ vere et realiter nat⁹ est ex v̄gine. ita vt denominatio sit nō fm nominis cadētā: s̄ sicut p̄s dicit in p̄dicamētis q̄ studiosus d̄r denominatiue nō a studio s̄ a v̄tute. tū etiā a reali relatione m̄fnitatis exite i v̄gine eo modo quo p̄s dicit. 5°. metha⁹ q̄ scibile refertur ad scientiā non relatione reali que sit in scibili: sed quia scientia realiter refertur ad scibile. nec denominatur aliquid scibile a scientia que in ipso sit realiter: sed a scientia que realiter est in sciente. sunt enim huiuscemodi denominationes relative ab extrinseco non habentes reale fundamentū relationis in re denominata. ¶ Aduertendum tamē prout. S. Tho. notat. 9°. q̄libet arti. 4°. in cor. q̄ licet in xpo relatio filiationis ad v̄ginem matrē non sit realis: alique tamen relationes reales cōueniunt xpo ad m̄fem sicut esse originatū. eē natū. esse p̄ductū ex v̄gine. et ratio differētie est qz relationes importante cū dicit^r esse natū. esse p̄ductum. eē originatū: sunt relationes q̄ cōueniūt supposito ex rōne nature qz naturā quodāmodo denominat nō p̄p̄e tanq̄ subiectum sed tanq̄ terminū. d̄r enim natura humana in xpo originata et p̄ducta et na-

ta: ad hunc sensum qz. s. est termin⁹ p^{ri}u⁹ et imediatus p^{ro}ductionis et originis ac natiuitatis ei⁹ temporalis. filiatio autē est relatio q̄ non debet nature aut parti neq; tāq; subiecto nec tāq; termino filiationis. et p^{ro}pterea nullo modo conuenit supposito aut illum denominat ex rōne nature vel partis quemadmodū predicta.

Secundo Notandū est q̄ sicut haberi pōt ex his q̄ duxim⁹ ex dictis. S. Tho. p^o. li. dis. 30. ad relationē reālē non solū exigū q̄ fundamētū sit reale: sed cū hoc requiritur q̄ sit subiectū capax relationis realis. nā existētia realis et actualis relationis sicut et cuiuslibet accidētis: a subiecto dependet. vnde dato q̄ fundamētū relationis aliquid sit reale: si tamē nō est subim capax talis relationis: relatio ipsa realis nō erit. et inde est q̄ licet in vno p^{re} q̄ genuit multos filios fuerit plures cause et fundamēta relationis. s. plures actus generationis naturalis: quia tamē vn⁹ pater numero nō est subiectū capax pluriū paternitatz eiusdē rationis eo q̄ non sit possibile plura accidentia eiusdē speciei eē in vno adequato subiecto: ideo in ipso patre vno: vna tātmōdo relatio paternitatis est. d^{ic} aut subiectuz capax relationis realis: quando in eo est reale fundamētū ipsius relationis nō solum in q̄^m est res quedam sed etiā put habet rōnem fundamēti. quod contingit quādo in ipso fundamēto est ratio dependentie vel ordinis aut realis habitudinis ad alterum correlatiuū ratione aliquid realiter in eo existentis. vt enī. S. Tho. dicit in de potētia dei. q. vel materia. 7^a. ar. 10. in omnib⁹ relatiuis que realiter referunt est dare dependētiā vel ordinē realem ad correlatiua ex ratione fundamēti prout fundamētū est s^{im} aliquid realiter sibi cōueniēs. siue in relatiua sit relatio mutua siue non sit mutua. vnde quia de⁹ nō est subim capax relationis realis ad creaturas eo q̄ nulla dependentia nec ordo realis est quo deus ordinē ad creaturas: ideo nulla relatio dei ad creaturā est relatio realis: nisi forte sit talis relatio q̄ conueniat supposito xp̄i ex ratione nature humane tēporaliter assumptę sicut dictū est in p^{re}cedēti notabili. et tunc dependentia et ordo realis: in natura humana assumpta vel in ei⁹ partibus fundat nec supposito cōuenit aut ipm denominat nisi ratione nature assumptę vel partis. nec talis denominatio ē in cōueniēs cum et rōne nature v^l partis: de⁹ mortuus dicit et sepultus. et quia filiatio est relatio soli supposito cōueniēs et ipm denominās nō ex rōne nature: inde ē q̄ filiatio temporalis ad ma-

trem v^l ginē non ē in xp̄o relatio realis sed q̄dam respectus rōnis quē intellect⁹ s^{im} modū intelligendi cointelligit relationi reali maternitatis i v^l gine existēti ad filiū. itaq; q̄ huiusmodi filiatio in xp̄o est respect⁹ rōnis nō relatio realis: ex duobus puenit et nō ex altero sine altero. vnum est q̄ filiatio sicut dictū est est relatio solū suppositū denominās tanq; subim et cōueniēs illi nō ex rōne nature modo supra exposito. aliud ē qz suppositū xp̄i est suppositū diuinū qd non est subim capax relationis realis ad creaturam.

Tertio Notandū est p^{ro} declaratio ne secūde cōclusionis q̄ vt accipit ex dictis. S. Tho. p^o. li. sen. disti. 2^a. ar. 4°. quid ditas et entitas rei s^{im} p^{ro} considerent: nō idē significāt cōuertibiliter. ad plura enī se extēdit qd ditas q̄ entitas. nā entitas vt ibi. S. Tho. inq̄t auctoritate Auicene: denominat ab esse rei extra aiam. vnde p^{ro} loquēdo entitas ē eoz q̄ eē habēt in rerū natura. qd ditas autē denominat ab eo quod responderi potest cū querit de re qd est. id aut potest eē aliqd nō habēs esse in rerū natura sed vel in suis causis vel in intellectu cōsiderante. querimus enim de rosa nondū existēte in rerū natura quid sit et respondem⁹ q̄ ei⁹ quid ditas sit talis vel talis. s^{im} hoc ergo non ē vniuersaliter verū q̄ omnis qd ditas sit entitas p^{ro} et stricte loquendo. aut q̄ omne habēs qd ditate habeat entitatē. et p^{ro}serti hoc verū ē i relationibus q̄ sicut dictuz fuit libro p^o. disti. 11^a. et 13^a. et. 3^a in notabiliibus: ex alio habēt qd ditate. s. ex hirudine ad terminū ad quē sunt: et ex alio hnt entitatē. s. a fundamēto p^{ro} quod hnt esse in subo. vt enī. S. Tho. notat p^o. sen. dis. 26^a. q. 2^a ar. p^o. Et p^o. p. q. 28^a. ar. p^o. i co. i hoc differet relatio ab alijs rez generib⁹: qz ea q̄ sunt alioz generū: ex ipa rōne sui generis hnt q̄ sint aliqd in rerū natura. sed relatio ex p^{ro} sui generis rōne. i. in q̄^m est respect⁹ ad alterū: nō habet q̄ ponat v^l dicat aliqd in rez natura in eo de quo d^{ic}: sed de rōne eius est q̄ dicat ad aliqd. i. respectum ad terminū: nec tamē ex rōne sui generis hnt relatio q̄ nō dicat vel ponat aliqd in rerū natura. vnde speciale est in genere ad aliqd q̄ inueniāt qdam respect⁹ reales q̄. s. ponant aliqd reale in subo quod denominat: et aliq̄ respect⁹ q̄ nō sunt reales sed rationistm nihil reale in subo de quo dicunt ponentes: sicut sunt respectus scibilis ad sciētiam et respectus dextri et sinistri in colūna p^{ro} p^{ro} docet. 5° metha^o. et huiusmodi rationis respectus cōsueuerūt nominari nomine cōmuni respectus: ad differentiam respectū realiz qui

speciali nomine sineuerunt appellari relationes. aliquando tamē doctores hāc differētiāz vōtabulox non obseruāt sed vnū p alio indifferēter capiunt. fm p dicitaz ergo distinctionē quidditatē et entitatē et respectus et relationis in genere ad aliquid: dicim⁹ q sunt quidā respectus qd dicitatē habentes sed nō entitatē qz in rez natura nihil reale ponūt. et sunt nōnulla relatiue dicta in quib⁹ sunt plures respect⁹ fm pluralitatē terminox ad quos relatiue dicūt: in quib⁹ tamē est vna tm relatio ppter idētatēz fundamenti a quo relatio entitatē et realitatem habet. quē admodū. S. Tho. exemplificat in hac dis. 5. ar. 5. Et. 3. pte. q. 35. ar. 5. q in vno filio est vna relatio ad patrē et matrē ppter vnū et idē fundamentū natiuitatis quo ab vtroqz nascit: quāuis sint in eo duo respect⁹ ppter duos terminos ad quos refer. s. patrē z matrē. et in vno numero equali pluribus ē vna tātūmodo relatio eqūtatē qua ad plures illos refer. ppter vnū z idē fundamentū. s. vnam quātitatem numero. sunt tamē in ipso vno equali plures respect⁹ equalitatis ad illos plures sibi equales. in patre vero et matre ad vnū amboz filiū: sunt due relatiōes paternitatis. s. et maternitatis ppter diuersitatem fundamenti quod in pte ē genuisse actiue i matre vero ē genuisse passiue. put ex dictis pbi habet. 5. metha. vt enī ibi. S. Tho. notat in cōmēto lec. 15. quedā dicitur relatiue fm tēp⁹ pteritum sicut qd fecit ad illud quod factuz est vt pater ad filiū qz ille genuit: ille genit⁹ est. q differunt fm fecisse et passum eē. Itē. 4. li. sen. disti. 41. ar. p. sub ar. 2. in cor. quedam inquit relationes sunt q habēt p causa actionez vel passionē aut motuz vt in. 5. metha. dicit quaz qdam causant ex motu inq. aliqd mouet actu sicut ipsa relatio q est mouētis z moti. quedā aut inq. habēt aptitudinē ad motū sicut motū et mobile et dñs z seru⁹. quedā aut ex hoc q aliquid prius motū est: sicut pater z fili⁹ nō ex hoc quod ē generari nūc ad inuicē dicunt: sed ex hoc q ē generatum esse. aptitudo aut ad motuz et ipm moueri transit: sed motū esse ppetuū est. qz quod factuz est: nūqz desinit esse factū. et ideo paternitas z filiatio nūqz destruit p destructionē cause sed solum p corruptionem subiecti p alterz extremox. et similiter dicēdum est de affinitate q causat ex hoc q aliqui cōiuncti sunt: non ex hoc q coniungunt. vnde nō dirimit manētibus illis psonis inter quas affinitas est: ptracta: quāuis moria psona ratione cuius cōtracta fuit. hec ille. Idē i sentētia tenet. 3. p. q. 35. ar. 5. in cor. Et ex bis

apparet cōtra quosdā aliter opinantes q fm. S. Doc. doctrinā fundamentū ppiūm z immediatuz paternitatis et maternitatis est ipse actus generationis differens specie in patre et matre sicut sunt alia z alia rōne specifica pncipiū generationis. Itēqz repugnat quod i hac dis. 5. inuit arti. 5. in cor. q. s. relatio paternitatis fundat sup id quod in pte ex actione relinquūt siue sit dispositio siue habit⁹ siue aliqd ius aut potestas vel qcquid aliud est hmoi. nam his vbis non est mens S. Tho. negare causam et fundamentū pnitatis esse actionē generationis cū imediate ante verba dicta pmittat q quedā relationes nō inascuntur ex actionibus fz q sunt in actu sed magis fz q fuerunt. sicut aliquis dicit p postqz ex actione est effect⁹ cōsecutus. et parū supra dixerat. alie vero relatiōes fundant sup actionē et passionē: et loquitur de relationib⁹ paternitatis et maternitatis ac filiationis vt statim subiungit. 5. mēs. S. Doc. est i pallegatis vbis q licet pntas ppe et imediate fundet sup actū generationis: qz tñ ex huiuscemodi actu relinquūt in pte quoddaz ius paternū ad filiū: ipsa relatio paternitatis ex cōsequenti fundari dī etiā sup illo iure relicto i patre. vt fm modū nrm intelligēdi cōcipiamus q ex eo q p genuit filiū: cōcomitanter et ex cōsequenti in nascitur illi ius patrie potestatis. ita vt paternitas pmo et p se respiciat p fundamento actū generationis actiue vt hec sit p se pater est quia genuit. cōcomitanter tamē ex cōsequenti respiciat paternitas ius illud paternū. vñ hec nō est p se et formalis. p est: qz habet ius patrie potestatis. nā pōt huiuscemodi ius amitti p se manēte sicut in nōnullis casib⁹ a iure expsis. Itēqz est incōueniens q relatio vna fundet in duobus in vno pmo et p se et in alio mediate et ex consequenti. nam et ipsa filiationis relatio pmo z per se fundatur in natiuitate filij. sed ex consequenti et mediate fundatur in quadā subiectione vel debito filiali quod ex natiuitate consequitur.

Quantuz ad ar-
 ticulū qrtū rīdendū ē obiectio nib⁹ aduersarioz. Et qdē ad p-
 mū Scoti ptra pma cōclusionēz
 of q assūptū non ē vex. nō enī
 negam⁹ plures filiatōes reales in xpo ppterea
 q in xpo est tātūmodo vnū suppo. nam si aliud
 nō obstaret: vnitas suppositi nō repugnaret cuz
 videam⁹ apd nos in vno hoīne plures filiatōes
 reales vnam per naturalem originem ad vnum
 ptem et aliā p spūalē regenerationē vel per obe

dientia aut disciplina ad patrem alterum. sed causa quare id negamus est quia in christo non est subiectum capax filiationis realis temporalis ad matrem sicut in primo et secundo notabili deductum fuit. vñ argumentum peccat per fallaciam finem non causam vel causam. Et per hoc patet responsio ad 2^m. nam peccat sicut procedens per fallaciam finem non causam vel causam. non enim unitas suppositi est causa et formalis causa quod in christo non sit filiationis realis temporalis ad matrem: sed incapacitas suppositi quod cum sit diuinum et eternum: non est capax filiationis realis ex tempore. ¶ Ad. 3^m dicitur quod non est simile de operatione et de filiatione. quoniam sicut dictum fuit ex verbis. S. T. q. procedenti in responsione ad. 13^m. operatio respicit hypostasim ratione forme vel nature a quo operatio speciem recipit. filiationis autem respicit suppositum: non ratione forme vel nature sed ratione quam suppositum est. vñ minor argumentum est falsa. falsum est etiam quod arguens infert quod si christus genuisset duos filios: habuisset in se duas personitas reales. et de hoc latius dictum fuit in tertio notabili. ¶ Ad. 4^m dicitur quod procedit ex falso supposito. scilicet quod nos dicimus christum esse filium inquam habentem filiationem vel personam eternam. hoc certe non dicimus. imo dicimus quod christus est filius inquam habentem et est filius virginis quod vere et realiter inquam habentem natus est ex virgine et iteque quod virgo abaria vere et realiter mater est christi. non enim christus dicitur filius virginis vel inquam habentem denominatione intrinseca filiationis realis sed denominatione extrinseca modo exposito in primo notabili. ¶ Ad. 5^m respondet. S. T. in hac dist. 8^a. ar. 5°. ad 1^m. quod non est simile de natiuitate seu generatione temporalis christi et de filiatione. quod natiuitas et generatio passiva christi fundatur in humana natura et ex hoc christus denominatur natus. sed sub filiationis non potest esse natura cum filiatione sit ei tanquam subiecti: quod habet complementum speciei. et ideo ad multiplicationem naturarum vel natiuitatum in christo non sequitur plurificationis filiationum realium. Idem sententia respondet. 3^a p. q. 3^a. ar. 5° ad 1^m. Et quibet 1°. ar. 2°. ad 1^m. vñ ad formam argumenti dicendum est quod maior propositio veritatem habet de distinctione personarum que sunt totalis et propria causa posteriorum quod non est in proposito. nam plurificationis et distinctio relationum realium et personarum filiationum: non solum dependet ex plurificatione et distinctione fundamentorum: sed etiam ex capacitate subiecti deductum fuit in secundo notabili. ¶ Ad. 6^m dicitur quod in illa descriptione illa particula naturaliter producta est principalis quod ponitur vel subiectum propter similitudinem filiationis et intelligitur de naturaliter producta per se subsistere et in specie completo. secunda particula. scilicet filius suo producti in natura intellectuali est incompleta. addendum siquidem fuit et in proprietate suppositi. non

enim sufficeret ad filiationem similitudo in natura intellectuali nisi etiam esset similitudo in subsistentia et proprietate suppositi. unde patet quod descriptio illa filiationis si compleatur magis respicit suppositum quam naturam. arguens autem diminute et insufficienter assignauit descriptionem ideo argumentum eius non militat. ¶ Ad. 7^m. et. 8^m dicitur quod procedit ex falsa imaginatione quod. scilicet nos dicimus christus vna filiatione eterna referri ad deum patrem et ad virginem matrem et dici vtriusque filius. hoc autem falsum est sicut patet ex ratione ad. 4^m. ¶ Ad. 9^m dicitur quod peccat per fallaciam accidentis. non enim conclusio per se sequitur ad premissas. nam accidit vere et realiter filio quod sit filius relatione filiationis realis. sicut accidit ei quod est vere et realiter dominus quod sit dominus relatione reali dominij. si enim per se sequitur: deus non esset vere et realiter dominus creaturarum cum in eo non sit realis relatio dominij. dicimus ergo quod christus vere et realiter est filius virginis et accepit a matre nam humanam non minus iteque ac perfecte quam ceteri filij a matribus suis: et tamen inde non sequitur quod sit ei filius filiatione reali. nam hoc non per se sequitur ad illud: sed accidit quod quis sit vere et realiter filius relatione filiationis reali. et de hoc dictum fuit in primo notabili. ¶ Ad. 10^m dicitur quod effectus realiter referuntur ad causas non quam ad omnia sed finem quod est effectus. vñ cum christus finem humanam nam se habeat ad matrem vel effectus ad causas: sequitur quod in his que christo conueniunt secundum humanam nam realiter referantur ad matrem. sed filiationis non est de numero istorum cum sit proprietate conueniens solum supposito non ex ratione nature. put dictum fuit in primo notabili. et ideo argumentum non est ad propositum. ¶ Ad. 11^m negat prima propositio. et ad eius probationem negat assumptum. scilicet quod filiationis sit idem realiter quod natiuitas et generatio passiva. neque valet huius probationis quod licet tria illa sint idem subiectum non tamen formaliter. nam alio formaliter quis dicitur natus. scilicet natiuitate et alio dicitur filius. scilicet filiatione quam filius denominatur a filiatione. quod addit quoniam ut dictum fuit in primo notabili filius aliqui denominatur quis a natiuitate non a filiatione reali. Ad confirmationem dicitur falsum esse quod ea ratione oino negetur quod christus est duo filij: et quod est duo nati vel duo geniti. quoniam ista est falsa christus est duo filij: et quod in christo non sunt duo supposita et etiam quod in christo non sunt due filiationes reales. ista autem christus est duo nati vel duo geniti: est falsa propter hoc precise quod in christo non sunt duo supposita. ¶ Ad. 12^m dicitur quod assumptum est falsum. nam ut dictum fuit in responsione ad primum: causa vera et efficax quare in christo negamus duas filiationes eternam. scilicet et temporalem est quod filiationis temporalis non est in christo subiectum capax. nam si hoc non obstaret: non impediret quod christus esset duo filij. nam hoc non necessario sequeretur vel be-

ne pbat arguens. ¶ Ad. 13^m dicit falsum esse qd nos id supponam⁹. imo dicim⁹ qd fundamentum ppuz z immediatū filiationis est natiuitas seu generatio passiuā. neq; tamē ideo sequit⁹ qd ad plurificationē natiuitatū plurificent filiationes. qm̄ ad relationē realē nō solū requirit⁹ fundamentum sed exigit etiā subiectum capax qd deficit in xpo respectu filiationis tēporalis: quāuis fundamentuz natiuitatis tēporalis nō deficit. ¶ Ad. 14^m patet ex tertio notabili q̄liter id ponat nra opinio. et cū arguit cōtra qd illud derelictum non sit res absoluta: negat. neq; valet ei⁹ pbatio. qm̄ re illa corrupta diuina virtute manēte filio: nō ideo paternitas corruperet. qm̄ vt dictū fuit i tertio notabili fundamentū p se z immediatū p̄nitatē nō est illa res absoluta vt ius vel aliqd h̄moi: s̄ genit ratio actiua q̄ preterijt. nā vt ibi allegatū ē quis dicit p̄ qz genuit. auctoritas autē p̄hi nō obstat nob vt ex tertio notabili apparet. ¶ Ad. 15^m qd ē Durādī d̄f qd minor ē falsa. nā i casu illo nature humane adueniret nouū esse et nona suppositiōis p̄petas. dimissa enī natura hūana a supposito xpi: statim fieret ibi nouū humanū suppositū p se subsistēs h̄is nouū esse exitie. ¶ Ad. 16^m dicit ad minozē qd in alijs hominib⁹ a xpo: realis filiatio ponit ad matrē nō solū ppter depēdētā nature acceptē a matrē: sed etiā ppter subiecti v̄l suppositi capacitātē ad filiationē habendā. vtrūq; enī ad realē filiationē exigit. put deductū fuit in sc̄do notabili. hoc autē secūdū nō habz locū i xpo ideo argumentū nō cōcludit. ¶ Ad. 17^m dicit qd sicut dictū fuit in respōsione ad 2^m vnitas suppositi nō est p̄cisa et sufficiēs causa vnitatis filiationis realis. eternitas vero sic: qz eterni ad tēporale nō est relatio realis. neq; valet hui⁹ iprobatio qm̄ assumptū ē falsuz. nā magis repugnat qd supposito eterno d̄ nouo adueniat relatio realis ad tēporale: q̄z accidēs absolutū. qz relatio realis p̄supponit z requirit in subiecto cui aduenit d̄pendētiam vel ordinē ad terminū ad quem est. eternū autē ad tēporale: neq; dependentiam hēt neq; realiter ordinat. ppter quod eternū nō ē subiectū capax relationis realis ad tēporale. accidens vero absolutū nō p̄supponit nec necessario exigat dependentiāz aut ordinē vel aliquāz impfectionēz in subiecto cui de nouo aduenit. et ideo nō ita repugnat eterno qd ei adueniat accidens reale absolutū quēadmodū realis relatio. ¶ Ad. 18^m patet respōsio ex his q̄ dicta sunt ad 10^m. ¶ Ad. 19^m d̄f qd maior p̄positio veritatem habz vbi est subiectū capax pluriū relationū realium nō alit. nāz vt deductū fuit in sc̄do notabili

ad relationē realē non solū requiritur fundamentum reale: sed etiā subiectū capax. hoc autē deficit in xpo respectu filiationis tēporalis. respōsio autem quā arguens introducit non ē de mente S. Tho. et ideo ea q̄ arguēs cōtra adducit vsq; ad illā partē. itē in diuinis: nō militat cōtra nos. sed quia que arguēs vlteri⁹ infert vidēt repugnare his q̄ dixim⁹ q̄si in fine tertij notabilis: respōdendū ē ad illa. ¶ Ad p̄mū dicit qd S. Tho. vbi dicit qd ex generatione actiua relinquit i patre ius vel potestas in filiū: loquit in hominibus non in deo. quāuis nō absurde pōt dici qd in p̄e in diuinis: loco iuris aut potestatis in creaturis est auctoritas p̄ncipij. et in filio esse d̄ p̄ncipio. ¶ Ad. 2^m d̄f qd illud ius et subiectio in p̄e et filio creatis: sunt res absoluta. cū autē arguēs dicit qd nō poterim⁹ eam assignare nisi naturā p generationē acceptā: derisibile est cū ip̄e arguēs fateatur qd vocam⁹ illā ius aut potestātē in patre et subiectionē in filio. et cum arguens infert qd tale ius et subiectio magis p̄tinet ad mores q̄ ad naturā: d̄f qd est falsum. nā licet obiectiue se extendant ad mores: inicitatiue tñ et subiectiue: p̄tinet ad naturā z ad q̄daz etiā naturalia se extendūt obiectiue. p̄ enī iure naturali debet filio amorē nutrimentū et vite necessaria. fili⁹ iure subiectionis filialis: debz naturalit⁹ p̄i amorē reuerētiam et ē sicut aliqd p̄is sue dispositioni saltem aliquo tpe subiect⁹. et p̄terea quāuis ius et subiectio h̄moi obiectiue p̄tinerēt ad mores: qz tamē initialiter p̄tinet ad naturā vt est in patre z filio: possunt eē quodā modo et ex cōsequētī fundamentū paternitatis et filiationis et p̄cedere p̄m modū intelligēdi. put in tertio notabili declaratū fuit. Ad cōfirmationē d̄f qd recte p̄cederet si p̄mū et p se fundamentū p̄nitatis z filiationis essz p̄dictū ius s̄ hoc v̄z non ē sicut in tertio notabili patuit. Solutio autē quam arguēs aduenit obiectioni q̄ solet fieri qz. s. natura pōt dici genita z nata sed nō filia: frivola z absq; ulla rōne est. qm̄ si fili⁹ et filia magis accedūt ad naturā substātiui q̄ nat⁹ aut genit⁹ vt arguēs fatef: hoc ideo ē qz sunt denominationes soli supposito cōuenientes. et si vsus nō hēt qd natura dicat filia sicut nata vel genita: hoc non ob aliud ē nisi qz nō nature sed soli supposito cōuenit ex p̄prietate rei: a filiatione denominari. eo qd filiatio sit p̄petas solius suppositi tanq̄ subiecti. ¶ Ad. 20^m dicit ad minozē qd ex hoc qd xps p̄m naturā humanā z btā xgo icidūt in eundē nature ordinē: bene sequit⁹ qd relationes q̄ cōueniūt xpo ex rōne nature humane realiter sint in xpo. sed filiatio vt sepe

dictum est nō est de numero istarū sed est cōueniens supposito ratiōe suppositi. vnde qz xps fz suppositū et beata virgo nō incidunt in eundez ordinē: ideo xps fm ea q̄ suppositū respiciūt nō refertur realiter ad brām vginē. Ad p̄mū cōtra secundā cōclusionē dicit q̄ respōsio ibi data bona est. et ad eī p̄mā improbatōnē negat assūptū. est enī falsum in relationibus loquēdo de entitate fm q̄ sumit ab esse qd̄ est act⁹ rei. et d̄ hoc dictū est in tertio notabili. Ad. 2^m d̄ q̄ auctoritas p̄bi nō est ad p̄positū qz relatio nō est via q̄ cū sit quoddā absolutū et fixuz ac intermediū: non pōt esse nisi iter duos terminos. relatio autē quia nō est qd̄ absolutuz sed ē quedā habitudo: pōt ad plura terminari p̄sertim cū non sit realit̄ intermediū terminoz quēadmodū via sed sit in altero terminoz sicut in subiecto. Ad cōfirmationē d̄ q̄ assūptū est falsuz. intellect⁹ enī potēs est apprehendere vñū re vt multa: et sup eandē rem plures fundare cōceptiones et maxime relatiuas. Ad. 3^m d̄ q̄ antecedēs supponit falsū scilicet q̄ paternitas in p̄fe corūp̄it mortuo vno filio manēte alio. hoc enī falsum est. nā q̄d̄iu manet aliquis fili⁹ ad quē terminet paternitas patris: semp manet eadē paternitas relatio etiā si plures alij filij moriātur. respect⁹ tamē rōnis q̄ fuerāt ad singulos filios mortuos: desinūt eē. et de hoc latius dictū fuit in tertio notabili. Ad. 4^m d̄ q̄ quicqd̄ sit de maiore p̄positione nam non est vniuersaliter vera sicut patet de albo q̄ absq̄ sui mutatione habet ordinē et depēdētiaz ad aliū qui de nouo factus ē alb⁹: et tamē argumentū nihil cōtra nos cōcludit. cōcedimus enī q̄ pater habens vñū filiū si generet alium: in aliquo mutat qz habet actū generationis quē p̄ nō habuerat. sed nō ideo sequit̄ q̄ fiat in eo mutatio fm paternitatē. vnde ex argumento nihil ad p̄positū arguentis cōcluditur. Ad argumētum ante oppositum respondet. S. Tho. in hac dist̄. 8^a. arti. 5°. ad. 2^m cōcedendo p̄maz argumentationem. Et ad id qd̄ vlteri⁹ querit̄ respōdet q̄ xps est filius matris virginis nō filiatione reali temporali sed respectu quodam rōnis temporali. Idē in sententiā respondet. 3^a. p. q. 3^a. articulo. 5°. ad. 2^m. Et si arguatur inde q̄ xps non sit realiter virginis filius sed fm rationez: respōdet. S. Doc. articulis proxime allegatis in corpore. de quo dictum fuit in p̄mo notabili. Et in hoc articulo terminatur.

Distinctio nona.

Incerno-

nam distinctionem q̄ritur vtrū humanitas xpi sit adoranda adoratiōe latrie et arguit q̄ non. qz adoratiō latrie debetur deo in recognitionē maximi dominij fm illō dente ro. 20. dominū deū tuū adorabis et illi seruiēs. sed xps fm q̄ homo ē minor patre. ergo humanitas ei⁹ nō est adoranda adoratiōe latrie. In oppositū arguit. qz dicit Damasc. li. 3°. adoratur autē caro xpi incarnato dñi verbo nō p̄pter seipsam: sed p̄pter vnitā ei hypostasim verbi. Et super illud psal. adorete scabellū peduz eius dicit glo. qui adorat corpus xpi: non terrā intuet sed illū potius cui⁹ scabellū est: i cui⁹ honozē scabellū adorat. sed verbū icarnatū adorāt adoratiōne latrie. ergo z corp⁹ ei⁹ seu humanitas. In hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Quantuz ad ar-

ticulū p̄mū sit p̄ma conclusio q̄ humanitas xpi simul cū xpo adoranda ē adoratiōe latrie: quāuis xps nō sit adorandus adoratiōe latrie rōne humanitatis. hāc cōclusionē tenet. S. Tho. in hac dist̄. q. p̄. ar. 2°. sub ar. p̄. Itē et magis exp̄sse. 3^a. p. q. 2^a. arti. 2°. Secunda cōclusio ē q̄ imago xpi adoranda est adoratiōe latrie sicut et xps. hāc cōclusionē tenet S. Tho. in hac dist̄. q. p̄. ar. 2°. sub ar. 2°. Et. 3^a. parte loco p̄allegato ar. 3°. Tertia cōclusio ē q̄ crux xpi est adoranda adoratiōe latrie. hanc cōclusionē tenet. S. Tho. in hac dist̄. vbi supra sub ar. 4°. Et. 3^a. p. vbi supra. ar. 4°. Et. 2°. 2°. q. 103. articulo. 4°. ad. 3^m.

Quantuz ad ar-

ticulū secundū arguit cōtra cōclusiones. Et qd̄ cōtra primā arguitur. put arguit Scot⁹ quasi alioz v̄bis pbando q̄ xps sit adorandus adoratiōe latrie rōne humanitatis. Primo qz sūmū dominiū nō cōsequit̄ imediate diuinā naturā. qz fm Augul. de⁹ nō fuit dñs creaturē nisi ex tēpore sicut creatura fuit sua. sūmū enī

dominū est ratione creatiōis per quam creatura accepit totum esse suum a deo . sed tāta ratio dominij videtur deo competere ppter redemptionem sicut ppter creationē . igitur ita debetur cultus latrie redēptioni vel redēptori rōne redēptionis: sicut creatori ratione creatiōis . assūptum de equalitate dominij in creatore et redēptore respectu creati et redēpti . pbatur multipliciter . primo per illud: empri estis precio magno ⁊ ergo sum seruus eius quia redēptus . Confirmatur p Gregoriū . nihil nasci p̄fuit: nisi redimi p̄fisset . tantū ergo bonū confertur p redēptionem: quantū per creationē . quod confirmatur . quia p redēptionem confert bonū gratie et glorie: sed p creationem tantū bonū nature . ex isto concluditur q̄ cū xp̄s fuerit redēptor fm humanam naturā: ergo fm istam vt fm rationez adorandi . nō vt absolute hec humanitas: sed vt ipsa fuit rō redimendi debetur xp̄o adoratio q̄ et creatori . hec Scotus . Contra secundam conclusionē arguit Henricus . 4° quolibz . q. 2^a . latria inquit nulla imago est adorāda quia deo nulla pōt fieri imago dicente Damasc. libro caplo . 7° . infigurabilis dei quis potest facere imaginem . et ideo in veteri testamento non erat vsus imaginum nec in lege nature sed in lege gratie postq̄ deus factus est homo . 2° arguit Durand^o q̄ nulla imago sit adoranda latria . qz quantūcūq̄ sit vnus et idem motus anime quo fertur in imaginē vt imago et in rem: nūq̄ tamē anima dicit imaginem inq̄^m est imago esse idē cum exemplari . neq̄ signū inq̄^m signū esse idē cuz signato s̄ semper est inter ista distinctio in re et in cōceptione anime . habitudo enim eoz ad inuicē est relatiua . relatiui autem esse . ē ad aliud esse . et ideo qd̄ attribuitur exemplari vel signato: nūq̄ attribuentū est imagini vel signo quantūcūq̄ consideretur sub relatione imaginis vel signi . et ideo proprie loquēdo nūquā reuerētia exemplaris vel signati debetur signo vel imagini . 3° arguit Holcot in postilla sup libz: sapientie lectione . 57^a . quia latria est honor soli deo debitus . sed nulla imago est deus . ergo nulli imagini debetur talis honor . ergo contradictionem includit dicere q̄ latria sit honor soli deo debitus et tamē q̄ debetur imagini xp̄i . 4° . si idem honor debet xp̄o et imagini: ergo idē honor debetur lapidi ⁊ xp̄o . et p consequens idem honor debetur deo ⁊ creature quod nō est dicendū . 5° . quia qui honorat aliquem honore latrie: cōfiteretur illud eē deū . ergo si aliquis posset licite adorare imaginē cultu latrie: potest licite p̄fiteri . prestari et confite-

ri aliud a deo esse deū . Contra tertiam conclusionē arguit Durandus quo ad illud qd̄ adducit de . 3° . sen . s . q̄ ipsi cruci in qua xp̄s pependit debetur aliquis honor in se vt est res quedā xp̄i dicens q̄ illud non valet . quia illud qd̄ non pōt esse subiectū susceptiuum sanctitatis vel virtutis: non potest esse fm se terminus adorationis . sed lignū crucis in qua xp̄s pependit: nō est subiectus susceptiuum sanctitatis aut virtutis . ergo fm se non pōt esse terminus adorationis . nūquā ergo cruci debetur aliquis honor nisi inq̄^m dicit in rememorationem xp̄i quod facit figurata et nō figurata . alie autem solum hoc faciunt ratione figure . hec ille .

Quantū ad ar-

ticulum tertium p̄mo notandū est p̄ p̄ma conclusionē q̄ vt Augustin^o inquit . 19 . li . de ciuitate dei: latria grece est fuit^o latine . seruitus autē dicitur in respectu ad dominū . dominū vero . put . S . Tho . inquit p̄ . p . q . 96 . ar . 4° . dupliciter accipit . vno modo p̄pe fm q̄ opponitur fuituti fm quod dñs dī cui aliquis subdit vt seru^o . alio modo accipit dominū fm q̄ communiter refert ad subditū vel subiectū qualitercūq̄ fm qd̄ dñs dicitur qui habet officij gubernandiz dirigēdi etiā liberos . pari ergo modo seruitus dupliciter pōt accipi . vno modo p̄prie f3 q̄ directe opponit dominio . fm quē modū seruitutis seru^o opponit libero ⁊ dicit is q̄ causa alteri^o ē non causa sui et alteri . s . dño lucrat non sibi: ⁊ vlt ad vtilitatē ordinat alterius . alio modo seruit^o accipit cōmuniter et large p̄ qualicūq̄ subiectionē . fm quē modū fuitutis sui possunt appellari qui gubernatione et consilio alterius subiciuntur siue diuina vel humana institutiōe siue a natura . fm quē modū fuitutis et dominij sibi cōrespondētis p̄s dicit in principio politice q̄ homines intellectu vigētes alioz sunt naturaliter domini et rectores qui corpe robusti minus sunt p̄spicaces . fm hec igitur dicim^o ad p̄positū n̄f3 q̄ latria que ē seruitus quedā pōt accipi vel proprie et p̄mo modo fuitutis: et sic debet deo rōne creationis et cōseruationis et etiā redēptionis n̄re . his enim beneficijs iure sumus serui dei nos et omnia n̄ra deo debentes eius obsequijs simpliciter mācipari . alio modo pōt accipi latria min^o p̄prie et sc̄do modo seruitutis: et sic latria debetur deo rōne sūme bonitatis ei^o ac p̄fectionis et excellētie et non solū rōne beneficij nobis a deo collati . f3 quē modū . S . Tho . dicit . 2^a 2^c . q . 81 .

articulo 4°. q^o deo cōpetit singularis excellētia inq̄^m omnia in infinitū trāscēdit f̄z oīmodū excellum. vñ ei debet specialis honoz. sicut in reb^o humanis videm^o q^o diuersis excellētis psonaz: diuersus honoz debet. alius q̄dē patri alius regi et sic de ceteris. Et. q. 84. ar. p̄mo ad. 3^m. qz inquit vna ē excellētia triū psonaz: vn^o honoz et reuerētia eis debet et p cōsequēs vna adoratio.

Secundo Notandū est q^o quia in eo cui exhibet honoz obsequiū vel reuerentia duo possūt cōsiderari. put. S. Tho. notat. 3^a. p. q. 25^a. ar. p̄mo. s. ipse qui honozat et cui reuerētia vel obsequium exhibet: et causa vel ratio q̄ illa sibi exhibent q̄ ē aliqua bonitatis aut pfectiōis vel dignitatis excellentia: ideo dicēdum est q^o vtroq^o modo fuitutis supra posito debet deo cultus latrionē diuinitatis et omniū attributoz essentialium q̄ in deo fm modū n̄ri intellectus considerantur. Probat de p̄mo qm̄ fm p̄mū modū latrionē debetur deo sicut creatori z gubernatori ac redēptori n̄ro. sed de^o est creator gubernator z redēptor n̄r tanq̄ p̄mus et p̄ncipalis auctor inq̄^m de^o bonus sapiēs et potēs et fm omnia h̄moi attributa. igitur rōne omniū debet sibi honoz et cultus latrionē et nō fm vnū horū tātūmodo. et qm̄ eadem numero diuinitas et omniū attributoz pfectio est in p̄e et filio z spū sancto: ideo trium psonaz vnus est honoz et cultus latrionē. De secundo patet. qm̄ sūma bonitas z excellētia quā sicut causam vel rationē respicit latrionē secundo modo accepta est in deo ex rōne diuinitatis que infinitā bonitatē et omniū rez pfectiones in se cōtinet. ergo zc. **Ex quib^o inferim^o** q^o qz xps est verus de^o et in xpo nō est aliud supposituz q̄ diuinū. s. suppositū filij: q^o cult^o latrionē vtroq^o modo supraposito accepte: xpo debet fm diuinitatem. sed vtrū aliq̄s cultus vel honoz latrionē xpo debeat rōne humanitatis: dubiuz esse pōt et eo maxime qz i p̄cedēte notabili fuit dictū q^o latrionē debet deo etiā rōne redēptionis n̄re. xps autē redēptor fuit fm humanā naturā f̄z illud Apocal. 4°. redemisti nos deo in sanguine tuo. et prima Petri p̄mo. redempti estis p̄ciosos sanguine agni zc. **Ad hoc dubiū respōdēdū videt^o** q^o xpo rōne humane nature nō debet cult^o latrionē sed diuine vel magis p̄perdulie. et hoc. S. Tho. exp̄sse dicit. 3^a. p. q. 25^a. arti. 2°. in cor. Neq^o obstat q^o xps fm humanitātē fuerit redēptor n̄r. qm̄ hoc fuit meritoze z instrumētali nō auctoritative et p̄ncipaliter ac efficiēter. vt enī. S. Tho. dicit i. fra. dis. 19^a. ar. 4° sub arti. 2°. effectus redēptio-

nis n̄re attribuitur xpo fm humanitatez non sicut cause p̄ime sed sicut cause p̄ime. toti vero trinitati attribuit redēptionis effect^o sicut cause p̄ime et p̄ncipali inq̄^m tota trinitas dedit nobis filiū redēptorē. fm illud Gala. 4°. misit deus filiū suū factū ex muliere factū sub lege vt eos qui sub lege erāt redimeret. et inq̄^m p virtutē diuinitatis passio xpi habuit efficacā satisfactionis p toto genere humano. Idē in sententia et magis exp̄sse dicit. 3^a. p. q. 48^a. ar. 6°. in cor. vnde i respōsione ad p̄mum. passio inq̄t xpi relata ad xpi carnē: cōgruit infirmitati assumeptē. relata vero ad diuinitatē: cōsequit ex ea infinitā virtutez. et in respōsione ad. 2^m dicit. passio xpi licet sit cor poralis. habet tñ spūalē virtutē ex diuinitate vnita. et ideo p spūalē contactū efficacā sortitur. s. p̄ fidē et fidei sacramenta. itē in respōsione ad 3^m. passio inquit xpi fm q^o cōparat ad deitatem eius: agit p modū efficiētie. inq̄^m vero cōparat ad volūtātē anime xpi: agit p modū meriti. Ergo cultus z honoz latrionē debet deo ratione sūme pfectionis et auctoritatis ac excellentie: sequitur q^o nō sit debitus xpo fm humanā naturā pp̄ter n̄ram redēptionē. nā vt deductū est: xps fm humanā naturā nō fuit p̄m^o et p̄ncipalis auctor nostre redēptionis sed secundari^o et instrumētalis. fuit tamē p̄mus et p̄ncipalis auctor n̄re redēptionis fm diuinitatē. et ideo cultus latrionē ei debet fm diuinitatē nō fm humanitatem.

Tertio Notandū ē p̄ tertia cōclusionē q^o de veneratione seu adoratione crucis xpi aliter videt^o sentire. S. Tho. in p̄mo ope. s. in hac dis. q. p̄^a. ar. 2°. sub arti. 4°. et aliter in secūdo ope. s. 2^a. 2°. q. 103. ar. 4° ad 3^m. Et magis exp̄sse. 3^a. p. q. 25^a. ar. 4°. Max in p̄mo ope tenet q^o crux xpi in qua xps pepēdit pōt duplici cōsiderari: vel inq̄^m crucifixi imago et sic adorā eadē adoratione qua xps crucifix^o s. latrionē. vel inq̄^m est res q̄dā h̄is quādā bonitatem et excellētia ex cōtactu mēbroz xpi: et sic cū non p̄tineat ad psonā verbificū pars eius: non pōt eadē adoratione adorari cū verbo. sed adoratur inq̄^m est res quedā xpi p̄perdulia. In secūdo vero ope tenet exp̄sse q^o crux in qua xps est crucifixus siue capiat inq̄^m representat nobis figurā xpi extensū in ea: siue pp̄ter cōtactū ad mēbra xpi z inq̄^m eius sanguis est p̄fusa: vtroq^o modo adorā eadē adoratione cum xpo. s. latrionē. et quia ea q̄ in secūdo opere scripsit sunt de eius finali intentione: ideo illa pro nunc tenem^o. verū tamen quod in primo ope scripsit videtur nobis q^o possit sustineri sub quadam consideratio-

ne quam forte Doc. S. habuit licet nō expmar. potest enim considerari crux in qua xps pependit crucifixus in q̄m ex contactu humanitatis xpi facta ē aliquid ipsi⁹ humanitatis quāuis nō pars eius sed sicut sedes vel cathedra sibi ex contactu carnis et pfusione preciosi sanguinis cōsecrata. vnde quēadmodū vestis regia et regia purpura veneratur ipsa eadē veneratione qua et rex in q̄m vestis regis est: ita et crux in qua xps pependit relata non ad xpi psonam sed ad ei⁹ humanitatez omni ḡraz munere peditam ac sanctitate precellentem cuius tactu tanq̄ rei sanctissime et excellentissime ornata et decorata fuit: eadem adoratione que rōne humanitatis xpo dberetur veneranda est. s. yperdulia put. S. Tho. dicit etiā in secūdo ope. 3^a. p. q. 2^a. ar. 2° in corpore. et in hoc sensu videt esse dictū quod i passione dñi ecclesia canit. arbor decorat fulgida ornata regis purpura electa digno stipite tam sancta mēbra tagere. regis purpura est humanitas xpi sincerissima que moduz quendam habitus z vestimenti habuit in vnione ad verbum fm illō apostoli Philii. 2°. in similitudinē hominum factus et habitu inuentus vt homo.

Quantuz ad ar-

ticulū quartū respondēduz est obiectionibus in cōtrariuz. Et quidem ad p̄mū cōtra p̄mā cōclusionē dicit ad minozē q̄ veritatem habet de redēptione fm q̄ pcedit a causa p̄maria et p̄ncipali cui⁹ est p̄mo et p̄ se mouere cui p̄inde laus z honor precellens debet. non fm q̄ pcedit a causa secundaria et instrumentali cui⁹ non est agere nisi sit a causa p̄ncipali mota. humanitas autē xpi fuit causa redēptionis n̄e secundaria z instrumentalis put dictū fuit in secundo notabili. et ideo non honor precellens. s. latrīe illi vel eius ratione est debitus: sed eo inferior videlicet honor dulic. Ad primuz contra secundā cōclusionē quod est henrici respondet. S. Tho. in hac dis. ar. 2° sub arti. 2°. ad p̄mum. Et. 3^a. p. q. 2^a. arti. 3° ad p̄mū. q̄ in veteri lege phibet adoratio imaginū quas gentiles colebant in venerationē deoz suozum. s. demonum. et ideo p̄mittitur nō habebis deos alios corā me. ipsi autē deo vero cū sit incorpore⁹ fm diuinitatez: nulla imago corporalis poterat attribui put Damascen⁹ ait. sed quia in nouo testamēto de⁹ factus ē homo: p̄ort debitu est i sua imagine adorari. ita tñ q̄ adoratio non sistat in imagine vt res q̄dam est sed tendat in xpi cuius

imago est. Ad. 2^m q̄ est Durādi dī q̄ pcedit ex duplici falsa imaginatione. p̄ma est q̄ nos dicamus ideo imaginē esse a adorandā eadē adoratione qua et id cuius est imago: quia aia consideret imaginē esse idem cum re cui⁹ est imago. alia falsa imaginatio est q̄ nos teneam⁹ id ipsum q̄ attribuitur exemplari: attribuendū esse imagini vel signo quasi p̄ quandā redundantiam vel consequentiam arguendo ab exemplari ad imaginem vel signū. vtraq̄ certe imaginatio est falsa. qm̄ quod n̄ra conclusio pretendit et nos dicimus: aliud est. dicim⁹ enim q̄ quia mot⁹ imaginis vt imago est nō sistit in imagine sed p̄ eā tendit in rem cui⁹ est imago: q̄ quādo imago v̄l crucifixi vel alterius rei adorāde nobis se offert: q̄ per imaginē tanq̄ p̄ mediū quo: adoram⁹ crucifixum vel rē illam cuius ē imago. ita q̄ non soluz res cui honor adorationis debet adorari debet p̄ seipsam et in se: sed etiā et eodē modo ac cultu adorari debet representata i sua imagine. vñ fm mentē. S. Tho. imaginē rei adorare vt eius imago est: nō est aliud q̄ rem in sua imagine z p̄ suam imaginē adorare. patet ergo q̄ argues deceptus est verba. S. Tho. non intelligens. intellexit enim quasi vellet. S. Doc. dicere q̄ cultus vel honor rei exhibendus esset imagini pro eo q̄ est imago talis rei. hoc autē est falsum z sensus puerilis. Et p̄ hec patet respōsio ad argumēta Holcot. omnia enī p̄cedūt ex dicta falsa imaginatione. quasi nos diceremus q̄ honor vel cultus dei exhibendus sit imagini p̄ quandam consequentiā aut redundantiam quia. s. est eius imago. hoc autem falsum est vt ex supradictis apparet. Ad argumentum contra tertiā cōclusionē patet quid dicendū est ex tertio notabili. Ad argumentum ante oppositū respondet. S. Tho. 3^a. p. q. 2^a. arti. 2°. ad. 3^m. q̄ auctoritas deuteror: debet intelligi q̄ soli deo seruiendum et adorandum est per seipsum et ratione sui. non tamē prohibetur quin alteri q̄ deo seruiendum sit et adorandum in deo z propter deum. humanitati autem xpi non exhibetur adoratio latrīe p̄pter se aut ratione sui: sed ratione diuinitatis z diuine persone cui vnitur et simul cum ea. vnde auctoritas recte intellecta non est ad propositum Et in hoc articulus terminatur.

Distinctio .x. et .xj.

Arca d
 cima et vndeci
 ma distinctione
 queritur vtrum
 iste ppositiones
 sint vere z cōce
 dende: xps fz q
 iste homo ē de⁹
 vel xps fz q iste
 hō est psona aut
 suppositū. Et ar-

guit pmo q nō. qm̄ remoto eo fm̄ qd̄ aliqd̄ ali
 cui cōuenit: vteri⁹ non cōuenit ei. sed remoto a
 xpo q sit hic homo: adhuc cōuenit sibi esse deus
 et esse psonā vel supposituz qz ab eterno fuit de⁹
 et suppositū ac psona. non aut̄ ab eterno fuit hic
 homo. ergo xps fz q hic homo nō ē de⁹ nec sup
 positū aut psona. ¶ In oppositū arguitur. qz cuz
 dicit xps fm̄ q hic homo: pnomē demonstratiuū
 hic demonstrat suppositū filij dei. sed hec est vera
 xps fm̄ q est filius dei est deus et ē supposituz ac
 psona. ergo dicte ppositiones sunt vere.

Quantuz ad ar-

ticulū p̄mū sit p̄ma conclusio q
 iste ppositiones sunt vere z cō
 cedēde. xps fm̄ q iste hō ē de⁹
 et xps fm̄ q iste hō est suppositū
 et psona. h̄ac conclusionē tenet. S. Tho. in hac
 disti. q. p̄. ar. p̄. sub arti. 2.º. et arti. 2.º. sub arti.
 p̄. et. 3.º. Et. 3.º. p. q. 16.º. ar. 11.º. ad. 3.º. quantum
 ad p̄mā ppositionē et articulo. 12.º. ¶ Secunda
 cōclusio est q iste ppositiones. fili⁹ dei est creatu
 ra: vel xps est creatura: sunt false z nō cōcedēde.
 h̄anc cōclusionē tenet. S. Tho. in hac disti. 11.º
 articulis p̄mo et. 2.º. Et. 3.º. p. q. 16.º. articulo. 8.º.
 ¶ Tertia cōclusio ē q ista ppositio. xps vel iste
 homo demonstrato xpo incepit esse est falsa. h̄ac
 conclusionē tenet. S. Tho. infra duodecima dis.
 questione prima arti. p̄. Et. 3.º. p. q. 16.º. arti. 9.º.

Quantuz ad ar-

ticulū secūdū obijciēdū est con
 tra cōclusiones. Lōtra p̄mā ar
 guit Durād⁹ p̄mo. qz hoc pno
 mē iste nō demonstrat supposituz
 eternū nisi q̄ten⁹ importat nomine hoinis. ergo
 sic demonstrat sicut importat nomine hoinis. s̄ ibi
 rōne iplicationis importat formalit̄ et non mate

rialiter hoc ē nō fm̄ se sed vt est h̄is talē naturā
 q̄ sit ratio cōuenientie p̄dicati cū subiecto. ergo
 sic demonstrat. ergo nō verificatur. ppositio nisi
 natura nomine hominis importata sit ratio q̄re
 esse deū cōueniat xpo. nō aut̄ est sic. igit̄ zc. ad p
 bationē minoris p̄mittit q̄ iplicatio fm̄ q̄ pp̄rie
 sumitur: importat causam inherētie p̄dica
 ti ad subiectum. p̄mā vel remotā. sed conside
 randū est vt dicit q̄ termin⁹ cōcret⁹ posit⁹ in p̄
 dicato vel in quacūqz implicatione tenetur for
 malit̄ p natura z nō materialiter pro supposito.
 non q̄ termin⁹ concret⁹ vnqz supponat p natu
 ra in recto ex quacūqz parte ponat qz tūc talis
 ppositio esset falsa: vt si dicat fortes ē hō vel fz
 q̄ homo ē rationalis. tunc enim esset sensus q̄
 fortes esset natura humana vel q̄ fortes fm̄ q̄
 est natura humana essz rōnalis. sed p̄tāto dicit̄
 teneri formalit̄ ex parte p̄dicati vel reduplicatio
 nis magis q̄ ex pte subiecti: qz q̄ termin⁹ cōcre
 tus ponit̄ ex pte subiecti: magis accipit̄ fm̄ q̄ est
 aliqd̄ in se q̄ fm̄ id quod ē habēs aliquā naturā.
 vt si dicat albū currit: albū magis stat̄ ibi pro eo
 quod est aliqd̄ in se subsistēs: q̄ fm̄ q̄ est habēs
 talē naturam. s. albedinē. quāuis nō possit verifi
 cari ppositio nisi currēt̄ insit̄ albedo: tamen al
 bedo non est causa quare currit̄ insit̄ forti vl̄ cui
 cūqz supposito currēt̄ vnde z nō albū p̄t̄ curre
 re. sed quādo ponit̄ ex pte p̄dicati vel cū impli
 catione vt dicēdo hō est alb⁹ vel fortes fm̄ q̄ ē
 albus disgregat̄: ibi p̄dicatū nō cōuenit subiecto
 nisi vt est h̄is talē naturā. ita q̄ quādo implica
 tio est vera: ipsa ē causa q̄re p̄dicatū est in subie
 cto. Ex quib⁹ patet q̄ quelibz harū est simplicit̄
 falsa: xps fm̄ q̄ homo ē psona: et xps fz q̄ hic hō
 est psona. qz implicatio importat causam inherē
 tie p̄dicati ad subiectū quātū ad naturā p̄ termi
 num iplicationis importatā. nūc ita est q̄ natura
 importata p hoc nomē homo vel iste hō: nō ē cau
 sa remota vel p̄pinq̄ quare xpo cōpetat eē pso
 nam. ergo qlibet harū est falsa: xps fm̄ q̄ hō est
 psona: xps fm̄ q̄ iste hō est psona. ¶ 2.º. arguit
 dicens q̄ nō valet illud qd̄ dicit̄ n̄ra cōclusio. s. q̄
 non oportet predicatum cōuenire subiecto ra
 tione omniū q̄ implican̄ sed solū rōne vni⁹. qz
 cum d̄r xps in q̄m̄ iste hō: p̄nomen demonstratiuū
 non solū implicat̄ sed demonstratio eius. et ideo
 oportet q̄ ppositio verificetur ratione alicuius
 formaliter importati nomine hominis quod non
 est in proposito. ¶ 3.º. quia quāuis non oportet
 predicatum inesse subiecto ratione cuiuslibet
 implicati absolute: tamen si implicatio cadit sub
 reduplicacione dicente causam: oportet q̄ p̄di
 cū

catum in sit subiecto ratione omnium implicato-
rum vt in omnibus patet. vnde sicut hec e vera:
iste homo e psona demonstrato xpo: ita et hec: ho-
mo est psona non solum p hominibus puris sed
p xpo. ergo similiter si ista e falsa: xps fm q ho-
mo e psona: ead ratione hec e falsa xps fz q iste
homo e psona. hec ille. **C**ontra secundam con-
clusionem arguit Scotus pbando q hec sit concedenda:
xps est creatura. pmo qz non plus repugnat vlli
nature ee post no esse: qz no ee post ee. qz vtriusqz
repugnat eternitati. sed xps dicitur mortuus cum
tamē mortuus dicat no esse post esse: quia no vi-
uere post viuere. et viuere viuentibus est esse fm
pbm. 2. de anima. **C**2. qz mortale et imorta-
le ita repugnat formalitē sicut creatū et increatū
et tamē ambo pma dicunt de xpo. **C**3. ita repug-
nant formalitē nature humane ee creatorem vel
eternū: sicut repugnat eterno in aq. ergo eque
negabit xps ee creator. ppter repugnantiam ad
naturā humanā: sicut creatura. ppter repugnan-
tiā ad naturā diuinā. **C**4. quia Damasc. caplo
5. dicit q xps e creatus et increatus passibilis et
impassibilis. et p eundem concedit dici creatura.
C5. qz p Augustinū d natura boni: voluit esse
creatura qui e creator. **C**6. quia Hieronimus
sup illud Ephe. 2. ipsius factura sumus nos. pcla-
mamus dicit no esse piculū dicere xpm esse crea-
turā. hec Scotus. **C**7. arguit Durandus. qz genera-
ri est fieri et generari simpliciter e fieri simpliciter
quia determinat ad esse simpliciter. et tamē rōne
humane nature cōuenit supposito diuino ee ge-
nitum absolute et sine aliqua determinatione et
ita simpliciter vt nunc loquimur. hec enī recipit
tanqz vera: filiū dei vel xps est genitus de xgine
nec oportet addere inqz homo. ergo similiter po-
test dici creatus vel creatura absolute nec oportet
addere inqz homo. et si dicat q ista no veri-
ficatur: xps est natus de matre nisi cū hac deter-
minatione inqz homo expressa vel intellecta: pa-
ri rōne pot dici q illa xps est creatura pot verifi-
cari sub eadē determinatione no expressa sed tan-
tū intellecta. **C**8. arguit cōtra rationē adductā
de. 3. sen. dices q esse simpliciter no est solum esse
suppositale sed omne esse substantiale qz ois sub-
cōpleta est ens simpliciter. et ideo sicut in xpo est
duplex suba diuina. s. et humana: sic et duplex ee
fm quorū quodlibet pot dici simpliciter genit⁹ et
natus. et pari ratione fm alterū pot dici creatus
nisi aliud obstat. **C**9. arguit contra illud quod
dicit cōclusio d. 3. pre. qz sicut creari natum e cō-
uenire supposito et nature: ita et nasci vel genera-
ri. sed hoc no obstare: filiū dei vel xps dicit abso-

lute genitus vel nat⁹ de virgine nec oportet ad-
dere inqz homo. ergo ead ratione poterit dici crea-
tus absolute sine aliqua determinatione. ppter
humanā naturā que in pncipijs suis est a deo fz
creationē et fm se habita a matre p generatio-
nem vel nativitatē. **C**10. arguit q humana na-
tura est pars suppositi diuini alio modo qz sint il-
le partes de quibus exemplificat. qz ille partes non
predicant de toto subalter et in quid. no enī be-
ne dicat hō est dens vel capillus. respiciunt etiā to-
tum diminute. et ideo no est mirū si pprietates
earum no denominēt simpliciter et absolute sum-
torū. sed humana natura in xpo predicat d sup-
posito aliquo modo in quid et subalter. dicim⁹
enim qz Filius dei e homo et similiter respicit totū
suppositū indifferēter et pfecte. et ideo pprieta-
tes ei⁹ magis possunt pfecte denominare suppositū
absolute. **C**11. arguit cōtra quiddā dictus. S. T.
dices q cum dicitur ista ppositio xps fm q ho-
mo: si fm q non est nota per se itatis sed deter-
minatio explicans modum imperfectum. hoc in-
quit Durandus non videt sufficienter dictum.
quia natura humana e causa et ratio quare sup-
posito diuino possit inesse creatio. nec imperfecte
conueniunt xpo que conueniunt ei ratione nature
humane vt nasci mori predicare et huiusmodi
sicut imperfecte cōuenit albedo hominī ratione
dentis. hec ille. **C**ontra tertiā cōclusionē argu-
it Scotus pbando q hec ppositio sit simpliciter
concedenda xps incepit esse. pmo quia cum xps
importet vnū totū quasi p accidens. s. verbum
hominē fz Damasc. predicatū. s. inceptio potest
verificari de subiecto rōne totalitatis sue vel ra-
tione vni⁹ partis quecūqz sit illa. sicut cū dicat sor-
tes albus incipit ee: subiectū pot capi dupliciter
pdicari p toto ente p accidēs siue p albedine vt
dicat incipit qz albedo incipit esse: vel qz subie-
ctum incipit esse. sicut igitur xps fm humanita-
tem est mortuus et ideo cōcedit q xps e mortuus:
ita si fm humanitatem incipiat esse ita q hoc p-
dicatū possit vere enunciari de subiecto rōne il-
lius partis subiecti: videtur q possit simpliciter nū-
ciari de illo. restat ergo videre vtriusqz incipere ee:
dicat inceptionem fm pmo esse ei⁹ de quo dicat
vel fm quodcūqz simpliciter esse illius. qz si primo
modo: falsa e sicut e ista xps creat⁹. si secūdo mo-
do cū quodlibz ee substantie sit ee simplr et xps in-
cepit ee fm ee humanū qd e substantie: videt q i-
cepit ee simplr. secūdū aut videt ee magis d vir-
tute fmonis qz sicut ee scdm adiacēs enūciat ee
simplr et no ex vi fmonis pmo ee eius de q dicat:
ita et incipit determinat⁹ p scdm ee videt dicere

inceptionē in esse simpliciter: non autē in pmo eē illi^o subiecti simpliciter. ergo de xtute sermonis posset cōcedi qd xps quod importat hoc quod ē verbū homo: incepit esse hoc est habet aliquod esse simpliciter quod prius non habuit: licet hoc non sit p̄mū eē xpi. hoc modo etiā posset ista cōcedi: iste homo incepit eē. tamen de subiecto demonstrate supposito nuda in natura diuina: non debet cōcedi inceptio sicut qd fili^o dei incepit eē. hec Scot^o. ¶ 2° arguit Durand^o. qz si ista simpliciter negāda sit: xps vel iste homo incepit esse: hoc potissime fm te videt quia p istam denotatur qd inceptio cōueniat xpo non solū ratione nature humane sed rōne ipsius suppositi. qz terminus positus in subiecto nō tenet formaliter pro natura sed magis materialiter pro supposito. et ideo ratione nature humane non potest inceptio xpo cōpetere: quāuis nomine xpi vel hominis importet natura humana. quia quando hec nomina ponunt ex parte subiecti: nō stant p natura sed p supposito. sed illud non valet. qz pro tanto terminus in subiecto positus dī materialiter teneri p supposito et nō formaliter p natura: quia aliqd pōt verificari de eo nō ratione nature partim importate vt si dicat albū disputat: p hoc tamē nō excludit quin termino posito i subiecto multa possint cōuenire ratione nature per terminus importate vt si dicat album disgregat vel homo est rationalis. et eodē modo licet iste terminus xps vel iste homo a parte subiecti positus stet p supposito et nō formaliter p natura humana qz aliqua possunt ei cōuenire non rōne humane nature vt infinitas virtutis ⁊ huiusmodi: tamē per hoc non excludit quin rōne humane nature possint ei multa cōuenire vt incipere esse nisi aliud obsistat. ¶ 3°. quia si hoc negaret hoc esset fm aliquos quia pprietates humane nature q̄ excludit a xpo pprietatem nature diuine: non potest ei absolute cōuenire. sed inape esse ē huiusmodi quia concludit non semp fuisse. pprietates autem diuine nature est semp fuisse. et sic incipere esse excludit a xpo pprietatem diuine nature et ē. sed hoc non videt valere. quia quāuis ponēdo in xpo solum vnū esse incipere esse excludat semp fuisse fm quodcūqz esse ex quo non ponit nisi vnū: tamē ponēdo in xpo plura esse sicut oportet aliquo mō ponere: incipere eē fz vnū esse nō excludit semp fuisse nisi fm illud tm. et hoc est verū in xpo. qz dato qd incepit esse fm naturam humanā et nō semp fuit fz illud eē: p hoc tamē nō excludit quin semp fuerit fm aliud. s. fz esse diuinū. et sic pprietates humane nature non

excludit pprietatē diuine nature. nō enī sic ē d incipere sicut de creati. quia creati ē p̄duci nullo penitus supposito ex parte ei^o qd dicitur creati. incipere autē eē de nouo accipere eē qd p̄us nō habebat quāuis forsitā h̄ret aliud eē. ¶ 4°. quia nullū incōueniēs videt cōcedere illā cū distinctione. cui^o ratio ē qz quāuis eē dicat multipliciter: tū illa multiplicitas terminat p adiūcta nō solū ex pte p̄dicati vt dicēdo hō incipit eē alb^o vbi non accipitur eē p esse simpliciter sed p eē tali. imo etiā p illud quod ponit ex pte subiecti vt dicēdo albedo incipit esse. hoc enī verificat nō p esse simpliciter quia tale esse nō p̄petit albedini sed p esse fz qd quod cōpetit accidētibus. et illud aut ē de xtute sermonis vt sic accipiat eē in p̄dicato sicut p̄gruit subiecto: vel saltē ex vsu loquēdi. quādo autē ex pte subiecti ponit termin^o cōcretus importat suppositū et naturā et p illā naturā constituit suppositū: tunc si ei attribuatur eē: oportet qd intelligatur de esse suppositi et nature quia p illā naturā suppositum illō nō habet aliud esse suppositi q̄ illud qd cōgruit ei rōne nature. si vero nō cōstituitur p naturā importatā p terminū in subiecto vt cū dicat albū est vel cuz in subiecto ponitur duplex terminus vn^o importat naturā p quā suppositū cōstituit alius vero nō sed quādam alia sicut dicēdo homo alb^o est vt incepit eē: tunc nō est loquēdū simpliciter sed cū quadā distinctione. s. an incipere esse referatur ad suppositum fm se et naturā cōstituentem ip̄m vel ad ipsum ratione alteri^o nature. verbi grā si querit an homo alb^o incepit eē supposito qd homo qui fuit p̄us postea factus ē albus: nō erit respondēdū absolute s̄ dicēdū qd si incipere esse referat ad hominē: falsum est. si vero ad hominē inq̄^m alb^o: vera est. et causa huius distinctionis ē. qz eē p̄positū in verbo: accipit fm vsu loquēdi put cōgruit subiecto. p̄pter quod vbi diuersa implicanti in subiecto q̄bus diuersimode puenit esse: opus ē predicta distinctione. modo in p̄posito n̄ro cum dī xps incepit esse: p terminū in subiecto positū importatur suppositū diuinū ⁊ natura humana per quāz non p̄stituitur. et similiter cū dicat iste hō. non aut sic est cū dicat filius dei. qz p hoc nomen nō importatur nisi suppositū diuinū cū constitutibus ip̄z. et ideo si dicat filius dei incepit esse: falsa est. qz intelligitur de esse quod cōuenit supposito rōne sui et cōstituentiū ipsum quod esse nūq̄ incipit. sed cum dī xps vel iste hō incipit eē: distinguēdū est. qz aut referat ad suppositū rōne suppositi et tunc est falsa. aut ratione humane nature: et tunc est vera. hec Durandus.

Quantum ad articulum tertium primo notandum est quod sicut tactum fuit in libro primo. disti. 12. sub notabili tertio dictio reduplicatiua si prope sumatur importat causam inherencie predicati ad subiectum siue sit causa proxima siue remota et siue causa sit ad quam ex necessitate sequitur effectus siue sit causa ad quam effectus non necessario sequatur: preteritum tamen necessario ad effectum. id autem quod per ipsam reduplicatiuam reduplicatur: habet se tanquam medium ad predicatum et subiectum. propositio reduplicatiue. nam est aliquid consequens per se ad predicatum secundum aliquem modum preteritatis et est aliquid subiecto conueniens vel ratione siue nature aut alicuius principiorum essentialium vel ratione suppositi vel ratione accidentis sibi inherentes vel etiam ratione alicuius cause siue extrinsece. exemplum primum ut cum dicimus petrus secundum quod homo. id est in quantum habet naturam humanam est risibilis. exemplum secundum quod ad principium materiale ut cum dicimus homo secundum quod est compositus ex contrariis: est corruptibilis. vel quod ad principium formale ut cum dicimus homo secundum quod est rationalis. id est secundum quod habet animam rationalem est ad imaginem dei. exemplum tertium ut cum dicimus socrates secundum quod est perfectus completus. id est secundum quod est suppositum quoddam potest per se agere quia actiones sunt suppositorum. exemplum quartum ut si dicimus petrus secundum quod est coloratus est visibilis. exemplum quintum quod ad causam efficientem ut cum dicimus petrus secundum quod est filius iohannis: est ipsius heres. quod ad causam finalem ut cum dicimus homo secundum quod ad beatitudinem factus est: capax est diuine visionis. **A**duertendum tamen quod terminus resumitur in propositione reduplicatiua: aliquando resumitur seu reduplicatur simpliciter et sub eodem nomine: ut cum dicitur homo secundum quod homo vel animal secundum quod animal. aliquando resumitur non simpliciter et sub eodem nomine sed sub nomine superioris vel proprii conuertibilis essentialis vel accidentalis: ut cum dicitur homo secundum quod animal vel secundum quod rationalis vel risibilis. aliquando vero terminus resumitur non simpliciter secundum se totum nec sub eodem nomine sed secundum aliquid sui vel sibi attributum: ut cum dicimus homo secundum quod est animatus vel compositus ex contrariis vel albus aut coloratus et sic de similibus. quando ergo logici regulariter dicunt quod terminus in propositione reduplicatiua resumitur tenetur formaliter: intelligunt de termino primo et secundo modo resumpto seu reduplicato dum tamen terminus resumitur sit terminus com-

munis. non autem id intelligunt de termino tertio modo resumptionis reduplicato vel si terminus resumitur sit discretus secundum se vel ratione alicuius adiuncti. et ratio qua in istis fallit regula est quia in tertio modo reduplicationis: terminus potest resumitur secundum quod libet eorum que ad rem significatam pertinent. hec autem non solum sunt forma vel natura sed multa alia. put supra in hoc notabili fuit sub exemplis dictum. terminus autem discretus vel discrete tenetur sicut cum pro nomine demonstratiuo regulariter stat. pro supposito non. pro forma vel natura ut etiam logici dicunt.

Secundo. Notandum est quod regula illa dialericozum quod terminus positus a parte predicati tenetur formaliter dupliciter potest verificari. vno modo sub hoc sensu quia predicatum complet et terminat propositionem. terminus autem et complementum rei: habet rationem forme. sic regula istam exponit. S. Tho. in commento libro primo per ysa. lec. 8. et in isto sensu regula est vniuersaliter vera. alio modo potest verificari sub hoc sensu quia. terminus in predicato positus: stat. pro forma vel natura secundum quam de subiecto predicatur et ipsum denominat. et isto modo. S. Tho. videtur predicta regula in quibus plurimis locis doctrine siue. et in proposito nostre conclusionis. 3. p. q. 16. ar. 10. et 11. in cor. et in isto sensu regula predicta non est vniuersaliter vera. habet enim aliquas exceptiones. vna est quando verbum propositionis vel enunciationis significat actionem ad predicatum terminatam. tunc enim terminus a parte predicati: non tenetur regulariter pro forma vel natura. ut in ista propositione petri videtur patrem suum aut hominem amicum. et propter huiusmodi exceptionem non conceditur ista: filius dei assumpsit hominem in unitate suppositi. que tamen propositio vera esset secundum regulam supra positam si vniuersaliter vera esset. nam si predicatum homo staret formaliter pro natura: esset sensus propositionis quod filius dei natura humanam assumpsit. in quo sensu vera esset. que tamen communiter negatur. et hanc exceptionem prefate regule tangit S. Tho. in hoc. 3. supra disti. 2. q. 2. ar. 5. ad. 5. alia exceptio est quando predicatio non est formalis sed idetica. dicitur autem predicatio formalis quando predicatum denominat subiectum per informationem ut cum dicitur petrus est homo vel petrus est albus. in utraque enim propositione predicatum significat formam vel naturam informantem subiectum. predicatio idetica est in qua predicatum dicitur esse idem re cum subiecto nec se habet ad subiectum ut forma vel ut po-

nensrem significatā circa subiectū, et inde est q̄ predicatio idētica sit per terminos substantiuos substantiue tentos, et p̄pter hanc exceptionem cōceditur ista in diuinis essentia est pater si nomen pater substantiue teneat, est enim vera hec predicatio per idētitatem q̄. s. predicatus ē idē re cum subiecto, que tamen p̄positio esset falsa si predicatum teneret formaliter, esset enim sensus q̄ paternitas que designat vt forma in predicato: esset forma et p̄prietas essentie q̄d ē erroneus, et hanc dicte regule exceptionē tangit. S. Tho. supra distinctione. 5^a. in glo. li. alia exceptio est quando terminus in predicato posit^{us} determinatur per aliquid adiunctū absolute et simpliciter et non in q̄^m predicatū est, quod contingit quando ipsa determinatio non ē predicati in ordine ad subiectū; sed est ipsius predicati sicut si esset subiectū quod dā, tūc enī magis respicit suppositum q̄ formā, et hanc exceptionē notat. S. Tho. in hac disti. 11^a. q. p̄ma arti. 2°. ad. 3^m. alia exceptio est quādo termin^{us} a parte predicati vt fin se vel ratione adiuncti antecedētis vel cōsequētis: ad rationē suppositi trahitur: vt cum dicitur socrates est res nature vel est aliquid p se subsistens aut est quid completus in genere substantie et sic d̄ similibus, et hanc exceptionē inuit. S. Tho. in hac disti. q. p̄ma articulis p̄mo et. 2°. et quoniam in p̄positione reduplicatiua termin^{us} resumpt^{us} habet modū predicati resumitur enī in vi predicati prout. S. Tho. notat 3°. parte. q. 16^a. articulo. 10. in corpore: idem est enim dictu homo s̄ q̄ animal ac si diceretur homo s̄m q̄ est animal: ideo regula dialericoꝝ d̄ termino in reduplicatiua resumpto. s. q̄ tenetur formaliter: easdem exceptiones patitur quas et regula supradicta de termino a parte predicati, et p̄pter hoc in p̄posito nostro ista ē magis neganda q̄ concedenda: x̄ps s̄m q̄ homo est de^{us}, eo q̄ terminus resumptus tenetur formaliter. s. pro natura humana s̄m quā falsum est dicere q̄ x̄ps sit deus, et ista ē simpliciter cōcedenda: x̄ps s̄m q̄ iste homo est deus, termin^{us} enim resumptus. s. homo quāuis regulariter tenetur formaliter: ratione tamen adiuncti. s. p̄nominis iste trahitur ad standum p̄ supposito.

Tertio Notandū ē p̄ declaratione secunde conclusionis q̄ creatio proprie respicit esse rei. vnde et quinta propositio libri de causis dicitur q̄ prima ratio et primus terminus creationis rerum ē esse, quod. S. Tho. pulchre declarat opusculo. 37°.

de quattuor oppositis capitulo. 4°. inquit enim q̄ esse diuersimode se habet ad creationē et ad generationem, esse enim est p̄ma rerū creatarū s̄m auctorem libri de causis, non q̄ creatio sit vt in subiecto in ipso esse cum creatio passiuā sit accidens cuius ē habere subiectum: sed vt in subiecto est in ipsa creatura, et tamen creatio terminat respectum per se ad ipsum esse rei create et ad rem p̄ ipsum esse, eo q̄ esse diuinū proprie est ratio creandi quia per creationē omnes res cōmuniter accedunt ad participandū esse quā n̄tū eis est possibile: non autē ad participandū naturā diuinā, in generatione vero non ducitur generatum ad participandū eē generantis: sed ad participandum naturā eius, aliter cum eē sit suppositi in tali natura: foret participatio in supposito: et sic fortes generaret fortem quod non sic est, nam suppositum non habet nisi vnum esse incōmunicabile, homo autem generat homines eo q̄ natura manet vna s̄m rationē nature in generante et genito, deus vero non creat deū, ens tamē creat ens, deus enim nomē nature ē sicut homo, ens autē dicitur ab eē, et ideo relatio creature ad deum fundatur super eē creature, relatio vero vnius rei ad aliam: super ipsas res principaliter fundatur, vnde proprie actio creature ad rem terminatur: nam compositus est quod generatur s̄m p̄m 7° methaphisice, ad ipm autē esse: et consequēti eo q̄ eē sit compositi, actio vero dei qua producit totam rē simul constitutam ex suis principijs, s. creatio: ad ipsum eē terminatur quod ē intimū et maxime formale in re, hec ille, ex quibus sequit^{ur} q̄ nomē creature q̄d a creatione trahitur: dictum sit ab eo q̄ res habet esse post nō eē simpliciter, vnde nomē creature licet sit nomē rei: est tamē rei impositum ab eius esse post nō eē vel post nihil, in quo differit a nomine entis quod impositum ē ab eē rei simpliciter et absolute siue sit post non eē siue non vt est eē diuinum. ¶ Ex premissis inferimus q̄ nomē creature simpliciter dictum non conuenit nisi rei que habet eē post non esse simpliciter, et quia suppositum x̄pi cum sit eternum non habet eē post nō esse simpliciter: ideo de ipso non vere predicatur nomē creature simpliciter et sine determinatione siue supponatur in p̄positione per nomē solaz naturam diuinā significans vt ē nomē verbi vel nomen filij dei: siue p̄ nomen solam naturam humanam exprimēs sicut hoc nomē homo vel Iesus: siue p̄ nomē vtrāq̄ naturā d̄signās sicut hoc nomē x̄ps in q̄ designat vngens diuinitas et humanitas vncta, cū d̄terminationē vō d̄signate nās

humana vel aliquam eius partem: nomen creature affirmari potest de supposito xpi. nam quāvis esse a quo impositū est nomē creature vt dictum est in supposito xpi nō sit esse post nō eē absolute et simpliciter: s̄m quid tamē. i. s̄m q̄ ē esse subsistētis in humanitate: dici pōt esse post nō eē simpliciter duplici ratione. tum quia ante incarnationem: esse suppositi xpi non fuit esse simpliciter subsistentis in humanitate: quāvis fuerit esse simpliciter subsistētis in diuinitate ab eterno. tum etiam qz humanitas xpi p̄ assumptionē acq̄siuit esse post nō esse simpliciter. i. post nihil. cuius ratione vere dici potest q̄ xps s̄m q̄ homo habuit esse post nō esse simpliciter quod est dictu xps s̄m q̄ homo ē creatura. verū est tamē q̄ nō ē omnino. pp̄rie dictum. et ideo magister dicit in littera q̄ locutio est tropica q̄ xps dicit creatura vel simpliciter vel cum adiunctione. vtroqz enī modo locutio intelligi debet per figuram sinodochem.

¶ Aduertendum tamē put. S. Tho. notat. 3^a. pre. q. 16^a. arti. 8°. q̄ quedā sunt tā manifeste cōuenientia supposito xpi ratione nature humane assumpte q̄ quocūqz modo de xpo dicantur: suspicari nō potest q̄ plone xpi attribuant s̄m seipsam. sicut esse passum: esse mortuū aut sepultum et similia. et huiuscemodi p̄dicata affirmari possunt de supposito xpi et cū determinatione et absqz determinatione. qz quocūqz modo illi attribuantur p̄ se ferunt q̄ ratione humane nature xpo tribuuntur et nō ex rōne suppositi s̄m se. illa autē p̄dicata humane nature de quibz dubiū esse pōt an denominent a parte subiecti suppositum diuini ratione sui an rōne nature humane assumpte eo q̄ repiunt et supposito et nature esse attributa vere vel saltē s̄m opinionē aut etiā errozē quorūdam: sicut esse quid creatū vel creaturaz: esse factū: esse p̄destinatur et similia q̄ p̄fectioni diuini suppositi s̄m se nō conueniūt: non p̄dicantur de supposito xpi quocūqz nomie designetur si ne determinatione humanā naturam explicante. et est simile in rebus corporalibus et humanis. quia ea de quibus dubiū esse potest an conueniant toti vel parti: si sunt alicui⁹ partis p̄p̄tates non attribuimus toti simpliciter. i. sine determinatione. nō enim dicim⁹ q̄ ethiops est alb⁹: s̄ q̄ ē alb⁹ s̄m dētes qz albedo ē nata cōuenire et toti et parti. dicim⁹ tñ absqz determinatione q̄ ē crispus qz hoc nō pōt ei puenire nisi s̄m capillos. et ideo etiā si absqz determinatione dicat crispus: intelligit s̄m partem solam. i. s̄m capillos esse dictum. ¶ Alia vero predicata sunt humane nature que nec cum determinatione nec sine illa pre-

dicari possunt de diuino supposito. et ista sunt vt S. Tho. notat in hac disti. 1^a. arti. 4°. in cor. illa que cōueniūt nature humane per actuz rōnis sicut esse quid abstractuz: esse formātorius: esse cōmune pluribz et similia. item illa predicata nature humane q̄ cōcernunt aut designant moduz vel rationē assumptionis passiue quē admoduz assumi et eē assumptū a verbo vel assumptibile aduenire supposito completo et similia.

¶ Quarto Notanduz est q̄ quia reduplicatio exigit propositionē per se verā put. S. Tho. notat in hac disti. 1^a. arti. 4°. ad. 6^m. ideo si reduplicatio proprie capiatur. s. in vi reduplicationis: p̄dicatio cuius reduplicatiua est p̄dicatio pp̄ria et per se et predicatum p̄ se cōuenit ei quod replicat. pari enī modo reduplicatio seu terminus replicatus et p̄dicatum: de subo p̄dicatur. vnde sicut hec reduplicatiua est p̄ se et pp̄ria: petrus s̄m q̄ homo ē animal: ita et hec est p̄ se et pp̄ria: homo est animal. et ratio est. qz termin⁹ reduplicatiu⁹ reduplicatiue tenetur notat vel designat rationē p̄ se inherētie p̄dicati ad subiectum non q̄ ipsam p̄scitisationem causet: sed implicatam in p̄positione cui interponit reduplicatiua: exprimit. vnde neqz verificat propositionem que sine illa ē falsa: neqz facit p̄positionem de per se que sine reduplicatione est per accidens vel contingēs. dictio enim reduplicatiua inq̄^m huiusmodi: nō aliquid prestat propositioni cui interponitur q̄ designare modum et rationem inherētie quā predicatum ex sui ratione habet ad subiectuz. et tamē sicut dictum est: terminus reduplicatiu⁹ nō proprie. i. reduplicatiue tenetur nisi in p̄positione in qua predicatum per se cōuenit subo. q̄ si in aliqua p̄positione p̄ accidens vel contingenti dictio reduplicatiua reduplicatiue tenet: id erit gratia materie. ¶ Ex quibus inferimus q̄ in ista p̄positione xps s̄m q̄ homo est creatura: dictio reduplicatiua s̄m q̄: non tenet pp̄rie. i. reduplicatiue. eo q̄ vt. S. Tho. deducit in hac disti. 1^a. arti. 3°. ad. 3^m. hec p̄positio nō est per se. xps s̄m q̄ homo est creatura. quia nomē creature non ē superius ad hominem significās quid est homo. impositum est enim nomen creature vt supra deductum est: ab esse rei post non esse. esse autem rei non est de essentia vel quidditate eius in re b⁹ creatis. dictio ḡ reduplicatiua s̄z q̄ i hac p̄positione xps s̄z q̄ hō est creatura: nō ē nota p̄scitatis inherētie p̄dicati ad subm. ac p̄ hoc nec proprie reduplicatiue tenet s̄ magis expositiue seu

determinatine. determinat enim modū quēdā vel conditionē s̄m quā dicta p̄positio verificat̄ q̄ simpliciter sumpta vera nō est. cum enim dicat̄ x̄p̄s s̄m q̄ hō est creatura: reduplicatiua s̄z q̄ d̄ terminat illud s̄m quod nomē creature dici pōt de supposito x̄p̄i. non enī s̄m omne illud q̄d x̄p̄s implicat: creatura verificat̄ de x̄p̄o sed s̄m aliqd̄ ipsius. s̄. s̄m humanitatē quasi s̄m partem. et isto modo reduplicatiua tenetur in p̄positionib⁹ in quibus p̄prietas partis predicat̄ de toto p̄ sino dochem. vt cum dicim⁹ homo est albus s̄m q̄ ē habēs d̄tes. non enī hic dictio reduplicatiua est nota perfectatis: cū hec non sit p̄ se homo est albus. nec habere d̄tes ē causa p̄ se q̄ homo sit albus. sed in huiuscemodī p̄positionib⁹: reduplicatiua determinat vel modū vel partem s̄z quā predicatum dicat̄ de subiecto de quo simpliciter idest sine determinatione non verificatur.

¶ Quinto Notandū est. put. S. T. notat in plerisq̄ locis et p̄ fertim p̄ma pte. q. 39. arti. 5. ad. 5. Et supra distin. 5. in glo. li. q̄ differētia ē inter nomia substantiua et nomina adiectiua. qz nomina adiectiua significat̄ tātū formā et ideo p̄prie non p̄dicant̄ nisi p̄ informationē: copulant tamē subiectum sicut albū solam qualitatē significat. put p̄ h̄s dicit̄ in predicamētis. nomina vero substantiua significat̄ non t̄m formā sed et suppositū forme. et p̄pter hoc dicunt̄ ferre sua supposita. ac p̄ hoc p̄dicari possunt et rōne suppositi et rōne forme. ita tamē q̄ predicatio q̄ est ratione suppositi fit p̄ idētatē. p̄dicatio autē q̄ fit ratione forme dicat̄ per informationē et est magis p̄pria eo q̄ termini in p̄dicato positi tenentur formaliter regulariter loquēdo. vnde 2 logici dicūt q̄ p̄dicatum appellat̄ suā formā. verūtamen nomina substantiua posita a parte subiecti quamuis vtrūq̄ significēt et formā. s̄. per nomē importatā et suppositū forme: supponūt tamē p̄ supposito. et quia p̄positio simpliciter dicta nō verificat̄ rōne forme significatē p̄ subiectū sed ratione suppositi. put. S. T. inquit supra disti. 7. q. p̄ma arti. p̄mo in cor. quod ē intelligendū si subiectus designet̄ per nomen substantiuum vel substantiue tenent. ideo ad veritatem p̄positionis simpliciter dicte exigitur q̄ predicatum non importet vel implicet oppositionem ad suppositū per subm̄ importatū nisi forte p̄dicatum sit tale de quo dubiū non est quin supposito cōueniat. nō ratione suppositi sed ratione forme vel nature p̄ ip̄m importate: sicut mori sepeliri et similia p̄dicata de supposito x̄p̄i. et quia incipe esse: simpliciter dicunt̄ implicat op̄

positionem ad suppositum x̄p̄i q̄d est eternus qz quod incipit esse prius non fuit: hoc autem opponitur eterno quod semp̄ est et nūq̄ nō fuit: ideo hec p̄positio non est concedēda: christus v̄l iste homo demonstrato x̄p̄o incepit esse. non soluz qz esset occasio erroris: sed etiam propter propositionis falsitatem vel saltem improprietatem vt declaratum est.

¶ Quantū ad ar-

ticulū quartū respondēduz est obiectionib⁹ in contrariuz. Et quidē ad primū contra p̄mam cōclusionē dicat̄ q̄ minor ē falsa. put ex p̄mo notabili patuit. et ad ei⁹ p̄bationez negat̄ assumptū. nō enī est generaliter veruz q̄ termin⁹ cōcretus possit̄ in p̄dicato vel in quocūq̄ implicatione tenet̄ formaliter p̄ natura et non p̄ supposito. fallit certe ista regula in quibusdam casib⁹. et vn⁹ ē quādo termin⁹ resumpt⁹ ē discretus s̄m se vt cū dicat̄ petr⁹ vel ratione adiuncti vt cū dicat̄ iste hō. et enī p̄ nomē demonstratiuz appositū termino cōmuni cōcreto: regularit̄ trahit ip̄m ad supponendū p̄ supposito. vñ p̄cellus arguētis deducit̄ ex falsis. Et p̄ hec patet respōsio ad. 2. quod p̄cedit sicut et p̄mu⁹ ex falso sūdamēto. Ad. 3. d̄ q̄ assumptū habet veritatem capiēdo oīa illa q̄ implicant̄ cōiunctim non diuisim. nam si diuidant̄: veritatē non habet saltem q̄ ad eundē modū p̄dicationis. vt enī. S. Tho. dicit̄ in hac dis. 10. q. p̄. ar. 2. sub arti. p̄ ad p̄mū. iste hō s̄m q̄ iste hō ē aliquid particulare: est p̄positio p̄ se. sed ista homo ē aliquid particulare: est p̄positio per accidens. et consimiliter ista homo s̄m q̄ homo ē aliquid particulare. et ibidem ad. 2. ait q̄ ista ē per se x̄p̄s vel h̄c homo est indiuiduum vel persona. sed capiēdo hominem diuisim a p̄nomine demonstratiuo vt dicendo homo est indiuiduus vel persona: est per accidens. vnde argumētum procedit ex falsis. Ad argumēta contra secundā cōclusionē ad p̄mū respōdet̄ duplicat̄. p̄mo q̄ nō ē simile de hoc p̄dicato mortu⁹ et de hoc p̄dicato creatura. qm̄ nulli dubiū est q̄ p̄dicatum mortuus conueniat christo s̄m naturam humanam et non s̄m diuinam nec ratione suppositi verbi et ideo non indiget determinatione. sed predicatum creatura potest denominare et suppositum et naturam et ideo indiget determinatione cum predicatur de christo ne quis intelligat dictū esse de supposito ratione sui vel ratione nature diuine. et presertim quia circa hoc aliqui errauerūt sicut arri⁹

et eius sequentes. Et accipit ista responsio ex dictis. S. Tho. infra dist. 21^a. q. p^a. ar. 3°. in cor. et ad pmū et. 2^m. ¶ Respondeo secūdo q. cū dī xp̄s est mortuus: si mortu⁹ non dicit non esse vel nō vivere simpliciter post esse simpliciter: sed dicit nō esse hominē vel non vivere vita humana. et sic ex opposito capiēdo esse post non esse: concedi potest q. xp̄s habuit esse post non esse. s. esse hominem post non esse hominem. et cum inde inferitur q. xp̄s sit creatura: negatur consequentia. quoniam creatura in q̄^m huiusmodi habet esse simpliciter post nō esse simpliciter. et ita in argumēto cōmittitur fallacia consequētis arguendo ab inferiori ad suū superius affirmatiue. Et per hec patet responsio ad. 2^m. quia non est simile hoc quod est esse mortale et de hoc quod ē esse creaturam sicut dictum est de mortuo. ¶ Ad. 3^m respondet. S. Tho. in sententia in hac disti. 12^a questione p̄ma articulo p̄mo ad. 2^m. q. magis repugnat supposito xp̄i eterno incipere simpliciter dictum q̄ nature humane in concreto esse creato. vel eternū. qm̄ incipere simpliciter dictum importat nouitatē essendi absolute q̄ repugnat et supposito xp̄i eterno et nature diuine per quā constituitur in esse eterno simpliciter fm̄ modū intelligendi. quia autē esse simpliciter xp̄i non ē p̄ humanam naturā: ideo cum dicitur absq̄ determinatione christus incepit esse: non posset intelligi fm̄ humanā naturā. ac p̄ hoc intelligitur dictum vel de supposito xp̄i fm̄ se vel de eius diuinitate quod vtrūq̄ est et falsum et erroneū. esse vero creatorem vel eternum: nullū dubiū ē q. non conueniat humane nature fm̄ se sed supposito xp̄i et eius diuinitati. et ita potest simpliciter et absq̄ determinatione homo christus dici creator vel eternus. ¶ Ad. 4^m respondet. S. Tho. 3^a. parte. q. 16^a. arti. 5°. ad pmū. q. aliquādo sancti doctores causa breuitatis determinatione omīssa: nomie creature vtuntur circa xp̄z. est tamē in eoz dictis subintelligenda. vnde vt ibi. S. Doc. respōdet ad. 2^m post verba Damaseni in argumēto posita ipse alibi quasi se exponens subdit. ipsa vna hypostasis. s. xp̄i et increata est deitate et creata est humanitate. Et p̄ hec patet respōsio ad. 5^m et. 6^m. ¶ Ad. 7^m quod est Durādī dī q. non est simile de ista xp̄s est creatura et de ista xp̄s ē genitus de virgine vel natus de matre. quoniam prima p̄positio est dicta simpliciter et sine determinatione ita vt possit refferri ad suppositū sicut ad naturā humanā et maxime suborto errore arrij. alie autem p̄positiones p̄ferunt determinationē. p̄pter ablatinū ad.

iunctū. s. de matre vel de virgine. in eo enī designatur q. predicatū natus vel genitus dicit in respectu ad humanitatē xp̄i cum sit manifestum q. xp̄s matrē non habeat nec genitus sit de virgine nisi fm̄ humanitatem. ¶ Ad. 8^m dicit q. assumit falsum. non enī est aliquid esse simpliciter nisi sit suppositale. i. p̄ quod suppositum simpliciter subsistat. nec est aliqua substātia cōpleta ens simpliciter nisi per se subsistat. vnde in christo nec natura humana in se est ens simpliciter nec esse hominem est esse simpliciter. et de hoc dictū est supra disti. 6^a. vnde argumētū p̄cedit ex falsis. ¶ Ad. 9^m patet respōsio ex solutiōe ad. 7^m. ¶ Ad. 10^m dicit q. humana natura in xp̄o proprie loquēdo non est pars put. S. Tho. dicit supra disti. 6^a. q. 2^a. arti. 3°. tum quia non causat esse existentie xp̄i. tum etiā quia nō habet cōpartē nam diuinitas pars esse nō potest p̄pter imperfectiones q̄ est de rōne partis. nec. S. T. adducit in exēplū quod dicit de dētibus et capillis ea rōne principaliter quia partes sunt: sed quia pp̄rietates de quibus exēplificat nate sunt conuenire etiam toti. in hoc enim ē simile de natura humana in xp̄o q̄^m ad illas pp̄rietates q̄ possunt cōuenire supposito sicut et nature quē admodum est de esse creaturā vt deductus fuit supra in tertio notabili. neq̄ facit ad p̄positum naturā humanā predicari substācialiter de xp̄o. quia non ideo omnes eius pp̄rietates possunt d̄ supposito xp̄i predicari simpliciter absq̄ determinatione. ¶ Ad. 11^m dī q. quāuis humana natura possit dici causa et rō quare supposito diuino insit creatio: non tamen potest dici causa vel ratio per se cum ista non sit per se homo ē creatura: eo q. creatura sit p̄dicatum sumptum q̄ esse quod est accidēs hominū. quia ergo reduplicatiua fm̄ q. homo: non notat rationem perfectitatis cum dī xp̄s fm̄ q. homo ē creatura: consequens est q. reduplicatiua determinet modum vel partem fm̄ quam creatura conueniat xp̄o. et de hoc latius dictum est in q̄to notabili. ¶ Ad argumenta contra tertiaz cōclusionē ad pmū quod ē Scoti dicit p̄mo falsum esse q. nomē xp̄s importet totū quasi per accidens: nisi li quasi accipiat multū improprie. Dicitur vltorius q. totū argumentū p̄cedit ex falso supposito. s. q. in xp̄o sit duplex esse existentie substāciale. hoc enim falsum est put patuit supra disti. 6^a. ¶ Ad. 2^m quod est Durādī dicit q. rō ibi assignata quare ista sit neganda christus vel iste homo incepit esse: est bona. neq̄ valet eius improbatio. qm̄ falsus est intellectus quem arguens dat illi regule. sed intellectus verus est q.

quia terminus a parte subiecti semp supponit pro supposito quicqd sit de ei⁹ significato: ideo terminus a parte subiecti positus verificat ppositio- nem q^m ad suppositu. vii in ista ppositio albū disgregat: licet albū solam qlitatē significet fm phm in pdicamētis: supponit tamen p supposito non p albedine et p supposito reddit locutionē verā. non enī pprie dicit albedo disgregat s al- bum. arguēs autē deceptus est nō cōsiderans q^d ppositio nō verificat pro forma significata i sub- iecto sed p supposito. qz p illo verificat a parte subiecti: pro quo subiectuz supponit. et de hoc di- ctū est in quinto notabili. ¶ Ad. 3^m dicitur q^d p- cedit ex falso supposito. s. q^d in xpo sit duplex esse existentie. s. diuinuz et humanū in quo arguens false opinatus est. ¶ Ad. 4^m d^r q^d imo est incō- ueniens ideo assumptū est falsum. et ad eius p- bationē dicit q^d quando subiectuz est terminus cō- cretus et pferim implicās plures formas sicut est in pposito nro cum d^r xps incipit esse: nō suf- ficie distinctio arguētis sed oportet aponere de- terminationez: si predicatum conuenit subiecto ratione alterius forme et maxime eius per quas non cōstituitur. nā si determinatio non aponitur semper intelligit pdicatum conuenire supposito ratione sui. eo q^d terminus positus a parte subie- cti semp supponit pro supposito nisi aliquid adiu- gatur quod trahat ipsum ad rationē nature. vii frustra et inepte distinguens querit an termin⁹ a parte predicati referatur ad subiectū ratione suppositi vel ratione nature cum certum sit h³ re- gulas suppositionis terminoz q^d regulariter de- beat referri ad subiectū ratione suppositi nisi ap- posita determinatio ad aliud trahat. exempluz autem arguētis dicendo albedo incipit esse: non est ad ppositum. quia cuz albedo sit termin⁹ ab- stractus: determinate stat pro forma ita vt non indigeat alia determinatione. secus est quando termin⁹ est cōcretus vt dictū est. vnde arguens in hac qstione nō satis aduertit regulas supposi- tionis terminozum a dialecticis traditas. ¶ Ad argumētū ante oppositū respondet. S. Tho. in hac. dif. 10^a. q. p^{ma} arti. p^{mo} sub arti. 2°. ad. 3^m. q^d remoto a xpo toto hoc quod importat cū di- citur iste homo: nō cōueniet ei esse deuz quia in- cludit ibi natura diuina et humana vt dictū est. sed remota altera. s. humana natura: sequit q^d fi- lius dei non possit dici iste homo. hecille. vnde ad formam argumenti respondetur negādo mi- nozem. Et in hoc articulus terminatur.

Terū cir

ca predictas distin- ctiones querit vtrū xps sit fili⁹ dei adop- tiuus et arguit q^d sic. nam p inhabitatio- nem spūs sancti: hō efficit fili⁹ dei adop- tiu⁹. s. sup xps rege- uit spūs sc̄tus. put d^r Esaie. 11°. ergo xps dicit d^r bet fili⁹ adoptiu⁹. ¶ In opposituz arguit qz sup illud Ro. p^o. q^d pdestinat⁹ ē fili⁹ dei i x^{te} put ipz allegat. S. T. in hac dif. q. 2°. ar. 2°. sub ar. 3°. ad opposituz ait Ambrosius. volui et reuolui scripturas: xps nūq^m filiū adoptiuū inueni. ergo xps nō est dicit⁹ fili⁹ dei adoptiu⁹. ¶ In hac qstione erūt quattuor articuli vt supra.

Quantuz ad ar

ticulū p^{mo} sit p^{ma} conclusio q^d ista ppositio simplr dicta ē fal- sa. xps vel Iesus aut ille hō lo- quēdo d^r xpo ē fili⁹ dei adoptiu⁹ h³ h³ conclusio tenet. S. T. i hac dif. 10^a. q. 2°. ar. 2°. sub arti. 3°. Itē. 3°. p. q. 2³. ar. 4°. ¶ Scda conclusio ē q^d ista ppositio xps fm q^d hō ē filius dei adoptiu⁹ ē falsa et nullo modo pcedēda. h³ h³ cō- clusione tenet. S. T. in locis p^{mo} allegatis.

Quantuz ad ar

ticulū scdm arguit p^{tra} conclu- siones. Et qdē cōtra p^{ma} argu- itur p^{mo} qz nō videt seq aliqd incōueniēs si dicam⁹ xpm filiu⁹ adoptiuū. neq^m enī sequit q^d fuerit fili⁹ ire neq^m q^d aliqñ fuerit nō fili⁹: qz angeli nūq^m filij ire fue- rūt: et tñ d^r filij adoptiuū. ergo nihil. phibz xpm dicere filiū adoptiuū. ¶ p^{re}terea Augustin⁹ ait in libro d^r vocatione seu pdestinatione sc̄toz: ea grā sit ab initio fidei hō q^d cūq^m xpian⁹: q^d grā ille hō fact⁹ ē xps. s. q^d cūq^m hō sit ab initio xpian⁹ sit p grāz adoptiois. ergo r ille hō fact⁹ ē xps p grāz adoptiois: r ita ē fili⁹ adoptiu⁹. Si dicat q^d filia- tio adoptionis dimiuit d^r rōne filiationis vere ita q^d dicere xps filiū dei adoptiuū: ē dicere xpm nō ēē filiū dei v^{er}. Lōtra. qz ēē mortuū nō min⁹ dimiuit de rōne vite imo magis. qz mortu⁹ est determinatio totali destruēs vitā. s. hoc nō ob- stāte xps q^d vere vita ē: d^r simplr mortu⁹ etiā sub noie deitatis. ista enī ē vera r catholica loqndo d^r xpo: de⁹ fuit mortu⁹. s. rē. ¶ p^{re}terea ex vnio- ne hypostatica duaz naturaruz in xpo: sequitur

in supposito xpi comunicatio idiomatū ita vt p-
 prietates vtriusq; nature de illo supposito pre-
 dicentur sub nomine vtriusq; nature. hec enim
 est vera et catholica. de^o est filius virginis. deus
 passus est. et iterū ista. homo xps creavit celos et
 resuscitat mortuos. sed esse filium adoptiuū est
 p̄p̄ter nature humane. ergo potest predica-
 ri de christo sub nomine vtriusq; nature. ¶ Cō-
 tra secundam conclusionem arguit Durandus
 supra disti. 4°. et vult pbare q̄ spiritus sanctus
 possit dici pater christi cum duplici determina-
 tione: quarū vna sit a parte subiecti et alia a par-
 te predicati. vt dicendo q̄ xps in q̄^m homo ē fi-
 lius spūs sancti p̄ creationē vel adoptionem. et
 q̄ p̄ creationem patet sic. creatio est p̄ductio ali-
 cuius nullo p̄supposito. sed christus fm q̄ hō ē
 p̄ductus a spū sancto nullo p̄supposito in eo in-
 q̄^m homo: quāuis p̄supposita sit in eo p̄sona sub-
 sistens in natura diuina. ergo xps fm q̄ hō pōt
 dici filius spiritus sancti per creationem. nō autē
 nisi ex parte subiecti ponatur ista determinatio
 fm q̄ homo. quia christus non est fm se totum
 p̄ductus de nihilo sed solū quo ad humanā na-
 turam. de filio autē per adoptionem patet. quia
 adoptio facit de eo qui non est filius per naturā
 vel naturalē generationem: filiū per gratiā. xps
 autem fm q̄ homo: nō est filius spūs sancti per
 naturam et habet fm humanā naturam grāz a
 spū sancto fm quam sit adoptio filioꝝ dei. ergo
 xps fm q̄ homo potest dici filius spūs sancti per
 adoptionem. ¶ 2°. quia auctoritates sanctorū
 potissime Augustini negantes xpm eē filiū spūs
 sancti p̄ creationem vel adoptionem: intelligen-
 desunt q̄ tales p̄positiones non debēt concedi
 nisi cum predictis determinationibus. multa. n.
 verificantur de aliquo termino cum determina-
 tione adiuncta: que negant de illo absolute. eq̄-
 uocationes enim et analogie terminant p̄ adiu-
 cta. sed quia predicta verba prestabāt simplici-
 bus occasionem erroris arrii et nestorij quorum
 prim^o. s. arri^o dicit xpm eē purā creaturā et ideo
 noluit Augustin^o dicere xpm eē filiū spūs sancti
 p̄ creationem. alius autē. s. nestorius posuit in xpo
 duas p̄sonas et vnionē ipsarum esse solū p̄ grāz
 adoptionis. p̄pter qd̄ Augustinus noluit dicere
 xps esse filiū spūs sancti per adoptionem. ¶ 3° ar-
 guit ab alijs. qm̄ Iohanni libro de trinitate dicit.
 potestatis dignitas nō amittit: dū carnis huma-
 nitas adoptat. et loquitur de humanitate xpi. er-
 go xps fm q̄ hō est fili^o dei adoptiu^o. ¶ P̄tere-
 rea. maior est dignitas filij adoptiu^o q̄ serui. sed
 xps fm q̄ hō dicitur serui^o fm illud p̄bili. 2°. for-

ma serui accipiēs. ergo multo forti^o pōt dici fili^o
 adoptiu^o. ¶ P̄terea. xps fm q̄ homo ē filius
 dei: altas maioris dignitatis essent hoies sancti
 qui dicunt filij dei fm illud Iohannis primo. quot
 quot autē receperūt eum dedit eis potestatem fi-
 lios dei fieri. s. xps fm q̄ homo nō est fili^o dei na-
 turalis. non enī fm q̄ homo est eiusdē nature cū
 deo p̄re. restat igit^o q̄ sit filius dei adoptiuus.

Quantuz ad ar-
 ticulū tertiu^o p̄mo notādū ē. put
 S. Tho. dicit in hac dis. 10°. q.
 2^a. ar. p^o. sub arti. p^o. q̄ adoptio
 trāsserit ad diuina ex similitudine
 humanoz. adoptio enī seu adoptatio ap̄d nos
 p̄t iuriste dicūt: ē p̄sona extranee in filiū aut ne-
 potē vel deinceps gratuita assūptio. dī autē ex-
 tranea p̄sona: nō simplicit̄ sed respectu et^o ad qd̄
 assumit. assumit enī fili^o adoptiu^o ad p̄cipiēdas
 hereditatē i totū vel i partē ipsi^o adoptat^o. opor-
 tet igit^o q̄ p̄suerit extrane^o vel alien^o a iure ip-
 sius hereditatis quod p̄uenit ex generatiōe na-
 turali. fili^o enī naturali genit^o: eo ip̄o hēt ius suc-
 cedēdi in hereditatē p̄ris fm illud Ro. 8°. si filij
 et heredes. vnde tria in adoptione cōcurrunt.
 vnū ex parte adoptat^o. s. q̄ sua spōte nō ex de-
 bito sed ex grā aliquē in filiū adoptet. duo sunt
 ex parte adoptati. vnū est q̄ fiat ex nō filio fili^o.
 ac p̄ hoc q̄ ex nō habēt ius in successione here-
 ditatis: fiat p̄ adoptionē ius hīs. aliū ē q̄ adop-
 tat^o ante adoptionē: nō sit in potestate adoptā-
 tis. et hoc vltimū deest adoptioni q̄ creature rō-
 nales p̄ grāz adoptant a deo. cū enī adoptio ab
 humanis ad diuina trāsserat. p̄t aliquā similitu-
 dinē: non oportet q̄ q̄^m ad oīa attendat similitudo.
 nō enī huiusmodi trāssationes sūt s; oīmodā
 similitudinē. Et quāuis oīs hō fili^o dei p̄ creationē
 dicit^o sit fm illud p̄phete moysi Deutero. 32°.
 nūquit nō ip̄e. s. de^o est p̄r tu^o q̄ possedit et fecit
 et creauit te: nō tñ ante adoptionē ē fili^o ius hīs
 p̄cipiēde hereditatis dei qd̄ sine grā dei gratū fa-
 ciente nō acq̄rit. iuxta illud apli Ro. 6°. grā dei
 vita eterna q̄ est hereditas dei qua seip̄so p̄fruit
 ad similitudinē hereditatis n̄c. dī enī hereditas
 hoīs: illa qua hō diues ē. de^o autē sui ipsi^o fruitio-
 ne ē diues qm̄ ex hoc brūs est. vñ et apls Ro. 9°
 diuitias dei: vocat diuitias gl̄ie sue ad q̄s vasa
 misericordie id est homines quibus miseret̄ p̄pa-
 rauit. addit autē filiatio p̄ adoptionē ad filiatio-
 nē que ē p̄ creationē: sicut p̄fectū ad ip̄fectū. dicit^o
 tur enī filij dei p̄ adoptionē: illi qui supra esse na-
 ture quod a deo receperūt p̄ creationē: recipiūt

esse gratie q̄ diffundit̄ in cordibus n̄ris p̄ spiritū
sanctū qui dat̄ est nobis. quib⁹ ⁊ ap̄ls dicit̄ Iko.
S̄. accepistis sp̄m̄ adoptionis filiorū dei i quo
clamamus abba pater. ipse vero idē sp̄s adop
tionis: est sp̄s xp̄i per quē in filios dei adopta
mur fm̄ illud Galataz. 4.º. misit de⁹ filiū suū fa
ctū ex muliere ⁊ c̄ vt adoptionē filioz recipem⁹.
intra qd̄ euangelista Joānes dicebat. quot quot
autē receperūt eū. s. p̄ gr̄am̄ fidei: dedit eis pote
statē filios dei fieri p̄ gr̄az. s. adoptionis. fili⁹ autē
dei per generationē: vnici⁹ t̄m̄ modo est. s. ver
bum increatū et incarnatū. vnde et vnigenitus
dei patris dicitur. **C**Ex p̄missis infer̄ q̄ q̄ xp̄s
nūq̄ fuit non filius aut extrane⁹ a iure p̄cipiēde
hereditatis dei nec inq̄m̄ deus neq̄ inq̄m̄ hō: q̄
nullo modo vere dici p̄t̄ filius dei adoptiu⁹. et
quidē inq̄m̄ deus: manifestū est cum sit eternus
dei filius. et inq̄m̄ fili⁹ omnia sua sunt que patris
sunt. vt ipse in euāgelio inquit Joānis. sed neq̄
inq̄m̄ homo: aliquādo fuit non filius ita vt ali
quando esset homo et nō fili⁹ qd̄ inter homines
requirit̄ necessario ad filiū adoptiuū vt supra d̄
ductū fuit. et patet p̄ Augustinū in d̄ gr̄a noui te
stamēt̄ ad honoratuz. eram⁹ inquit nos anteq̄
essem⁹ filij dei et accepim⁹ vt fierem⁹ qd̄ nō era
mus. sicut q̄ adoptatur anteq̄ adoptare: nō dū
erat fili⁹ ei⁹ a quo adoptat̄: ita t̄m̄ erat q̄ adopta
ret. **Q**uō autē xp̄s etiā inq̄m̄ homo nūq̄ fuit nō
fili⁹ dei p̄bat̄. qm̄i humanitas assūpta a xp̄o ante
ip̄am assūptionē ⁊ vnionē: nec hoīnez constituit
nec in re⁹ natura fuit: sed simul in eodē instanti
et fuit: et assūpta a verbo fuit. vñ Augustin⁹ i li
bro d̄ fide ad petrū ait. firmissime tene et nulla
tenus dubites nō carnē xp̄i sine diuinitate cōcep
tam in vtero x̄ginis priusq̄ suscipere a verbo: sed
ip̄sum verbum deū sue carnis assūptione p̄cep
tum ipsamq̄ carnem: verbi incarnatione cōcep
tam. hec ille. ex ipsa autē humanitatis assūptio
ne: et verbū homo factus est et homo filius dei
naturalis constitut⁹ est. ita q̄ simul in eodez in
stanti xp̄s fuit homo: et hō existens fuit dei filius
naturalis. nūq̄ ergo xp̄s homo existēs fuit nō fi
lius dei naturalis. igif̄ postq̄ fuit homo: semper
fuit dei filius naturalis. iste enī p̄positiones eq̄
pollent. seq̄tur ergo q̄ xp̄s fm̄ q̄ hō: dici nō p̄t̄
verē fili⁹ dei adoptiu⁹. nā vt ex supradictis appa
ret: nemo eē p̄t̄ filius adoptiu⁹ alicui⁹ p̄ris: nisi
qui ante adoptionē filius ei⁹ non fuit. et hanc ra
tionē pretendit Augustin⁹ libro de ecclesiasticis
dogmatib⁹ caplo. 2.º. ait enī. dei ergo fili⁹ factus
est hominis fili⁹ nat⁹ fm̄ veritatē nature ex deo
dei filius: et fm̄ veritatē nature ex homine hoīs

filius vt veritas geniti nō adoptione nō appella
tione: sed in vtraq̄ natiuitate: filij nomē nasce
do haberet: et esset ver⁹ deus ⁊ verus hō vnus
filius. quē p̄pterea et vnigenitū dicim⁹ manētē
in duab⁹ substātijs. et parū infra subiūgit. de⁹ er
go hominem assumpsit. homo in deū transiuit.
non nature versibilitate sicut apolinariste dicūt
sed dei dignatione. hec ille. in quib⁹ verbis duo
notātur ad p̄positū nostrū. vnū est quod dicit.
p̄pterea et vnigenitū dicim⁹ manentem in dua
bus substātijs. nō enim vnigenit⁹ diceret̄ i dia
bus substātijs nisi ex vnione humanitatis ad p̄
sonam diuinā: homo fieret filius dei p̄ris natu
ralis. nam si adoptiuus fieret: nō diceret̄ vnige
nitus cum sint plures filij dei adoptiuī. aliud qd̄
notat̄ est cum dicit. de⁹ hominem assūpsit. hō in
deū trāsuiuit. hic autē trāsuiuit̄ ē fm̄ vnitatem p̄sonē
q̄. s. hō ⁊ de⁹ vnā dicūt̄ p̄sonam q̄ est filius dei
naturalis. factū est ergo ex illa assūptione q̄ ho
mo esset vere fili⁹ dei naturalis. **C**Insidē sentē
tie ē qd̄ libro enchiridiō caplo. 35.º scribit̄ dicens.
quid enī natura humana in homine xp̄o meru
it: vt in vnitatez p̄sonē vnici filij dei singulariter
esset assūpta: que bona voluntas: cuius boni
p̄positi studium: q̄ bona opera p̄cessere quibus
mereretur iste hō vt vna fieret p̄sona cum deo:
nūquid antea fuit homo ⁊ hoc ei singulare bene
ficiū prestatur est: vt singulariter p̄mereretur
deus: nempe ex quo hō esse cepit: nō aliud ce
pit esse q̄ filius dei: et hoc vnici⁹: et p̄pter deuz
verbum quod illo suscepto: caro factum est vti
q̄ deus. vt quemadmodū est vna p̄sona quili
bet hō anima. s. rōnalis ⁊ caro: ita sit xp̄s vna p̄
sona verbū ⁊ homo. **C**huic sentētie p̄sonat etiā
quod libro de p̄destinatione scōz caplo. 15.º ait.
ille inquit hō vt a verbo p̄ri coeterno in vnitate
p̄sonē assūptus fili⁹ dei vnigenit⁹ esset: vn
de hoc meruit: quod eius bonū qualecūq̄ p̄ces
sit: quid egit anteq̄ quid credidit: quid petiuit vt
ad hanc ineffabilem excellentiam pueniret: nō
ne faciente ac suscipiente verbo ipse homo ex q̄
esse cepit: filius dei vnici⁹ esse cepit: et infra. nā
et ip̄sum dominum glorie inq̄m̄ homo factus est
dei filius: p̄destinatum esse dicimus. et paruz
infra. est illa ineffabiliter facta hoīs a deo verbo
susceptio singularis vt filius dei et filius hoīs si
mul. et filius hominis p̄pter susceptū hominez:
et filius dei p̄pter suscipientē vnigenitū deuz:
veraciter et p̄p̄te diceret̄. hec ille. **C**erba ista tā
apte p̄bat̄ p̄positū n̄r̄z q̄. s. p̄ assūptionē huma
ne nature a verbo hō factus sit vnigenitus ⁊ vni
cus filius dei naturalis: q̄ expositione non indi

gent. ¶ **I**dē libro enchi. caplo. 35° exponēs illō
 Joānis pmo: plenū grē et xitatis ait. veritas q̄p
 pe ipsa: vnigenit⁹ fili⁹ nō gratia sed natura: gra-
 tia suscepit hominē tāta vnitate p̄sone: vt idē
 ipse etiā esset hoīs filiū. ¶ **P**redicta veritas. s.
 q̄ x̄ps fm q̄ homo sit fili⁹ dei naturalis nō adop-
 tiuus. p̄bat auctoritate apli Ro. pmo. q̄ cum di-
 ceret de x̄po. qui fact⁹ est ei. s. patri ex semine da-
 uid fm carnē: statim subiūgit. q̄ predestinatus ē
 filiū dei in x̄tute. quasi diceret. christus fm q̄ ē
 ex semine dauid fm carnē: predestinatus est vt
 esset fili⁹ dei in x̄tute. i. in equalitate potentie et
 virtutis. vnde sup illud. q̄ predestinatus ē: glosa
 interlinearis dicit. f̄z q̄ homo gr̄a sola p̄elect⁹
 vt sit filiū dei in eadē potētia et x̄tute diuinita-
 tis cum patre p̄ vnionem verbi. huiuscemodi au-
 te equalitas filio dei naturali data est nō adop-
 tiuo. Et glosa marginaria que ē Augustini super
 Joānem tractatu. 105° exponēt illud apostoli
 Ro. 8° quos autē predestinavit illos et vocauit
 dicit. recte quippe d̄r filiū dei p̄destinatus nō f̄z
 illud quod ē verbū dei de⁹ apud deū. vt quid. n.
 predestinaretur cū iam esset quod erat sine ini-
 tio sine termino sempitern⁹: illud autē p̄destinan-
 dum erat q̄ nō dū erat vt sic suo tēpore fieret:
 quēadmodū ante tēpora p̄destinātū erat vt fie-
 ret. quisquis igit filiū dei p̄destinātū negat: hūc
 eundē filiū hominis negat. p̄destinat⁹ ē ergo Je-
 sus vt q̄ futurus erat fm carnē filiū dauid: esset
 in virtute fili⁹ dei. hec glosa Augustini. vbi exp̄s-
 se d̄r q̄ x̄ps predestinat⁹ fuit filiū dei in x̄tute. i.
 in equalitate p̄ris nō fm q̄ est verbū dei et deus
 apud deū. qm̄ vt sic nō indigebat p̄destinatione
 cum ab eterno esset filiū dei in x̄tute. sed p̄desti-
 nat⁹ ē fili⁹ dei in virtute fm q̄ futurus erat ex se-
 mine dauid fm carnē. ¶ **A**d idē est auctoritas
 apostoli Phil. 2°. qui cū dixisset de x̄po Jesu.
 exinanivit semetip̄m formā sui accipiens in simi-
 litudinē hominū factus et habitū inuētus vt hō
 et ē: subiūgit p̄pter quod et de⁹ exaltauit illum
 et donauit illi nomē q̄ est sup omne nomē. s. no-
 men dei et filij dei naturalis. v̄i sup illud et do-
 nauit illi nomē dicit interlinearis: honorificētia
 q̄ vocat de⁹. et glosa marginaria q̄ ē Augustini i
 secundo libro cōtra maximinū. homini inq̄t do-
 nauit nomē q̄ est sup omne nomē: nō deo. vt cū
 forma sui nominet vnigenit⁹ filiū dei in q̄ mor-
 tuus ē in qua ascēdit et sedet ad dexterā patris.
 hec glosa. vbi cū dicat homini donauit nomē q̄
 est sup omne nomē nō deo: māifestū ē q̄ x̄po in-
 q̄m homo donatum est nomē quod est sup om-
 ne nomē. nam si sensus glose esset q̄ homini x̄po

sed non inq̄m homo nomen illud donatū esset:
 non excluderet de⁹. qm̄ quecūq̄ predicat de illo
 homine absq̄ reduplicatione: p̄dicant d̄ deo. cū
 igit glosa Augustini dicat q̄ homini donauit nō
 deo: apte significauit q̄ homini illi inq̄m homo ē
 donauit nomē q̄ est sup omne nomē. nomē autē
 quod ē sup omne nomē et cui omne genu flecta-
 tur celestiuū terrestriuū et inferno: nō est nomen
 dei vel filij dei adoptiuū. nā huiuscemodi nomē
 et angelis bonis et hominib⁹ sanctis cōmune est.
 de quibus propheta dauid dicebat. ego dixi dii
 estis et filij excelsi omnes. vnde et sup illud vt in
 nomine Jesu et ē: glosa in margine sic ait. f̄ forte
 diceret q̄ homo adoptioe de⁹ esset. et sic x̄ps ex
 parte verus de⁹ et ex parte adoptiuus erit. sed
 adoptiuo deo nō flectit genu creatura sed vero.
 constat autē x̄pm verū deuz esse cui flectit genu:
 non adoptiuū. hec glosa. ¶ **I**tē Athanasi⁹ expo-
 nens dictū verbū. p̄pter q̄ et de⁹ exaltauit illū
 et ē: querit sic. veruz quod nomē illi ob humanā
 naturam cōtulit deus et respōdet. nimirū vt fi-
 liū in carne dicat et deus. nam et homo: dei ē fi-
 liū sicut et angelus dixit. quod factū est sanctū:
 filiū dei vocabit. hec ille. vbi sicut q̄stionem p̄-
 ponit de nomine x̄pi ob humanā naturā: ita et
 respōsio intelligēda est de nomine x̄pi f̄z humanā
 naturā. alias respōsio imprinens esset ne dicam
 inepta. ¶ **I**dē p̄batur auctoritate apli Ihebreo
 rū pmo dicētis de x̄po: sedet ad dexterā maie-
 statis eius in excelsis. tanto melior angelis effe-
 ctus: quāto differēt⁹ p̄ illis nomen hereditauit.
 cui enim dixit aliquando angeloz filiū me⁹ es-
 tu ego hodie genui te: in quibus x̄bis duo osten-
 denda sunt ad p̄positū n̄m. p̄bandū. vnum est
 q̄ apls loquatur de x̄po fm humanitatē. aliud ē
 q̄ loquat de filiatione naturali nō adoptiua. pri-
 mū p̄batur. nā ante dicta verba p̄mittit. purga-
 tionē peccatoz faciēs. q̄ x̄po cōpetit fm huma-
 nitatē. vnde interlinearis dicit. qui talis ē p̄ hu-
 manitatē fm quā crucis passionē et mortē per-
 tulit. et glosa ordinaria. postq̄ inq̄t ostendit ei⁹
 excellētiam qua cuncta creauit et gubernat: hic
 humilitatis eius q̄. s. est fm humanitatē et benigni-
 tatē cōmendat. et sup illud tanto melior ange-
 lis effectus: dicit interlinearis euidenter. fm ho-
 minē factus. sup quib⁹ verbis glosa marginaria
 inquit. in psalmo tñ ait paulomin⁹ minoratus ē
 ab angelis. hic eisdē melior dicit. et sicut illud f̄z
 humanā naturā: ita et hoc fm diuinā dictuz esse
 posset intelligi: nisi adderetur effect⁹. per quod
 aperitur q̄ hic loquit de x̄po fm carnē. nam f̄z
 hoc q̄ p̄ris substātie cōsubstāntialis agnoscit: nō

est factus sed natus. de eo ergo sermo verifatur
 fm humanā naturam fm quā et minor fuit an-
 gelis passione et maior et melior etiā gratie ple-
 nitudine d quo et ipsi angeli ad mensurā accipi-
 unt. hec glo. Itē infra sup illud ego ero illi in pa-
 trem et c: glosa marginaria dicit. futurū. quia de
 incarnatione filij hoc dicit. et alia glosa. ad ho-
 norē inquit illius vel illi homini de virgine nasci-
 turo. pōt tamē et fm carnē hoc accipi dictū ete-
 nim caro cōmunicat altioribus sicut et diuinitas
 humilib⁹. hec glosa. ¶ 2^m. pbatur. quia sup illd
 sedet ad dexterā maiestatis eius dicit interlineā
 ris sublimat⁹ ad equalitatem p̄ris. hoc aut filio
 adoptiuo nō conuenit. Itē super illud. cui enī di-
 xit aliquādo angeloꝝ fili⁹ me⁹ es tu: dicit iterū.
 consubstantialis nō adoptiu⁹. Itē sup illud. et ip-
 se erit mihi in filium: interlinearis dicit. qui nasci-
 tur. vnde qd nascet ex te sanctus vocabitur fili⁹
 dei. hec glosa. quod non pōt intelligi de filio dei
 adoptiuo: alias nō hereditaret nomē filij dei dif-
 ferenti⁹ pre angelis qui sunt filij dei adoptiu⁹ qd
 esset cōtra apli intentionē. vnde sup illud diffe-
 renti⁹ p̄ illis. glosa marginaria inquit. dū mortu-
 lis: differēs nomen habuit quia angeli ministrā-
 bant ei. post q̄ mortalis: magis differēs. et quia
 hoc posset et nō p̄ illis: addit p̄ illis. i. valde diffe-
 rens a nomine angeloꝝ. hoc est nomē quod ē su-
 p omne nomē. s. de⁹ siue filius qd reuera digni⁹ ē
 illo quo illi dicunt angeli. i. nunciū. filij enī nomē
 pprietatem ostēdit nō adoptionē. quia nisi esset
 pprius filius: nō posset ex hoc apostolus ampli-
 tudinē honoris asserere. si aut adoptionis gratia
 esset fili⁹: nō solū patre s̄ etiā angelis minor esset.
 hec glosa. ¶ Aduertendū tamē q̄ cū in supiori-
 bus vlt etiā infra dicim⁹ xpm fm q̄ hō nō esse fili-
 um dei adoptiuū sed naturalē: duplici ānotatio-
 ne accipiendū est. vna est q̄ ppositio reduplicati-
 ua nō reduplicat naturā humanā simpliciter et
 fm se: qm̄ sic cōueniret illud cunctis hominib⁹.
 sed reduplicat naturā humanā assumptā a xpo
 ratione vnionis ei⁹ ad suppositū diuinū. vt sit sen-
 sus. xps fm q̄ homo nō est fili⁹ dei adoptiuus s̄
 naturalis. i. xps fm q̄ habet humanitatē supposi-
 taliter et psonaliter ac substantialiter vnū quid
 cum supposito diuino: est fili⁹ dei nō adoptiu⁹ sed
 naturalis. quia enī natura humana in xpo fit v-
 num qd substantialiter et psonaliter cū supposito
 verbi quod ē fili⁹ dei naturalis nō adoptiu⁹: cō-
 sequēs est q̄ xps s̄ q̄ hō. i. fm q̄ hēt humanita-
 tē subalter et suppositaliter sibi vnitā: est fili⁹ dei
 naturalis nō adoptiu⁹. sicut enī natura humana
 xpi p assumptionē efficit vnus et idem supposito

cum xpo: ita et efficitur vnū et idem pprietate fi-
 liationis. vt quēadmodū vere dicit ille hō deus
 et suppositū verbi. ppter hoc q̄ humana natura
 assumpta vnū subalter et suppositaliter vero deo
 et supposito verbi: ita et p eandē rationē homo il-
 le vere dicit filius dei naturalis nō adoptiu⁹. vt
 hoc nō solū verū sit ea rōne qz in xpo vnus et
 idē suppositū est suppositus dei et suppositū homi-
 nis: sed etiā ea rōne qz natura humana assump-
 ta p vnionē efficit vnū quid substantialiter et sup-
 positaliter cū diuino supposito quod est fili⁹ dei
 naturalis. ac p hoc vere recipit in cōcreto predi-
 cationem idiomatū q̄ supposito verbi cōueniūt.
 Alia ānotatio est in p̄dicta p̄positione circa ly
 naturalis. nō enī xps dicitur filius dei naturalis
 fm q̄ homo: quasi fm q̄ homo sit eiusdē nature
 cum deo patre. sed sensus dicti est q̄ xps s̄ q̄ hō
 idest ex vnione hypostatica humanitatis: fit ho-
 mo ipse idē fili⁹ dei naturalis psonaliter.

¶ Secundo Notandū est q̄ vt
 S. Tho. dedit. 3^a.
 pte. q. 2^a. arti. 10. grā dupliciter d̄r. vno modo vo-
 luntas dei gratis aliquid dātis vel aliqūe gratū
 seu acceptū habētis. alio modo grā dicit ipsū
 gratuitū donū dei. et hoc secundo modo gratia
 iterū subdividit. nam gratuitū dei donū homini
 datur ad hoc q̄ in deū eleuet. hoc aut contingit
 dupliciter. vno modo p operationem qua. s. sancti
 eleuant supernaturaliter ad cognoscendū et a-
 mandū deum. alio modo eleuat humana natu-
 ra supnaturaliter in deū p esse psonale. qui quidez
 modus est singularis homini xpo in quo huma-
 na natura assumpta est ad psonalitātē filij dei. est
 autē differētia inter hos duos modos. quia ad
 hoc q̄ fiat eleuatio p operationē: requirit gratia
 habitualis eo q̄ ad pfectionē operationis exigat
 q̄ potentia a qua pcedit opatio sit pfecta p ha-
 bitum. ad eleuationē autem humane nature su-
 pernaturalem fm esse psonale: non requirit gra-
 tia habitualis. nam q̄ natura habeat esse in sup-
 posito suo: non fit mediante aliquo habitu. itaqz
 fm pmissa ad quālibet dictarum eleuationū
 humane nature: cōcurrit duplex gratia. vna p̄-
 cipalis et increata. s. voluntas dei gratis et sine
 meritis humane nature largiens supnaturalē
 eleuationem. alia secundaria et creata q̄ a deo
 gratis homini seu nature humane confert qua
 aliquo dictorum modorū supnaturaliter eleue-
 tur. et quia sicut dictum est ad eleuationē super-
 naturalem hominis que fit per operationem re-
 quiritur habitus p̄ficiens potētiaz q̄ est opatio-
 nis p̄cipiū: ideo grā homini collata a deo ad

huiusmodi elevationem: est quidam habitus anime infusus, qui eo quod gratis datur a deo: dicitur gratia habitualis. ad elevationem vero humane nature secundum esse personale quam singulariter facta est in christo non requiritur habitus ut permixtum est: ideo gratia quam huiusmodi fit elevatio: non est in humana natura gratia habitualis sed est actus quidam. scilicet ipsa unio qua humana natura nullis precedentibus meritis sed sola voluntate dei gratuita unita est vero filio dei subalter et personaliter. que a doctoribus dicitur gratia unionis. putat genitum tenet intrinsece ut sit sensus gratia quam est unio. dicitur etiam gratia unionis ipsum quod est humana natura esse unita persone diuine in quantum nullis precedentibus meritis hoc est factum. huius gratie unionis: subiectum est tota natura humana ex corpore et anima composita. putat. S. Tho. notat. 3. p. loco proxime allegato ad. 2. et ideo apostolus dicit. Colo. 2. quod in christo habitat plenitudo diuinitatis corporaliter. quod scilicet diuina natura non solum anime unita est: sed etiam corpori. quod Iohannes satis insinuat dicens. et verbum caro factum est. Iohannes primo. gratie autem habitualis subiectum est sola anima. utriusque autem gratie et habitualis et unionis: effectus est facere hominem filium dei. diuersimode tamen. quoniam gratia habitualis homines gratum deo faciens nam de tali gratia nunc loquimur quam homini datur ad operationem: facit hominem cui datur filium dei adoptiuum. cui per adoptionem non datur a patre quod simpliciter et secundum esse nature sit: sed tamen modo quod ad prius hereditatem gratis non iure nature sit admixtus. gratia autem unionis facit homines christum filium dei naturalem. ut enim supra dicebat et non piget repetere quod est nisi. propositi fundamentum per hoc quod natura humana unita est in christo substantialiter et suppositaliter diuino supposito filio dei naturali: factum est quod homo ipse secundum quod habet naturam humanam ipsi diuino supposito taliter unita non solum sit heres dei: sed quod simpliciter sit cum patre homo non fuerit ac per hoc quod sit filius dei naturalis. ¶ Ex quibus duo inferimus. unum est quod esse filium dei per gratiam unionis non solum non repugnat in christo ei quod est esse filium dei naturalem: imo hoc consequitur ad illud. nam ex hoc quod humana natura christi per gratiam unionis ut est supra expositum vero deo et dei filio naturali substantialiter et personaliter est unita: ideo homo ipse per naturam humanam constituitur secundum quod homo est filius dei naturalis. vbi glossa marginaria super illud Phil. 2. quia dominus iesus christus est in gloria dei patris: sic dicit. scito ergo quod est donatio naturalis et est donatio gratuita. naturali donatio dedit patrem nomen super omne nomen deo filio secundum quod deus non secundum quod homo. nec fuit aliud dare: quam sibi eque generare. gratuita vero

donatio dedit homini christo non solum solum quod deus nomen quod est super omne nomen. quod christus non in quantum deus sed in quantum homo per gratiam accepit nomen dei. neque per gratiam adoptionis: sed per gratiam unionis ut non sit adoptiuus deus sed verus cui flectitur omne genu. hec glossa. ex cuius verbis et ex supradictis inferitur quod christus est verus filius dei naturalis et per naturam in quantum deus quod a deo pater est genitus naturaliter. et per gratiam unionis in quantum homo quod per hanc gratiam nam humana assumpta est ad unitatem persone filii dei naturalis modo supra exposito. Aliud quod inferimus est quod gratia habitualis cuius plenitudo dicitur christus habuit secundum illud Iohannes primo. plenitudo gratie et veritatis: non effecit christum filium dei adoptiuum: que effectus in ceteris hominibus gratia habet. et ratio est quod ut. S. Tho. deducit. 3. p. q. 23. arti. 4. in cor. et. q. 32. ar. 3. in cor. filiatio adoptionis est quodammodo participata similitudo filiationis naturalis que est perfecta filiatio et secundum iura in eis defectum introducta. illud autem quod de aliquo dicitur prope et secundum perfectam rationem: nequaquam dicitur de illo aut improprie vel metaphorice aut solum imperfectam rationem. quemadmodum quod Iohannes dicit et est naturalis homo solum propter huius nominis rationem: nunquam dicitur improprie vel metaphorice homo secundum illam significationem quam pictura hominis appellatur homo pictus quamuis alteri homini assimiletur in figura. quod ergo christus est filius dei vere et prope ac solum perfecta rationem filiationis. scilicet naturalis: nullo modo dicitur debet filius adoptiuus cum adoptio sit impropria et imperfecta et quasi metaphorica filiatio introducta in defectum et ad similitudinem prope et perfecte filiationis. scilicet naturalis: quamuis christus secundum humanam naturam sit per gratiam gratum facere iustificat. et per eandem rationem nec dici debet etiam secundum humanam naturam filius trinitatis per creationem quamuis creatus dicatur secundum humanam naturam. neque est inconueniens quod gratia habitualis non habeat aliquem effectum in christo quem habet in ceteris hominibus: quoniam talis effectus imperfectum importat et aliquid melius ac perfecti loco ipsi in christo reperitur. sicut etiam ex unione anime et corporis constituitur suppositum humanum in ceteris hominibus: quod tamen in christo ex predicta unione non constituitur eo quod inueniat melius ac perfecti suppositum. scilicet diuinum. et est simile suo modo quam effectus gratie que datur in sacramento eucharistie est de impio facere pius. et tamen quoniam accedens ad suscipiendam eucharistiam est iam per gratiam in sacramento penitentie ei collatam iustificatus: non efficit per gratiam eucharistie de impio pius eo quod iuuetur sit propter gratiam iustificatus. unum et in propositum nisi quod per unionem nature humane ad suppositum christi homo ille est filius dei naturalis ideo gratia habitualis animam christi gratam deo faciens non facit homines christum filium dei adoptiuum quod facit in alijs hominibus eo quod iam etiam secundum naturam humanam facta

ctus sit meli⁹ ac pfecti⁹ filius. s. verus et natural⁹
cum q̄ stare nō pōt q̄ sit filius dei adoptiu⁹ vt su
pra dictum ē. imo vt. S. Tho. notat. 3^a. p. q. 23^a
arti. 4°. ad. 2^m. gratia habitualis in xpo: est in
anima xpi quidam effectus filiationis naturalis
fm̄ illud Joānis pmo. vidim⁹ gl̄iam eius quasi
vnigeniti a patre plenū gr̄e z veritatis. Idēpm̄
docet de ve. q. 29^a. ar. 2°. in cor. ¶ Et cōfirmat⁹
tur. qz sicut dictū fuit disti. 8^a. notabili pmo: filia
tio sicut et paternitas est proprietates psonalis. i.
solis psonis vel suppositis subsistētib⁹ cōueniēs
nō naturis aut formis vel partibus. et ideo so
lum suppositū denominat: nō naturā vel partes.
vnde quia suppositū xpi et in diuinitate et in hu
manitate est vere et pprie ac pfecte filius dei. s.
naturalis: ideo denominari nō potest vere fili⁹
dei adoptiuus qui iproprie et quasi metaphori
ce dicitur filius. ¶ Hanc ipsam rōnem pretendit
Ih̄lari⁹ sexto libro de trinitate sup illd⁹ Athathei
3°. hic est filius me⁹ dilectus: cū dicit. quid infert
hodie calūnia vt adoptio nominis sit. vt mēdar
deus sit. vt nomina inania sint. Et infra. non est
per deū patrē filij nomē in xpo ex adoptione bo
nitatis. nec sanctitate meruit hoc nomē sicut plu
res post cōfessionē fidei: dei filij sunt. Idē in eo
dem tractatū illud euangelicū. deus nemo vidit
vnq̄ nisi vnigenitus fili⁹ et c. Joā. pmo dicit. p
ter enim filiū et vnigenitū nihil cognominans
suspicionem penit⁹ adoptionis exemit: cum ve
ritatē nominis vnigeniti: natura prestatet. Et i
fra. non ē nomē filij xpo vnigenito deo ex adop
tionis consuetudine: quod ppriuz est ad salutē.
Idē in eodē tractatū illud apli Ro. 8°. qui propo
filio suo nō peperit et c. ait. nūquid nā etiā nūc
adoptionis i eo erit nūcupatio: in quo proprie
tatis est nomē: quasi dicat nō. ecce q̄ ex pma Ihi
larij auctoritate expresse habet q̄ xps nec boni
tate nec sanctitate que ē p gr̄az habitualē meru
it nomē filij dei quē admodū plures hoīnuz. ex se
cunda vero auctoritate Ih̄lari⁹ infert q̄ qz na
tura pstitit xpo q̄ essz vere vnigenit⁹ fili⁹ dei: sub
lata ē penit⁹ suspicio q̄ possz putari fili⁹ dei adop
tiu⁹. q̄si ei q̄ fili⁹ est p naturā: nequaquē conueniat
filiū esse p adoptionē. ex tertia deniqz auctozita
te cōcludit Ih̄lari⁹ q̄ quia nomē ppriuz. i. veri fi
lij xpo vnigenito deo cōpetit: ideo nō cōuenit si
bi nomē filij p adoptionē. ¶ Et idē sentētie videēt
fauere qd̄ Crisosthom⁹ dicit sup illd⁹. Ih̄c ē heres
Athathei. 21. ait eni sic. dicit qd̄a. qz post icar
nationē dicit⁹ xps fili⁹ dei ex baptismo sicut ce
teri fcti. quos ex hoc loco cōuincit dñs vbi dicit
mittā filiū meū. deide si eo mō dī filius sicut oēs

sancti ad quos factū ē verbū dei: debuit et pphē
tas dicere filios sicut z xpm: aut et xpm suum di
cere sicut ceteros pphetas. ¶ Post supra scrip
ta placuit z auctoritates sacre scripture ac sctōz
doctōz cōmemorare q̄bus absolute negat xpm
esse filiū dei adoptiuū p eo q̄ nris tēporib⁹ apd
Cesarangustā vrbē qd̄az etiā in sermone ad po
pulu: xpm dici posse filiū adoptiuū temere affir
mauit. et pmo occurrit auctoritas illa Athathei
16°. tu es xps filius dei viui. vbi interli. oia inq̄t
cōplex⁹ est q̄ et naturā et nomē exp̄ssit: verū hoī
nē z verū deū credit z p̄fitef. hec glosa. vbi in eo
q̄ dicit xpm verū deū: verū filiū dei fatef. eo enī
xps ē deus ver⁹: quo ē fili⁹ dei ver⁹. nā nō ē deus
nisi de⁹ filius. Itē q̄ Petri cōfessio fuerit xpm cē
verum et nō adoptiuū filiū dei: ex eo euidēs est
qz p sue fidei cōfessione dñs ei respōdens dixit.
beatus es simō bariona qz caro z sanguis nō re
uelauit tibi sed pater me⁹ qui ē in celis. vt enī
Ih̄lari⁹ argumētāf sexto libro de trinitate. si ex
adoptione xps filius esset: vñ hec in Petro brā
cōfessio ē: hoc filio referēti qd̄ est cōmune sctōz
generalis nāqz p̄fessio: quid hēt meritū vltra hu
manā ergo itelligētiā: se fides apostolica p̄tēdit
dicēs. tu es filius dei viui. sensus enī carnis z san
guinis: p̄fessiois hui⁹ itelligētiā nō reuelat. ¶ Se
cundo est illa auctoritas Athathei pmo. tu es fili⁹
me⁹ dilect⁹. vbi interlinearis dicit. nō Joānes. lo
quif ergo d̄ filio vero nō adoptiuo q̄lis est Joā
nes: vñ glosa ordinaria. ipz inq̄t q̄ baptizācū cū
alijs ad Joāne venit: verū esse filiū dei vox p̄ris
docuit. ¶ Ad idē ē auctoritas Joānis pmo. et vi
dim⁹ gl̄iaz ei⁹ q̄si vnigeniti a p̄re. qd̄ intelligit d̄
xpo hoīe. nā cōsequif imediate ad illud. et xbus
caro factū est. vñ et interlinearis dicit sup illud.
et vidim⁹ gl̄iaz ei⁹. i. maiestatē ei⁹ p humanitatē
in qua docuit et miracula fecit. in qua trāsfigura
tus est et resurrexit. in eo autē qd̄ dicit vnigeniti
a p̄re: apte docet xps nō esse filiū dei adoptiuū.
alias nō diceret vnigeniti cum sint multi filij dei
adoptiuū fm̄ illud apli Gala. 4°. misit de⁹ filiu
suū vt adoptionē filioz recipemus. vñ sup illud.
quasi vnigeniti a p̄re. interlinearis dicit. non vt
cuiuslibet sancti vidim⁹ illū hoīnez. ¶ Ad idē est
auctoritas Joā. 2°. redēptoris nri dicētis. nolite
facere domū p̄ris mei domū negociationis.
sup quib⁹ verbis interlinearis dicit. hic apte se fi
lium dei dicit. qd̄ notandū nō esset: nisi d̄ filio na
turali nō adoptiuo itelligēdū foret. ¶ Ad idē est
illud Joā. 10. quē pater scripsit et misit in mū
dū vos dicitis quia blasphemās qz dixi fili⁹ dei
sum. qd̄ apte intelligit de filio dei vero. tuz ex eo

quod sequitur. si non facio opera patris mei: no-
lite credere mihi. opa. s. miraculosa soli diuinita-
ti ppria. tñ etiã qm̄ si de filio nõ vero sed adop-
tino dictũ acciperet: argumẽtatio domini ineffi-
cax esset. vnde glosa ordinaria sup illud si illos
dixit deos: inquit. si p sermonez dei participãdo
fũt homines dij: quomodo ille qui p naturã est
filius: nõ est deus? Ad idẽ est auctoritas apostoli
Ro. 8.º dicẽtis de xpo. qui etiã pprio filio suo nõ
pep̄cit. in eo q̄ dicit p̄po: adoptiuuz negauit. vñ
sup illud pprio filio: interlinearis dicit cõsubstã-
tialĩ. Ad idẽ est auctoritas beati Joãnis p̄ma
Joãnis vltimo dicẽtis. scim̄ qm̄ filius dei venit
. s. p carnẽ et dedit nobis sensum vt cognoscãm̄
verũ deũ et simus in vero filio ei. hic est verus
deus. Sunt p̄terea multe auctoritates sc̄toꝝ
q̄ negãt xpm̄ filiũ dei esse adoptiuũ. Cirill̄ nãq̄
exponẽs illud. quot quot aut̄ receperũt eũ ddit
eis potestãtẽ zc̄ Joãnis p̄mo: ait. Accẽdam̄ igitur
ad sup̄naturalẽ dignitatẽ p̄ xpm̄. non tñ vt
pprie sicut ille: s̄ similitudine illi p̄ grãz filij di su-
mus. verũ enĩ ille filius dei est p̄ris. nos vero mi-
sericordia ei adoptati p̄ grãam audim̄. ego dixi
dij estis. Et parũ infra. alia aut̄ nature ratio: alia
adoptionis est. et alia veri filij: alia adoptati q̄ si
militudine atq̄ imitatione filij: filius dñi. sumus
aut̄ nos filij dei adoptione. vere igit̄ atq̄ natu-
raliter ille filius ẽ: p̄ quẽ nos in filiationẽ adop-
tati et nos gratie bonũ p̄ dignitatẽ naturali cõ-
secuti. Itẽ sup̄ illud. et vidim̄ glĩam eius Joã-
nis p̄mo: ait idẽ de filio. q̄uis homo fact̄ sit: tan-
to tamẽ vocatis fratrib̄ sup̄ior est: quãto deũ ve-
re et naturaliter hominib̄ p̄stat: et quãtũ adop-
tione filios: verus filius excedit. Itẽ sup̄ illud. no-
lite facere domũ patris mei et c. Joãnis. 2.º di-
cit idem. Aduertẽdũ est aut̄ diligẽter qz vt solus
fĩm naturã filij dei: sui soli patrez deũ appellat.
nã si eo modo quo creatura p̄ grãam vt nos filij
dei esset: cui rei cõmunẽ oĩbus dignitatẽ rapie-
bat: nõ domũ p̄ris vestri dicẽs sed domũ patris
mei. ita enĩ cõgrue magis dixisset si adoptioẽ nõ
natura filius esset. q̄ enĩ aduẽticia quadã dignita-
te filij sum̄ orantes dicim̄ pater nĩ. vnigenitus
aut̄ nõ grãa filius sed ex suba genit̄: vere ac pprie
solus p̄rem suũ deũ appellat. Ad idẽ p̄terea
sunt auctoritates Hilarij. vñ tertio libro d̄ trini-
tate tractãs illud verbũ dñi. clarifica filiũ tuum
ait. multi enĩ nos filij dei: sed non talis hic filius ẽ.
hic enĩ z verũ et pprius est filius origine nõ adop-
tione: veritate nõ nũcupatione: natiuitate non
creatiõẽ. Itẽ libro. 6.º eiusdẽ orãis ad deũ ait
in fine orationis. Si q̄ adhuc salui eẽ possũt: ad

fidẽ teneãt euangelice doctrine atq̄ apostolice
iter. ac verũ dei filiũ nõ ex adoptione sed ex na-
tura intelligãt. Itẽ in eodẽ tractãt illud ver-
bũ euãgelicũ. Hic ẽ filius meus ait. alios qdẽ cõno-
minatos ab eo in filios significari videt. sed hic
filius meus est. donãui adoptionis plurimis nomẽ.
sed iste mihi filius est ne q̄ras aliũ. Itẽ in eodẽ
ait. et quidẽ fĩm p̄posite a nobis respõsionis or-
dinẽ oportunitissimũ hic nobis locus est vt tertio
nũc dicam̄ filiũ dei dñm nĩm Iesum xpm̄ ab a-
postolis creditũ nõ ex nũcupatione sed ex natu-
ra: neq̄ ex adoptione s̄ ex natiuitate. Et parũ
infra. deũ diligẽs mũdũ: filiũ nõ adoptiuũ s̄ suũ
vnigenitũ dedit. hinc pietas est. natiuitas ẽ. ve-
ritas ẽ. non creatio ẽ. nõ adoptio ẽ. nõ falsitas ẽ.
Itẽ parũ infra tractãt illud beati Joãnis. qui
negat filiũ: negat et p̄rez: inq̄t. q̄ro hic qd̄ adop-
tina nomina loci hẽant. nũquid non nature res
ista ois est: et q̄ nature res sit accipe. ait enĩ idẽ.
qz scim̄ qz filius dei venit: et cõcarnat̄ ẽ p̄pter
nos et passus ẽ et resurrexit a mortuis: assũpsit
nos et dedit nobis intellectũ optimũ vt intelli-
gam̄ verũ et sim̄ in vero filio Iesu xpo. hic est
verus deus et vita eterna et resurrectio n̄ra. o in-
felix intelligẽtia et spũ dei carẽs et in antexpi spi-
ritũ ac nomẽ p̄ficiẽs: et nesciẽs ad sacramẽtũ sa-
lutis n̄re dei filiũ venisse: ac p̄ hoc indigna opti-
me huius intelligẽtie sensu: creature potiũ adopti-
uum nomẽ q̄ verũ filiũ dei Iesum xpm̄ eẽ cõfessa.
q̄s hodie nouũ huius sciẽtie tue auctor est. Et pa-
rũ infra p̄secut̄ ait. sed nihil ab his dissimile ex-
secutor apostolus et vas electionis p̄dicauit. q̄s
enĩ sermo ei nõ sub filij p̄fessione ẽ: q̄ epistola nõ
de sacramẽto veritatis ipsius cepta ẽ: in quo no-
mine nõ pprietatis significatio ẽ: cũ enĩ dicit.
reconciliati sum̄ deo p̄ mortẽ filij sui. et rursus. si
delis deus p̄ quẽ vocati estis in cõmunionem filij
ei. qd̄ hic hereticoꝝ furto loci relictũ est. filius su-
us est: filius eius sit: nõ adoptio ei est: nõ creatu-
ra ei: nõ nomẽ naturã loquit: veritatẽ pprietatis
enunciat: fidẽ cõfessio testat. nõ intelligo qd̄ ad-
di possit ad naturã filij: q̄ q̄ filius eius ẽ q̄ esse p̄
credĩ. nõ incerta et infirma ille q̄ electionis est
vas: locus ẽ. nec magister gẽtiũ et apostolus
xpi: ambigue doctrine sue erroꝝ reliq̄t. scit qui
sunt adoptionis filij: et q̄ hoc eẽ aut nũcupari p̄
fidem meriti sunt. ait nãq̄. quot quot enim spĩ-
tu dei aguntur: hi filij sunt dei. non enim accepi-
stis spĩritũ seruitutis iterum in timore: sed acce-
pistis spĩritũ adoptionis in quo clamamus ab-
ba pater. fidei nostre per sacramentum regene-
rationis hoc nomen est. et p̄fessio nostra nobis

prestat adoptionem. filios enim dei: opera sui spiritum dei gesta nuncupat. et clamatur a nobis potius abba pater: quia extra nature proprietate est vocis officium. et dici atque esse non idem est. at vero quod dicitur filio dei apostoli fides sit: intelligamus. nam cum omni quae habuit ad ecclesie doctrinam sermone: nunquam patrem sine filii confessione loqueretur: tamen ut veritatem nominis huius quanta posset humani sermone significatione monstraret ait. quid ad hoc. si deus pro nobis quod contra nos: quod proprio filio suo non percipit: sed tradidit eum pro nobis. nunquid nam etiam nunc adoptionis in eo erit nuncupatio in quo proprietatis est nomen? Et parum infra. veritatem etiam genitum in eo fide sume. audi enim inter seuas crucis custodias romane cohortis et edomitum ad fide militem. loquitur namque conspectus tante virtutis operibus certario. vere dei filius erat iste. hoc post emissum spiritum: decus templi veluz: et mota terra: et scissa saxa: et sepulchra patetia et mortui resurgentes testantur. et homo gentilis pro fide confitetur: virtutis naturam agnoscit ingentis: nature veritatem profiteri in nomine. tanta ratio veritatis et tanta vis fidei est ut vincat voluntatem: veri necessitas. et christum dominum glorie eterne: vere dei filium esse: nec qui crucifixerat denegaret. Et ad idem est Augustinus Joannis primo super illud. quotquot autem receperunt eum dicentes non enim nos nati sumus de deo quomodo ille unigenitus. sed adoptati pro gratia ipsi. ille enim venit unigenitus ut solueret peccata. Et in eodem capitulo exponens illud. et ego vidi et testimonium perhibui quia hic est filius dei inquit. oportebat enim ut ille baptizaret quod est filius dei unicus non adoptivus. adoptati filii: ministri sunt unici. unicus habet potestatem: adoptati ministerium. Et super illud. pater diligit filium et omnia dedit in manu eius Joannis 3. pater inquit diligit filium. sed quomodo pater filium non quomodo dominus servum. quomodo unicum: non quomodo adoptatum. Et idem libro. 83. questionum. q. 16. disticte inquit nos vocamur filii dei quavis hoc adoptione mereamur. nam ille unigenitus: natura filius est. Et idem Augustinus in libro de consensu evangelistarum ait. at vero etiam nos quibus dedit deus potestatem filios dei fieri: de natura atque suba sua non genuit sicut unicum filium: sed utique dilectione adoptavit. quo verbo apostolus sepe uti non ob aliud intelligat: nisi ad discernendum unigenitum ante omnem creaturam pro qua facta sunt omnia quod solus de suba patris natus est. Et libro enchiridion capitulo. 35. ait exponens illud. verbum caro factum est. veritas quippe ipsa unigenitus dei filius non gratia sed natura. gratia suscepit hominem tanta unitate et persone ut idem ipse etiam esset homo filius. Et sermone. 19.

in natali domini ait. ille equalis patri in forma dei: forma servi factus similis nobis: reformatus nos ad similitudinem dei. et factus filius hominis unicus filius dei multos filios hominum facit filios dei. Et sermone. 191. quod intitulatur de sancta trinitate contra arianos inquit. credimus et in dominum Jesum christum pro quem creata sunt omnia verum deum unigenitum. verum dei filium. non factum aut adoptivum sed genitum. Et ite ad idem est Hieronimus exponens illud apostoli Ephe seorum pro quod predestinavit nos in adoptionem filiorum pro Jesum christum. ubi ait. non ante filius esse possumus nisi filii eius iesu christi fidem et intelligentiam recipiamus. et ille quod deus natura filius est: nos vero adoptione. ille nunquam filius non fuit. nos antequam essemus predestinati sumus. et tunc spiritum adoptionis accepimus: quoniam credidimus in filium dei. Et ite ad idem est Ambrosius primo libro de trinitate dicens. christus filius dei est non pro adoptione sed pro natura. pro adoptione nos filii dicimur: ille pro veritate nature est. Et libro primo de fide ad gratianum capitulo. 9. inquit. filius enim aut pro adoptione aut pro natura est. pro adoptione nos filii dicimur. ille pro veritate nature est. Et idem exponens illud apostoli Romae primo. qui predestinatus est filius dei: inquit. volui et revolui scripturas: christum nunquam filium adoptionis inveni. Et ad idem est Lrisostomus super illud. Beatus est simon bariona Athathaei. 16. dicens. vanus est enim dicere tu es filius iohanne vel iohanna nisi ut ostendat quoniam ita naturaliter est christus filius dei: sicut petrus filius iohanne eiusdem sube cum eo quod genuit. Et eodem capitulo parum infra inquit. nimirum autem si non confessus esset Petrus christum proprie ex patre natum: non esset hic revelatione operum. neque estimare christum unum ex multis filiis adoptivis: beatitudine dignum esset. nam et ante: hoc illi qui erant in nave dixerunt. vere filius dei est hic. sed et nathanael dixit. rabbi tu es filius dei. non tamen beati dicti sunt: quia non tale confessi sunt filiationem qualem Petrus sed unum ex multis eum estimabant non vere filium: vel et si precipuum quidem pro multis non autem ex suba patris. vides autem qualiter et filium revelat pater et patres filius. Et infra. quare et hinc manifestum est quod filius est consubstantialis et coadorandus patri. Et super illud hic est heres. Athathaei. 21. ait. Dicunt autem quidam quia post incarnationem dictus est christus filius dei ex baptismo sicut ceteri sancti. quos ex hoc loco convincit dominus ubi dicit. Abitavit filium meum. quoniam ergo adhuc cogitabat ad transmittendum filium post prophetas: iam filius erat. deinde si eo modo dicitur filius sicut omnes sancti ad quos factum est verbum dei: debuit et prophetas dicere

filios sicut et xpm. aut et xpm suū dicere sicut ce-
teros. pphetas. et quare pphetas quidē seruos
omnes: hunc autē solū filium appellauit. ¶ Item
idē Chrysostomus homelia secūda sup Joā. ex-
ponens illud. in pncipio erat verbū inquit. o de-
decus o impletatē incredibilē cum de deo tecū
mibi sermo est: tu terrā mibi et terrenos hoines
affers in mediū: ergo cum homo filius dei dicat
et deus utiq; sit: ego enī dixi dij estis inquit et fi-
lij altissimi omnes: cū vnigenito de filiatione cō-
tendis et nihil ipz hac in parte amplius q̄ tu ha-
bere dicis: minime inquis. dicis tamē quāuis ver-
bo inficerūt. quo nā pacto: qd tu quocq; p grām
pferis adoptionē accepisse et ipsum similiter.
cū enim dicas nō natura ipm filiū: nihil aliud q̄
gratia esse cōfirmas. ¶ Itē home. 14. sup illud.
vnigenitus q̄ est in sinu patris dicit. Itē hoc in
loco cū in sinu patris eē dicit: et ne ppter nomi-
nis cōmunicationē vni eoz q̄ p grām facti sunt
filij significare arbitraretis: p̄mū articulus addi-
dit q̄ per grām filios se ponunt. Et vltra. si inde
hoc tibi nō satis est et adhuc humo deuolueris
alio magis pprio nomine vsus est cū inquit vni-
genit⁹. ¶ Itē ad idē est Athanas⁹ qui exponēs
illud verbū apli 1 Ro. 8. nā quos p̄ciuit hos et p̄-
destinauit et ē: ait. conformentē p̄terea facit ima-
gini filij sui quos dignos p̄nouerit. qd enī natu-
ra est p̄mogenit⁹ hij p grām sunt adepti q̄ et dei
filij nūcupant. ¶ Itē sup illud. qui multos filios
in glām adduxerat et ē. Hebr. 2. inqt. Aduer-
te autē quātū ipsi ab illo distem⁹. nam fili⁹ quidē
dicat et nos filij nūcupamur. salutes ille largitur
nos vero salui effimur. sum⁹ p̄terea et illi cō-
iuncti: et alia quadaz rōne disiungimur. illi nāq;
ideo copulamur quia multos filios traducit ad
glām. et eo distam⁹ qz filioz sit salus hic auctor
¶ Itē ad idē est br̄s Gregori⁹ in homelia serie
quinte pasce exponēs illud verbū dñi. ascēdo ad
p̄rem meū et p̄rem v̄m Joā. 2. o ait. cū meū di-
cat et v̄m: cur nō cōmunitē dicit n̄m: s̄ distin-
cteloquēs indicat quia eundē p̄rem et deū disti-
militē habeat ipē q̄ nos. ascēdo ad p̄rem meum
videlicet p naturā. et p̄rem v̄m p grām. ¶ Itē
27. libro moralī caplo p̄mo ait. redēptor autē
n̄ homo sine peccato est filius sine adoptione.
¶ Itē ad idē est Iheric⁹ i quadā homelia expo-
nens illud. quē dicūt hoies esse filiū hois Atha-
thai. 16. ait siquidē. beat⁹ enim p̄ Petr⁹ dñm filiū
dei esse dicebat. xps euz filiū sp̄s sancti cōsequē-
ter appellat. ergo dū br̄s p̄ Petr⁹ sp̄s sancti fili⁹
dī: dei p̄fecto fili⁹ esse confirmat. de⁹ enī sp̄s ē.
sed lōge aliter multūq; distīcte xps ē dei filius:

aliter br̄s p̄ Petr⁹. qd enī ille hēt p naturā: hoc
accepit iste p grām. ¶ Itē ad idē est haymo ex-
ponēs illud. qd ante p̄miserat p pphetas suos
in scripturis sc̄is d̄ filio suo et ē inquit. multi q̄-
dēsunt filij dei s̄ adoptionē de q̄bus Joānes di-
cit qz quotquot receperūt eū dedit eis filios dei
fieri. sed vnus pprius naturalisq; fili⁹ dñs Iesus
xps de quo ipē pater hic ē inqt fili⁹ me⁹ charissi-
mus. ¶ Itē ad idē est magister sen. li. 3. dif. 10. vbi
expresse tenet xpm nō eē filiū adoptiū aliq;
modo sed tm̄ naturalem. ¶ Isidorus q̄q. 8. li-
bro et̄imologiaz et allegat ipz gratian⁹. 2. 4.
.q. 3. caplo. qdaz autē heretici. hereticoz nomia
referēs sic ait. Bonosiani a bonoso quodā epis-
copo exorti p̄dunt qui xpm dei filiū adoptiū
non ppriū asseruit.

Quantuz ad ar-

ticulū quartū respōdendū est
obiectioib⁹ in cōtrariū. Et q̄-
dē ad p̄mū cōtra p̄mā conclu-
sionē respōdet. S. Tho. in hac
disti. 10. q. 2. arti. 2. sub arti. 3. negādo assūp-
tum. quoniā sequit̄ hoc incōueniēs qz Christus
ad min⁹ natura vel intellectu esset p̄s nō filius
q̄ fili⁹ sicut ē de angelis. qd nullo modo stare po-
test. qz nullū suppositū nature humane p̄intelli-
git̄ vnioni: nec filiatio cōuenire pōt nisi supposito
cōpleto. hec ille. p̄dest et̄ia dicit qz hoc et̄ia incō-
ueniēs sequit̄: xpm videlicet nō esse filiū dei na-
turalē qd est erroneū. sequit̄ autē id incōueniēs
qz esse filiū naturalē et esse filiū adoptiū non
possunt eē simul in eodē respectu eiusdē. put de-
ductū fuit in secundo notabili. ¶ Ad. 2. m̄ r̄ndet
S. Tho. loco p̄mē allegato ad. 5. q̄ similitu-
do Augustini itelligēda ē q̄m ad rōnez gr̄e: quia
vtraq; gr̄a est sine meritis p̄cedētib⁹. nō autē
q̄m ad effectuz: qz gr̄a vnionis ē fm̄ quā hō xps
efficit naturalis filius dei. sed gr̄a qua hō fit chri-
stian⁹ non facit filiū naturalē: sed facit tm̄ modo
adoptiū. Idē in sentētia respōdet. 3. p. q. 23.
arti. 4. ad. 2. ¶ Ad. 3. m̄ dicit qz non est simile.
qm̄ nulli dubiū est qz eē mortuū cōueniat xpo s̄z
naturā humanā cū sit ips⁹ p̄petas. sed eē filium
siue naturalē siue adoptiū est. pprietas conue-
niēs soli supposito nō nature. et ideo si xps dice-
ret̄ fili⁹ adoptiū: sensus dicti esset qz suppositum
xpi esset fili⁹ dei adoptiū ac p hoc nō naturalis
qz due iste filiationes nō se cōpatiunt̄ in eodem
supposito respectu eiusdez patris. illud autē esset
erroneū vt ex dictis in notabilib⁹ apparet. ¶ Ad
4. m̄ dī qz minor ē falsa. nā vt sup̄a deductū fuit

filatio nō est p̄petas cōueniēs nature humane cū satis p̄batū sit supra filiationē esse p̄prietatē soli⁹ p̄sone nō nature. nec ē cōueniēs p̄sone vel supposito rōne nature. Et p̄terea falluz est q̄ filia- tio adoptionis sit p̄petas nature humane nam nec cōuenit oī hominī nec soli cū etiā p̄ueniat an- gelis. ¶ Ad argumēta cōtra secūdā cōclusionēz ad p̄mūz quātū ad p̄mā partē d̄ filio p̄ creationē d̄ q̄ q̄m̄ ē ex vi argumēti nō aliud pōt recte cō- cludi q̄ q̄ x̄ps f̄z q̄ homo sit creat⁹. f̄ ex p̄missis nō sequit̄ q̄ sit fili⁹ sp̄s sc̄i p̄ creationē. nō enim oīse qd̄ nullo p̄supposito a sp̄ū sc̄o vel a deo crea- tur ē fili⁹ dei vel sp̄s sc̄i. verūtā m̄ dato q̄ crea- ri nullo p̄supposito faceret filiū dei p̄ creationē: il- lud h̄et veritatē cū triplici cōdiciōne. vna est q̄ ipse q̄ creat⁹: simplicit̄ et f̄z se cree⁹ nō f̄m quid. alia ē q̄ sit suppositū p̄ se subsistēs cui soli cōuenit p̄prietas filiationis vt dictū est supra. tertia est q̄ p̄r⁹ nō fuerit fili⁹ p̄ naturā. oīes aut̄ cōdiciō- nes iste deficiūt in p̄posito n̄fo. ideo argumēta- tio ē nulla. Ad secūdā p̄tē de filio p̄ adoptionēz d̄ q̄ q̄uis x̄ps f̄m q̄ hō aut̄ f̄m aliqd̄ aliud non sit fili⁹ p̄ naturā sp̄s sc̄i: qz tū est fili⁹ dei patris p̄ naturā: dici nō pōt p̄ grām fili⁹ adoptionis. et de hoc diffuse dictū est supra in secūdo notabili. ¶ Ad. 2^m d̄ q̄ intellect⁹ quē arguēs h̄et in aucto- ritatib⁹ sc̄toz negatiū x̄pm̄ eē filiū dei adoptiūz est fictiti⁹ et cōtra m̄rē sc̄toz adinuēt⁹ sicut pa- tet aperte ex auctoritatib⁹ sacre scripture et san- ctōz supra iuductis. ¶ Ad. 3^m r̄idet. S. Tho. in hac disti. 10^a. q. 2^a. ar. 2°. sub arti. 3°. ad p̄mū. q̄ humanitas adoptat⁹ nō in x̄po capite: sed i mē- bris ei⁹. et sic intelligēdū est x̄bū l̄hilarij: q̄si dice- ret q̄ p̄ hoc q̄ facta ē vnio humane nature ad p̄- sonā verbi: adoptata fuit carnis humanitas i ce- teris hominib⁹. Tertia vero p̄tē. q. 2^a. ar. 4°. ad p̄mū: r̄idet q̄ cū d̄ in auctoritate l̄hilarij q̄ carnis humanitas adoptat⁹: ip̄ozia ē locutio. et accipit̄ ibi adoptio p̄ vnione humane nature ad p̄sonā filij. ¶ Ad. 4^m r̄idet. S. Tho. i hac dis. vbi sup̄ ad. 3^m. q̄ fuit⁹ ip̄ozat subiectionē tm̄ q̄ nō repugnat x̄po respectu dei f̄m q̄ hō sicut nec repugnat q̄ sit minor p̄rē. f̄ filatio adoptionis ip̄ozat acq̄sitionē p̄ grāz ei⁹ qd̄ ei nō cōuenit per naturā. vñ qz x̄po etiā f̄m q̄ hō cōpetit q̄ sit fili⁹ dei p̄ naturā: ideo repugnat ei q̄ sit fili⁹ adopti- uis. quāobz nō est simile dicere x̄p̄z f̄m q̄ ē hō f̄mū dei: et dicere q̄ sit fili⁹ adoptiuis. In tertia vero p̄tē vbi supra ad. 3^m r̄idet q̄ seruit⁹ vel sub- iectio ad deū nō solū respicit̄ p̄sonā sed etiā na- turā. qd̄ non pōt dici de filiatione. et ideo non ē similis ratio. ¶ Ad. 5^m d̄ q̄ minor ē falsa sicut ex

notabili secūdo diffusius apparet. neq; obstat q̄ x̄ps f̄m q̄ hō non sit eiūsdē nature cū deo patre. nam f̄z aliū sensuz d̄ fili⁹ dei p̄rīs naturalis. p̄- ut anōtatū fuit in fine p̄mi notabilis. ¶ Ad ar- gumētū ante oppositū respōdet. S. Tho. in hac dis. 10^a. vbi supra ad. 4^m. q̄ nō est simile de x̄po et de alijs hominib⁹. qz alijs hominib⁹ p̄ sp̄m̄ san- ctū inhabitātes acq̄rit̄ de nouo ius in heredita- te celesti qd̄ eis nō cōpetit p̄ naturāz quē admō- dū cōpetit filio dei. et ideo p̄ sp̄m̄ sanctū inha- bitantes x̄ps non d̄ adoptari. Et in hoc articu- lus terminatur.

Distictio duodecima

Arca

duodecimaz di- stinctionē certis- sentētiarū quē vtrū x̄ps potue- rit peccare ar- guit q̄ sic. qz d̄ a x̄po Joā. 7°. si dixerō qz nō no- ui eū ero similis vob̄ mē d̄ax. sed

potuit illa verba dicere sine additione sicut cuius additione dicit. ergo potuit mēiri. ergo potuit peccare. In op̄ositū arguit. quicqd̄ ille hō fecit pōt dici de⁹ fecisse. si ergo ille hō peccasset: seq̄re- tur q̄ de⁹ peccasset qd̄ ē ip̄ossible. ¶ In hac que- stione erūt quattuor articuli vt supra.

Quantuz ad ar-

ticulū p̄mū sit ista cōclusio q̄ x̄ps peccare non potuit nec habuit potētā peccādi p̄prie loquēdo h̄ac cōclusionē tenet. S. Tho. i hac dis. q. 2^a. articulis p̄^o. et. 2°. Et. 3^a. p. q. 15^a. articulis p̄mo et secūdo.

Quantuz ad ar-

ticulū sc̄dm̄ Durād⁹ et qd̄ aliū arguit cōtra cōclusionē. p̄d̄mo qz si x̄ps assūp̄sisset nām huma- nā in p̄ris naturalib⁹ cōstitutā potuisset peccare. f̄ p̄mū potuit: ergo et secūduz maior vel p̄ma pars antecedētis p̄bat⁹. qz potē- tia⁹ nō est p̄fectior in rōne act⁹ p̄mi vel in essen- do: nō est p̄fectior in rōne act⁹ secūdi vel op̄an- do. f̄ stāte p̄dicta suppositiōne: nulla maior p̄fe- ctio est in natura humana in rōne act⁹ p̄mi q̄ si

esset sibi derelicta . ergo nulla maior pfectio est i
 ea respectu act⁹ secūdi vel in opando . s̄ constat
 q̄ natura humana sibi derelicta p̄t peccare . er-
 go sic assumpta peccare posset . maior patet . qz
 act⁹ secūdi⁹ supponit p̄mū et agere supponit esse .
 minor patet ex suppositione . ¶ 2° arguit sic . qz
 si negaret x̄p̄s potuisse peccare : hoc potissime vi-
 deret vel qz actiones sunt suppositoꝝ . in x̄p̄o aut
 nō est nisi vnū suppositū . s̄. diuinū qd̄ nullo modo
 p̄t peccare . vel secūdo qz humanitas in x̄p̄o su-
 it instrumētū diuinitatis . modo actio instrumē-
 ti magis attribuēda ē p̄cipali agēti q̄ instrumē-
 to . et cōstat q̄ peccare nō p̄t attribui diuinita-
 ti . s̄ neutra p̄bat rōnūz valet . igit̄ nō est ne-
 gandū quin Ch̄rist⁹ posset peccare vel potuiss̄
 in casu quo naturā humanā in puris naturalib⁹
 assumpsisset . Ad hōz p̄bat et p̄mo quo ad p̄mā
 partē . s̄. q̄ p̄ma rō nō valet . qz cū dicit q̄ actio-
 nes sunt suppositoꝝ : verū est tanq̄ eoz q̄ agunt
 nec aliter agere dicunt̄ nisi qz sustentant ea q̄ sunt
 p̄cipia actionū . et hoc modo actio vniuscuiusq̄
 nature in x̄p̄o est actio diuini suppositi tanq̄ eius
 qd̄ denominat̄ agere qz sustentat naturā q̄ ē p̄n-
 cipiū actionis . in nullo tñ plus p̄t iputari suppo-
 sito diuino vt diuinū est talis actio : q̄ si nō esset
 vnitū humanitati . qd̄ patet . qz si ei plus iputare
 tur . p̄pter vnionē : hoc esset aut qz moueret nāz
 ad sic agendū : aut qz si nō moueret ad peccandū
 deberet tñ prohibere et impedire talē actū . his enī
 duob⁹ modis iputant̄ homini actiones partiuꝝ
 corporis sui . neutriū autē istoz est in p̄posito . nō
 primū . qz cū actiones ad extra sint cōmunes to-
 ti trinitati : nō pl⁹ mouet naturā humanā ad agē-
 dū p̄sona filij q̄ est ei vnita : q̄ p̄sona p̄ris aut sp̄i-
 rit⁹ sancti q̄ nō sunt vnite . et ideo hoc modo nō
 plus p̄t iputari talis actio filio q̄ p̄ri aut sp̄i-
 ritui sc̄to . istis aut̄ nō plus imputat̄ actio humane
 nature q̄ actio cuiuscūq̄ alteri⁹ nature nō con-
 iuncte . quare nec filio . nec sc̄dm̄ habet locum . qz
 sicut de⁹ sic administrat res vt eas . p̄prios mot⁹
 agere sinat s̄m̄ Augustinū : nec tñ . p̄pter hoc pro-
 pria creature deo iputant̄ qz ea posset impedire
 suū enī est dare naturā liberi arbitrij : n̄m̄ autez
 est vti . put volum⁹ : sic de⁹ voluit naturā huma-
 nā assumere et eam . p̄prio motui relinquere vt a-
 geret ac si assūpta nō fuiss̄ . nec tñ . p̄pter hoc ipu-
 tare p̄sonē assumēti plusq̄ nō assumēti : qz p̄mit-
 teret sic agere . qz p̄missio sicut et motio respicit
 potētā q̄ est cōmunis oib⁹ p̄sonis . et forte deus
 potuit assumere naturā humanā q̄ nescuiss̄ se
 esse assumptā de qua nō esset mirū si relinquere
 tur . p̄prio motui in agēdo qui peccare posset . di-

endū est ergo ad formā argumenti q̄ actiones
 sunt suppositoꝝ tanq̄ eoz q̄ denominant̄ agere
 qz substantificat̄ naturā q̄ est p̄ncipiū actionis . et
 hoc modo posset dici q̄ filius dei s̄m̄ q̄ hō pecca-
 re potuit . et licet ista denominatio s̄m̄ nomē vi-
 deat̄ incōueniēs qz nobis est incōueniēs dicere
 q̄ peccauerim⁹ : s̄m̄ rez tamen nō ē incōueniēs .
 qz quāuis in nobis actiones partiuꝝ impuret̄ sup-
 posito qz mouet ad eas aut nō . p̄hibet quas p̄-
 hibere deberet : actiones tñ nature assumpte nō
 imputant̄ diuino supposito : qz nō oportet q̄
 moueret eas nec tenet̄ eas p̄hibere vt dictū fuit .
 Itē si suppositum diuinū assumpsisset naturā ig-
 nis : non teneret̄ prohibere aut in aliq̄ regulare
 actionē eius qui indifferēt cōbureret domum
 paup̄is boni sicut mali diuitis . et similiter assūme-
 do naturā humanā : nō tenet̄ regulare motū libe-
 ri arbitrij quin flectat̄ in malū sicut in bonū . con-
 grūū tñ fuit vt regularet et inclinaret ad bonūz
 et sic factū est quāuis aliud fieri potuit . et sic pa-
 tet q̄ p̄mūz motiuꝝ p̄ p̄mā p̄clusione nō proce-
 dit . nec secūdū valet . qz cum dicit Damascen⁹
 humanā naturā fuisse et esse instrumētūz diuinita-
 tis et alie sc̄toꝝ auctoritates : ipsi dicūt id qd̄ fa-
 ctū est . humanitas enī in x̄p̄o ad act⁹ suos mone-
 tur s̄m̄ iperiuꝝ supioris partis rōnis q̄ semp̄ fuit
 cōformis diuine volūtati . ad quosdā etiā actus
 miraculosos vsa est diuinitas humanitate tanq̄
 instrumēto et in his peccare non potuit . nec isto
 modo fuit magis instrumētū filij q̄ toti⁹ trinitat̄ .
 Damascen⁹ tamē nō dicit q̄ humanitas nō po-
 tuerit assumi quin omēs act⁹ ei⁹ essent act⁹ diu-
 nitatis tanq̄ p̄ncipalis mouētis . Et si dicatur q̄
 imo qz vbi natura cui cōrespōdet actio nō con-
 stituit suppositū nec inheret ei : oportet q̄ suppo-
 sitū dicat̄ p̄ eam agere sicut p̄ instrumētū : nō va-
 let . nō enī oportet hoc : sed sufficit q̄ agat sicut p̄
 naturā quā sustentat dato q̄ eam ad actionē nō
 moueat . ¶ Alteri⁹ si dicat̄ q̄ Anselm⁹ dicit q̄ nul-
 lum incōueniēs deo est impossibile . sed deū pec-
 care nō est minimū sed maximū incōueniēs deo
 ergo : non valet qz nullū incōueniēs s̄m̄ rē est di-
 cere q̄ x̄p̄s s̄m̄ q̄ hō peccauit vel q̄ peccare po-
 tuit vt declaratū est . ¶ Alteri⁹ si dicat̄ q̄ si x̄p̄s po-
 tuit peccare potuit etiā dānari : cōcedit̄ . qz cū dā-
 natio sonet in penā : non est mai⁹ incōueniēs di-
 cere x̄p̄m dānari vel dānatū : q̄ mortuū vel pas-
 sum . vtrūq̄ enī cōuenienter fuisset factū ex par-
 te dei si voluisset . nec video quare p̄sona diuina
 nō possit assumere naturā hominis dānati . hec
 Durandus in forma .

Quantus ad ar-

ticulū tertius pmo notandū est qd vt Damascen^o dicit in. 3° libro natura humana i xpo se habet ad hypostasim xbi dei vt instrumentū aiatuz. verū tamē nō sicut instrumentū separatū velut dolab:ū aut securis: sed tanq̄ instrumentū cōiunctū et vnitatē psonē sibi vnitū q̄le ē man^o artificis aut ligua loquentis: quāuis multo pfectiori et intimiori modo natura humana vnita sit hypostasi verbi. ex quo fit qd omnis opatio humane nature in xpo: sit ipsi^o diuini suppositi tanq̄ opantis. nā instrumentū cōiunctū h̄z qd h̄c d̄ eo loq̄mur: nō ē aliqd p se subsistēs: s̄ ē inexistēs pncipali agētī z i eo supposita q̄si aliqd ei^o qz ergo vt p̄hs docet p^o libro metha: actiones z opationes suppositoꝝ sunt tāq̄ agētū: seq̄t qd instrumentū cōiunctū cū nō sit suppositū p se subsistēs: nulle sint actiōes tanq̄ agētis s̄ tanq̄ ei^o p quod agēs pncipale agit. ita qd oīs actiō instrumentū p̄iūcti: magis z pncipali^o ē agētis cui^o ē instrumentū. cū ergo nā humana i xpo se hēat ad psonā verbi p modū instrumentū p̄iūcti sicut ex auctoritate Damasceni p̄dictū ē: seq̄t qd oīs ipsi^o actiō vel opatio z p̄fertī humana: sit diuini suppositi cui humanitas ē vnita tanq̄ pncipali agētis. ¶ Et cōfirmat. qz i xpo nō est nisi vnū t̄mōdo suppositūz qd ē diuinū subsistēs i duab^o naturis diuina. s. et humana. cū aut oīs opatio sit suppositi tāq̄ agētis vt ex dictis p̄bi p̄mittū ē: seq̄t qd siue sint opationes diuinitati p̄p̄e siue sint p̄p̄e humanitati: oēs sūt ipsi^o diuini suppositi tanq̄ pncipali opantis. diuinitati vero aut humanitati sicut pncipij agēdi ¶ Ex his inferimus ad p̄positū n̄re p̄clusionis qd nullū pctm̄ attribui possz humanitati xpi: quin essz pctm̄ suppositi filij dei tanq̄ pncipalis agētis et cui pctm̄ pncipali^o essz ip̄tādū. ex q̄ vltērius sequit qd loquēdo d̄ potētia peccādi h̄z qd ip̄ortat ordinē ad actū pcti vt ad effectū ip̄ius: dicere qd nā humana in xpo hēt potētia peccādi: necessario infert qd suppositū xpi hēat potētiaz peccādi eo ip̄o modo h̄z. s. qd potētia peccādi ip̄ortat ordinē ad actū. ¶ Qd aut dicitū ē supra ex verb^o Damasceni qd humanitas xpi se hēat ad psonāz xbi tanq̄ ipsi^o instrumentū: nō repugnat his q̄ Cirillus scribit i epla ad monachos egip̄ti dicēs. hūc be-manuelē. i. xp̄z nō tanq̄ instrumentū officio sumptū dicit scriptura: s̄ tanq̄ deū humanatū. i. hoīnem factū. nā vt. S. T. exponit. 3°. p. q. 2°. ar. 6°. ad 4^m. Cirillus locut^o ē i epla illa p̄tra nestorū hereticū qd posuit i xpo duas hypostasēs vnā verbi

dei z aliā hoīs. posuit enī nestorius qd psona filij assūperit psonā hoīs nō nāz solā. ex q̄ seq̄batur qd hō ille assūpt^o: h̄ret eē p se subsistēs distinctū ab esse diuini suppositi. ac p hoc qd se h̄ret ad suppositū xbi sicut instrumentū separatū h̄z eē tanq̄ qdādam ipsius tēplū. ita qd s̄m solā in habitationē intelligēda essz vnio xbi ad humanā nām. ac p hoc qd d̄bū et hō ille essent due psonē. Cirill^o ergo in p̄missis xbis negauit humanitatē xpi eē instrumentū diuini suppositi eo modo q̄ nestor^o p̄tēdebat. s. vt p se subsistēs et separatū h̄z eē. Damascen^o vero vocat humanitatē xpi instrumentū cōiunctū z vnitū diuino supposito in psona. vñ i nullo dissoluta Cirillo. Itēqz itēz obstat qd nā humana in xpo nō p̄tineat ad nām speciei diuini suppositi eo mō q̄ large ac ip̄oprie et q̄si methaphorice dici pōt i diuinis species. qm̄ vt. S. T. notat p̄ gē. li^o 4°. caplo. 41. nō est vlr̄ vez qd instrumentū p̄iūctū p̄tineat ad nām speciei ei^o cui^o ē instrumentū. quē admodū vt ip̄e. S. Doc. ibi exēplificat sext^o digi t^o in manu hoīs: instrumentū ei^o ē z t̄m nō p̄tinet ad nām speciei humane: s̄ p̄tigit p errorez nature. i. p̄p̄ defectū alicuius p̄ncipioꝝ in diuidualium.

¶ Secundo Floradū ē. put. S. T. docet. 3°. p. q. 2. arti. 2° ad. 2^m. qd humana nā dignior z p̄fectior ē z p̄fecti^o eē hēt vnita psonē diuine: q̄ si i p̄po hūano supposito vt p se ip̄az subsisteret. digni^o enī ē alicui et p̄fecti^o qd existat in aliq̄ digniori se: q̄ existat in se ip̄o. quē admodū sensitiuū nobili^o ē z p̄fecti^o eē hēt i hoīne p̄p̄ p̄iūctionē ad nobiliozē formā. s. rōnalē q̄ sit in bruto aiālī: q̄uis i hoīne nō sit cōpletiuū speciei. vñ z res veri^o et p̄fecti^o eē hēt i deo q̄ in se ip̄is z nobiliores hēt opationes. nā in deo sunt effectiue rez z suaz opationū s̄m qd res eē hēt i se ip̄is. sic aut humanitas i xpo nobilio ri mō subsistit z p̄fecti^o eē hēt q̄ si separata essz i p̄po supposito: ita z nobiliores et p̄fectiores sunt ipsi^o opationes. qz mod^o opandi seq̄t modū eēndi eo qd vnū qd opat h̄z qd ē actu. ¶ Et ex hoc inferim^o qd humanitas in xpo z vt ē q̄si instrumentū diuine psonē: nō pōt nec potuit peccare etiā si assūpta fuisset in puris naturalib^o absq̄ gr̄a hituali. ¶ Probat hoc. qm̄ vt rōne aduersarioꝝ vt amur ad oppositū: potētia q̄ est p̄fectior in rōne act^o p̄mi vt i cēndo: p̄fectior ē in rōne act^o secūdi. s. i operādo. s̄ vt deductū ē: multo p̄fectior ē in rōne act^o p̄mi nā humana a supposito diuino assūpta q̄ si sibi essz relicta quātūcūq̄ essz munere gr̄e dotata. qm̄ natura ip̄a assūpta hēt nobilissimū et p̄fectissimū gradū act^o p̄mi quē h̄re pōt qz nō aliud eē hēt q̄ diuinūz. ergo p̄fectissimū gradū

habet in ratione actus secundi. s. in opando. sed opatio pfectissima vltimo gradu: peccatum esse non potest quia omne peccatū deficit a pfectione actus. ergo et c. Et cōfirmat. qm̄ vt. S. T. deducit p̄ma pte. q. 63. arti. p̄mo in cor. siue accipiatur peccatū in naturalibus siue in artificialibus siue in moralibus: illū actū a rectitudine declinare nō cōtingit: cui⁹ regula ē ipsa virt⁹ agētis. si enī manus artificis esset ipsa regula incisionis semp̄ artifex lignū recte incideret. cū igit om̄es humane opationes in xp̄o fiant p virtutē diuini suppositi qd̄ est agēs: tum qz humanitas est ipsi⁹ instrumētū: instrumētū autē mouet ⁊ agit p virtutē p̄ncipalis agētis: tū etiam quia humanitas assumpta nō est suppositū p se subsistēs cuius est agere licet possit eē p̄ncipiū agēdi: sed agēs omniū opationū xp̄i tā diuinarū q̄ humanarū est diuini suppositum cui⁹ virtus ē regula oīum opationū humanarū. sequitur ergo q̄ nulla humana opatio vel cui⁹ humanitas fuerit p̄ncipiū i xp̄o potuit esse peccatū et culpa etiā si assumpta fuisset in puris naturalibus omni gr̄a habituali carens. Et hoc. S. Tho. expresse tenet disti. sequēti. q. p̄ma. ar. p̄mo ad. 5^m dicēs. vnde quāuis xp̄s nūq̄ peccauerit nec peccare potuissz: etiā si gr̄a habitualē nō habuissz ex vnione ad verbū. hec ille.

Quantus ad ar-

ticulū quartū respōdendū est obiectionib⁹ in cōtrariū. Et qd̄ ad primū cōtra cōclusionē negat cōsequētia. et ad eius p̄bationē dī q̄ vtraq; p̄positio maior. s. et minor est falsa. maior siquidē: qm̄ dolabruz vel cultell⁹ qm̄ agit vt instrumētum artificis ad statue fabricationē: p̄fectior ē in rōne actus secūdi. s. in opādo q̄ in rōne act⁹ p̄mi. s. i effendo. qm̄ in effendo nō hēt aliqd̄ vltra suā naturā. sed in opando qz mouet ab artifice cui⁹ motu participat intētionem arti. q̄ est p̄fectio anīme: agit figurā statue ad qd̄ p solā actionē suā naturalez p̄tingere nō posset. ac p hoc quid p̄fecti⁹ est in opando q̄ in effēdo. et hoc ē generale cuiuslibet instrumētali agētī qm̄ vt instrumētuz agit. minor etiā p̄positio ē falsa qm̄ sicut deductū fuit in sc̄do notabili: multo p̄fecti⁹ et nobili⁹ esse hēt natura humana etiā in puris naturalibus supposito diuino vnita: q̄ si esset si bi derelicta. et p̄ his multo p̄fectior est sic vnita in opando: q̄ si essz sibi derelicta. vñ argumētum p̄cedit ex falsis. Et ad. 2^m dī q̄ r̄sio ibi data bona ē. neq; valet ei⁹ ipugnatio q̄ ad p̄mā p̄tē: qm̄ p̄cedit ex falsa imaginatione. falsuz ē enī et p̄tra

mētē p̄hi q̄ ideo dicat̄ actiōes eē suppositoꝝ tāq̄ eoz q̄ agūt: qz agunt solūmodo sustētādo ea q̄ sunt p̄ncipia actionū. ita q̄ p̄ hoc trīmodo dicant̄ agere qz p̄ncipia actionū sustētāt. imo magis et fm̄ vey intellectū ideo actiones sūt suppositoꝝ tanq̄ eoz q̄ agūt: qz supposita sunt vere et p se agētia. neq; nisi suppositū p se subsistēs p̄prie agere pōt. nā neq; forma substāialis vel accidētalis nec natura neq; potētia vel x̄t⁹ ē id quod agit: quāuis eē possit p̄ncipiū formale agēdi cui⁹ nō est agere s̄ eē id q̄ agēs agit. vñ p̄ncipia actionū que arguēs dicit sustētari a suppositis: nō sunt ipsa q̄ agūt s̄ sunt quib⁹ supposita agunt. et certe mirādum est q̄ arguēs tam p̄uersum habuerit intellectū in dicta p̄positione cōtra facti experientia et cōtra philosophoz et theologoz cōmūne doctrinā. patet igit̄ q̄ verā itelligētā p̄missē p̄positiōis. s. actiōes sunt suppositoꝝ: q̄ oīs p̄ua actio v̄l p̄ctm̄ si cōtingeret fieri p humanitatem vnitā diuino supposito: ipsi diuino supposito vere et rōnabilif̄ iputaret̄. et ad hui⁹ iprobationē dī q̄ vtroq; modo ab arguēte posito illi ipntaret̄. et itez ac magister tertio modo. qz diuini suppositū esset id qd̄ malā actionē vel p̄ctm̄ ageret: nō humanitas cui⁹ in xp̄o nō est agere s̄ eē agēdi p̄ncipiū. neq; valet ipugnatio p̄mi modi. nā quāuis actiones ad extra sint cōmunes toti trinitati sicut cause p̄me ⁊ remote: nō tñ sicut cause proxime et sicut supposito d̄terminato modo sue nature actiōes eliciētī. vñ licz tota trinitas causauerit effectiue et sicut causa p̄ma māducationē et ambulationē et cetera opa q̄ xp̄s expleuit fm̄ q̄ hō non tñ tota trinitas comedit aut bibit vel pedibus supra terrā ambulauit sicut suppositū i humana natura subsistēs eiuscemodi actiones imediate eliciēs. s̄ hoc fuit p̄p̄riū suppositi filij. sicut ⁊ in cruce clamare voce magna ac dicere: p̄ in manus tuas cōmēdo sp̄m̄ meū: sol⁹ fuit filij nō patris aut sp̄s sc̄ti. quē admodū licet in baptisimo xp̄i et in ei⁹ trāsf̄guratione vocē qua p̄ in sonuit tota trinitas formauerit: et tñ solus p̄ per vocem formatā dixit. hic est fili⁹ me⁹ dilect⁹. vnde Augustin⁹ de fide ad petrū caplo. 6°. firmissime inquit tene et nullatenus dubites p̄ris et filij et sp̄s sancti vnā quidē esse nām: tres vero eē p̄sonas. patrēq; solū esse q̄ dixit. hic ē fili⁹ me⁹ dilect⁹ in q̄ mihi bene cōplacui. et filiū soluz esse sup quē vox illa sol⁹ patris sonuit: qm̄ in ior. dane s̄z carnē baptizatus est vnigenitus deus q̄ carnem solus accepit. et spiritum sanctum patris et filij solum esse qui in specie columbe super christum baptizatū et ascendente ab aqua descendit: et

quinquagesimo die post resurrectione xpi fideles in vno loco positos in ligua ignea visione adueniens repleuit: illa voce quaz sol^o locut^o e pf de^o: et illa carne qua solus ho fact^o est vnigenit^o de^o: et illa colubā in cui^o specie spūs sanctus sup xps descendit: illasq; linguas igneas in quaz visio ne fideles apostolos in vno loco cōstitutos repleuit: opa eē toti^o sancte trinitatis idest vnus dei q̄ fecit oia in celo et in terra visibilia z inuisibilia. hec ille. Qd̄ aūt arguēs dicit nō plus posse iputari motio vel actio nature humane assūpte p̄sone filij q̄ p̄ri aut spūi sancto: d̄ q̄ quāuis nō plus: pōt tamē imputari et d̄ facto imputat̄ filio alio modo q̄ p̄ri et spūi sancto illo. s. modo quo supposito subsistenti in natura humana actiones humane nature iputāt. et hoc etiā modo pl^o imputant̄ p̄sone filij actiones et mot^o humanitat̄ assūpte: q̄ alteri^o nature nō sibi vnite. ¶ Necq; valet ipugnatio secūdi. qz de^o generali motu vl̄ influxu administrat res: nō sicut suppositū vere z substācialit̄ in naturis rerū subsistēs: sicut suppositū filij subsistit in natura humana sibi p̄sonaliter vnita. et ideo res ipse a deo generali motione z influētia administrate cū sint quedaz supposita p se subsistētia quib^o pprie cōpetit agere: habent pprias actiones. et si sunt liberi arbitrij illis imputant̄ peccata nō deo. sed natura humana assumpta a supposito filij: nō est res per se subsistēs neq; hēt aliud suppositū nisi suppositū xpi. quam obzē illi nō cōpetit p se agere s̄ supposito diuino. et p cōsequēs nec ipsi nature humane iputari possunt tanq̄ agētī actiones bone vel male: s̄ supposito verbi qd̄ solū in xpo ē agēs et fm diuinā naturā et fm humanā. Juxta qd̄. S. Tho. dicit dist. sequēti. q. p̄ma. ar. 2°. sub arti. 2°. ad. 4^m. q̄ in finitas efficacie q̄ est in merito xpi cōtingit ex hoc q̄ ad actionē illā cōcurrit diuina p̄sona qz nō est tm̄ hominis actio s̄ dei z hoīs. fm qd̄ Dionisius actionē xpi: nominat dei virilē. neq; in casu arguentis si de^o assūpisset naturā humanā ignoratē se esse assumptā: est z p se agēs. neq; illi imputatur peccatū sed supposito agētī qd̄ est diuinū. nō enim peccatū iputāt nisi supposito p se agētī sicut neq; meritū. vñ in ista argumētatione arguens p̄cedit ex falsis deceptus sua falsa imaginatione qua opinat̄ naturā humanā assumptā a xbo habere ppriū esse extrie distictū ab esse diuini suppositi. et ex isto errore incidit in aliū q̄. s. natura humana habeat pprias actiones p modū agētis et illi iputet bonū z malum. ¶ Ex premillis apparet q̄ r̄sio arguētis ad formā argumētī doctoris sancti: friuola ē. p̄cedit enī ex falso intelle

ctu p̄positionis p̄bi. s. q̄ actiones sunt supposito- rum vt supra deductū fuit. ¶ Qd̄ aūt vlteri^o inferit q̄ si diuinū suppositū assūpisset naturā ignis non teneret p̄hibere aut in aliq̄ regulare actionē ipsi^o: falsissimū ē dūmodo natura ignis assūpta fuisset ad vnitatē diuini suppositi sicut ē assūpta humana natura. et ratio hui^o sepe dicta ē qz. s. natura ignis et quecūq; alia sic p̄sonaliter assumpta: nec esset p se agens sicut neq; p se subsisteret: nec ei imputaretur bene vel male agere. ¶ Necq; valet respōsio arguētis ad auctoritatez Damas. qm̄ humanitas in xpo non solū mouet̄ ad act^o suos fm impiū rōnis superioris: sed magis et tanq̄ a p̄ncipali agētē mouet̄ a diuino supposito qd̄ est p se et pprie agēs oēs q̄ fm humanitatē sunt actiones. vñ oiz ipsi^o opationuz et nō solū miraculozū: humanitas fuit instrumētuz diuini suppositi quodā modo specialī quo non fuit instrumētū toti^o trinitatis vt supra declaratum est. ¶ Necq; iterū valet respōsio ad auctoritatez Anselmi qm̄ falsum assumit. cum enī sicut ex supradictis patet nullū aliud agens sit in xpo siue agat fm naturā diuinā siue fm humanā nisi suppositū filij cui omnis actio bona vel mala imputanda ē vt deductū fuit supra: maximū inconueniens imo blasphemū et hereticū esset dicere q̄ xps fm q̄ hō peccauit vel peccare potuit. naz tale peccatū ipsi diuino supposito tanq̄ agētī p̄ncipali imputaret̄ quantūcūq; per humanā nām id̄ p̄petraret. et ex hoc sequit̄ q̄ xps nequaq; potuit dānari. ¶ Necq; est simile vt arguēs desipit dicere xpm̄ mortuū vel passum: et dicere xpm̄ dānatum. qm̄ dānatio est pena ex malo culpe ipsi^o dānati p̄ueniens. vñ sicut xps culpaz cōmittere nō pōt nec potuit: ita neq; dānari potuit. mors vero et passio sunt pene q̄ absq; vlla culpa morientis vel patientis cōtingere possunt. imo et possunt eē pene meritozē et satisfactorie quem admodū nobis fuit mors xpi z passio. et quāuis p̄sona diuina assumere possit de potētia absoluta naturā hoīs dānati et in inferno existētis: nō tamē ideo xps fm illā diceret̄ dānat^o. qm̄ in tali casu natura assūpta nō esset dānata. imo p suppositū diuinū efficere^t beata. nō enī ante assūptionem ipsa natura diceret̄ dānata nisi qz fuisset in supposito dānato. ¶ Ad argumētum ante oppositum respōdet. S. Tho. in hac disti. q. 2^a. ar. p^o. ad. 5^m. q̄ xps potuisset si voluisset illa verba expr̄mere sed velle non potuit. Et in hoc articulus terminatur.

Distinctio. xiiij.

Circa d
 am tertiam
 distinctionē q̄rit
 utrū anima xpi
 habuerit gratiā
 creatā formalit̄
 et actu infinitā
 et arguit q̄ sic.
 quia omne imē
 sum ē infinituz.
 sed gr̄a aie xpi

est imensa. dicit enim Joā. 3°. nō enī ad mensuram dat de^s spūm. s. xpo. ergo gr̄a xpi est infinita. ¶ In oppositum arguitur. quia gratia anime christi est quid creatum in anima. sed omne creatum est finitum s̄m illud Sapientie. 11°. omnia in numero et pondere et mensura cōstituiti. ergo 2c. ¶ In hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Quantuz ad ar
 ticulū p̄mū sit ista conclusio q̄
 gratia habitualis anime christi
 est actu infinita in genere et s̄z
 quid non simpliciter. hanc con
 clusionem tenet. S. Tho. in hac distin. q. prima
 articulo. 2°. sub articulo. 2°. Et. 3°. parte. q. 7°.
 articulo. 11°. et. 12°.

Quantuz ad ar
 ticulū secundū arguit cōtra cō
 clusionem contra quam arguit
 Aureolus probando q̄ gratia
 anime christi nullo modo sit in
 finita in actu. p̄mo sic. nam si sic: ergo deus ab
 illa pōt remouere aliquē gradum finitum. quod
 autem remanebit: adhuc erit infinituz et ex nul
 la parte poterit sibi fieri additio. igit̄ tali forme
 infinite non poterit per diuinā potentiam addi
 pars amota quod est contra diuinā potētiam
 quia sicut illuz gradū amouit: ita potest readde
 re. ¶ 2° sic. nullū participiale potest esse infini
 tum actu: ergo 2cetera. antecedens patet. quia
 si illud participiale est infinitū actu: iāz peruenit
 ad finē et ad terminum quia actus finit et termi
 nat. modo omni finito et terminato: repugnat
 esse infinitū actu. ¶ 3° sic. gratia s̄m te potest au
 geri in infinitum int̄sue. ergo in xpo non est sū
 ma gratia. nec valet si dicas q̄ gr̄a in xpo arctat̄

ex capacitate anime que non potest recipere gra
 tiam infinitam. quia ista responsio interimit fun
 damentum tuū. Dicit enim q̄ non repugnat cha
 ritati augeri in infinitum ex parte obiecti nec ex
 pte forme nec ex pte capacitatis: quia capacitas
 charitatis crescit s̄m te crescite charitate. Item
 dicit q̄ illa capacitas nō est aliud q̄ conat⁹ vo
 luntatis vltra quē conatū data ē xpo gr̄a. nō igit̄
 tur capacitati cor̄spōdet gr̄a. Item quādo dat
 aliqua forma q̄ mere et imediate respicit poten
 tiā sine aliq̄ dispositione: potētia pōt illā formā
 s̄m omnē gradū recipere: quia respicit eaz̄ eēntiali
 ter s̄m oēm gradū vt patet d̄ aerē respectu lumi
 nis. recipit enī lumē cādele et lune et solis idiffe
 rēter. sed gr̄a respicit voluntatē imediate et me
 re sine aliq̄ dispositione vt vltimate dispositaz
 sine oi alia dispositione. qz licet mereri requirat
 in voluntate aliquā dispositionē: tñ voluntas ime
 diate pōt sine alia dispositione gr̄am recipere. Itē
 gr̄a meref augeri. si igit̄ i xpo fuit: potuit et debu
 it augeri ex q̄ augmētabilis fuit. qd̄ tñ non tene
 tur. Forte dices q̄ arctat̄ in xpo ex fine ad quez
 ordinat̄. s. ex vnione ad diuinū supposituz qz xps
 habuit tātaqz gr̄az quāta requirit ad hoc. Cōtra.
 aut intelligis quia gr̄a est dispositio ad vniones
 naturalit̄: et tūc ex natura sua nō pōt augeri i in
 finitum qz dispositio naturalis nō auget in infi
 nituz maxime vltra illud ad qd̄ natura disponit.
 si autem ista sit dispositio voluntaria ex diuina oz
 dinatione: tūc stāte vnioē in xpo pōt augeri gr̄a
 s̄m diuinā voluntatē. et p̄ cōsequēs non est sūma
 que pōt sibi dari. et sic patet q̄ implicat cōtradi
 ctionē dicere ex vna pte q̄ in xpo est sūma gr̄a z
 ex alia pte q̄ gratia pōt augeri sine statu. hec Au
 reolus in forma. ¶ 4°. arguit Durandus. quia
 capacitas xpi finita: nō est susceptiua pfectionis
 infinite. sed aia xpi cū sit eiusdē rationis cū alijs
 animabus n̄is: est finite capacitat̄. ergo gr̄a re
 cepta in ipsa non fuit infinite pfectionis. ¶ 5° ar
 guit. quia pfectio meriti vel radicis merēdi: nō
 excedit pfectionē p̄mij. sed gr̄a cōparat̄ ad gl̄iaz
 vel ad visionē beatā vt p̄ncipiū merēdi ad p̄e
 miū. ergo cum visio beata in xpo nō fuerit infini
 ta alioquin opatio humana in xpo equata fuisset
 opationi diuine: sequit̄ q̄ gr̄a eius nō fuit infini
 ta. hec Durād°. ¶ 6° loco arguit Adāz. 2°. sen.
 q. 7. vbi sic dicit. in augmētatione extēna q̄ essz
 p̄ additionē alterius eiusdē rōnis p̄riorib⁹ semp
 referuatis vt pote aque ad aquā et p̄ consequēs
 humiditatis ad humiditatē et frigiditatis ad fri
 giditatē et sic de alijs: quocūqz dato pōt fieri ma
 ius: et hoc tam s̄m p̄es eiusdē proportionis

quod si partes eiusdem quantitatis, ergo consimiliter ita potest esse de augmentatione intensiva gratie quod quacumque gratia data potest dari et creari maior a deo. consequentia videtur nota. antecedens probatur Ad dicta Deum cuius ratio stat in tribus propositionibus contra unum evidentibus. quarum prima est hec in sententia. quod deus non potest tot individua causare in eadem specie: quin possit plura causare. secunda est quod quocumque individuo posito in aliqua specie in qua possunt esse plura: potest deus aliud individuum eiusdem rationis illo non destructo causare. tertia est quod quocumque eiusdem rationis sunt essentialiter unibilia: idem quod est unibile unum est unibile alteri eiusdem rationis. ex istis potest formari talis ratio. posse uniri alteri sue speciei ad creationem alicuius puenientis eiusdem speciei: convenit huic individuo eiusdem speciei: simile poterit convenire. scilicet uniri alteri sue speciei ad constitutionem cuiusdam totius. sed absurdum prima facie videtur qui data quacumque magnitudine finita: equalis sibi vel maior sibi in medietate posset concurrere ad unitatem tertie ex ambabus resultantis. igitur ita esse potest de augmentatione gratie intensiva quod ex duabus quantitatibus magnis: potest fieri una maior ambabus. ¶ 7. arguit ex dictis Bernardi odonis qui vult probare quod non est dare maximam gratiam creabilem. et arguit sic. quocumque quanto cuius species non variat additio quantitatis et extra quod potest esse aliquid eiusdem rationis: potest esse maius quod in eadem specie. sed quilibet gratia possibilis est huic. igitur qualibet tali potest dari maior. Ad evidentiam maioris notandum quod tripliciter potest contingere quod aliquo individuo dato non possit deus creare maius in specie illius dati. primo si illud esset indivisibile et hoc excludit in maiore per hoc quod dicitur esse quantum. Secundo quod variatio quantitatis variat speciem: id non potest deus facere unum ternarium maiorem alio quod omnis unitas addita variat speciem. et eodem modo hec est causa quare deus non potest facere unum bicubitum maius alio. hoc excludit in maiore per hoc quod dicitur cuius additio non variat speciem. Tertio ex hoc quod in tota specie non potest esse nisi unicum individuum: sicut si tempus sit infinitum a parte ante et a parte post secundum primum in cuius specie non sunt simul compossibilia plura individua: deus non potest facere aliud tempus maius eo: pro eo quod non potest esse aliud individuum in specie temporis propter illud et partes suas. hec est etiam ratio quare repugnancia et contradictio est quod sit aliud individuum maius et perfectius deo. sed hoc excluditur in maiore per illam particulam. extra quod potest esse aliud eiusdem rationis. ubi quocumque igitur nullum istorum impedit: ibi quolibet dato: potest fieri maius a deo. sed in proposito nihil

impedit predictorum. gratia enim est quoddam quantum. nec eius variatio secundum magis aut minus variat speciem. et similiter extra quantacumque data potest dari aliud individuum puta extra individuum gratie in anima christi aliud individuum in anima pauli. ¶ Confirmat hoc. quia licet philosophus negaret possibilitatem aliorum mundo vel maioris mundi: non tamen catholici. nec magis videtur quare non possit quantacumque data gratia: maiorem gratiam facere quod quare non possit quantocumque corpe dato maius facere. vnde Augustinus epistola quarta ad nebridium dicit. si minimum in corporibus esse non finitur non etiam nec maximum. ¶ 8. arguit idem Bernardus. quocumque quanto eiusdem rationis in toto et partibus: potest deus facere maius. quod si totum est eiusdem rationis cum partibus suis et alie partes eiusdem rationis possunt inveniri: et iste possunt partibus addi et sic potest fieri maius. sed gratia est eiusdem rationis in toto et partibus quantacumque magna deus. quicquid enim gradus eiusdem rationis additur: perficit speciem. sicut et dicit philosophus de delectatione quod quocumque particula addita perficit eam. igitur et cetera. ¶ 9. arguit sic. quod si quod minus videtur inesse inest: et id quod magis. sed minus videtur quod quacumque figura data possit dari maior: quod de gratia. et tamen hoc est verum: igitur et de gratia. prima pars minoris. scilicet quod minus videatur hoc de figura: patet quia quilibet figura de sua ratione includit finitatem et terminum ut patet de triangulo in cuius diffinitione ponitur quod sit figura tribus lineis contenta. ecce quod terminatio et finitas cadit in eius diffinitione. secunda pars. scilicet quod omni figura data possibile sit dari maiorem: patet. quia cuiuscumque trianguli quovis latere potest dari maius illo triangulo: possibile est dari maiorem triangulum. sed quocumque latere cuiuscumque trianguli et cetera. minor patet ex demonstratione qua probatur triangulum habere tres angulos equales duobus rectis. hec enim probatur per hoc quod angulus extrinsecus valet duos intrinsecos et hoc clupponit latus unum in longius duci posse. ¶ 10. arguit Adam ex proprijs. quod si posset deus causare aliquam formam corporalem vel spiritualem qua non posset maiorem in eadem specie producere non videretur deus iuste et sufficienter punire quemlibet delinquentem. probatio consequentie. quia accipiamus aliquem qui cum a principio mundi datus est eternaliter pro culpa mortali qua meruit secundum dei communem legem puniri maxima illa pena sibi possibili et alium qui post mille annos a principio dationis primi pro culpa per omnia equali incurrit penas damnationis eterne et sic de alijs gradatim: quero igitur

aut secundus habebit penam intensiorem primo vel per semper vel per aliquam durationem finitam et similiter secundus et tertius: et sic habebit intensum quod non est dare maximam penam possibilem secundum intensiorem. vel non: et tunc non iuste punietur secundus nec aliquis posterior. nam ex quo equaliter per omnia deliquit quo ad gravitatem culpe: debet eque graviter puniri secundum equalitatem saltem. sed hoc non esset si precipue pena equalis secundum intensiorem infligeret sibi sicut primo. quia primus tunc per mille annos portasset penam et ille posterior non: et tamen ex tunc preter illos mille annos equaliter torquebuntur hoc dato. igitur et cetera.

Quantus ad ar-

ticulum tertium primo notandum est quod gratia habitualis gratum faciens de qua nunc agimus: est secundum essentiam forma quedam: et est habitus ad operationem inclinans et principium operandi ratione cuius ad finem aliquem ordinatur quod omnis operatio est propter finem. perfectio igitur habitualis gratie gratum faciens in tribus consistit. primo in actuando subiectum in quo est. scilicet animam dando illi esse spirituale et gratum quod sit deo gratum et in seipso supernaturaliter perficiatur. et istud convenit gratie in quantum est forma quedam supernaturalis gratie a deo collata. secundo perfectio gratie consistit in movendo ad operandum et esse principium operationum supernaturalium: et hoc convenit gratie in quantum est habitus gratuitus et supra naturam recipientis a deo gratis collatus. tertio perfectio gratie consistit in attingendo finem ad quem ordinatur. non enim agens terminum modo respicit finem: sed et principium agendi finem respicit sicut et ipsa operatio est propter finem. et hoc iterum convenit gratie in quantum est habitus operativus. quia vero tunc aliquid dicitur plenitudinem et totalitatem sue perfectionis habere quando habet omne illud quod ad se pertinet quocumque modo et secundum omnes eius differentias et effectus: inferimus ex premissis quod gratia habitualis anime christi habet plenitudinem et totalitatem perfectionis gratie ita ut nihil sibi desit quod ad rationem huiusmodi gratie villo modo pertinere possit. Probatur hoc primo considerando gratiam habituales secundum quod est forma quedam subiectum perficiens in esse gratuito. quoniam gratia habitualis christi perficit ipsam animam ab instanti conceptionis in esse totius sanctitatis cuius capax esse potest anima non solum puri hominis: sed et dei et hominis. item perficit ipsam quantum ad omnes virtutes gratuitas tam gratis data quam etiam gratum facientes: et quantum ad omnes usus et effectus ipsarum perfectionem simpliciter percipientes. et itez

ad omnes peccati repulsionem non solum actualis mortalis et venialis: sed etiam originalis. et quod plus est etiam ad amotionem potentie peccandi. fuit enim ab instanti conceptionis gratia anime christi confirmans ipsam in bono cum fuerit gratia comprehensoris. Et de premissis considerando gratiam anime christi secundum quod est habitus inclinans et movens ad operationem. nam ut sic: non solum perficit eius subiectum animam. scilicet movens ad operationes proprias subiecti: sed ex ipsa redit motus et actio gratie ad omnes intellectuales creaturas angelos et homines in quantum est caput unius corporis ecclesie que ex angelis et hominibus constituta est. secundum illud epistolae ad hebraeos primo. ipsum. scilicet christus dicitur. scilicet pater caput super omnes ecclesias. Et Colossensis 2. dicitur christus dicitur apertus. qui est caput omnis principatus et potestatis. unde Iohannes primo scriptum est. de plenitudine eius omnes nos accepimus et gratiam per gratiam. quia lex per moysen data est: gratia et veritas per Iesum christum facta est. Et de premissis considerando gratiam habituales secundum quod ordinatur ad finem. finis enim gratie est ut peringat usque ad dei unionem. Summa autem et ultima perfectio gratie in attingendo deum: est ut non solum per cognitionem et amorem ac fructum: sed etiam per unionem in persona dei attingat. quia igitur humanitas christi unita fuit supposito dei in persona: consequens est quod gratia anime christi consecuta sit plenissime et in summo gradu finem suum. Et ex premissis inferimus quod gratia habitualis anime christi augeri non potest. tum quia sicut dictum est gratia anime christi complectitur summum gradum perfectionis gratie ita quod nihil de perfectione gratie illi desit. tum etiam quia gratia anime christi consecuta est plenissime et perfectissime finem ad quem ex propria et formali ratione ordinatur. scilicet unionem ad deum.

Secundo notandum est quod infinitum dupliciter dicitur. scilicet infinitum in potentia et infinitum in actu. dicitur autem infinitum in potentia iuxta definitionem philosophi. 3. philosophorum quod quantum ad id quod est actu finitum est: et tamen semper est aliquid ipsius quod possit ultra accipi. vnde infinitum in potentia: semper uno post aliud accepto. infinitum vero actu est quod actu ex his id quod est: certis limitibus non est finitum. hoc autem infinitum actu itez subdividitur. quia quoddam est infinitum simpliciter et extra genus. aliud est infinitum secundum quod dicitur in genere. infinitum actu simpliciter et extra genus: est quod certis nature vel entitatis limitibus non est finitum sed omnium generum et rerum entitates et actualitates ac perfectiones in se habet actu non solum rerum que secundum aliquam temporis durationem sunt aut fuerunt vel erunt: sed omnium etiam que possibiliter sunt fieri et esse que in infinitum accipi possunt. et huiusmodi infinitum: vnde terminum modo est. scilicet deus. nihil enim est post deum

aius entitas et pfectio ad aliquod genus et spe-
 cie; entis nō sit coarctata directe vel reductiue.
 ac p hoc omne quod extra deū est a deo creatū
 certis sue speciei limitibus finitū est et cōclusū.
 infinitum vero fm quid et in genere: est qd in-
 fra certum gen⁹ entium omnē sui generis perfe-
 ctionem cōplectitur. et capitur hic gen⁹ pro spe-
 cie eō modo loquēdi quo dicimus hūmānūz ge-
 nus: totā hūmānā specie. quo etiā modo in mo-
 ralib⁹ dicif bonū ex genere. vt sic infinitū in ge-
 nere dicatur quia nihil ad sue speciei naturam z
 entitatē p̄tines quouis modo: sibi deest. hoc aut
 infinitū sicut dicif fm quid: ita z large ac impro-
 prie et q̄si abusive dicif infinitū. nā nō dicif infi-
 nitum quasi natura sua et suū esse nō sit coarcta-
 tum et limitatū ac finitū certis speciei terminis
 sed ea ratione dītaxat quia ad aliq̄ gradū dē-
 terminatū sue speciei nō coarctat sed omnē gra-
 dū entitatis et pfectionis nature sue in se habet
 vt sibi nihil ad spēm suā p̄tines addi possit. ita q̄
 rō infinitatis fm istum modū: capitur p ratione
 plenitudinis ac totalitatis. specificē perfectiōis.
 et isto modo capiēdo infinitū: aliquid p̄ter deū
 dici pōt actu infinitū. et vt de ceteris taceam⁹ q̄
 nō sunt nostri. ppositi: ḡa habitualis anime xp̄i
 dicif isto modo infinita p eo q̄ habet in se om-
 nē gratie plenitudinem: vt nihil gratie sibi desit.
 quicqd enī ad ḡe pfectionē fm quēlibet gradūz
 et modū p̄tinet siue intensiue siue extensiue: to-
 tum in se complectit ḡa habitualis anime xp̄i
 put in precedēti notabilē deductum fuit. Sicut
 enim p̄p̄ quior est anima xp̄i cause influētī ḡaz
 scilicet deo q̄ omnes ceterē creature cum sit deo
 vnita psonalit: ita et copiosus influētiam ḡe a
 deo recipit quasi ḡaz in suo fonte anima xp̄i ex-
 hauriēs: totā sui capacitātē repleuit. et in isto sē-
 su accipiēdum ē quod dicif Joānis 3°. nō ad mē-
 suram dat de⁹ sp̄m. s. xp̄o. quod exponēs Augu-
 stin⁹ sup iōānez tractatū. l. 4° inquit. hominib⁹
 ad mēsurā dat de⁹. vnico filio nō dat ad mēsurā.
 alij quidē hoīm dat p sp̄m sermo sapiētie. alij f̄
 mo sciētie fm eundē sp̄m. alij p̄phetia. alij dis-
 cretio spiritū et cetera fm q̄ apostolus diuisio-
 nes gratiaz assignat p̄ma 2° cor. l. 2°. et subiūgit
 Augustin⁹. sic sunt diuersa dona fidelū. sed xp̄s
 qui dat: non ad mensuram accepit. vnde super
 illud. nō enim ad mensurāz. glosa dicit. homini-
 bus dat ad mēsuram. filio non dat ad mensurāz
 sed sicut totū ex seipso toto genuit filium suum
 ita incarnato filio suo totū spiritū suūz dedit nō
 particulatim non per subdiuisiones sed genera-
 liter et vniuersaliter. hec glosa.

Tertio Notandūz ē q̄ sicut dicitur
 Sapientie. 11°. deus omnia
 disposuit in numero et pondere et mēsurā vltra
 quos terminos cuiuslibz nature p̄fixos: natura ip̄a
 p̄seruari nō pōt. cui cōsonat dictū phi. 5° metha^o
 q̄ forme z species rerum sunt sicut numeri quib⁹
 addita vel subtracta vnitāte: idē numer⁹ rema-
 nere non pōt. et quia rerum quātitates consequ-
 untur ipsarūz spēs p̄fice loquēdo: ideo p̄hs di-
 cit. 2° libro d̄ aīa q̄ omniū natura cōstātū possi-
 tus ē certus termin⁹ augmētī et decemētī. ē enī
 aliqua determinata quātitas hominī vltra quā
 non inuenit quātitas hoīs: neq; vltra illā natu-
 ra hoīs posset saluari. et quāuis maior quātitas
 vt quātitas magne arboris finita sit: nūq; hoīs
 quātitas quātūcūq; crescat: ad eius equalitatez
 p̄figere pōt. et id ip̄z in quātitatib⁹ v̄tualibus q̄
 sunt ip̄e rez p̄fectiones: oportet accipe. licet enī
 caliditas ignis finita sit neq; ī infinitū excedat ae-
 ris caliditate: nullo t̄m mō caliditas aeris tātum
 intēdi pōt q̄ ignis caliditate equē nisi aer fiat ig-
 nis. et simile est in omnib⁹ quātitatib⁹ q̄ consequūt
 aliquas p̄fectiōes vel disponūt ad eas. qz diuer-
 sis p̄fectionib⁹ fm spēm: diuersi grad⁹ p̄fectionū
 et dispositionū respondēt. fm hec igif in p̄posi-
 to n̄o dicendū est q̄ quia ḡa habitualis forma
 quedā est creata: mēsuram z terminū habet sue
 p̄fectionis q̄ eius quātitas d̄: vltra quā mēsurā
 quātūcūq; gratia augeat: nullus gradus gratie
 create altior seu itēsiōz dari pōt. **M**ecq; repug-
 nat his q̄ ḡa z charitas viatoris in infinitū au-
 geri pōt. put. S. Tho. d̄ dicit. 2° 2°. q. 24. ar.
 7°. qm̄ quantūcūq; ipse act⁹ augmētī. i. ip̄z aug-
 mētari possit fieri in infinitū: nūq; tamen p̄ eiusce
 modi augmētum: quātitas infinita haberi pōt.
 quēadmodū cōtingit v̄ infinita appositione quā-
 titatis dimēsiue ad quātitatē datā iuxta doctri-
 nā phi. 3° phi. nūq; tamē ex ip̄a in infinitū ap-
 positione: cōstabit quātitas aliq̄ infinita. abēsu-
 rā aut quātitaris gratie vltra quā nullus grad⁹
 p̄fectionis sue maior vel intensiōz h̄ri pōt: acci-
 pere oportet ex fine ad quē ḡa fm p̄p̄iam rō-
 nem ordinat. nam cuiuslibet forme mēsurā p̄figi-
 tur p cōparationē ad finē ipsius. sicut nō est ma-
 ior grauitas q̄ grauitas terre: qz non pōt esse lo-
 cus inferior loco terre. finis aut gratie create ad
 quem ex sua specifica rōne ordinat et ad quē dis-
 ponit: est vniō creature rōnalis ad deū. vnde qz
 non pōt eē aut itelligi maior huiusmodi vniō
 q̄ que ē vniō ad deū in p̄sona: ideo mēsurā p̄fe-
 ctionis gratie vltra quā dari non pōt gradus al-
 tior in creatura: est ḡa disponens animāz z cō-

sequens unionem personalem creature rationalis ad deum. et notanter dicimus disponens et consequens unionem: quia gratia habitualis non disposuit ad unionem sed consequuta est unionem disponens animam christi sicut tante unioni decebat. eo modo quo calor ignis profluens a forma ignis iam preexistens: est eius dispositio consequens ipsam ut quidam eius proprietates. talis autem gratia est gratia habitualis anime christi. sequitur ergo quod nulla maior et perfectior gratia creata dari vel intelligi potest quam gratia anime christi. ac pro hoc quod gratia anime christi nullo gradu ampliori augeri potest. posset tamen de perfectionem formam creare quam est ex parte nature quam fuerit gratia habitualis anime christi: sed ipsa alteri nature et speciei esset a natura specifica gratie habitualis. Et hoc expresse. S. Tho. dicit de veri. q. 29. arti. 3. ad 2. Et in hac dis. q. p. ar. 2. sub arti. 2. ad 2. multa inquit alia posset de facere: sed non pertineret ad rationem gratie. sicut posset homini multas alias perfectiones naturales et essentielles addere: sed hec non essent de ratione hominis et esset tunc alia species et non homo. hec ille. Magister etiam sententiarum 2. capitulo huius distinctionis aperte dicit christum secundum hominem tantam a conceptione accepisse sapientiam et gratie plenitudinem ut deus ei plenius conferre non potuerit. Quidam tamen dicunt quod hec intelligenda sunt etiam de mente. S. Tho. loquendo de potentia dei ordinata. nam de potentia absoluta predicunt probare ex dictis. S. Tho. q. de potentia facere nobilioris gratias et addere ad essentialis perfectionem anime christi. sed revera ista salva eorum pace non satis perceperunt mentem ipsius. quam tam in primo opere quam in secundo satis constat locutum fuisse etiam de potentia dei absoluta. Probatur hoc primo ex eo quod simpliciter et absolute negat deum illud posse. quem modum loquendi non consuevit habere nisi ubi loquitur de potentia dei absoluta. nam quando de potentia ordinata loquitur: illud exprimit vel sub aliqua determinatione aut exceptione illud designat sicut patuit supra dis. p. q. 2. arti. 3. ubi queritur utrum pater in divinis carne potuerit assumere. Et in 2. dis. q. p. arti. primo sub arti. primo. querens utrum humana natura fuerit magis assuptionibilis quam creatura irrationalis: et in quibus multis locis id ipsum observat. Probatur secundo et magis. quam sicut allegatum est: ipse expresse dicit quod quicquid pertinet ad perfectionem gratie: totum fuit collatum gratie anime christi. ita quod si melius aliquid faceret: illud non pertineret ad rationem gratie sed esset alia species. quemadmodum si ad perfectiones essentielles hominis deus adderet: esset alia species et non homo. sed certum est quod deus non potest etiam de

potentia absoluta addere aliquem gradum ad perfectionem essentialis hominis nisi homo in aliam speciem mutaretur. ergo idem est dicendum in proposito nostro de gratia. ad cuius probationem. S. Tho. adducit exemplum de homine. et infra eodem loco ad idem probandum de gratia inducit exemplum de caliditate aeris quod habet certum terminum intensionis quem transgredi non potest manens aer et nisi aer fiat ignis. Probatur tertio. quam distinctionem sequente. q. p. ar. 2. sub ar. 3. ad 2. S. Tho. dicit quod sicut impossibile est creari aliqua novam creaturam quam limpidius cognoscat quam anima christi quam nihil limpeditas cognitionis divine in infinitum excedat limpiditate cognitionis anime christi eo quod anima christi pervenerit ad ultimum gradum cognitionis creature possibile: ita et intelligendum est de gratia christi. sed primum intelligitur de impossibili respectu potentie dei absolute cum sit de re non preordinata a deo creari: ergo et secundum. scilicet quod melior gratia creari non possit quam sit gratia christi. Unde et primo sententia disti. 44. ubi. S. Tho. tenet quod deus non potuerit facere aliquam speciem creature meliorem quam fecerit quam ad bonitatem essentialis: de potentia absoluta loquitur. Item et prima parte. q. 29. arti. 6. ubi eandem deducit conclusionem: de potentia absoluta loquitur. nam ut ibi adducit: sic est impossibile deo facere aliquam rem meliorem quam ipsa sit quam ad bonitatem essentialis: sicut est deo impossibile facere numerum quaternarium maiorem. pro eo quod sic se habeat additio divisionis essentialis in definitionibus: sicut additio unitatis in numeris ut dicitur 8. metha. sed manifestum est quod facere quaternarium maiorem. id est plures unitates habere quam quattuor: est deo impossibile etiam de potentia dei absolute quam implicat contradictionem. scilicet quod sit quaternarius et non sit quaternarius: ergo et facere quancumque aliam rem meliorem quam ad essentialia quam sit: re ipsa manente. Quod autem illi adducunt ex dictis. S. Tho. de verita. q. 29. arti. 3. ad 3. propositum ipsorum non probat. quam non est mentis. S. Tho. dicit quod potentia obedientie creature et eius capacitas secundum hanc potentiam sit ad hoc quod deus faciat ex creatura quicquid vult vel faciat rem meliorem in essentialibus quam fuerit secundum naturam suam: ipsa re manente. sed mens illi est dicere quod potentia obedientie creature et eius capacitas secundum hanc potentiam: extendit se ad omne quod deus velit facere de creatura non tamen re ipsa manente sed transmutata in aliam speciem rei: si variatio fiat quantum ad essentialia. et ad hoc pertinet quod subiungit quod scilicet quicquid de creatura deus faciat: ad hoc remanet in potentia recipiendi a deo. quia. scilicet si ex vitulo deus faciat leonem: iterum ex leone potest facere capram. et iterum ex capra potest facere arborem

et sic de ceteris rebus. Item ex vna re potest facere vnaz vel alia rem indifferenter et hoc in infinito. Ita quod talis creature obedientia et capacitas impleri non potest procedendo in infinitum de specie in speciem non tamen ita quod capacitas creature infra suam speciem impleri non possit. Et quod ista fuerit intentio. S. T. patet ex solutione precedente ad. 2. ubi expresse dicit quod deus potest facere meliorem essentiam quam sit essentia gratie: non tamen aliquid melius in genere gratie. Et confirmat. quod in hac dis. q. prima ar. 2. ad. 2. dicit quod nulla capacitas creata potest esse maioris gratie capax quam sit gratia anime christi. Et preterea secundum doctrinam S. Tho. supra. d. p. q. 2. ar. 3. potentia dei absoluta non se extendit ad ea que implicat contradictionem. sed addere aliquem gradum perfectionis essentialis gratie vel alteri rei re ipsa manente: implicat contradictionem. nam per additionem talis gradus: necesse est constitui aliam rei speciem quemadmodum per additionem unitatis in numeris constituit aliam speciem numeri. sed si ponitur quod res ipsa eiusdem speciei maneat sequitur quod per talem additionem non constituitur alia rei species. ac per hoc quod contradictoria simul de eodem et secundum idem verificentur quod diuine potentie etiam absolute subtrahitur. non quidem propter defectum diuine potentie: sed quia res ipsa factibilis et possibilis non est. Ceterum q. 3. p. q. 10. ar. 4. ad. 3. S. Doc. videtur aliquod dicere quod premissis non sane intellectus repugnat. ait enim. Ad. 3. dicendum quod sicut supra dictum est de gratia quod non potest esse maior gratia quam gratia christi respectu ad unionem verbi: idem etiam dicendum est et de perfectione diuine visionis: licet absolute considerando posset esse aliquis gradus sublimior secundum infinitatem diuine potentie. Sed dictum hoc intelligi debet in eo sensu quem exprimit in hac dis. q. p. ar. 2. sub. arti. 2. ad. 2. ait enim secundo respondens. vel dicendum quod licet quod est se possit deus facere maiorem gratiam quam ad essentiam quam sit christi: tamen nulla maior posset esse cuius capacitas creata sit capax. nec posset facere aliquam capacitatem que non esset creata. hec ille. et est sensus quod licet non repugnet absolute loquendo esse gradum gratie altioris quam sit anime christi: repugnat tamen gratie cuius creatura est capax. quemadmodum dicimus quod quantitati non repugnat in infinito augeri si absolute consideretur: repugnat tamen quantitati rei naturalis cui limitatus est terminus augmenti.

Quantus ad ar

ticulum quartum respondendum est objectionibus in contrarium. Et quod ad argumenta Aureoli et Durandi dicitur quod non militat contra conclusionem nisi procedit enim in infinito actu simpliciter. et sic

probatur quod gratia habitualis christi non sit actu infinita simpliciter quod et nos procedimus. non autem probatur quod gratia christi non sit infinita secundum quod et in genere gratie modo exposito supra presertim in scilicet notabili quod nostra tenet conclusio. Ceterum tamen in tertio argumento Aureoli tanguntur aliquae propositiones ex quibus argui potest contra ea que S. T. adducit in probatione conclusionis: ideo de veritate illarum dicendum nobis erit. Ceterum prima illarum propositionum est quod secundum doctrinam S. T. non repugnat charitati augeri in infinito ex parte obiecti nec ex parte forme nec ex parte capacitatis subiecti. et ideo dicendum videtur de gratia. ex qua propositione argumentari potest contra nos quod gratia christi amplius augeri posset. Ad hanc propositionem dicimus quod veritatem habet de gratia et charitate puri viatoris. et sic. S. T. illa tenet. non de gratia et charitate comprehensiois quales est gratia habitualis anime christi. Ceterum secunda propositio est quod gratia meretur augeri. ex qua propositione argui potest quod gratia christi potuit et debuit augeri quod est contra deductionem. S. T. Ad hanc propositionem respondemus quod propositio illa intelligitur de gratia vie que meritum esse potest non de gratia comprehensiois que est in termino. meritum enim est via quodammodo ad terminum. gratia autem habitualis christi est a primo instanti sue creationis in termino. Ceterum tertia propositio est quod gratia est dispositio ad unionem. et est S. T. in primo et secundo opere recte intellecta. nam non est dispositio unionem precedens que mediante unio ipsa facta fuerit: sed est dispositio unionem consequens si cuius quodammodo effectus. Ex hac propositione scilicet doctoris arguuntur argumenta. quia vel est dispositio ad unionem ex natura sua: aut ex diuina voluntate. si ex natura sua: non augetur in infinito et per consequens non erit infinita. si est dispositio voluntaria ex diuina ordinatione: tunc gratia christi potest augeri secundum diuinam voluntatem. ac per hoc non est summa que potest sibi dari quod est contra S. Doc. Ad hanc argumentationem respondemus quod gratia est dispositio ad unionem modo preposito et ex diuina ordinatione et ex natura sua. gratia perfecta anime christi ex sua formalis ratione et ex individuali perfectione habet quod sit dispositio congruens tali unioni. et ideo augeri non potest ultra sue nature perfectionem. Ad. 6. quod est Ad. 6. et de hac dicitur quod quicquid sit de propositionibus que assumuntur per maiori parte sunt false: et tamen nihil pro nos concludit. quia procedit ex falso presupposito quod scilicet gratia augetur per additionem forme ad formam. hoc autem falsum est cum natura gratie sicut et charitatis consistat in indivisibili. putat latius dictum fuit. 17. dis. primi libri. Ad. 7. quod est Berardi dicitur ad minorem quod est falsa. quia imo aliquid impedit. scilicet quod gratia non est aliquid quantum: imo est forma consistens secundum suam essentiam in indivisibili et extra genus quantitatis ac per hoc impedit primum ab arguente positum. unde argumentatio Berardi procedit ex

eodē falso p̄supposito ex q̄ et argumētatio ochaz.
CAd p̄firmationē d̄r p̄mo q̄ non ē s̄ile de quāto
 cui q̄z ē diuisibile in infinitū q̄m̄ ē ex rōne quātitā-
 tis: fieri pōt additio v̄l appositio quāti etiā in infi-
 nitū: et d̄ gr̄a q̄ est q̄daz q̄litas nō quāta sed sim-
 plex ⁊ diuisibilis forma. **D**icit̄ secūdo q̄ loquē-
 do de corpe naturali et maxime d̄terminato ad
 sp̄z: falluz ē q̄ quāto cūq̄ corpe dato: dari possit
 mai⁹. hoc enī ē p̄tra doctrinā p̄hi. 2. d̄ aia dicēt̄
 q̄ oīuz nā cōstātū possit ē cert⁹ termin⁹ augmē-
 ti ⁊ decemētī. **C**Ad. 5. d̄r q̄ p̄cedit ex dicto fal-
 so supposito. s. q̄ gr̄a h̄eat in sua essētia p̄tes ⁊ gra-
 dus fm̄ q̄s augeri possit. hoc enī ē falluz vt p̄mil-
 sum ē. **C**Ad. 9. d̄r q̄ licet nō min⁹ videat̄ de fi-
 gura aliq̄ q̄ possit dari maiorē q̄ d̄ gr̄a: cōcedim⁹
 q̄ eq̄līter sit d̄ vno ⁊ d̄ alio cōsiderādo figuraz p̄
 se et fm̄ rōnez figure. tunc ad minorē dicimus q̄
 triāgulū fieri maiorē cōtigit p̄ accidēs et nō fm̄
 p̄paz rōnez figure: ex eo q̄ quātitas sup quā fun-
 dat̄ sit extēsiō: quēadmodum albedo in maiori
 quāto d̄r p̄ accidēs maiorē q̄ in minori. nō tñ fm̄
 rōnez figure. i. in q̄m̄ triāgul⁹: pōt recipe additio-
 nē. nō enī vn⁹ triāgul⁹ pōt p̄ augmētū fieri ma-
 gis triāgul⁹ q̄ p̄nsuerat. vñ ad formā argumēti
 dicim⁹ q̄ loquēdo d̄ additione v̄l augmēto p̄se:
 falluz ē q̄ oī figura data ē dare maiorē. loquēdo
 aut̄ d̄ additione ⁊ augmēto p̄ accidēs: falsum est
 q̄ min⁹ videat̄ de figura data q̄ possit dari ma-
 iorē q̄ de gr̄a imo multo min⁹ videt̄ de gr̄a. q̄z fi-
 gura h̄et p̄ subiecto imēdiato quātitatē vel quā-
 tū cui cōuenit additio nē recipe ⁊ augmētū rōne
 cui⁹ participari pōt a figura p̄ accidēs. s̄ subiectū
 gr̄e est aia q̄ est simplex et indiuisibilis forma cui
 repugnat additio vel augmētū. ita q̄ gr̄a nec ex
 se nec participatione subiecti pōt recipe augmē-
 tū p̄ additionē. **C**Ad. 10. negat̄ p̄na. et ad ei⁹
 p̄bationē dicim⁹ q̄ data paritate pcti in vtroq̄
 p̄ oīa: secūdus peccator. i. q̄ post mille ānos a dā-
 natione p̄mi penā incurrit dānationis: nō acerb⁹
 vel itēs⁹ puniet̄: nec tñ deo nō iuste puniet̄. qm̄
 ex quo equalit̄ p̄ oīa deliq̄t secūd⁹ sicut p̄mus q̄
 ad gravitatē culpe: iustū est vt nō graui⁹ seu acer-
 bi⁹ puniat̄. **R**egz obstat q̄ p̄m⁹ p̄ mille ānos aī
 penā secūdi penā lueret iuiscleris. nā talis pe-
 ne diurnitas cōsecuta ē p̄ se loquēdo nō et ma-
 iori gravitate culpe cū ponat̄ p̄mi ⁊ secūdi culpa
 p̄ oīa eq̄lis: sed ex anticipatione culpe et mortis
 p̄mi q̄ fuit ante culpā vel mortē secūdi p̄ mille an-
 nos q̄b⁹ pctm̄ p̄mi fuit in ei⁹ volūtate diurni⁹.
 ita q̄ si pena p̄mi nō fuisset diurnior p̄ mille an-
 nos q̄b⁹ pena secūdi: nō iuste puniret̄ a deo cuz in
 ip̄o p̄mo diurnior fuerit culpa et culpe p̄seuerā

tia ac obstinatio p̄ mille ānos. quā diurnitatē
 arguēs nō aduertit. p̄inde est decept⁹. **C**Ad ar-
 gumētū ante oppositū r̄idet. **S. T.** in hac dis. et
 3. p. locis p̄ clusione allegatis ad p̄mū. q̄ refe-
 rēdo dictū Joā. 3. ad gr̄am hitualē xp̄i: debz in-
 telligi nō ad mēsurā: in quātū gr̄a xp̄i se extendit
 ad oīa q̄ sunt gr̄e vel ad rōnez gr̄e p̄tinēt. vnde
 Augustin⁹ dictū illud exponēs: mēsurā in q̄t diui-
 sio q̄dā est donoz. alij enī dat̄ p̄ sp̄m̄ fmo sapiē-
 tie. alij sermo sciētie. sed xp̄s q̄ dat̄: nō ad mēsurā
 accepit. q̄z. s. habuit gr̄am quātū ad omnes eius
 effectus. **E**t in hoc articulus terminat̄.

Distictio d̄cima q̄rta.

Circa d̄
 cīmā q̄rtaz disti-
 ctionē tertij sen-
 tētiāz q̄rit̄ vtrū
 aia xp̄i sit sciens
 formalr̄ sciētia
 creata. **E**t argu-
 itur q̄ nō. q̄z ad
 hoc ē necessaria
 sciētia vt p̄ eam
 aliq̄ cognoscāt̄.

sed xp̄s p̄ diuinā essentiā cognoscebat oīa. supflu-
 um ergo fuisset q̄ in eo essz q̄dā alia sciētia. **C**In
 oppositū arguit̄. q̄z dicit̄ Ambrosi⁹ i libro d̄ incar-
 natione. de⁹ in carne p̄fectionē humane nature
 assūpsit. suscepit sensuz hoīs s̄ nō sensum carnis
 istatuz. s̄ ad sensuz hoīs p̄tinēt sciētia creata. er-
 go i eo fuit alia sciētia p̄ter diuinā ac p̄ hoc scien-
 tia creata. **C**In hac questione erūt quattuor ar-
 ticuli vt supra.

Quantuz ad ar-
 ticulū p̄mū sit p̄ma conclusio q̄
 diuinā essētia eē nō pōt aie xp̄i
 vel rōnali creature formalis no-
 ticia aut cognitio. **I**h̄ac cōclusio
 nē tenēt. **S. T.** 3. p. q. 9. ar. p̄. ad p̄m. **I**te d̄ veri.
 q. 2. o. ar. p̄. in cor. ad finē. **C**Secūda cōclusio
 ē q̄ i aia xp̄i p̄ter sciētiā sibi a deo iusfaz: oportet
 poni sciētiā aliā naturalit̄ acq̄sita. **I**h̄ac p̄clusionē
 tenēt. **S. T.** 3. p. q. 9. ar. 4. et. q. 12. ar. 2. i. c.

Quantuz ad ar-
 ticulū secūdū arguit̄ d̄ cōclusio-
 nes. **E**t q̄dē d̄ p̄mā arguit̄ Joā-
 nes d̄ ripa multiplicat̄. et p̄o
 bat q̄ possibile ē diuinā essentiā

cēronali creature formalē noticiā imutatiue licet nō informatiue. p̄mū argumētū tale ē. diuina essētia ē suo intellectui sic noticiā: ergo sic pōt esse cuiuslibz intellectui creato. aīns notū ē et p̄na p̄bať. qm̄ si nō possit: vel hoc essz qz intellectui creato repugnat cōmunicatio diuini eē: et hoc non ē qz nec p cōmunicatiōē talē diuina essētia v̄l q̄cūqz forma creata fieret sic noticiā. nec talis cōmunicatio ad vitalē imutatiōē ē necessaria. vel hoc esset ex imēitate diuini esse cui videt repugnare remissi^o actuare formalit^{er} q̄ sit act^{us} in natura sua: et hoc nō. nā cū indiuisibilitate forme et gradus sui formalis stat intēsiōz v̄l remissiōz grad^{us} vitalis imutatiōis. vel qz repugnat creature taz p̄fecta actuatio: et hoc nō. qz nec creature repugnat cōmunicatio plenitudinis diuinitatis. ergo a fortiori nec ista vnio. tū qz nulli potētie create in aliq̄ specie actuationis vitalis repugnat gradus tā intēsiue p̄ceptionis sicut talis potentia ē vitalis. ergo nec repugnat diuinā essētia sub gradu huiusmodi imutari. ¶ 2^m argumētū est tale. possibile ē diuinā essētia eē sp̄ez intelligibilē memorie create. ergo possibile ē ipaz eē v̄sionē create intelligētie. p̄na p̄bať. tū qz sp̄es v̄ltra v̄sionē: nī hīl ponit it̄rsecū rei s̄ solā bitudinē vitalis imutatiōis. tū qz nō min^{us} intēse ē eleuabilis intelligētia q̄ memoria: cū eque sit potētia vitalis imutatiōis susceptiua. antecedēs p̄bať. nā possibile ē aīaz s̄m totā portione intellectiua b̄rificari cū sit potētia b̄rificabilis. ergo possibile ē totā memoriā b̄rificē actuari p̄ diuinā eēntiā vt sp̄em intelligibilē. ¶ 3^m argumētū ē tale. possibile ē intelligētia creatā h̄re v̄sionē s̄ diuina essentia nullo mō enigmatica. igit^{ur} zc. aīns p̄bať. qz sic videt eē i v̄sionē p̄p̄e b̄rificā i q̄ videt excludi omne enigma. v̄i ap̄lus p̄ma Cor. 13. tūc cognoscā sicut z cognit^{us} suz. vbi videt inuere eundē modū cognitionis intuitiue dei in patria: et creature. ita q̄ sicut i deo cognitio z cognitū idē sunt: ita i v̄sionē b̄rificā creature. tū etiā qz intellect^{us} creat^{us} pōt h̄re naturalē cognitionē excludētē omne enigma vbi. s. cognitio z cognitū idē sunt sicut cū idēz est cognitio sui. p̄na autē p̄bať. nā in oī v̄sionē in q̄ visibile distinguī realit^{er} a v̄sionē: obiectū videt in tali v̄sionē in specie in q̄ relucet solū intētionāliter. et p̄ p̄ns tale visibile nō videt p̄p̄riissime i se intuitiue sed i alio vt in enigmatē. Confirmat. nā vbi visibile nō distinguī realit^{er} a v̄sionē: tale visibile p̄p̄rie videt in se qm̄ in specie visibili q̄ ē idē sibi realit^{er}. ergo oīs recessus ab ista v̄sionē ē q̄daz p̄ceptio enigmatica. et p̄ p̄ns oīs talis modus ē aliq̄ modo enigmatic^{us}. et ita nō ē p̄p̄riissime

me intuiti^{us}. ¶ 4^m argumētū ē tale. possibile ē intellectū creatū h̄re s̄ diuina essētia simplicē apparētia ex q̄ euidenter sequat iudiciū euidēs s̄ infinitate diuini eē. ergo possibile ē diuinaz eēntiā eē intellectui creato v̄sionē s̄ diuina eēntia. p̄na p̄bať ex duab^{us} p̄positionib^{us}. p̄ma ē q̄ cuiuslibz obiecti ab intellectu apprehēsi tāta ē p̄cise apparētia obiectiua: quātā ē formalis. patet. nā vel apparētia obiectiua ē eadē formali sicut cū idē est cognitio sui: et tūc patet p̄positio. vel alia: et tūc talis apparētia obiectiua ponit eē ex apparētia formali sicut ex causa et penes ip̄am quantificat et h̄et p̄positū. secūda p̄positio ē q̄ ad variationē specificā formalis apparētie simplicis s̄ obiecto: seq̄t^{ur} varietas specifica simplr apparētie obiectiue. patet sicut p̄ma. ex his sequit^{ur} q̄ nūq̄ aliqd̄ apparet imēsuz ex simplici apparētia obiectiua: nisi formalis apparitio q̄ sic apparet sit imēsa. s̄ cōstat q̄ ex nulla apparētia obiectiua vel formali simplici nō imēsa pōt h̄ri et euidenter inferri intuitiue obiectū apparēs esse imēsuz s̄ solūmodo discursiue. seq̄t^{ur} ergo q̄ oīs apparētia simplex formalis vel obiectiua q̄ pōt inferre iudiciū euidēs de imēitate obiecti: ē imēsa apparētia q̄ ad sp̄em. patet igit^{ur} p̄na. s̄ aīns p̄bať. tū qz in v̄sionē b̄rificā diuina essentia apparet obiectiue imēsa apparētia simplici intuitiua: aliter intellect^{us} nō plus naturalit^{er} quietaret z essz b̄rūs i obiecto imēso q̄ si idē obiectū p̄ impossibile nō h̄ret imēstatē. tū qz obm̄ imēsuz nō appareret in se imēdiatē s̄ aliud essz suū eē i re aliud in sua apparētia obiectiua. et ita v̄lteri^{us} sequit^{ur} q̄ varij intellect^{us} b̄rī habētes varias v̄sionēs beatificas: h̄rent varias apparētiās obiectiuas s̄ diuina eēntia. nec idē esse diuinū obijcī imēdiatē varijs intellectibus qd̄ nō videt sane dictū. ergo zc. ¶ Dicit^{ur} forte negādo p̄nas. et ad p̄batio- nē ei^{us} dicit^{ur} q̄ p̄ma p̄positio est falsa. s̄ cōtra ostēdit^{ur} q̄ illud qd̄ obijcī imēdiatē ipsi intellectui: nō sit res extrinseca s̄ ipsa sp̄es vel visio q̄ est rō vidēdi: et tūc habet^{ur} q̄ apparētia obiectiua et formalis idē sunt. et p̄sequēter tāta est hec quātā ē illa. assumptū p̄bať quadruplicit^{er}. p̄mo sic. qz quātumcūqz obm̄ sit v̄nitū realit^{er} in se et omnino inuariatū: ex variatione et multiplicatione speciez pōt multiplicari apparētia obiectiua. ergo econuerso ex vnione vel v̄nitate speciei sequit^{ur} v̄nitas talis apparētie. assumptū p̄bať. naz vbi sit suppositio digiti ad oculuz: eadē res omnino vnita in se apparet esse due. ergo illud qd̄ imēdiatē apparet et obijcī potētie: nō est ipsamet res. naz eque vna formaliter apparet vt prius: si eque manet inuariata. et p̄ p̄ns ipsa sp̄es rei imēdiatē obijcī z ob

iectine apparet. ¶ 2° sic. stāte vniformitate obi:
p remissionē speciei remittit apparētia obiectina
ergo talis apparētia nō est ip̄z obm s̄ spēs in q̄ re
lucet. p̄na patet et aīns p̄bat. nā p remissionē ali
cuius speciei: tale obm remissi^o obijciē potētie et
p p̄ns apparētia obiectiua remittitur. ¶ 3° sic. cu
uilibet talis obiecti apparere obz: est aliud a brō
realit. igit̄ z c. p̄na patet et aīns p̄bat. nā vbi tale
obz corrūperet p̄ dei potētā spē eque p̄sente po
tētie et imutāte ip̄az vitalit: tale obm apparet vt
p̄ns. eā enī vniformit̄ est p̄sente potētie z ideo
eā sibi obijcerent. ergo apparere obiectiuū: eā eēt
vniforme vt p̄ns. igit̄ tale apparere nō est idē rea
liter cū obiecto. ¶ 4° sic. cuiuslibz obiecti cogni
ti: idē est oīno eē cognitū et cognitio. s̄ cuiuslibet
talis idē est eē cognitū et eē apparēs obiectiuū.
igit̄ z c. p̄ma pars patet. tū qz p̄ solā positionem
cognitionis quocūq; alio circūscripto: ponit̄ eē
cognitū. tū qz idē est oīno eē cognitū et eē quod
hēt obm in potētia. s̄ h̄mōi eē nō est aliud ab eē
cognitionis. tū qz eē cognitū est eē intētionale i
aia: igit̄ est eē relucētie. et p̄ p̄ns sicut spēs obiet
relucētia obi idē est: ita esse intētionale et eē cog
nitū: eē idē realit̄ spēi i q̄ relucet. tū qz idē eē cog
nitū creature i deo et rō cognoscēdi cū eā p̄portio
nalit̄ ibi reluceat. sic ergo inq̄t patet generaliter
qz apparētia obiectiua et spēs siue apparentia for
malis idē sunt. nec apparētia obiectiua ē ideo qd
obm apparēs sed ē idē qd apparere obiecti et esse
cognitū. et ideo obm apparēs nūq; est sua appa
rētia obiectiua nisi idē sit cognitio sui. ¶ 2° loco
arguit cōtra eandē cōclusionē p̄bādo qz opposi
tū cōclusionis nō solū sit possibile imo verū sit de
facto. s̄. qz diuina essentia nō solū aie xp̄i imo cui
libet beato vniat̄ vt formalis visio. et arguit p̄
mo sic. si diuina essentia nō est rō vidēdi deū sed
spēs creata: sit illa. a. tūc sic. si. a. esset in se intelle
ctiua potētia: p̄ suū esse etiā foret beata. igit̄ p̄ so
lū suū eē potētiaz positā in esse: esset rō cognoscē
di beatificē deū esse. igit̄ p̄ p̄ns suū esse. oīs enim
intellectiua qz p̄ solā essentia suā pōt̄ intelligere se
et alia: p̄ p̄ns eē rō cognoscēdi se qz extrinseca. igit̄
tur sic est de. a. et p̄ p̄ns immediat^o et eque p̄fecte
vel p̄fecti^o esset rō cognoscēdi suū esse qz diuinū
esse. sed nec. a. licet nō sit intellectualis potētia vl
vita: tū eadē est rō cognoscitua. posse enī vita
le vt sic nō variat rōnez cognoscitua nec modū
cognoscēdi. igit̄ nūc. a. immediat^o et eā p̄fecte sal
tem ē rō cognoscēdi suū p̄ p̄ns esse sicut beatifi
ce esse diuinū. p̄ns est falsū. tū qz talis visio non
esset immediate diuine essētie in se s̄ in aliquo ob
iecto p̄ns cognito. tū qz nulla visio creature in

p̄ p̄ns genere est tā p̄fecta sicut ē visio beatifica.
¶ Dicit̄ inquit qz argumētū solū p̄bat h̄mōi vi
sionē sub eodē gradu eē visionem sui z dei: nō tū
eque p̄fecte qz ad modū. qm̄ talis visio nō ē beifi
ca eo qz est visio sui in esse absoluto: sed in hoc qz
visio sui in esse spēi respectu dei vt obiecti beifi
ca. sed hoc nō valet. tū qz visio rei in p̄ p̄ns genere
nō solū ē imperfectior qz ad modū sed quo ad gra
dū visionis rei in verbo et multo magis visione
beifica verbi. et ideo vna tanq; clarior intensiue
d̄r matutina respectu alteri^o. tum qz si. a. visio ē
immediat^o sui qz dei et p̄ hoc dei qz sui: igit̄ perfe
ctior est quo ad modū in cognitiōe sui qz dei cog
nitione. tū qz in qualibet re creata vel increata
eque p̄fecte relucet. p̄ p̄ns esse sicut eē extrinseca.
ergo. a. nō min^o p̄fecte etiā quo ad modū est rō
cognoscēdi se qz deū. tū qz si. a. est rō cognoscen
di deū et p̄cise. a. imutat̄ vitaliter intellectūz in
tali cognitione: ergo de^o nō est obm in se nisi so
lum terminatiue. sed hoc nō p̄ficit visionē stante
eadē rōne cognoscēdi. ¶ Dicit̄ forte alio modo
qz. a. nō est visio sui. sed cōtra. tū qz oppositū supe
ri^o est p̄batū. tū qz cōtra sic dicētem: eadē reuer
tit̄ difficultas. nā. a. est eque visibile in p̄ p̄ns ge
nere sicut. a. est visio: cū latitudo in esse visibilita
tis intellectiue penes latitudinē entitatis quātū
ficez. ergo data visione. a. adeq̄ta in p̄ p̄ns gene
re qz sit. b. eque intēse est visio sicut. a. est visio dei
beifica. s̄. b. ē p̄ p̄na visio. a. i. p̄ p̄ns genere. ergo p̄ p̄ns
sitū vt p̄ns. ¶ 2° p̄ncipalr arguit sic. nā data vi
sione creata beifica qz sit. a. qz aut. a. solū intrin
sece p̄ficit intellectiua: vel vltra ē ponēda p̄fectio
qz puenit ab obiecto beatifico. si scōm: hētur p̄ p̄ns
sitū. nā tūc vltra imutationē vitalē. a. erit imuta
tio vitalis obiecti beifica p̄ se ip̄m. si def̄ p̄mū: igit̄
tur obiectū beificū nō d̄tat̄ intellectū vel intelli
gētā in se s̄ solū in. a. in q̄ relucet intēcionalr. et
si sic: igit̄. vel d̄r quietare solū vel qz efficit. a. vel
qz terminat. a. obiectiue. si p̄mū: igit̄ si p̄ impossibile
a. eēt i intellectu et de^o nō essz. a. eā intēse d̄ta
ret et p̄ficeret et eā redderet creaturā brāz. p̄ns
est impossibile. nā tūc ad brāz eē intelligētie create
sufficit solū finitū eē. nec requirit̄ infinitū formalr
sed effectiue. s̄ isto modo ad oēs naturalē actio
nē et vitalē imutationez requir̄. et p̄ p̄ns nō plus
requirit̄ infinitas i obiecto ad d̄tationē imaginis
trinitat̄ in suba intellectuali: qz cuiuslibz potentie
sensitiue vel alteri^o potētie naturalis passiue vl
p̄ceptiue qd est p̄tra scōs ponētes qz nulla intelli
gētā creata pōt̄ d̄tari in aliq̄ citra infinitū. si igit̄
tur def̄ scōz: cōtra p̄mo. nā stāte. a. intelligētā si p̄
impossibile de^o nō essz: adhuc talis intelligētā esset

formalis br̄a: cū. a. sit totalis pfectio br̄ifica sibi i-
 triseca. s̄ sic eēt: tūc nō req̄reret̄ infinitas in obo
 vt realitas. igit̄ nūc ob̄z quā tūcūq; sit infinitū dū
 modo nō imutet̄ i se vitalis potētiaz s̄ p̄se vt in
 .a. relucet: sua infinitas nō req̄rit̄ vt reali posita i
 eē s̄ solū vt it̄entionalis i specie creata. Ex his se-
 quit̄ q̄ vbi i specie creata ali⁹ deus relucet vel
 plures dii p possibile vel impossibile: eā ille q̄ non
 eēt br̄ificaret obiectiue sicut ille q̄ eēt. ¶ 2.º. qz
 diuinū eē nō br̄ificat̄ itelligētā creatā nec qz eē si-
 bi p̄sens realis: nā sic br̄ificaret lapidē z oē crea-
 tū. igit̄ qz p̄sens in se it̄entionalr̄. vel igit̄ in se vi-
 taliter imutādo: et sic habet̄ ppositū. vel i specie
 siue similitudine ip̄a et p̄ oīs eodez modo q̄ eē i tali
 specie br̄ificat obiectiue. s̄ suū eē apparens vel eē
 cognitū vel obiectiū in tali specie: nō est aliud
 ab ipsa specie. ex p̄dictis ergo talis spēs p̄mo et
 p se br̄ificat et tale obm̄ p̄se extrisec̄e et deno-
 minatiue q̄ten⁹ suū eē obiuū i tali specie relucēs.
 et p̄ oīs magis p̄p̄le talis spēs est obm̄ br̄ificuz
 q̄ de⁹. ¶ 3.º. qz eē diuinū i tali specie: eē solū finitū
 esse. igit̄ si p̄se i tali spē obijcit̄: br̄ificat finite. p̄
 ma pars patet. nā sicut finitū esse puta creatū eē
 imēsz eē denomiatiue in spē creata qz i ip̄a imē
 se relucet: ita eē oēso imēsz eē est solū finitū eē
 denomiatiue in specie creata in q̄ solū finitū re-
 lucet. Dicit̄ forte q̄ obm̄ br̄ificū quietat p̄spēm
 nō p̄se causaliter effectiue vel terminatiue: sed
 vtroq; modo simul. s̄ hoc nō euadit argumētuz.
 Tū p̄mo qz si terminatiue p̄seita q̄ in spē finita
 igit̄ vt finitū p̄se q̄erat nō vt infinitū. igit̄ quā-
 tūcūq; efficiat vt infinitū et id qd̄ terminat vt fi-
 nitū ex quo pueniat apparētia obiectiua infini-
 ta: et tūc habet̄ intētū. Tū sc̄do. qz sic cōcurr̄it in
 visione sui enigmatica qz terminat oēm talē vi-
 sionē et ip̄az efficit. et si dicat̄ q̄ nō terminat imē-
 diate: dicit̄ q̄ nec etiā in q̄cūq; spē creata. Tū
 tertio. qz in spē abstractiua sui relicta ex intuiti-
 ua causata: eque terminat imēdiatē sicut intuiti-
 ua. Tū q̄rto q̄ illa imēdiatio nō sufficit. nā crea-
 tura p̄fecti⁹ videt̄ intuitiue in verbo q̄ in p̄prio
 genere puta color. et tū p te p̄mā cognitionē so-
 lū verbū terminat imēdiatē: et secūdo ipsemet
 color et oīno imēdiatio vt sic non reddit cog-
 nitionē p̄fectiorē s̄ solū rō cognoscēdi penes quaz
 eē cognitū mēsurat̄ quo ad spēm cognitionis: li-
 cet q̄ ad gradū penes latitudinē vitalis posse s̄z
 q̄ potētia imutat̄. ¶ 3.º. p̄ncipalit̄ arguit̄ p aucto-
 ritates sc̄toz. p̄ma ē Augus. 4.º. d̄ trini. cap̄lo vl-
 timo vbi loquēs d̄ visione br̄ifica in q̄ ē vita eter-
 na. q̄ est inq̄ vita eterna nisi illa visio q̄ nō cōce-
 dit̄ ip̄is vt cognoscāt̄ vnū verū deuz quē misisti

iesuz xp̄z. et seq̄tur d̄ eadē visione. s̄ q̄ fm eādē
 visione bon⁹ ē s̄z quā visione de⁹ apparer̄ mūdīs
 corde z c̄. d̄ q̄ igit̄ visione loq̄tur Augus. vel d̄ in
 creat̄: et hēt̄ur itētū. vl̄ d̄ creata: et sic sequit̄ q̄
 s̄z visione creatā de⁹ ē bonus et br̄us qd̄ claudit̄
 p̄radictionē. Itē infra. visio inq̄t̄ illa de q̄ cōtē-
 plabimur dei icōmunicabilē subaz q̄ solis sc̄tis. p̄
 mittit̄ d̄ q̄ dicit̄ ap̄ls. videbim⁹ facie ad facie. et
 de q̄ Joā. videbim⁹ eū sicuti ē. et d̄ q̄ d̄ns. ego dilī
 gā eū et manifestabo ei me ip̄z. et p̄pter quē sola
 fide corda mūdā. et si aliq̄ alta de illa visione
 dicta sunt q̄ copiosissime sp̄arla p̄ oēs scripturas
 inenit̄ q̄squis amore ad eā oculū intēdit̄: sola est
 summū bonū cui⁹ adipiscēdi causa p̄cipimur age-
 re q̄cqd̄ rōne agim⁹. vel igit̄ illa visio ē increata
 et habet̄ ppositū. vel creat̄: et tūc sequit̄ q̄ ali-
 quid creatū ē summū bonuz. et p̄ oīs in tali solo
 cōsistit̄ vltima q̄es n̄ra qd̄ nephas ē dicere. seq̄t̄
 etiā q̄ p̄t̄ aliq̄d bonū creatuz et solū p̄cipimur
 agere q̄cqd̄ recte agim⁹. p̄ns ē falsum. patet igit̄
 ex dictis Augustini. ppositū. Secūda auctoritas
 est Hugonis i tractatu d̄ sapiētia aie xp̄i. vbi bre-
 uiter ostendit̄ q̄ de⁹ ē sapiētia q̄ cognoscit̄ br̄i. Itē
 in expositiōe Dionisi i d̄ gēlica hierarchia hoc
 idē astruit̄. hec sūt argumēta Joānis d̄ ripa p̄tra
 p̄mā cōclusionē i forma. ¶ 4.º. loco arguit̄ p̄ eam-
 dē cōclusionē p̄ argumēta q̄ tūcūq; q̄s et q̄ d̄ d̄re
 citat̄. 2.º. q. p̄. sen. p̄mo igit̄ arguit̄ sic. q̄ si visio
 vbi eēt act⁹ distict⁹ a verbo: seq̄tur q̄ sūme bea-
 tus nō posset̄ sc̄are sua br̄itudine in sūmo h̄re ita
 p̄fectā noticiā de aliq̄ creatura in p̄po genere sic
 isim⁹ br̄is supposito q̄ tales sint eōles i suba etiā
 in nāl̄ib⁹ suis. p̄na p̄bat̄. qz ponat̄ q̄ aia xp̄i non
 possit̄ h̄re clariores dei visionem q̄ nūc h̄et̄ sicut
 tenet̄ magister sen. et q̄ aia lini eōis i nāl̄ib⁹ aie
 xp̄i h̄eat̄ inferiorē br̄itudinē vel saltē lōgem̄m⁹ cla-
 rā. hoc supposito: necessario tenet̄ p̄na qd̄ est itē-
 tū: vel seq̄tur q̄ due cognitiones q̄rū vtraz eēt
 it̄ēssima sue speciei cui⁹ aia xp̄i ē capax naturalit̄
 cōpaterent̄ se simul in potētia it̄lectiua qd̄ est
 falsuz. tū qz parit̄ōne cū duab⁹ talib⁹ it̄ēssimis
 simul st̄atib⁹: possit̄ tertia it̄ēssima stare et quita
 et sic sine statu p̄cedēdo qd̄ est falsū. tū sc̄do. nāz
 ad experiētiaz patet q̄ vna cognitio multū iten-
 sa circa aliq̄d delectabile multū placēs sibi: tota-
 liter suspēdit̄ vel notabilit̄ remittit̄ vl̄ aufert cog-
 nitionē circa qd̄cūq; aliud. tū tertio qz Augusti-
 n⁹. 7.º. sup̄ genesim ad l̄am dicit̄ q̄ potētia aie in
 suis actib⁹ mutuo se ipedūt̄. ergo multo fortius
 act⁹ it̄ēsus eiūsdē potētie ipedit̄ it̄ēssionē alteri⁹
 act⁹ cū eo. igit̄ aia xp̄i h̄ns br̄itudinē it̄ēssimā cui⁹
 ius ē capax si h̄eat̄ cognitionē creature in p̄prio
 buj

3.

enere ita pfectā sicut pōt aīa lūi sibi p oīa eq̄lis
in naturalib⁹ cum remissa b̄titudine sue: oportet
bit remitti b̄titudinez aīe xp̄i q̄d fuit pbandum.
¶ 2° sic. Augustin⁹. S^o sup̄ genēsīm ad lram ostē
dēs q̄modo de⁹ dīuersimode loquit̄ creaturis: si
modū inq̄t q̄rim⁹ quomō ita locut⁹ sit de⁹: certis
sime tenere debem⁹ deū aut p suā subaz loq̄ aut
p subiectā sibi creaturā. sed p subaz suā ad omēs
creaturas sp̄iales mere atq; intellectuales nō so
lū causādas sed illuminādas cū ille possint cape
re locutionē ei⁹ qualis est in vtero ei⁹ q̄d in prin
cipio apud deū erat. et post. si igit̄ Adā tūc erat
vt posset cape illā locutionē dei quā mētib⁹ ange
licis p̄bet p suā subam et c. ex quo patet ppositū
vt videt̄. s. q̄ de⁹ loquit̄ spiritib⁹ angelicis p suā
subam sine creatura mediā. et hoc est q̄ ip̄a dei
suba sit talib⁹ spiritib⁹ eoz cognitio. ¶ 3° sic. qz
fm̄ te eodē actu videt̄ verbū et creatura in ver
bo. tūc sic. vel igit̄ p eundē actū quo petr⁹ videt
verbū p̄cise vna vice pōt videre aliā creaturam
aliā vice: et pari rōne eodē actu q̄ vna vice videt
verbū et aliquā vel aliq̄s creaturas sed non oēs
potest aliā videre quā t nūc non videt quecūq;
sit illa vel sint ille: vel nō eodē actu q̄ videt x̄bz
et aliquā creaturā ista vice pōt videre aliā vice
x̄bz cū alijs creaturis. p̄ma pars nō pōt dari: qz
tūc ille act⁹ q̄ idē numero pōt eē disticte cog
nitio cuiuslibet cognoscibilis et verbi: esset infinite
cognitio. s̄ talis nō pōt p̄petere creature: imo ta
lis ē de⁹. si p aliū actū: tūc cuz q̄libet act⁹ q̄ videt̄
creatura in x̄bo sit visio verbi: sequit̄ q̄ actu secū
do adueniēte corūpat̄ p̄oz vel remaneat cū se
cūdo. p̄mū nō pōt dari. s. q̄ cesset act⁹ p̄oz: qz tūc
ille act⁹ nō fuisset b̄tific⁹. qz fm̄ August. 13. de tri.
null⁹ act⁹ deficiēs et nō semp̄ p̄mansu⁹ est b̄titud
do. tū etiā qz i b̄titudine nō ē successio talū actu
um vt patet p August. 15° de tri. vbi dicit q̄ non
erūt ibi volubiles cogitationes n̄re ab alijs i ali
as redeūtes atq; trāseūtes: s̄ omnēs sciētiaz n̄raz
simul vno aspectu videbim⁹. ergo visio verbi q̄
est b̄tifica nō cessat ad successionē alteri⁹ actus q̄
sit visio verbi. Si dicat̄ q̄ adueniēte secūdo non
cessat p̄m⁹: sequitur q̄ ei⁹ b̄titudō crescat. q̄d nō
videt̄ dandū qz tūc nō esset vniformiter b̄tūs s̄
quādoq; magis quāq; min⁹. et itez ponere ibi tot
b̄titudines et act⁹ et s̄litudines cū eque t meli⁹
posset saluari p vnū vel vnicū actū increatū: vi
det̄ sup̄flūū. similis sicut aliq̄n h̄ret plures t aliq̄n
pauciores cognitiones b̄tificas: sequitur q̄ aliq̄n
h̄ret plures t aliq̄n pauciores b̄lectationes t b̄tī
tudines. ¶ 4° sic. qz ip̄icat cōtradictionē crea
turā rōnalez vniri verbo hypostatice t non frui

fruitione q̄ est de⁹. et s̄lr nō videre visione q̄ est
de⁹. quia cōtradictio est q̄ vnias sibi hypostatice
qui b̄titudō que ē de⁹ sit sua t anime sue. ¶ 5°. qz
cōtradictio ē q̄ aīa xp̄i dū est vnita verbo hypo
statice peccet. sed hoc p istud clare vitat̄ et nō p
alias vias. igitur. minor patet quo ad p̄mā p̄ez.
qz cōtradictio ē q̄ aliq̄s fruā fruiutione que ē de⁹
qui velit volitione ordinatissima oīa q̄ de⁹ vult
sed cū hoc nō staret q̄ p nām suā eliceret actum
volitionis deo ordinare. repugnātia enī ē q̄ aīa il
la simul velit et nō velit. a. tāta aut̄ est ista vnio
q̄ eo ipso q̄ nā q̄ nata sit frui vnī: frui fruiōe i
finita. hoc aut̄ necessitat ne volūtas velit aliud
pnāz suā q̄ p illā fruiutionē infinitā. ergo tē. ¶ 6°
inter oēs creaturas rōnales possibiles: aīa xp̄i ē
summe b̄tā. ita s̄z sanctos ista beatitudo anime
xp̄i est tāta: quāta maior neq̄t dari. sed hoc non
pōt saluari p quātacūq; b̄titudine creatā forma
liter inherētē aīe: qz saltē de⁹ posset facere crea
turā nobilioz et sibi dare b̄titudinē creatā maio
rē q̄ aīa xp̄i h̄ret. ¶ 7°. si b̄titudō creata esset p̄
sens anime sicut modo sine iformatione: q̄re nō
posset faciare sicut modo: dūmodo aliq̄mō nō
depēderet ad aīaz. nūc aut̄ b̄titudō increata nō
depēdet ad aīaz: cū aīa sibi hypostatice vnita de
pēdet ad eā. ergo q̄re nō fruet̄ illa fruiutione incre
ata et nō magis faciabit̄ p illā quā p quātūq; aliā
creatā. et idē dico de visione. ¶ 8°. eo ipso q̄ aīa
xp̄i hypostatice vnī: verbo: nō min⁹ beatitudo
diuina ē b̄titudō aīe xp̄i: q̄ suppositū diuinū ē sup
positū illi⁹ nature. et p̄ns illa b̄titudō est q̄ aīa
xp̄i est vere beata. eo ipso etiā quo aīa xp̄i vnitur
verbo: oīs volitio diuina ē dispositio q̄ aīa xp̄i be
ne t optime se h̄et. ¶ 9°. qz aīa xp̄i pōt euidēter
scire futura cōtingētia et d̄ facto multa talia no
uit. sed nō formalit̄ p noticiā creatā: igit̄ p notici
am increataz. minor p̄bat̄. qz aliter quicūq; n̄m
posset millesies ante finē diei decipe aīam xp̄i et
xp̄m fm̄ aīaz t facere q̄ de⁹ erronee iudicauerit.
p̄na patet. sit enī ita q̄ xp̄s assentiat q̄ isti nō pec
cabūt hodie nobis demonstratis. istud possumus
nos falsificare. et de⁹ nō pōt facere d̄ noticiā crea
ta p quā aīa assentijt qui p illā assentierit. igitur.
p̄batio assumpte minoris. qz aīa xp̄i q̄n assentijt
istos homines non peccaturos mortalit̄: ex hoc
recte poterat specialit̄ gaudere t deuz laudare.
ponat̄ in eē. sed postq̄ d̄ facto gauisus ē et deum
laudauit: nō pōt fieri qui fuerit hoc gaudio gau
sus et qui deū laudauerit. ergo nec qui sic assen
tijt. qz p totū tēp⁹ p̄pter hoc p̄cise gaudebat hoc
gaudio et laudabat qz sic assentijt. ¶ Confirmat̄.
qz iste assensus fuit causa partialis hui⁹ gaudij.

sed qđ semel aliqđ causauit : nūq̄ ex tūc pōt illđ
 nō causasse. alio qui de^o possz inūctū nō creasse z
 iste pater nūq̄ genuisse hūc filiū: imo esset possi-
 bile nullū hominē genuisse sibi similit̄. et volūtas
 etiā que semel mortaliter peccauit: poterit nūq̄
 peccasse mortaliter qz poterit nūq̄ causasse vo-
 litionem quā causando mortaliter peccauit. hec
 aut̄ sunt absurda. igit̄. ¶ 10. quia ex quo aia xpi
 vniū int̄ime noticiā increate et e contra: nihil ob-
 stat qui p̄ eā itelligat: nisi forte qz videre^t intelli-
 gētiē infinite. sed hoc nō oportet. qz p̄ eandē no-
 ticiā pōt aia nūc itelligere int̄sus nūc remissi^o
 nec oīno nō itelligere sicut placebit deo: nullo
 in aliquo variato. alias nō posset p̄ eandē visio-
 nē videre in verbo nec hoc nec illud et nec hoc
 itelligere int̄sus vel remissi^o et nunc nec hoc
 nec illud. Cōfirmatur. qz itellectio manēs ea-
 dē res: pōt nō esse itellectio. ergo multo forti^o
 eadē itellectione pōt de^o itelligere infinite et
 aia xpi finite. antecēdēs p̄bat. qz aliter esset da-
 re vltimū instās rei p̄manētis in esse cōtra p̄m
 8°. p̄y. qz p̄tingit dare minimū visibile p̄ sensū.
 ponat̄ igit̄ qz in. a. instāti fortes videat minimū
 ab eo visibile. recedat igit̄ fortes ab illo minimo
 visibili motu cōtinuo vel e contra illud visibile a
 forte: tūc fm istā viā nūq̄ post. a. videbit fortes
 illud minimū vel saltēmediate post. a. nō vide-
 bit illud. aut igit̄ ista qualitas q̄ p̄t^o fuit visio illi^o
 minimi remanebit sine hoc qz ipsa sit visio: et ha-
 be^t p̄positū. vel nō: et tūc patet p̄na qz erit dare
 vltimū instās rei p̄manētis. ¶ 11°. qz cōmēta-
 tor. 3° de aia cōmēto. 36. dicit. cū habuerim^o in-
 tellectū adeptū: tūc itelligem^o p̄ subaz itellect^o
 agētis quē fm multos vocat deū pluries. similit̄
 cōmēto. 20. dicit itellectū agentē eē formā ab-
 stractā cui^o p̄portio ē ad itellectū materiale si-
 cut lucis ad diaphanū. Itē hugo p^o sen. p̄pe fi-
 nē vbi q̄rit vñ aia xpi sciat oīa et respōdet qz alia
 sapiētia p̄ter diuinā nō fuit in aia xpi. et ideo de^o
 i sapiētia nō hēt maiorē sufficiētā q̄s aia xpi. Itē
 magister sen. li. 3° dicit qz aia xpi nouit oīa q̄ ver-
 bū. sed verbū nouit infinita. nulla aut̄ creata no-
 ticiā disticte representat infinita. ex q̄bus patet
 qz cuz ista opinio sit philosophica et theologica
 nō videtur negāda saltē nō videt̄ icludere con-
 tradictionē. ¶ 12° sic. cui libet qđ p̄ aliqđ additū
 pōt esse albus: quelibet albedo talit̄ pōt vniri qz
 ipm p̄ illā erit formalit̄ albū. et similit̄ quodli-
 bet vniū qđ natū est sentire qđlibet sensibile fm
 gen^o p̄ aliqđ additū: tale posset p̄ quālibet sensa-
 tionē sentire. et similit̄ itellect^o humanus posset
 itelligere p̄ quālibet noticiā angelicā si debite si-

bi vniretur. ergo nō videt̄ cōtradictio quin itel-
 lectui humano et similit̄ angelico talit̄ possz vni-
 ri noticiā increata qz vterq̄ p̄ eam cognosceret.
 Dicetur forte qz itellectio nō ē nata esse itelle-
 ctio alicui realit̄ ab ea disticto nisi informet: s̄ no-
 ticiā increata nō pōt informare itellectū creatū.
 similit̄ dicit̄ qz non ē simile hinc inde qz oīnis
 albedo est similis omni albedini: nō sic aut̄ oīnis
 itellectio omni itellectioni p̄cipue increata crea-
 te. sed cōtra hoc arguit̄ p̄bado qz non soluat̄ sic.
 qz illud qđ est colorabile p̄ additū quacūq̄ spe-
 cie coloris: est tale qz quicūq̄ color pōt sibi talit̄
 vniri qz ipm illo colorabit̄. similit̄ quodlibz sensi-
 tinū p̄ quacūq̄ sensationē sibi vnitā pōt sentire.
 ergo a simili omne itellectiū nō seipso sed p̄ si-
 bi additū: p̄ quacūq̄ itellectionē sibi vnitā pōt
 itelligere. nec obstat si nō pōt informari a qua-
 libet. qz albedo nō pōt diuinitatē informare: et tū
 taliter pōt sibi vniri qz sicut p̄pter humanitatez
 sibi vnitā d̄f aiata: ita p̄ albedinem dicit̄ alba.
 igit̄ s̄lr nō apparet qui itellect^o n̄ cum sit itelle-
 ctius alio a se disticto: possit itelligere p̄ noticiā
 increatā sibi vnitā. ¶ 13°. qz essētia diuina suf-
 ficiētissime representat oīnia cognoscibilia. et ip-
 sa est itima aie xpi vel pōt eē intima et p̄sens in-
 tellectui creato sicut quecūq̄ alia similitudo. ergo
 ipsa poterit esse similitudo q̄ creatura formalit̄ cog-
 noscet. p̄na patet. qz fm August. ideo mēs semp
 nouit se: qz semp sibi p̄sens est. ¶ 14°. qz alit̄ nō
 distinguere^t in btis cognitio matutina z vespti-
 na cōtra Augustinū quarto sup̄ genesim ad lras.
 assūptū p̄bat. qz cognitio rerū p̄ p̄rias similitudi-
 nes: ē cognitio rerū in p̄po gēire z d̄f vesptina. s̄
 matutina ē cognitio earū in verbo. sed hoc nō vi-
 det̄ aliter posse saluari nisi qz cognitio q̄ res cog-
 noscunt̄ ab itellectu creato cognitione matuti-
 na sit ipm verbū. ¶ 15°. qz lumē glorie dei ē de^o.
 nam ex simbolo ipse est lumē delumē. et istud
 lumē nō distinguit̄ a cognitione q̄ de^o cognoscit̄
 a creatura brā qz alit̄ essz lumē insufficientēs req̄rēs
 aliud lumē. s̄. cognitionē creataz vt cognosceret̄
 et ostēdere^t creature. igit̄ zc. qz autē lumē glorie
 sit ponendū in patria: patet ex septimo decreta-
 liū. ¶ 16°. qz dilectio q̄ creatura formalit̄ diligit
 deū: est deus. qz dicit Augustin^o. 12° de trinita-
 te qz dilectio qua diligit^o deū et fratres deus ē.
 et alie innumere auctoritates sūt ad idē p̄mo sen.
 dis. 17^a. ¶ 17°. si omnis cognitio q̄ de^o cognoscit̄
 formalit̄ a btis distinguit̄ a deo: tūc cū petrus p̄fe-
 ct^o cognoscat deū q̄s lin^o: cognitio eoz eēt erro-
 nea quia alter eoz cognosceret deū aliter q̄s est.
 cognitio eni vni^o eoz: representaret deū minus

perfecte quæ cognitio alteri⁹. nec cognitio alterius eorum ostēderet deū eē sic bonū sic ostēderet cognitio alteri⁹. nā dato q sic: eque posset diligere p vnā cognitionē sicut mediāte alia. cū enī vnūquodq; ideo sit diligibile qz apparet bonū: si eā bonū apparet mediāte hac sicut illa: poterit perfecte diligere mediāte hac cognitione sicut mediāte illa. Cōfirmat p exēplū d duob⁹ vidētib⁹ eandē albedinē sed vn⁹ pfecti⁹ videt alio. nā qz p cognitiones vel spēs obm illd dīffo: miter representātes cognoscūt illud: vn⁹ sicut docet experiētia iudicat eē min⁹ intēse album quæ alter facit: et ita errat qz iudicat aliter eē quæ est. igitur pari rōne ita foret in proposito si p distinctas similitudines creatas quarū vna est imperfectior alia: de⁹ cognoscere⁹ a btris. sed pns est falsuz zc. ¶ 18°. cū in cognitione btrifica clare videat deus: vel creata cognitio clare rēpntaret deum absolute in quib⁹ deus et relatiue in quib⁹ pater et fili⁹ aut spūs sc̄tus aut solū absolute aut solū relatiue. si p mū: tūc eadē cognitio est simul absoluta et relatiua. si secū dū aut tertiū: seqtur q illa cognitio sit imperfecta vel erronea. ¶ 19°. qz de⁹ de sua potētia absoluta pot se ostendere sine medio alicui intellectui creato. hoc enī nō videt negādū ab illo cum hoc nō pateat cōtradictionē includere. s̄ frustra fit p plura qd pot fieri p pauciora eā bene. ergo videt q btrificat deū sine medio q vñ in q videat deū ¶ 20. si visio sensitua vniret potentie visive eā intime sicut modo et tñ sine informatione: talis potētia de potētia dei absoluta posset videre p eam. igitur eā in pposito. ¶ 21. de⁹ pot in btrifica visione itellect⁹ creati supplere vicez speciei. qre ergo nō pot supplere vicē visionis: nō apparet. p̄fert qz spēs se hēt p modū habit⁹: visio vero p modū pfecti act⁹. modo ratio hitus plus repugnat actui purissimo qui ē de⁹ quæ actus q ē opatio. ¶ 22. de⁹ ē sūme p̄sens p illapsuz itellectib⁹ btris et ipse est cognitio. ergo qre nō poterit ita bene eē talib⁹ itellectib⁹ cognitio sicut eēt vn⁹ actus creat⁹ qui non intim⁹ esset p̄sens eisdē. ¶ 23. p actū beatificū necessario distincte cognoscit qdlibet distincte cognoscibile. et p pns ille act⁹ est infinite pfectionis. ac p hoc ē de⁹ z nō creatura. assumptū pbat. qz nullus act⁹ esset btrific⁹ nisi eēt alteri⁹ a deo sicut obiecti. et nō videt ad hoc q beatific⁹ sit: q requirat vnū obiectū aliud a deo plus quæ aliud. igitur z cuiuslibet vel nulli⁹. q aut requirat q habeat aliud a deo p obiecto quæ deū precise: probatur p Augul. 13. de trini. dicentem q ad beatitudinē requiritur certitudo s̄ perpetuitate pprie btritudinis. sed cōstat q nullus est

certus q semper erit beatus: nisi cognoscat aliud a deo. igitur zc. hec sunt potissima argumēta cōtra p̄mā cōclusionē q potui reperire. ¶ Cōtra secundā cōclusionē arguit Scot⁹ pbandō q in anima xpi nō oportebat ponere aliquā sciētia naturaliter acquisitā aliā ab infusa. p̄mo qz fm te duo accidētia eiusdē speciei non possunt esse simul i eodē subiecto. sed cognitio infusa et acq̄sita rei i p̄prio genere: sunt vnus speciei. Et si dicat q pnt distingui specie sicut matutina et vespertina: cōtra. ille cognitiones distingunt fm ppriaz rationem obiecti vt. s. ē p̄sens in se z in verbo. sed due cognitiones vespertine acq̄sita et infusa: dicuntur habere idē obm. Dicitur q licet hēant idēz obz tñ differunt penes causas efficiētes sicut hō creatus z hō naturalit⁹ genit⁹: sed cōtra. qz talis distinctio causarū nō distinguit formalit⁹ s̄ Augustinū ad donatistas z Ambrosiū de incarnatione: disparitas ort⁹ nō facit disparitatē nature vt patet de Adā et de nobis. ¶ 2°. qz et si due cognitiones eiusdē speciei pnt esse in eodem: nō tamē pfecte eiusdē obiecti et fm eandē rōnez. qz aut vtraz istaz pfecte cognoscit obm quib⁹ est. cognoscibile z tūc altera supfluit. aut nō: z tūc neutra ē pfecta ¶ 3°. cōtra illud qd dicit⁹ de augmēto sciētie acq̄site. qz tūc beat⁹ cū hēat intellectū possibilem z agētē: posset acq̄rere sciētias. et similiter potētia augmētatiua et alie potētie q erūt in btris eiusdē rōnis q in nob sunt: poterunt hēre actus suos. et ita Adā in statu inocētie potuit augeri. ex his in stātijs et similib⁹ patet q falsa ē illa ppositio: potētie in quibuscūq; sunt possunt in actus suos. hoc enī est verū solū s̄ imperfecto qd est in potētia ad terminos actionū illaz potentiaz. sed si ab alio agēte p̄ueniēte istas potētias inducti sūt termini ad quos possent eē actiones istaz potētiarum: nō poterūt agere ad illos terminos. nō pp̄ter imperfectionē sui s̄ pp̄ter positionē termini ab alio. nec pp̄ hoc negāde sunt esse in natura: qz sunt simplicif pfectiones nature. hec Scotus in forma. ¶ 4°. arguit Durādus dicens q p̄babile videtur q sciētia infusa et acq̄sita sint vn⁹ rōnis. qz sicut visus naturalit⁹ habit⁹ et p miraculū restituit⁹ est vn⁹ rōnis: sic sciētia naturalit⁹ acq̄sita et diuinit⁹ infusa videtur eē vn⁹ rōnis. q supposito p̄batur q in xpo nulla fuerit sciētia naturalit⁹ acq̄sita. qz in eo q tā hēt hituz sciētie: p ea q a sensu accipit nō acq̄rit non hitus eoz q p̄scit alioqui due forme eiusdē rōnis essent in eodem subo qd ē impossibile vel saltē vna supflueret. sed xps habuit hituz sciētie infuse p quā cognouit qd quid ē naturalit⁹ cognoscibile. ergo p eaz q a sen-

sibus accepit non fuit in eo acquisit^o non^o habit^o scientie. ¶ **S** arguit. qz sicut ē incōueniēs qz xps accepit sciētā ab hominib⁹ p auditū: ita incōueniēs est qz accepit sciētā p experiētā ex reb⁹ sensibilib⁹. sed omnes cōcedūt cōmuniter qz incōueniēs fuit xpm accipe sciētā ab hominib⁹ p auditūz vel doctrinā eo qz ipse dat^o fuit nobis doctor. ergo incōueniēs fuit qz xps accepit sciētā p experiētā ex reb⁹ sensibilib⁹. minor cōcedit ab omnib⁹. sed maior pbaf. qz hō non accipit sciētā ab alio homine nisi qz pponitur ei voces significatiue rerū scibiliū. ita qz homo docēs nō videt esse nisi obiectū. pponēs. et eodē modo res sensibiles se habēt ad hoīez qz ex eis tāqz ex obiectis sumit cognitionē p expimētūz. si ergo incōueniēs ē xps accipe sciētā ab hominib⁹ qz i hoc videt^o sua pfectio depēdere ab hominib⁹: eadē rōne videt^o incōueniēs xps accepisse sciētā p experiētāz a reb⁹ sensibilib⁹. sic enī pfectio sua depēderet a reb⁹. ¶ **G**. qz sciētā qz acqrit^o p experiētā: acqritur ex hoc qz sensibilia sunt pscientia. sed sensibus xpi pauca valde sensibilia fuerūt pscientia in cōparatione eoz qz nūqz sensu pcepit. ergo sciētā hoc modo acqsitā fuisse in xpo valde imperfecta qd nō est dicēdū. Et si dicat^o qz licet corpalia sensibus xpi nō fuerit omnia corpalia subiecta: ex histū qz subiecta fuerūt potuit in alioz noticiā deuenire cū ex lumine naturali intellect^o possit hō pcedere ad itelligēdū effect^o p causas et ecōuerso: et hoc modo potuit xps vidēdo corpa celestia apprehēdere eoz virtutes et effect^o qz hnt in inferiorib⁹ licet ei⁹ sensib⁹ nō subiacerēt: nō valet. qz ex sola visione corpoz celestiu nullus pōt cōprehēdere virtutē eoz: sed pot^o ex experiētā suoz effectūz loquēdo d naturali cognitione hoīs de qz nūc agim⁹. et ideo p experiētā habitā in qd cūqz re: nō pōt haberi sciētā nisi de illis reb⁹ de quib⁹ est experiētā vel de cōsimilib⁹ fm spēm. sic enī ex multis sensib⁹ fit memoria. ex multis memorijs experimētū. ex multis experimētis vniuersale qd est pncipiū artis et sciētie vt dī in p̄hemio metha. sic igi^o videt^o pbabilē qz in xpo nō fuerit aliqua scientia modo humano acqsitā. hec Durandus.

Quantuz ad articulū tertiū pmo notādū ē qz vt accipit^o ex dictis. **S. T. p. p. q. 4. ar. p. ad. 3^m. Et de veri. q. vel mā. 8. ar. 6. in cor. et ad. 3^m. et. ar. 7. ad. 9^m. et. ar. 8. ad. 10^m. intellect^o et itellectū. i. res intellecta. put ex eis ē vnū aliqd effectū qd ē intellect^o in actu: sunt vnū pncipiū act^o in-**

telligēdi seu itellectionis vel cognitionis. itellectus sicut pncipiū qd: et res itellecta vel ei⁹ species actiūs intellectū sicut pncipiū quo. p ipam nāqz intellect^o creat^o fit in actu ad actū itelligēdi eliciedū. sicut p calozē: calidū fit in actu ad calefaciedū. dī aut^o ex itellectu et re itellecta effici vnū: inqz^m res itellecta cōiungit itellectui siue p suā eētā siue p suā similitudinē qz dī spēs itelligibilis. ¶ **E**x qbus duo inferim⁹. vnū est qd itelligere et cognoscere seu itellectio et cognitio sunt act^o intellect^o secūdi. pcedētes ab itellectu sic a ppo agēte. qz act^o dīr actiones et opationes f3 doctrinā phisico libro d aīa caplo. dicēdū autēz et de potētia. Aliud ē qz res itellecta siue ei⁹ spēs intellectū imutās p hoc qz fit vnū aliqd cū itellectu in eē itelligibili: hēt se ad itellectū in rōne act^o pmi reducētis ipz de potētia ad actuz et mouētis ad ppar opationez. et ex his cōsequit^o qz forma intellectū imutans nō sit vnū et idem in creaturis cū ipsa cognitiōe vel itellectione imo qz realiter differūt: et sicut act^o secūdus ab actu pmo: et sicut pncipiū a pncipio. ¶ **E**x qbus vlteri⁹ inferim⁹ qz licet diuina essentia possit se habere vt forma imutatiua intellect^o creati quāuis nō ppe informatiua: nequāqz tū esse pōt itellect^o creati itellectio seu cognitio vel act^o itelligēdi. pbaf hoc. qz vt supra deductū est: act^o itelligēdi et itellectio seu cognitio sunt opatiōes qdaz pcedētes ab itellectu cui⁹ sunt sicut a pncipio p pmo. cū autē nephas sit dicere diuinā essentiam ab itellectu creato sicut a pncipio suo vel causa pcedere dici non pōt vere qz diuina essentia sit cognitio vel itellectio intellectus creati. et per p̄ns nec dici pōt eius sciētā vel cōceptio aut noticiā. qm̄ tria hec pprie loquēdo terminus sunt itellectionis et cognitionis seu act^o itelligēdi ab ipso eodē pncipio pducta a qz illa. s. ab itellectu informato vel imutato p formā qz est itellectionis pncipiū. Ad qz itelligēda faciūt qz. **S. T.** notat d potētia dei. q. vel mā. 8. ar. p. in. c. inqz enī. itellect^o in itelligēdo ad qz tuoz pōt hfe ordinē. s. ad rē qz itelligit. ad spēm itelligibilem qua fit intellectus in actu. ad suū itelligere. et ad cōceptionē intellectus. qz quidez conceptio a trib⁹ predictis differt. a re quidē itellecta: quia res itellecta est interdum extra itellectū. cōceptio autē intellectus: nō est nisi in itellectu. et itez conceptio intellectus ordinatur ad rē itellectam sicut ad finem. propter hoc enim intellectus conceptionem rei in se format: vt rem itellectam cognoscat. differt autem a specie itelligibili. nā species itelligibilis qua fit intellectus

in actu considerat ut principium actionis intellectus cum omne agens agat secundum quod est in actu. intellectus autem fit in actu per aliquam formam quam oportet esse actionis principium. differt autem ab actione intellectus: quia predicta conceptio considerat ut terminus actionis et quasi quoddam ipsam constitutum. intellectus enim sua actione format rei definitionem vel etiam propositio- nem affirmatiuam seu negatiuam. Quasi idem in sententia dicit contra gentiles libro primo capitulo. § 4.

Secundo Notandum est propter quodam argumenta Iohannis de Ripa quod ut S. Th. dicit de. ve. q. 8. ar. 1. i. c. Et magis diffuse. 4. li. sen. dif. 49. q. 2. ar. 1. in cor. cum dicitur divina essentia per se ipsam esse formam intellectus beatiorum: non est sic intelligendum quasi diuina essentia sit vera forma intellectus creati vel quod ex ea et intellectu efficiat unum simpliciter sicut naturaliter ex forma et materia naturali: sed quia proportio essentie diuine ad intellectum creatum est sic proportio forme ad materiam. quicquid enim aliquid duo quod unum est perfectius altero recipiuntur in eodem receptibili: proportio unius duorum ad alterum. scilicet magis perfecti ad minus perfecti: est sicut proportio forme ad materiam. que ad modum lux et color recipiuntur in diaphano quorum lux se habet ad colorem sic forma ad materiam. et ita cum in anima recipiat vis intellectiva et ipsa essentia diuina inhabitat licet non per eundem modum: essentia diuina se habebit ad intellectum sicut forma ad materiam: in eo quod ad illam se habet sicut perfectius ad imperfectius. et quauis finiti ad infinitum et mensurati ad imensum non possit esse proportio prope loquendo eo quod excessus infiniti supra finitum non sit determinatus: potest tamen esse inter ea proportionalitas que est similitudo proportionum que requiritur inter cognoscendum et cognitum. que in hoc attendit quia sicut se habet cognoscens ad cognoscendum: ita se habet cognoscibile ad hoc quod ab eo cognoscatur. talis autem proportionalitas sufficit ad hoc quod infinitum cognoscatur a finito et e converso. quia secundum mensuram virtutis intellectus finiti cognoscentis: obiectum infinitum ab illo cognoscibile est. Ad quod sciendum est. put. S. Th. notat. 4. sen. dif. 49. q. 2. ar. 3. ad. 6. quod actio non solum mensurari debet sed forma que est principium actionis: sed etiam secundum subiectum quod per formam ipsam perficitur. quia actus actiuorum recipiuntur secundum modum patientis et recipientis. put. philosophus docet secundo de anima. modus autem hic: est secundum mensuram que perfectibile pertingit ut perficiat talis forma. unde actio intellectus creati. scilicet visio que per diuinam essentiam sicut per formam perficietem in intellectu causat: non mensuratur secundum modum infinitum qui est diuine essentie secundum se: sed secundum modum quo intellectus pertingit ad hoc quod per ipsam perficiat. qui modus accipit secundum quod diuina essentia

intellectui coniungitur per lumen glorie per quod intellectus ad videndam diuinam essentiam disponitur et eleuatur. huiusmodi autem lumen glorie finitum est ac per hoc visio intellectus creati finita est ex parte visive. hoc est dictum quod. scilicet ipsa diuina essentia ab intellectu beato videbitur infinita et imensa sed non in finite et imense. id est non visione infinita et imensa nec ab intellectu beati imense aut infinite elicita. totus enim modus diuine essentie videtur a beatis sed non totaliter. Et de hoc. S. Th. loco prime allegato. 4. sen. in responsione ad. 3. Et. 1. p. q. 12. arti. 7. ad. 3. Et de veri. q. vel materia. S. articulo. 2. ad. 2. et. 6.

Tertio Notandum est quod ut S. Th. dicit prima secunde. q. 3. ar. 1. finis dei dupliciter. vno modo ipsa res quam cupimus adipisci: sicut auaro est finis pecunie. alio modo ipsa adeptio vel possessio seu usus aut fructus eius rei que desideratur. sicut si dicatur quod possessio pecunie est finis auari: et frui re voluptuosa est finis intemperati. primo ergo modo vltimus hominis finis est bonum increatum. scilicet deus qui solus sua infinita bonitate potest voluntatem hominis perfecte implere. Secundo autem modo vltimus finis hominis est creatum aliquid in ipso extis quod nihil est aliud quam adeptio vel fructus finis vltimi. vltimus autem finis vocatur beatitudo. si ergo beatitudo hominis consideretur quantum ad causam vel obiectum: sic est aliquid increatum. si autem consideretur quantum ad ipsam essentiam beatitudinis: sic est aliquid creatum. quoniam sic beatitudo consistit essentialiter in operatione beati vltima et perfectissima non solum secundum sententiam philosophi in primo ethico: felicitate describitur quod est operatio secundum virtutem perfectam: sed et secundum redemptoris nostri sententiam dicitur Iohannis. 17. hec est vita eterna ut cognoscatur te solum verum deum et quem misisti iesum christum. vita autem eterna est ipsa beatitudo cum sit finis hominis vltimus secundum illud apostoli Iohannis. 6. habetis fructum vestrum in sanctificatione. finem vero: vitam eternam. Sic autem beatitudo dupliciter dicitur et summum bonum quod idem illi est. deus enim summum bonum: et res ipsa summe et simpliciter perfecta: et ipsius rei adeptio: diuersa tractatione. Ad cuius intellectum sciendum est quod bonum et diligibile peruertunt. et per quod summum bonum et summum diligibile. diligibile autem duplex est. put. S. Th. ducit post Aristotelem plerisque locis et magis ad propositum nostrum. 4. li. sen. d. 49. q. 1. ar. 2. sub. ar. 1. unum est quod diligitur amore beneuolentie que. scilicet volumus bonum alicuius propter se ipsum que ad modum diligimus amicos et virtuosos etiam si nihil ex eis nobis proueniat. aliud est quod diligitur amore concupiscentie. et hoc est vel bonum quod in nobis est: vel quod ex eo in no-

biā aliqđ bonū consequi. sicut diligim⁹ id quod nob est vtile vel delectabile. illud aut qđ diligit dilectione vel amore benivolētie: pōt eē vltimū et sūme dilectū. qđ aut diligit amore cōcupiscētie: eē nō pōt sūmū vel vltimū dilectuz simpliciter eo q ad bonū alteri⁹ referat ei⁹. s. cui cōcupiscat. sūmū hęcigit dicit⁹ in pposito nro q sūmū bonū vel sūmū diligibile duplex ē. quoddā. s. qđ diligibile ē amore benivolētie: et hoc ē sūmū bonū increatū qđ est de⁹. aliud vero ē sūmū bonū diligibile amore cōcupiscētie qđ magis pprie dicitur debet sūmū et vltimū cōcupitū p eo q ē maxmū bonū qđ nobis ex cōstructione ad deū puenit et quia est vltimū et maxmū bonū cōcupitū: dicitur esse ppter se questum vel desideratum.

Quarto Notandum ē q res ex eo q ab intellectu intelligitur vel cognoscitur: nō hēt q p seipz intellectū iformet vel in ipō eē reale hēt: sed solū eē intelligibile. rē aut hēre eē intelligibile i intellectu: ē ab intellectu cognosci. vñ res in rez natura existētes extra intellectū: vere ab intellectu cognoscunt. alias sciētie nō essent d reb⁹ q sunt extra aiaz qđ sunt error antiquoz. eadē enī sunt q intelligim⁹ vel cognoscim⁹: et de qb⁹ sunt sciētie. vt enī. S. T. dicit p^o. li. sen. dis. 36^a. q. p^o. ar. 3°. in cor. aliud ē aliqd eē in sciētia dei: et aliud ē aliqd eē in deo vel i diuina essētia. eē enī in sciētia: nihil aliud ē q p sciētia cognosci. et ideo oia q de⁹ scit et bona et mala: in sciētia ei⁹ eē dñr. nō tamē mala dñr eē in deo aut in diuina essētia simpliciter loquēdo nec etiā bona sūm ppas formas qb⁹ eē habēt in rez natura. quāvis vt sic: in sciētia dei et in ei⁹ intellectu eē dicant inq^m sūm ppas formas et sūm eē qđ hēt i rerū natura: ab intellectu diuino cognoscūt. Idē in sentētia dicit de. ve. q. 3^a. ar. 6°. ad. 2^m. Ex qbus iferim⁹ pmo q pluralitas cognitorū neq i intellectu diuinū cōponit neq ei⁹ simplicitati i aliquo derogat. vñ vniuerse res et materiales et imateriales et vles et singulares: simul actu sunt a deo cognite absq sue imaterialitatis et spūalitatatis puidicio. neq est singulare in deo q res plures ab ipō cognite ipm nō cōponāt neq eius intellectū realit iformēt. nā et intellectui angelico et humano id cōmune est p eo q res cognite vel intellecte inq^m hñoi: nō hēt q realit p seipzas sint i intellectu sicut dicitur est. silitudines tñ seu spēs ipaz rez: realit intellectū angelicū et humanū iformant. s hñoi spēs et silitudines sūm q intellectū afficiūt et realit iformāt: nō sunt res intellecte s forme qb⁹ res q rū sunt silitudines extra aiaz existēs: ab intellectu cognoscuntur. q si p

quādā reflexionē aliqñ ab intellectu cognoscant et tñ inq^m sic cognite sunt: nō hēt q intellectū afficiāt vel iformēt realit. cui⁹ signū euidēs ē qz nō ex ipa eaz iformatiōe puenit q ab intellectu cognoscāt. nā sic nō essēt secundario et p reflexionez cognita cognitio reb⁹ s pmo et directe cognoscere sic q imediate iformāt et afficiūt intellectum qđ ē falsū. cognoscūt siquidē p ipas res cognitās intellectū se supra seipz et sup actū suū ac sup spēs q intelligit reflectēdo. Et d hoc. S. T. p^o. q. 85. ar. 2. et. q. 87. qñ p totuz. Et ex his iferim⁹ q essētia diuina visa ab intellectu brō aut etiaz res vñ i xbo: in nullo ipediūt spēs intelligibiles intellectu brī iformātes qb⁹ cognoscit res in ppo genere. qñ vt dductū ē: nec eētia diuina nec res i ipsa seu i verbo vise: sunt i intellectu brō vt ipz iformātes vel realit afficiētes: s sunt hñes reales existētes extra intellectū brī: quāvis i intellectu brī dicant eē vt cognitū in cognoscēte qđ nō est aliqd q ab intellectu cognosci vt sup dicebat. S. T. ex q vltiori⁹ sequit q in intellectu brī nō se ipediunt cognitio verbi et rez in xbo et cognitio rez in p pua nā. qz cognitio xbi nō fit p spēm creataz iformātem intellectū. impedimētū autē plurium cognitionum ad inuicē: prouenit ex parte specierum que non se simul compaciuntur.

Quinto Notandum est. put d dicit S. Tho. sup Boeciū d trinitate lec. 3^a. q. p^o. ar. p^o. i. cor. Et in cōmēto sup p mū libzū posteriorū lec. 41. s. altera aut sciētia est ab altera rē. et in plerisq locis: q materialis diuersitas obiecti non diuersificat habitum sed solūmodo formalis. cum ergo scibile sit propriū obiectum scientie: nō diuersificabunt scientie s diuersitatem mālem scibilium: sed sūm diuersitatem eorum formalem. sicut autē formalis ratio visibilis sumitur ex lumine per qđ color videtur ita formalis ratio scibilis accipit sūm pncipia ex quib⁹ aliquid scit. et ideo quātūcūq sint aliq diuersa scibilia p suā naturā dūmodo p eadē pncipia sciāt: p tñt ad vnā sciētia. qz nō erunt iam diuersa inq^m sunt scibilia. sunt enī p sua pncipia scibilia. sicut patet q voces humane multū differūt sūm suā naturā a sonis inanimatoz corporoz. s qz sūm eadē pncipia attēdit cōsonātia in vocibus humanis et sonis inanimatoz corporoz: eadē est sciētia musice q d vtrifq p siderat. si vero aliq sint eadē sūm naturā: et tamen p diuersa pncipia p sident: manifestū ē q ad diuersas sciēcias p tñt. sicut corpus mathematicū nō est separatuz subiecto a corpe naturali. qz tamē corpe mathematicū cognoscit p pncipia quātitat: corpe aut

naturale p̄ncipia mot⁹: nō est eadē sciētia geo-
metrie et nālis. patet ergo q̄ ad diuersificādum
sciētiās sufficit diuersitas p̄ncipioꝝ in genere sci-
bilii quā comittat diuersitas generis scibilis. di-
uersitas autē p̄ncipioꝝ sic accipi debz: q̄ neq̄ p̄nci-
pia ip̄a p̄cedāt ex eisdē p̄ncipijs p̄oibus: neq̄
p̄ncipia vni⁹ sciētie p̄cedāt ex p̄ncipijs alterius.
qm̄ siue p̄cedāt ex eisdē p̄ncipijs siue alia ex alijs
nō esset diuersa sciētia. qz enī p̄ncipia triāguli et
p̄ncipia q̄drati deriuant̄ ex p̄ncipijs figure: ideo
nō est diuersa sciētia s̄ vna q̄ d̄ytrōq̄ p̄siderat. s.
geometria. ¶ Ex p̄missis inferim⁹ q̄ sciētia anime
xp̄i infusa a deo et sciētia ei⁹ hūanū acq̄sita p̄ ab-
stractionē speciez a p̄hārasin atib⁹: nō sunt eius-
dē rōnis. p̄bat hoc. qm̄ vt d̄ductū est diuersitas
p̄ncipioꝝ in gen̄e scibilis et diuersitas obiecti sci-
bilis s̄m rōnez scibilitat̄: sciētiās formalit̄ diuer-
sificat. s̄ sciētia xp̄i infusa et sciētia acq̄sita h̄nt p̄nci-
pia formalit̄ diuersa s̄m gen̄e scibile: et itē s̄nt
de obiectis formalit̄ diuersis s̄m rōnē scibilis. er-
go ⁊ c. maior ex supra deductis cōstat. s̄ ad p̄ba-
tionē minoris sciēdiū est q̄ p̄ncipia sciētie d̄ q̄bus
hic loq̄mur: sunt media q̄b⁹ noticiā p̄clusionoz q̄
p̄p̄e appellat̄ sciētia acq̄rit̄ et p̄bat. h̄m̄oi autē me-
dia. put colligi p̄t̄ ex doctrina p̄bi libro posteri-
orū et ex dictis. S. T. i diuersis locis et signāter
4. li. sen. dis. 4. q. 2. ar. p̄. ad. 15. Et. p̄. p.
q. 9. 4. ar. p̄. ad. 3. sunt in triplici differentia.
q̄ddā mediū vocat̄ mediū sub q̄ intellect⁹ cognos-
cit: et hoc ē lumē intellect⁹ agētis siue sit naturale
siue sit sup̄naturale. et hoc mediū ē p̄ficiens intel-
lectū gen̄ralit̄ nō d̄terminās ip̄z ad speciale obz.
aliū mediū ē q̄ intellect⁹ intelligit d̄terminās ip̄m
ad speciale obz. et hoc mediū ē forma vel sp̄s i-
ntelligibil̄ p̄ quā intellect⁹ d̄terminat̄ ad certā f̄c-
turā ē forma v̄l sp̄s. quē admodū sp̄s intelligibil̄
hoīs est p̄ quā intellect⁹ nō aliā rē q̄z hoīnem et q̄
ad hoīnē p̄tinēt cognoscit. tertium mediū ē p̄ cui-
us noticiā intellect⁹ cognitionē vel sciētiā alicui-
us rei acq̄rit. et de hoc mediū maxime p̄ba tra-
ctat in libris posterior̄ et thopicoꝝ. nā est h̄m̄oi
mediū et dialcticū seu p̄babile de q̄ sermo est in
libris thopicoꝝ: et mediū demonstratiū de quo
in libris posterior̄ analiticoꝝ. s̄m quodlibz afit
gen⁹ dictoz medioꝝ seu p̄ncipioꝝ accipitur for-
malis diuersitas inter sciētiā xp̄i infusam et scien-
tiā acq̄sitam. ¶ Probat̄ de primo mediū seu prin-
cipio intelligēdi quod ē lumē intellect⁹ agentis.
nam cū hoc fuerit lumē gratuitum ac sup̄nāle q̄
sciētia infusa est anime xp̄i: lumē autē quo sciētia
eius humanit̄ acq̄sita fuit humano intellectui ⁊
anime xp̄i naturale: seq̄tur necessario q̄ alterius

rationis sit hoc lumē ab illo. Unde S. Tho. 3.
parte. q. 9. arti. 4. in cor. dicit q̄ mod⁹ cognof-
cendi plūmē d̄super infusum aie xp̄i: est p̄por-
tionatus nature angelice. Defectū autē gene-
re medijs seu p̄ncipij idē p̄bat. qm̄ maior et mioꝝ
simplicitas et vniuersalitas ac cōtractio speciez
intelligibilii variat rōnem formalē ipsaz sp̄erū.
sed species itelligibiles anime xp̄i ab instātī crea-
tionis infuse: multo simpliciores et vniuersalio-
res ac capaciores et minus cōtracte sunt q̄ spe-
cies lumine intellect⁹ naturali humanit̄ acq̄sita
a reb⁹. patet hoc. qm̄ in angelis tāto vniuersa-
lioꝝ et capacioꝝ ac p̄fectioꝝ sunt sp̄s itel-
ligibiles q̄ sp̄s ab humano intellectu acq̄sita
quāto p̄fecti⁹ et lucidius āgeli q̄ hoīes h̄nt lumē
intellect⁹ agētis. sicut et inter ip̄sos angelos quā-
to eminētī⁹ ac copiosius lumē intelligēdi a deo
participāt: tāto alijs p̄ alijs vniuersalioꝝ et p̄fe-
ctioꝝ ac min⁹ cōtractas sp̄s intelligibiles h̄nt
cōcreatas ita vt sp̄s sup̄ioꝝ nō sint eiusdē rōnis
cū speciebus et formis inferior̄. lumē autē infusum
p̄ d̄el ḡfaz aie xp̄i: fuit clar⁹ et p̄fecti⁹ ac maioris
efficacie q̄ lumē intellect⁹ etiā sup̄mi angeli quā-
to p̄fectioꝝ et habundatioꝝ fuit in eo ḡfa q̄ ad
oīes effect⁹ q̄ in angelis. vnde et de his q̄ ad il-
luminaciones hierarchicas p̄tinēt: xp̄s angelos
illuminauit. put Dionisi⁹ dicit. 7. caplo d̄ diuini.
nomi. iuxta quod apocalipsis. 21. d̄ q̄ claritas
dei illuminat ciuitatē brōꝝ et lucerna eius ē ag-
nūs. sup̄ quo verbo interlinearis dicit. i. ei⁹ hūa-
nitas. seq̄it̄ ergo necessario q̄ sp̄s intelligibiles
infuse anime xp̄i magis vniuersales ⁊ min⁹ con-
tracte ac p̄fectioꝝ sunt q̄ sp̄s intelligibiles sui
intellectus humanit̄ acq̄sita quāto lumen in-
tellectus sibi a deo infusum q̄ est sup̄naturale ⁊
speciebus infusis p̄portionatus: copioꝝ et emi-
nētius est q̄ lumē naturale sui intellect⁹ speciebus
acq̄sitis adequatū. ac p̄ hoc consequit̄ q̄ sp̄s
intellectus anime xp̄i acq̄sita et infuse alterius
et alterius sint rationis. ¶ Ex dictis duobus ge-
nerib⁹ medioꝝ ac p̄ncipioꝝ: constat eē p̄batuz
de tertio medijs seu p̄ncipij genere quod est no-
ticia p̄positionum et terminozū ex quib⁹ sciē-
tie habit⁹ d̄ d̄ducit̄. nā virtus et efficacia huius-
cemodi p̄ncipioꝝ et quātū ad eoz habēdā no-
ticiā et q̄ ad p̄bandū et inferēdū sciētie habitū
ex speciez intelligibiliz representatione et de-
terminatione et ex luminis intellect⁹ illustratio-
ne ac intelligēdi vigore dependet. vnde ⁊ p̄ma
sciētiarum p̄ncipia ex quibus secundaria capi-
unt virtutem p̄bat̄: ex intellectus lumine et ex
speciebus intelligibilib⁹ q̄b⁹ termini cognoscūt: nō

ta fuit. cum g̃ efficaci dductione pbatū sit q̃ pmissa
duo genera medior̃ et pncipior̃ sint i aia xpi al-
teri⁹ et alteri⁹ rōnis respectu sciētie eius infuse et
sciētie humanit⁹ acq̃site: p̃ns ē q̃ pncipia seu me-
dia tertij generis q̃b⁹ sciētia infusa et acq̃sita ddu-
cū ac pbat: sint alteri⁹ et alteri⁹ rōnis. hoc idēz
pbat cōsiderādo ytrāq̃ sciētia ex pte obiecti p-
portioari z adeq̃ti. tū qz rō formalis obiecti scibi
lis in q̃m̃ ē scibile: diuersificat̃ fm̃ pncipior̃ diuer-
sitate a q̃bus hūc sciētie sumitur. put p̃hs docet
li. p̃. pos. caplo certior̃ aut̃ sciētia ē. s̃. altera aut̃
sciētia ē ab altera. tū etiā qm̃ p hituz sciētie infuse
aia xpi habuit cognitionē nō solum oīuz rez ad
quas humane sciētie naturalit̃ se extēdūt: s̃ etiā
oīuz eoz q̃ p diuinā reuelationē angelis z hoīb⁹
inotesūt ad q̃cūq̃ donū spūs sc̃i p̃tineat. put
S. Tho. notat. 3. p. q. 11. ar. p̃. i. c. Itēz p̃ hūoi
sciētia infusaz eēntias angeloz cognoscit p modū
q̃ nate sunt ab aia sepata cognosci. et itēz oīnia
singularia p̃sentia p̃terita z futura p hāc sciētiā
nouit. p hituz vero sciētie acq̃site aia xpi illoz
p̃cise habuit cognitionē q̃ lumine naturali itelle-
ct⁹ agētis ab hoie cognosci p̃nt p abstractionem
speciez a reb⁹ sensibilib⁹ p sensuū corpaliū vires
et actiones. Et d̃ his. S. T. 3. p. q. 11. articulis
p̃. et. 4. et. q. 12. ar. p̃. ¶ Animaduertēduz ē
circa supradicta q̃ diuersitas speciez intelligibi-
liū sufficiēs ad diuersificādū specificē hitus scien-
tiā: nō est p hoc dūtata q̃ alie sunt a deo infuse
et alie sunt a reb⁹ ipsi p abstractionē corpaliū
sensuū et actione itellect⁹ agētis acq̃site. nam et
Adā i statu inocētie spēs habuit a deo infusas q̃b⁹
omniū rez naturalū sciētiāz adept⁹ est: q̃ tñ nō
fuit in eo alteri⁹ rōnis a sciētia rez naturalū ce-
teroz hominū p spēs a reb⁹ acceptas virtute i-
tellect⁹ agētis acq̃sita. put. S. T. exp̃sse dicit p̃
p. q. 94. ar. 3. ad p̃. s̃ magis diuersitas p̃dicta
sciētiāz accipit̃ ex diuersitate spērūz p hoc q̃ alie
sunt simpliciores et vniuersaliores ac capacio-
res. s̃ infuse q̃ spēs modo p̃misso a reb⁹ abstracte.
et hec spērūz diuersitas semp̃ hēt adiūctā diuer-
sitate specificā luminis itellect⁹ simul cū diuersi-
tate pncipior̃ tertij geñis supra notata. Unde
fm̃ viā. S. T. dicēduz videt̃ q̃ p̃mo hoī in statu
inocētie nō fuit lumē itellect⁹ agētis a deo gratui-
to infusuz supra lumē naturale. et p̃ p̃ns q̃ sup̃ na-
turalia p̃ma pncipia tertij generis q̃ a p̃ho ppo-
sitiones p se note et imediate dicūtur: nō fuerūt
pncipia p infusionē collata ad illas res cognos-
cēdas q̃ naturaliter ab homine sciri p̃nt. ex quo
videtur etiā cōsequi q̃ spēs itelligibiles p̃mo ho-
mini infuse ad ea cognoscēda q̃ human⁹ intelle-

ctus naturalit̃ scire p̃t: nō fuerūt magis vles ac
simplices et magis capaces q̃ spēs p abstractio-
nē a phātasmatib⁹ acq̃site q̃bus itellect⁹ homi-
nis p̃spicacis sciētia naturalit̃ acq̃sita h̃re potest
alias indigerēt altiori z p̃fectiori lumie illustrari
q̃ sit lumē itellect⁹ agētis naturale. nā oportet i
omni itellectu spēs itelligibiles in rōne rep̃sentā-
di: lumini itellect⁹ et ei⁹ p̃spicacitati coaptari. et
signant̃ dicim⁹ itellect⁹ hoīs p̃spicacis: qm̃ itelle-
ctus hebes magis cōtractis et particulati distin-
ctis idiget specieb⁹ q̃ itellect⁹ subtilis et itelligē-
tia pollēs. et hui⁹ signuz est euidēs q̃ nisi magi-
ster docēs cōceptus suos vles ac p hoc simplicio-
res distigat et particularit̃ et minutari pponat
discipulis: illoz hebetes z min⁹ instructi: doctri-
nā ipsius cape nō valēt. vñ et hic est vn⁹ mod⁹ il-
luminatiōis angeloz inferioz et min⁹ p̃spicacitū
a supiorib⁹. put dictū fuit. 11. dif. secūdi. li. ¶ Si
q̃s aut̃ cōtēdat q̃ spēs itelligibiles p̃mo hominī
a deo infuse ad naturalia cognoscēda fuerūt ma-
gis simplices et min⁹ p̃tracte q̃ naturalit̃ acquiri
p̃nt p abstractionē a phātasmatib⁹: cogit̃ conce-
dere q̃ illi fuerit lumē itellect⁹ infusuz p̃fecti⁹ et
eminētī⁹ q̃ sit lumē naturale itellectus humani.
et p̃ p̃ns q̃ media et pncipia sciētie tertij generis
fuerit simpliciora et capacioza q̃ eiusmodi pnci-
pia naturalit̃ nota hoīmib⁹. q̃bus cōcessis: neces-
sario seq̃ videt̃ q̃ sciētia rez naturalū quā p̃m⁹
hō habuit in statu inocētie: fuerit alteri⁹ rōnis a
sciētia rez naturalū quā ceteri hoīnes naturalit̃
ter h̃re p̃nt. nā oīb⁹ pncipijs variatis ex q̃b⁹ hūc
sciētiāz depēdēt: necesse ē q̃ sciētie ipse variēt et
diuersaz sint rōnū. hoc aut̃ dicit̃. S. Tho. supra
allegatis p̃ma pte repugnat.

Quantuz ad ar-
ticulū quartū respōdētū est ob-
iectionib⁹ cōtra p̃clusiones. Et
qdē ad p̃mū p̃ p̃mā p̃clusionem
qd̃ est Joānis de ripa negat̃ p̃ri-
ma p̃na. et ad ei⁹ p̃bationē d̃r q̃ rō falsitat̃ cōse-
quētie vera z potissima: nō ē aliq̃ illaz quas ar-
guēs terigit: s̃ est illa q̃ in p̃mo notabili assigna-
ta ē qz. s̃. noticia vel cognitio seu itellectio cuiusli-
bet itellect⁹ creati ē act⁹ ab illo sic a p̃po pncipio
p̃duct⁹ qd̃ d̃ diuina essentia nephas ē dicere. vñ
argumētū p̃cedit ex insufficienti diuisione. ¶ Ad. 2. m̃
d̃r q̃ si i antecedēte spēs itelligibilis capit̃ p̃pe p
forma itellectū isomate seu formalit̃ actuāte: an-
tecedēs est falsū. et ad p̃mā ei⁹ p̃bationē negat̃
assūptū. nec arguēs pbat. Ad scōaz p̃bationē ne-
gat̃ p̃na. nam p̃t tota memoria b̃tificari sine eo

q̄ formalit̄ actuet̄ p̄ diuinā essentiā tanq̄ p̄ sp̄m̄
 itelligibilē. si aut̄ i antecedēte sp̄s̄ itelligibilis ca
 pit̄ abusive p̄ oī re q̄ intellectu imutat̄ etiaz si nō
 illū iformet: aīō admittit̄ et negat̄ p̄na. et ad p̄i
 māer̄ p̄bationē negat̄ assūptū. neq̄ arguēs illō
 p̄bat. ad secundā p̄bationē d̄r q̄ nihil p̄bat ad
 p̄positū n̄fz. ex eo enī q̄ eque itēse sit eleuabilis
 itelligētia sicut memoria: nō recte sed magis ri
 diculose ifer̄ q̄ diuinā eēntia sit noticiā seu cog
 nitio itellecr̄ b̄ri. ¶ Ad. 3^m negat̄ p̄na. et ad ei⁹
 p̄mā p̄bationē ex auctoritate apli: d̄r p̄mo q̄ ad
 uerbiū sicut nō notat̄ eqlitatē aut omnimodam
 similitudinē: s̄ q̄^m ad id q̄ō imediate p̄miserat. cū
 enī dixisset apls: videm⁹ nūc p̄ speculū in enigma
 te tūc aut̄ facie ad facie: stati subiūgit̄ q̄si expo
 sitionē dicti. nūc cognosco ex pre: tūc aut̄ cognos
 cā sicut et cognit⁹ sum. vt̄ cognitio ex pre: r̄ideat
 cognitioi p̄ speculū in enigmatē. et q̄ō d̄r tūc cog
 noscā sicut et cognitus sum: r̄ideat ei q̄ō dixerat
 tūc aut̄ facie ad facie. q̄si similitudo ip̄ortata p̄ li s̄c
 itelligēda sit q̄^m ad hoc q̄ s̄c de⁹ cognoscat nos
 facie ad facie. i. clare absq̄ enigmatē: ita et nos i
 patria cognoscem⁹ deū clare et absq̄ enigmatē
 q̄ō est facie ad facie videre. Et huic sensui d̄boz
 cōsonat q̄ō b̄tūs Joānes p̄. Joā. 3° ait. cū enim
 dixisset. scim⁹ qm̄ cū apparuerit siles ei erim⁹: q̄si
 exponēs in q̄ erim⁹ siles subiūgit̄. qm̄ videbim⁹
 eum sicuti ē vidēdo. i. essētā dei clare et in se. Si
 enī i auctoritate apli quā arguēs allegat̄ similitudo
 deberet accipi q̄^m ad oīa: seq̄ret̄ q̄ sicut de⁹ sua
 cognitione nos totalit̄ et p̄fectissime cōprehē
 dit: ita et nos i patria deū totalit̄ et p̄fectissime vi
 sione p̄prehēderem⁹. et itez q̄ sicut de⁹ naturali
 sua cognitione nos et q̄cqd̄ in nob̄ ē ituitiue cog
 noscat absq̄ lumine sibi sup̄naturali: ita et nos in
 p̄ria naturali cognitione et absq̄ lumine gratui
 to nob̄ sup̄naturali: deū et q̄cqd̄ in deo ē cognos
 ceremus. et multa h̄mōi dari p̄nt̄ q̄ oīa sunt ab
 surda. ¶ R̄ndet̄ sc̄o ad hoīez q̄ ex p̄missa auctori
 tate apli magis p̄bat̄ oppositū arguētis q̄ ei⁹ p̄
 positū. nā ex ea etiā in sensu arguētis hoc solum
 h̄tur q̄ nos in p̄ria deū cognoscim⁹ sicut a deo
 cognitū sum⁹. s̄ certū est q̄ cognitio dei q̄ nos cog
 noscat nō est idē q̄ō cognitū naz nō ē idē realit̄ et
 essentialit̄ q̄ō nos. seq̄tur ḡ q̄ cognitio q̄ nos in
 p̄ria deū cognoscim⁹: nō est idē realit̄ q̄ō ip̄z cog
 nitū. i. diuinā eēntia. hoc aut̄ ē oppositū arguētis.
 ip̄e enī p̄tedit̄ p̄bare q̄ visio seu cognitio beati q̄
 diuinā eēntiā cognoscat: sit idē realit̄ q̄ō diuinā es
 sentia. Ad sc̄oaz p̄bationē d̄r q̄ assūptū ē falsuz.
 et ad p̄firmationē d̄r q̄ peccat̄ p̄fallaciā s̄m non
 causaz vt̄ causaz. p̄cedit̄ enī ac si causa q̄re visibi

le p̄pe videt̄ i se absq̄ specie: sit p̄pterea qz non
 distiguit̄ realit̄ a visione. hoc aut̄ falsum ē et sine
 rōne dictū. ¶ Ad. 4^m negatur p̄na. p̄ cui⁹ p̄ba
 tione capiēda ne i equoco p̄cedam⁹: aduertēdū
 est q̄ s̄c apparet ex p̄cessu arguētis et p̄serti ex q̄rta
 p̄batione assūpti et quādā solutionē ab eo posi
 tā: arguēs vocat̄ apparētiā obiectiā ip̄az obiecti
 cognitionē vel suo mō loquēdi eē cognitū quod
 h̄t̄ obm̄ i intellectu. apparētiā vero formalē: vo
 cat̄ sp̄m̄ seu formā p̄ quā obm̄ cognoscitur. hoc
 sc̄ito: ad formā argumētis dicim⁹ q̄ p̄mā p̄positio
 quā arguēs ad p̄bationē p̄sequētē negare assu
 mit: ē vera capiēdo quantitātē apparētie quā vo
 cat̄ formalē. i. speciei itelligibilis i representādo
 nō i effēdo. nā de quantitātē ei⁹ in eēndo. put. S.
 Tho. notat̄ i plerisq̄ locis: nō est vera p̄positio.
 ¶ Cū in d̄ veri. q. 8°. ar. p^o. i oī inq̄t cognitionē q̄ ē
 p̄ similitudinē: mod⁹ cognitionis ē s̄m cōueniētiaz
 similitudinis ad illō cui⁹ est similitudo. et dico cōueniē
 tiā s̄m representatiōnē: nō f̄z eē naturale. hec ille.
 et i sensu in q̄ p̄mā p̄positio p̄ceditur: admittim⁹
 etiā p̄positionē sc̄oaz. i sensu aut̄ q̄ p̄mā negam⁹
 negam⁹ et sc̄oaz. ex his aut̄ p̄positionib⁹ i vero s̄e
 su acceptis: recte seq̄tur p̄mā p̄clusio quā arguēs
 ifer̄ capiēdo semp̄ formalē apparētiā i p̄dicto ve
 ro sensu. verū est. n. q̄ nūq̄ aliqd̄ apparet imēsuz
 ex simplici apparētia obiectiā: nisi formalē apparētia
 seu apparitio sit imēsa i representādo. Cū aut̄ argu
 ens vlt̄er⁹ p̄cedēs assumit̄ hāc q̄. i. ex nulla appa
 rētia obiectiā vel formalē simplici nō imēsa pōt̄ eui
 dent̄ inferri ituitiue obm̄ apparēs eē imēsuz: dici
 mus q̄ capiēdo apparētiā obiectiā non in effēdo
 nec q̄^m ad ei⁹ essentiā s̄ vel in representādo vlt̄ ma
 gis p̄pe rōne sui termini. i. obi imēsū et capiēdo
 formalē apparētiā modo sup̄radicto. i. in represen
 tādō: cōcedim⁹ illā. vtz nāq̄ ē q̄ cognitio q̄ cog
 noscat̄ aliqd̄ eē imēsuz: ē imēsa ex p̄te termini et
 representat̄ obm̄ cognitū imēsuz: abusive et nō p̄
 prie tribuēdo cognitioi moduz quēdaz representa
 tionis p̄ eo q̄ r̄e cognitā manifestā et apparētem
 faciat. ¶ Tertū p̄terea ē q̄ apparētia formalis sp̄s
 .i. vel forma representās obm̄ imēsuz: est imēsa
 in representādo. quod nō est aliud dictū q̄ r̄e imē
 sam representare. et in hoc vero sensu cōcedim⁹
 etiā cōclusionē sc̄o illatā q̄. i. oīs apparētia sim
 plex formalē vel obiectiā q̄ pōt̄ iferre iudiciū eui
 dēs d̄ imēsitate obiecti: ē imēsa apparētia quo ad
 sp̄m̄ in representādo modo p̄exposito. Cū aut̄ ex
 p̄missis arguēs ifer̄. p̄bat̄ esse p̄mā suā p̄na: di
 cim⁹ q̄ est falsum. nullo enim genere recte illa
 tionis etiā apud mediocriter doctos: conse
 quens est ad sup̄ra positas p̄missas: q̄ diuinā

essentia possit esse intellectui creato sua visio seu intellectio. nulla enim recta ratio inferri potest quod apparetur obiectiva et apparetur formalis qua intellectui beatorum divina essentia apparet in eis: enim representando vel ex parte termini in eis non tamen in essendo vel quod ad propria namque utriusque apparetur: ideo cognitio seu intellectio que beatus videt essentiam divinam sit idem realiter quod ipsa divina essentia. nam et si in eis in essendo et secundum propria namque non sit aliud preter deum: in representando tamen non in essendo et ex parte termini ad quem: multa possunt dici in eis. ois enim creatura dici potest in eis in representando ea ratione quod representat in eis. scilicet deum. et ois cognitio et dilectio qua deus cognoscitur et diligitur dici potest in eis a parte termini. scilicet obiecti quod est deus et maxime visio beatifica qua cognoscitur quod deus sit in eis. Illa autem que arguitur gratis et diffusis que oportuit adducit ad probationem sui antecedentem: non prosequimur quod nonnulla digna sint correctione. quoniam precipuus sue argumentationis defectus ex falsitate ac nullitate consequentie probatur. Ad argumenta contra eandem conclusionem secundo loco inducta Ad primum dicitur quod non militat contra nostram conclusionem. preedit enim ex hoc supposito quod divina essentia non est ratio videndi deum: sed species creata. hoc autem nos non supponimus imo negamus cum dicamus cum. **S. Doc.** in multis locis quod divina essentia per nullam speciem creatam ipsam representat: clare et absque enigmate videri potest. si autem arguens contra visum loquitur et proprietatem vocabuli vocet cognitionem beati que deus clare videtur. speciem creatam: adhuc arguens propositum suum non probat propter multa falsa que supponit et assumit. primum est quod si. a. id est visio beatifica esset in se intellectiva potentia per suum esse foret beata. huius certe conditionalis: et antecedens false proponitur tanquam suppositus a dicentibus visionem beatificam esse creatam: et consequentia est nulla. nam dato illo supposito: non inde sequitur quod dicta visio per suum esse foret beata. tamen quod talis visio vere et proprie dicitur beatitudo sed non beata sicut neque albedo dicitur alba. tamen etiam quod ipsa visio non habet ex natura sua et ratione sui esse quod sit beatifica sed ratione obiecti ad quod terminatur. unde patet quod due conclusiones ex dictis falsis immediate elicitur ab arguente: sunt etiam false cum sua probatione et veteriori processu. nam totum preedit ex dictis falsis suppositis preteritum ex secundo. **Responsio** autem ab arguente posita bona est intelligendo quod dicit sub eodem gradu. id est simul. **Item** valet eius prima improbatio. quoniam supponit falsum. scilicet quod cognitio visionis beatificae sit cognitio visionis in proprio genere. hoc autem falsum est. nam visio que res vident in verbo seu in divina essentia: non est visio rerum in proprio genere neque est

vespertina sed matutina secundum doctrinam Augustini quarto super genesim ad litteram. **Item** valet secunda improbatio. nam preedit ex falso supposito. scilicet quod visio beatifica dei proprie sit visio sui metipsum quod dei. hoc autem falsum est. imo ex visione dei sicut principalis obiecti causatur visio sui metipsum relucens in deo. **Item** tertia improbatio valet. nam antecedens est falsum et ratio nulla. falsum est enim quod. a. id est visio beatifica imutat intellectum quod imo est actio secunda ex imutatione intellectus. consequentia preterea non valet. non enim sequitur si. a. id est visio est ratio cognoscendi deum etiam imutat intellectum: quod deus sit omnimodum terminas visionem. quoniam visio beatifica non ex se. id est ex sua natura habet quod perficiat intellectum beatifice: sed ex obiecto. non solum quod illam terminat: sed quod est eius causa per sui presentiam et luminis gratie infusionem. unde totum huius argumentationis discursus preedit ex falsis et ab arguente constructis. **Ad. 2^m** dicitur ad questionem quare proponit quod. a. visio intrinsece perficit intellectivam potentiam formaliter sicut actus secundus qui est operatio. et ultra est ponenda perfectio que pervenit ipsi potentie ab obiecto beatifico tanquam ab actu primo. ita quod utriusque suo modo: intellectum perficit. sed ex hoc non habet propositum arguente ut ipse fingit. nam imutatio que est a vitali obiecto beatifico: non est imutatio secunda actus que est operatio quam arguens preterdit: sed est imutatio primi actus que est per modum forme licet non inherens. quam imutationem vitalis obiecti nos concedimus. unde patet quod locus arguente processus que facit si deus primum ex duobus que in questione proposuit: cessat et est cassus in quo tamen multa falsa et constructa assumit et supponit. **Ad. 3^m** dicitur quod auctoritates Augustini non militat contra nos. non prima: nam non adducit ad mentem Augustini. non enim est sensus illorum verborum quod secundum illam visionem que est vita eterna beatis: deus formaliter sit in se bonus: sed quod est bonus ipsum videntibus eo quod ipsa visio sit ad ipsorum gaudium et perfectum ad differentiam impiorum quorum visio que non est vita eterna: non est illis ad gaudium sed magis ad luctum. et quod ista fuerit mens Augustini. patet ex ipsa expositione verborum quam subiungit. cum enim dixisset secundum illam visionem deus bonus est sed quam visionem deus apparet mundis corde: subinfert. quoniam quod bonus deus israel rectis corde. quoniam autem iudicem videntibus mali: non eis videbitur bonus quod non ad eum gaudebit corde: sed tunc se plangent omnes tribus terre. hoc Augustinus. **Et infra.** vita iquit eterna est illa preterplatione que non ad penam videtur deus sed ad gaudium sempiternum. **Et infra.** huius forme visio non erit in bonis eis que male agunt. **Et infra.** unde ergo deus ipse est solus bonus: ad hoc quod nemo eum videt ad luctum et planctum: sed tantum ad salutem et leti

clam verā. Neq; scda auctoritas nob obstat. dicim⁹ enī q̄ visio illa d̄ q̄ loquit̄ Augustin⁹ ē creata et ē summū bonū et vltima q̄es nra. non sicut res sūma et vltimo dilecta: s̄ sicut sūma et pfectis sūma adeptio talis rei sūme et vltimo cōcupita. sūmūz enī bonū in quo ē sūma et vltima quies: ē et creatū et icreatū. put lati⁹ deductū fuit in tertio notabili. Ad auctoritatē hugonis dicim⁹ q̄ sapientia ibi nō accipit̄ p̄ actu scdo q̄ est opatio qua bti cognoscūt: s̄ p̄ deo q̄ est sapientia q̄ sicut actu pmo imutāte et p̄ficiēte intellectu p̄ modū obiecti beati cognoscūt. Ad argumēta tertio loco iducta Ad p̄mū negat̄ p̄na. et ad ei⁹ p̄bationem cōcedim⁹ secūdā partē disiunctiue. s. q̄ due cognitiones quaz vtraq; est p̄fectissima et intēssima s̄m suā spēm: se cōpatiūt̄ simul in intellectu aie xp̄i si nō sint vni⁹ rōnis. cognitio aut̄ rex in x̄bo et cognitio eaz in pp̄ria nā: nō sunt vni⁹ rōnis. vñ et vna vocat̄ ab Augul. 4° sup̄ genis̄ ad l̄faz cognitio matutina et altera cognitio vesptina. Sic r̄ndet. S. T. ad s̄le argumētū in hac dis. q. p̄ ma arti. p̄. sub. ar. 5. ad p̄m. Et p̄. p. q. 58°. ar. 7° ad. 2^m. Probationes aut̄ ab arguēte adducte i p̄trariū: nō valēt. nō p̄ma qm̄ nullū incōueniens reputam⁹ q̄ sicut se cōpatiūt̄ due cognitiones simul i intellectu: ita et tres et q̄tuor et plures si darent̄ diuersaz rōnūz p̄serti si essent ad iuicem ordinate. vñ et plures sensationes se simul cōpatiūt̄ in vno hoīe q̄ simul videt et audit et sapores percipit. simul etiā hō et videt et loq̄tur et abulat. Neq; valet scda. nā exp̄tētia illa x̄tatez hēt de cognitionib⁹ nō subordinatis v̄l ad idē relat̄ et in statu vie. Cū. S. T. 4°. sen. dis. 4. q. 2^a ar. p̄. sub. ar. 3°. arguit sic. 4° loco. qm̄ aia ē i actu vni⁹ potētie: remittit̄ act⁹ alteri⁹ potētie. s̄ aia. s. in p̄ria sūme erit intēta ad actū x̄tur̄ intellectiue qua deū cōtēplabit̄. ergo nō erit aliq̄ modo i actu sensitīue. ecce argumētuz. seq̄ r̄sio. Ad. 4^m dicēdū q̄ qm̄ vñū duoz est rō alteri⁹: occupatio anime circa vñū nō impedit nec remittit̄ occupationes ei⁹ circa aliud. sicut medic⁹ dum videt vrinā: nō min⁹ pōt considerare regulas artis de colorib⁹ vrinarū sed magis. et qz de⁹ apprehendēt̄ a sanctis vt rō omnū q̄ ab eis agēt̄ v̄l cognoscēt̄: ideo occupatio eoz̄ circa sensibilia sentiēda vel q̄cūq; alia cōtēplanda aut agēda: i nullo ipedit diuinā p̄tēplationē nec cōuerso. Cū dicenduz q̄ ideo vna potētia ipedit̄ in suo actu qm̄ alia vehemēt̄ operat̄: qz vna potētia de se nō sufficit ad tā imensaz opationē nisi ei subueniat̄ p̄ id qd̄ erat alijs potētijs vel mēbris influēdum a p̄ncipio vite. et qz in sanctis erūt omnes

potētie p̄fectissime: vna poterit̄ intēse opari ita q̄ ex hoc nullū ipedit̄ p̄stabit̄ actioni alteri⁹ potētie sicut et in xp̄o fuit. Et p̄ dicta patet respōsio ad tertiā p̄bationē ex auctoritate Augul. nā Augustin⁹ loquit̄ de potētijs aie in statu vie. Ad. 2^m d̄ q̄ ex auctoritate Augustini nō alijs p̄bat̄ q̄ q̄ de⁹ loq̄tur ad intellectuales creaturas p̄ suā subam. i. p̄ seip̄z nō p̄ internūciū angelū. s̄ ex hoc nō p̄bat̄ q̄ cognitio vel locutio q̄ loquit̄ vel cognoscit̄ creatura deū: sit ipse de⁹. et si ex p̄missis x̄bis Augul. inferri possit q̄ locutio q̄ de⁹ loquit̄ creature sit ipsa dei suba qz agere dei ē idē oīno qd̄ suū eē et esse qd̄ essentia: nulla tñ rōne inferri pōt q̄ cognitio q̄ creatura deum cognoscit̄ nec etiā auditio q̄ deū loquētē audit̄ sit dei suba. vnde auctoritas Augustini imprimēs est p̄posito arguētis. Ad. 3^m d̄ q̄ beati nō successiue s̄ simul et vno intuitu semp̄manēte: vidēt̄ x̄bz et oīa q̄ in verbo vidēt̄ put. S. T. dē dicit̄ p̄. p. q. 12^a. ar. 10. Et i hac. d. ar. 2°. sub. ar. 4°. et ideo nō habet̄ in eis locū q̄stio an eodē actu beat⁹ videat̄ verbū et res in verbo alia et alia vice. nam nō est nisi semel. dicim⁹ ergo q̄ neutra pars disiunctiue ē vera. qm̄ nec eodē actu beatus videt̄ verbū et res in verbo alia et alia vice nec diuersis actib⁹: sed simul et vno actu videt̄ illa. vñ diuisio arguētis ē insufficiēs. Ad. 4^m d̄ q̄ antecedēs ē falsuz. nā nō implicat̄ cōtradictionē creaturaz rōnalē vni⁹ verbo hypostatice: et nullo modo frui put̄ dictū fuit supra dis. 2^a. Ad. 5^m d̄ q̄ minor ē falsa q̄ ad p̄tē negatiuā. imo multo melius p̄ alias vias illud vitat̄ sicut patuit supra dis. 12^a. Ad. 6^m negat̄ minor. et ad ei⁹ p̄bationē negat̄ assūptū. et de hoc dictū fuit dis. p̄cedēte. Ad. 7^m d̄ q̄ in casu arguētis ideo beatitudo creata nō posset̄ faciare aiam bti qz nō ess̄z ipsi⁹ opatio et p̄ p̄is nec ipsi⁹ p̄fectio. nō enī haberet̄ aliquā bitudinē ad aiaz nisi p̄sentia litatis s̄m quā solā res cui aliq̄d est p̄sens nō est in se p̄fecta. licet enī albedo pariet̄ sit p̄sens colūne nigre: nō erit ipsi⁹ p̄fectio. nec si arbor d̄cora sit p̄sens hoī ceco: ip̄m coloris delectatione faciabit̄. nec bitudo icreata q̄ de⁹ ē faciaret̄ mētē rōnalē sola p̄sentia: nisi aliq̄ opatione vel aliq̄ mō vnionis s̄bicōiū geret̄. Ad. 8^m d̄ q̄ ex ip̄a argumētatione nō aliud recte p̄cludit̄ q̄ bitudo diuina vni⁹ supposita lit̄ aie xp̄i. s̄ nō q̄ sit i ea formalit̄ per quē modū bitudo facit̄ aiaz in qua est vere btāz. nō enī ex sola vnione hypostatice bitudinis icreate: aia diceret̄ aut̄ ess̄z btā. alias si x̄bz assūpsisset̄ nāz lapidis hypostatice: lapis ess̄z vere btūs cognitione et s̄nitione quod ē absurdū.

Ad. 9^m dicit q̄ minor ē falsa. et ad ei⁹ pbatio-
nem negat p̄na. et ad ei⁹ pbationē negat assump-
tum in eo q̄ dicit q̄ nos possumus falsificare id
q̄d x̄ps assentiit. nā licet absolute p̄siderādo z in
sensu diuiso id q̄d x̄ps affirmauit p̄t a nobis fal-
sificari: in sensu t̄n cōposito et p̄supposita aie x̄pi
cognitione et affirmatione q̄ nos peccabim⁹: il-
lud falsificare nō possum⁹. quēadmodum vt. S.
Tho. exēplificat. 2° 2°. q. p̄. ar. 3°. ad. 2^m. deuz
nō incarnari fm se cōsideratū: fuit possibile etiā
post tēpus abrahe. s̄ fm q̄ cadit sub p̄scentiā
diuina: habet quādā necessitatez infalibilitatis.
Et. p̄. p. q. 2. 3. ar. 6. ad. 2^m. licet sit possibile in-
q̄t euz q̄ ē p̄destinat⁹ mozi in peccato mortali s̄z
se cōsideratū: tamē hoc est incōpossibile posito il-
lum eē p̄destinatū. p̄sciētia aut aie x̄pi et affirma-
tio ei⁹ de aliq̄ f̄edo vel nō f̄edo: deriuat a p̄s-
ciētia et ordinatione dei cui⁹ aia x̄pi est instrumē-
tū cōiunctū sicut et veritas p̄phēcie in oib⁹ ve-
re p̄phēris. Ad. 10^m d̄ q̄ assumptū ē falsuz si
li p̄ eaz: designet opationē. nō solū. p̄pter causaz
ibi positā: sed magis qz noticiā icreatā eē nō p̄t
p̄fectio aie x̄pi formalis neqz opatio ab ipsa elici-
ta. put ex q̄rto notabili p̄t haberi ad q̄d nō con-
fert vnio aie x̄pi hypostatica ad icreatā noticiāz
vt predictū est. Ad. 11^m d̄ q̄ auctoritates cō-
mētatoris et hugonis nō sunt in hac parte reci-
piēde. Dicitū aut magistri sen. debet itelligi s̄ oī-
bus q̄ fm aliq̄d rēp⁹ eē h̄t in rez natura q̄ x̄bz
dicit scire sciētia visionis: nō de oibus q̄ scit scien-
tia simplic̄ itelligētie. Ad. 12^m d̄ q̄ solutio ibi
data bona ē. z ad ei⁹ iprobationē d̄ q̄ assumptū s̄
colorabili: h̄t veritatē si color vniat ei formalit̄
et p̄portionalit̄. et cōsimilit̄ assumptū s̄ sensiti-
uo veritatē h̄t: si sensatio sibi vniat sicut actio
ab illo elicitā alias vtrūqz assumptū est falsū. et pa-
ri modo dicim⁹ q̄ omne itellectū nō seip̄o sed
p̄ sibi additū: p̄ quācūqz itellectionē sibi vniat et
ab ipso sicut a p̄ncipio agēte elicitā: p̄t itellige-
re q̄d de icreatā dici nō p̄t. Ad aut arguēs ad-
ducit de albedine x̄pi: paz valet ad ei⁹ p̄positū.
qm̄ p̄ talē rōnem nō plus p̄t dici aia x̄pi itellige-
re itellectione icreatā: q̄ corp⁹ x̄pi aut ei⁹ ossa
et nerni. q̄d tamē fatue dicere s̄. cōmunicatio aut
idiomatū in x̄po fm vtrāqz naturā: itelligit fieri
supposito non naturis. nō enī dicim⁹ humanitas
est deitas aut ecōtra: sed homo est de⁹ loquēdo
de x̄po et ecōverso. neqz dicim⁹ corp⁹ hoinis x̄pi
vel aia creauit celos: s̄ homo x̄ps celos creauit.
vnde in p̄posito n̄o benedicim⁹ hō x̄ps itelli-
git noticiā icreatā: sed nō dicim⁹ q̄ aia x̄pi itel-
ligat aut cognoscat noticiā icreatā nisi sicut ob-

iecto et p̄ncipio actiuo aiam disponēte z eleuan-
te plumē glie. Ad. 13^m d̄ q̄ ex p̄missis non re-
cte aliud cōcludit q̄ q̄ p̄ diuinā essentiā tanq̄s p̄
intimū et p̄fectissimū representatiuū: aia x̄pi p̄t
intelligere et sicut p̄ formā obiectiā. et tamē ex
hoc inferri nō p̄t q̄ huiuscemodi cognitio sit p̄
diuinā essentiā formalit̄ sicut p̄ opationē. Aucto-
ritas aut̄ Augul. nō est ad p̄positū arguētis imo
magis ē ad n̄m. nā mens nō nouit se p̄ seip̄am
sicut p̄ noticiā vel itellectionē: sed p̄ modū for-
mē obiectiue seip̄am rēp̄sentātis. Ad. 14^m ne-
gat assumptū. et ad ei⁹ pbationē negat minor.
imo multo meli⁹ et verius saluat differētia cog-
nitionis matutine a vesptina et ecōtra p̄ ea que
S. Tho. ponit p̄ma. p. q. 5. ar. 7. Et de veri. q.
S. ar. 16. et. 17. Ad. 15^m d̄ q̄ p̄ma p̄positio
assumpra ē vera de lumine glie dei icreato. sed
loquēdo de isto lumine secūda p̄positio ē falsa.
neqz valet ei⁹ pbatio qz lumē non d̄ insufficiēs
p̄ eo q̄ nō supplet vicē rei alteri⁹ speciei qualis ē
cognitio licet improprie et quasi methaphorice
possit appellari lumē. sicut nō dicit de⁹ insufficiēs
creator: qz requirit creaturā q̄ terminet creatio-
nē. neqz d̄ grā sp̄s sc̄ti insufficiēs ad meritū ho-
minis: qz requirit ad hūc effectū et mētē hoinis
et ei⁹ volūtariā opationez. Ad. 16^m negat as-
sumptū. et ad auctoritates Augustini q̄s magi-
ster inducit p̄mo sen. dis. 17. respondet. S. T. ibi
in glo. li. q̄ cum d̄ fraterna dilectio ē deus: est p̄-
dicatio p̄ causam qz. s. de⁹ est causa n̄e fraterne
dilectionis. p̄ modū quo Dionis⁹ dicit q̄ esse di-
uinū ē eē omnū rez qz ab eo omne eē traducit̄
et exēplaf. Idē i sentētia respōdet. 2° 2°. q. 2. 3.
arti. 2. ad p̄mū. Ad. 17^m negat p̄na. et ad eius
pbationē negat assumptū. licet enī vn⁹ vidētū
deū p̄fecti⁹ videat ip̄m q̄s ali⁹: nō tamē ip̄fectus
vidēs videbit deū aliter q̄ sit. de oibus nāqz vi-
dētibus inq̄t Joānes. p̄. Joā. 3°. videbim⁹ eum
sicuti est. vt enī. S. Tho. dicit. 4. sen. dis. 4. q.
2. ar. 4. ad. 3^m. intētio fm quā aliq̄d d̄ magis z
min⁹ nō solū causat p̄ recessum a cōtrario: s̄ etiā
p̄ accessum ad terminū sicut patet in intēsiōne lu-
cis corporalis. et sic etiā lumē sp̄iale intēditur i
vno btōz magis q̄ in alio p̄ maiorē assimilatio-
nem ad deū: quāuis in nullo inueniat aliq̄d con-
trariū lumini. hec ille. Ad cōfirmationem d̄ q̄
exēplū nō est simile. qz differētia visionis duozū
vidētū albedinē: causat ex diuersitate specieruz
ipsaz rēp̄sentatiū magis et minus p̄fecte. et ideo
talis differētia attēdit q̄ ad ip̄am rē visam. sed
visio beatoz nō est p̄ diuersas species sed p̄ vnā
solā q̄ est diuina cēntia. et ideo differētia in mo-

de vidēdi; nō pōt accipi ex parte rei vise sed ex
 diuersa dispositione vidētiū. Et de hoc. S. T.
 loco prime allegato. Et. p. p. q. 12. ar. 6. ¶ Ad
 18^m dī q̄ si representare accipit s̄m vsum loquētiū
 distinctiua de q̄ arguēs q̄rit inepte ponit. nam
 fundat in quodā falso. s. q̄ cognitio b̄tifica sit re-
 presentatiua dei. si autē representatio improprie z
 abusive capiat. p̄ manifestatione: dicim⁹ q̄ rep-
 resentat deū et q̄^m ad absoluta et q̄^m ad relatiua.
 nā beatifica cognitiōe: beati deū trinū et vnuz
 cognoscūt. eo q̄ diuina essentia q̄ vere z p̄fecte ē
 representatiua dei vtrūq̄ representat. et cum ar-
 guēs inferit q̄ tūc eadē cognitio esset simul abso-
 luta et relatiua: negatur q̄^m ad essentiā cog-
 nitiōis: sed pōt cōcedi q̄^m ad cognitiōis ter-
 minū. vt dicat cognitio ~~infinita~~ nō s̄m se: sed q̄ ē
 de ~~deō infinito~~. ¶ Ad. 19^m dī q̄ si in maiori p̄po-
 sitione mediū accipit. p̄ specie representate q̄ dicit
 mediū quo vel p̄ cognito magis noto q̄ vocat
 mediū in q̄: veritate h̄t. si autē accipiat. p̄ medio
 visionis seu cognitiōis intellect⁹ creati: falsa est
 p̄positio. implicat enī cōtradictionē q̄ intellect⁹
 creatus videat deū sine visione et cognoscat si-
 ne cognitiōe. nā in eo q̄ ponit deū videre aut
 cognoscere: ponit videre p̄ mediū visionis et
 cognitiōis. in eo autē q̄ ponit deū videre sine
 media visione et cognitiōe: ponit nō videre p̄
 mediū visionis et cognitiōis q̄ implicat con-
 tradictionē. ¶ Ad. 20^m negat assumptū. implicat
 enī cōtradictionē q̄ visus videat sine visione q̄
 sit ei⁹ actio. et pari modo q̄ intellect⁹ intelligat
 sine intellectu q̄ sit ei⁹ opatio. nā visum vide-
 re et intellectu intelligere non est aliud dictū q̄
 visum actionē visionis in seelicere et intellectu
 itellectionis opationē in se p̄ducere. ¶ Ad. 21^m
 dicit q̄ rō quare de⁹ pōt sup̄lere in visione bea-
 tifica vice sp̄ei et nō visionis vice: lati⁹ assignata
 est in p̄mo notabili. ¶ Ad. 22^m dī q̄ peccat per
 fallaciā accidētis. sicut si diceret. cognosco veniē-
 tem. petr⁹ est veniēs. ergo cognosco petrū. causa
 autē quare nō sufficiat deū eē p̄sentē intellectui
 ad hoc q̄ sit ei⁹ cognitio: est q̄ p̄sentia cognitio-
 nis intellect⁹ est p̄sentia p̄fectionis intellectui in-
 herētis et ab eo p̄cedētis q̄ diuine essentie con-
 uenire nō pōt respectu itellect⁹ creati. put dictū
 est in p̄mo notabili. ¶ Ad. 23^m dī q̄ assumptus
 sicut iacet ē falsum. et ad ei⁹ p̄bationē negatur
 itez assumptū. qm̄ si solus de⁹ a beatis videt
 qui ē s̄ns z p̄ncipiū toti⁹ esset veritas: ita reple-
 ret naturale desiderii sciēdi q̄ nihil aliud q̄reret
 et b̄tūs esset. iuxta q̄ dī Joā. 14. dñe ostēde no-
 bis p̄rem et sufficit nob. vñ Augus. quito libro cō

sessionū ad deū loquēs ait. infelix hō q̄ scit omnia
 illa. s. creaturas: te autēz nescit. b̄tūs autē q̄ te scit
 etiā si illa nescit. q̄ vero te et illa nouit: nō p̄pter
 illa beatiōr ē s̄ p̄pter te solū b̄tūs est. Qd̄ etiam
 arguēs dicit q̄ act⁹ beatific⁹ alicui⁹ b̄tū nō magis
 requirit vnū cognoscibile aliud a deo q̄ alterū: fal-
 suz ē. vt enī. S. T. dicit d. ve. q. 8. ar. 4. ad. 12^m.
 quāuis nulla cognitio creature sit de suba b̄tū-
 dinis q̄si beatificas: tamē aliq̄ creature cognitio
 p̄tinet ad b̄titudinē q̄si necessaria ad aliquē actū
 beati. sicut ad b̄titudinē angeli p̄tinet vt cognos-
 cat oēs q̄ suo officio cōmittunt. et s̄līr ad sc̄tōz
 b̄titudinē p̄tinet vt cognoscāt oēs q̄ eoz benefi-
 cia ip̄ozat vel etiā creaturas alias de q̄bus lau-
 dare deū debēt. hecille. ex q̄bus patet q̄ nō eq̄li-
 ter p̄tinet ad b̄titudinē singuloz cognoscere res
 alias a deo: sed diuersimode z inequalit̄ s̄m eoz
 diuersos grad⁹ et diuersa officia. ¶ Ad argumē-
 ta Scoti cōtra secūda cōclusionē. Ad p̄mū nega-
 tur minor. licet enī cognitio xp̄i iuxta z acq̄sita nō
 differat sicut matutina et vesp̄tina: differunt tū
 specie p̄pter diuersitatē medioz q̄bus vtraq̄ p̄ce-
 dit. ex q̄ diuersitate cōsequit̄ q̄ etiā habeat diuer-
 sa obiecta formalia quāuis sint circa eadē mate-
 rialia. Et de hoc lati⁹ dictū est in quito notabili.
 Et p̄ hec patet responsio ad. 2^m. ¶ Ad. 3^m dī q̄
 q̄^m nō valet qm̄ beati in patria sunt in termino
 sue naturalis p̄fectionis vñ nō iam dicuntur via-
 tores. xp̄s autē p̄ tēpore quo dictū est de illo Lu-
 ce fecūdo q̄ p̄ficiēbat sciētia: erat viator. vñ z si-
 mul dī q̄ p̄ficiēbat etate. Quidā autē sancti do-
 ctoris seq̄ces nō habēt p̄ incōueniēti q̄ aliq̄ b̄tū
 p̄ficiāt in cognitiōe naturali vsq̄ ad diē iudicij.
 sed si loquūtur de p̄fectu cognitiōis itellectiue
 doctrine. S. T. aduersant. 4. sen. dif. 44. q. 2.
 arti. p̄. sub. arti. 3. ad. 3^m. et sub. arti. 4. ad. 4^m.
 ¶ Ad. 4^m q̄ est Durādī dī q̄ assumptū q̄ argu-
 ens reputat. p̄babile: ē falsum sicut efficacit̄ d̄du-
 ctū est in quito notabili. neq̄ est s̄le de visu na-
 turalit̄ hito z de hito p̄ miraculuz. qm̄ vt. S. T.
 r̄ndet ad s̄le argumētum. p̄. 2. q. 63. ar. 4. ad
 3^m. oculus naturalit̄ hitus et hitus vel restituit⁹
 p̄ miraculū sicut fuit in ceco nato Joā. 8. ordinā-
 tur ad actū eiusdē rōnis. s. ad nāliter videndū. et
 ideo vterq̄ oculus ē alteri eiusdē rōnis. s̄ sciētia
 aīe xp̄i naturalit̄ acq̄sita z diuinit⁹ infusa: ordinā-
 tur ad act⁹ cognoscendi diuersos formalit̄ et ad
 p̄clusiones formalit̄ diuersas. s. in q̄^m scibiles p̄-
 ut ex quito notabili patet. ideo similitudo nō te-
 net. ¶ Ad. 5^m respōdet ex dictis. S. T. 3. p. q. 12.
 ar. 3. ad. 2^m. q̄ q̄ ille q̄ a reb⁹ sensibilib⁹ sciētiaz
 accipit exp̄imet̄ alē imēdiate eā accipit ab intelle

relatiua
 p̄ s̄m relatiua

ctu diuino cui⁹ sapiētie res ipse sunt signa fm illō
 Eccle. p^o. de⁹ effudit sapiētiā sup omnia opa sua
 ideo digni⁹ ē p sensibiles creaturas sciētiā acqre-
 re q̄ p intellect⁹ humani doctrinā. ac p hoc non
 est incōueniēs q̄ xps accepit sciētiā a reb⁹ sensi-
 bilib⁹ sui intellect⁹ pspicacitate: sicut ess⁹ icōueni-
 ens illā accipe p disciplinā edoct⁹ ab hoīnib⁹: p-
 ferti qz xps cōstitut⁹ est a deo caput oīuz hoīm a
 q̄ oēs doctrinā veritatis recipent. iuxta qd̄ ipse di-
 cit Joā. 18. in hoc nat⁹ suz et ad hoc veni i mun-
 dū vt testimoniū phibeā veritati. ¶ Ad. 6^m dī
 q̄ respōsio ibi data sufficiens ē et est. S. Tho^o. 3°.
 p. q. 12. ar. p^o. ad. p^m. et. 2^m. ¶ Neqz valet et⁹ ipro-
 batio. nā assūptū ē falsuz de hūte x̄tutē itelligēdi
 hoī possibilē in sūmo et pfectissimo gradu et q̄^m
 ad lumē itellect⁹ agētis et q̄^m ad vi cognitiuam
 itellect⁹ possibilis sicut fuit itellectiua portio aie
 xpi. vñ arguēs decept⁹ ē iudicās de pspicacitate
 itellect⁹ xpi ad modū sui itellect⁹ et cōmunit⁹ ho-
 minū ceteroz. ¶ Ad argumētū ante oppositum
 rīdet. S. Tho^o. 3. p. q. 9. ar. p^o. ad p̄mū q̄ sciētiā xpi
 diuina et increata nō potuit aiām xpi sciētē face-
 re formalit⁹ sicut act⁹ ab ea elicit⁹: cū aīa xpi sit al-
 teri⁹ nature a diuina cui. p̄p̄a ē illa sciētiā. et ideo
 necessaria fuit aīe xpi sciētiā alia p̄ter diuinā.
 alias aīa xpi nihil cognouisset ac p hoc imperfe-
 ctioz esset ceteris animabus quod est absurdū.
 Et in hoc articulus terminatur.

Quantuz ad ar-

ticulū primū sit p̄ma cōclusio q̄
 aīa xpi nō scit in verbo oīa q̄ scit
 verbū. h̄ac cōclusionē tenet. S.
 Tho. in hac disti. q. p^o. ar. 2. sub
 articulis. p^o. et. 2. Et. 3. p. q. 10. ar. 2. Itē de ve-
 ri. q. 20. articulis. 4. et. 5. ¶ Secūda cōclusio ē
 q̄ aīa xpi cognoscit in verbo ifinita nō simplici-
 sed fm quid. h̄ac cōclusionē tenet. S. Tho. in hac
 dist. ar. 2. sub. ar. 2. ad. 2^m. Et. 3^a. p. vbi sup. arti.
 3°. Itē de veri. vbi supra ad primū.

Quantuz ad ar-

ticulū secūdū arguit cōtra cōclu-
 siones. Et qd̄ cōtra p̄mā argu-
 it Scot⁹ volēs pbare q̄ aīa xpi
 pōt videre in verbo oīa q̄ videt
 verbū. et p̄mo arguit cōtra rōnez et
 pbationem
 cōclusionis sic. qz si. a. cōueniat. b. et. c. ordinate
 ita q̄. b. sit tota rō respectu. c. si itellect⁹. b. nō cō-
 prehēdat. a. multo min⁹ itellect⁹. c. cōprehen-
 det. a. exēplū hui⁹ est d̄ subo diffinitōe et passio-
 ne. si itelligēs diffinitōnē nō cōprehēdit subm
 neqz itelligēs passioē cōprehēdet subm. vel p
 medio accipiat passio p̄oz et pro tertio passio re-
 motioz q̄ est in rōne p̄ozis passiois. patet ista p
 positio. sed respectu dei eē ifinitū intēsiue et esse
 in q̄ ifinita possibilis relucēt: se h̄nt tali ordine
 q̄ qz de⁹ est ifinit⁹ itēsiue: ifinita possibilis i eo
 relucēt. et ita pōt in ifinita possibilis et nō econ-
 tra. s̄ cognoscēs deū sub rōne ifinitatis intēsi-
 ue: nō p̄pter hoc cōprehēdit. ergo multo minus
 cognoscēs ifinita q̄ relucēt in eo siue ifinitos
 ei⁹ effect⁹. assūptū patet. qz itellect⁹ Angeli vi-
 dētis deū: videt eū sub rōne ifinitatis intēsiue
 qz aliter nō quietaret. nihil enī pōt q̄etare intel-
 lectū nisi sub rōne ifiniti formalit⁹: ita q̄ si nūqz
 ifinitū cōprehēderet s̄ t̄m cōmunicaret: nō plus
 quietaret potētiaz apprehēsiuā q̄ aliud obm fini-
 tū. accideret enī sibi ifinitas vt cōparat ad illam
 potētiaz. ¶ 2°. qz cognoscēs vnū effectū in ver-
 bo: nō cōprehēdit illū nec verbū vt est causa ali-
 cui⁹ eoz. et ita multo magis nec simplr cōprehē-
 dit. ¶ 3°. qz illd̄ exēplū de p̄n^o et cōclusionē: as-
 sumit falsum simplici. causa enī in q̄^m causa: nul-
 lā p̄fectionē accipit a causato qz est purioz eo na-
 turalit. ergo cognitio p̄ncipij vt ē causa cōclusio-
 nis: nullo modo p̄ficiat p cognitionez cōclusionis
 ab eo. Cōfirmat rō. accipiat enī aliq̄s p̄ncipium
 vt notum in aliq̄ gradu: et q̄ro si pōt aliq̄ cōclusio
 cognosci ita q̄ maneat in intellectu illa cognitio
 nō aucta aut nō. si sic h̄etur p̄posituz qz cognos-

Tercūcir-

ca quartā decimā di-
 stictionē q̄rit vtrum
 aīa xpi in verbo vi-
 deat oīa alia a x̄bo
 et arguit q̄ sic. qz ma-
 ius ē p̄prehēsiue cog-
 noscere verbū vt di-
 uinā essentia q̄ vide-
 re oīa alia a verbo. s̄ aīa xpi cōprehēdit verbū
 seu diuināz essentia. igit et oīa alia videt. maior
 nota ē et minor. pbat. qz f̄sidoz⁹ dicit q̄ trinitas
 sibi soli nota ē et homīnū assumpto. igit hō assūp-
 tus cōmunicat cū sc̄tā trinitate in illa noticiā sui
 q̄ est p̄p̄ia sc̄tē trinitatis. h̄mōi autē ē noticiā cō-
 prehēsiōis. igit aīa xpi cōprehēdit diuinā essen-
 tiā. ¶ In oppositū arguit q̄ quāto aliq̄s p̄fectius
 cognoscit aliq̄od p̄ncipij: t̄āto plura in illo p̄n-
 cipio cognoscit. sed de⁹ p̄fecti⁹ videt suā essentia
 q̄ aīa xpi. ergo plura cognoscit q̄ aīa xpi. nō er-
 go aīa xpi in verbo cognoscit oīa. ¶ In hac que-
 stione erunt quattuoz articuli vt supra.

cens cōclusionē ex p̄ncipio: nō p̄fecti⁹ cognouit p̄ncipiū. et sicut ē d̄ vna cōclusionē: ita de q̄cūq; inclusō in illo p̄ncipio. si nō: ergo illud p̄ncipiū in isto gradu nō est p̄ncipiū qz respectu nulli⁹ cōclusionis. Istud cōfirmat p̄ p̄m̄ p̄mo posteriorū vbi vult qz d̄ subo oportet t̄m̄ cognoscere quid ē. et rō ē qz in q̄dditate includit̄ v̄tualit̄ tota ratio sciētie. nec p̄p̄t̄ ip̄az d̄mōstrationē acq̄rit̄ aliq̄ modo cognitio qd̄ est de subo sed totalit̄ supponit̄ s̄ t̄m̄ acq̄rit̄ cognitio passionū inherentiūz sibi. et ita erit d̄ cōclusionē respectu p̄ncipij. qz cognitio p̄ncipij totalit̄ supponit̄ d̄mōstrationē qd̄ ē et in nullo p̄fectior acq̄rit̄ p̄ d̄mōstrationē. ¶ 4° arguit̄ cōtra d̄stinctionē quā ponit̄ cōclusio. qz intellect⁹ aīe xp̄i pōt̄ cognoscere in x̄bo aliq̄d possibile. ergo nō p̄cise ponit̄ termin⁹ in cognitione eoz q̄ de⁹ scit̄ sciētia visionis. assūptūz p̄bat̄. qz etiā verissimile est alias aīas v̄suras in x̄bo ip̄m̄ posse creare aliq̄d qd̄ nō creat et distictē et multo magis hec aīa pōt̄ videre aliq̄d possibile i verbo. et sicut v̄nū: ita d̄ omnib⁹. ergo ad v̄itādū infinitatē oportet aliū terminū p̄figere q̄ includēdo actualia et excludēdo possibilialia. ¶ 5° arguit̄. qz quicūq; intellect⁹ est receptiu⁹ noticiē cuiuscūq; obiecti et ad q̄d cūq; obm̄ hēt̄ desiderii naturale. et q̄d cūq; obm̄ cognosceret: in hoc p̄ficeretur naturalit̄. et sicut ē de noticiā: ita de visione in verbo qz illa est p̄fectissima noticia haberi possibile d̄ obiecto. q̄libet ergo intellect⁹ est receptiu⁹ cuiuscūq; visionis in verbo: et hoc diuisim loquēdo. ergo et cōiūctiz q̄libet intellect⁹ est receptiu⁹ visionū simul in verbo respectu omnium obiectoz. p̄bat̄ p̄sequētia. qz cuiuscūq; pōt̄ inesse qd̄libet. si enīz duo p̄nt̄ simul inesse qz nō opponunt̄ et infinita talia p̄nt̄ simul inesse qz nulla ē rō impossibilitatis. q̄d cūq; enī illoz pōt̄ p̄ se inesse et q̄d cūq; cū quocūq; pōt̄ simul eē qz nō opponunt̄ et q̄t cūq; p̄nt̄ simul inesse: qz ex pluralitate inherentiū nō sequit̄ nota impossibilitatis. et si sic: sequit̄ p̄posito. sed sic ē in p̄posito. sicut enī visio cuiuscūq; in verbo pōt̄ inesse aīe xp̄i: ita et visiones duoz obiectoz simul qz nō repugnat. aliter non posset videre se brām et aliq̄d aliud in verbo. et ita cū semp̄ videat se brāz: nūq; posset aliud videre in x̄bo. nec q̄cūq; multitudo ponit̄ nouam impossibilitatē. patet. qz nec negatiuā qz si oppositio esset: illa esset̄ alicui⁹ ad aliq̄d. nec illa infinitas est incōpossibilis intellectui creato. p̄bat̄. quia receptiuū nō est i se p̄fecti⁹ si sit in actu s̄m̄ suas potētias: q̄ si sit in potētia respectu actus. qd̄ apparet qz ip̄i act⁹ sunt extra rōnez receptiuū. et p̄z i exēplo d̄ mā et forma. igit̄ intellect⁹ nō cōcludit̄

esse p̄fectior si ē in actu s̄z oēs suas potētias passiuas: q̄ q̄n̄ est i potētia ad oēs istos act⁹. s̄ nunc intellect⁹ ē in potētia ad infinitas visiones. p̄z enīz qz ē in potētia ad quācūq; ex natura sua et simul in potētia ad oēs. ergo si esset in actu s̄m̄ oēs istos act⁹: nō sequit̄ maior infinitas q̄ modo. qz si dicas qz nō ē capax oīuz: hoc ē falsūz. qz simul ē in potētia ad oēs i actu cū nō sit oppositio nec requirat̄ in receptiuo vel in recipiēdo aliq̄d repugnans. ¶ 6° arguit̄. qz si aīa xp̄i nouit̄ oīa in p̄po genere: hoc ē p̄ p̄pas sp̄es et ita infinitas qz singularia sunt vel p̄nt̄ eē infinita. nō plus aut̄ repugnat̄ intellectui infinitas visionū q̄ sp̄erūz. qz et si v̄sioes sint aliq̄ modo p̄fectiores: nō t̄m̄ requirūt̄ aliā rōnem receptiuū. ex q̄b⁹ oib⁹ patet qz aīa xp̄i pōt̄ videre in x̄bo oīa q̄ verbū. ¶ 7° arguit̄ qz ita sit d̄ facto. p̄bat̄ p̄ illud Augus. l. 5. de trini. cap. l. 6 fortassis nō erūt̄ volubiles cogitatōes n̄re et c. qd̄ licet sit dubiū d̄ brīs: videt̄ t̄m̄ p̄babilis de illa aīa tanq̄ b̄t̄issima qz in ea nō erūt̄ tales cogitatōes. ergo q̄cūq; nouit̄ v̄tualit̄: pōt̄ nosse actualiter. Cōfirmat̄ p̄ illud Damasc. 6. 7. qz illa aīa habuit̄ p̄sciētiaz futuroz. hec aut̄ sciētia nō videt̄ eē v̄tualis. qz futura cōtigētia nō sunt nata cognosci vel in se vel in x̄bo nisi ituitiue. s̄m̄ act⁹ secundus ē p̄fectior actu p̄mo et ita esset̄ p̄fectior si cognosceret se oīa videre q̄ si v̄tualit̄ cognosceret. igit̄ oportet isti⁹ impossibilitatē ostēdere ad hoc qz ista p̄fectio neget̄ ab aīa xp̄i. cū igit̄ rōnes i oppositū sint solubiles: videt̄ p̄babilis qz hec opinio sit tenēda. Itē act⁹ gl̄ie non videt̄ interrupt⁹ et ita nō est q̄n̄q; circa v̄nū et q̄n̄q; circa aliud. hec ille. ¶ Cōtra eandē cōclusionē arguit̄ Durādus p̄bādo qz aīa xp̄i vidēdo diuinā essentiā cognoscat̄ in ip̄a oīa possibilialia q̄m̄ ad id qd̄ sunt: de nullo t̄m̄ cognouit̄ ex natura talis visionis an sit vel non. cui⁹ rō est ista. intellect⁹ creat⁹ clare vidēs diuinā essentiā: videt̄ in ip̄a oīa q̄ naturalit̄ et ex necessitate representant̄ alia vero nō. s̄ eēntia diuina naturalit̄ et ex necessitate representat̄ oēs res possibiliales quātū ad id qd̄ sunt: nō aut̄ q̄m̄ ad actualēz existētiāz. s̄ an sint vel nō. ergo oīs intellect⁹ creat⁹ tā xp̄i q̄ cuiuscūq; alteri⁹ b̄t̄i vidēdo deū: cognouit̄ in ip̄o d̄ oī re ente vel possibili qd̄ sit nō autēz an sit. maior p̄z. ex pte representationis vel representationis nō est impedimētū cū representet naturalit̄ et ex necessitate et determinate. nec ex pte cognoscentis cui sit representatio: qz ex q̄ pōt̄ in essentiā diuinā q̄ excedit̄ oīa alia etiam simul sumpta pōt̄ in oīa representata p̄ ip̄az. minor p̄bat̄. qz enīz representet̄ oēs res entes et possibiliales quātūz ad id qd̄ sunt: nō est dubiū qz alit̄ deus q̄ cognoscat̄

oia p essentia sua: no cognosceret oes res. q aut representet eas naturalit̄ et ex necessitate pbat. qz diuina essentia representat res creatas sic causa representat effectus. sed diuina essentia e causa fm potetia oium rez naturalit̄ et ex necessitate qm ad id qd sunt: licet no sit causa actualit̄ pdu- cens nisi libere. e eni i potestate diuine libertat̄ pducere qualibet re sed no est i libertate diuine nature posse pducere quacuqz rez. imo ex natu- rali pfectione diuine nature vel essentie e hre po- tetiaz oia pducedi. sicut aut causa fz actū respi- cit effectū q ad ei exntia: ita causa fm potetia ref- picit effectū qm ad id qd e. qz sicut ex pte cause e pductū et pduces: ita ex pte effectū e pducibile et pductū. quoz pmū respicit essentia absolute secūdu respicit eaz sub actuali ee. sicut ex pte esse pductiuū respicit potetiaz: pduces aut actionē. res ergo creabiles qm ad id qd sunt: naturaliter et necessario representat a diuina essentia vt e vir- tus pductiuā: h qm ad exntiaz actualē no qz hoc dependet ex libera volūtatē diuina. sic ergo pz mi- nor. sequit̄ ergo cōclusio pncipalis. s. q intellectū vidēs essentiaz: videt in ea oia alia qm ad id qd sunt. scit eni de qlibet ente possibili qd e vt qd e hō et qd e asin: no tū scit vtrū hō vel asin sit in rez natura ex natura tal visionis. hecille. ¶ Cō- tra eandē cōclusionē arguit qdā hibernicū cui argumētā recitat Adā et intēdit pbare q nullus intellectū creatū pōt cogitare aliqd in vbo preter ipm vbus. i. pter deū. et arguit pmo sic. qz nulla res videt̄ ex hoc solo q ei imago vel ydea vide- tur. sed pactū visionis verbi q ad creaturā: sola ei imago vel ydea videt̄. igit̄ et e. minor pz. qz no pōt itelligi aliq creatura videri in verbo per actū visionis vbi nisi qz eodē actu q videt̄ ydea videt̄ ydeatū. hō e falsum. qz visa imagine ce- saris: no ppter hoc videt̄ cesar nisi assit ei cog- nitio. nec ppter hoc q aliqd speculū videt̄ etiaz si speculū esset naturalis imago faciei: videt̄ fa- cies h solū ei imago. imo si ppter hoc q imago videt̄ videt̄ id cui e imago: oia somnia essent vera cū ibi videant̄ imagines rez. pns est ipossi- bile. igit̄. ¶ C2°. si pactū visionis verbi pōt videri creatura: ergo distictē. et tūc p eundē actū in- telligēdi possz negari veraciter deū ee creaturā. et p illū distingueret creaturā a deo et esset ppo- sitio vera vbi negaret̄ idē de seipso. imo eadē cō- positio intellectū esset simul necessaria et impos- sibilis. qd no solū destruit p̄ham sed edā natum exonic p dnm Robertū de kmesich archiep̄m cā- tuariēsez de cōsensu oimz regētū et no regētū. ¶ C3°. quia tūc pari modo posset vnico actu amo-

ris amari de beatificē et creatura. pna patet. qz omnis noticia pōt hre actum amoris sibi ppozi- tionatū. sed pns est impossibile. pmo quia tūc ta- lis sic videns: posset fieri amicū alterius nouiter sine mutatione sue volūtat̄is qd Augul. 5. d tri. in fine reputat valde ipossibile. et patet pna. qz p illū actū amoris quo deū amat petrus: pōt no- uiter vt ponit̄ amare creaturā et ita fieri ei amicus. et planū est q iste actū amoris manet oīno in eodē gradu et ita no mutatus. et ita nec subin- ei mutaf̄ pillū: nisi dicat̄ q volūtas tūc mutaf̄ in cōparatione ad aliud qz se hēt nouiter in res- pectu ad illud ad qd no se habuit p̄us. sed fz hoc sequit̄ q de mutaret̄ qn approbat factūz alicui de nono vel qn dat nouū pceptū alicui. tūc enim nouiter se hēt in respectu ad illud. pns est ipossi- bile et absurdū: cū hoc etiā q negat̄ ab Augusti- no vbi supra. vbi dicit q nullus pōt fieri nouiter amicus alicui sine mutatione sue volūtat̄is. itez sequit̄ q talis postq̄ amauit aliqd: pōt illud no amasse. sicut pōt postq̄ puidit̄ aliquid: illud no puidisse qz idē est iudiciū de visione et amore vt ponit̄. et si p hoc q illud amauit meruisset: sequi- tur q post meritū posset no meruisse et post de- meritū no demeruisse. etiā no fuisse punitus vel iniuste punit. imo post occasionē hois ex tali p- ciētia vel volūtatē cōformi: posset illū no occidit̄ se q sunt ipossibilia. ¶ C4°. qz si vnico actu vidē- di videt̄ deus et creatura: videt̄ impossibile de- fendere qui p̄teritū possit no fuisse. qz ex p̄uisione alicui tristabilis: sequit̄ naturalit̄ dolor sicut no- tum e p se. et ex p̄uisione sue p̄uationis: sequit̄ na- turalit̄ delectatio. si igit̄ de no impedit actionē naturalē sicut post p̄uisionē tristabilis possibile e q no fuerit tristabile p̄cognitū: ita e possibile q dolor ille no fuerit vel saltē q iste no doluerit. et ita de delectatione similis sicut e possibile q iste puidit̄ p̄uationē huius tristabilis: ita e possibile q gauderet de hoc. et ita posset p̄edere de futu- ro q iste doluit et q gaudius est qd est possibile postq̄ sic fecit. ¶ C5°. arguit et dicit se vti gladio appollonij. qz de no posset actu videre creaturā p actum quo videt̄ se: nisi ipse esset sibi spēs et actū respectu vtriusqz. aut eni respectu sui haberet vi- cem speciei et actus et respectu creature vicē spe- ciei non tamē actū sed habitu tantū cognosceret creaturā sicut si esset vice speciei et non haberet vicē actū respectu sui: no cognosceret se actu sed tm̄ habitu. hoc inqt̄ nullus sana mēte pōt nega- re. ergo pari ratione creatura no potest videre actu p verbum dei creaturā: nisi verbum diuinū esset sibi loco speciei et loco actus. et quia hoc e

impossibile sequitur quod mediante verbo pactum videndi verbum non videtur creatura. Confirmatur. quod aut oportet dicere quod actus quo videtur verbum immediate oportet creaturas quod non ponitur ab alio quo quod tunc iste actus esset pure equivoce nec esset verbum alicui omnino: vel oportet dicere quod actus mediante verbo oportet creaturas: et tunc oportet cum cognoscens assimilatur cognito quod cum non possit habere verbum nisi tanquam obiectum vel spiritum aut ydeas vel tanquam actum videndi creaturam: quod non cognouit creaturam in actu mediante verbo. Confirmatur. quod oportet necessario principium cognoscendi immediate tunc sit actus aliquid in cognoscere. cum igitur verbum non possit creaturam esse actus cognoscendi: sequitur quod impossibile est quod verbum diuinum sit creaturam immediate principium cognoscendi vel intelligendi creaturam. hec ille hibernicus. ¶ Contra eandem conclusionem arguit Aureolus magister probando quod nec anima christi nec alius intellectus videndo verbum: videt creaturas sic quod ponat eas in prospectu suo. primo sic. quod non magis est lapidus intellectus creatus quam increatus. si intellectus increatus sic videt creaturas videndo essentiam: quod non ponit in prospectu suo per modum obiecti ipsas res si tamen essentiam suam quam cognoscendo cognoscit alias res. igitur et maior est nota. minor probatur. quod aliter sequitur quod continuu ponere ex indiuisibilibus. si enim deus videt continuu ponendo partes eius in prospectu mentis sue: aut nullam ponit in prospectu suo: et sic imperfecte et potentialiter cognouit continuu vel habeo intentum quod non ponit in prospectu suo continuu. aut aliquid ponit actualiter in prospectu et alias solum actualiter: et tunc imperfecte et potentialiter cognouit illas partes quas non ponit in prospectu suo. aut ponit omnes partes in prospectu suo: et tunc si quilibet illarum est diuisibilis: iteque potest diuidi. ergo non omnes actus sunt in prospectu. vel quilibet est indiuisibilis et habet intentum. id est quod continuu est compositum ex indiuisibilibus quod est contra demonstrationes Aristotelis. ¶ 2. sic. cognitio rerum in verbo non est cognitio earum in proprio genere. imo iste due noticie distinguuntur quod prima dicitur matutina et secunda vespertina. sed si res ponentur in prospectu cognoscentis quam cognoscunt in verbo: tunc talis noticia esset noticia rei in proprio genere. quod res cognosceretur per proprium genus et differentiam et finem propriam definitionem et hoc est cognoscere rem in proprio genere. forte dicitur quod distinctio predictarum cognitionum non est penes cognitum. scilicet obiectum sed penes medium cognoscendi quod cognitio rei in verbo est per verbum sed cognitio rei in proprio genere est per propriam spiritum. sed hoc non valet imo est contra beatum Augustinum qui ponit has duas cognitiones et non ponit differentiam inter illas pe-

nes medium sed penes obiectum cognitum in esse cognito. tum quod res posset cognosci per spiritum sine hoc quod cognosceretur in proprio genere. ergo cognoscere per spiritum: non est cognoscere in proprio genere. tunc quod si per cognitionem rei in verbo poneretur res in prospectu mentis: tunc cognitio matutina esset vespertina. patet quod Augustinus distinguit illas noticias quod cognitio matutina est cognitio in dei essentia in qua pertinet eminenter omne ens: sed cognitio vespertina est cognoscere rem in proprio genere eo quod res cognoscitur finem suum esse diminutum. tum quod ex quo in verbo cognoscitur res finem suum proprium genus et propriam differentiam et species et definitionem: tunc superfluit cognitio vespertina. nec oportet et sibi ponere cognitionem rei in proprio genere. Et si dicas quod prima est clariores secunda: hoc non valet. quod licet vnde actus sit clariores alio: tamen res cognita esset equalis et eque clara finem tunc per utraque res cognoscantur sed id est esse. ¶ 3. sic. quod si sic: tunc videtur verbum possit loqui de omnibus rebus quas videt in verbo et possit illuminare alios. possit etiam reducere seipsum ad noticiam actuali rei in proprio genere. sicut habens spiritum rei: posset se ipsum reducere ad actuali noticiam rei. hec sunt falsa et inconuenientia. igitur. ¶ 4. quod si sic: aut talis intellectus videt creaturas eodem actu quod videt verbum: aut alio. non eodem quod impossibile est ponere tale actum qui poneretur visio omnium creaturarum. quod si per illud actum nunc non videtur creatura et postea videtur: oportet quod ille actus intendatur vel quod mutetur. quod impossibile est transire de contradictorio in contradictorium sine aliqua mutatione. non enim transit de nouo super aliquod obiectum super quod non transibat prius: nisi facta mutatione in actu. et sic actus verificans contradictoria est mutabilis quod est falsum. Si dicas quod est facta mutatio extensioe quia ad plura se extendit quam ante: hoc non valet quod hoc non potest fieri nisi si aut aliqua mutatio in ipso actu. nec potest dici quod talis intellectus videat res in verbo alio actu. quod vel ille actus immediate transit super res sine hoc quod transiret primo super verbum: et tunc attingit rem in proprio genere et non est visio rei in verbo. vel transit in res mediante verbo: et tunc erunt duo actus beatificati respectu ipsius verbi quod est impossibile. ¶ 5. quod si videtur verbum ponit aliquid aliud in prospectu suo: sequitur quod ponat omnia. quod qua ratione ponit vnum: ponit omnia quod verbum necessitate nature est similitudo omnium rerum: siue hoc sit per ydeas quantum ad quidditates rerum siue per nutum voluntatis quantum ad existencias quidditatum in effectu qui nutus est idem quod voluntas et diuina essentia. et ideo equaliter patet nutus diuine voluntatis videnti verbum: sicut di-

uina essentia, modo consequens est falsum quia tunc poneret infinita in actu in prospectu suo: et sic infinitum esset in actu et per consequens posset esse in re. Dicitur forte quod diuina essentia est speculum voluntarium non naturale in quantum reuelat aliqua sic placet sue voluntati, sed hoc non valet, quia licet diuina essentia sit speculum voluntarium offerendo se intellectui: non tamen in ordine ad res quas representat postquam oblata est intellectui creato quia naturaliter representat, sicut ignis voluntarie approximatur: stupe tamen approximatur voluntarie: agit naturaliter et comburit, et hoc patet, quia essentia oblata intellectui creato: est sufficiens representatiuum rerum, nec oportet quod deus sibi faciat aliquid per voluntatem suam, nec differentiam rationis que est inter intellectum et voluntatem vel aliquid alia: impedit talem representationem, quia ratio non est ratio videndi vel non videndi res in verbo. ¶ 6. arguit contra modum prebadi conclusionem quam S. T. ponit in scripto, scilicet quod illa que non sunt nec erunt nec fuerunt tamen possunt esse: deus non cognoscit per ideas sed cognoscendo suam potentiam, hoc inquit argues patet valet, quia omnis cognitio fit per assimilationem aliquam, et ideo oportet quod omnia cognoscantur per aliquam similitudinem: nec illa potentia sufficit. ¶ 2. quia tunc esset mutabilis, quia primo cognoscit per potentiam suam: postea si ponatur in esse cognoscet alio modo, scilicet per ideas proprias. ¶ 3. quia tunc si deus cognoscit possibiliter fieri per potentiam suam et non per ideam vel similitudinem: tunc cognoscit illa arguitur etiam imperfecte. ¶ Contra secundam conclusionem arguit Adā in 3. sen. prebado quod nec anima christi nec aliqua creatura intellectualis potest distincte cognoscere simul infinita ita quod distincte quodlibet eorum, quia aut eodem actu cognoscit infinita et quodlibet distincte: et tunc sequitur quod ille actus esset infinite perfectionis in genere cognitionis vel infinitis actibus specificis distinctis equipollent, quia fit sermo de distinctis cognitionibus infinitorum specificis distinctorum, sed hoc est impossibile, et eodem modo nec quodlibet infinitorum eiusdem speciei potest distincte cognosci ab illa anima, quia nec eodem actu infinite perfectionis nec diuersis actibus quia tunc essent infiniti actus, igitur nullo modo potest cognoscere distincte infinita. ¶ 2. si anima posset cognoscere infinita: ergo infinita quorum quodlibet esset alicuius signate perfectionis secundum quantitatem vel maiorem et hec totaliter distincta ad inuicem: vel infinita proportionalia ad minus eundo semper in minus ut pote infinitas partes proportionales alicuius magnitudinis date secundum extensionem vel alicuius qualitatis secundum latitudinem vel partes graduales, primum dari non potest, tum quia non plura potest creatura simul distincte cognoscere in verbo: quod

deus possit facere, sed deus non potest facere talia infinita in actu simul, igitur et cetera, minor probatur, quia repugnancia est quod huiusmodi infinita sint simul in entibus secundum philosophiam et theologiam non discordat, tum secundo, quia volens infinitos homines sic distincte cognoscere si essent: ex odio dei odire: infinite peccaret et infinite posset mereri simili ratione, et si hoc: igitur primum eius esset infinite delectabile: igitur delectabiliter infinite, et multa alia inconuenientia sequerentur. Si dicatur quod non sequitur infinitum meritum quia deus acceptat ut sibi placet: contra, precepto alicui dato quod diligat aliquem infinitorum angelorum distincte cognoscitur sicut est possibile: tantum meretur ex dilectione vnius sicut alterius: vel sequitur saltem quod esset infinite laudabilis et virtuosus, et iterum est contra philosophiam quia primo posteriorum et primo philosophorum arguit philosophum quod si principia sunt infinita: igitur ignota, nec secundum potest dari quia si cognoscere infinita equalia distincte quodlibet arguit infinitam perfectionem vnius cognitionis vel infinitate cognitionum: multo fortius igitur eundo ad minus, visus enim tanto acutior est et fortior: quanto minus visibile distincte percipit secundum philosophum primo celi et mundi, item in de sensu et sensato tenet philosophus in illo capitulo penultimo, hic autem obijciat aliquis: quod quedam passiones et magnitudines latent sensum et intellectum ita quod non potest distincte percipi in actu licet confuse in suo toto immutet sensum et intellectum et per consequens confuse cognoscunt in toto, nam intellectus ut dicit ibidem non intelligit que sunt exterius, scilicet sensibilia nisi cum sensu, et exemplificat quod non omnis magnitudo vel passio distincte percipitur, quia deum millenarium millij latet visum quamuis visus superueniat, et qui in die sonus lateret: quamuis sonus exterius audire omnino causatus, igitur secundum veritatem et secundum philosophum distincte percipere meliora: arguit maiorem et perfectionem acutius visus, et per prius omnia talia posse percipi: arguit infinitatem distinctiue cognitionis, sicut maiorum et equalium secundum equalia infinita quodlibet distincte cognita arguit infinitam perfectionem cognitionis distinctiue si daretur, ergo multo fortius discretiua cognitio partium proportionalium infinitorum, ergo nec anima christi nec aliqua creatura potest distincte cognoscere infinita, hec ille.

Quantum ad ar-

ticulum tertium primo notandum est quod eo modo aliquid videtur in diuina essentia: secundum quod sunt in ipsa, omnia autem alia a deo: sunt in diuina essentia sicut effectus in causa non inuocata, quia omnia rerum perfectiones et entitates: eminentiori modo

sunt in deo q̄ in reb⁹ ipsīs. effect⁹ autē nō sunt in causa actu s̄ virtute. hoc ē dictu q̄ virt⁹ z potentia cause se extēdit ad pducēdum ipsos effect⁹ qui postq̄ actu z distincte pducti sunt: extra causas sunt in rez natura. et qz virt⁹ actiua dei vna est z simplicissima: cōsequēs ē q̄ oēs res create in deo seu in diuina essentia vnū sunt sicut z essentia diuina in q̄ nō aliud sunt q̄ ipsa. res igit̄ nō illo modo sunt in deo ppe loquēdo: q̄ spēs sunt et relucēt in speculo put aliq̄ fallunt. nā in speculo spēs seu imagines actu sunt z distictē et ideo q̄ videt speculū: simul z vna visione videt distictē imagines q̄t̄t in eo resultāt. q̄ vero diuinā essentiā videt: nō eo ip̄o distictē videt effectus virtute in ea existētes. nō enī necessario vident̄ in aliq̄: ea que in ip̄o actu nō sunt. nec vident̄ distictē res in eo in q̄ idistictē z vnū sunt. **Uñ. S. T.** de veri. q. 12. arti. 6. in. c. dicit nūq̄ inueniri dictū a sc̄tis q̄ de⁹ sit rez speculū: sed magis q̄ res create sint speculū dei. vt. p̄. **Lozin. 13.** videm⁹ nūc p speculū et ē. **3. d. ip̄z tenē. 2. sen. dis. 11. q. 2. ar. 4.** **Qd̄** autē a magistris d̄r pphetas in speculo eternitatis videre: nō sic est intelligēdū put. **S. Doc.** ibi dicit q̄ si de⁹ ipse etern⁹ sit speculū rez in quo pphete videāt q̄ futura sunt: sed qz aliqd̄ creatur intuent̄ vel corpali vel imaginaria aut intellectuāli visione in q̄ ipse de⁹ vel ipsa dei eternitas representat̄. **¶** **Hecq̄ obstat q̄ fili⁹ sub nomine sapientie d̄r speculū sine macula Sap̄ie. 7. nā vt ibi notat. S. T.** fili⁹ d̄r in ea auctoritate speculū nō reruz creatur sed patris: in q̄m a patre in filio spēs diuinitatis recipit̄. aliquādo t̄m doctores dicunt deū esse speculū rez voluntariū capiēdo large z improp̄e nomē speculi. p̄ oī eo in q̄ rez spēs splēdēt et relucēt: quāuis nō ab ipsis reb⁹ resultātes quod p̄inet ad p̄p̄riā speculi rōnez: sed ante ipsas res p̄existētes q̄ magis p̄tinet ad rōnem exēplar̄is. **¶** **Ex p̄missis inferim⁹ q̄ licet effectus p̄ causas et cōclusiones p̄ principia demōstrationis cognoscant̄ et effect⁹ et cōclusiones in suis causis et p̄ncipijs virtute cōtineant̄: nō necessario sequit̄ q̄ causas vel p̄ncipia cognoscens q̄m ad eorū q̄dditatē: cognoscat eorū effectus et cōclusiones. p̄bat̄ hoc. qm̄ ex cognitione alicuius rei p̄ se loquēdo: nō h̄nt cognosci nisi ea q̄ actu in re ip̄a cōtinent̄: nō illa q̄ virtualit̄ v̄l in potētia in ip̄a existūt. et hui⁹ rō est qz vt p̄hs docet. 9. metha. vnū quodq̄ itātū cognoscibile ē in q̄m actu existit. vñ cū effect⁹ in causa agēte et cōclusiones in p̄ncipijs demōstrationis actu nō sint: cōsequēs est q̄ ex ipsa illorum cognitione quidditatiua p̄cise non vniuersaliter et necessario effectū vel**

conclusionū cognitio propria z distincta habeatur. sed quia virtualiter in ipsis p̄tinentur: tanto plures effectus et cōclusiones in causis z p̄ncipijs cognosci possunt: quāto p̄cipaci⁹ virt⁹ p̄ncipiorum et causarū ab intellectu cognoscit̄. non enī equaliter et vno modo oēs effectus in virtute cause cōtinent̄: sed q̄dam in p̄mtu se offerūt intellectui cognita causa: q̄dam vero magis latēt. **¶** **Sed aduertēdum est. put. S. Tho.** notat de veri. q. 2. o. ar. 5. ad. 3. q̄ virtus cause vel p̄ncipij dupliciter considerari p̄t. vno modo q̄m ad ipsam substātiā virtutis s̄m se. et qz ista ei⁹ cognitio nō accipit̄ in habitudine ad effect⁹ vel obiecta circa q̄ est: ideo ex tali virtutis cognitione nō accipit̄ p̄ se loquēdo cognitio effectū vel eorū ad q̄ virtus ex natura sua ordinat̄. nō enim oportet q̄ qui p̄ncipij q̄dditatē cognoscit: omnes ipsius habitudines ad extra cognoscat. alio modo virtus cognoscit̄ s̄m habitudinez ad illa ad q̄ se extēdit ex quib⁹ quātitas virtutis cōsideratur. et hanc cognitionē cōsequit̄ p̄ se loquēdo effectū et cōclusionū et p̄ncipiatorū cognitio. ita q̄ quāto huiuscemodi virtutis cognitio p̄fectior et magis intima fuerit in causis vel p̄ncipijs: tāto plures effectus ac cōclusiones et clarius ac certiori modo in ipsa cognoscentur.

¶ Secundo Notandū ē q̄ visio rerū in x̄bo ē sicut visio effectū in causa. put in p̄mo notabil̄ deductū fuit. visio autē effectus in causa: nō est p̄pe loquēdo visio effect⁹ p̄ causam vel ex causa quāuis aliq̄m vnū p̄ alio ponat̄. nā visio effect⁹ p̄ causas vel ex causa: ē visio disticta a visione cause quāuis sit ab illa depēdēs. visio autē seu cognitio effect⁹ in causa: nō est alia a visione cause s̄ est eadē re numero q̄ p̄mo z p̄ncipalit̄ ē visio causez ex cōsequēti s̄m modū n̄m itelligēdi ē visio effectus. **vñ. S. T. p̄. p. q. 14. ar. 7. in. c. dicit q̄ qm̄ est discursus p̄cedētis de noto ad ignotū: secūdū non cognoscit̄ i p̄mo s̄ ex p̄mo. et in r̄sione ad. 2. m. de⁹ in q̄t̄ nō cognoscit̄ effectū p̄ causam: s̄ cognoscit̄ effectū in causa. ac p̄ hoc ei⁹ cognitio ē sine discursu. visio autē effect⁹ in causa: ē visio cause q̄m ad sui essentiā et virtutē simul et effectus vni⁹ vel pluriū. visio ergo seu cognitio effect⁹ i causa: nō est p̄pe et realit̄ depēdēs a visione cause qz idēz nō depēdet realit̄ a seip̄so sicut non est causa sui ipsi⁹. et qz causa q̄m ad id q̄ est i se. i. q̄m ad ei⁹ essentiam non dependet ab effectū: potest causa cognosci s̄m essentiam suam non cognit̄is effectibus. quando ergo effectus videtur in causa**

cum sit vtriusq; eadem visio numero vt premis-
sum est: visio cause dicitur augeri. quia nō solum
est ipsius cause quātū ad id quod ē in se: sed etiā
fm q; virtus eius se extēdit ad productionē ef-
fectus. idem enim est dictu effectum in sua causa
cognosci: et causam cognosci fm q; i ea est xrus
producendi talē effectū. ex quo sequitur q; capa-
cior et pfectior sit cognitio cause quādo in ea ef-
fectus cognoscunt: q; si causa q; ad sui substan-
tiaz p̄cise cognoscatur. Unde. S. Tho. p̄. p. q. 12.
ar. S. ad. 3^m. dicendū inqt q; licet mai⁹ sit videre
deū q; omnia alia: tū maius est videre sic deū q;
omnia in eo cognoscatur: q; videre sic ip̄z q; non
om̄ia sed pauciora vel plura cognoscant in eo.
iā enim ostēsum ē q; multitudo cognitoꝝ in deo
cōsequit modū vidēdi ip̄m vel magis pfectū vel
minus pfectū. hec ille. ¶ Ex q̄bus inferim⁹ cōtra
opinione quorūdā nullū esse incōueniēs q; deū
cognoscēs sub ratione infinitatis intēsiue tūmo-
do. i. fm q; in se ip̄so est infinit⁹: non cōprehen-
dat deū: et q; ipsum cōprehēderet si infinita q; re-
lucēt in deo siue infinitos eius effectus in dei es-
sentia cognosceret. q; vt deductū est: pfectius et
copiosius cognoscitur de⁹ fm q; infiniti effectus
a deo pducibiles in ip̄o cognoscunt: q; si solum-
modo infinitas ei⁹ intēsiua cognosceret. nā cog-
nitio infinitoz effectū deo possibilū: nō potest
in deo seu in diuina essentia haberi nisi simul et
eodem actu infinitas diuine essentie intēsiua mo-
do exposito cognoscatur: cum huiuscemodi effe-
ctus videri non possint in diuina essentia nisi vi-
sione qua per seipsam et directe diuina essentia
videtur. ita q; cognitio infinitoz effectuum deo
possibilū in diuina essentia: includit in se cog-
nitionē infinitatis dei intēsiue et nō ecōtra p se lo-
quendo de cognitione creature. ¶ Et ex his pa-
tet responsio ad instātiā quorūdā sic arguē-
tius. ille q; scit maius: potest scire quod est min⁹.
minus autē est q; quid potest de⁹ facere cum sit
aliquid creatum q; deus ipse creator. quoniam
vt. S. Tho. respondet in pposito de anima xp̄i
de veri. q. 2. o. ar. 5. ad p̄mū. quicqd deus potest
facere: facilius possz ab anima xp̄i cognosci si ani-
me xp̄i per se offerretur sicut per se illi represen-
tatur ipse deus. nunc autē loquendo de visione
rerum in verbo: ea que deus potest facere vel q;
fecit non offeruntur anime xp̄i in seipsis sed i ver-
bo. et ideo ratio non sequitur.

Tertio Notandum est ppter argu-
menta Durādī q; visio bea-
tifica diuine essentie et rerum in diuina essentia
excedit naturalem potentiam cuiuslibet creatu-

re fm illud apli p̄ma Corin. 2°. oculus nō vidit
nec auris audiuit nec in cor hois ascendit. s. na-
turali cognitione q; preparauit de⁹ his q; diligūt
illum. nobis autē reuelauit de⁹ p sp̄m sc̄m per
quē charitas diffusa est in cordibus nr̄is I Ro. 5.
cui p̄mū eterne glorie debet fm illud Ioa. 14.
si quis diligit me diliget a p̄re meo et ego diligā
euz et manifestabo ei meip̄m. in q; manifestatio-
ne pfectio beatitudinis q; est vita eterna consistit
iuxta verbum dñi Ioa. 17. hec est vita eterna vt
cognoscāt tesolū verum deū et quē misisti iesum
xp̄m. gradus igit visiois beatifice nō fm natu-
re cōdicionem: s; fm ordinē gratie et charitatis
attēdi debēt in beatis. ppter quod apostol⁹ di-
cebat I Ro. 6. gratia dei vita eterna. q; vt ibi glo-
sa Augustini dicit de⁹ ad vitā eternā p sua mise-
ratione nos pducit: nō meritis. s. vel nature vel
liberi arbitrij. vnde et supnaturali lumine gra-
tie indiget intellect⁹ beat⁹ ad intuēdā clare diui-
nam essentia. qd z appellat lumē glorie q; ad pci-
piēdam gl̄iam disponit et eleuat itellectuz. sicut
eni intellectus possibilis p lumen naturale intel-
lectus agēns sit cognoscitiu⁹ naturalū cognosci-
bilium: ita p lumen glorie intellectui beatorum
supadditū sit visio⁹ diuine essentie. hoc autē lu-
men put. S. Tho. notat. p̄. p. q. 12. ar. 5. in cor.
est supnaturalis x̄t⁹ itelligēdi q; itellectui beato
ex diuina ḡa supercrefcit nō equalit omnib⁹ sed
fm magis et min⁹ pro gradu pfectionis singulo-
ruz in gratia z charitate. ¶ Ex q̄bus inferim⁹ q;
licet diuina essentia quātū est ex se naturalit rep-
sentet om̄es dei effect⁹ tā pro aliquo tēpore i re-
rū natura pductos q; etiā possibiles a deo pdu-
ci et vtr̄ omnū rez entitates et pfectiones: non
inde sequit q; vidētes diuinaz essentia videāt in
ea om̄es ipsius effectus z rez omnū pfectiones
etiā quātū ad ipsas rez q; dditates. put aliq; pu-
tant. qm̄ sicut visio diuine essentie solo munere
gratie et p volūate dei cōcedit̄ br̄is q; bus daz p-
fectioz alijs min⁹ perfecta et nō ex necessitate re-
presentationis diuine essentie: ita et visio rez in
x̄bo ex dono gr̄e et diuina misericordia tribuit̄
fm magis et min⁹ mētib⁹ btōꝝ z intēsiue z extē-
siue p volūtat̄is diuine distributione quā fieri p-
ordinauit pro cuiusq; mēt̄is capacitate nō nāli
s; gratuita lumine gl̄ie acq̄sita s; grad⁹ charitat̄
z gr̄e diuina bonitate ac volūate singul distribui-
tos. nā quēadmodū in vno pncipio demonstrati-
uo plures cōclusiones demonstrabiles naturalit̄ z
ex necessitate p̄tinent̄ et representāt et tū nō ql̄bz
oēs illas cognoscit in ip̄so pncipio cognito sed q;
est p̄spicacioris igenij plures p̄clusiones i eocog

noscit q̄ ali⁹ q̄ est ingenij tardioris vt pote minus h̄is de lumine intellect⁹: ita quāuis i diuina essentia rez oim entitates et pfectiōes naturalr et ex necessitate pfectissime p̄tineant z reſsentē tur: nō ideo sequit⁹ q̄ q̄cūq; diuinā essentiā videt videat i ipsa oim rez q̄ dditates ac pfectiones s̄ qlibet in ea videbit plures vel pauciores et clar⁹ vel minus clare p sui intellect⁹ p̄spicacitate s̄ gradus luminis glie singulis gratis a deo cōcel- sa. ¶ Aduertēdū tñ q̄ diuina essentia alit̄ reſsen- tat ex necessitate diuinos effect⁹ q̄ ad eoz eētias et q̄ dditates atq; aliter q̄ ad eoz exītiās. nā re- rū q̄ dditates et essentias: reſsentat necessitate absoluta qz ex necessitate nature sue hēt i se oēs rez pfectiones et entitates. ipaz vero exītiās idest q̄ esse hēant in rez natura fm aliq̄ tēpus reſsentat nō absoluta necessitate s̄ necessita- te suppositionis supposita. s. diuina p̄sciētia et vo- luntate ac p̄ordinatione d̄ illaz exītiās in rerum natura. sicut enī diuina essentia sub rōne q̄ ē esse- tia et nā infinita: ex nature necessitate reſsen- tat omniū rez naturas z q̄ dditates: ita z sub rō- ne q̄ est volūtas imutabilis et causa rez efficacis- sima: reſsentat necessitate imutabilitatis et sup- positionis rez illaz exītiās q̄ per diuinā p̄sciē- tiā et volūtatē determinationē p̄ordinata sunt esse in rez natura fm aliq̄ tēpus. huiuscemodi siquidē omnia imutabilē sunt et relucēt in essen- tia diuina ex ipsa diuine volūtatē determinatiōe verūtū ex necessitate nature reſsentat diuina es- sentia potētia dei creatiua et opatiua omniū rez a deo fieri possibilū. ita q̄ act⁹ p̄ductionis rerū ad extra: relucet in diuina essentia necessitate im- mutabilitatis vt dictū est: potētia tñ omniū pos- sibilū opatiua q̄ in deo est relucet z cōtinetur in ea ex necessitate nature. ¶ Ex q̄bus patet falsi- tas quorū dā dicitū q̄ quāuis eētia diuina fm q̄ hēt in se omniū rez naturas et q̄ dditates reſ- sentet ex necessitate et nālī oēs res creatas q̄ ad id q̄ essentialr sunt: nō tñ ex necessitate reſ- sentat rez creataz exītiās an. s. sint vel nō sint. ac p hoc q̄ vidētes diuinā eētia nō hēt ex rōne talis visionis q̄ i ea videāt an res eē hēant i rez natura s̄z aliquā tēporis differētiāz. Fallūt cer- te isti nō attēdētes q̄ ex vi diuine p̄ordinatiōis et voluntatis determinatione de exītiā rez fm aliq̄ tēpus: sunt z relucēt in diuina eētia saltez vt est volūtas ex necessitate diuine imutabilita- tis: oim rez exītiē sub vniuscuiq; tēporis dif- ferentia. omne enim q̄ diuina voluntate deter- minatur: in ipsa firmatur ita vt a vidētib⁹ vo- luntatem diuinam videri possit.

Quarto Notanduz est q̄ obm in- tellect⁹ dici p̄t̄ vel large et sic oē illud q̄ ab intellectu cognoscit quocūq; modo siue actu recto siue reflexo et siue in se et p se siue p aliud aut in alio et ex consequēti: p̄t̄ ap- pellari obiectū intellect⁹. alio modo obiectū in- tellectus dicit⁹ p̄prie et stricte: et sic illud dūta- rat in quod p se et directe ferē intellectus: dicit⁹ intellectus obm. loquēdo de obiecto primo mo- do: eē in p̄spectu intellect⁹ p modū obiecti: non est aliud q̄ esse p̄sens intellectui vt ab eo cogni- tum q̄liter cūq; etiā si nō sit q̄ p̄mo et directe in- tellectū imutat p se vel p suā spēm nec ipsi⁹ actū p̄ncipalit̄ terminat. qz igit⁹ de⁹ eodē actu q̄ se vi- det p suā essentiā simul in ea videt vniuersas res alias a se nō solū q̄ p scientiā seu noticiā visionis cognosci p̄t̄ sed illas etiā q̄ sciētia simplicis itel- ligētiē a deo cognoscunt: sequit⁹ q̄ vniuersas rez rerū entitates sunt in p̄spectu diuini intellect⁹ p modū obiecti ip̄o eodē actu q̄ de⁹ est in p̄spectu sui intellect⁹: quāuis alio z alio modo sumpto no- mine obiecti. nā deus d̄ obm sui intellect⁹ secūdo modo supra posito: alie vero res s̄z p̄mū modū et cōsimilr res oēs q̄ visione btifica vidētur in di- uina essentia a btis d̄nr eē in p̄spectu intellectuū btōz p modū obiecti p̄mo mō accepti. verūtū li- cet de⁹ p se ip̄z z p̄ncipalr videat visione btifica a btis et alie res videant nō in se s̄ in diuina es- sentia et ex p̄sequentē: nullo tñ modo dici debet vt aliq̄ falso putat q̄ in visione btifica de⁹ sit p̄- mariū obm et res alie q̄ in deo vidēnt sint obm secūdariū. qm̄ p̄mariū et secūdariū obm p̄p̄e lo- quēdo: p̄p̄e p̄mū et secūdū actū itelligēdi d̄nr z ip̄licat̄ discursuz q̄ in visione btifica vt sic nō dat. vñ qz visione btifica nō alio et alio actu vidēnt a btis deus et res alie a deo s̄ simul et eodē actu visionis: sequit⁹ q̄ ibi locū nō hēat distinctio p̄ma- rij z secūdarij obiecti quāuis dādū sit in ea visio- ne aliud et aliud cognitū materialit̄: nō fm for- malē rōnem q̄ diuersificat̄ ex diuersitate formali principiorum ac mediozum cognoscēdi. put in precedente questione dictum fuit.

Quinto Notanduz ē q̄ sic Aug⁹ di- cit i libro. 83. q̄stionū: y de- as latine possum⁹ dicere spēs vl formas vt x̄bū ex x̄bo trāsferre videamur. nō tñ ex vsu loquen- tiū ois forma rei: y dea et⁹ dici debz put. S. T. d̄ ducit. p̄. p. q. 1. s. ar. p̄. Et d̄ ve. q. 3. ar. p̄. i. c. eo q̄ nomē y dea significare videt formā sepatā ab eo cui⁹ ē forma. forma aut̄ alicui⁹ rei p̄ter ip̄az exī- stēs: nō ē nisi i intellectu. forma aut̄ i intellectu exi- stēs ad duo eē p̄t̄. vel vt sit exemplar eius cui⁹

dicat forma: vel ut sit principium cognitionis ipsius
 secundum quod forme cognoscibilium dicitur esse in cognoscere.
 exemplar autem putat. **S. T.** notat d. veri. q. 3. ar. 8. ad
 primum. si prope accipiat importat causalitatem respectu
 exemplatorum: quia exemplar est ad cuius imitationem fit ali-
 quid. unde ydea est forma prope loquendo et operativa et
 cognitiua non sicut quod sed sicut quod est enim in mente
 artificis vel agentis principium et operationis et cogni-
 tionis. ac pro hoc si prope capiat. scilicet secundum quod est in usu san-
 ctoz doctorum ad practicam pertinet cognitionem. verum
 tamen potest etiam ad scientiam speculatiuam pertinere lar-
 ge sumendo ydeam pro ratione vel forma que est principium
 cognitionis proprie. **Ad hoc autem intellectum sciendum**
 est quod propria significatio alicuius nominis dupliciter dicitur.
 vno modo quia illa a prima sui impositione habet: et isto
 modo. **S. T.** loquitur de propria significatione ydee pro-
 mo sen. dis. 36. q. 2. ar. primo. in cor. ubi dicit quod no-
 mine ydee quod ad proprietatem nominis equaliter se habet
 ad practicam et speculatiuam cognitionem: quia forma
 rei in intellectu existens vtriusque cognitionis principium
 est. Item d. veri. q. 3. ar. 4. in c. ubi dicit. si ergo lo-
 quamur de ydea secundum propriam nominis rationem: sic non
 se extendit nisi ad illam scientiam secundum quam aliquid forma-
 ri potest. et hec est cognitio actu practica vel virtutis in
 qua est quodammodo speculatiua. hec ille. itaque secundum
 istum modum prope significationis: ydea pertinet non
 solum ad cognitionem actu practica que est eorum que secundum
 aliquid tempus produciuntur in re: natura: sed etiam pertinet
 ad cognitionem practicas virtutes que illorum esse dicitur que sunt
 possibilis a deo fieri etiam si nunquam actu fiant. Alio
 modo propria significatio nominis dicitur quam habet ex
 usu loquendi doctorum probatorum: et isto modo nomine
 ydee habet rationes exemplaris ad cuius imitationem ali-
 quid actu fit et pertinet ad cognitionem actu prati-
 cam que est eorum que secundum aliquam temporis differentiam sunt
 actu in re: natura. secundum quem modum loquitur. **S. T.**
 loco pallegato primo sen. ubi dicit quod secundum usum lo-
 quentium ydea sumitur pro forma que est principium prati-
 ce cognitionis secundum quod ydeas exemplares rerum for-
 mas nominantur. isto etiam modo loquitur. primo. p. q.
 15. ar. 3. ad 2. dicens quod eorum que neque sunt neque erunt
 neque fuerunt: deus non habet practicas cognitiones nisi
 virtutis tantum. unde respectu eorum non est ydea in deo secundum
 quod ydea significat exemplar sed solum secundum quod significat
 rationem. sic etiam loquitur Augustinus de ydea. li. 83. que-
 stionum cum dicit. ydeae sunt principales quodammodo forme
 vel rationes rerum stabiles atque incommutabiles: quia ip-
 se formate non sunt. ac pro hoc eterne ac semper eodem
 modo se habentes que diuina intelligentia continentur.
 sed cum ipse neque oriantur neque intereant: secundum eam tantum
 formari dicitur omne quod oriri et interire potest
 et omne quod oritur et interit. **Aduertendum** tamen

circa premissa quod secundum modum loquendi. **S. Tho.** in
 hac distinctio. tertij libri. q. prima. ar. 2. sub. arti. 2. in
 cor. Et de veri. q. 3. ar. 6. in cor. illarum rerum que
 neque sunt neque fuerunt neque erunt sunt tamen fieri pos-
 sibilis: non sunt in mente diuina plures ydeae ac pro
 hoc nec ydeae distincte et determinate sed omnium
 est vna ydea indistincta. scilicet diuina essentia saltim vt
 habet rationem potentie in qua illa omnia vnum sunt
 in quibus vna diuina potentia ad ea omnia produceda
 se extendit et omnia sunt in diuina potentia sicut
 effectus producibiles in causa productiua. **Item** autem
 dicitur duplex assignat a. **S. Doc.** locis prime alle-
 gatis. vna ex parte ydee in mente diuina et hec
 ponitur in questionibus de veri. q. 1. ad ea producen-
 da que secundum nullum tempus esse habent in re: natura: non
 determinat ydeam ex proposito diuine voluntatis
 pro quam est diuinoz effectuum produciendoz deter-
 minatio. quemadmodum determinant et cognoscuntur
 distincte ydeae rerum que secundum aliquam temporis diffe-
 rentiam in eadem nature produciuntur. aliam ponit libro
 3. ex parte rerum quarum dicitur ydeae: que ad pre-
 dictam consequitur quia. scilicet ea que neque sunt neque fue-
 runt neque erunt et tamen potuissent esse vel fuisse
 vel futura esse cum in seipsis non sunt: nullam in
 seipsis distinctionem habent. ac pro hoc neque in men-
 te diuina determinatas. id est proprias et distinctas
 habent ydeas quarum pluralitas et distinctio su-
 mitur ex pluralitate et distinctione respectuum
 quibus diuina essentia et potentia comparatur pro
 intellectum creatum vel increatum ad plures et di-
 uersas res productas a quibus imitatur. huiusce-
 modi autem plures et distincti respectus diuine essen-
 tie vel potentie ad res nunquam actu producendas
 accipi non possunt secundum quos rationes horum pos-
 sibilium distinguantur in mente diuina. non enim
 ad ea que non sunt aliquid in seipsis sicut neque ad
 non entia: distincti respectus imitabilitatis diuine
 essentie seu potentie possunt intelligi cum necessa-
 rio huiusmodi respectus rationis requirant respectus
 reales imitationis in creaturis deum imitantibus
 illis correspondentes putat in primo libro dictum fu-
 it disti. 30. sub tertio notabili. **Item** patet ergo quod deus
 res ipsas possibilis nullo tamen tempore producen-
 das: per distinctas ydeas non cognoscit: sed pro cog-
 nitione sue essentie et potentie in qua res ipse omnes
 sunt vnum et indistincte. quod obicit. **S. Doc.** dicit illas
 cognosci pro ydeas indeterminatas et indistinctas. scilicet
 pro diuinam essentiam et potentiam que considerate absolu-
 te secundum se: indeterminate se habent ad effectum actu
 producidos ad quos fit determinatio pro diuinam volunta-
 tem et eterne sapientie ordinationem sine quibus di-
 uina essentia et potentia intelliguntur vt ydeae

rerum factibiliū indistincte et indeterminate modo supra exposito. Sciēdū tamē q̄ licet eorū que fm nullū tēpus eē hnt in rez natura sunt tamen possibilis eē nō sint in deo ydedistincte et determinate vt deductū est supra eo q̄ neq; hnt esse determinatū in seipsis neq; ad illoz pductionē in esse est in mēte diuina rōnis pordinatio ⁊ voluntatis determinatio: rōnes tñ q̄bus vnū qd̄q; pprie et determinate cognoscit: distincte et dterminate sunt in dei cognitione qz de^o oia et singula distincte cognoscit. qd̄ ⁊. S. T. notat de veri. q. 3. ar. 6. ad. p^m. Necq; obstat qz supra dictū est q̄ oēs huiuscemodires sunt vnū in diuina essentia et potētia: qz vt deductū fuit. q. pcedēte sub q̄rto notabili ex dictis. S. T. aliud ē esse in diuina essentia et aliud eē in dei sciētia vel cognitione. nā res eē in diuina essentia put cōcernit ppositū est eē sicut in forma representatiua q̄ est pncipiū cognoscēdi q̄ vna rātūmodo ē p quā de^o omnia cognoscit vel sicut in causa pductiua q̄ etiā vna est in deo suoꝝ effectuoꝝ. sed eē in diuina sciētia vel cognitione: est a deo cognosci. nihil autē prohibet per vnum multa cognosci.

Sexto Notandū est put. S. T. dicit de veri. q. 2. o. arti. 4. ad 10^m. q̄ quātitas sciētie q̄ attēdit penes numerū scitoꝝ q̄ dī ei^o quātitas extēsiua: est ei q̄si p accidēs et materialis et p̄cipue q̄n in multis reb^o sciētis vna ē rō sciēdi. sed illa quātitas q̄ est in scientia ex efficacia cognitionis: cōpetit ei p se et ē sibi essentialis quāobz rē intēsiua appellat q̄si intrinseca. et rō ē qz talis quātitas attēdit fm exitum opationis intellectualis ab intellectuali virtute a qua intellectualis opatio spēm hēt quēadmodū ⁊ quilibet alia opatio a pncipio formali opationis sicut calefactio a calore. et inde est q̄ vnitas vel pluralitas opationis et pfectio aut iperfectio cōsequit vnitatē ⁊ pluralitatē pfectionē aut imperfectionē pncipij formalis a quo pcedit. **Ex** q̄bus iſerim^o q̄ quātitas intrinseca et essentialis opationis nō depēdet nec accipit a quantitate aut multitudine rez scibiliū: sed a forma vel virtute q̄ est opationis pncipiū imediate ⁊ a natura rei a qua virt^o emanat mediate. ac p hoc q̄ infinitas fm numez rez scibiliū nō arguit infinitatē intrinsecā seu itēsiuā in virtute intellectuali aut in ei^o opatione. imo vero pōt x̄t^o intellect^o finita p̄ns nām rei finitā a q̄ emanat: p actū intelligēdi finitū se extēdere ad scibilia infinita: et p̄serti q̄si spēs vel forma intelligēdi vna rātūmodo ē ⁊ infinitoꝝ representatiua etiā si finita sit q̄ ad nām ⁊ esse. nā vt deductum fuit ex dictis. S. Tho. q. p.

cedēte in respōsione ad 4^m pmo loco inductus modus cognitionis ē fm cōueniētiā spēi ad id cuius est spēs fm representatiōē nō fm eē naturale. et rō dicti est qz q̄ p vnā spēm vel formā ac p vnū modū cognoscunt: eundē formalē modū habēt cognitionis quātūcūq; ineq̄lis sint perfectionis fm eē nature. huiuscemodi autē: equales exigūt virtutē cognitiuā siue pauca sint siue plura. qm diuersitas scibiliū fm numez maiorē vel minorē: ē materialis q̄ nec sciētiā vel cognitio nē nec cognitiuā virtutē diuersificat. ipa q̄ppe eadē virt^o intellect^o q̄ valet naturā vni^o hominis cognoscere: valet ⁊ nām pluriū ac infinitoꝝ cognoscere. sicut ⁊ visus vna et pari virtute qua vnū albū pōt videre: pōt et multa alba et infinita si essent videre vnū modū visionis habētia. cū ergo oia q̄ aia x̄pi videt in x̄bo p vnā formā ⁊ spēs q̄ est ipz x̄bū videant ac p hoc vnū modū ⁊ vnā rōnem formalē habeāt visionis fm q̄ vident p x̄bum: nihil differt quātū ad virtutē visuā ⁊ ad visionis actū q̄ plura vel pauciora sint aut etiā infinita vel etiā q̄ in suis naturis sint pares vel impares pfectione. nā nō maior vel pfectior exigūt virtus intellectualis aut ei^o opatio ad cognoscenda plura q̄ pauciora et ad infinita q̄ ad finita ⁊ ad pfectiora in eē nature q̄ ad iperfectiora si oia eū dē modū formalē hēant cognitionis quēadmodū est in pposito n̄fo. sicut igit nō necessario requirit virtus intellect^o vl ei^o opatio infinita ad cognoscēdas in x̄bo res numero finitas: ita nec ad infinitas res cognoscēdas cum par modus et paris virtutis sit has et illas in verbo et per verbū cognoscere.

Quantus ad ar

Quanticulum quartum respondēduz est obiectionibus in contrariū. Et quidem ad primū Scoti cōtra primā conclusionem patet responsio p ea q̄ dicta sunt in secundo notabili. maior enim ppositio arguētis non habet veritatē q̄si intellect^o rei q̄ alteri subordinat: idud itellectū ei^o cui subordinat nō tñ ecōtra. vsi qz itellectus creat^o cognoscēs in x̄bo infinita possibilis q̄ in eo relucēt simul ac eodē actu cognoscit deū sub rōne infinitatis itēsiue nec illa cognosci pōt nisi cognitione istī^o qd̄ tñ cognoscibile ē absq; illis tāq; p̄ns: ideo capacioꝝ et aplioꝝ ē cognitio infinitoꝝ scibiliū q̄ in x̄bo relucēt: q̄ cognitio p̄cisa infinitatis dei itēsiue. ac p hoc illa pōt eē p̄prehē sua omnū q̄ in deo sunt ⁊ non ista. vnde argumētū dicit pcedēs negatiue nō a maiori ad mi-

nisi ut arguēs putat sed a minori ad maius. Ad
 2^m dicitur quod quicquid sit de assumpto, putat iacet nam est du-
 bium quia cognoscēs unū effectū in verbo aliquādo
 p sui capacitate potest illū cōprehēdere et per pns
 verbū non simpliciter sed putat est ipsi⁹ tātūmodo
 productiuū: aliqui vero nō si nō tātū pncipet de
 lumine glie: et tamē pna nō valet qua arguēs in-
 fert quod si cognoscēs unū effectū nō cōprehendit
 verbū simpliciter: quod nec cognoscēs omnes effectus
 neq; arguēs eā pbat. Ad. 3^m dicitur quod licet causa
 nullā pfectionē accipiat a causato q^m ad id quod ē
 cognitio tū cause pfectionē recipit ex cognitione
 effectus et maxime qm cognitio effect⁹ cōtingit p
 hoc quod cognitio cause se extēdit vsq; ad effectus
 cognitionē vt in pposito. nō enī eadē est semper
 dispositio rez in esse et cognitione. vt enī. S. T.
 dicit de veri. q. vel materia. 3. ar. 3. ad. 7^m. p tan-
 to dicunt eadē esse pncipia essendi et cognoscen-
 di: quia quicquid sunt pncipia essendi: sunt etiā cog-
 noscēdi pncipia. nō autē ecōuerso cū effect⁹ inter-
 dū sint pncipia cognoscēdi causas. Ad cōfirma-
 tionē dicim⁹ ad id quod arguēs querit quod si cōclusio
 cognoscat vltra gradū cognitionis pncipij de il-
 lo quod in se ē: cognitio pncipij auget p cognitionē
 pclusionis. Neq; obstat quod arguēs cōtra obijcit.
 tū quia nullū est incōueniēs quod id quod est pncipium
 cognoscat aliq; gradu cognitionis quātuz ad sui
 naturā: non cognito quod sit pncipiū. tū etiā quia potest
 cognosci aliq; gradu cognitionis quod est pncipium
 productiuū nō tū actu pducēs: quia cognitio augetur
 scita aliq; ei⁹ cōclusionē: quia p ei⁹ noticiā cognoscat
 quod nō solū est pncipiū vtrūq; productiuū seu potēs
 pducere: s; etiā quod est actu pducēs. tū tertio quia
 potest pncipiū cognosci aliquo gradu cognitionis
 quod sit pncipiū alicui⁹ note pclusionis nō tū alte-
 rius p cuius cognitionē supueniētē necessario au-
 get pma cognitio pncipij. quia cū pmo eēt de vna
 sola pclusionē: nūc est de duab⁹. quod augmētū ma-
 gis ac magis pcedit quātō plures conclusiones
 ex illo pncipio cognoscunt. Et ad id quod inferitur
 ex auctoritate pbi: dicim⁹ quod licet p demonstratio-
 nem nō auget cognitio quod est de subiecto augmē-
 to cōtinuitatis: auget tamē pluralitate. nam post
 demonstratiōnē nō solū habet de subiecto cog-
 nitio quid ē: sed etiā cognitio quia ē. Ad. 4^m dicitur
 quod pcedit ex falso supposito quod. s. nos dicim⁹ aiaz
 xpi nihil eoz quod possibilis sunt deo cognoscere in
 verbo sed illa tūmodo quod p aliquid tēpus hnt eē
 in rerū natura. hoc enī. S. T. nūq; scripsit. imo
 magis vbi loquit de hac materia inuit quod aia xpi
 aliq; de possibilibus nullo tpe actu pductis cog-
 noscit in verbo quāuis nō omnia. Unde et gene-

raliter loquēs de visione brōz in verbo. p. p. q.
 12. ar. 8. in cor. concludēs inquit. nullus igitur intel-
 lect⁹ creat⁹ videndo deū potest cognoscere omnia
 quod de⁹ facit vel potest facere: hoc enī esset cōprehen-
 dere eius virtutē: sed horū quod de⁹ facit vel facere
 potest tanto aliq; intellect⁹ plura cognoscit: quan-
 to pfect⁹ deū videt. Ad. 5^m dicitur quod argumen-
 tū est nullū. pmo quia assumptū est falsum in eo quod
 dicitur quicquid intellectū hnt naturale desiderūz
 ad quod dūq; obiectū cognoscēdū. si enī hoc esset
 verū: nihil esset intellectū creato supnaturaliter
 cognitū quod est falsum et cōtra illud apli pma Lo-
 rin. 2°. oculus nō vidit nec auris audiuit neq; in
 cor hois ascēdit quod pparauit de⁹ his quod diligūt illū.
 vnde naturale desiderū creature intellectualis
 nō se extēdit nisi ad ea que naturaliter nata est
 cognoscere. hec aut sunt in angelis illa que per
 species sibi cōnaturales et suo lumine naturali
 possunt cognosci. in hominib⁹ vero illa quod p spēs
 a rebus acceptas qualitercūq; intelligi possunt
 lumine intellect⁹ agētis putat. S. Tho. notat de
 veri. q. 8. ar. 4. ad. 13^m. et loquēs de naturali de-
 siderio brōzum. p. p. q. 12. ar. 8. ad. 4^m. natura-
 le inquit desiderium rōnalis creature est ad sciē-
 dū omnia illa quod ptenēt ad pfectionē intellectus.
 et hec sunt spēs et genera rerū et rōnes eaz que
 in deo videbit quilibz vidēs essentiā diuinā. cog-
 noscere autēz alia singularia et cogitata et facta
 eorum: non est de perfectione intellectus creati
 nec ad hoc ei⁹ naturale desiderū tendit. neq; ite-
 rum cognoscere illa que nondum sunt sed fieri a
 deo possunt. Secūdo quia supponit quod ea que vidē-
 tur in verbo: pluribus et diuersis visionibus vi-
 deantur quod falsum est cum omnia per vnam
 formam vice speciei. s. per verbuz videant. Ter-
 tio quia illa consequētia est falsa quod si intellectus
 est receptiuus plurium visionū diuisim: quod sit re-
 ceptiuus omnium cōiunctim. hoc enī etiāz fm
 veram philosophiam est falsum et contra p hnt
 tertio de anima dicētem. contingit plura scire. s.
 in habitu: vnum tū intelligere vno. s. actu intel-
 ligendi. sicut enīz possibile non est supficiē simul
 actu pluribus figurari figuris eiusdez speciei: ita
 nō ē possibile intellectū plurib⁹ figurari speciebus
 eiusdē rōnis neq; plurib⁹ actib⁹ intelligēdi actua-
 ri. oia aut quod i vbo vidētur: visione vni⁹ rōnis vi-
 dent. ppter idētatē medi. s. vbi dei p quod omnia
 vidēt. Neq; valet pbatio cōsequētie nā assumit
 duo falsa. vnum ē quod cuiuscūq; possit quilibz inesse.
 hoc enī falsū est et simile errozi atiquoz dicētū
 quod libz esse in quolibz. quē p hnt reprobat pmo
 phy. secūdū ē quod si duo pnt simul iesse quia nō oppo-

*et ai arguēs in
 fert qd vni⁹ pot
 sibile cognoscat
 ergo et omnia nega-
 tur qia nō enī
 est simile sicut
 patuit in 2° et
 3° nota.*

nuntur: q̄ infinita talia simul possunt inesse. hoc aut falsuz ē. qz infinita simul eē actuz: hēt specialē impossibilitatis rōnez qz. s. sunt infinita qb̄ repugnat eē in actu qd̄ nō repugnat duob̄ vel tribus. Ad qd̄ facit qd̄. S. T. dicit de veri. q. 2. o. arti. 5. ad. 4^m. sicut inqt̄ nō pōt eē q̄ sit factū q̄cqd̄ de^o pōt facere qz sic de^o fecisset tot q̄ nō posset plura: et sic ei⁹ potentia esset limitata ad creaturas actu exītes: ita nō pōt poni q̄ alicui creature sit manifestatū quicqd̄ de^o pōt manifestare. Et preterea si etiā p̄ia illa valeret gr̄a materie vbi essz aliquoz naturalis inherētia: et tū in pposito verificari nō posset vbi loquimur de his q̄ vident nō naturalit̄ s̄ ex gr̄a et beneplacito verbi manifestatis in se ea p̄cise q̄ vult. Quarto qz falsuz est qd̄ assumit i probatiōe q̄. s. receptiū nō est i se pfectū si sit in actu s̄m suas potētias q̄ si sit i potētia respectu act⁹. hoc enī est cōtra p̄m i pluribus locis et p̄fertiz p̄mo p̄y. et. 9°. metha. vbi docet actū eē pfectionē potētie ac p̄ hoc potētia desiderare actū p̄p̄riuz. Necqz valet p̄batio arguētis. qm̄ licet act⁹ sint extra rōnem receptiui non tū sunt extra ipsi⁹ eē et subm̄ vel supposituz. imo act⁹ et potētia sunt vnū subiecto et supposito sicut apparet in exēplo arguētis de materia et forma. Ultima vero arguētis p̄ia: nō tam falsa est q̄ frivola qua infert q̄ qz intellect⁹ simul est in potētia ad infinitas visiones in actu: q̄ ideo sit capax omniū simul in actu. s̄m hāc certe mirabile p̄hiaz q̄libet magnitudo capax esset diuidi simul actu in infinitas partes: qz simul ē in potētia diuidi in infinitas ptes qd̄ deridet p̄s. 4. et. 6°. p̄y. ¶ Ad. 6^m d̄ q̄ supponit falsum. s. q̄ aia x̄pi nouit in p̄prio genere p̄ infinitas spēs singularia q̄ sunt vel esse p̄nt infinita. hoc aut falsum ē. nā ad cognoscēdū in p̄prio genere om̄ia singularia alicui⁹ nature etiā si p̄nt esse infinita: sufficit vna spēs ipsius nature. sicut p̄ vnā hoīs spēm itelligibilem cognosci pōt natura oīuz hoīm si essent infiniti. quēadmodū et angeli p̄ vnā aialis spēs cognoscere possunt om̄es aialis spēs et indiuidua. nō enī angelis infinite spēs cōcreate sunt sed finite: quibus tamen infinita indiuidua possibilia cognoscere p̄nt. sicut aut anime x̄pi nō sunt infuse infinite spēs quibus cognoscat res in proprio genere etiā si infinite essent: ita neqz infinitis visionibus illas cognoscat. ¶ Ad. 7^m d̄ q̄ argumētum nō p̄bat p̄positū arguētis q̄. s. anima x̄pi videat in verbo omnia q̄ verbuz videt. cuius cōtrarium tenet nostra conclusio. nā ex auctoritate Augustini inducta nō aliud habetur q̄ q̄ anima x̄pi visione verbi nō discurrit videndo nunc

ista nunc illa et postea alia: sed q̄ omnia que videt in verbo: simul et vno actu videt. ex hoc aut inferri non pōt recta p̄ia q̄ anima x̄pi videat in verbo omnia q̄ videt verbū. Si etiā admittamus quod arguēs ex auctoritate Augustini gratis infert q̄. s. quecūqz nouit habitualiter anima x̄pi in verbo: pōt nosse actualiter: neqz sic p̄positum suū probat. qm̄ non omnia q̄ nouit verbuz nouit habitualiter aia x̄pi in verbo. nō enim habitualiter nouit ipsa in verbo vel etiā quilibet beatus nisi illa quozū capax est nosse. huiuscemodi aut̄ capacitas est s̄m mēsurā donationis dei z in fusionis luminis glorie q̄ cuz sit creature: equari non pōt capacitati creatoris. Ad cōfirmationē d̄ q̄ ex auctoritate Damasceni nō habet q̄ aia x̄pi cognoscat oia futura p̄tingētia q̄ deus nouit quod fuit sibi p̄bandū. neqz cogimur omnē pfectionē dei siue omnē pfectionē simpliciter: anime x̄pi tribuere. et ideo male arguens infert q̄ si aia x̄pi cognoscat oia que sunt in potentia creature: cognoscat p̄ consequēs omnia actualit̄ q̄ de^o cognoscat. patet igif q̄ rōnes sancti Tho. p̄ sua conclusionē fuerūt insolubiles arguētī. Qd̄ aut̄ vltimo dicit q̄. s. act⁹ glorie nō videt̄ interruptus et ita nō est q̄nqz circa vnū et q̄nqz circa aliud: non video qd̄ cōferat p̄posito arguētis. nā neqz nos illud dicim⁹ imo magis oppositū: neqz ad ei⁹ intētionē p̄bādā aliqd̄ valet. ¶ Ad argumētū Durādī cōtra eandē conclusionē d̄ q̄ maior ē falsa. p̄ ut lati⁹ d̄ ductū fuit i tercio notabili. et ad ei⁹ probatiōe d̄ q̄ ipedimētū nō est ex defectu representationis q̄ in se plenissima et sufficiens est: s̄ ē ipedimētū tū ex parte dei representationis qz cum nō ex necessitate nature sed sua gr̄a et liberalitate se ipsuz et q̄ in ipso sunt illis manifestat: nō p̄nt i eo videri a beatis nisi ea q̄ sua p̄uidētia p̄ singuloz capacitate sola dei gr̄a illis tributa videri disposita sunt. tū etiā ex iperfectione et incapacitate intellectus creati q̄ neqz diuinaz essentia aut ei⁹ sturē p̄p̄rijs virib⁹ cōp̄bēdere valet. ac p̄ hoc nec oēs res et rōnes rez q̄ in ipsa representationē conspicere pōt: s̄ harū illas tātūmodo q̄s gr̄a et charitate dei illi videre donatū est. Necqz valet qd̄ arguēs obijcit q̄ ipedimētū ex pte cognoscētis. qz vt. S. Tho respōdet ad s̄le argumētū. p̄. p. q. 12. ar. 8 ad. 3^m. licet mai⁹ sit videre deuz q̄ om̄ia alia: tū mai⁹ est videre sic deuz q̄ om̄ia in eo cognoscā q̄s videre sic ip̄z q̄ nō oia cognoscā i eo. hec ille. et hui⁹ obiectiōis r̄sio lati⁹ cōtinet̄ in sc̄do notabili. Ad ea aut̄ que arguēs adducit volēs p̄bare q̄ diuina essentia non representat ex necessitate res possibiles q̄ ad actualē existentia: patet res

pōtio ex his q̄ dicta sunt in tertio notabili. ¶ Ad
 argumēta hibernici cōtra eandē cōclusionē. Ad
 p̄mū d̄r p̄mo q̄ p̄cedit ex falso supposito. s. q̄ ver-
 bū aut de^o siue diuina essentia sit imago creatu-
 raz. vt enī. S. L. dicit. p̄. q. 35. ar. p̄. ad p̄mū
 imago p̄p̄dicit q̄d p̄cedit ad similitudinē alte-
 rius. illud vero ad cuius similitudinē aliqd p̄-
 cedit: p̄p̄e d̄r exēplar. Idē in sentētia dicit. q. 93
 arti. p̄. D̄r secūdo q̄ maior p̄positio ē falsa. qm̄
 imo quāto imago vel ydea p̄fectior ē: tanto ma-
 gis et p̄fecti^o videt p̄ eam id cui^o ē ydea vel ima-
 go. vñ qz fili^o dei ē imago p̄fecta p̄ris. put aplus
 dicit ad hebreos p̄mo: ideo p̄ filiū p̄ p̄fecte vide-
 tur. quāob̄tē philippo petēti. d̄ne ostēde nob̄ pa-
 trē z sufficit nob̄: respōdit ipse fili^o Joā. 14. phi-
 lippe q̄ videt me videt z p̄fex meū. q̄ autēz visa
 imagine cesaris nō. p̄pter hoc videt cesar: causa
 est qz imago cesaris ē imp̄fecta. nō enī rēp̄sentat
 cesarem nisi q̄m̄ ad accidētia. verbū aut̄ seu diuī-
 na essentia rēp̄sentat om̄es res et rez entitates
 ac rōnes p̄fectissime quātū ad om̄ē ipsaz nām
 subalē et accidētālē. vñ patet frivolu ē exēplum
 s̄ imagine somniōz q̄ neqz vere rēp̄sentat s̄ fal-
 so rēp̄sentare putat. ¶ Ad. 2^m d̄r fallū ē q̄ bea-
 tus vidēs in verbo deū nō ē creaturā: neget idē
 de seipso. nā creatura q̄ visione x̄bi videt nō ē
 deū: extra deū est vel saltē videt nō fm̄ ē ydea-
 le q̄d h̄t in deo sed fm̄ ē q̄d h̄t vel naturā h̄e
 in p̄p̄a natura. arguēs certe videt decipi putās
 q̄ res videri in deo: sit idēz dictū q̄ res videri tā-
 tūmodo ē in deo vel fm̄ esse q̄d h̄t in deo. hoc
 aut̄ est falsū. nā res nō solū sic vidētur in deo q̄d
 nō est aliud q̄ videre q̄ rez ydeesunt in deo per
 quē modū res in mēte diuina sunt ip̄e de^o: s̄ etiā
 vidētur p̄p̄rie nature rez z ē eaz in p̄p̄rie na-
 turis fm̄ quē modū visionis res vidētur vt sunt
 extra deū z aliud a deo. ¶ Ad. 3^m negat q̄ p̄ns
 p̄me cōsequētie sit ip̄ossible. et ad ei^o p̄bationē
 negat p̄ns. neqz valet ei^o p̄batio. p̄mo qz suppo-
 nit q̄ vidēs deū p̄ficiat in visione dei z nō om̄ia
 simul in ip̄o videat q̄d est falsū et cōtra Augul.
 vltimo libro s̄ trini. dicētē q̄ in visione dei non
 erūt volubiles n̄e cogitationes ab alijs in alia
 euntē sed om̄nē sciētā nostrā vno simul cōspe-
 ctu videbimus. nā non potest poni in exēplo ar-
 guētis q̄ petrus vidēs deū nouiter amet creatu-
 ram: nisi nouiter illā in verbo videat: cū volun-
 tas non ferat nisi in cognitū. vnde falsum est q̄
 petrus vidēs diuinā essentia: postea nouiter
 amet creaturam. nam sicut simul et vno actu vi-
 sionis beatus videt verbum et om̄ia q̄ vnq̄ vi-
 det in verbo: ita simul et vno actu amoris amat

deum et om̄ia q̄ vnq̄ ex ratione amoris dei cō-
 sequentis illam visionē vnq̄ amat. et sic patet
 q̄ totus arguētis processus sit cassus vt pote su-
 per falsis fundatus. ¶ Ad. 4^m d̄r q̄ argumētū
 p̄cedit ex falso supposito sicut et p̄cedēs ex hoc
 .s. q̄ beat^o in visione verbi potest aliquid p̄uide-
 re tristabile vel delectabile cuius op̄positum po-
 stea p̄uidebit. hoc autē est falsum et cōtra bea-
 titudinis permanētiam. ¶ Ad. 5^m negatur con-
 sequentia. nō enī est simile de deo et creatura
 q̄m̄ ad actū secundū qui est op̄atio. quia in deo
 p̄pter sui simplicitatem idē est oīno re actus pri-
 mus et secundus sicut z esse et essentia. in creatu-
 ris aut̄ differunt realiter. vnde q̄ de^o habeat in
 sua intellectione vicem speciei intelligibilis et a-
 ctus intelligēdi: non p̄uenit p̄ se loquendo ex eo
 q̄ est intelligēs aut̄ quia est vidēs et cognoscēs
 quicquid cognoscit in sua essentia: sed prouenit
 ex sumā ipsius simplicitate ratione cuius om̄ia
 que in deo sunt: sunt ipse deus. nulla autem crea-
 tura est ita simplex q̄ non sit in ea compositio et
 esse et essentia et p̄ consequens distinctio realis
 actus p̄mi z actus secundū qui est op̄atio. Ad p̄-
 mam cōfirmationē dicit q̄ si arguēs capiat ipoz-
 tare creaturas p̄ eas includere terminatiue tāq̄
 res cognitās vt sit sensus q̄ actus intelligēdi quo
 videtur imēdiatē verbū se extēdit ad intelligen-
 das creaturas: cōcedim^o secundaz partē diuisio-
 nis. et ad hui^o improbationē negat cōsequētia.
 qm̄ ex eo q̄ intellect^o verbū vidētis habet ipsuz
 tanq̄ obiectū imēdiatuz et etiā tanq̄ sp̄m̄ aut
 ydeam licet nō tanq̄ actū vidēdi: sequit q̄ cog-
 noscit creaturā in actu imēdiatē verbo. Ad secū-
 dam cōfirmationē dicit q̄ p̄ncipiū cognoscēdi
 imēdiatū est duplex. quoddā ē sicut forma z pri-
 mus actus: aliud ē sicut actus secundus z op̄atio.
 vtrūqz aut̄ p̄ncipiū qz est alterius rationis ab
 altero: dici p̄t imēdiatū p̄ncipiū. fm̄ hoc igitur
 dicimus ad argumētuz q̄ cōsequētia est nulla.
 nā quāuis act^o intelligēdi sit in cognoscēte p̄nci-
 piū cognoscēdi imēdiatū: nō ideo sequit q̄ ver-
 bum diuinū nō sit creature ip̄m vidēti imēdiatū
 p̄ncipiū cognoscēdi. nihil enī p̄hibet esse duo p̄nci-
 pia imēdiata cognoscēdi alterius et alteri^o rō-
 nis. quēadmodū nihil p̄hibet mām z formaz ēē
 duo p̄ncipia essēdi imēdiata et intrinseca z essen-
 tialia rei cōposite. p̄pterea q̄ sunt p̄ncipia alte-
 rius et alteri^o rationis. ¶ Ad argumēta Aureo-
 li cōtra eandē cōclusionē. Ad p̄mū negat minor
 capiēdo obm̄ p̄mo mō posito in q̄rto notabili p̄
 om̄ni cognito. et ad ei^o p̄bationē negat p̄ns. et
 ad ipsius p̄bationē admittim^o tertiu mēbrū di-

uisionis. s. q. de^o vidēs in essentia sua totū conti-
nuū: omnes ei⁹ partes hēt in p. spectu mētis sue.
neq; valet hui⁹ improbatio. dicim⁹ enī q. q̄libet
illaz partiū est diuisibilis et de^o hēt in prospectu
suo oēs ei⁹ partes diuisas quarum quelibet est di-
uisibilis in partes diuisibiles. quas itez de^o hēt i
p. spectu suo et iterū partes ipsaz partiū et sic in
infinītū. ita q. q̄cūq; 7 quotcūq; ptes priū dari p̄t
sunt ptes diuisibiles et sunt i. p. spectu mētis diui-
ne. ex hoc autē inferri nō pōt q. cōtinuū cōpona-
tur ex indiuisibilib⁹ vt arguēs putat imo magis
q. cōponat ex diuisibilib⁹. Neq; obstat q. in infini-
tū dari p̄t partes partiū. qm̄ cū intellectu⁹ diui-
nus sit infinitus et infinite virtutis et ei⁹ intellige-
re sit infinitus: nihil p̄hibet q. infinita cognoscat.
vnde Augus. 12. de ciuitate dei caplo. 18. absit i-
quit vt dubitem⁹ q. deo not⁹ sit ois numer⁹: cui-
us itelligētie sicut in psalmo canit nō est nume-
rus. infinitas itaq; numeri quāuis infinitoꝝ nu-
meroꝝ nullus sit numer⁹: nō est tamē icōprehen-
sibilis ei cuius itelligētie nō est numer⁹. hec Au-
gusti. Et de hoc lati⁹ dictū fuit libro p̄mo dis. 35.
q. 2. sub notabili tertio. ¶ Ad. 2^m negat prima
p̄na. et ad ei⁹ p̄bationē dicim⁹ q. noticia rei in p-
prio genere duplici⁹ pōt intelligi put accipitur
ex dictis. S. Tho. de veri. q. 8. ar. 16. in cor. vno
modo ita q. cognoscat dere. p̄pria natura: 7 isto
modo noticia rei in p̄prio genere: nō distiguit a
noticia rei in verbo in quo nō min⁹ ipsa natura
rei cognoscat. alio modo noticia rei in p̄pria na-
tura: pōt intelligi noticia rei hita fm̄ moduz et
p̄ mediū nature rei. p̄portionatus. vñ solutio ibi
data bona est et ē. S. Tho. loco p̄prime allegato
ad. 9^m. Neq; valet p̄ma ei⁹ iprobatio nā falsum
assumit. imo fm̄ Augus. distinctio cognitionis ma-
tutine et vesprine: accipit⁹ ex parte mediij non ex
parte rei cognite. qm̄ eadē res et rei natura cog-
noscat et in verbo cognitione matutina et in p-
pria natura cognitione vesprina. vñ Augustin⁹
4°. sup gene. ad litterā. caplo. 24. vbi d̄ p̄dicti
tractat cognitionib⁹ loquēs de angelis. p̄culdu-
bio inquit vniuersaz creaturā in qua ipsi sunt p̄n-
cipaliter cōditū: in ip̄o verbo dei pri⁹ nouerunt i
quo sunt omniū etiā q̄ tēporaliter facta sunt eter-
nerōnes tanq̄ in eo p̄ qd̄ facte sunt. ac deide in
ipsa creatura quā sic nouerūt tanq̄ infra respiciē-
tes. hec ille. vbi in eo q. distiguit p̄dictas cog-
nitiones rerū creataz p̄ hoc q. vna est cognitio
creature in v̄bo dei 7 alia ē cognitio creature in
ipsa creatura: apte designat distinctionē ip̄az acci-
pi ex pte mediij p̄ qd̄ vel in quo videt. qd̄ satis ex-
p̄mit infra caplo. 26. vbi de creatura loquens

ait. q̄ cū p̄ dies ceteros cōderet: alit in se ipsa fa-
cta cognoscebat q̄ in illo in cui⁹ veritate faciēda
videbat. cui⁹ cognitionis quasi d̄color spēs: ves-
perā faciebat. et partū infra. beata inq̄t illa socie-
tas angelozū et p̄mit⁹ cōtēplā in verbo dei qd̄
dixit de^o fiat atq; ideo p̄us in ei⁹ cognitione fit
cū d̄ et sic est factū. et postea rē ip̄am factā in ea
ipsa cognoscat qd̄ significat facta vespera. Ad se-
cundā improbationē d̄ q. nō accipit qd̄ dictum
est in p̄prio genere: ad itellectū respōsionis da-
te put ex dictis patet. et ideo rō ei⁹ tanq̄ equo-
cans nō est ad p̄positū. Neq; valet tertia ipro-
batio. nā p̄na ei⁹ est falsa. et ad ei⁹ p̄bationē d̄ q.
distinctio Augustini vt etiā adducit ab arguente
expresse ē ad oppositū arguētis nō ad p̄positum
cū distiguit dictas cognitiōes ex pte mediij vt d̄
claratū est. Ad quartā improbationē respondet
S. Tho. de veri. q. 8. ar. 16. ad. 3^m. q. quāuis res ex-
pressius rēp̄sentet in verbo q̄ in formis intelle-
ctus angelici: tñ forme intellectus angelici sunt
magis reb⁹ p̄portionate et q̄si eis adequate. et
ideo nō sup̄fluit. respōsio vero ibi data bona est
et accipit ex respōsione. S. Tho. loco p̄prime al-
legato ad. 11^m. qd̄ aut arguēs cōtra obijcit: tam
ineptū ē et indocte dictū: q. dignū nō est respon-
sione. ¶ Ad. 3^m cōcedim⁹ totā deductionē q̄m
ad oēs suas ptes put eas cōcedit. S. Tho. in di-
uersis locis. vt ibi dis. ar. 2. sub. ar. 4. ad. 4^m.
Et. p̄. q. 106. articulis. p̄. et. 4. et. q. 107. ar-
ticulis. p̄. et. 2. et. q. 12. ar. 4. ad. 2^m. Et de ve.
q. 8. ar. 5. in cor. et ad. 6^m. et. q. 9. ar. p̄. ad. 9^m.
et ad. 13^m. et. ar. 4. et. 5. Et. 2^a 2^c. q. 175. ar. 4.
ad. 3^m. et in nonnullis alijs locis. ¶ Ad. 4^m dicit⁹
q. intellectus bt̄us videt creaturas eodē actu q̄
videt verbū. et ad ei⁹ p̄bationem negat p̄na. A 1m
neq; valet eius p̄batio qz supponit q. dicentes
creaturas videri in verbo eodem actu quo ver-
bū videtur: dicam⁹ q. p̄ illū actū nunc nō videt
aliq̄ creatura 7 postea videt. vel q. vtrūq; sit idē
dictū. hoc aut falsum est. nā neq; nos illud dici-
mus imo vt ex supradictis patet: opposituz nos
tenem⁹ q. l. nulla successio est in visione verbi s̄
simul omnia videt. neq; vtrūq; dicere est idem
dictū sicut manifeste apparet cōsideranti vnuz et
altēz dictū. vnde lōga deductio arguētis in cas-
sum extēdit fundata sup̄ falsum. ¶ Ad. 5^m negat
prima p̄na. et ad eius p̄bationē patet respōsio
ex his q̄ dicta sunt in tertio notabili. respōsio au-
tem ibi data posset admitti nisi pro eo q. diuina
essentia non proprie habet rationē speculi neq;
a sanctis doctoribus id inuenitur dictuz. put. S.
Tho. notat de veritate. q. 12. arti. 6. in cor. p̄ore

imo magis res create dicuntur speculū dei seu divi-
ne eēntie s̄ illud apli p̄ma Loci. 13. videm⁹ nūc
p̄ speculū in enigmate. s. p̄ creaturas. exēplū autē
de igne ⁊ stupa nō est ad p̄positū. qz ignis aḡro
rimat⁹ cōbustibili: ex necessitate nature cōburit.
divina autē essentia cōiūcta intellectui creato: nō
ex necessitate nature sed volūtatis beneplacitō
manifestat se illi et ea q̄ in ipsa cōtinent⁹ plus vel
minus. ¶ Ad. 6^m dī ad p̄mū p̄cessum argumēti
q̄ supponit falsuz. s. q̄ agēs nō assimilā effectui p̄
potētia et x̄tutē suā q̄ agit. hoc autē ē falsuz. imo
ois effect⁹ assimilā agēti fm id qd est p̄ncipium
agēdi. ¶ Ad. 2^m p̄cessum negat p̄na. neqz valet
cuius p̄batio. nā cū in deo essentia et potētia ⁊ y-
dea sint omnino idē re: cognoscere p̄ essentiam
vel ydeā: est cognoscere p̄ potētia et ecōtra. et si
dicat q̄ ista differūt rōne ac p̄ hoc q̄ alio modo
idest alia rōne cognoscant⁹ res p̄ ydeā et alia rō-
ne p̄ potētia: cōcedim⁹ capiēdo rōnem ex parte
intellect⁹ creati. et tñ hoc cōcessō nō sequitur q̄
de⁹ sit mutabilis. naz semp ab eterno absqz aliq̄
sui varietate ⁊ successione de⁹ cognoscit res crea-
tas et p̄ suā essentia et p̄ potētia et in ydea. esset
autē mutabilis si nūc p̄ potētia et nō p̄ ydeam et
postea p̄ ydeā et non p̄ potētia de⁹ res cognosce-
ret quod tamē est falsum. S. Tho. autē nō negat
illa q̄ nullo tēpore sunt ⁊ tamē p̄t esse: cognosci
a deo p̄ ydeā que ē essentia sua. sed negat q̄ cog-
noscant⁹ a deo p̄ ydeas distinctas q̄ realiter non
aliud sunt q̄ ipsa essentia divina intellecta cū di-
stinctis respectib⁹ ratiōnis ad plures ⁊ distinctas
res qz respectuū distinctio itelligi non pōt reb⁹
nullo tēpore existētib⁹. Et cū arguēs dicit q̄ hu-
iusmodi res p̄t pōtī actu in eē ⁊ tūc cognosce-
rēt a deo p̄ essentias distinctas cū p̄mo nō sic cog-
noscerent⁹: respōdem⁹ sicut rīdet. S. Tho. ad simi-
le argumētuz de veritate. q. 2. o. ar. 5. arguit enī
sic sexto loco. Si aīa x̄pi nescit omnia q̄cūqz pōt
facere de⁹ dato q̄ de⁹ illa d̄ nouo faceret: anima
x̄pi nesciret nisi de nouo addisceret. sed inconue-
niēs est ponere q̄ aīa x̄pi aliqd existētuz ignoret
vel q̄ aliquid de nouo addiscat. ergo aīa x̄pi scit
omnia q̄ de⁹ facere pōt. ecce argumētū. ad quod
respōdet. Ad. 6^m dicendū q̄ hoc modo oportet
ad hāc questionē respōdere: sicut ad argumenta
de predestinationē. quāuis enī possibile sit cum
q̄ est predestinat⁹ dānari: q̄cūqz tamen ponit eē
dānatus: simul ponit cū hoc non fuisse p̄destina-
tus qz illa duo non pōt simul stare q̄ sit predesti-
nat⁹ ⁊ dānari. similiter dico q̄ cuz anima x̄pi sciat
omnia q̄ de⁹ p̄uidet se facturū: simul cū hoc q̄
ponit aliqd aliud deū facere: ponit illud deū p̄-

uidisse se facturū et animā x̄pi illud scire. et sic nō
est necessariū q̄ ponamus in anima x̄pi alicuius
rei ignorantia vel q̄ addiscat de nouo. hec ille.
Lōsimiliter dicimus in p̄posito q̄ stante positio-
ne arguētis q̄. s. res possibles fieri ponant⁹ actu
fieri: necessario debet poni p̄pter imutabilitatē
diuine p̄sciētie q̄ ab eterno deus cognouit ip-
sarū rerum p̄prias et distinctas ydeas. ita q̄ non
est casus possibilis q̄ de⁹ p̄sciat aliquādo non
p̄ ydeas p̄prias et distinctas res possibles fieri
nūqz futuras: et q̄ aliq̄ tēpore in actu ponant⁹ ac-
per ydeas distinctas a deo cognoscant⁹. patet igit⁹
q̄ argumētum est nullū qz casus in quo fundat⁹
est impossibilis: nō absolute sed ex imutabilitate
diuine p̄sciētie. ¶ Ad. 3^m p̄cessuz sexti argumē-
ti dicitur q̄ procedit ex falso supposito. s. q. S. Tho.
ponat deum cognoscere possibilia fieri p̄ poten-
tiam suā ⁊ nō per ydeā vel similitudinē. hoc autē
est falsum vt supra notatū fuit. sed bene verum
est fm mētē. S. Tho. q̄ non cognoscuntur per
ydeas p̄prias et distinctas modo exposito i qui-
to notabili. et cum arguēs obijcit q̄ tunc de⁹ cog-
nosceret illa arguitue et imp̄fecte: negatur cōn-
sequentia. nā quāuis res ipse non cognoscantur
per ydeas p̄prias et distinctas: nō ideo sequit⁹
q̄ non cognoscantur a deo p̄prie ⁊ distincte per
essentiam suā. q̄ licet non habeat respectu ta-
lium rex possibilū rationē ydeā distincte eo q̄
ydea importat p̄ncipium opatiuum: habet tamē
rationē p̄fectissime similitudinis p̄prie ⁊ di-
stincte rēpresentantis omnes res possibles a deo
fieri. ¶ Ad argumēta ad eōtra secundā conclu-
sionē ad p̄mū dicitur q̄ aīa x̄pi eodez actu cog-
noscit infinita nō simpliciter sed fm quid modo
per. S. Tho. exposito in locis p̄ cōclusionē secū-
da allegatis. et ad huius iprobationē negat con-
sequētia. neqz arguēs illā p̄bat. de falsitate autē
consequētie latius dictum est in sexto notabili.
¶ Ad. 2^m dicit q̄ vtroqz modo anima x̄pi cog-
noscit infinita. et ad p̄mi modū iprobationē
negat assumptum. nam creatura p̄ lumen glorie
potest cognoscere trinitatē p̄sonarū quā tamen
deus facere non potest. item creatura pōt simul
distincte cognoscere in verbo partes tēporis p̄-
sens videlicet p̄teritum et futurū vni⁹ dici vel
vni⁹ mēsis aut anni: et tamen deus facere non
potest huiusmodi p̄tes tēporis simul eē actu.
potest etiā creatura cognoscere distincte corp⁹
naturale fm sui subam absqz quantitate: s̄ deus
non potest illud facere esse actu in reruz natura
sine quāritate. et multa huiusmodi exēpla dari
possunt. Ad. 2^m iprobationē p̄mi modū dī q̄

assumptū iterum est falsuz. qm̄ potest hōmo infī-
nitos homines disticte cognitos si essent; odire
actu odij finito intēsiue. et pari rōne diligere fini-
ta dilectione intēsiue et in p̄mio finite intēsiue de-
lectari q̄cqd̄ sit d̄ infinitate extēsiua et extrinseca
quā act⁹ habet q̄si p̄ accidēs ex pte obiectoz vt
materialiter sumūtur. et circa hoc multa dedu-
cta sunt in sexto notabili. ista autē icōueniētia nō
sunt vt arguēs putat. ¶ Ad auctoritates phi d̄
q̄ p̄hs loquit̄ d̄ infinito fm̄ quātitatē qd̄ ē f̄z po-
tentiā materie. tale autē infinitū est ignotū qz est
q̄si materia cū p̄uatione forme vt d̄ in. 3.º. phy.
ois autē cognitio ē p̄formā vel actū. vñ h̄mōi infī-
nitū cognoscī nō p̄t fm̄ modū ipsi⁹. est enī ipsi⁹
mod⁹ vt accipiat̄ pars ei⁹ post partē. fm̄ quem
modū semp̄ ē aliqd̄ extra accipe ac p̄ hoc cognos-
ci plene nō p̄t. sed vt. S. Tho. dicit. 3.º. p. q. 10.
ar. 3. ad p̄mū. sicut materialia p̄t accipi ab itel-
lectu imateriali z multa vnite: ita infīnita p̄t ac-
cipi ab intellectu nō p̄ modū infīniti s̄ q̄si finite. vt
sic ea q̄ sunt i seipsis infīnita: sint i intellectu cognos-
cētis finite. et hoc modo aīa xp̄i scit infīnita inquā-
tū. s. scit ea nō discurredo p̄ singula: sed in aliquo
vno puta in aliq̄ creatura in cui⁹ potētia existūt
infīnita et p̄ncipalit̄ in ip̄o verbo. ¶ Ad ip̄roba-
tionē secūdi modi dicit̄ p̄mo q̄ procedit ex falso
supposito. s. q̄ cognoscere eqlia infīnita disticte: ar-
guit infīnitā p̄fectionē cognitionis vni⁹ vel plu-
riū. hoc autē ē falsuz vt statī dictū est. D̄ secūdo
q̄ p̄cipere minora tūc arguit maiorē et p̄fectiorē
vim cognoscētis q̄ p̄cipe maiora: quādo sp̄s v̄l
similitudo p̄ quam sit cognitio ē minoris effica-
cie in representādo minora q̄ maiora. sic ē sp̄s
rei visibilis parue aut minute respectu visus. sed
q̄si forma p̄ quā sit cognitio eqlia efficaie est in
repsentādo rē parū et maiorē et p̄fectiorē et
min⁹ p̄fectam et finitā et infīnitā quē ad modū est
in. p̄posito n̄fo qz essentia diuina eqliiter repsen-
tat omnes res: eqlia xp̄i cognoscētis sufficit ad
vtraq̄. vnde exēpla arguētis de visibili z quan-
to magno vel paruo nō est ad. p̄posituz: qz sp̄s
parui nō est tāte efficaie in repsentādo rem suā
visui sicut ē sp̄s magni. ¶ Ad argumētum ante
oppositū respōdet. S. Tho. 3.º. p. q. 10. ar. p̄. ad
p̄mū. q̄ homo assumptus cōnumerat̄ diuine tri-
nitati in sui cognitione: nō ratione comprehēso-
nis sed rōne cuiusdā excellētissime cognitionis.
vel vt in hac dis. responder arti. 2. sub arti. p̄mo
ad p̄mū. si dictū ysidori intelligat̄ de cōprehē-
sione trinitatis in se: tunc homini assumpto con-
uenit nō ratione nature humane sed rōne diui-
ne. Et in hoc articulus terminatur.

Distictio. xxv. xxvi. xxvii

Circa d̄
cimā quintā z d̄
cimā sextā et de
cimā septimā dī-
stinctiones q̄rif
vtrū aīa xp̄i ha-
buerit oipotē-
tiam q̄ a dolore
sensibili possit
sum p̄seruare et
arguit q̄ sic. naz

dicit Damascenus. 3.º. li. q̄ oīa naturalia in xp̄o
fuerūt volūtaria. volēs enī esuriuit volēs sitiuit
volēs timuit volēs mortu⁹ est. sed ex hoc dicit̄
omnipotēs qz oīa illa q̄cūq̄ voluit fecit. ergo vi-
detur q̄ aīa xp̄i habuit oipotētiā respectu natu-
raliū opationū. p̄prij corporis et omniū passio-
nū appetit⁹ sensitiui. ¶ In oppositū arguit. quia
d̄ h̄ebreoꝝ. 2.º. q̄ debuit p̄ oīa fratrib⁹ assimila-
ri et p̄cipue in his q̄ p̄tinet ad p̄dicionē humane
nature. sed ad cōdicionē humane nature p̄tinet
q̄ valitudo corpis et ei⁹ nutritio et augmētū et
passiones appetit⁹ sensitiui: ip̄erio rōnis seu vo-
luntati nō subdāt. qz naturalia soli deo q̄ est au-
ctor nature subdūtur. ergo nec in xp̄o subdebāt.
nō ergo aīa xp̄i fuit omnipotens respectu p̄prij
corpis nec potuit illd̄ ab omni dolore p̄seruare.
¶ In hac q̄stione erūt quattuor articuli vt sup̄.

Quantuz ad ar-
ticulū p̄mū sit p̄ma conclusio q̄
aīa xp̄i nō habuit oipotētiā sim-
pliciter nec respectu imutationis
creaturaz nec respectu p̄prij
corpis. h̄ac cōclusionē tenet. S. Tho. dis. prece-
dēte. arti. vltimo. Et. 3.º. p. q. 13.º. arti. p̄. 2. et. 3.º.
¶ Secūda cōclusio ē q̄ in xp̄o fuit vere et p̄prie
dolor sensibilis. h̄ac cōclusionē tenet. S. Tho. i
hac dis. q. 2. ar. 3. sub ar. p̄. Et. 3.º. p. q. 15. ar. 5.º.
¶ Tertia conclusio ē q̄ dolor passionis xp̄i pue-
nit vsq̄ ad supiorē rōne vt ē natura non vt ē rō.
h̄ac cōclusionē tenet. S. Tho. in hac dis. loco p̄-
time allegato sub ar. 2. Et. 3.º. p. q. 46. ar. 7. Et
de veri. q. 26. ar. 9. ¶ Quarta cōclusio ē q̄ vo-
lūtas xp̄i p̄siderata vt natura: nolebat passionē
aut mortē subire fm̄ iudiciū rōnis inferioris consi-
derate vt nā. h̄ac p̄clusionē tenet. S. Tho. in hac
dis. 15. q. 2. ar. 3. sub ar. 2. et dis. 17. ar. 2. sub ar.
p̄. Et d̄ ve. q. 26. ar. 9. ad. 7.º. ¶ Quinta p̄clusio

est q̄ x̄ps aliq̄ modo habuit necessitatē absolu-
tā moriēdi ac paciēdi. s. fm̄ causas remotas. ve-
rūtāmē fm̄ causas p̄rimas nō necessitate abso-
luta: s̄ p̄pria volūtate mortē et passiōē subiit.
hec conclusio accipit̄ ex dictis. S. T. in hac dis.
16. q. p̄. ar. 2. Et. 3. p. q. 14. ar. 2. et. 3.

Quantus ad ar-

ticulū secūdu arguēdu est con-
tra p̄clusiones. Et q̄dē cōtra p̄-
mā arguit Durādus p̄bādo q̄
aia nō habuit aliquā potētīa su-
pernaturalē trāsmutādi corp̄. p̄puz aut alienuz
miraculose. qz ois potētīa sup̄natural̄ data x̄po
vel pficiebat corp̄ ei⁹ ad corpales act⁹ vel aiaz
ad act⁹ solū anime vel ad act⁹ corpis mediātib⁹
actib⁹ aie. nō enī pōt̄ dici q̄ p̄fectio aie sit imedia-
te ad act⁹ corpis cū eiusdē sit potētīa cui⁹ ē act⁹.
nulla aut potētīa videt̄ data fuisse x̄po q̄ ad cor-
pus ad sup̄radictos act⁹. qz x̄ps p̄ defect⁹ corpis
q̄s assumpsit: manifestauit se eē vez hoīnē sicut
p̄ miracula manifestauit se eē vez deū. igi⁹ om̄ia
alia mirabilia q̄ fecit: tribuēda sunt x̄tuti diuine
sicut ois defect⁹ quē habuit et oēs defect⁹ q̄s ha-
buit: referēdi sunt ad corp̄. et sic loquit̄ ip̄semet
x̄ps de miraculis Joā. 5. p̄ me⁹ vsqz modo ope-
raē et ego operor. et Joā. 10. opa q̄ ego facio in
noie p̄ris mei ip̄a testimoniū p̄hibēt de me. illud
inquā testimoniū q̄b̄ seq̄tur: p̄ r̄ ego vnū sum⁹.
Et infra eodē cap̄lo dicit. si nō vults̄ mibi credere
opib⁹ credite vt̄ cognoscatis qz ego in p̄re r̄ p̄
in me ē. et Joā. 14 d̄f. p̄ in me manens ip̄e facit
opa. ex q̄b⁹ dare p̄z q̄ x̄ps faciebat miracula r̄ ce-
tera opa q̄ sunt sup̄ra cursuz nature p̄ x̄tutē diui-
nā p̄ quā est vnū cū p̄re et nō p̄ aliquā x̄tutē crea-
tā sibi datā sup̄natural̄ pficiētē ad h̄mōi act⁹. in
x̄po aut̄ fuit aliq̄d donū sup̄naturale imo plura p̄-
ficiētīa aiam ei⁹ ad act⁹ p̄pos̄ q̄ sunt recte itellige-
re et bene velle et ad act⁹ corpales meritorios
ex iteriorib⁹ actib⁹ ip̄eratos. ad act⁹ aut̄ sup̄na-
turales puta ad trāsmutādu creaturā p̄ter ordi-
nē nature: nequaqz̄ p̄p̄eandē rōnez q̄ p̄zi⁹ facta
est. qz illa q̄ x̄ps fecit sup̄ hoies: fecit ad ostēsiōē
sue diuinitatis. et ideo in ip̄so inq̄s̄ hō: nō fuit a-
liq̄ x̄tus ad faciēdu aliq̄d exteri⁹ sup̄ra humanū
modū. quāqz̄ ad act⁹ iteriores pficiētes p̄sonaz̄ i-
se: habuit multa dona in se sup̄ra hoīnes. hec ille
in forma. **C**ōtra sc̄baz p̄clusionē arguit Scor⁹
p̄bādo q̄ ad rōnez doloris nō req̄rāf̄ duo. s. imu-
tatio corruptiua vel offēsiua dispositionis con-
ueniētis nature et secūdo app̄hēsiō hui⁹ imuta-
tionis. videt̄ inq̄t q̄ p̄ma radix nulla sit. qz sicut

f̄z̄ tei dolore ē imutatio corruptiua dispositiōis
cōueniētis nature: ita i delectatione ē illa radix
p̄ma imutatio iductiua vel saluatiua dispositio-
nis cōueniētis. illa aut̄ imutatio: nulla videt̄ eē
qz q̄ro ad quē terminū est: nō ad ip̄az̄ sensationē
qz p̄cedit̄ eā sic p̄ma radix secūda. et multo min⁹
est ad sensationē sequētes passionē qz illa sequit̄
vtrāqz̄ radicē. igi⁹ ipsa ē ad vtrāqz̄ dispositionez
vt̄ ad p̄rimū terminū q̄ p̄cessit̄ tā oēs actū sensus
q̄ etiā potētīe delectātis vel tristātis. s̄ nihil ta-
le videt̄ eē necessariū ad delectationē: qz nihil p̄-
cessit̄ ista ambo nisi forte spēs. s̄ si spēs p̄fuit̄ et si-
cut i x̄tute ph̄astica cōseruāte spēs: nihil min⁹
posset eē cōseruatio necessaria. et ois radix ne-
cessaria ad delectationē deberet tunc p̄seruari. si
etiā sensario fieret: nō min⁹ possz̄ eē opatio dele-
ctabilis: qz nō min⁹ esset opatio p̄fecta q̄s f̄z̄ p̄bz̄
10. ethi. sequit̄ necessario delectatio. **C**2⁹ arguit.
qz secūda radix videt̄ q̄ sufficiat sine p̄ma. qz licz̄
organuz sit corp⁹ naturale et ideo passibile pas-
sione nāt̄: tū inq̄s̄ organū ē mixtū sic q̄ ē i media
p̄portione sensibiliū: hoc mō natū ē imutari imu-
tatione itentionali ab obiecto inq̄s̄ sensibile. et
hoc modo aliq̄d obm̄ ē sibi cōueniēs et aliud dis-
cōueniēs. et p̄ p̄is aliq̄d delectāz̄ r̄ aliq̄d affligēs.
ergo licet circūscribāf̄ ois actio p̄oz̄ ista actione
itentionali ab obiecto: si ista sit alicui⁹ obiecti dis-
cōueniētis: i organo sensus vel i sensu sequit̄ do-
lor. et hoc videt̄ manifeste i q̄busdā sensibilibus.
qz licet a sensibilib⁹ eoz̄ iducaf̄ dispositio saluās
nām idiuidui: tū ipsa affligūt si sunt discōueniētia
sibi vl̄ organo sensus sic d̄ amara pot̄ōe de q̄ do-
let gust⁹ licet sit salubris infirmo. lol⁹ enī tact⁹ da-
tus ē aiali a nā vt̄ p̄ ip̄z̄ p̄cipiat corruptiua natu-
rē et ea fugiat. et ibi concomitat̄ discōueniēs sen-
su vt̄ sensus et discōueniēs nature. et sic cōcomi-
tantur iste due imutationes alteri⁹ rōnis. et pos-
set illa q̄ ē sensibil̄ i sensum: eē sine alia r̄ eē. et ita
possz̄ eē cōueniētia i vno r̄ discōueniētia i alio. et
ita essz̄ dolor sine p̄ma radice. **C**3⁹. qz cum d̄f̄ q̄
ad delectationē vl̄ dolorē nō solū sufficit app̄hē-
dere obm̄ s̄ cū hoc p̄cipe cōueniētīa vl̄ discōueni-
entiā: hoc nō videt̄ valere. tū qz nō videt̄ q̄ vni-
us potentie sit nisi vn⁹ act⁹ p̄fect⁹ simul. igi⁹ sen-
sus circa obm̄ suū: nō sunt ponēdi duo act⁹ licet
idē vt̄ p̄fect⁹ possit dici p̄ceptio r̄ vt̄ ip̄erfect⁹ ap-
p̄hēsiō. tū qz null⁹ sensus pōt̄ istas relations
p̄cipe: s̄ tū aliq̄ absoluta. similis si ponant̄ ista eē
obiecta alteri⁹ potētīe ab app̄hēsiua: videtur q̄
oportet ponere duos sensus v̄sus et duos audi-
tus et sic de singulis q̄rū alter p̄cipiat colorē vel
sonū et alter p̄cipiat illas itentiones circumstātes

qz fz pma obiecta distiguunt potētie. ¶ 4°. qz sic absolutū calozis ē rō agēdi in lignū et nō relatio approximationis fundata sup illō absolutū licet approximatō sit causa sine q nō: ita videt q conueniētia vel discōueniētia nō ē rō causandi delectationē aut tristitiā s̄ solū absolutū in q illa relatio fundat. hec Scot⁹. ¶ Cōtra tertiā p̄clusionē arguit Scot⁹ dicēs q distinctio d̄ portione supiori et inferiori i aia xpi vt ē rō et vt ē nā: nō valet in pposito. pmo qz nō d̄ aliq̄ d̄dicatū in eē alicui rōne inherētie qd̄ accidit illi. sic nō d̄ hō fz musica edificare: etiā si musico accidat eē edificatorē. ergo nec fm̄ portione supiorē dicet aia dolere si tm̄ alicui accidētī accidētalit̄ p̄iuncto portioni supiori insit dolor. Cōfirmat. qz sic possz dici aia itelligere fm̄ volūtātē vt nā nō vt voluntas: qz ipsa nā in q̄ est volūtās itelligit. ¶ 2°. qz aia vt distiguunt a potētia: nō p̄tingit eam dolere sic nec respicere obm̄ de q̄ doleat. sed ipsa tm̄ est vna in portione supiori et inferiori vt nō respicit obm̄ s̄ vt ē act⁹ p̄m⁹. ergo vt ē vna i illis duab⁹: nō pōt eē illud p̄p̄ qd̄ altera illaz doleat. ergo p̄p̄ aiaz q̄ est eadē inferiori portioni dolētī: nō dicet supior portio dolere qz nō est eadē illi. ¶ 3°. si aie cōpeteret dolere: maxime doleret p̄p̄ separationē et a corpe. qz sibi vt nā est: cōuenit p̄ficere totūz corp⁹ et naturalit̄ inclinari ad corp⁹. sed p̄ns ē falsum qz i separatione aie a corpe: fuit facta ipassibilis. igit̄ tūc nō tristitabaf. hec ille. ¶ Cōtra quartā cōclusionē arguit Aureol⁹. pmo sic. qz xps nō potuit h̄re tristitiā in volūtate nisi fz iudiciū recte rōnis. s̄ xps nō debuit tristari de sua passione aut de dolore quē sustinebat in carne fm̄ rectaz rōnez: qz sciebat qz de⁹ volebat eū pati. in appetitu aut exteriori vt i carne: fuit summ⁹ dolor. in aiali aut̄ puta i corde: fuit tristitiā puta pauor et angustia. sed illa tristitiā exis in corde: nō ascendeat vsqz ad volūtātē. Et si dicat q̄ imo qz sancti dicūt q̄ ille dolor ascēdit vsqz ad supiorē rōnez: dicēdū q̄ verū ē approbatīue. qz enī de⁹ volebat xpm̄ h̄re talē dolozē in carne et talē tristitiāz i corde: volūtās approbabat hoc. ¶ Itē stille passiones in nob̄ essent ita colligate q̄ tristitiā i corde ascēdit vsqz ad volūtātē: hoc p̄uenit ex obiecto et nō ex subiecto nec ex eo q̄ sunt radicate in eadē aia. vniū quodqz enī patit̄ sicut natū ē pati. et ideo patiēte sensu ab obiecto: non est necesse pati volūtātē ex hoc q̄ sensus patit̄ tali passione ex obiecto qd̄ idē est respectu partis supioris et inferioris. qz patiēte sensu: extimatiua cōprehēdit illō obz̄ ex q̄ patit̄ sensus vt discōueniēs et causatur dolor i corde. et vlteri⁹ rō apprehendit illud

vt malū et discōueniēs et seq̄ tristitiā in volūtate. et ex hoc patet q̄ modo dolor exterior in carne et tristitiā in corde et i volūtate: nō sunt vni-formes. imo exite maximo dolore in sensu exteriori: pōt eē minima vt nulla tristitiā i corde vel volūtate. eo q̄ extimatiua apprehēdit obm̄ illud vt cōueniēs p̄p̄ aliquā supiorē causaz vt itētiōne quā nō p̄cipit sensus. et rō vlteri⁹ h̄re pōt aliā intētiōne rōne cui⁹ nō dolebat volūtās. Cōfirmat. qz dolor i sensu exteriori: nō redūdat in cor causando i ipō dolozē cū nō sit ql̄tas actīua. nec migrādo d̄ subo in subm̄. s̄ de carne ad cor. ex nā ergo obiecti hoc. puenit: non ex vnitāte subī nec colligatione potētiāz. imō diuina xtute pōt hoc fieri q̄ exite sumo dolore in sensu: extimatiua nō apprehēdat obm̄ hui⁹ doloris vt discōueniēs sed magis vt cōueniēs. et s̄r est d̄ rōne. et ideo non erit tristitiā i corde nec i volūtate. et sic fuit i xpo maxime q̄ ad rōne qz rō apprehēdebat illō obz̄ vt pueniēs p̄p̄ salutē nature humane. et ideo i volūtate xpi in q̄ erat gaudiūz d̄ fruitiōne: nulla fuit tristitiā. hec Aureol⁹. ¶ Cōtra q̄ntā p̄clusionē arguit Scot⁹. p̄bādo q̄ xps nullā habuerit necessitatē moriēdi nec fuerit necesse corp⁹ suū esse mortale. qz speciale miraculūz fuit q̄ ei⁹ corpus fuerit mortale ex hoc q̄ p̄ nouū miraculūz ipediebat redūctiā gl̄ie aie ad corp⁹. et facto illo miraculo: corp⁹ habuit necessitatē moriēdi. qz nec gl̄ia redūctiuit in ipz: nec fm̄ corp⁹ habuit iustitiā originalē p̄seruātē a corruptione. Cōfirmat. qz nō habuit necessitatē moriēdi nisi facto hoc miraculo vt exp̄s edicit Aug⁹. 2° d̄ baptismo puuloz. Secūdo qz si aia xpi fuisset sibi dimissa ex q̄ fuit gl̄iosa: gl̄ia aie redūctasset in corp⁹ et p̄ p̄ns i p̄tate aie fuisset nō mori ex aliq̄ passiōe. hec Scot⁹.

Quantū ad ar-

ticulū tertiū pmo notādū ē put S. T. d̄ducit. 4. sen. dif. p°. lec. p°. ar. 4. sub ar. p°. in. c. q̄ agēs ē duplex. s̄ p̄ncipale et istrumē-tale. agēs p̄ncipale ē p̄mū mouēs nō motū in q̄ h̄mōi et opaf p̄ xtutē sue forme cui assimilaf̄ effect⁹ sic ignis suo calore calefacit. ex hoc enī aliqd̄ p̄stituit̄ p̄ncipale agēs: q̄ h̄t i se formā quā in al-terz fz spēs trāsfundere pōt. agēs vero istrumē-tale ē mouēs motū nō agēs p̄ xtutē p̄p̄ forme aut forme sibi inherētī. put istrumētū ē s̄ solū modo p̄ motū q̄ mouet̄ a p̄ncipali agēte. ea enī rōne ap-pellaf̄ mouēs motū: qz vi mouēdi p̄cipat p̄ mo-tū a p̄ncipali agēte. put. S. T. notat d̄ ve. q. 26 arti. p°. ad. 8. et quia mor⁹ ē act⁹ ip̄fect⁹: ideo

communiter dicitur quod vis principalis agentis est in instru-
mento secundum esse imperfectum vel per modum transeuntis quod
scilicet motus est actus imperfectus non permanens sed successi-
uus. et ideo est effectus non quod instrumentum assimilatur.
quod assimilatio fit ratione forme inherenti siue sit eius-
dem speciei sicut in agentibus uniuocis: siue sit speciei
alteri sicut in agentibus equiuocis. per igitur quod agens in-
strumentale ex propria ratione habet aliquam actionem circa
effectum alias non diceretur agens. instrumentum autem con-
petit duplex actio. una quam habet ex propria natura. alia
quam habet. puta est motum a principali agente. quemadmo-
dum calor ignis qui est instrumentum virtutis nutritiue
puta dicitur. 2. dicitur aia: ex natura propria habet dissoluere et con-
sumere: sed in quantum est instrumentum anime vegetabilis
generat carnem. vnde agens instrumentale semper attingit
ad aliquem effectum ultra id quod cooperit sibi secundum suam
naturam: siue effectus ille sit vltima forma siue disposi-
tio ad eam: alias non ageret ut instrumentum. Et quod
baptisimus in instrumentum in quantum instrumentum est: semper
est virtus aliqua a principali agente sibi per motum qui ab ipso
mouetur communicata. ipse enim motus qui instrumentum
a principali agente mouetur: trahit secum vi quadam
et similitudinem forme per quam agens principale mouet in-
strumentum ad effectum sue nature supercedentem. et
inde est quod dolabra vel cultellus dum mouetur ab artifice:
potest incidere quod est nature sue proprium: figura sta-
tue lignum figurare ad similitudinem forme artis exis-
tis in mente artificis. quemadmodum et in ipsa voce
sensibili est vis quodam spiritualis ad excitandum intellectum
hois in quantum procedit a conceptione mentis. puta. S.
Tho. inquit. 3. p. q. 62. ar. 4. ad primum. si enim nulla
virtus in instrumentum esset a principali agente deriuata
neque agens instrumentale diceretur neque motu princi-
palis agentis ageret aliquid ultra propriam virtutem. nam
motus localis qui instrumentum ab agente principali mouetur:
ad tale effectum artis non sufficeret nisi aliquam
artis impressionem saltu intentionalem haberet. et dicitur intentionalis
quod neque motum neque instrumentum afficit aut denominat:
sed habet in eo esse transiens et imperfectum quemad-
modum calor in aere. neque ad effectum principalis
agentis concurreret: nisi sicut causa mere procedens
vel ut signum eodem modo. Ergo humana natura christo
cum suis partibus essentialibus. scilicet corpore et anima sit instru-
mentum diuinitatis ut Damascenus dicit in tertio libro
consequens est secundum premissa quod virtus aliqua instrumenta-
lem habeat ad effectum sue nature supernaturalis quod sic
per instrumentum diuinitas christi operatur. vnde super illud
marci. 5. et tenens manum puelle dicit Luce. manum
enim iesu viuificatiua exis: mortuum corpus viuifica-
cat. vox autem tacite excitat. Et infra capitulo. 7. super
illud. misit digitos suos in auriculas eius inquit ipse
Luce. misit vero digitos in auriculas potes verbo

sanare. ut ostenderet quod diuina virtute dicatum erat
corpore diuinitati unitum et operatio eius. 3. super illud
Luce. 7. et tetigit oculum. dicit idem Luce. ideo autem
non solo verbo pagit miraculum sed et seretrum tangit
ut cognoscas efficaciter esse sacrum christi corpore ad hu-
manam salutem. est enim corpore vite et caro vbi omnipotens
cuius habet virtutem. sicut enim ferrum adiectum igni per
ficit opus ignis: sic postquam caro unita est verbo quod vi-
uificat omnia: ipsa quoque facta est viuificatiua et mortis.
hec ille. Quid autem. S. T. dicit dist. sequente. q. p.
ar. 3. in. c. q. nulla virtus corporalis aut spiritualis aie vel
angelus nec etiam aie christi potuit ad inuentionem le-
gis nature diuinitate iposita nisi per modum orationis
aut intercessionis. et in ratione ad. 4. q. christus etiam
miracula sanitatis non poterat facere virtute hu-
manitatis sed diuinitatis sibi coniuncte: debet in-
telligi ea ratione dictum quod ut ipse inquit. 3. p. q. 13. ar. 3
in. c. loquens in proposito: virtus actionis non proprie at-
tribuitur instrumentum sed principali agenti. vnde non cogi-
mur dicere quod circa hoc aliter senserit in primo ope
et aliter in secundo ut quibusdam videtur.

Secundo Notandum est propter
argumenta Scoti con-
tra secundam conclusionem quod ut accipit ex dictis. S. T.
p. 2. q. 1. ar. p. ad. 3. in dilectione tria consi-
derantur. primum est coniunctio siue adeptio boni conueniens
tis. secundum est perceptio seu cognitio talis adeptio-
nis siue coniunctionis. tertium est quodam delectationis
quod in bono adeptio seu in boni adeptio et in
hoc consistit ratio quod dicitur delectationis. prima duo
sunt antecedentia delectationem et ipsius causa. ex ip-
sa siquidem delectatione boni conueniens et eius perceptio:
causa in appetitu quodam dulcis quod siue de-
lectatio. vnde in rebus cognitione carere delectatio
non ponit nisi abusu: capiendo delectationem per quam
cuius quodete. quod ob re August. 3. li. de trinitate. firmiter
inquit cognuit in quibus voluntas delectata conuiescit.
Aduertendum tamen quod prima radix doloris. scilicet coniunctio
mali discouens dupliciter corrigitur. vno modo cum
lesione corporis et imutatione reali repugnante na-
turali dispositioni corporis lesi. et ex huiusmodi
coniunctioe mali cum ipsius sensu vel perceptione causa
dolor dicitur exterior siue corporis. alio modo corrigitur
absque corporis lesione et reali: seu naturali imutatione
ne per solam coniunctionem et imutationem intentionalem. et
dolor causatur ex tali coniunctione mali secundum sensum
vel intellectu apprehendit: siue dicitur dolor interior
siue tristitia. nam dolor commune quod est ad do-
lorem exteriorum et ad interiorum quod speciali nomine dicitur
tristitia. primum dolor dicitur exterior: vnde quod imuta-
tionem accouunctionem mali. scilicet reale et intentionalem
presuppone ac per hoc sensui tactus est accommodatus. sen-

sibilia enī tact⁹ sunt dolorosa nō solū in q̄m sunt improporzionata et discōueniētia virtuti apprehēsiue: sed etiā in q̄m repugnāt nature. dolor vero secūdo modo dicit⁹. s. interior nō necessario p̄supponit imutationē realē. i. naturalez. et hic dolor p̄tinet ad sensus alios a tactu quoz sensibilia p̄sūt q̄dē eē iprozportionata et discōueniētia apprehēsiue virtuti: nō tñ nature dolētis repugnāt nisi in ordine ad sensibilia tact⁹. s. m̄ quez modū p̄hs dicit. 2° d̄ aīa q̄ excellēs sensibile destruit sensuz. quāobzē d̄ sensibilib⁹ alioz sensuū a tactu: nō d̄ eē dolor s̄m q̄ cōtrariat̄ delectationi naturali s̄ magis tristitia q̄ cōtrariat̄ delectationi aīali. Accipiunt̄ ista ex dictis. S. T. p^o 2°. q. 35. ar. 2. Et 3°. p. q. 46. ar. 6. Et in hac dis. q. 2. ar. 3. sub ar. 2. Ad q̄ facit q̄d. S. T. dicit. 4. sen. dis. 44. q. 3 ar. p^o. sub ar. 3. ad 3^m. sensibile in q̄t nō solū natū est delectare aut affligere sensuz s̄m q̄ agit actione nature cōfortādo vel corūpēdo organū: sed etiā s̄m q̄ agit actione spūali. qz qm̄ sensibile ē in debita p̄portione ad sentiētē delectat. ecōtrario aut̄ qm̄ se hēt in supabūdātia vel defectu. vñ r̄ colores medij et voces cōsonantes sunt delectabiles r̄ incōsonates offendūt auditū. hec ille. quāuis aut̄ put̄ dictuz ē dolor cōmuniter se hēt ad exteriorē et interiorē q̄ speciali nomie d̄ tristitia et tñ vt Aug⁹ dicit. 14. d̄ ciuitate dei dolor v̄sitat⁹ in corpibus d̄ illo modo q̄ species ip̄fectioz nomē generis cōsuevit retinere. ¶ Ex q̄b⁹ inferimus q̄ delectatio nec ē mot⁹ p̄prie dicit⁹ nec opatio: sed ē termin⁹ mot⁹ vel opationis appetitum q̄etās. vñ p̄ se loquēdo delectatio nō est in tpe sed in instanti put̄. S. T. deducit. p^o 2°. q. 31. arti. 2°. Quā aut̄ p̄hs dicit describēs delectationē. 10. et hī. q̄ delectatio ē opatio nō ip̄edita: est p̄dicatio p̄ causam nō essentialis put̄. S. T. exponit. p^o 2°. q. 31. ar. p^o. ad. p^m. Itē cū p̄hs dicit p̄mo retho. q̄ delectatio ē mot⁹ q̄daz: accipit motuz nō p̄prie put̄ ē act⁹ ext̄ris in potētia successiu⁹ et in tpe: s̄ large et ip̄prie s̄z q̄ mot⁹ d̄ act⁹ p̄fecti. i. ext̄ris in actu put̄. S. T. dicit. p^o 2°. q. 31. arti. 2. ad p̄mū. Et qm̄ dolor r̄ tristitia delectationi opponunt̄ cōtrarie eo q̄ obiecta v̄triusq̄ cōtraria sint. s. bonū p̄sens q̄d ē delectationis obm̄ et malū p̄sens q̄d est doloris et tristicie obm̄: p̄s est q̄ in dolore vel tristitia tria p̄siderari hēant p̄ cōtrariū ad delectationē. p̄mū est p̄iūctio mali discōueniētis. secūdū est huiusmodi p̄iūctio sine mali cōiūcti p̄ceptio. et ista duo sunt cause antecedētes tristitia et dolore. tertiū est ip̄a nā doloris vel tristicie ex p̄mis duob⁹ derelicta. q̄ meli⁹ explicari nō p̄t q̄ nomie tristicie r̄ doloris quā-

uis et afflictionis vel anxietatis nominib⁹ circūscribi possit. s̄ ex locutionis cōsuetudine: itelligibilis dolor aut tristitia nominatur.

Tertio Notandū ē put̄ accipit̄ ex dictis. S. T. p^o. q. 78. ar. 4. in. c. Et opul. 43. d̄ potētis aīe caplo. 4. q̄ aliqd̄ est p̄ueniēs vel discōueniēs siue nociuū sentiētī dupl̄r. vno mō qz ē cōueniēs vel discōueniēs ad sentiēdū q̄d est tē cōueniēs vel discōueniēs obm̄: et sic p̄ceptio seu cognitio p̄ueniētis vel discōueniētis p̄tinet ad sensus exteriores quozū ē imutari imēdiate a sensibilib⁹ exteriorib⁹ quoz formas vel similitudines recipiēdo. sensus enī audit⁹ est q̄ p̄cipit̄ vocū dissonātiāz vt sibi discōueniētē et vocū cōsonātiā vt p̄ueniētē. sic et sensus gust⁹ est q̄ dulce tāq̄ sibi cōueniēs p̄cipit̄ et amarū tāq̄ sibi ad gustādū discōueniēs. Alio modo aliqd̄ ē cōueniēs vel discōueniēs sentiētī non ad sentiēdū. i. nō q̄m ad ip̄m sensationis actū: s̄ q̄m ad q̄dā alia sue nature comoda vel nociua. et huiusmodi cōueniētis vel discōueniētis nō ē p̄ceptiu⁹ sensus exterior s̄ interior q̄dā sensus potētia. s. ext̄matia p̄ quaz ouis lupū vidēs p̄cipit̄ eē sibi inimicū ex q̄ p̄ceptione timet r̄ fugit illuz. neq̄ enī fugit p̄p̄ indecētā coloris ei⁹ aut figure cui⁹ sensus visus est p̄ceptiu⁹: sed qz p̄cipit̄ illū eē sue nature inimicū et nociuū. ¶ Aduertēdū tñ q̄ sicut p̄hs dicit. 1. 2° d̄ aīa: in sensu tact⁹ cum imutatione spūali. i. it̄ionali q̄ cōmunis ē oib⁹ sensib⁹ cōcurrit etiā imutatio nālis organi. manus enī tangens calida calefit et tāgens frigida frigescit. et hui⁹ rō est qz sensibilia tact⁹ sunt illa ex quibus cōsistit tēperamētū corpis et in quibus bona individualis cōplexio saluat̄. s. calidū frigidū humidū et siccū: cū ista p̄sequētib⁹ q̄ sunt asperū et lenedurū et mole quoz oīum sensus tact⁹ est discretiu⁹. quāobzē illud q̄d ē cōueniēs vel discōueniēs sensu tact⁹ ē etiā cōueniēs vel discōueniēs tēperamēto corpis ac bonitati nature idiu dualis. et ideo p̄hs dicit in fine tertij li. de aīa q̄ corūpētia tact⁹: corūpūt̄ aīal nō aut̄ corūpētia auditū aut visum nisi p̄rigat ex accidētī simul et tactū corūpū. vñ sensus tact⁹ nō solū est p̄ceptiu⁹ ei⁹ q̄d ē cōueniēs vel discōueniēs ad sentiēdū quēadmodū oēs alij sensus: sed etiā est p̄ceptiu⁹ ei⁹ q̄d est cōueniēs vel discōueniēs nature aīalis sentiētis. et qz ex tali p̄ceptione in appetitu sensitiuo causat̄ vel dolor vel delectatio corpalis: seq̄tur q̄ ex trib⁹ q̄ in dolore cōcurrūt. put̄ dictū est in secūdo notabili: duo q̄ sunt ip̄m antecedentia et q̄si materialit̄ se habētia. s. lesio vel nocumētū corpis et ip̄s p̄ceptio: p̄tinet̄ ad sensuz tact⁹.

tertium vero. s. ipsa doloris passio pertinet ad appetitum sensitivum. Ad horum intellectum faciunt q. S. T. dicit in hac dis. q. 2. ar. 3. sub ar. 2. assignans differentiam inter dolorem et tristitiam. in dolore inquit et tristitia duo inveniuntur. s. contrarietas contristantis et dolorem inferentis ad tristitiam et dolentem: et perceptio eius. et quod ad hec duo tripliciter differunt. primo quod ad contrarietatem que quidem in dolore attenditur quod ad ipsam nam dolentis que per lesionem corrumpit. s. in tristitia quantum ad repugnantiam appetitum ad aliquid quod quis odit. secundo quod ad perceptionem que quidem in dolore semper est secundum sensum tactum ut dictum est: in tristitia autem s. apprehensionem interiorum. tertio quod ad ordinem istorum duorum. quia dolor incipit in lesione et terminatur in perceptione sensus: ubi enim completur ratio doloris. sed ratio tristitie incipit in apprehensione et terminatur in affectione. unde dolor est in sensu sicut in subiecto: sed tristitia in appetitu. ex quo patet quod tristitia est passio animalis: sed dolor est magis passio corporalis. quibus tamen tristitia largitur loquendo dolor dicitur. unde etiam Augustinus distinguit dolorem anime secundum se quod proprie dicitur dolor. becille. cum autem hic. S. Doc. dicit quod dolor terminatur in perceptione sensus. s. tactum ubi completur ratio doloris: accipit dolorem non essentialiter sed causative. cum enim due cause sint doloris. s. lesio corporis et perceptio lesionis: terminatur ipsa doloris causalitas in perceptione lesionis que fit secundum sensum tactum. vel accipit dolorem per sui materiali capiendum rationem doloris non solum per ipsum quod dicitur sed et per includit causas antecedentes doloris que materialiter se habent in ratione totali doloris. et sic materialiter accipit dolorem parum infra ubi dicit quod dolor est in sensu sicut in subiecto. Item cum infra dicit quod in dolore lesio est quod materiale et lesionis perceptio est formalis: loquitur comparando unum ad aliud. utrumque tamen proprie loquendo se habet in ratione doloris materialiter. nam formalis et quod dicitur ratio doloris corporalis de qua loquimur: passio quodam est ex dictis duobus causata et est in appetitu sensitivo sicut in subiecto. put. S. T. expresse et in propria materia loquens dicit per 2. q. 3. ar. 1. in c. Et cum ibidem secundo obijceret quod omnis passio anime pertinet ad viam appetitivam sed dolor non pertinet ad viam appetitivam sed magis ad apprehensionem: nam ut dicit Augustinus in libro de natura boni dolor est in corpore facit sensus: respondet ad scilicet dicendum quod dolor dicitur esse sensus non quia sit actus sensitivus virtutis: sed quod requiritur ad dolorem corporalem sicut ad delectationem. Item cum tertio obijceret quod omnis passio anime pertinet ad appetitum animale: sed dolor non pertinet ad appetitum animale sed magis ad appetitum naturale ad quod inducit dictum Augustini. Super genesim ad litteram: respondet quod dolor de amissione

boni demonstrat bonitatem nature. non quia dolor sit actus naturalis appetitus: sed quia natura aliquid appetit ut bonum quod cum removeri sentit: sequitur doloris passio in appetitu sensitivo. Et infra arti. 7 eiusdem questionis in corpore. dolor inquit interior et exterior in uno conveniunt et in duobus differunt. conveniunt quidem in hoc quod uterque est motus appetitivus virtutis ut supra dictum est: sed differunt secundum illa duo que ad tristitiam et delectationem requiruntur. s. s. causas que est bonum vel malum coniunctum: et s. apprehensionem. causa enim doloris exterioris est malum coniunctum quod repugnat corpori. causa autem interioris doloris est malum coniunctum quod repugnat appetitui. dolor etiam exterior sequitur apprehensionem sensus et specialiter tactum. dolor autem interior sequitur apprehensionem interiorum vel imaginationis. s. vel etiam rationis. si ergo comparatur causa interioris doloris ad causas exterioris: una per se pertinet ad appetitum cuius est uterque dolor: alia vero per aliud. nam dolor interior est ex hoc quod aliquid repugnat ipsi appetitui: exterior autem dolor ex eo quod repugnat appetitui quia repugnat corpori. semper autem quod est per se est prius eo quod est per aliud. unde ex parte ista dolor interior preminet dolori exteriori. sicut etiam ex parte apprehensionis. nam apprehensio rationis et imaginationis est altior quam apprehensio sensus tactum. unde simpliciter et per se loquendo dolor interior potior est quam dolor exterior et est bec ille. Tandem differentiam assignat ex parte motuum doloris et tristitie. 3. p. q. 1. ar. 6. in quibus explicite tanguntur ea que supra dicta sunt de dolore exteriori. s. quod est passio appetitus sensitivi et quod causatur ex lesione corporis per malum coniunctum et ex perceptione vel apprehensione quod per eodem hic accipitur que duo pertinent ad sensum tactum in quo sunt sicut in subiecto. propter que etiam dictus est dolor exterior quia. causatur ex his que sunt in sensu exteriori. dolor autem interior dicitur in premissis verbis tristitia quia. causatur ex apprehensione ac perceptione interioris potentie imaginationis vel rationis. put supra in secundo articulo eiusdem questionis exposuerat. cuius principalis ratio et argumentorum solutio: multum faciunt ad propositum nostrum. item facit infra. q. 37. ar. 1. solutio tertij argumenti. et propterea ratione generali. proprie passionis: satis patet quod dolor quantum ad rationem quod dicitur sit passio appetitus sensitivi. ut enim. S. T. adducit per 2. q. 22. ar. 2. Et de veri. q. 26. ar. 3. passio proprie dicta in appetitu sensitivo est. dolor autem s. q. S. T. claudit per 2. q. 3. arti. primo in corpore. propriissime dicitur passio anime. ergo proprie est in appetitu sensitivo.

Quarto Notandum est quod anima unitur corpori cuius est actus et ut forma et ut motor. primo modo anima unitur corpori per se et in

mediate dās illi formalit̄ eē subale. et qz fm se ē forma simplex: ē fm se totā in toto corpe et in q̄libet ei⁹ parte. secūdo modo vnionis aīa nō vnitur corpi p se et immediate sed p aliud et mediātibus potētis suis q̄bus et ptes corpis mouet et p illas opat̄. nō enī aīa ē immediatū pncipiū opationis. put deductū fuit in. 3. dis. pmi li. ip̄e aut̄ aīe potētie q̄ sunt immediata pncipia opationū: sunt pprietates aīe ppe et cōnaturales radicate i essentia aīe a q̄ naturalit̄ emanāt. quaz qdā emanāt siue fluūt ab aīa vt sint act⁹ quarūdā partiū corpis q̄ qz ipsis potētis deputate sunt: organa appellātur. huiuscemodi tñ potētie nō sic fluunt ab aīa qui in ip̄a aīa mancāt radicate. qdā vero ad determinatas ptes seu organa nō fluunt sed manēt in ip̄a essentia aīe radicate in q̄ sunt sicut i subiecto quēadmodū intellect⁹ et volūtas. et qz essentia aīe. put dictū ē: tota in toto corpe sicut forma et in q̄libet ei⁹ pte: cōsequēs ē q̄ intellectus et volūtas sint simul cū aīa in toto corpe et in q̄libet ei⁹ pte. dicunt̄ tñ iste due potētie separate et imateriales et q̄ nō sunt act⁹ corpis: nō qz nō hēant eē in corpe sicut et aīa in q̄ sunt: sed sic appellānt qz nō sunt potētie determinate ad aliq̄s ptes seu organa corpis neqz suas opationes hūt immediate p aliq̄d organū corpale quēadmoduz reliq̄ potentie anime. qz ergo omnes potētie anime radican̄ in essentia aīe et sunt in aīa sicut in subiecto cui⁹ sunt pprietates cōnaturales: qdaz in aīa sola sicut intellect⁹ et volūtas: qdaz in aīa simul cuz determinato organo corpali vt cetere potētie. ppter qd̄ dicunt̄ potētie cōiuncti: psequēs est q̄ oēs aīe potētie aliq̄ modo et ex consequēti patiānt passione q̄ aīa patit̄ in quātuz est forma corpis. ac p hoc q̄ dolor corpalis quo anima dolet leso corpe: aliquo modo et ex cōsequenti attingat omnes aīe potētias fm q̄ in ea radican̄ et subiectiue sunt et hūt idē esse subiecti. nam vt aīa est forma corpis: equaliter se habet ad omnes potētias et idē eē omnib⁹ cōmunicat. vñ sicut leso vel p̄turbato corpe aīa patit̄ vel p̄turbat eo q̄ idē esse hēt cū corpe: ita et potētie aīe qz idē eē habēt et idē subiectū in anima cōmunicāt sibi in uicē mediāte anima passiones et pprietates ita vt dū patit̄ anima fm vnā potētia aliquo modo pati dicatur fm aliam. fm vero q̄ anima cōparatur ad corp⁹ tanq̄ motor cū nō sit pncipiū motus et opationis nisi mediātibus suis potētis licet tota sit in toto corpore: non tñ est tota in q̄libet parte corpis. qz nō fm totā suā v̄tutē. i. non fm oēs suas potētias mouet quālibet pte corpis et p eam opat̄: s̄ fm diuersitatē potētiaz diuersas ptes corpis mouet et diuersas operationes

exercet p eas fm q̄ singule potētie singulis partib⁹ et organis corpis naturalit̄ deputate sunt. nō enī aīa audit sonos p potētia et organuz v̄tus neqz videt colores p potētia et organum auditus et sic est de ceteris potētis. ex quo fit vt aīa fm q̄ se hēt ad corp⁹ vt motor et s̄ q̄ potētias mouet ad pprias opationes: nō cōmunicet omnib⁹ potētis ea q̄ sibi attribuūtur rōne motiōis vel opationis quam habet circa potētias singulas. ac p hoc qd̄ cōuenit vni potētie fm q̄ ab aīa mouet̄ vel p eam aīa opatur: alteri potētie non attribuūt nisi forte id contingat gratia materie. vñ quāuis aīa vere sit amās et itelligēs: nō ideo actū amoris cōmunicat intellectui aut itelligētiā volūtari: ita vt intellect⁹ volēs dicat̄ aut voluntas itelligēs. et rō est qz potētie non colligantur neqz idētificānt̄ in aīa fm q̄ hēt rationem motoris sicut colligant̄ et idētificānt̄ in ea. put est forma corpis et subiectū earū. nā vt sic: omnes eūdem ab aīa influxū recipiūt qz omnes eūdem modū emanationis hūt et idē esse existētie et substētie ab aīa recipiūt et eandē q̄ ad hoc actū: litatē et subiectiuitatē hūt. sed nō oēs ab aīa sub rōne motoris hūt eundē influxū. nō enī omnib⁹ eandē v̄tutē et eūdem modū mouēdi et opandi i-fluūt: sed singule potētie pprias et distinctas participāt ab aīa v̄tutes et opationes. et p p̄is aīa nō eodē modo sed alit̄ et alit̄ p diuersitate potētiarū ad eas cōparat̄. et aliter et alit̄ a singul⁹ recipit vt ita dixerit̄ imp̄ssiones et singulaz cōmunicat. p̄petatib⁹ ita vt qd̄ cōuenit aīe fm vnā potētia: alteri potētie nō pueniat. **¶** Ex p̄missis accipit̄ intellect⁹ verborū. **S. T.** cū dicit̄ in locis supra allegatis p tertia cōclusionē q̄ dolor passionis xp̄i q̄ aīa ei⁹ scripsit̄ dolebat ex corpis lesione: puenit vsqz ad rōnem supiorē fm q̄ radicat̄ in essentia aīe sicut i subiecto: nō tñ puenit ad ipsam. put cōparat̄ fm opationē suā ad ppriū obz qd̄ est bonū eternū. huius enī dicti sensus ē q̄ qz oēs potētie aīe colligationē et vnionē hūt ad inuicē et ea pte q̄ radicate sunt in essentia aīe vt ē forma corpis et vt est eaz subm: passio vni⁹ nō pōt ad aīaz puenire qui aliq̄ modo oēs alias potētias attigat q̄ in vna simplici essentia aīe sunt vnite p modū quo accidētia q̄ sunt in eodē subo cōmunicāt sibi inuicē p̄petates. verūtamē qz huiuscemodi colligationē et vnionē nō hūt ipse potētie s̄ q̄ ab aīa mouent̄ et v̄tutē accipiūt ad pprias opationes et fm q̄ ad p̄pa obiecta cōparant̄ imo magis hūt ad inuicē distinctionē et separationē sicut p̄ ex dictis: p̄is est q̄ rō supior p̄out isto secūdo modo p̄siderat̄ nō cōmunicauerit in dolore aliaz potētiaz aīe xp̄i ad q̄s dolor passio

nis puenit. ex pre aut sui obiecti et opationis p-
prie: dolere nō potuit. nā rō supior. ppaz opatio-
nez hēt circa bona eterna cōsulēda et cōtēplāda
tanq̄s circa ppriū obm. neq; corp⁹ aut ea q̄ sunt
corpis respicit nisi de eis iudicādo p rōnes eter-
nas. ac p hoc rō superior passioni corpis xp̄i non
intēdebat nisi in ordine ad rōnes eternas i qb⁹
nihil fuit cōtrariū passioni xp̄i aut ei⁹ doloribus.
ac p hoc nihil eoz potuit eē causa doloris vlti-
sticie in rōne supiori sed magis delectationis et
gaudij. eo q̄ fm regulas diuine dispelationis et
puidētie eternas: passio xp̄i fuit deo beneplaci-
ta et accepta et p p̄ns volūtati anime xp̄i fm ra-
tiones ac regulas eternas deo se conformanti.

¶ Quinto Notandū ē. put. S. T. 8.
ad. 7^m. q. distictio illa q̄ distiguū rō vt rō et rō vt
nā: pōt dupliciter itelligi. vno modo ita q̄ rō vt na-
tura dicat rō fm q̄ ē natura creature rōnal. put
f. fundata in essentia aie dat esse naturale corpi.
ratio vero vt rō: dī fm illud qd̄ est. ppriū rōnis
in q̄^m est rō et hoc ē act⁹ ei⁹ nā potētie distiguū
p act⁹. qz igi⁹ dolor nō est in supiori rōne. put f3
actū. ppriū cōparat ad obm sed f3 q̄ in essentia
aie radicat: ideo dī q̄ supior rō patiebat dolorē
vt nā nō aut vt rō. et est sile de visu q̄ fundat sup
tactū in q̄^m organū visus est etiā organū tact⁹.
vñ dupliciter visus pōt patiesionē. vno modo p
actū. ppriū sicut cū ab excellēti luce visio obrūdi-
tur et hec ē passio visus vt visus. alio modo. put
fundat in actu vt cū oculus pūgit vel aliq̄ calore
dissoluit. et hec passio non est passio visus vt vi-
sus s̄ vt est qdā tact⁹. Alio modo pōt itelligi p̄di-
cta distictio vt dicam⁹ rōnez vt nām itelligi fm
q̄ rō cōparat ad ea q̄ naturalit̄ cognoscit et ap-
petit. rōne vero vt rōnez: fm q̄ p quādam colla-
tionē ordinat ad cognoscēdū vel ad appetēdū
eo q̄ rōnis ppriū ē cōferre. sunt eni qdā q̄ fm se
cōsiderata sunt fugiēda: appetunt vero fm ordi-
nē ad aliud. sicut fames et sitis fm se cōsiderata
sunt fugiēda: put aut cōsideratur vt vtilia ad sa-
lutē aie vel corpis appetunt. et sic rō vt rō de eis
gaudet: rō vero vt nā de eis tristat. ita etiā pas-
sio corpalis xp̄i in se cōsiderata fugiēda erat. vñ
rō vt nā: de ea contristabat et eam nolebat. put
vero ordinabat ad salutē humani generis: bona
erat et appetibilis. et sic rō vt rō: eam volebat et
inde gaudebat. hec ille. s̄ qz vt. S. Tho. deducit
ifra dis. 17. ar. 2. sub ar. p̄. quāuis rō quoquo mō
dicet id qd̄ ordinat ad finē eē appetēdū vlt̄ fugiē-
dū fm suā nāz et i se cōsideratū: nūq; tñ id simplr
et sentētiā dicitat quosq; illō cōsideret in ordine
ad finē ad quē ē: alias iudicaret illud eē finē vlti-

mū z erraret. illud ergo dictamē ipsectū ē z cōdi-
cionale hac videlicet p̄dicione si nihil repugnet
f3 q̄ ordinat ad finē. et qz volūtas seq̄tur rōnez
et p̄cessus volūtatis p̄portionalit̄ p̄cessui rōnis
p̄ns ē q̄ volūtas tēdēs in volūtū fm eiusmodi
ipsectū et p̄dicionatū dictamē: velit aut nolit im-
p̄fecte et cōdicionāl. vñ qz dolor z passio xp̄i f3
eternā dei p̄sciētā et puidētiā ordinabat ad sa-
lutē generis humani et ad diuine volūtati bene-
placitū iplēdū ipa aie xp̄i rōne conscia: sequit̄ q̄
ip̄fecte et cōdicionāl rō i xp̄o dictabat passio-
nē ei⁹ ac dolores et mortē eē fugiēda et nō appe-
tēda. et p p̄ns q̄ volūtas ipsi⁹ sequēs rōnis dicta-
mē: illa fugiebat et nolebat imp̄fecte et cōdicio-
nalit̄. pp̄t qd̄ talis act⁹ a magistris appellat̄ nolē-
leitas q̄ si nō sit p̄fectū nolle s̄ cōdicionale eo mo-
do q̄ q̄s in piculo merces suas iactās i mare: no-
let illas p̄icere si piculū alias euadere possz. et q̄
tale fuerit nolle q̄ xp̄s passionē et mortē nolebat
s̄. nō vltimatū s̄ imp̄fectū et cōdicionatū: appa-
ret ex ipsi⁹ orōne ad p̄rem dicētis. p̄ mi si possi-
bile ē trāseat a me calix iste. verūtū nō sicut ego
volo s̄ sic tu. ¶ Aduertēdū tñ. put accipi pōt ex
his q̄. S. Do. ibi subiūgit q̄ distictio p̄dicta i hoc
sc̄do intellectu accepta: nō hēt locū i rōne supiori
loquēdo i p̄posito n̄ro s̄ passione xp̄i. qm̄ rō su-
pior cū nō intēdat nisi solis eternis tanq̄s obis
cōspiciēdis z cōsulēdis: ad ea q̄ sunt corpis nō se
cōuertit. nisi i ordine ad rōnes eternas f3 q̄s d̄ il-
lis iudicat an appetēda sint vel fugiēda. ac p hoc
rō supior circa corpalia aut tpalia nō pōt cōside-
rari vt nā. nā nō ē ip̄i⁹ cōsiderare illa f3 se p̄cise: s̄
semp i ordine ad rōnes eternas q̄ sunt. p̄pa ob-
iecta sui act⁹. q̄ cōsideratio ē rōnis vt rō: nō vt nā
put dictū ē. f3 hoc q̄ dicēdū ē q̄ rō supior in xp̄o
nō intēdebat ad corpis passionē nisi i ordine ad rō-
nes eternas diuine p̄sciētē z puidētiē f3 q̄s ne-
cessario s̄ passioe gaudebat in q̄^m erat deo bene-
placita et ab ip̄o p̄ordinata. verūtū fm p̄mū itel-
lectū p̄misse distictiōis. put. f. cōsiderat̄ in cōpara-
tione ad subm qd̄ ē aia in cui⁹ essentia radicitur
ratio supior aie xp̄i cōsiderari pōt vt nā. et vt sic
dolor passionis xp̄i ad illā pueniebat fm q̄ lesio
corpis et ei⁹ apprehēsiō p̄sensuz tact⁹ ad essentia
anime p̄rigebat modo supra exposito. p̄missa igi-
tur distictio accepta in sc̄do intellectu locuz habet
in rōne inferiori cuius est reb⁹ tpalib⁹ et corpalib⁹
intēdere in qb⁹ aliqd̄ cōtrariū accidere poterat
nature et volūtati humane in xp̄o. et f3 hoc dicit̄
m⁹ q̄ dolor iterior ē tristitia s̄ passioe xp̄i i rōne
inferiori aie xp̄i cōsiderata vt nā. capimus hic rō-
nē prout est portio anime p̄prehendens intelle-
ctum et voluntatem.

taftu

Sexto Notāduz ē pōclaratiōe qn
 te pclusiōis q̄ necessitas mo
 riēdi ⁊ patiēdi in hūana nā passione corruptiua
 duplicē habuit causas. put. S. T. dicit. 3. p. q. 14.
 ar. 3. ad. 2^m. vñ qdē remota q̄ accipit ex pte p̄n
 cipioꝝ māliū humani corpis in q̄^m ē ex cōtrarijs
 cōpositū. et dī ista causa remota q̄ p̄ originalez
 iusticiā homini a p̄ncipio sue p̄ditionis collataz
 ipedita fuit. et ideo p̄ prima causa mortis et pas
 sionis corruptiue in humana nā ē p̄ctm̄ p̄ qd̄ illi
 subtracta fuit originalis iusticia f̄m̄ illud Ro. 5.
 p̄ vñū hoīnez p̄ctm̄ itrauit ī mūdū et p̄ peccatuz
 moꝝ. q̄ igit̄ humana nā x̄pi p̄ctm̄ originale nō
 p̄traxit d̄ spū sc̄to absq̄ virili semine ⁊ d̄ virgine
 nat^o: ideo p̄ximā causaz mortis aut passionis cor
 ruptiue. s. p̄ctm̄ nō habuit. et causaz remotā po
 terat h̄e ipeditā. tū q̄ potuit x̄ps nāz humanā
 assumere cū p̄fectiōe iusticie originalis et q̄^m ad
 aīaz et q̄^m ad corp^o cū q̄ p̄m^o hō condit^o fuit per
 quā dicta causa ipedita fuiss̄. tū secūdo q̄ pote
 rat huiuscemodi causa ipediti p̄ redūdātiāz glo
 rificationis ab aīa in corp^o: cum aīa x̄pi sacratissi
 ma ab istāri cōceptionis fuerit gl̄ia cōprehēsoꝝū
 plenissime b̄tificata. sed voluntarie x̄ps suscepit
 nām humanā absq̄ p̄fectione iusticie originalis
 quātū ad op^o redēptionis n̄e expediēs iudica
 uit. rursus redūdātiā gl̄ificationis ab aīa glozifi
 cata in corp^o q̄ naturali ordine corp̄i cōgruebat
 put. S. T. notat. 3. p. q. 13. ar. p̄. ad. 2^m. volūta
 rie ⁊ dispēlatiue x̄ps ipediuit vt in corpe passibi
 li: n̄e redēptionis expleret misteria. nālis siq̄dē
 habitudo aīe ad corp^o subiacebat in x̄po volūta
 ti sue diuinitatis ita vt b̄titudinis gl̄ia ab aīa in
 corp^o nō redūdaret. p̄p̄ qd̄ Damasc. dicit i. 3. li.
 q̄ beneplacito diuine volūtat̄ p̄mittebat carnē
 pati et opari q̄ p̄p̄a. vñ ⁊ q̄n voluit et q̄mō volu
 it ip̄am gl̄ie redūdātiā in corp^o nō ipediti: statī
 ad corp^o deriuata ē. quēadmodū ī trāffiguratōe
 claritas et sup̄ vndas ābulando agilitas. q̄q̄
 huiuscemodi deriuatio q̄^m ad modū essendi: alit̄
 fuit q̄ erit post hāc vitā in corp̄ib^o gl̄iosis ⁊ post
 resurrectionē fuit in corpe x̄pi. put ex dicit. S. T.
 accipit. 3^a. p. q. 45. ar. 2. **Ex p̄missis** iserim^o p̄
 mo q̄ si p̄sideret in x̄po cōtrarietas ⁊ p̄p̄etas na
 turalis p̄ncipioꝝ materialū nature humane q̄^m
 in se ē et vt nō ipedita paliq̄d supueniēs: in x̄po
 fuit necessitas moriēdi et patiēdi ex causa multū
 remota pueniēs. si vero p̄sideret q̄ dispēlatione
 volūtat̄ diuine p̄dicta causa necessitatis p̄ gra
 tie plenitudinē aīe x̄pi et p̄ sue gl̄ie beatitudinez
 copiosissimā ipedita nō fuit: sic dicenduz est q̄
 volūtarie et nō necessitate x̄ps moriē et passio

nez subijt ita q̄ earū causa p̄xima fuit sp̄otanea
 volūtas. et q̄ effect^o iudicant̄ possibiles vel im
 possibiles cōtingētes vel necessarij f̄z causas p̄
 ximas eo q̄ actio causaz remotaz f̄m̄ causas p̄
 ximas determinet: simplicit̄ et absq̄ determina
 tiōe dī q̄ volūtarie et nō necessitate x̄ps passus
 et mortu^o ē. iuxta qd̄ redēptoz n̄ dicebat Joā.
 10. nemo a me aīam tollit s̄ ego pono eam a me
 ipso. potestatē habeo ponēdi eam et potestates
 habeo iterū eaz sumēdi. cui cōsonat Esayē vati
 cinū dicentis cap̄lo. 53. oblat^o est q̄ ip̄e voluit.
Secūdo iserim^o de mēte. S. T. q̄ miraculo as
 cribēdū sit q̄ gl̄ia aīe x̄pi ante ipsi^o resurrectionē
 in corp^o nō redūdaret et p̄ p̄ns q̄ corpus fuisset
 passibile. p̄bat hoc ex x̄bis supra allegatis. 3. p.
 .q. 13. ar. p̄. ad. 2^m. vbi exp̄ssē dicit q̄ f̄m̄ nālem
 habitudinē q̄ est iter aīaz et corp^o: ex gl̄ia aīe re
 dūdāt gl̄ia ad corp^o. hoc idē in sentētia dicit de
 veri. q. 26. ar. 8. ad. 8^m. ex hoc ip̄o inq̄t q̄ aīa gl̄i
 ficata ē: f̄m̄ cōmunē cursuz corp^o ei vnitū gl̄iosuz
 efficit et ipassibile lesionis. vñ dicit Augustin^o in
 epistola ad dioscoꝝ. tam potētī natura de^o fecit
 aīam vt ex ei^o plenissima b̄titudine q̄ in fine tē
 porū p̄mittit̄ sc̄is: redūdet in inferiorē naturaz q̄
 est corp^o nō b̄tudo q̄ fructis et itelligētis est p̄
 p̄ria: s̄ plenitudo sanitatis. i. corruptionis vigor
 sed x̄ps in sua potestate h̄ns aīam luā et corpus
 p̄pter x̄tutē diuinitatis: ex q̄dā dispēlatione et
 habebat ī aīa b̄tudinē et in corpe passibilitatē
 verbo p̄mittēte corp̄i illud qd̄ est sibi p̄p̄rium vt
 Damascenus dicit. vñ singulare fuit in x̄po vt ex
 plenitudine b̄titudinis aīe nō redūdaret gl̄ia in
 corp^o. hec ille. in q̄bus x̄bis duo exp̄ssē habētur
 q̄ p̄bant n̄z p̄positū. vñ est q̄ x̄tute diuinitat̄
 et ex q̄dā dispēlatione cōtra cōmunē cursuz ⁊ cō
 tra naturalem ordinē et habitudinē q̄ inter ani
 mā et corpus est: x̄ps habuit in anima beatitudi
 nē et in corpe passibilitatē. aliud ē qd̄ fuit singula
 re in x̄po vt ex plenitudine beatitudinis anime
 nō redūdaret gloria in corp^o. Et simile dicit. 3^a.
 p. q. 45. ar. 2. in cor. q̄ enī inq̄t a p̄ncipio cōcep
 tionis x̄pi gl̄ia aīe nō redūdaret ad corpus ex q̄
 dā dispēlatione diuina factū est. vt in corpe pas
 sibili: n̄e redēptionis expleret misterīū. Idē di
 cit. q. 49. ar. 6. ad. 3^m. cum ergo miraculum sit
 quod sit diuina virtute contra ordinēz naturalē
 et contra cursū cōmunē: cōcludit̄ ex p̄missis q̄
 miraculū fuit in x̄po q̄ ante resurrectionē gloria
 aīe nō redūdaret ī corp^o sed anima gl̄ozificata
 existente: maneret corpus passibile et mortale.
Itēq̄ dictis obstat vt qdā putāt qd̄. S. T. di
 cit in hoc. 3°. dis. 18. ar. 4. sub ar. 2. in. c. q. 1. x̄ps

a principio sue cōceptionis nō habuit gl̄iam ani-
me in q̄m ē natura corp̄is qz corpus passibile fuit
quāuis h̄ret etiam gl̄oriosaz q̄m ad opationes q̄
bus deo fruebat̄. Itē qd̄ dicit de veri. q. 29. ar.
6. ad. 4^m. q. s. aia x̄pi ante resurrectionē non fu-
it gl̄orificata in ordine ad corp̄^o sed solū in ordi-
ne ad deū. qm̄ qd̄ vtrōbiq; dicit. S. Doc. dispen-
satione et miraculose factū est. nā fm̄ cōmunem
cursum et naturalē ordinē influendi quē h̄et aia
ad corp̄^o: aia gl̄ificata in ordine ad deū z fz ope-
rationes quib^o deo fruit̄: gl̄orificationē in corp̄^o
influere debebat nisi diuina volūtate et virtute
ac p̄ hoc miraculose redūdātia gl̄orie anime ad
corp̄^o impedita fuisset. put dictū est supra. vnde
nulla est repugnantia in dictis. S. Thome.

Quantuz ad ar-

ticulū quartū respōdendū ē ob-
iectionib^o cōtra p̄clusiones. Et
quidē ad ea q̄ Durād^o inducit
cōtra p̄mā cōclusionēz d̄r q̄ mī-
nor est falsa. imo data ē sup̄naturalis x̄tus instru-
mētalis et carni et anime x̄pi ad sup̄naturales ef-
fect^o modo in p̄mo notabili exposito. et ad eius
p̄bationē d̄r q̄ p̄ miracula q̄ x̄ps fecit p̄sertim ta-
ctu vel ope carnis sue: nō solū manifestauit se eē
verum deū: sed etiā esse hoīem deū et corp̄^o su-
um diuinā h̄re x̄tutē. put ex dictis Ch̄risostomi
in p̄mo notabili deductū fuit. Un̄ Theophil^o su-
per illud Abarc. 7°. et exp̄nes terigit linguā ei^o
ait vt. s. ostēderet q̄ oīa mēbra sacri corp̄is eius
diuina existūt et sc̄ta sicut et sputū qd̄ viciū lin-
gue dissoluit. et enī om̄ne sputū sup̄stitas ē. sed i
d̄no: oīa diuina fuerūt. Et sup̄ illud Joā. 9. exp̄-
nit i terrā et fecit lutū ex sputo inqt̄ Ch̄risostom^o.
ideo aut̄ nō aq̄ vtiē ad lutū faciēdum sed sputo
vt nihil ascribat̄ fonti: sed discas qm̄ virtus oris
ei^o oculos aperuit et plasmavit. Uti et. S. L. 3°
p. q. 43. ar. p̄. in. c. dicit q̄ x̄ps miracula fecit ad
ostēdēdū p̄sentia dei in hoīe x̄po p̄ gr̄az nō adop-
tionis sed vniōnis. Et infra ar. 2. in. c. dicit q̄ in
miraculis x̄pi: diuina nā agebat cū cōmunicatio-
ne humane nature q̄ fuit instrumētū diuine actio-
nis. et actio humane nature accepit a nā diuina.
hec ille. Auctoritates aut̄ euāgelij quas arguēs
inducit nō aliud p̄bāt nisi q̄ x̄ps x̄tute diuinita-
tis faciēbat miracula tanq̄ x̄tute p̄ncipalis agē-
tis. sed ex hoc nō sequit̄ q̄ x̄tute corp̄is z anime
instrumētali et a diuinitate deriuata nō cooparet̄
ad illa imo magis hoc ex illis auctoritatib^o insi-
nuat cū x̄ps q̄ simul cū p̄fe opari miracula dicit̄
vere et subaliter esset de^o et homo. Letera q̄ ar

guēs deducit p̄cedūt ex falsa ei^o imaginatione
nō aduertēs q̄ diuina et humana natura sibi iui-
cem in sup̄posito x̄pi cōmunicāt p̄p̄tates z actio-
nes. Ad argumēta Scoti p̄ sc̄oz p̄clusionē d̄r
q̄ directe p̄cedūt p̄ h̄erriū d̄ gādauo q̄ suo. 11°.
q̄libz vtiē illo mō loquēdi. verūtū qz in aliq̄ do-
ctrine. S. L. aduersant̄: ideo ad illa r̄ndēdū est.
Ad p̄mū negat̄ assūptū q. s. idoloze nulla sit im-
mutatio corruptiua dispositionis cōueniētis na-
ture. et ad ei^o p̄bationem negat̄ itez assūptū. et
cū arguēs q̄rit ad quē terminū ē imutatio salua-
tiua dispositionis i d̄lectatione: d̄r q̄ p̄mo termi-
nat̄ ad bonitatē et salutē rei q̄ imutat̄ p̄ p̄iūctio-
nē boni p̄ueniētis. et qz ex ide p̄sequit̄ q̄ ipsa bo-
ni imutatio et boni p̄iūctio p̄cipiat̄ a sensu tact^o
ex q̄b^o duob^o. s. imutatione et p̄iūctioe boni cō-
ueniētis p̄seq̄t̄ in appetitu d̄lectatio: dicere possu-
m^o q̄ i via ad d̄lectationē p̄ma imutatio et p̄iū-
ctio boni terminat̄ ad bonū rei circa quā ē et ex
p̄sequēti ad ipsi^o p̄ceptionē q̄i terū terminat̄ ad
ipam appetit^o d̄lectationē. vñ p̄cessus quē argu-
ens retrocedēs adiuēnit nō r̄ndet sue q̄stioni. nā
magis tēdit vers^o p̄ncipiū imutationis q̄ ē p̄ma
radix d̄lectationis q̄ vers^o terminū d̄ q̄ ipē q̄-
rit. qd̄ aut̄ arguēs i fine dicit q̄ si etiā sensatio fie-
ret. s. sine p̄ma imutatione nō min^o posset eē opa-
tio d̄lectabilis: d̄r q̄ illo dato nō esset d̄lectatio
corp̄alis de q̄ nūc loq̄mur q̄ opponit̄ dolori nam-
talis p̄supponit corp̄is imutationē p̄ causa. quā-
ob̄rē d̄r dolor corp̄alis. Ad. 2^m d̄r q̄ nō est ad
p̄positū nā p̄cedit d̄ dolore large dicto. s. iterio-
ri q̄ p̄pe d̄r tristitia. nos aut̄ loq̄mur d̄ dolore. p̄-
p̄e dicto. s. corp̄ali q̄ vt d̄ductū fuit i tertio nota-
bili semp̄cipit i lesiōe corp̄is cui^o p̄ceptio p̄tinet
ad sensū tact^o in q̄ cū imutatione ir̄tionalī q̄ est
cōmunis sensib^o p̄currit etiā imutatio nālīs q̄ si-
ne lesiōe vt trāsmutatioe corp̄is nō fit sicut etiā
ipse arguēs p̄cedit. vey est tñ q̄ i alijs sensibus a
tactu: imutatio sensibilis et ir̄tionalis eē p̄t̄ si-
ne imutatione nālī. s̄ ex tali imutatione nō cau-
sat̄ p̄pe dolor de q̄ nūc loq̄mur. Ad. 3^m. et. 4^m
d̄r q̄ nō p̄cedūt p̄ nos q̄ nō ponim^o in sensu dis-
ferētia int̄ apprehēsiōnē obiecti et ei^o p̄ceptionez
s̄ bene p̄cedūt p̄ h̄erriū q̄ illā assignat differen-
tiā loco supra allegato. neq̄ iterū ponimus rela-
tiones p̄ueniētie et discōueniētie eē p̄p̄rie rōnes
causandi d̄lectationē aut̄ tristitiaz s̄ magis ipsa
absoluta. Ad argumēta p̄ tertiā p̄clusionē. Ad
p̄mū dicit̄ q̄ assūptū est falsuz. imo predicatum
quod subiecto conuenit per aliquid sibi inherēs
attribuit̄ per accidēs alteri sibi inherētī. ista enīz
p̄positio vera ē licet non p̄ se musicus edificat si

idez homo sit cui musica insit ⁊ edificatoria ars, et sic in pposito nro quia dolor couenit aie mediante portione inferiori: sequitur qd p accidēs coueniat et attribuat portioni superiori radicate in eodē subiecto qd est aia. pbatio autē assūpti nō valet nā peccat p fallaciā figure dictionis. non enī est idē dicere hō music⁹ edificat et hō fm musicā edificat. nā p mū dī p accidēs ac p hoc vere. s̄ secundū itelligit p se dictū rōne reduplicationis im portate p ly fm q̄ designat in eo cui adiūgī rōne formalē dicti et ita ē falsus. vñ in pposito nro hec ē vera quāuis p accidēs. dolē: aia: portio superior dolet. vel qz aia dolet fm portionē inferiorē: portio superior dolet. s̄ hec ē falsa. dolēte aia vñ qz aia dolet fm portionē inferiorē: dolet etiā s̄ portionē superiorē. et rō differētie est. qz in pma p positione causa dolēdi in portione superior: ponitur aia cū portione inferiori et hoc ē verū. in secūda vero ppositione rō dolēdi assignat etiam ex pte superioris portionis et hoc ē falsus. verūtamē si cū dī aia dolet fm portionē superiorē ly fm non teneat reduplicatiue sed cōsecutiue aut cōcomitariue: ppositio ē cōcedēda. ē enī sensus qd dolēte aia fm portionē inferiorē: cōsequit cōcomitariue qd etiāz doleat portio superior q̄ in aia subiectiue radicat. Et p dicta patet respōsio ad confirmationē. quāuis etiā ad vtrūqz dici pōt qd pcedit fm qd aia cōparat ad potētias vt motor. fm quē modū qd couenit aie fm vnā potētiaz: non couenit alteri. qz vt sic nō sibi inuicē cōmunicant potentie. sed in pposito nro cōsiderat aia fm qd est forma corpis et i ea radicanz ⁊ subiectant oēs anime potētie. fm quē modū potētie cōmunicāt ad se inuicē et cū aia p prietas pnt deductū su it in q̄to notabili. ¶ Ad. 2^m dī qd argumētū magis ē ad ppositū nrm q̄ ad oppositū. nā ex eo qd aia est vna tm̄ i rōne superior et inferiori vt ē act⁹ pimus: sequit qd patiēte aia s̄ portionē inferiorē: patiat etiā portio superior q̄ in ipsa aia est radicata et subiectata fm illam regulā p̄bi. motis nobis: mouētur ea q̄ sunt i nobis. id aut nō cōtingeret si aia nō esset vna tm̄ in illis duab⁹ potentijs. ¶ Ad. 3^m r̄idēt ex dicti. S. Tho. 3^a. p. q. 5. ar. 6. qd de morte xpi seu de separatione aie a corpore dupliciter loqui possum⁹. vno modo fm qd est in fieri vt quādo aliquis naturali passiōe aut violenta tendit in mortē. et hoc modo idem est loqui de separatione anime xpi a corpore et de ei⁹ passiōe tendēte in mortē. et sic cōcedimus qd in separationē anime a corpore: anima xpi doluit. imo et potuit mereri nram salutē. alio modo cōsideratur mors xpi seu anime separatio a corpore. pnt

est in facto esse facta. s. separatione. et isto modo fallum est qd anima xpi doleret ppter ipsius separationē a corpore cū iam facta fuisset impassibilis tali dolore. ¶ Ad argumēta cōtra quartā conclusionē. Ad primū dicit qd iudiciū recte rōnis ē aliqua re: duplex esse pōt. vnū est imperfectū quādo. s. de re iudicat fm id qd in se et in sua natura est p̄se: nō fm ea ad q̄ res ordinat vel rei aduenire p̄t. et de hoc iudicio loquēdo: maior ppositio argumēti est vera sed minor ē falsa. qz immo xps potuit et debuit trīstari de sua passiōe fm rectā rationē fm quā passiō xpi ⁊ mors s̄ se tm̄ modo cōsiderata nō fuit appetenda sed fugiēda. pnt tenet nra conclusio. et hoc verba ipsius dñi p̄bant dicētis. tristis est anima mea vsqz ad mortem Matth. 26. et Marci. 14. q̄ verba Damasc. tractās. 3°. 11. ait. tēpore passiōis quā christus volūtariē sustinuit: habuit mortis timorem naturalē et tristitiam. est enim timor naturalis anima nolēs diuidi a corpore ppter eam que ex principio a conditore imposita est naturalem familiaritatē. quapropter naturales nre passiōes fm naturā et supra naturā fuerunt in xpo. s̄ natura enim: qz permittebat carni pati q̄ propria. super naturā autē: quia non p̄cedebant in eo voluntatē naturalia. nihil enim coactū in xpo consideratur sed omnia volūtaria. volēs enim esuriuit: volēs timuit et cōtristatus est. aliud iudiciū est de re perfectū quando de re iudicatur nō solum fm id quod est in sua natura: sed etiā s̄ oēs rei circūstantias et prefert fm ordinē ad finem ad quē est. et de tali iudicio loquēdo: cōcedimus p̄cessum argumēti sed nre p̄clusioni nō obstitit. Blosa autē quā arguēs putas euadere dat ad dictum sanctorū doctorū: satis frivola est. nā sic exponēdo posset etiā dici qd dolor passiōis xpi puenit vsqz ad diuinā voluntatē cum ipsa voluerit et approbauerit xpi passiōē et mortē qd esset absurde dictum. ¶ Ad. 2^m dī qd procedit ex falso supposito. s. qd potētie a solis obiectis nate sunt pati. hoc autē est fallum quoniā etiā passiōib⁹ subiectoz nate sunt pati. quē ad modū in q̄to et quito notabilib⁹ manifestū sit. et isto modo passiōis tenet p̄clusio nra qd in passiōe xpi dolor puenit vsqz ad superiorē portionē: et nō illo modo passiōis qd potētie a suis obiectis patiūtur. de qua passiōe p̄cedit tota deductio argumēti et ideo nō est ad ppositū p̄clusionis. Ad confirmatiōē dī qd p̄cedit ex falsa imaginatione. s. qd dolor format⁹ ⁊ fm sui nām sit i sensu exteriori. hoc autē falsus est sicut ex deductione secūdi notabil⁹ apparet. dicimus ergo sicut ibi dictū fuit qd dolor

ex sensu exteriori redūdat in cor idest in appeti-
tum sensitivum causatiue. quia ex lesione corpo-
ris et ex eius perceptione in sensu exteriori: fit
dolor in appetitu sensitivo et inde peruenit ad
aiam ex q̄ p̄igit ad portionē superiorē modo sepe
dicto in notabilib⁹. vñ falsuz est q̄ dolor ex his for-
malit̄ in sensu exteriori: causet aliū dolorē in cor
aut q̄ migret d̄ subo in subm. s. de carne ad cor vt
arguēs fingit. quāobzē argumētū nihil ē nos cō-
cludit. Qd̄ aut̄ arguēs subiūgit de eo qd̄ pōt fie-
ri virtute diuina: verū est sed ī nullo militat p̄tra
nos. nā et nos p̄cedim⁹ q̄ portio superior d̄ passio
nē xp̄i non doluit ex ea pte q̄ p̄p̄iū obm respicit
q̄ sunt rōnes eterne. et d̄ hoc satis dictū fuit ī qui-
to notabili. ¶ Ad ea q̄ Scot⁹ arguit ē quitā con-
clusionē: dicim⁹ q̄ si arguēs itelligat negare ī xp̄o
omnē modū et causaz necessitatis moriēdi etiaz
reimotissimā q̄ puenit ex materialib⁹ p̄ncipijs na-
turalib⁹ humani corpis qd̄ tū nō credim⁹ cōside-
rādo verba ipsi⁹: falsuz ē neq̄ ex sua deductione
p̄bat. si aut̄ itelligat negare in xp̄o necessitatem
moriēdi ex causis p̄ximis. puenientē sicut nobis
videt̄ q̄ ipse itellegerit: cōcedim⁹ totā deductio-
nem cui⁹ p̄clusionē etiaz nos tenemus. put p̄ ex
sexto notabili. ¶ Ad argumētū ante oppositum
respōdet. S. T. 3^a. p. q. 13. ar. 3. ad p̄mū. q̄ x̄bz
Damasceni ē intelligendū q̄ ad volūtatē xp̄i
diuinā. qz sicut ipse in p̄cedenti capitulo dicit: be-
neplacito diuine volūtatē permittebatur carni
pati ⁊ opari q̄ p̄pa. Et in hoc articulo terminat̄.

Distictio. xviii. xix. xx.

Circa d̄
cimā octauā de
cimā nonā et vi-
gesimā distictio-
nē q̄rit̄ vtrū ali-
qua pura crea-
tura potuerit sa-
tisfacere p̄ tota
natura huma-
na collapsa ī p̄-
mis parētib⁹ et

arguit q̄ sic. qz natura angelica ē supra humanā.
sed qd̄ meli⁹ ē pōt accipi p̄ recōp̄satione minus
boni. ergo angel⁹ poterat p̄ humana natura sa-
tisfacere. ¶ In oppositū arguit. qz nullus p̄ alio
reddere pōt qd̄ p̄ seipso debet. sed q̄libet creatu-
ra totuz qd̄ est debet deo. ergo nulla pura crea-
tura pōt p̄ humana natura sufficienter satisfacere.

re. ¶ In hac q̄stione erūt q̄tuor articuli vt sup̄.

Quantuz ad ar-

ticulū primū sic p̄ma cōclusio q̄
meritū xp̄i et ei⁹ satisfactio sumi-
ciēs ē p̄ infinitis hominib⁹ si es-
sent. hāc p̄clusionem tenet. S.
Tho. in hac dis. 18. ar. 6. Et. 3^a. p. loco p̄ime al-
legato. Item d̄ veri. q. 29. ar. 7. ¶ Secūda con-
clusio ē q̄ xp̄s p̄ passionē suā quaz ī humana nā
assūpta ptulit. sufficienter satisfecit p̄ tota natura
humana collapsa. hāc p̄clusionē tenet. S. T. in
hac dis. 20. ar. 3^a. Et. 3^a. p. q. 48. ar. 2. ¶ Ter-
tia cōclusio ē q̄ meritū et satisfactio xp̄i nō habz
efficaciā vltimatā nisi in illis q̄ xp̄o vniūtur p̄ fi-
dē et charitatē. hāc cōclusionē tenet. S. Tho. in
hac. 19. dis. ar. p̄. sub ar. 2. Et. 3. p. q. 49. ar. p̄.
ad. 5^m. et articulo. 5. in corpe.

Quantuz ad ar-

ticulū secūdū arguit ē cōclusio-
nes. Et qd̄ cōtra p̄maz arguit
Scot⁹ p̄bādo q̄ xp̄i meritū nul-
lo modo fuerit īfinituz nec eius
satisfactio cui⁹ oppositū dicit̄ p̄ma p̄clusio et seq̄n-
tes ⁊ arguit sic. accipio inq̄t bonū velle xp̄i q̄ me-
ruit et acceptauit passionē suā p̄ oib⁹ q̄ ad suf-
ficiētā fm te: et q̄ro si bonū velle xp̄i erat tantū
acceptū quātū p̄sona x̄bi: et tūc cū p̄sona verbi
sit īfinita simplicit̄ īfinite fuit bonū ei⁹ acceptū.
sed cū de⁹ nō acceptet aliqd̄ nisi q̄ hēt d̄ accep-
tabilitate. ergo bonū velle illi⁹ nature rōne sup̄-
positi habuit īfinitā rōnem acceptabilitatis. et
tūc in acceptabilitate nō esset differētia inter vel-
le verbi fm se et velle illi⁹ nature in verbo. qz ex
parte acceptabil̄ nō erat maior acceptabilitas.
ergo verbū volēdo bonū circūscripta natura af-
sumpta: potuit mereri qd̄ est falsum. et vlteri⁹ se-
quit̄ q̄ trinitas tm̄ diligeret velle nature assūp-
te sicut velle x̄bi increatum qd̄ nihil est dictū. qz
hoc esset ponere creaturā h̄c t̄atāz rōnē diligi-
litas sicut verbū increatuz. Itē h̄moi velle nō
plus ē acceptū q̄ est. si igit̄ in īfinitū fuit acceptū
et p̄ infinitis: tūc velle illud cū relatione ad sup-
positū verbi fuit formalit̄ īfinitū. igit̄ p̄ illd̄ vel-
le cū talis respectu aia xp̄i potuit ita p̄fecte frui do-
sicut potuit x̄bū suo p̄prio velle qd̄ nihil ē dictū
nisi ponēdo aiaz eē x̄bū. Itē in p̄ se p̄ncipio illi⁹
velle est finitas si sumat̄ cuz oib⁹ et q̄buscūq̄ ref-
pectibus ad verbū aut qd̄cūq̄ aliud. ergo et illd̄
velle fuit finitū formalit̄ et limitatū et p̄p̄is fi-
nite acceptū. Itē qz verbū nō habuit aliquā cau-

salitatē sup illud velle quā nō habuerit tota tri-
nitas. Et si def q̄ habuit specialē efficacīā sup il-
lū actū: adhuc act⁹ formalit̄ infinit⁹ et infinite ac-
ceptād⁹: nō pōt equalit̄ dico depēdere ab aliq̄b⁹
causis finitis in p̄fectione cū causalitate coagen-
te. dico aut̄ q̄ nō pōt essentialit̄ depēdere: ita q̄
causatū habeat essentialē causalitatē et non acci-
dētālēt̄m sicut habuit sup velle verbī natura as-
sumpta: sicut albedo in artifice sup edificatione.
Itē qz esto adhuc q̄ x̄bus specialit̄ egerit i actu
aliter q̄ tota trinitas: nō tñ sequit̄ q̄ ille act⁹ ha-
beat vnde infinite acceptetur vt fm̄ sufficiētiaz
valeat pro infinitis modis. sed sicut necessari⁹
fuit finitū in se: ita fm̄ iusticiam cōmutati⁹ sibi
est retributi⁹. ergo nō meruit pro infinitis mo-
dis nec infinitis p̄sonis: sed sufficiētiaz in accepta-
tione diuina sicut nec fuit infinite acceptū in se qz
fuit in se finitū. hec Scot⁹ in forma. **C**ōtra se-
cundā p̄clusionē arguit Durādus q̄ sequēs p̄n-
cipia Scoti p̄bādo q̄ nec pura creatura pōt deo
sufficiētē satisfacere p̄ tota nā humana nec etiā
x̄ps fm̄ q̄ homo. et hoc accipiēdo cōdignā satis-
factionē f̄z eq̄liratē quātītatis ad culpā cōmissā
ita q̄ q̄ iniuste aliū offendit si cū disciplina iurie
offerat talē offensam: iniuste est offensus ab eo
p̄us si talē satisfactionē nō recipiat: nec offensam
remittat. et arguit sic. non min⁹ obligamur deo
ad satisfactionē delicti cōmissi cōtra ei⁹ p̄cept⁹
q̄ obligamur ad recōp̄sationē rōne beneficij ac-
cepti. sed nullus pōt reddere deo aliqd̄ cōdignū
fm̄ equalitatē quātītatis p̄ beneficijs ab ipso re-
ceptis vt d̄f. 8. et̄h. et d̄ se notū ē. nō enī reddi-
mus ei nisi qd̄ ab eo accepim⁹ et semp̄ aliqd̄ re-
manet: et q̄ daz dū reddunt: melius n̄ra efficiunt
qz magis cedūt nobis ad meritū. ergo cōsimilit̄
nullus pōt exhibere deo satisfactionē cōdignam
fm̄ eq̄liratē quātītatis p̄ peccatis cōmissis ab eo
vl̄ ab alio. et multo min⁹ p̄ peccato originali qd̄
est peccatū toti⁹ nature. et si bene pōderet̄ causa
hic assignata: ipsa nō solū p̄cludit q̄ pura creatu-
ra nō possit hoc mō deo satisfacere s̄ etiā q̄ nec
x̄ps i q̄m hō vl̄ rōne humane nature. qz x̄ps i q̄m
hō nō potuit deo reddere equalēs beneficijs ab
ipso recepti q̄ ad oīa dona nature et gr̄e vnionis
et habitualis ⁊ gr̄ie fr̄uitionis beate: q̄ omnia ab
instāri sue conceptionis accepit a deo. et sic sicut
x̄ps in q̄m hō nō potuit pro ip̄o reddere equalēs
beneficijs a deo receptis: ita similit̄ si ip̄e potuisset
peccare et peccasset: nō potuisset deo satisfacere
p̄ peccato suo satisfactionē cōdigna modo p̄di-
cto. et si nō p̄ seip̄o: vt̄qz nec p̄ alio et maxime
p̄ oib⁹. qz nō min⁹ requirit̄ ad satisfaciēdū p̄ alijs

q̄ p̄ seip̄o ceteris parib⁹. **C** 2. arguit. qz p̄pter
peccatū mortale p̄uat̄ homo iuste gr̄a et icurrit
debitū pene eterne. sed gr̄a nō recuperat̄ nec recu-
perari pōt ex cōdigno p̄p̄t aliqd̄ op⁹ illius q̄ eaz
amisit alioqui nō esset gr̄a. nec pena eterna recō-
p̄sari pōt in hac vita p̄ aliquā penā sibi equalē
sed gratuito cōmutat̄ in cōtritione pena eterna
in tēporalē. ergo nullus pōt cōdigne et p̄ equali-
tatē satisfacere in hac vita pro suo peccato mor-
tali et multo min⁹ pro alieno: ita vt deus sit in-
iustus si talē satisfactionem non acceptet nec re-
mittat penā culpe debitam. **C** 3. qz facili⁹ pōt
homo satisfacere homini q̄ deo loquēdo d̄ satis-
factione cōdigna simplr̄ qz plus obligat̄ hō deo
q̄ homini. sed de peccato p̄ quo aliq̄s meretur
mortē corporalē infligēdā sibi a iudice reip̄bli-
ce null⁹ pōt satisfacere de p̄digno simplicif. ergo
p̄ peccato p̄ quo q̄s meret̄ apud deū mortē eter-
nam: nullus pōt satisfacere de p̄digno simplicif.
minor̄ p̄bat̄. quia nihil temporale quod habeat
pōt equiualeere vite sue. et ideo si peccauit sic q̄
debeat vitā amittere: impossibile ē ei reddere equi-
uales vite sue. et si nō pōt homo condigne satis-
facere deo pro se: multo minus p̄ alio. **C** 4. cōtra
tertiā cōclusionē arguit Scot⁹ p̄bādo q̄ christ⁹
non solū meruit fm̄ efficiētiaz gl̄iam dispositis ad
recipiēd⁹: imo etiā indispositis. quia queritur
vtrū x̄ps meruerit tñ vt habentes gratiā q̄mō-
cūqz hoc esset: haberēt gl̄iam ex merito x̄pi. et
si hoc solū meruit: tūc nō meruit nobis p̄ximam
gr̄am. nec gr̄am baptismalē in nouo testamēto
nec gr̄am datā in sacrificijs vel in circūcisione an-
tiquoz qd̄ est fallum. qz vnde veniret illa nobis
p̄ima gr̄a: vñ oportet dicere q̄ meruit nobis illā
p̄imā gr̄ā qua cōiūcti essemus sibi. ergo meruit
vt nō cōiūcti: sibi cōiūgerent̄ et in hoc consiste-
bat ei⁹ meritū. nō ergo solū meruit vt cōiūcti si-
bi vl̄teri⁹ cooparent̄ et sic tandē gl̄ozificarent̄: s̄
meruit vt nō cōiūcti vnirēt̄ sibi etiā q̄ nūq̄ se
disponūt. vñ magis meruit gr̄ā baptismalē ⁊ p̄-
imā: q̄ qd̄cūqz op⁹ postea ex gr̄a factū. hec Sco-
tus. **C** 5. **C** 6. **C** 7. **C** 8. **C** 9. **C** 10. **C** 11. **C** 12. **C** 13. **C** 14. **C** 15. **C** 16. **C** 17. **C** 18. **C** 19. **C** 20. **C** 21. **C** 22. **C** 23. **C** 24. **C** 25. **C** 26. **C** 27. **C** 28. **C** 29. **C** 30. **C** 31. **C** 32. **C** 33. **C** 34. **C** 35. **C** 36. **C** 37. **C** 38. **C** 39. **C** 40. **C** 41. **C** 42. **C** 43. **C** 44. **C** 45. **C** 46. **C** 47. **C** 48. **C** 49. **C** 50. **C** 51. **C** 52. **C** 53. **C** 54. **C** 55. **C** 56. **C** 57. **C** 58. **C** 59. **C** 60. **C** 61. **C** 62. **C** 63. **C** 64. **C** 65. **C** 66. **C** 67. **C** 68. **C** 69. **C** 70. **C** 71. **C** 72. **C** 73. **C** 74. **C** 75. **C** 76. **C** 77. **C** 78. **C** 79. **C** 80. **C** 81. **C** 82. **C** 83. **C** 84. **C** 85. **C** 86. **C** 87. **C** 88. **C** 89. **C** 90. **C** 91. **C** 92. **C** 93. **C** 94. **C** 95. **C** 96. **C** 97. **C** 98. **C** 99. **C** 100. **C** 101. **C** 102. **C** 103. **C** 104. **C** 105. **C** 106. **C** 107. **C** 108. **C** 109. **C** 110. **C** 111. **C** 112. **C** 113. **C** 114. **C** 115. **C** 116. **C** 117. **C** 118. **C** 119. **C** 120. **C** 121. **C** 122. **C** 123. **C** 124. **C** 125. **C** 126. **C** 127. **C** 128. **C** 129. **C** 130. **C** 131. **C** 132. **C** 133. **C** 134. **C** 135. **C** 136. **C** 137. **C** 138. **C** 139. **C** 140. **C** 141. **C** 142. **C** 143. **C** 144. **C** 145. **C** 146. **C** 147. **C** 148. **C** 149. **C** 150. **C** 151. **C** 152. **C** 153. **C** 154. **C** 155. **C** 156. **C** 157. **C** 158. **C** 159. **C** 160. **C** 161. **C** 162. **C** 163. **C** 164. **C** 165. **C** 166. **C** 167. **C** 168. **C** 169. **C** 170. **C** 171. **C** 172. **C** 173. **C** 174. **C** 175. **C** 176. **C** 177. **C** 178. **C** 179. **C** 180. **C** 181. **C** 182. **C** 183. **C** 184. **C** 185. **C** 186. **C** 187. **C** 188. **C** 189. **C** 190. **C** 191. **C** 192. **C** 193. **C** 194. **C** 195. **C** 196. **C** 197. **C** 198. **C** 199. **C** 200. **C** 201. **C** 202. **C** 203. **C** 204. **C** 205. **C** 206. **C** 207. **C** 208. **C** 209. **C** 210. **C** 211. **C** 212. **C** 213. **C** 214. **C** 215. **C** 216. **C** 217. **C** 218. **C** 219. **C** 220. **C** 221. **C** 222. **C** 223. **C** 224. **C** 225. **C** 226. **C** 227. **C** 228. **C** 229. **C** 230. **C** 231. **C** 232. **C** 233. **C** 234. **C** 235. **C** 236. **C** 237. **C** 238. **C** 239. **C** 240. **C** 241. **C** 242. **C** 243. **C** 244. **C** 245. **C** 246. **C** 247. **C** 248. **C** 249. **C** 250. **C** 251. **C** 252. **C** 253. **C** 254. **C** 255. **C** 256. **C** 257. **C** 258. **C** 259. **C** 260. **C** 261. **C** 262. **C** 263. **C** 264. **C** 265. **C** 266. **C** 267. **C** 268. **C** 269. **C** 270. **C** 271. **C** 272. **C** 273. **C** 274. **C** 275. **C** 276. **C** 277. **C** 278. **C** 279. **C** 280. **C** 281. **C** 282. **C** 283. **C** 284. **C** 285. **C** 286. **C** 287. **C** 288. **C** 289. **C** 290. **C** 291. **C** 292. **C** 293. **C** 294. **C** 295. **C** 296. **C** 297. **C** 298. **C** 299. **C** 300. **C** 301. **C** 302. **C** 303. **C** 304. **C** 305. **C** 306. **C** 307. **C** 308. **C** 309. **C** 310. **C** 311. **C** 312. **C** 313. **C** 314. **C** 315. **C** 316. **C** 317. **C** 318. **C** 319. **C** 320. **C** 321. **C** 322. **C** 323. **C** 324. **C** 325. **C** 326. **C** 327. **C** 328. **C** 329. **C** 330. **C** 331. **C** 332. **C** 333. **C** 334. **C** 335. **C** 336. **C** 337. **C** 338. **C** 339. **C** 340. **C** 341. **C** 342. **C** 343. **C** 344. **C** 345. **C** 346. **C** 347. **C** 348. **C** 349. **C** 350. **C** 351. **C** 352. **C** 353. **C** 354. **C** 355. **C** 356. **C** 357. **C** 358. **C** 359. **C** 360. **C** 361. **C** 362. **C** 363. **C** 364. **C** 365. **C** 366. **C** 367. **C** 368. **C** 369. **C** 370. **C** 371. **C** 372. **C** 373. **C** 374. **C** 375. **C** 376. **C** 377. **C** 378. **C** 379. **C** 380. **C** 381. **C** 382. **C** 383. **C** 384. **C** 385. **C** 386. **C** 387. **C** 388. **C** 389. **C** 390. **C** 391. **C** 392. **C** 393. **C** 394. **C** 395. **C** 396. **C** 397. **C** 398. **C** 399. **C** 400. **C** 401. **C** 402. **C** 403. **C** 404. **C** 405. **C** 406. **C** 407. **C** 408. **C** 409. **C** 410. **C** 411. **C** 412. **C** 413. **C** 414. **C** 415. **C** 416. **C** 417. **C** 418. **C** 419. **C** 420. **C** 421. **C** 422. **C** 423. **C** 424. **C** 425. **C** 426. **C** 427. **C** 428. **C** 429. **C** 430. **C** 431. **C** 432. **C** 433. **C** 434. **C** 435. **C** 436. **C** 437. **C** 438. **C** 439. **C** 440. **C** 441. **C** 442. **C** 443. **C** 444. **C** 445. **C** 446. **C** 447. **C** 448. **C** 449. **C** 450. **C** 451. **C** 452. **C** 453. **C** 454. **C** 455. **C** 456. **C** 457. **C** 458. **C** 459. **C** 460. **C** 461. **C** 462. **C** 463. **C** 464. **C** 465. **C** 466. **C** 467. **C** 468. **C** 469. **C** 470. **C** 471. **C** 472. **C** 473. **C** 474. **C** 475. **C** 476. **C** 477. **C** 478. **C** 479. **C** 480. **C** 481. **C** 482. **C** 483. **C** 484. **C** 485. **C** 486. **C** 487. **C** 488. **C** 489. **C** 490. **C** 491. **C** 492. **C** 493. **C** 494. **C** 495. **C** 496. **C** 497. **C** 498. **C** 499. **C** 500. **C** 501. **C** 502. **C** 503. **C** 504. **C** 505. **C** 506. **C** 507. **C** 508. **C** 509. **C** 510. **C** 511. **C** 512. **C** 513. **C** 514. **C** 515. **C** 516. **C** 517. **C** 518. **C** 519. **C** 520. **C** 521. **C** 522. **C** 523. **C** 524. **C** 525. **C** 526. **C** 527. **C** 528. **C** 529. **C** 530. **C** 531. **C** 532. **C** 533. **C** 534. **C** 535. **C** 536. **C** 537. **C** 538. **C** 539. **C** 540. **C** 541. **C** 542. **C** 543. **C** 544. **C** 545. **C** 546. **C** 547. **C** 548. **C** 549. **C** 550. **C** 551. **C** 552. **C** 553. **C** 554. **C** 555. **C** 556. **C** 557. **C** 558. **C** 559. **C** 560. **C** 561. **C** 562. **C** 563. **C** 564. **C** 565. **C** 566. **C** 567. **C** 568. **C** 569. **C** 570. **C** 571. **C** 572. **C** 573. **C** 574. **C** 575. **C** 576. **C** 577. **C** 578. **C** 579. **C** 580. **C** 581. **C** 582. **C** 583. **C** 584. **C** 585. **C** 586. **C** 587. **C** 588. **C** 589. **C** 590. **C** 591. **C** 592. **C** 593. **C** 594. **C** 595. **C** 596. **C** 597. **C** 598. **C** 599. **C** 600. **C** 601. **C** 602. **C** 603. **C** 604. **C** 605. **C** 606. **C** 607. **C** 608. **C** 609. **C** 610. **C** 611. **C** 612. **C** 613. **C** 614. **C** 615. **C** 616. **C** 617. **C** 618. **C** 619. **C** 620. **C** 621. **C** 622. **C** 623. **C** 624. **C** 625. **C** 626. **C** 627. **C** 628. **C** 629. **C** 630. **C** 631. **C** 632. **C** 633. **C** 634. **C** 635. **C** 636. **C** 637. **C** 638. **C** 639. **C** 640. **C** 641. **C** 642. **C** 643. **C** 644. **C** 645. **C** 646. **C** 647. **C** 648. **C** 649. **C** 650. **C** 651. **C** 652. **C** 653. **C** 654. **C** 655. **C** 656. **C** 657. **C** 658. **C** 659. **C** 660. **C** 661. **C** 662. **C** 663. **C** 664. **C** 665. **C** 666. **C** 667. **C** 668. **C** 669. **C** 670. **C** 671. **C** 672. **C** 673. **C** 674. **C** 675. **C** 676. **C** 677. **C** 678. **C** 679. **C** 680. **C** 681. **C** 682. **C** 683. **C** 684. **C** 685. **C** 686. **C** 687. **C** 688. **C** 689. **C** 690. **C** 691. **C** 692. **C** 693. **C** 694. **C** 695. **C** 696. **C** 697. **C** 698. **C** 699. **C** 700. **C** 701. **C** 702. **C** 703. **C** 704. **C** 705. **C** 706. **C** 707. **C** 708. **C** 709. **C** 710. **C** 711. **C** 712. **C** 713. **C** 714. **C** 715. **C** 716. **C** 717. **C** 718. **C** 719. **C** 720. **C** 721. **C** 722. **C** 723. **C** 724. **C** 725. **C** 726. **C** 727. **C** 728. **C** 729. **C** 730. **C** 731. **C** 732. **C** 733. **C** 734. **C** 735. **C** 736. **C** 737. **C** 738. **C** 739. **C** 740. **C** 741. **C** 742. **C** 743. **C** 744. **C** 745. **C** 746. **C** 747. **C** 748. **C** 749. **C** 750. **C** 751. **C** 752. **C** 753. **C** 754. **C** 755. **C** 756. **C** 757. **C** 758. **C** 759. **C** 760. **C** 761. **C** 762. **C** 763. **C** 764. **C** 765. **C** 766. **C** 767. **C** 768. **C** 769. **C** 770. **C** 771. **C** 772. **C** 773. **C** 774. **C** 775. **C** 776. **C** 777. **C** 778. **C** 779. **C** 780. **C** 781. **C** 782. **C** 783. **C** 784. **C** 785. **C** 786. **C** 787. **C** 788. **C** 789. **C** 790. **C** 791. **C** 792. **C** 793. **C** 794. **C** 795. **C** 796. **C** 797. **C** 798. **C** 799. **C** 800. **C** 801. **C** 802. **C** 803. **C** 804. **C** 805. **C** 806. **C** 807. **C** 808. **C** 809. **C** 810. **C** 811. **C** 812. **C** 813. **C** 814. **C** 815. **C** 816. **C** 817. **C** 818. **C** 819. **C** 820. **C** 821. **C** 822. **C** 823. **C** 824. **C** 825. **C** 826. **C** 827. **C** 828. **C** 829. **C** 830. **C** 831. **C** 832. **C** 833. **C** 834. **C** 835. **C** 836. **C** 837. **C** 838. **C** 839. **C** 840. **C** 841. **C** 842. **C** 843. **C** 844. **C** 845. **C** 846. **C** 847. **C** 848. **C** 849. **C** 850. **C** 851. **C** 852. **C** 853. **C** 854. **C** 855. **C** 856. **C** 857. **C** 858. **C** 859. **C** 860. **C** 861. **C** 862. **C** 863. **C** 864. **C** 865. **C** 866. **C** 867. **C** 868. **C** 869. **C** 870. **C** 871. **C** 872. **C** 873. **C** 874. **C** 875. **C** 876. **C** 877. **C** 878. **C** 879. **C** 880. **C** 881. **C** 882. **C** 883. **C** 884. **C** 885. **C** 886. **C** 887. **C** 888. **C** 889. **C** 890. **C** 891. **C** 892. **C** 893. **C** 894. **C** 895. **C** 896. **C** 897. **C** 898. **C** 899. **C** 900. **C** 901. **C** 902. **C** 903. **C** 904. **C** 905. **C** 906. **C** 907. **C** 908. **C** 909. **C** 910. **C** 911. **C** 912. **C** 913. **C** 914. **C** 915. **C** 916. **C** 917. **C** 918. **C** 919. **C** 920. **C** 92

his in quo consistit felicitas naturalis. quibet enim talis est propter se. ¶ 3°. qz. 5°. ethi. dicitur de catharizate ipse enim expectat premium quia non catharizat propter delectationem suam sed propter lucrum. sed audiens non expectat aliud ex actu nisi ipsum actum catharizandi in quo delectatur. est enim talis delectatio illius finis. ¶ 4°. qz nullus merebitur nisi in quantum viator. sed christus quantum ad actum beatificum non fuit viator sed extra viam. ¶ 5°. quia apostolus ad philip. 2. attribuit meritum christi obedientie et humilitati illius. humiliavit inquit semetipsum factus obediens usque ad mortem etc. propter quod et deus exaltavit illum et ecclesie propter quod dicit meritum propter quod consecutus est premium exaltationis. hec Aureolus in forma.

Quantus ad ar-

ticulum tertium primo notandum est propter ea que obijciunt contra primam conclusionem que ut accipitur ex dictis. S. Tho. in multis locis ut supra in hoc. 3°. dif. 14. ar. 2. sub. ar. 2. ad. 2^m. Et. p^o. p. q. 7. ar. 2. Et. 3. p. q. 10. arti. 3. Et de veri. q. 20 ar. 4. ad. primam. infinitum non uno modo dicitur: sed multipliciter. aliquid est infinitum simpliciter quod. scilicet est modis omnibus infinitum. scilicet deus. nulla autem creaturarum est infinita simpliciter cum omnis creatura certis limitibus sui generis et speciei sit finita. verumtamen aliquando creatura modo aliquando et secundum quod dicitur infinite. ut enim ipse Doc. S. deducit de veri. loco allegato: in rebus invenitur aliquid quod simpliciter est modis omnibus infinitum sicut est deus. aliquid etiam quod omnibus modis est finitum sicut res materiales. aliquid etiam quod est quodammodo finitum et quodammodo infinitum sicut quilibet substantia materialis. est quidem finita in quantum habet esse limitatum ad propriam naturam eo quod nulla creatura natura quantumcumque materialis: est suorum esse sed esse participat. est tamen infinita promotione illius terminationis secundum quam forma terminatur eo ipso quod in materia recipitur: cum omne receptum sit in recipiente pro modo recipiendi. hec ille. ex quibus et ex his que dicitur locis supra allegatis: accipitur ut etiam ipse exprimit 3°. pte loco allegato ad. 3^m quod sicut infinitum multipliciter dicitur: ita et nihil prohibet multa esse infinita et non solum sed diversas rationes infinitas sed etiam secundum eandem rationem. quemadmodum plura genera rerum vel plures res species: plura sunt infinita sed quid: habent tamen unam infinitatis rationem quia. scilicet de infinitis individuis predicari possunt. et quia infinitas accidit rebus creatis que infinite dicitur non est substantia in creaturis ut philosophus inquit. 3°. phy. consequens est sicut multiplicatur secundum subiecta diversa: quod propter eas infinitas aliter et aliter perveniat unumquemque eorum sed singulorum

condicionem. ac pro hoc quod non quodlibet infinitum cuilibet alteri sit equale ut et supra dif. 14. deductum fuit quod scientia anime christi est quodammodo infinita: et tamen eius infinitas non equatur infinitati scientie dei. cum igitur in proposito nostro dicimus cum sancto doctore quod passio christi aut ipsius meritum vel eius humana vita et operatio habuit quodammodo infinitum valorem satisfaciendi pro humani generis lapsu in quantum erat non solum hominis meritum et passio vel vita et actio sed etiam dei cum christus sit unum tamen modo suppositum quod est vere et substantialiter deus et homo: non cogimur dicere quod humanitas christi vel eius meritum aut vita et operatio humana vel etiam passio equetur deo aut verbo dei in bonitatis aut valoris infinitate. precipue quia ipsa bonitatis aut valoris infinitas: est in christi meritis et actionibus ac passionibus participative et non sicut res proprie secundum esse intentionale derivata ab infinitate verbi dei cui humanitas christi personaliter est unita et cuius sunt actiones et passionis humanitatis tanquam suppositi agentis et patientis. quemadmodum motus et actiones instrumenti in quantum instrumentum est: sunt ipsius principalis agentis. humanitas siquidem in christo ut Damascenus dicit in. 3°. li. instrumentum est compositum divinitatis animatum tamen et rationale. Nec dubium aut difficile capere videri debet cuiusmodi operationes et merita hominis christi sint quodammodo infinite bonitatis et valoris: cum etiam opera meritoria ceterorum hominum infinitate quadam bonitatis et valoris habeant ex motione spiritus sancti per gratiam quo ad huiusmodi moventur opera ad merendum vitam eternam ex condigno secundum verbum domini Joannis. 4. dicitis. aqua quam ego illi dabo fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam. quod dictum est de aqua gratie spiritus sancti per quam homines divine fiunt consortes nature ut inquit beatus petrus apostolus. 2^a. Petri primo. verumtamen merita hominis christi non solum precellunt aliorum hominum merita intensiva bonitatis et valoris infinitate: tum quia erant dei et hominis merita: tum etiam quia ex maxima charitate elicta: sed etiam infinitate quodammodo extensiva. eo quod ut. S. Thomas notat prima. 2^a. q. 114. ar. 6. in corpore. merita aliorum hominum a christo non se extendunt nisi ad vitam eternam promerendam homini illa operanti. quoniam unusquisque secundum se movetur a deo per donum gratie ad hoc ut ipse ad vitam eternam perveniat. sed anima christi mota est a deo per gratiam non solum ut ipse perveniat ad gloriam vite eterne: sed ut etiam alios in vitam eternam adduceret in quantum est caput

ecclesie et auctoz salutis humane. fm illud Ihe-
bre. 2°. qui multos filios in gloriam adduxerat
auctozem salutis eozum et cetera.

¶ Secundo Notanduz est prout
S. Tho. dicit. 3^a. pte
.q. 48. ar. 3. ad. 3^m. q. merituz et satisfactio qua
xps per passionē suam pro nobis satisfecit: habz
effectum in nobis inq^m christo vnimur et incoz
poramur sicut mēbra capiti. cōputatur siquidez
tota ecclesia que est misticum corpus xpi quasi
vnapsona cum christo suo capite. et ideo satis-
factio christi ad omnes ecclesie fideles peruenit
sicut ad sua membra quemadmoduz in corpore
naturalī a capite in mēbra deriuatur virtus ca-
pitis sicut motus et sensus et huiuscemodi influ-
xus. fm hoc ergo q. homines incozporant xpo
sicut mēbra capiti: meritum et satisfactio passiois
xpi ad illos peruenit. incozporant autem homi-
nes xpo vt membra capiti diuersimode. put. S.
Tho. deducit. 3. p. q. 8. arti. 3. quidam enī incoz-
porant xpo actu: et hoc fm triplicēz graduū qru
primus est p fidē in formem quē admodum fide-
les in peccato existētes. isti enī quamuis nō sint
mēbra vitam gratie a xpo capite participantia
aliquētamē actu vite spiritualis habēt qui est
credere. sicut si mēbrum mortificatuz moueatur
vt cūq; ab homine. secūdus gradus incozporaz-
tionis est p charitatē vie sicut sunt fideles in hoc
mundo charitatē habētes. terti^o gradus est per
fruitionē patrie. hoz aut trium graduū incozpo-
rationis xpo capiti: terti^o est dignior et pfectior
primo et secūdo et secūdus dignior: pmo. qdam
vero hoies sunt q vnunt xpo et ei vt mēbra in-
cozporant nō actu sed in potētia que tū ad actū
est reducēda. vel fm pmo graduū tūmodo et isti
sunt fm quodcūq; tēpus infideles postmodum
fideles futuri. vel fm graduū secundū et tertium
et isti sunt q eternaliter a deo sunt predestinati.
alij vero vnunt et incozporant xpo in potētia
nūq; reducēda ad actū: vel fm pmo graduū si-
cut infideles nūq; infidelitatē deserentes: vel fm
alios duos grad^o quē admodū hoies fidem in-
formē suscipientes et in peccato mortali vsq; ad
extremū vite pmanētes. verūtamē hij q in potē-
tia tūmodo xpo dicunt incozporati nūq; redu-
cenda ad actū aut simpliciter aut etiā finaliter rece-
dentes ex hoc seculo: totaliter desinūt eē membra
xpi qm nō amplius sunt in potētia vt xpo incoz-
porant. quia igit vt premissum fuit: meritū et sa-
tisfactio passionis xpi deriuata sunt a xpo capi-
te ad ipsius mēbra: et vt deductū est mēbra xpi
fm aliquē modū vel actu vel potentia et simpli-

ter vel fm quid sunt omnes hoies: cōsequēz
q meritū et satisfactio passionis xpi oēs hoies
attigerit fm sufficiētiam q. i. q^m est de se suffi-
ciens fuit ad merēdū et satisfaciendū etiā supabū-
danter p omnib^o hominib^o. iuxta qd pma Joā.
2° dicit de xpo. et ipse est ppiciatio pro peccati
nostris nō pro nris autem tū: sed etiam pro to-
tius mundi. fm efficaciam vero ad electos tan-
tūmodo et pdestinatos peruenit.

¶ Tertio Notandū est q vbi. S. Tho.
dicit q christus meruit fm
sufficiētiaz pro omnib^o hominib^o generaliter non
tamē fm efficaciam sed tūmodo p his q xpo vni-
untur et incozporant p fidem et charitatem: ac-
cipit efficaciaz ex pte effectus nō ex pte virtutis
xpi aut sue passionis. que sicut fuit sufficiens pro
omnib^o ita q^m est ex se fuit et efficac. i. potēs effe-
ctū inducere in omnes. verūtamē ppter quozū
dā in dispositionē q. i. p fidem et charitatem nō
sunt xpo vniti et incozporati ac p hoc nec mem-
bra sui corporis quod ē ecclesia: effectum meriti
passionis xpi nō sunt consecuti. et loquit. S. Tho.
de effectu pncipali et vltimato qui est salus et vi-
ta eterna fm illud Joā. 3°. exaltari oportet filiū
hominis. i. per crucis passionē vt omnis qui cre-
dit in ipm non pereat sed habeat vitam eternā.
Unde non fuit mēs. S. Tho. q meritū xpi nul-
lo modo se extēderet efficaciter nisi ad iam xpo
vnitos per grām quasi christus p passionē suam
non nobis meruerit primā gratiam vt quidā sal-
so ei calūniantur. immo vt ipse docet in plurib^o
locis non solum pām gratiā: sed et bonam vo-
luntatē et alias dispositiones gratiam precedē-
tes christus nobis meruit per passionē suā. Un-
de. 3^a. parte. q. 19. articulo. 4°. ad. 3^m. sicut in-
quit peccatum ade nō deriuat ad alios nisi p car-
nalē generationē: ita meritū christi non deriuat
ad alios nisi p generationē spirituale que fit in
baptismo p quē homines xpo incozporantur fz
illud Gala. 3°. omnes quotquot in christo bap-
tizati estis christū induistis. et hoc ipsum est gra-
tie q homini conceditur regenerari in xpo. et sic
salus hominis est ex grā. hec ille. Item de veri-
tate. q. 29. arti. 7. ad. 8^m. meritū inquit xpi suf-
ficienter operatur vt qdaz causa vniuersalis sa-
lutis humane. sed oportet hāc causam applicari
singulis per sacramentum et p fidē formatā que
per dilectionē operat. et ideo requirit aliqd ali-
ud ad salutē nram preter meritū christi: cui^o ta-
men meritū christi causa est. Item ad. 10^m sic ait.
post passionē christi humana cōdicio est multuz
imutata. quia iaz expiato reatu humane nature

homines possunt libere ad p̄iam euolare. pene etiā eterne p̄ peccatis p̄sonalib⁹ debite: p̄ fidem passionis xp̄i dimittunt. dimittuntur vero tēpo rales virtute clauū in q̄bus xp̄i passio operatur. demones etiā reprimunt virtute passionis xp̄i vt non possint tā violenter tentare. fidelib⁹ etiā auxilia multa dan̄t ad resistēdum tentationib⁹. gratia etiā p̄ virtutē passionis xp̄i datur in sacramētis ad merendū. hec ille. Itē ad. 11^m. opera inquit xp̄i nobis p̄sunt vt in nobis per sacramenta gratiā causent per quam ad opa meritoria incitemur. Deniq; ad. 13^m sic ait. hoc ip̄z gratia alicui n̄m a deo confertur q̄ efficaciam meriti xp̄i consequat. vñ per hoc ratio gratie non euacuatur. hec ille. Et p̄terea p̄ 2°. q. 114. arti. 5°. p̄bat q̄ nullus p̄t sibi mereri p̄mā grām. et. ar. 6. p̄bat q̄ solus xp̄s potest nobis mereri p̄mā grām de condigno. ex quibus omnib⁹ satis apparet q̄ fm doctrinā. S. Tho. xp̄s p̄ passionē suam nō solum nobis meruit ad optionē vite eterne p̄ grām et p̄ gratie opa: sed etiā q̄ meruit nobis p̄mā grām et suo corpi quod est ecclesia incorporari per fidem. Cum ergo dicit q̄ meritū passionis xp̄i non habuit efficaciam nisi in his qui xp̄o vniunt per fidē et charitatem: loquit̄ de merito ipsius respectu p̄mij eterne glorie quod ex diuina ordinatione nullus consequit̄ qui vnitus et incorporat⁹ nō sit corpus xp̄i p̄ fidem et charitatem. et tamē cum hoc stat q̄ plura alia bona meruit xp̄s etiā his qui nō sibi p̄ gratiam et charitatem vniti sunt et incorporati.

Quarto Notādū est q̄. S. Tho. in hac dis. 18. arti. 2. arguit sic secundo loco. non p̄t esse idē meritū z premiū sicut nec causa et causatum. sed actus charitatis p̄fecte est premiū qz est ipsa fruitio. ergo cū in xp̄o fuerit charitas cōsumata p̄ ipsam mereri nō potuit. et ita nullo modo merebat̄ cū omnis meriti p̄ncipiū sit charitas. ad quod sic respōdet ad. 2^m dicēdum q̄ idem nō p̄t esse meritū et p̄miū respectu eiusdē et fm idez. vnde ip̄e motus charitatis hominis xp̄i in quo cōsistit p̄miū eius q̄ ad beatitudinē anime: potest esse meritū respectu beatitudinis corporis et c. hec ille. qd̄ qui dam etiā Sācti Tho. sequaces intelligūt dictū de vno et eodē motu numero charitatis xp̄i. ita q̄ idem motus vel act⁹ numero charitatis q̄ anima xp̄i fruebat̄ deo: esset premiū in q̄ erat dei fruitio: et esset meritum in quātū per ip̄m merebatur beatitudinem corporis. sed certe iste intellectus nō videt̄ esse de mēte. S. Tho. nam cuz premiū essentialē sit dignius premio accidentali

et fruitio diuine essentie dignior et perfectior sit immortalitate z beatitudine corporis: null⁹ recte sapiēs diceret q̄ fruitio diuine essentie z premiū essentialē: sit meritum respectu beatitudinis corporis que ad premiū accidentale pertinet cū premiūz semper sit dignius merito sicut finis his q̄ sunt ad finem. Unde. S. Tho. post verba premissa. ar. 4. sub ar. p̄mo cum obijceret secūdo loco sic. p̄miū est dignius merito: sed bonus mot⁹ animē xp̄i quo merebat̄ est dignior quolibet corporali: ergo nō merebat̄ immortalitatē corporis: respōdet dupliciter. p̄mo quia quāuis actus mētis quo xp̄s merebatur sit simpliciter melius q̄ immortalitas corporis: tamē illa est melior quātū ad statū in quātū. s. pertinet ad statū beatitudinis. actus vero mētis fm q̄ in eo cōsistit meritū pertinet ad statū viatoris. ex hac certe respōsione plane accipit̄ q̄ act⁹ mētis quo anima christi meruit beatitudinē corporis: non fuit ipse idem act⁹ charitatis in quo cōsistit premiū et b̄tudo essentialis anime. nam huiusmodi act⁹ ad statū cōprehēnsoris ptinet nō ad statū viatoris vt ipse. S. Tho. dicit supra dis. 15. q. 2. ar. p̄. sub ar. 3. ad. 3^m. Respōdet secūdo q̄ assumptum argumētū hēt veritatē in premio substāiali anime et nō in alijs. ex hac iterū respōsione id ipsum planius habet̄ cuz excipiat premiū substāiale aie a merito immortalitatis et b̄titudinis corporis. expresse innuēs q̄ actus mētis anime xp̄i quē dicebat̄ esse meritū immortalitatis xp̄i: nō erat ip̄e idē actus numero in quo p̄miū essentialē cōsistit sed alius mētis act⁹. Et p̄terea beatitudo corporis naturali ordine et habitudine q̄ inter animam et corpus est: depēdet ex beatitudine anime essentiali p̄t in precedēti questione ex verbis sancti Tho. deductū fuit. ergo nō procedit ab ea meritorie cū meritū p̄cedat ex libero arbitrio cū quoficare non p̄t respectu eiusdē act⁹ necessitas naturalis emanationis. vnde repugnat sibi inuicēz q̄ beatitudo corporis naturali depēdētia emanet vel cōsequat̄ ex beatitudine anime essentiali: et q̄ ex ipsa eadē p̄ueniat merito et libertate arbitrij. Itēq; obstat q̄ disp̄satione diuina ante resurrectionē xp̄i gloria anime nō redūdabat ad corporis glorificationē: quia nō ideo sequit̄ q̄ illo tēpore beatitudo anime essentialis: esset meritum glorificationis corporis post resurrectionem habēde. quoniā post resurrectionē naturali ordine et depēdētia ex gloria anime trāssusa fuit ad corpus ac per hoc non ipsius merito. quāuis p̄ alios actus charitatis anime xp̄i sicut obedientie ad patrē humilitatis et dilectionis eximie ad ge

nus humanum et ex alijs pluribus: glorificationem corporis potuit promereri. nam non est inueniens q̄ fm̄ diuersos actus et fm̄ aliā et aliā rationem: glorificatio et beatitudo corporis christi proueniat ab anima christi et meritoze et naturali ordine ac dependentia. quemadmodū et pluribus ac diuersis operationibus meritoz: anima christi idem etiam diuersis rēporibus potuit mereri prout. S. Tho. iquit. 3^a. parte. q. 34. arti. 3. ad. 3^m. esset tamen incōueniens si ex eodem et fm̄ eundem actum fruitionis: opposito modo procederet. s. meritoze et naturali ordine. Dicim⁹ ergo q̄ in uerbis preassumptis in principio notabilis. S. Tho. accipit motum vel actus charitatis non in individuo sed in specie. ita q̄ relatiuum in quo: refert eundem actum in specie non in individuo. est enim mens ipsius dicere q̄ nihil prohibet motum charitatis hominis christi esse premium quantū ad beatitudinē anime et esse meritū respectu beatitudinis corporis: non tamen eundem numero sed alium et alium. et ideo premisit q̄ idem non potest eē meritum et premiū respectu eiusdem et fm̄ idem. Et q̄ istum intellectum habuerit. S. Doc. pbatur. quia argumentum ad quod responder non fundatur principaliter in idēitate actus charitatis: sed in hoc q̄ charitas christi erat charitas perfecta et consummata cuius actus est frui non mereri: et esse premium non meritum. eo q̄ gratia consummata est in termino non in uia in qua sola locus est meriti. vnde quod assumit in argumento q̄. s. non potest esse idē meritum et premiū non est ad probandum q̄ idem ipse actus fruitionis non sit meritum et premiū: sed ad probandū q̄ meritum et premiū cum non sint idē sed opposita: non procedunt ex eadez causa. s. ex gratia christi consummata in quo argumentū. S. Doc. fundatur. est enim uis argumenti q̄ qz gratia christi erat perfecta et consummata: non possz esse causa fruitionis anime christi que est p̄mūz et beatitudinis corporis que est meritum quantū cū qz isti actus sint diuersi. eo q̄ gratia cōsumata cum sit in termino: non potest esse causa meriti quod non est nisi in uia. Probatur secundo ex ipsamet responsione. ubi cum dixisset q̄ ipse motus charitatis hominis christi in quo consistit p̄miū eius quantū ad beatitudinē anime potest esse meritū respectu beatitudinis corporis: subiungit. quod in alijs beatis non cōtingit qz non sunt in statu acquirendi fm̄ aliqd sui. et ideo nec sibi nec alijs merentur. hec ille. Ex quibus satis apparet q̄ si sanctus doctor locut⁹ fuisset in uer-

bis ante dictis de vno et eodem numero motu charitatis cum dicit ipse mot⁹ charitatis potest esse meritū et premiū in xpo non fm̄ idem et respectu eiusdez: non negaret id posse cōtingere in alijs beatis. qz q̄^m ad hoc non est differentia in xpo et i alijs beatis quib⁹ etiā cōuenire possunt simul opposita nō fm̄ idem nec respectu eiusdez. sed est differentia in hoc q̄ in christo charitas cōsumata in cuius actu consistit premiū essentielle potest simul habere etiā motus et actus meritorios: non tamē fm̄ idem et respectu eiusdez: eo q̄ christus simul erat uiator et cōprehensor. in alijs uero beatis charitas cōsumata nec fm̄ diuersa nec respectu diuersoz: potest habere actū meritorium quia non sunt in statu merēdi eo q̄ nō iā sint uiatores. Et huic intellectui cōsonat que ipse Doctor. S. respondet ad simile argumentū 3^a. parte. q. 15. ar. 10. ad p̄mū. ait enim. ad p̄mūz ergo dicēdum q̄ impossibile est moueri ad finē et quiescere in fine fm̄ idem. sed fm̄ diuersa: nihil hoc prohibet. sicut aliquis homo simul est sciens q̄^m ad ea que iam nouit: et ad discēs q̄^m ad ea que non nouit. Itē. q. 19. arti. 3. arguit sic primo loco. christus ante mortēz fuit cōprehensor sicut et modo est. sed cōprehensoris non est mereri. charitas enim cōprehensoris pertinet ad p̄miū beatitudinis cum fm̄ eam attendat fructio. vnde nō uidetur esse principiū merēdi cuz non sit idē meritum et premiū. ergo christ⁹ ante passionem nō merebat sicut et modo meretur. ecce argumentū quod est idē in sentētia cū argumento in principio notabilis recitato. sequitur respōsio. ad primū ergo dicendū q̄ fructio que est act⁹ charitatis pertinet ad gloriam anime quā christus non meruit. et ideo si per charitatem aliqd meruit: non sequitur q̄ idem sit meritū et premiū. non tamen per charitatez meruit in q̄^m erat charitas cōprehensoris: sed in quantū erat uiatoris. nam ipse fuit simul uiator et cōprehensor ut supra habitum est. et ideo quia nunc non est uiator: non est in statu merēdi. hec ille. ubi qd dicit et ideo si per charitatem aliqd meruit: nō sequitur q̄ idem sit meritum et premiū: cōcluditur ea ratione quia nō solū fructio diuine essentie qua christus non meruit est actus sue eximie charitatis: sed etiam alij actus sicut dilectio humani generis: obedientia ad patrem: passionis et mort⁹ acceptatio uolūtaria et plures alie operationes et charitate procedētes quibus christus in mundo conuersatus meruit beatitudinēz corporis.

Quantus ad ar-

ticulū quartū respōdendū ē ob-
 sectionib⁹ in cōtrariū. Et q̄dez
 ad p̄mū Scoti cōtra p̄mā cōclu-
 sionē respōdem⁹ partē negati-
 uam eius q̄ querit capiēdo. vnde frustra argu-
 ens sermones multiplicat cōtra partē affirmati-
 uam quā nullus sane mētis teneret. et cū argu-
 ens cōtra partē negatiuam infert. igitur per illō
 velle cum respectu ad suppositū verbi anima xp̄i
 potuit ita p̄fecte frui deo sicut potuit verbuz suo
 pp̄rio velle: negat consequētia neq; ipse eaz p̄-
 bat. q̄ si presupponit illā esse p̄batā per hoc q̄ po-
 nimus velle anime xp̄i habere quandā infinita-
 tem ex vn̄ione ad verbū: fallitur arguēs. q; sicut
 in p̄mo notabili latius deductū fuit: non q̄libet
 infinitū cuiuslibet alteri est egle nec in rōne infinitas
 nec i rōne p̄fectiōis et bonitatis. et ideo licet velle
 anime xp̄i q̄ fruitur deo sit quodā modo infinitū
 non inde sequit q̄ equalis perfectionis et infini-
 tatis sit sicut velle pp̄rium verbi quo fruit. nām
 vt in primo notabili dictum fuit: infinitū grad⁹
 habet. ¶ Ad. 2^m. dicit q̄ et si in per se principio
 illius velle quod est anima aut ipsius voluntas
 sit fm se finitas: et tamen si accipiat in respectu
 ad verbū prout. s. ab eo mouetur ad ipsum vel-
 le: aliquem modū infinitatis habet prout in pri-
 mo notabili declaratū est. vnde id quod arguēs
 assumit falsum est sic vn̄uersaliter sumptuz put-
 iacet. ¶ Ad. 3^m. dicitur q̄ assumptū est falsuz. nā
 vt supra distin. 12. probatū fuit: aliq̄ez modum
 causalitatis sup actiones humane nature in chri-
 sto habuit verbū quem non habuit tota trinitas
 scilicet modū causandī sicut supposituz humane
 nature eliciens ipsius opationes. Neq; obstat
 quod contra hoc arguēs inducit. nam concedi-
 mus q̄ act⁹ volendi anime christi non est infini-
 tus et infinite acceptand⁹ prout depēdet a cau-
 sis finitis. s. ab anima et ab ei⁹ volūtate: et tamē
 cum hoc stat q̄ sit quodam modo infinit⁹ et infi-
 nite acceptandus. put est elicitus motione ⁊ vir-
 tute verbi a quo anima mouet ad ipsum velle
 tanq; verbi instrumentū. ¶ Ad. 4^m. negatur as-
 sumptū. neq; valet probatio. quoniam licet illō
 velle sit finitū fm sui naturā et vt sic non sit me-
 ritorū pro infinitis fm iusticiam cōmutatiuam
 verūtamen ex ea parte qua participat quendaz
 modū infinitatis a verbo prout expositum fuit
 in primo notabili: est meritozū et retributum
 condigne fm iusticiam cōmutatiuam. ¶ Ad ar-
 gumenta Durādī contra eandē conclusionē ad

primū respondet. S. T. in hac distin. 20. ar. 2.
 ad p̄mū. q̄ non est simile in xp̄o de retributione
 gratiarū pro beneficijs receptis: et de satisfactio-
 ne. p̄ peccatō cōmissō. q; impossibile est q̄ homo
 non sit semp debitor deo gratiarū actionis: cum
 a deo habeat totū quod est et totū bonū quod
 agit. et ideo non exigit in gratiarū actione q̄ sit
 equiuales donis perceptis. qm̄ et ipsa gratiarū
 actio ē donū a deo perceptū. sed est possibile ho-
 mini q̄ ab eo fiat satisfactio equiuales culpe cō-
 misse siue per seipsum vt si satisfactio fiat homi-
 ni in quē peccauit: vel cū dei adiutorio et p̄ ipsi⁹
 gratiaz aut virtutē vt si in deū sit culpa cōmissa.
 non enim ē contra satisfactiōne condignā et eq̄-
 ualentē culpe q̄ quis satisfaciat cū alterius auxi-
 lio dumtamen in bonitate ac valore equet vel
 etiam p̄ponderet satisfactio culpe. vnde cū pas-
 sio xp̄i fm naturā humanā non solū equetur sed
 etiam p̄ponderet coram deo in bonitate ac va-
 lore culpe toti⁹ humane nature: tū p̄pter eximā
 christi charitatē qua passus est: tū etiam p̄pter
 infinitū ipsi⁹ valorem inq̄m non solū homo sed
 et de⁹ erat qui patiebatur: sequit q̄ non solū equa-
 lens fuerit culpe pro q̄ satisfecit: sed ⁊ multo am-
 pli⁹ supabūdans. p̄pter quod apostol⁹ dicebat
 Ro. 5. vbi abūdauit delictuz superabūdauit et
 gratia. Ad id aut q̄ arguēs dicit q̄ si xp̄s pecca-
 re potuisset et peccasset: nō potuisset deo cōdig-
 ne satisfacere: respondem⁹ duplici. p̄mo q; ca-
 sus est impossibilis sicut deductū fuit in. 12. dis-
 Respondem⁹ secundo q̄ posito pro impossibi-
 li vel possibili q̄ christ⁹ peccasset: ei⁹ peccatū so-
 li nature humane fuisset imputatū cū repugnet
 diuino supposito. ac per hoc per bonam opatio-
 nem vel etiam passionē in qua cōmunicaret sup-
 positū verbi et a verbo haberet quādam infinita-
 tis valorem q; fuisset actio vel passio dei sicut ⁊
 nūc ponim⁹ fuisse christi natura nō peccante: pos-
 set fieri condigna et equalens ac etiam supabū-
 dans satisfactio. ¶ Ad. 2^m. dicit q̄ satisfactio cō-
 digna prope non ordinat ad gratie recuperationē
 sed eam presupponit cū sine ea sufficiens non es-
 set. ordinat tamen per se ad delendū penereatū.
 et ideo pur⁹ homo q; non potuit per seipsum
 deo reconciliari et ei⁹ gratiam obtinere: satisfacere
 pro se non potuit. sed christ⁹ in excellentissi-
 ma gratia dei concept⁹ et nat⁹ et viuens ac vsq;
 ad crucem passus: condigne potuit satisfacere ⁊
 maxime q; deus erat. argumentū autem. p̄cedit
 de homine puro et in peccatis nato et ideo non
 est ad p̄positū. ¶ Ad. 3^m. patet respōsio p̄dicta.
 p̄cedit enim de satisfactione puri hominis vnde

non est ad propositum. Ad argumētū Scoti contra tertiam conclusionē patet responsio ex his que dicta sunt in tertio notabili. Ad ea q̄ vterius arguit Aureolus pbans q̄ idē actus in xp̄o non fuit meritū et premiū: dicitur q̄ nō militant contra. S. Tho. qui oppositū nūq̄ tenuit, q̄ si arguēs id tenuisse putavit pro eo q̄ dicit in hac dis. 18. arti. 2. ad. 2^m. q. f. ipse motus charitatis hominis xp̄i in quo cōsistit premiū ei⁹ q̄ ad beatitudinē anime pōt esse meritū respectu beatitudinis corporis: deceptus ē non capies mētem. S. Tho. put ex quarto notabili manifestū sit. Ad argumentū ante oppositum respondet S. Tho. in hac dis. 20. arti. 2. ad. 5^m. q̄ angel⁹ quāvis sit homine supior quantum ad naturam non tamen q̄ ad gloriā in qua equales angelis erimus, et ideo angelus ad gloriā non potest humanam naturam reparare, et etiam cum sit creatura quicquid potest deo debet. Et in hoc articulus terminatur.

Distinctio. xxj. et. xxij.

Trecavi
gesimā primam
et vigesimā se-
cundam distin-
ctiōes queritur
vtrum christus
d̄sierit eē homo
in triduo mortis
et arguit q̄ nō.
quia omnis sa-
cerdos est hō.

sed christus in triduo mortis fuit sacerdos: aliter non esset veruz quod dicitur in psalmo, tu es sacerdos in eternū. igitur christ⁹ in triduo mortis fuit homo. In oppositū arguitur sic, remoto superior: remouetur inferior, sed viuū ē superius ad animal et ad hominem, sed in triduo mortis christus non fuit substantia viua nec animata, ergo non fuit homo. In hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Quantus ad ar-
ticulum primū sit prima cōclu-
sio q̄ in morte christi diuinitas
mansit vnita anime ⁊ carni quā-
uis non humanitati. Hanc con-
clusionem tenet, S. Tho. in hac distictione. 21,

questione p̄ma articulo p̄mo sub articulis primo et. 2. Et. 3°. parte. q. 50. articulis. 2. et. 3. Secunda conclusio est q̄ christus vere et per suam presentiam descendit ad inferos. Hanc conclusionem tenet, S. Tho. in hac distictione. 22. questione. 2. articulis primo et. 2. et. 3. Item. 3. parte. q. 52^a. articulis primo et. 2. Tertia cōclusio est q̄ in triduo mortis christus totus fuit in inferno et totus fuit in sepulchro. Hanc cōclusionem tenet, S. Tho. 3. p. q. 52. arti. 3.

Quantus ad ar-
ticulū secundum arguēdum est
contra conclusiones, et quidez
contra primā arguit Durand⁹
pbando q̄ post mortem christi
diuinitas non remanserit vnita corpori xp̄i aut
eius carni cui⁹ oppositum dicit conclusio. de cor-
pore christi inquit oportet aliter dicere fm po-
nentes pluralitatē formarū substantialiū et aliter
fm ponentes vnitatem earū. si enim in homine
sit talis pluralitas formarū ita q̄ corp⁹ sit corp⁹
per aliam formam ab anima que maneat eadez
in viuo et mortuo: tunc dicendū est q̄ a tali cor-
pore nūq̄ fuit separata diuinitas nec cor⁹ vnio
soluta fuit propter easdem rationes q̄ dicte sunt
de anima, et fm hanc opinionem corpus christi
viuuz et mortuum fuit idem numero non solum
identitate suppositi sed etiam nature qz māsit an-
te mortem et post mortem eadē materia et ea-
dem forma numero per quam corp⁹ christi fuit
idem numero omni modo identitatis numeri-
lis, et hec opinio multū consonat cum dictis sa-
cre scripture et cū cōmuni modo loquendi fide-
lium qui credunt et dicunt q̄ idem corpus chri-
sti quod fuit natum de virgine et passum i cruce
fuit positum mortuū in sepulchro. si aut non sit
in homine alia forma substantialis preter aiā
rationalem: tunc necesse est aliquāliter aliud di-
cere videlicet q̄ diuinitas non fuit proprie sepa-
rata a corpore: cessauit tamen vnio eius cū cor-
pore, quod patet quia vnio cessat cessante alte-
ro extremorum, sed non est separatio nisi p̄ma-
nentium, fm autem hanc opinionem: corp⁹ xp̄i
desijt esse idem numero per mortem quantū ad
illud quod erat essentialiter, quia cum corp⁹ nō
nominet solā materiam sed compositū ex mate-
ria et ex forma dante esse corporeum: de intrin-
seca et essentiali ratione corporis est forma per
quam habet esse corporeū, si autē in homine nō
est alia forma preter animā sed per eam solam

habet corpus esse corporeū et animatum et sic de alijs perfectionib⁹ cum illa separata fuerit in morte: sequit^r q^d corpus desijt esse essentialiter id quod erat. et sic soluta est eius vnio cum diuinitate propter desitionem eius: quāuis non sit facta separatio pprie. ¶ 2°. quia supposita vnitate forme cū corpus non dicat solam materiā sed compositū ex materia et forma dāte esse corporeum: corpus in homine et humanitas sunt idē precise et realiter quamuis differant fm rōnem. sicut ergo erroneuz est dicere q^d humanitas q^d dicit totū compositum ex partibus vnitis. s. ex materia et anima rationali non desierit esse in morte christi alioquin christus in illo triduo fuisset vere homo et non mortuus: sic erroneum est dicere q^d corpus quod dicit idem penitus cuz humanitate supposita vnitate formarum non desierit esse idem numero fm naturam in morte christi. et si desierit esse: necessario etiam cessauit vnio diuinitatis cum ipso sicut cum humanitate: quāuis dicatur remansisse idem corpus quantum ad idētitatem suppositi et materie. sed nos loq^mur de idētate nature que potissime est per formā. fm quem modum necesse est dicere quod dictū est facta dicta suppositione. ¶ 3°. quia si aliquid ē hic quod videatur scrupulosum vel propinquū errozi: totum procedit ex suppositione q^d in christo non fuerit aliqua forma substantialis nisi sola anima rationalis cui supposito non oportet pertinaciter adherere vbi videretur q^d ex ea sequeatur aliquid propinquū errozi. hec sunt verba Durandi. ¶ Cōtra secundā conclusionē arguit Durandus. cum inquit articulus fidei sit christum ad inferos descendisse et nō possit intelligi rōne diuinitatis fm quam est vbiq³: nec ratione corporis fm quod fuit in sepulchro: restat q^d intelligatur ratione anime. quo supposito videndum ē qualiter anima christi descenderit ad infernum. et est sciendum q^d cū anima separata nō sit corpus nec virtus in corpore: non pōt dici q^d ipsa anima descenderit ad inferos eo genere mot⁹ vel descensus quo corpora mouentur. et rursum q^d anima moueatur eo genere motus quo angeli mouentur nam clare patet. angeli enim dicunt^r moueri de loco ad locū inq^m successiue operant^r in diuersis locis. anima autē separata non debz habere aliquā opationem circa locuz vel circa corpus existēs in loco. quia cū ex natura sua sit dterminata ad certū corp⁹: non pōt moueri nec agere in aliud nisi mediante corpore pprio. sed illo caret dū est separata. ergo nō pōt dici moueri d loco ad locū ratione opationis quaz habeat circa

locum vel circa corpus existēs in loco. nihilominus hoc nō obstante pōt dici q^d aia separata pōt descendere ad infernū dupliciter. vno modo fz deputacionē: et sic dicunt^r descendere ad infernū anime dānatorū simpliciter quia sunt simpliciter deputate vt resumpto corpore sint in inferno. propter quod dicuntur esse vbi sunt simpliciter deputate. anime autē sanctorū patruz dicunt^r esse in limbo vel ad limbū descendisse. ppter deputacionē nō simplicē sed cōdicionatā quia resumpto corpore deputate erāt ibi fore nisi liberarent^r a redēptore. hoc autē modo nō dī anima xpi descendisse ad infernū. s. ppter deputacionē. quia omnis talis deputatio ē propter culpam cōmissam vel cōtractam q^d in xpo nullo modo fuit. alio modo pōt dici anima separata descendere ad infernū fm effectum: et hoc modo pōt dici anima xpi descendisse ad infernū ppter duplicē effectū in illis q^d erant in inferno. vnus effectus fuit exhibitio visionis diuine qua carebant: ad quā se habuit passio xpi per modū meriti. et quia totum meritum dependet principaliter ab actu anime: ideo hic effect⁹ attribuitur sibi sicut principali pncipio merendi. item p appropriationē vt sicut xps fm aiam fuit beatus: sic fm eam attribuitur sibi fuisse causam beatitudinis in alijs. congruū enim est vt ens in potētia reducat^r ad actuz p id quod in actu est. alius effectus sumit^r fm quosdam ad quos se habuit anima directe per modū agētis. s. illuminare animas patrū q^d erant in limbo de mysterijs q^d cadunt sub reuelatione. fm enim dionisiuz christus fm animaz habet docere angelos et fortiori ratione animas. et rōne hui⁹ duplicis effectus potest dici anima xpi descendisse ad inferos. Et hoc confirmat^r triplici rōne. p¹ima est. qz moueri vel descendere conuenit anime separate non per modum motus corporū sed per modum q^d moueri competit substantie separate spūituali. sed reliquis substantijs spūitualib⁹ puta deo et angelo: non cōpetit moueri de loco ad locum p motum qui sit subiectiue in ipsis: sed per effectū quem habet in alijs rebus. ergo simili modo cōpetit anime separate vt competebat anime xpi. Secunda ratio talis est. xps dicit^r descendisse ad infernū vt animas sanctorū patrū illuminaret ad videndū deum. in eodē autem instanti quo xps mortu⁹ est: sancti patres viderunt deum. in eodē autem instanti non potuit anima xpi esse in inferno per motum. ergo non descendit illuc p motum qui esset in ipsa: sed per effectum quē habuit in alijs. Tertia. quia sicut in illo triduo dicitur anima christi fuisse in inferno cum animab⁹

sanctoꝝ patrū: sic in illo triduo vel parte tridui dicit fuisse in paradiso cuiꝝ anima latronis cui dictum est: hodie mecum eris in paradiso. sed illud non potest intelligi quo ad locū acquirēdū p̄ motū cum s̄m ponētes spiritū in loco diffinitive et moveri de loco ad locū: idem spūs non possit simul esse in pluribus locis nec moveri simul pluribus motib⁹ ad diuersa loca tendētib⁹. quare oportet q̄ intelligatur s̄m effectū. Forte dicitur q̄ paradisu dicit dupliciter. vno modo locus corporeus. s. celū empireū: et sic nō fuit anima xp̄i in paradiso nisi post ascēsiōē. alio modo dicit paradisu visio diuine essentie: et sic aīa xp̄i fuit in paradiso ab instāti cōceptionis. et anima latronis in ipso die passionis quia tūc vidit deū. per queꝝ modū non repugnat anime xp̄i q̄ simul fuerit in paradiso sic dicto quasi q̄ viderit deū et q̄ fuerit localiter in inferno. sed hoc non valet. quia sicut paradisu dicit dupliciter: sic et infern⁹. vno modo enī dicit locus corporeus infra terram. alio modo carentia visionis diuine. sicut ergo anima latronis non dicit fuisse cum aīa xp̄i in paradiso nisi quia merito passionis xp̄i anima latronis vidit deum: sic anima xp̄i non dicit fuisse cum animab⁹ sanctoꝝ patrū in inferno nisi quia anime eorum que carebant visione diuina et sic dicebatur esse in inferno: merito hui⁹ passionis ab hac carentia sunt purgate. vtrūq; ergo de pari debet intelligi quo ad effectum et non quo ad locū vel motum locale qui fuerit subiective in ipa anima. hec Durandus in forma. ¶ Contra tertiā cōclusionem arguit Durand⁹ probando q̄ in triduo mortis christi non fuerit verum dicere tot⁹ christus est in sepulchro: nec q̄ xp̄s est in inferno: nec nunc verū est dicere totum christum ibi fuisse. ratio primi est. quia de eo quod non est: nō potest verē dici esse ibi vel alibi. sed xp̄s in triduo mortis non fuit. ergo non fuit verū dicere q̄ esset in sepulchro vel in inferno. et si non ibi fuit: non fuit ibi totus. maior patet. quia non entī: non contingit esse alicubi. minor declaratur. quia xp̄s nominat suppositum subsistens in duabus naturis diuina. s. et humana. nullum autem tale fuit in triduo mortis. propter quod christ⁹ non fuit. secūdo quia si aliquod nomen esset impositū ad significandum hominem album homine desinente esse albo: sicut hec esset falsa homo albus est: sic et illa a simili sicut in triduo mortis hec esset falsa deus et homo est: sic cum in nomine christi importet vtrūq;: hec fuisset falsa christus est propter falsam implicationem circa subiectum et sic patet primum. Secundum etiam patet q̄ scilicet

nec nunc est verū dicere q̄ totus christus fuerit ibi. non p̄pter falsam implicationem quia nullalis est pro moderno tempore sicut fuit in triduo: sed propter aliud. quia cum totus sit adiectiuum: ponit significatum suum circa substantiuum cui additur. cum igitur christus dicat suppositum subsistens in duabus naturis: non videtur q̄ totus christus sit alicubi nisi vbi est vtraq; natura completa quod non fuit in inferno nec in sepulchro. ¶ 2.º. quia ratio in oppositum pro conclusione adducta: non cogit. quia d̄ v̄i vocis: nō plus masculinum stat pro supposito q̄ neutrum. vel dato q̄ ex vsu loquendi staret pro supposito: nihilominus tamen circa suppositum ponit suū significatum. q̄ si nomen suppositi sit nomē habētis partes sicut est hoc nomen christus quod importat suppositū in duplici natura: tunc hoc qd̄ est totus conuenit supposito non in quantum suppositum solum: sed in quantum est habēs partes. totum enim dicitur respectu partium in illo quod natum est habere partes. cum igitur natura diuina et humana sint partes per se compositi post incarnationem que significantur nomine christi ideo cū dicit totus xp̄s est ibi vel alibi: nō potest verificari nisi sit ibi p̄sona vel suppositū cū vtraq; natura p̄fecta. ¶ 3.º. quia licet si non adderet totus et diceretur xp̄s fuit in sepulchro: verū esset non tamen p̄prie sed figuratiue p̄ sine dochem accipiendo partē pro toto. cum enim xp̄s sit suppositum subsistens in natura diuina et humana cuius partes sunt corp⁹ et anima: nomē xp̄i dicit p̄sonam cōpositā ex omnib⁹ p̄dictis s̄m Damas. et ideo quicquid cōuenit alicui ex p̄dictis qd̄ nō p̄dicet de xp̄o vt corp⁹ vel anima si p̄pter hoc attribuat xp̄o: hoc erit p̄ sine dochē. vñ cum dicit fuisse in sepulchro vel in inferno: cum hoc fuerit ratione solius anime vel solius corpore: nō verificatur p̄prie sed figuratiue modo p̄dicto. hec Durandus in forma.

Uantur ad articulum tertium primo notādū est p̄t deductū fuit supra disti. 2.º. ex dictis. S. T. ibidem. q. p. ar. p.º. sub trib⁹ subarticulis. Et 3.º. pte. q. 4. ar. p̄mo. q̄ assumptio verbi dei terminata ē p̄ se ad humanā naturā. et q̄ vñio vbi dei cōsecuta est p̄dictā assumptionē: sequit q̄ verbum dei p̄ se et directe fuerit vñitū humane nature ac p̄ hoc et ei⁹ partib⁹ essentialib⁹ anime. s. et corpi. quibuscūq; aut alijs vñitū fuit: non nisi hac vñione vel ei⁹ ratione fuit vñitū. vñ et tpe

quo xpi corpus vegetabatur et incrementum suscipit: alijs et alijs partibus carnis et ossis per conversionem alimentum in substantiam aliam vicissim aggeneratis: verbum dei unitum fuit. sed non nisi eadem unione ex parte sui qua ab instanti assumptionis humane nature: corpori et anime est unitum. non enim ipsis uniebatur nisi ratione corporis preassumpti et preuniti cui ut ita loquar ille partes iserebant. ita et ex parte huiusmodi partium: unio fuit noua: non ex parte diuini suppositi per se et formaliter loquendo. In proposito ergo nostro dicimus et si in triduo mortis christi anima separata a corpore noua forma substantialis cadaueris noua unione ex parte sui unita fuit diuino supposito: diuinum tamen suppositum non noua unione ex parte sui illi unitum fuit per se loquendo: sed ex ratione unionis qua a primo instanti incarnationis corpori humano unitum est. nam ideo forme cadaueris diuinum suppositum unitum fuit: quia ipsa materie corporis christi uniebatur ut forma. vnde possumus dicere et non per se et formaliter sed materialiter et quasi per accidens. et isto modo unionis: nullum inconueniens est et verbis diuinum multis post primum instanti incarnationis unitum fuerit. credibile enim est et corpus christi diuersis qualitatibus ut calore et frigore et diuersis coloribus aliquando mutatum est quibus ex consequenti et per accidens oportuit diuinum suppositum uniri cum esset corpori unitum cui illa accidebant. multis etiam vulneribus et plagis corpori sacratissimo in passione inflicis: predicto modo unionis unitum fuit. et nunc in cicatricibus pluribus diuinum suppositum est unitum quibus a principio assumptionis humane nature unitum non fuerat. sed omnibus his ut deductum est: non nisi ex ratione prime unionis qua corpus et animam ab instanti assumptionis sibi uniuert: unitum est. vnde dicere possumus et unio qua diuinum suppositum a principio incarnationis uniuert sibi corpus humanum: semper mansit et nunquam cessauit per se et formaliter loquendo. quia eadem ratio unionis nunquam cessauit sed semper mansit etiam in triduo mortis. quamuis ex parte corporis uniti quod fuit aliud et aliud secundum essentiam viuum et mortuum: possit dici non semper mansisse eandem unione secundum materiam illo modo loquendi quo philosophus dicit. 2. de generatione et in animali manet per totam vitam eadem caro secundum speciem: sed non secundum materiam. quia per consumptionem quarundam partium a calore et restauratione aliarum per alimentum conversionem: alia et alia caro aduenit et recedit. Nec refert quod ad

premissa et in homine ponatur vna tantummodo forma substantialis. scilicet anima intellectiua quod verius tenetur: vel et preter animam intellectiuam alia forma substantialis presupponatur ut quidam putant. nam illudmet inconueniens quod illi obijciunt de cessatione unionis verbi dei ad carnes supposita in christo unitate forme substantialis: non minus sequitur si cum anima intellectiua ponatur alia forma substantialis corporeitatis. quoniam dato et in triduo mortis christi remaneret corpus compositum ex materia et forma corporeitatis unitum verbo dei: illud non esset corpus carnis viuum. ac per hoc neque esset corpus humanum nec idem corpus secundum naturam specificam cum corpore christi viuum quod ab instanti incarnationis assumptum fuit a verbo. et per consequens si eorum argumentatio valeret eque bene sequeretur et unio verbi dei ad carnes que fuit a principio humanitatis assumptae tunc cessaret: sicut supposita unitate forme substantialis. et sic pari modo non esset idem corpus christi in triduo mortis et ante mortem identitate nature: quemadmodum supposita unitate forme substantialis.

Secundo Notandum est quod deductum fuit. 2. dist. 2. q. 1. sub. 3. arti. ex doctrina philosophi. 7. et. 8. phy. mouens aut agens oportet esse approximatum et immediatum rei que mouetur et agit eo quod omnis motio et actio est per contactum. et quia res approximate et immediate se habentes ad alias: dicuntur esse illis presentes per quandam similitudinem ad res viuas que immediate se visui offerunt. id est non per alias res viuas: nam res proprie dicuntur presentes videntibus quod sunt ante illius oculos: ideo consuevit dici quod mouens et agens debet esse presens rei que agit et mouetur. consequitur ergo quod ratione contactus per quem fit approximatio: mouens et agens dicatur esse presens vel secundum sui presentiam ubi mouetur vel agit aut operatur. Sed considerandum est quod duplex est contactus. put. 5. Tho. notat in pluribus locis et multum diffuse contra generalem. li. 2. caplo. 56. quidam est contactus quantitatis qui conuenit agentibus vel mouentibus corporalibus quem consequitur virtualis contactus. alius est contactus virtualis in modo et hic debetur agentibus et mouentibus spiritualibus. contingunt enim res non per quantitatem quam non habent: sed per suam virtutem et operationem. Est autem differentia in vtriusque agentibus aut mouentibus quod ad presentialitatem. nam in agentibus aut mouentibus corporeis: presentialitas ad rem cui dicuntur presentes est prius natura quod eorum operatio. et ratio est quia presentiali-

tas vt dicitur est: innascit immediate ex contactu. contactus autē agentis vel mouentis corporei primo est p quantitatē ex cuius cōtactu consequē contactus virtutis et operationis. sunt enī virtutes actiue huiuscemodi agentū in quāto et sunt quante p accidēs. quia ergo vt premisus est statim quo fit contactus per quantitatem consequē et presentialitas: consequens est q mot^o vel operatio que sequitur post contactum quantitatum: consequatur etiā ipsius mouētis vel agētis presentialitatem. ita q in agētibus vel mouentibus corporeis: ipsa eorū presentialitas sicut et contactus quātitatiu^o: est quedā causa motus et operationis in re q mouetur vel agitur. vnde in huiuscemodi agētia corporea ideo mouēt vel agūt circa aliquam rem vel locū: quia sunt illi presentia et non econtra. in agentibus vero imaterialibus et spiritualib^o: quia non habēt aliū contactum ad reas vel loca circa que operantur nisi per virtutem suam et operationem: est econuerso. quia motus vel operatio cum causet eorum cōtactū: causat ipsoꝝ presentialitatē et nō ecōtra. ita vt huiusmodi agentia vel mouentia ideo dicantur esse alicui rei vel alicubi presentia siue sibi sui presentia: quia circa illam rē vel locum qualitercūq; agunt aut opantur. ex quo vlteri^o sequit^o s^m. S. Tho. doctrinā q agētibus aut mouētibus spiritualib^o rō essendi presentialitē in loco: est ipsa eorū virtus et opatio. et de hoc dictū fuit latius libro secundo loco preallegato. vnde in pposito nostro quia xps s^m aiām descendit in infernum vt in simbolo dī et virtutē suā ac opationē erga infernū et inibi existentes applicuit: sequit^o q ais xpi nō solū s^m effectū: sed etiā s^m seipsam presentialiter fuerit in inferno in triduo mortis.

Tertio Notandum est q quidam scripta. S. T. nō ad plenuz et accurati^o legētes dicūt q. S. Doc. in. 3^a. p. sūme. q. 52. ar. 2. in cor. tenuit q rō essendi in loco substantie imateriali et incorporee: esset sua essentia. cui^o oppositū tenuit in pmo ope libro pmo dis. 37. pbāt illud. qm. 3^a. pre vbi allegatū ē: dicit q anima xpi descēdēs ad inferos: ad alias partes inferni descēdit p suū effectū. ad solū aut locū in q sancti patres detinebant: descēdit p suam essentia. hoc aut vt dicūt debet intelligi q. s. ipsa essentia anime xpi fuerit ei rō essendi in loco illo. quē admodū cum dicit animā xpi descēdisse ad alia loca inferni p effectū: intelligit^o q effect^o quem habuit circa alia loca: fuit illi ratio essendi in illis locis. alias vt dicūt nulla esset differentia quā ipse pretēdit assignare inter descēsus anime

xpi ad limbū in quo iusti detinebant: et descēsus eius ad alias partes inferni qd est cōtra eius ppositū ibi. ¶ Sed in veritate isti decepti sunt nō satis capiētes mentē. S. Doc. Ad quod sciendū est. put. S. T. docet pmo li. sen. dis. 37. q. 3. arti. pmo ad. 6^m. q opans nō oportet esse in opato vel applicari sibi: nisi circa quod immediate opat. Et ar. 2. in cor. cū dixisset q si angel^o operet circa totā domū immediate: tota domus respondet ei sicut vnus locus subiūgit. et dico immediate q si angelus moueret lapidem ex cuius motu alia mouerētur: nō oporteret q esset nisi vbi est pmo motum. sicut patet in motore corporeali quē necesse est tangere solum id quod pmo ab eo mouetur. hec ille. Et pma. p. q. 52. arti. 2. in cor. nō applicatur inquit virtus angeli nisi ad id qd pmo ab ipso mouetur. vnde et pbs. S. phy. virtutem motoris celoꝝ attribuit parti orientis in q motus celoꝝ primo apparet. hec ille. quia ergo anima christi descendens ad inferos primū et principalem effectum habuit in limbo circa sanctos patres ibi detentos. put in eadē questione. 3^a. p. sub certis articulis. S. Tho. deducit: ideo anima christi dicit^o descendisse ad limbum sanctorū patrum et in eo fuisse sicut in loco p suam essentiam et non solū per suam opationē vel effectū. vt sit sensus q non solū eius opatio et effect^o fuit in limbo patrū: sed etiam ipsa anima per suā presentiam in eum locum descendit et in eo stetit. nam substantia imaterialis in eo loco presentialiter est: vbi primo et immediate operatur. qz autem effectus quos habuit in alijs partibus inferni fuerunt minus principales et consequētes ex primo quem habuit in limbo patrū: ideo substantia anime xpi non dicitur per se ipsam. i. per suam presentiam alijs locis inferni applicata: sed per suum effectū vel operationem. vnde cum dicit per suam essentiam: non est mens. S. Tho. assignare differentia in eo quod est ratio formalis essendi in loco: sed in re ipsa que subiectiue dicitur esse in loco. vt. s. in alijs locis inferni nō ipsa anima presentialiter fuerit sed eius effect^o. locum autem sanctorū patrū non solū effect^o eius attigit: sed etiam ipsa essentia anime. i. anima p sui presentiam. Una igitur est sentētia. S. Doc. vbi cūq; scripsit de modo essendi in loco substantie spiritualis et incorporee. s. q non est in loco si cut locatum: neq; habet situm in loco nec locum replet. sed dicitur esse in loco per virtutē et opationem suam p quam aliqd efficit in loco vel in re locata. sed in hoc est differentia. quia vbi substantia spiritualis opatur immediate: dicit^o esse s^m

sui presentiam quia. sibi est essentia sua. vbi autem operatur non immediate sed mediante alio loco in quo primo operatur: dicit esse solus per operationem vel effectum et non quod eius essentia vel substantia ibi sit. et accipit. S. Tho. in hac materia large operationem pro qualicumque efficientia vel causalitate aut habitudine quam habeat circa locum siue sit per motum siue per conservationem vel continentiam siue per presidentiam vel unionem aut deputacionem siue quocumque alio modo. prout ipse exponit primo libro sententiarum loco preallegato. et magis primo quolibet articulo. 4. in corpore.

Quarto Notandum est quod ut Augustinus dicit exponens illud psalmi. 44. propterea unxit te deus deus tuus oleo leticie per participibus tuis: christus a chrismate dicitur esse. hoc nomen inquit quod appellatur christus unctionis est. et parum infra. non potuit apertius dici nomen christi quam ut diceretur unctus deus. quomodo speciosus forma per filios hominum: sic unctus oleo exultationis per participibus suis. participes enim eius sunt omnes sancti. sed ille singulariter sanctus sanctorum: singulariter unctus singulariter christus. Item Augustinus super Iohannes tractatu. 7. messias inquit hebraice: latine christus est. ab unctione enim dicitur christus. chrisma unctio est grece. ergo christus: unctus. ille singulariter unctus precipue unctus unde omnes christiani unguuntur. hec ille. Idem in sententia dicit de verbis euangelij Iohannis sermone. 15. dicitur autem christus unctus ut ipse Augustinus dicit loco preallegato psalmi. 44. non oleo corporali sed spirituali. oleum enim visibile in signo est. oleum inuisibile in sacramento est. oleum spirituale: intus est. iuxta quod apostolus Petrus actuum. 10. inquit. hunc Iesum a nazaret quomodo unxit eum deus spiritu sancto et virtute. quod exponens venerabilis Beda ait. non oleo visibili sed dono gratie. Consonat premisse interpretationi huius nominis christus: usus loquendi sacre scripture que reges et sacerdotes ac prophetas christos consuevit vocare pro eo quod diuina institutione quodam modo unctionis per ceteris ungebant. iuxta quod est illud psalmi. 104. nolite tangere christos meos. et illud primo Regum. 26. non extendam manum meam in christum domini. et illud 2. Regum primo. quare non timuisti mittere manum ut occideres christum domini. vbi Saul unctus rex: christus appellatur. et que multe alie sunt auctoritates conformes in quibus sacra scriptura reges et sacerdotes christos appellat pro eo quod ex diuina institutione quodam modo unctiois fungebatur. iuxta quod ipse Augustinus libro de vita christiana capitulo primo ait. christum unctum interpretari sapientium et fidelium nullus ignorat. unctos vero non nisi sanctos viros et satis deo dignos semper fuisse manifestum est. nec alios quam prophetas aut sacerdotes aut reges. et tam magnum fuit ipsius unctiois mysterium ut in iudaico populo non omnes illud sed satis pauci de plurimis mererentur accipere. et hoc usque ad aduentum domini nostri Iesu christi quem deus oleo leticie. id est spiritu sancto per ceteris consortibus suis unxit. et parum infra. ex sacramento enim unctiois huius: et christi et christianorum omnium. id est in christo creditum: vocabulum descendit et nomen. hec ille. Ex quibus satis constat quod dominus noster Iesus appellatus est christus: quia unctio gratie spiritus sancti fit quod homo a deo unctus sit tanquam verus rex et sacerdos. id quod ut apostolus inquit Iherosolimitis. primo: dicitur est illud psalmi. 44. dilexisti iusticiam et odisti iniquitatem propterea unxit te deus deus tuus oleo exultationis per participibus tuis. Patet igitur fit premissa falsum esse dictum quorundam. quod scilicet hoc nomen christus fuerit impositum domino Iesu ea ratione quia sit unum suppositum subsistens in duabus naturis diuina. id est et humana. huius enim falsitas aperta est per supra dicta tam ex propria significatione vocabuli quam etiam ex communi usu loquendi sacre scripture. et non solum capiendo nomen christi simpliciter et absolute: sed etiam fit quod de domino nostro Iesu dictum est et illi impositum fuit. licet enim christus dicat suppositum subsistens in duabus naturis diuina scilicet et humana: hoc non habet ex propria significatione nominis christi que sibi competat vel a prima nominis impositione vel ex communi usu loquendi sacre scripture aut sanctorum doctorum. imo quam attinet ex vi nominis: per accidens se habet quod christus dicat suppositum subsistens in diuina natura et humana. nam neque erigitur necessario quod qui vocatur christus subsistat in diuina natura et humana vel etiam in duabus naturis. neque filio dei propterea quod subsistit in duabus naturis conuenit vocari christum: sed quia unxit illum deus ut inquit propheta oleo leticie per participibus suis id est gratie et omnium charismatum spiritus sancti pinguedine ut ex supra dictis claret. Ex quibus inferimus quod in triduo mortis christi filius dei uereditus est christus et uere dictum est quod totus christus fuit in sepulchro et totus christus fuit in inferno. probatur hoc. quoniam ut ex premissis plane constat: filius dei natus de uirgine ideo dicitur esse christus: quia unctio plenitudinis gra-

dam modo unctiois fungebatur. iuxta quod ipse Augustinus libro de vita christiana capitulo primo ait. christum unctum interpretari sapientium et fidelium nullus ignorat. unctos vero non nisi sanctos viros et satis deo dignos semper fuisse manifestum est. nec alios quam prophetas aut sacerdotes aut reges. et tam magnum fuit ipsius unctiois mysterium ut in iudaico populo non omnes illud sed satis pauci de plurimis mererentur accipere. et hoc usque ad aduentum domini nostri Iesu christi quem deus oleo leticie. id est spiritu sancto per ceteris consortibus suis unxit. et parum infra. ex sacramento enim unctiois huius: et christi et christianorum omnium. id est in christo creditum: vocabulum descendit et nomen. hec ille. Ex quibus satis constat quod dominus noster Iesus appellatus est christus: quia unctio gratie spiritus sancti fit quod homo a deo unctus sit tanquam verus rex et sacerdos. id quod ut apostolus inquit Iherosolimitis. primo: dicitur est illud psalmi. 44. dilexisti iusticiam et odisti iniquitatem propterea unxit te deus deus tuus oleo exultationis per participibus tuis. Patet igitur fit premissa falsum esse dictum quorundam. quod scilicet hoc nomen christus fuerit impositum domino Iesu ea ratione quia sit unum suppositum subsistens in duabus naturis diuina. id est et humana. huius enim falsitas aperta est per supra dicta tam ex propria significatione vocabuli quam etiam ex communi usu loquendi sacre scripture. et non solum capiendo nomen christi simpliciter et absolute: sed etiam fit quod de domino nostro Iesu dictum est et illi impositum fuit. licet enim christus dicat suppositum subsistens in duabus naturis diuina scilicet et humana: hoc non habet ex propria significatione nominis christi que sibi competat vel a prima nominis impositione vel ex communi usu loquendi sacre scripture aut sanctorum doctorum. imo quam attinet ex vi nominis: per accidens se habet quod christus dicat suppositum subsistens in diuina natura et humana. nam neque erigitur necessario quod qui vocatur christus subsistat in diuina natura et humana vel etiam in duabus naturis. neque filio dei propterea quod subsistit in duabus naturis conuenit vocari christum: sed quia unxit illum deus ut inquit propheta oleo leticie per participibus suis id est gratie et omnium charismatum spiritus sancti pinguedine ut ex supra dictis claret. Ex quibus inferimus quod in triduo mortis christi filius dei uereditus est christus et uere dictum est quod totus christus fuit in sepulchro et totus christus fuit in inferno. probatur hoc. quoniam ut ex premissis plane constat: filius dei natus de uirgine ideo dicitur esse christus: quia unctio plenitudinis gra-

tie nat^o est vnct^o. cū ergo subiectum ppriuz gratie spirit^o sancti sit aia: sequit^r q^d ab vnctione in eius anima existente: filius dei dictus sit christ^o et nō ab eo q^d subsistit in natura diuina et humana. quia vero suppositum filij dei in triduo mortis vere vnitum fuit anime quaz nūq^m dimisit: cōsequens est q^d denominationes et proprietates que cōueniunt xpō ex rōne anime sibi vnite: vere attribuuntur supposito filij dei in triduo mortis vbiq^{ue} fuerit. vnde quia totus filius dei fuit cum anima in inferno et totus cum corpore in sepulchro et totus filius dei ratione anime semper et vbiq^{ue} fuit christ^o: sequitur necessario q^d verum sit dicere totus christus in triduo mortis fuit in sepulchro: et totus christus in triduo mortis fuit in inferno. hoc enim adiectiuum totus: ex vsu cōmuni doctorum loquentium stat pro supposito sicut et quelibet terminatio adiectiui masculina vel feminina. vnde apud doctores theologos vere et catholice dicitur q^d in diuinis aliis sit pater a filio et spiritu sancto et ecōtra. sed false ac erronee dicitur q^d pater sit aliud a filio vel spiritu sancto aut econtra. esset enim dictum expresse contra illud verbum domini Joan. 10. ego et pater vnum sumus. verum ergo est vt dicebamus q^d quia totus filius dei fuit in sepulchro ratione corporis sibi vniti et totus filius dei fuit in inferno ratione anime sibi vnite: q^d totus christ^o fuerit in inferno ratione anime: et totus christus fuerit in sepulchro ratione corporis.

Quantuz ad ar-

ticulum quartū respondendus est obiectionibus cōtra conclusiones. Et quidē ad argumenta Durādī patet respōsio ex his q^d dicta sunt in primo notabili. cōcedim⁹ enī q^d in triduo mortis xpī suppositū xpī non fuit vnitū eidē corpori idēitate essentie vel nature: s^{ed} non ideo sequitur q^d vnio qua suppositum diuinuz ab instāti incarnationis vnuit sibi corp^o et animaz cessaret q^m est ex parte diuini suppositi p se et for malit loquēdo put in dicto q^rto notabili pleni⁹ fuit deductū. ¶ Ad argumēta ipsi⁹ Durādī ptra secūda pclusionē patet respōsio p ea q^d dicta sunt in secūdo et tertio notabili. licet enī aia xpī descēderit in isernū ad lymbū patrū pfectū vt bene pbant ei⁹ rōnes: nō ideo seq^r q^d nō descēderit etiā p sui p^rsentia. nā in substātijs spūalibus eē alii cubi fm p^rsentia: implicat esse ibi p effectuz quāuis nō econuerso. cui⁹ ratio in tertio notabili assignata fuit. neq^{ue} refert ad ppositū nī fm q^d descē-

sus anime xpī voce⁹ mot⁹ vel mutatio vl q^d fuerit in tpe aut in instāti: cū ei debeat mot⁹ et mutatio eo modo q^d substātijs separatis de quo fact⁹ dictū fuit li. 2°. dif. 2°. Q^{uod} autē arguēs in tertia ratione p^rtendit pbare q^d sicut xp^o dicitur fuisse in paradiso cuz aia latronis nō fm q^d paradisos nominat locuz celli epirei sed fm q^d nominat dei visionē: ita dicit^r descēdisse ad infernū non fm q^d infern⁹ nominat locū corporeū sed fm q^d nominat penam. s. carentiā visionis diuine: nullā hēt rationē. nam nō est simile quia eē in paradiso fz q^d nominat dei visionē cum sit perfectio beatitudinis: vere cōpetit anime xpī. sed descendere in infernū fm q^d infern⁹ nominat penaz sensus vel dāni: cū sonet semp in malū put Augustin⁹ dicit in epistola ad Dardanū: impoztat defectū quēdam repugnantē beatitudini anime xpī. et ideo cū in simbolo dī xpī descēdisse ad inferos: non pōt intelligi fm q^d inferi nominant penā sensus vel dāni. quāobzē opoztet q^d intelligat^r fm q^d inferi nominant locū tantūmodo. in q^o significatio ne descendere ad inferos nullum defectū impoztat. vnde obiectio arguentis nullā habet efficaciam. ¶ Ad argumēta cōtra tertiā cōclusionē. Ad primū dī q^d minor ē falsa. et ad ei⁹ pbationē dicit^r q^d pcedit ex falso supposito q^d. s. hoc nomen christus significet fm ppriā significatiōē suppositū subsistēs in diuinitate simul et humanitate. hoc certe falsuz ē: siue ppa significatio ipsi⁹ capiat^r ex ipositione nominis: siue ex vsu loquēdi sacre scripture et scōr^o doctor^o. imo ex vi ppe significationis vtroq^{ue} modo nomē xp^o ipoztat suppositū vnctione corpali vel spūali vnctū vel sacramtū put in q^rto notabili lati⁹ deductū fuit. vñ per accidēs est quātū p^rinet ad vi nominis q^d nomē xp^o cōueniat supposito subsistēti in duab⁹ natur^o diuina. s. et humana. nā multis in sacra scriptura conuenit nomen xp^o qui non subsistūt in dictis naturis duabus. non ergo dñs Iesus dictus est christus q^{ia} est suppositū subsistēs in duab⁹ naturis diuinitate. s. et humanitate: sed quia plenitudine gratie spiritus sancti vnct^o fuit a deo patre. esse autē omnium charismatuz gratie plenitudine vnctum: cōpetit xpō etiā fm humanā naturā ab instanti sue cōceptionis inamissibiliter. ac p hoc semp dñs noster Iesus vere dict⁹ ē et fuit et est xp^o et i triduo mortis et ante et post et nūc. est enim pdicta gratie vnctio in anima xpī subiectiue quam suppositum xpī nūq^m dimisit. cuius ratione semper sine vlla interruptione etiā in triduo mortis vere est et dicit^r xp^o. quemadmodū christus in triduo mortis fuit vere sacerdos

quāuis p tūc non fuerit homo: eo q̄ sacerdotiuz
conuenit ratione anime in qua est ordinis chara
cter: quam fili⁹ dei nūq̄ dimisit. ¶ Ad. 2^m. dicit
q̄ assumptū est falsum imo ratio cogit. neq̄ va
let impugnatio arguētis. nā quicqd̄ sit de vi vo
cis: et tamē ex cōsuetudine doctorū pbatozum
masculinū genus stat pro supposito: neutriū vero
genus p natura. quāobzē sancti doctores conce
dunt in diuinis q̄ alius sit p̄ a filio ⁊ spiritu san
cto et ecōtra sed non aliud. Cetera vero que ar
guens replicat tam in hoc q̄ in tertio argumen
to pcedunt ex eius falso supposito de significatio
ne huius nominis xps. et ideo ex responsione p̄
mi solunt. ¶ Ad argumentum ante oppositum
respōdet. S. Tho. 3^a. parte. q. 50. ar. 4. ad. 3^m.
q̄ esse sacerdotem conuenit homini ratione ani
me in qua est hominis character. vnde p mortē
homo non perdit ordinem sacerdotalem ⁊ mul
to minus christus qui est totius sacerdotij ori
go. Et in hoc articulus terminatur.

Distinctio. xxiiij.

Incavi
gesimam tertiā
distinctionē q̄ri
tur vtrum habi
tus virtutū sint
homini necessa
rij et arguitur q̄
non. quia null⁹
habit⁹ est neces
sari⁹. ergo nec
habit⁹ virtutuz.

consequentia est nota. antecedens p̄bat. qz ha
bitus sunt p̄ncipia actuz. sed potētie sufficienter
sunt actuz et opationū p̄ncipia: nam et poten
tie naturales absqz habitibus sunt actuum p̄n
cipia. ergo habitus non sunt homini necessarij.
¶ In oppositū arguitur. qz oportet nos in bono
opere delectari quia vt p̄s dicit p̄mo ethi. non
est iustus qui non gaudet iusta operatione. sed
delectationem facit in opere habitus vt p̄s di
cit. 2°. ethi. ergo necessarij sunt habitus virtu
tū. ¶ In hac q̄stione erūt q̄ttuor articuli vt sup̄.

Quantus ad ar
ticulū primū sit p̄ma conclusio
q̄ habitus virtutū sunt homini
necessarij. hanc conclusionem
tenet. S. Thomas in hac distin

ctione questione p̄ma articulo p̄mo. Et p̄ma se
cunde. q. 49. ar. 4. ¶ Secūda conclusio est q̄ ha
bitus virtutū sunt essentialiter forme absolute d̄
p̄ma specie qualitatis. hanc conclusiōem tenet. S.
Tho. in hac dif. vbi supra articulis p̄mo et. 2°.

Quantus ad ar
ticulū secundū arguit̄ p̄ra conclu
siones. Et q̄dē cōtra p̄mā argu
it Durād⁹ p̄bado q̄ officiū vel
effect⁹ aut actiuitas hitus non
sit determinare actū vel potētiā ad actū. et q̄ hi
tus nō sit necessari⁹ ad determinādū actū. p̄bat.
qz determinatio act⁹ est solū fm rōnem vniuer
salis et particularis aut singularis. nō enī in rez
natura inuenit̄ aliq̄s act⁹ q̄ nō sit determinatus
in esse nature fm singularitatē: et ad esse moris
fm bonitatē vel maliciā si sit deliberat⁹. sed fm
cōceptū nostrū possum⁹ intelligere actū in vni
uersali q̄ vt sic indifferēter se habet ad istū actū
vel illū et ad bonū et malum. et sicut vniuersale
nō differt realit̄ a singulari in quo est: sic act⁹ in
determinat⁹ et determinatus nō differūt realit̄
sed solū fm conceptū. qz qd̄ indeterminate con
cipitur: d̄eterminate existit ita q̄ sua realis existē
tia in rerū natura est sua realis determinatio ex
seipsa formaliter et non per aliquid ipsi adueni
ens et hoc quantū ad esse nature. sed determi
natio actus ad bonū quantū ad esse morale nō
est ex sola singularitate sue realis existētie quia
actus malus singulariter existit sicut etia bonus.
sed est formaliter bonus ex conformitate ad re
ctam ratiōem. et malus ex difformitate ad rectā
ratiōem. hoc p̄missio patet q̄ potentia deter
minatur in seipsa per habituz formaliter. et secū
do inquirendū est an ipsa determinē per hituz
determinatum ad actū. primū est delectandum.
quia omne subiectū quod est in potentia ad sus
cipiendum plura sibi inuicem incōpossibilia: re
cipiendo vnū determinatur per ipsum sic q̄ illo
inexistente non pōt recipere alterum. sed poten
tie ratiōales sunt in potentia ad recipiendum
habitus bonos et malos qui ad inuicē sunt incō
possibiles. ergo potentia que recipit vnum eoz
determinē per ipsam sic q̄ illo inexistente: non
est indifferens ad recipiendum alterum. sed quia
habitus habet ordinem ad actum: ideo vidēdū
est an determinē potētiā ad p̄ducendū vel re
cipiendū determinatum actū. et dicendū est q̄
ad determinationē act⁹ in esse nature: nihil facit
habitus bon⁹ vel mal⁹. cuius ratio est qz effect⁹
cōmūnis requirit causam cōmūne. s̄ determina

tio act⁹ in esse nature cū sit sua realis singulari-
 tas: est effect⁹ cōmunis omni actui existenti in re
 rum natura siue sit ante habitū siue post siue sit
 bonus siue sit malus. ergo causa realis determi-
 nationis est cōmunis omnib⁹ actibus sine qua-
 cūq; exceptione. habitus autē nō est sic cōmunis
 et generaliter acceptus: cū ante omnē habitum
 fuerint act⁹ predicto modo determinati. et mul-
 to minus acceptus in speciali. quare et c. et hec
 ratio nō solum pbat q⁹ habit⁹ non sit causa p se
 talis determinationis: sed etiam q⁹ nullo modo
 determinet vel inclinet potētiam ad actū sic de-
 terminatum. quia nihil determinat nec determi-
 nari pōt ad id qd est omnib⁹ cōmune. determi-
 natio enim fit ad aliquid speciale. sed singulari-
 tas est cōmunis omnib⁹ actibus in rerū natura
 existētibus. ergo nulla potentia determinat ad
 pducendū actum singularem. ¶ 3° ad illud ad
 quod potentia de sui natura est sic determinata
 q⁹ non potest in oppositū: non indiget aliquo de-
 terminatē. sed quelibet potentia ex natura sua
 est sic determinata ad pducendum vel recipien-
 dum actum singularem q⁹ nullo modo potest in
 oppositū. actus enim vniuersalis nec pducī pōt
 nec recipi. ergo nulla potentia pōt determinari
 ad pducendū vel recipiendū actum determina-
 tum determinatione singularitatis que est fm eē
 nature. de determinatione autem actus ad bo-
 num vel malum fm esse morale: aliter dicendus
 est. ad hanc enim determinationem quāuis nihil
 faciat habitus per se: facit tamen per accidens.
 q⁹ enim habitus nihil faciat per se ad talem de-
 terminatē patet. q⁹ bonitas et malicia actus
 moralis cōsistunt in cōformitate vel difformita-
 te actus ad rectā rationem. cōformitas autē et
 difformitas sunt respectus vel relationes ad qd
 non est p se et imediate aliqua actio sed solum
 mediate fundamēto vt patet ex 5° phis. et ideo
 nihil potest esse p se causa talis cōformitatis vel
 difformitatis seu bonitatis et malicie nisi illud
 quod est per se causa entitatis actus fm esse na-
 ture que est fundamentum taliū. constat autem
 q⁹ habitus non est per se causa entitatis act⁹ fm
 esse naturale: q⁹ null⁹ effectus pōt poni sine sua
 causa per se. sed actus q⁹ sunt ante habitū: sunt
 determinate entitatis in qua fundatur cōfor-
 mitas ad rectā rationē vel difformitas ad ean-
 dem. act⁹ enim quib⁹ generatur habitus bonus
 sunt determinate boni. illi quib⁹ generat⁹ malus
 habit⁹ sunt determinate mali. ergo habitus non
 est per se causa talis determinationis. ¶ Ulteri-
 us arguit Durādus q⁹ habitus non reddat actū

facilem vel difficilē in se pmo sic. quando duo a-
 ct⁹ sunt penit⁹ similes quantū ad omnia q⁹ sunt
 in eis: si vnus ex se sit facilis et alter difficilis vel
 vnus sit facilior altero: necesse est q⁹ hoc sit tota-
 liter ex parte agentis et non ex parte actus ex q⁹
 ponitur penitus vniuersalis. sed actus precedēs
 habitum et actus sequens ipsum: sunt quādoq;
 penitus cōsimiles q⁹ ad omnia que sunt in ip-
 sis. ergo cum actus sequens dicatur facilior actu
 precedente: necesse est q⁹ hoc sit totaliter ex par-
 te agentis. maior satis patet. Sed contra mino-
 rem posset aliquis dicere q⁹ est falsa. quia actus
 sequens habitū: semper est intēsiōr q⁹ precedēs.
 sed illud nō valet. q⁹ non est verum vniuersaliter
 q⁹ actus sequens habitum sit intēsiōr q⁹ pcedēs.
 et dato q⁹ sic esset: adhuc magis habetur ppositū
 quia in eadem specie act⁹ intēsiōr est d se diffici-
 lior. si ergo act⁹ sequēs habitum sit necessario et
 semp intēsiōr q⁹ actus pcedēs: sequit⁹ q⁹ est d
 se erit difficilior. si ergo sit opanti facilior necesse
 est q⁹ tota facilitas sit ex parte opantis. ¶ 2°. sic
 patet idem. facilitas ex parte operantis: minuit
 meritum. si ergo per habitū esset facilitas condi-
 cio operis: lequit⁹ q⁹ habit⁹ diminueret de meri-
 to actus qd est falsum. ¶ 3°. sic. q⁹ habitus virtu-
 sus est circa bonū et difficile. sed si q⁹ habitū tolle-
 retur bonitas act⁹ iam habit⁹ virtuosus nō pro-
 d esset sed obesset. ergo similiter si p habitū tolla-
 tur difficultas: habitus bon⁹ plus obest q⁹ pdest
 ¶ Ulteri⁹ arguit q⁹ habitus nihil faciat d per se
 ad intēsiōnem act⁹. primo q⁹ illud quod cōue-
 nit p se habitui acquisito: cōuenit p se omni tali.
 sed intendere actū: nō cōuenit omni habitui acq-
 sito. ergo et c. maior patet. q⁹ quod cōuenit p se
 alicui: cōuenit per se omni cōtēto sub eo. minor
 probatur. q⁹ omnis habitus acquisit⁹ vel ē intel-
 lectualis vel moralis vt dī in fine pmi erbi. sed
 isti habit⁹ non faciūt p se ad intēsiōnem actus vt
 patebit. igit et c. minor hui⁹ patet iducēdo pmo
 in hitib⁹ intellectualib⁹. vbi grā de sciētia et opi-
 nione et fide acq⁹sita. q⁹ q⁹ cognoscit pmo aliquā
 cōdusionē ex sola auctoritate dicēt⁹ puta credēs
 eclipsim futurā ex auctoritate astrologi hāc pdi-
 centis et nō dū habēs hitū: si postea firmē in eo
 habit⁹ hui⁹ credulitatis et de eadē vel sili cōclu-
 sione nō hēat nisi auctoritatē: quāuis firmi⁹ cre-
 dat ppter veritatē quā forte expr⁹ est ex dictis
 astrologi tū nō clari⁹ cognoscet veritatē dici q⁹
 pus: licet forte adhereat firmi⁹ q⁹ firmitas nō est
 pmo et solū ex auctoritate nec ex hitu causato p
 auctoritatē: sed experiētia enēt⁹ rerū dictarū ab
 astrologo. et si sic esset: adhuc d firmitate nō qri-

mus sed de claritate cognitionis que sola pertinet ad intensionem actus cognoscendi. firmitas enim adhesionis nihil facit ad claritatem cognitionis: cum opinans quandoque eque firmiter adherent conclusioni opinante sicut demonstrator conclusioni demonstrante ut dicitur. 7. ethi. Similiter si quis habeat de aliqua conclusione rationem dialecticam et demonstratiuam et ex frequentatione eorum cause in eo habitus opinionis vel scientie: si post habitum causatum cognoscat eandem conclusionem per idem medium per quod prius cognoscebat: non apparet quod propter hoc clarius cognoscat licet promptior sit eire in actum cognoscendi quia habet habitum quo uti potest cum voluerit. sed de promptitudine non querimus sed de claritate cognitionis que sola pertinet ad intensionem actus. quod autem ita sit probatur sic. intensio in actu cognitionis non videtur posse contingere per se nisi ex parte luminis sub quo aliquid cognoscitur vel obiecti quod representatur vel potentie cognitionis vel dispositionis potentie per se requisite ad receptionem actus. omnia enim alia videntur se habere per accidens ad actum et ad intensionem eius. sed habitus intellectualis nihil horum est. quare et cetera maior patet. videmus enim intensionem variari in actu ex parte solius luminis. sicut illud quod videtur in lumine solis: clarius videtur quam illud quod videtur in lumine lune ceteris paribus. item ex parte presentationis solius obiecti. quod idem visibile presentatur in eodem lumine videtur clarius vel obscurius ratione propinquitatis vel remotionis. similiter ex parte potentie. quod idem visibile et in eodem lumine et in eadem distantia: clarius videtur iuuenis quam senex. quod potentia visiva cum sit corporalis est debilior vel fortior secundum conditionem corporis. item ex parte dispositionis per se requisite. quod idem visibile equaliter propinquum et in eodem lumine: videtur intensius vel remissius ab eadem potentia eque secundum se intensa si diaphanitas oculi que per se requiritur ad receptionem speciei vel visionis sit alia et alia. et forte illud coincidit cum tertio. his autem exclusis non apparet unde possit esse varietas intensionis et remissionis in actu. et sic patet maior. et minor similiter manifesta est. quod habitus acquisitus non est lumen sub quo aliquid cognoscitur. supponitur etiam quod idem obiectum representetur equaliter ante habitum et post quia per idem medium representatiuum. potentia autem intellectiva non suscipit magis et minus. habitus etiam acquisitus non est dispositio necessaria ad recipiendum actum cum actus precedat habitum. quare et cetera. Et patet secundo sic. si potentia et habitus per se facerent ad intensionem actus: hoc esset aut

quia habitus intenderet potentiam quam intensa exiret in actum intensiore: aut quia ut quidam dicunt potentia et habitus essent duo imperfecta agentia suppletia vicem unius perfecti agentis respectu actus intensi in quibus nullum istorum agentium esset per se sufficiens ad ipsum producendum. primum non potest dici quia potentia intellectiva non recipit intensionem nec remissionem. nec secundum potest dici quia illa principia que immediate se habent ad aliquem actum et propria virtute agunt: habent uniuoce rationem potentie respectu illius actus. si ergo habitus et potentia se haberent ut duo imperfecta agentia suppletia vicem unius perfecti agentis: cum ad hoc sequatur quod quodlibet illorum immediate se habeat ad actum virtute propria alioquin non essent duo agentia imperfecta suppletia vice unius perfecti agentis modo quo ipsi ponuntur: sequeretur quod ratio potentie uniuoce conueniret potentie intellectiue et habitui. hoc autem non est verum. quod quauis habitus dicantur potentie quidam: hoc tamen est secundum illam rationem secundum quam potentia actiua vel passiuua dicta simpliciter dicuntur quedam potentie: sed secundum alium modum a predictis distinctum ut patet. 5. metha. Et tamen principia que per se requiruntur ad actum quecumque perfectum in aliquo specie: videntur necessario requiri ad quodlibet actum eiusdem speciei. sed habitus non requiritur ad quemlibet actum qui est eiusdem speciei cum actu sequente habitum: quod actus precedentes habitum non sunt ab habitu cum tamen sint eiusdem speciei cum actibus sequentibus. ergo et cetera. minor tamen patet. probatur maior primo per exemplum eorum. quod sicut acuties et durities requiruntur in securi ad intense vel velociter secandum: ita requiruntur ad quodlibet secare. Et 2. quod eorum undem effectum secundum speciem differentium solum secundum intensum et remissum: sunt eadem principia secundum speciem non differentia nisi secundum intensum et remissum. et sic patet maior et consequenter tota ratio. Arguit sic. illud quod natum est per se intendere actum: potest per se solum causare similem nisi ex parte receptiui sit preualens resistentia. sed habitus secundum se excluso quocumque alio non potest causare quemcumque actum. ergo non facit per se ad intensionem actus. minor de se patet. maior probatur. quia cum intensio actus attendatur secundum ipsam essentiam actus illud quod potest per se in intensionem actus: potest per se in essentia eius excluso impedimento preualente. dico autem excluso impedimento quia si agens quod intendit actum esset debilioris virtutis quam esset resistentia passivi: nihil causaret per se. sicut cum debilis adiungitur forti trahenti nauem et causat morum intensiorem: non oportet quod per se possit

* = principia

causare motū illū nauis q̄ forte grauior est q̄ sit virt⁹ istius debilis trahentis. sed si nihil resisteret: mouens quātūcūq; debilis virtutis ip̄az moueret. cū ergo potentie anime nullam resistētiāz habeant ad actus sed quātū est de se sint sūme disposite: sequit̄ q̄ illud qd̄ intendit per se actus earū: possit per se solum causare talem actū fm̄ speciem quamuis remissum et hec est maior. hec Durand⁹ in forma. ¶ Contra secundam conclusionem arguit Aureol⁹ probando q̄ nulla forma absoluta est virt⁹ nisi vt inducit respectū in obliquo et per modū p̄notati. quia ad hoc q̄ aliqua forma sit virtus oportet q̄ fm̄ illaz aliquis se habeat bene vel male. bonitas antez et malicia consistunt in congruentia vel incongruentia. ¶ 2° arguit. quia variato illo respectu solū: variatur virtus imo eadem forma que erat virtus fit viciū propter variationem respect⁹. vt taciturnitas in iuvene est virtus: sed si fiat doctor et accipiat auctoritatem loquendi: tunc eadem qualitas fiet viciū. hoc patet etiam in habitu corporali. quia illud quod est pulchritudo in facie: est turpitudō in alia parte vel eōtra turpitudō in naso esset pulchritudo in pupilla aut alia parte. et quod est sanitas in vno esset infirmitas in alio. et hec omnia variantur fm̄ congruentiam. igitur virt⁹ indirecte et in obliquo includit relationem. ¶ 3°. arguūt quidam alij probantes q̄ virtus non sit forma absoluta sed mera relatio. qz 7°. phisicorum dicitur q̄ in iusticia et virtute nō est motus eo q̄ sunt ad aliquid. aut igitur intelligit Aristoteles q̄ sunt ad aliquid solum fundamentaliter: et tunc ratio philosophi non valet quia sic albedo est fundamentaliter ad aliqd̄ et tamen ad ipsam est motus. aut intelligit q̄ formaliter sit ad aliquid et habetur intentū. ¶ 4°. quia habitus et virtus non requiritur propter substantiam actus sed propter modum act⁹ ad faciliter et prompte agendum. et ideo nō oportet q̄ sit forma absoluta sed sufficit q̄ sit quidaz modus realis et consuetudinalis propter modum actus. ¶ 5°. quia isti habitus acquiruntur per actum intellect⁹ et voluntatis qui sunt act⁹ imanes. ¶ 6°. quia talia corrumpuntur p̄ cessationem actus sine aliquo positivo corrupente. quod non esset si essent forme absolute. ¶ 7°. quia non plus requiritur ad agendum in potentia rationali puta intellectu et voluntate q̄ in potentia irrationali. sed in potentia irrationali nō requiritur ad bene et faciliter agendum aliq̄ qualitas absoluta vt patet in brutis. equus enīz per modum consuetudinalem sine aliqua qualitate

absoluta disponit se ad arandum vel trahendū et huiusmodi. igit. ¶ 8°. arguitur. quia omnes definitiones virtutis includūt respectum congruentie nec vnq; aliquis virtutem sine isto respectu diffinit nec diffinire potest. ideo Augustinus dicit q̄ virtus est bona qualitas mentis. et philosophus. 2°. ethi. dicit q̄ virtus est q̄ habentes perficit. et ibidem dicit q̄ i medietae consistit quo ad nos. et. 7°. phisicorū dicit q̄ est dispositio perfecti ad optimū. que omnia dicūt respectum ad naturam et congruentiam. ¶ 9°. qz nullus actus est aut intelligit virtuosus nisi fm̄ circumstantias intellectas fundaret congruentiaz vt patet ex. 3°. ethicorū. quia circumstantie semper sumuntur vt congruit et oportet quātū. s. et quando et vbi et cui⁹ gratia oportet. ¶ Alteri⁹ arguunt aliqui q̄ virt⁹ nec sit pura qualitas nec purus respectus sed sit compositum ex vtroq; z ens per accidens. ¶ Primo sic. omne quod includit res duorūz predicamentorum qualitercūq; includat: est ens per accidens. et non minus si vnum in recto et reliquū in obliquo q̄ si vtrūq; in recto imo plus quia magis cadit ab vnitae. hoc patet ex. 7°. metha⁹. vbi philosophus dicit q̄ composita ex substantia et alijs predicamentis non faciūt vnum per se. et idem iudiciū est d̄ composito ex quibuslibet duob⁹ predicamentis. sed virtus includit absolutum principaliter et in recto et respectū in obliquo quoz primuz est in genere qualitatis: secundū in genere relationis. ergo virt⁹ est ens per accidēs. ¶ 2°. sic. aut virtutis essentia consistit totaliter et p̄cise in puro absoluto: aut non totalit̄ et p̄cise imo respectū icludit partialiter. sed non pōt dici primuz. qz fm̄ hoc tertia species qualitatis et p̄ma cuz sint idem in illo absoluto: nō differrent p̄ essentia. simil̄ virtus et viciū erit idem p̄ essentiam. qz idem absolutū specificē habet rationem virtutis in vno et viciū in alio. similiter non erūt qualitates essentialiter opposite specificē que omnia absona sunt. ergo relinquit̄ q̄ de se secūdū. s. q̄ virtutis essentia ingrediat̄ partialiter ip̄e respect⁹ congruentie. ¶ omnis essentia habēs partē sui absolutā z partē respectū: est ens p̄ accidēs vt patet in patre et fili. igit̄ essentia virtutis erit ens p̄ accidēs dato etiā q̄ ip̄e respectus in obliquo sit ei⁹ pars. ¶ 3°. sic. absolutū sub respectu actu fundans respectū est vt sic aliquid vltra absolutum. est enim illud quod signat̄ p̄ hanc p̄positionez. s. q̄ pōt adesse et abesse manente eodē absoluto. sed omne icludens vltra absolutū aliquid quod pōt adesse z abesse illi est ens p̄ accidēs. includit enī duo q̄ruz

unum accidit alteri et ita est ens per accidēs vt patet. 5° metha. et per diffinitionem accidētis. igitur virtus si non precise importat absolutum sed vt sub respectu: necessario ē ens per accidēs. Confirmatur quia actu fundare: nec est absolutum cum separetur ab eo: nec respectus qui fundatur. claruz est. igitur erit habitudo media realis vel rationis. quod etiam confirmatur. qz pos se fundare includit respectum potentie mediuz inter fundamentū et respectū. quare et actu fundare. ¶ 4° sic. ipse respectus congruentie se habet ad virtutem vt propria passio aut sicut pars essentie eius. sed non potest poni primū. tum qz propria passio se habet ad subiectum in secūdo modo per se et per cōsequens deus posset facere virtutē sine illo respectu cuius opposituz dicit. tum quia subiectum potest intelligi sine propria passione quāuis non ecōuerso. et fm hoc nō erit ille respectus de cōintellectu virtutis. tum quia virtus acquiritur et variatur specificē ex variatione facta in solo isto respectu. et ita videtur ēē differentia intrinseca reponens in specie et non passio. tum quia omne quod acquiritur ad solaz variationem: non habet respectum partē sui nisi sit pur⁹ respect⁹. solo autē statu persone variato: sit viciū quod prius erat virtus. sicut patet de taciturnitate que est virtus in iuvene et viciū in sene. et de albedine que est virtus et pulchritudo in cute et viciū in pupilla. non potest igitur respect⁹ congruentie esse ppria passio virtutis sed pot⁹ de essentia eius aliquo modo. sed cōstat qz omne includēs respectū et absolutuz: est ens p accidēs. igit idē quod prius. ¶ 5° sic. albū est ens per accidēs. vnde nō est in genere ppter duo significare. sed album solā qualitātē significat vt dicit in pdicamentis: cōnotat autē subiectū. et idē cōmentator. 5° metha cōmento. 9° contra Auicēnā. dicit enī qz pmo significat accidens et secūdo subiectū. ergo nomē quod vltra aliqd significatū cōnotat est ens p accidēs. sed virt⁹ est huiusmodi. igit et c. ¶ 6° relatiū fm esse ē ens per accidēs vt patet simile equale. sed virtus est relatiuum fm esse saltem aliqz virtutes vt iusticia et amicitia. naz diffinitio relatiui fm esse q dicit ad aliquid quecūqz hoc ipsum qd sunt aliorum sunt: cōpetit eis. amicitia enīz non est ad se virtus nec iusticia sed sunt ad alterū. ergo saltey aliqz virtutes sunt ens per accidēs. ¶ 7° sic. absolutum sub respectu vt sic: vel est aliquid vltra purū absolutū: aut aliqua aut nihil. sed non potest dici qz nihil qz tūc essentia virtutis ess⁹ nihil. nā absolutū precise sumptū: non est essentia

virtutis sed vt sub respectu per te. vt sic autē est nihil. ergo necesse est qz vel sit aliqua pluraliter modo acervi: et sic virtus erit acervi⁹ essentialitē et per consequēs ens per accidēs. vel qz sit aliqd et per consequēs ens et unum. sed non vnū per se cū includat respectū et absolutū: ergo vnū per accidens. ¶ 8° sic. pbs dicit primo elenchorū qz nomen et oratio idē significant vt hec dictio duplum et hec oratio duplum dimidij. et ideo hoc nomen duplum aliter significat qz hec oratio duplum dimidij. queritur ergo an virtus precipue significet absolutuz sic qz respectus non cadat in suo significato sicut nec dimidij cadit in significatione dupli: aut significet vtrūqz simul absolutū in recto et respectum in obliquo sicut ista oratio duplum dimidij significat duplū in recto et dimidij in obliquo. si detur primū: habetur pposituz scilicet qz precise significat absolutuz et nullo modo respectū nec in obliquo nec in recto et per cōsequēs poterit intelligi sine respectu. si vero def secūdū: sequitur qz sicut hec oratio significat ens per accidēs cū dicitur duplum dimidij: sic hec dictio virtus significat ens per accidēs. quod enīz duo significat sic qz ambo cadunt in suo significato: exprimit ens per accidens. ¶ 9° sic. non magis fundat terminatiue absolutum virtutis respectum cōgruentie qz absolutū albedinis respectū similitudinis. ppriū est enī qualitātū fz eas simile et dissimile dici et fm quātitates equale et inequale. sed nullū nomē est impositū ad significandū albedinē aut alias qlitates vt stat sub respectu similitudinis vel vt fundat ipsuz. ergo nec qualitati vt fundat respectuz congruentie debuit speciale nomē imponi. ¶ 10. sic. tota ratio virtutis cōplete est extra intellectū. sed respectus cōgruentie cōplete non est extra intellectuz saltem fm ponentes qz cōplementū relationis ē ab anima. ergo ratio virtutis non consistit in absoluto vt est actu sub respectu congruentie. Confirmat. qz saltem in deo attributū iusticie et virtutis et scientie non pōt importare diuinitatem vt ē sub tali respectu reali qz talis nō est in deo. nec ratio nis qz tunc tota rō iusticie scientie vel virtutis non esset in deo circūscripto actu intellectus.

Quantuz ad ar-
 ticulū tertiu⁹ pmo notandū est qz vt. S. T. dicit pma 2^a. q. 49 ar. p^o. hoc nomē habit⁹ ab habēdo sumptū ē. s. hoc tigit duplū. vno modo fz qz hō vltra aliqd aliud dī rē aliā hīe. alio mō fz qz hō vel res alia se habet aliqualiter

ut videlicet bene vel male et hoc vel ad se vel ad alterū. sicut p̄mū modū: habitus dicitur non ipsa res que habetur neque ipsa res habens sed habitudo rei habētis ad id quod habet. huiusmodi autem habitudo diuersificat. nam quādo id quod habetur est accidēs intrinsece inherēs habenti: habitudo habētis et habiti dicitur habitus qui ponit post predicamētum sub appellatione habere eo quod se extendit ad res pluriū predicamētōz. dicitur enim homo habere manū quod pertinet ad predicamētū substantie. et dicitur habere quātitatē et qualitātē quod pertinet ad alia duo predicamēta. et dominus dicitur habere seruū quod pertinet ad predicamētum relationis et sic de ceteris. aliquādo vero id quod habetur nō est intrinsece inherens habenti: sed extrinsece se habēs. sicut cum homo dicitur habere vestem vel arma sicut dicitur vestitus vel armatus. et isto modo habitus dicitur speciale predicamentū. Secundo autē modo habitus est ipsa res que habet et est qualitas de prima specie qualitatis sicut quā habēs dicitur aliquālit se habere in se vel ad aliud puta bene vel male. et in ista acceptione philosophus diffinit habitū in. 5° metha. quod habitus est dispositio sicut quāz disponit aliqd bene vel male sicut se vel sibi aliud. sic etiā diffinit a philosopho. 2° ethi. cū dicit quod potentia est qua possumus: habitus vero quo bene vel male possumus. et in ista acceptione loquimur de habitu in nostris cōclusionib⁹ et est qualitas de prima specie qualitatis. et ut pleni⁹ ac expressi⁹ de huiusmodi habitu loquamur cōtra quorundā opinionē: dicitur sicut doctrinā. S. Doc. post philosophum in 2° ethi. quod habitus siue bon⁹ siue malus determinat directe et per se potētiam in qua est subiectiue ad actū vel opationē in esse morali. item habilē et p̄mptā reddit ipsam ad opandū. demū ipsa potētie opationē reddit sibi facilē et delectabilem ac etiā intensiōrē. et si habitus bon⁹ sit ut est habitus virtutis: ultra predicta perficit etiā ipsa potētiā et ei⁹ opationē bonā et laudabilē reddit. ecōtrario vero si habitus malus et viciosus sit. Ad quorū intellectū cōsiderandū est. prout. S. Tho. pulchre deducit in hac dis. q. p̄. ar. p̄. Et p̄ 2°. q. 49. ar. 4. ad p̄. et. 2^m. et. q. 50. ar. 3°. quod potētie naturales quia sunt ex seipsis ad vniū determinate: habitib⁹ non indigent sed ipse potētie sufficiunt ad proprias operationes. similiter et potētie apprehensiuē sensitiuē habitibus non indigēt eo quod determinatum modū operandi habeāt a quo nō deficiunt nisi p̄pter defectuz potētie. item nec volūtas humana sicut quod ē naturaliter determinata ad vltimū finem et ad bo-

num sicut quod est eius formale obiectū. nec iterū intellectus agēs qui vniū tantūmodo habet determinatam actionē. restat igitur quod inter potētiās anime: soluz potētie rationales siue per essentiam quales sunt intellectus et volūtas siue per participationem quē ad modū irascibilis et concupiscibilis: sunt de se indeterminate ad opandū et nō vno modo sed pluribus modis et ad plura et diuersa determinari possunt. ex quo fit ut necessario requirant aliquid quo determinentur ut in actū exeant ad quod per se ordinantur cum potētia sit immediatū operationis principiū. id autem nos vocam⁹ habitū sicut diffinitionē philosophi supra positam. est enim habit⁹ subiectū suum inclinans ad determinatā operationē et ad modū operandi determinatū: inclinatur enim ut natura. ex quo etiam cōsequitur quod ipsum faciat p̄mptum et habilē ad talē operationē. omnis enim rei inclinatio per formā inherētē: rem ipsam habitat ac per hoc p̄mptam reddit ad operandū. inde etiam cōsequitur quod talis operatio sit operanti facilis et delectabilis. nam cū habitus inclinatur per modū cuiusdā nature: reddit operationem p̄p̄riam et quasi naturalē operanti et per consequens sibi delectabilē. conueniētia namque est causa delectationis. vnde philosophus in. 2° ethi. ponit delectationem in opere existentē: esse signum habitus. deniqz ex predictis cōsequitur quod habitus faciat habentē ipsum operari cum maiori conatu per quod actus ipse operationis intensior redditur eo quod in operatione delectabili act⁹ voluntatis et presertim intentio augeatur prout S. Tho. notat p̄ 2°. q. 20. articulo. 4.

¶ Secundo Notandum est quod determinatio act⁹ potest intelligi dupliciter. vno modo quod ad esse nature ipsius actus. alio modo quod ad esse moris sicut quod actus dicitur bonus vel malus moraliter. primo modo determinatio actus est per indiuiduationem et singularitatem siue existentie in rerum natura. vnde huiusmodi determinationis actus: non alia causa est quod illa que est causa siue existentie in rerum natura. eo enim ipso quod ponitur actus existere in rerum natura: ponitur habere singularitatem et indiuiduationem ac per hoc ponitur determinat⁹ in esse nature. et ad huiusmodi determinationem actus: nō requiritur habitus bonus vel malus sed sufficit sua existentia in rerum natura que esse non potest qui act⁹ singularis sit et indiuiduus et per consequens determinatus in esse nature. neque iterū requiritur habitus ad determinandū potētiā ad huius-

actum determinatū: sed sufficit ad hoc ipsa voluntas q̄ est dñā suoz actuz q̄^m ad esse nature ratione cui⁹ in potestate ipsi⁹ est determinare se ad actū vel nō. i. in actū exire vel nō exire. habet enī volūtas a seipsa. i. a natura sua libertatē q̄^m ad exercitiū suoz actū et aliaz potentiārum q̄ nate sunt ei obedire. et de hoc latius dictum fuit in. 2.º libro disti. 24. Et preterea d̄terminatio alicui⁹ semp est ad aliqd speciale. non enī fit d̄terminatio ad id q̄ est omnib⁹ cōmune. cum ergo omnis actus potentierationalis realiter existens sit predicto modo determinat⁹ in eē nature: nō indiget ipsa potētia aliquo alio ad hoc q̄ determinet ad huiusmodi actū determinatū. nam non pōt in aliū exire q̄ in actū sic determinatū in esse nature. ¶ Neq; valet q̄ aliqui ad hoc dicunt. q̄. i. quāvis potentia rationalis non exigit hīcū ad sui d̄terminationē respectu act⁹ in esse nature determinati absolute loquēdo: indiget tamen habitu ad sui d̄terminationē respectu hui⁹ actus vel illius ad quoz quēlibet est de se indifferens et indeterminata. qm̄ et si potentia rationalis non possit exire nisi in actū singularē et determinatū in esse nature: potest tamen exire in hunc et nō in aliū et contra ac per hoc ad nullū illoz est de se determinata. hoc inquā non valet. qm̄ ad determinandū potētiā predicto modo indeterminataz: sufficit libertas voluntatis in q̄^m est domina suoz actuum et aliarum potētiārum que naturaliter ei⁹ subduntur imperio. ipsa siquidē voluntas propria libertate mouet se vt exeat in actū hunc vel illum et reliquas sibi subditas potentias ad actus suos. volo enim aliquid qz volo me id velle. et intelligo et video z ambulo qz volo me intelligere et videre et ambulare. non ergo ad determinandū se modo predicto: indiget potētia rationalis aliquo habitu cū ipsa voluntas que est sui et aliaz potentiārum motrix ad id sufficiat. et loquimur hic de habitu qui est forma inherēs et perficiens potentiam intrinsece.

Tertio Notādū est q̄ habitus de quo nunc loquimur dupliciter est determinat⁹ potētie. vno modo f̄z se ipsam. nam cū potētia sit indifferens ex se ad recipiendū habitum vel nō recipiendū item ad recipiendū habitū bonū vel malū et hunc vel illum per habitū superuenientē determinatur eius indifferētia et potentialitas quā habet ad formā habitus recipiendā. loquimur enim nunc de potentia rationali que se habet ad opposita vt supra premisimus. alio modo habitus est determi-

natiuus potētie in ordine ad actū seu opationē non q̄^m ad substantiā actus p̄cise nam ad hāc d̄terminationē etiā respectu pprii obiecti sufficit ipsa potētia a volūate mota put. S. Tho. notat p^o 2.º. q. 56. ar. 6. in cor. et in de vir. in cōmuni. ar. 5.º. in cor. sed respectu actus perfecti accipiendo p̄fectionē large put se extendit ad veram et pprie p̄fectionē et ad methaphoricā vt cōprehēdamus generaliter habitū siue bon⁹ sit siue malus. dicit enim nomē p̄fecti nō solū vere et proprie in bonis: sed methaphorice in malis: eo modo loquēdi quo abusive dicitur p̄fectus et bonus fur vel latro qui ad furtū peragēdū scit modum et circūstantias obseruare et furandi cōsuetudine ad id p̄petrandū habilis et p̄mptus effectus est. determinat autē habit⁹ potētiā respectu sui actus: ipsam ad actū inclinādo et habitando ac p̄ hoc p̄mptā reddēdo potētiā ad actum. et quia habitus efficit actū ad quē potētiā habitat et inclinā facit et delectabilē p̄ ut p̄hs dicit in. 2.º ethi. consequēs est q̄ habitus determinat potētiāz nō p̄cise quātū ad substantiā act⁹: sed ad actū certo modo determinatū scilicet ad actū facit et delectabilē agentis et per consequēs firmū ac p̄fectū large capiēdo p̄fecti nomē vt predictū est. vt enī. S. Tho. deducit in de virtū. in cōmuni. q. p̄ma in cor. ea q̄ ex sola opatione potētie dependēt: facile imutantur nisi f̄m aliquā inclinātionē habitus fuerint stabilita. neq; iterū operatio p̄fecta in p̄mptu habet nisi potētia rationalis per habitū ad illam inclinetur alias enim oportet inquisitionē et cōsiliūz precedere de omni operatione occurrente. sicut experimēto patet de eo qui nondū habens scientie habitū: considerare vult. et de eo qui habitu virtutis carens: f̄m virtutē agere pretendit. deniq; ille opationes delectabiles sunt operanti q̄ sunt illi cōnaturales. quod habitus efficit eo q̄ inclinēt per modū nature. ¶ Ex quib⁹ inferim⁹ q̄ habit⁹ adueniēs potētie operatiue: constituit cum ea vnū p̄ncipiū ad eundē actū p̄tra opinionem quozū dā qui dicit potētiā solam esse p̄ncipiū actus q̄^m ad sui substantiā: habitū vero eē p̄ncipiū modificationis act⁹. falso existimātes q̄ potētia et habitus ipsam informans sint duo distincta p̄ncipia habētia in actu seu opatione distinctos effectus q̄ certe falsum est. sicut enī ex specie intelligibili et intellectu fit vnū p̄ncipiū intelligēdi: ita et habitus et potētia quā p̄ficiunt sunt vnū p̄ncipiū opandi. ac p̄ hoc eadē operatio p̄fecta est a potētia et ab habitu sicut vnus effect⁹ ab vna causa vel p̄ncipio. ita q̄ z substantia

actus et actus modificatio vel determinatio est ab utroque et ab habitu et a potentia per habitum informata. Quod autem philosophus dicit. 2.º ethi. quod potentia est qua possunt et habitus est quo bene vel male possunt: est dictum per appropriationem. quia enim potentia sine habitu potest actum producere quod ad sui substantiam et ab habitu habet quod bene vel male operetur: ideo per quandam rationem appropriationis substantia actus attribuitur potentie. habitui vero attribuitur quod bene vel male operetur. Sic etiam accipiendum est id ipsum quod S. T. dicit aliquando et signat. 4. li. sen. dist. 49. quod per ar. 2. sub ar. 2. ad 2.º. verumtamen quod potentia operatur habitu informata: eadem operatio est tota ab utroque et quod ad substantiam et quod ad modum: quavis potentia ab habitu participet modum bene vel male operandi. unde Augustinus habitui attribuit ipsam operationem sic diffinit. habitus est quo aliquid agit cum operatio fuerit. cui consonat diffinitio commentatoris super. 3.º de anima dicens. habitus est quod quod agit cum voluerit.

Quarto Notandum est. prout accipitur ex dictis. S. T. per 2.º. quod 53 articulis. per. et. 3.º. dupliciter habitus corrumpi potest. vno modo per se ut si habeat contrarium vel ex parte sua vel ex parte sue cause. alio modo corrumpitur per accidens. et hoc contingit dupliciter. vno modo per corruptionem subiecti. corrupto enim subiecto: habitus et generaliter quodlibet accidens in eo existens corrumpitur cum accidens migrare non possit de subiecto in subiectum. alio modo corrumpi potest habitus per accidens: a remouente. prohibens suam corruptionem. primo modo corruptionis: habitus primorum principiorum tam speculabilium quam practicozum corrumpi non possunt eo quod in intellectu quod est ipsorum subiectum non habeant contrarium. non enim intellectus concipere potest ipsorum opposita esse vera prout philosophus docet. 4.º metha. neque iterum huiusmodi habitus corrumpi possunt per accidens ex corruptione subiecti. quia eorum subiectum quod est intellectus est incorruptibile. denique nec corrumpi possunt per accidens secundo modo. scilicet a remouente. prohibens ipsorum corruptionem. quia cum non possint corrumpi per se a contrario agente neque per accidens corruptione subiecti: non habent neque indigent aliquo prohibente ipsorum corruptionem. propter quod philosophus dicit. 6.º ethi. de prudentia quod non perditur per oblivionem. alij vero habitus intellectuales ex actu intellectus causati sicut est habitus conclusionum qui scientia dicitur vel etiam opinio: corrumpi possunt vel diminui per se a contrario ex parte causarum que sunt propositiones ex quibus ratio procedit ad conclusionem que habitus est. et iterum syllogismi ratio et forma ex qua habitus con-

clusionis deducitur. ipse enim propositiones contrarium habent. nam ut philosophus dicit. 2.º periar. enunciationi que est bonum est bonum: contraria est enunciationi que est bonum non est bonum. item syllogismus sophisticus oppositus est syllogismo dialectico vel demonstratiuo. per falsam igitur propositionem vel per sophisticum syllogismum corrupti vel diminui potest habitus vere opinionis aut scientie. item huiusmodi habitus corrupti possunt per accidens a remouente. prohibens sicut est cessatio ab actu per quem remouetur actus que prohibet et expellit causas corruptas vel diminuentes habitum. quia enim ut premissum est: habitus per se corrumpuntur vel diminuantur per contrarium agens: si per tractum vel diuturnitatem temporis contraria agentia succrescant que oporteat remoueri per actum ab habitu procedentem: necesse est huiusmodi habitus diminui vel etiam penitus deleri per diuturnam cessationem ab actu sicut per subtractionem remouentis. prohibens. hoc autem deduci potest tam in speculabilibus quam in agilibus. in speculabilibus siquidem: quoniam dum homo cessat ab usu vel actu intellectualis habitus: consurgunt imaginationes extranee et quandoque ad contrarium ducetes. ita quod nisi per sequentem usum intellectualis habitus quodammodo succendant vel comprimantur redditur homo minus aptus ad recte iudicandum et quandoque totaliter disponit ad contrarium. et sic per cessationem ab actu diminuitur vel etiam corrumpitur intellectualis habitus. illud idem potest deduci in agilibus. quoniam ex inclinatione appetitus sensitivi et aliorum que exterius mouent: necesse est quod multe passiones insurgant et multe operationes contingant preter modum virtutis dum homo ad ipsas passiones vel operationes moderandas non vitatur habitu virtutis moralis cuius est homines proficere ac promptum facere ad eligendum medium in passionibus et operationibus. ex quo necessario consequitur si talis non usus vel cessatio ab actu diuturnus duret: quod habitus virtutis diminuat vel etiam corrumpat. unde philosophus dicit. 4.º phy. quod tempus est causa oblivionis ratione. scilicet predicti non usus vel cessationis ab actu.

Quantum ad articulum quartum respondendum est obiectionibus. Et quidem ad argumenta Durandi contra primam conclusionem ad primum dicitur quod minor est falsa. nam ut deductum fuit in tertio notabile: habitus informans potentiam non solum est per se causa modi. scilicet bene vel male operandi: sed etiam est per se causa operationis bone vel male moralis. ita quod est causa

p se opationis et q̄m ad substātiā actus et q̄m ad
 bonitatē ipsi⁹ vel maliciā moralē. nō tñ est causa
 p̄caisa sed simul cū potentia cum qua fit vnum
 p̄ncipiū per se bone vel male opationis moralit̄
 quē admodū est forma cum materia vñū p̄ncipiū
 opationis naturalis. neq; valet p̄batio arguētis.
 naz quāuis potētia possit absq; habitu in substā
 tiā act⁹ q̄m ad esse nature: non tñ potest sine ha
 bitu in substātiā act⁹ boni vel mali moralis. vñ
 arguēs decept⁹ est putās q̄ actus boni vel mali
 moralit̄: potētia sit p̄ncipiū p̄caisum q̄m ad substā
 actus. et habit⁹ sit p̄ncipiū p̄caise q̄m ad bonitatē
 vel maliciā morale: qd̄ tamē falsum est. put in
 tertio notabili deductū fuit. ¶ Ad. 1^m. cōcedit
 tota deductio argumēti quādo vterq; act⁹ p̄ce
 dens. s. habitū et subsequēs: est p̄ omnia vnifor
 mis q̄m ad sui substā. neq; istud repugnat doctri
 ne. S. T. nō enim ipse ponit q̄ habit⁹ faciat actū
 facilē in se et q̄m ad sui substā: sed q̄ facit illuz fa
 cile ipsi opanti. et licet huiusmodi facilitas sit
 ex parte opantis: hoc ipm̄ habet operans ex ha
 bitu quo infor:mat: ita vt causa formalis huius fa
 cilitatis est ipse habitus disponēs et habilans
 atq; inclinās opantem ad talē operationem. so
 lutione aut̄ quam arguēs adinuenit nō indige
 mus. ¶ Ad. 2^m. respondet. S. T. in hac dis. q. p̄.
 ar. p̄. ad. 4^m. q̄ facilitas et difficultas. put p̄b
 inqt. 2°. metha. cōtingit aliquādo ex nobis ali
 quādo ex reb⁹. vñ facilitas q̄ est ex rōne actū p̄
 eo q̄ nō sunt magni p̄deris: diminuit q̄m in se ē
 rōne meriti. sed facilitas q̄ est ex p̄mptitudine
 opantis: meritū nō diminuit respectu p̄mij essen
 tialis sed auget. qz quāto maiori charitate facit
 tanto facil⁹ tollerāt et magis meref. et similiter
 quāto delectabil⁹ opat. p̄pter habituz virtutis
 tanto actus eius est delectabilior et magis meri
 torius. si aut̄ arguēs faciat vim in hoc q̄ facilitas
 fm̄ dicta non erit condicio operis sed operātis
 dicimus q̄ facilitas modo dicta non est condi
 cio operis fm̄ se sed bene est condicio ipsius in
 quantum procedit ab habitu et eius perfectionē
 participat. ita vt verū sit q̄ act⁹ ab habitu pro
 cedens est facilis in q̄m h̄m̄oi. ¶ Ad. 4^m. dicit q̄
 maior p̄positio habet veritatē de eo quod ē dif
 ficile ex magnitudine operis non de eo qd̄ ē dif
 ficile ex defectu ipsius opantis vt pote quia nō
 p̄mptia voluntate operatur. imo magis huius
 cemodi difficultatē tollit habit⁹. et accipitur hec
 responsio ex solutione. S. Tho. ad simile argu
 mentū p̄. 2°. q. 114. ar. 4. ad. 2^m. ¶ Ad argu
 mētā tertio loco posita respōdet ad p̄mū q̄ p̄ce
 dit ex falsa imaginatione arguētis. imaginat̄ enī

q̄ intensio act⁹ potentie intellectiue p̄ueniat ex
 sola claritate seu euidētia maiori ipsius actus.
 hoc autem falsum est nā etiā p̄uenit ex maiori
 assensus firmitate. sicut enim intellectus dicitur
 intensius videre qz clarius aut euidētius rē cog
 noscit: ita dicit̄ intensius cognitionē habere qz ma
 gis et firmitus ei adheret. Unde et. 2^a 2°. q. 4.
 arti. 8. ad. 3^m. S. Tho. dicit q̄ perfectio intelle
 ctus et scientie excedit cognitionem fidei q̄m ad
 maiorem manifestationē: non tamen q̄m ad cer
 tiorē inhesionē. intensio aut̄ fm̄ p̄fectione ar
 tendit. Itē. q. 5. ar. 4. in cor. dicit q̄ si fides con
 sideretur fm̄ participationem subiecti: p̄t dici
 maior fides in vno q̄m in alio ex pte intellect⁹ p̄
 ter maiorē certitudinē et firmitatem. p̄sideratio
 autē fidei vel cuiuslibet habit⁹ fm̄ participatio
 nem subiecti: est consideratio ipsius fm̄ intensio
 nem. vnde quāuis act⁹ potētie intellectiue habi
 tum p̄cedentes pares sint in claritate actibus
 subsequētibus: qz tamē istis firmi⁹ et certius ad
 heret intellect⁹ postq̄ habitu est infor:mat⁹: ideo
 actus isti ex habitu p̄cedētes intensiores dicit̄
 tur qz intensius et certius illis intellectus adhe
 ret q̄ primis. ¶ Ad. 2^m p̄batione dicitur q̄
 habitus per se facit ad intētionem habit⁹ qz p̄fi
 cit et intēdit potētiā in eliciēdo actū. neq; valet
 huius iprobatio. qz licet potētia intellectiua nō
 recipiat intētionem nec remissionē q̄m ad sui sub
 stantiā: recipit tamē illa q̄m ad esse accidentale
 et q̄m ad ipsius actus qui aliquādo est intensior
 aliquādo remissior. ¶ Ad. 3^m p̄bationem dicit̄
 q̄ minor est falsa si recte sumatur sub maiore vt
 scilicet intelligat̄ de actu p̄fecto eiusdem speciei
 put sumit̄ in maiore p̄positione. neq; valet eius
 p̄batio. qz licet act⁹ p̄cedētes habitū sint eius
 dem speciei cū actibus subsequētib⁹ habitū: non
 tñ sunt eque perfecti quē admodū actus sequen
 tes habitū. vt enī. S. T. dicit. 2^a 2°. q. 23. ar. 2.
 in cor. nullus actus perfecte producit̄ ab aliqua
 potētia actiua nisi sit ei cōnaturalis per formam
 aliquam que sit p̄ncipiū actionis. Qd̄ autē se
 cundo dicit de eisdē effectibus fm̄ speciē solū dif
 ferentib⁹ fm̄ intensum et remissum et ē: non est
 verū vniuersaliter. nam motus sagitte factus a
 manu hominis et fact⁹ impetu balliste: sunt eius
 dem speciei differentes solum fm̄ intensuz et re
 missum quia vnus est velocior alius tardior et
 tamen nō habent eadem p̄ncipia fm̄ speciē.
 Et p̄terea act⁹ p̄cedētes habitū et ipm̄ sub
 sequētes sicut differunt in eadem specie fm̄ intē
 sum et remissum: ita et procedunt ab eodem p̄n
 cipio differente fm̄ intensuz et remissuz. s. ab ea

dem potentia differente a seipsa fm intensus et remissum. quia quando operatur habitu perfecta est intensior in actu. et quando sine habitu opaf est remissior modo supra exposito. ¶ Ad. 2^m pncipale dicitur q procedit ex falso intellectu in dictis. S. Tho. pcedit enim ac si. S. Doc. dixisset habitū intendere per se actuz tertio modo perfectat; quo per se agere est agere solitarie. i. quocūq; alio excluso. hoc aut falsum est. imo. S. T. intelligit de perfectate primi vel secūdi modi fz quos modos conuenit per se agere non solū pncipio quod: sed etiam pncipio agēdi quo. et in isto intellectu sicut habitus potest in act^o intensiorem: ita et in subam act^o put dictū fuit in tertio notabili. ¶ Ad argumenta contra secundaz cōclusionem dī q non militant cōtra. S. Doc. q expresse tenet in hac disti. q. p^a. ar. 3. sub ar. 3. in cor. q virtus pprie loquēdo includit respectum ad aliquid: nō tamē per modū significati sed per modū cōnotati. ¶ Ad argumēta alioruz volentium pbare q virtus non sit forma absoluta sed merarelatio. Ad primum dī primo q vt. S. T. exponit dictum philosphi vbi arguēs illd allegat: nō est mens pbi q habitus et virtus de quibus loquimur sunt ad aliquid qm ad sui substantiam: alias non essent qualitates d prima specie put ipse pbs dicit in predicamentis. sed dicunt ad aliquid qz eoruz ratio ex aliqua relatione dependet. i. ex cōmensuratione humorum vel cōplexionis fm quam rationem non est ad habit^o et virtutes motus nec ipsa sunt pncipia mot^o. Dicitur secundo q philosphus vbi allegat non loquitur de habitibus et virtutibus anime sed de virtutibus et habitib^o corporis quēadmodū sunt pulchritudo corporis macies sanitas et huiusmodi. isti enim habit^o maxime dependent ex aliqua relatione .i. ex humorum et calidoruz et frigidoruz cōmensuratione vt ibi pbs iquit. q aut fm virtutes et malicias anime non sit mot^o alterationis: non probat philosphus per hoc q sunt ad aliquid: sed per hoc q virt^o est perfectio quedam: malicia vero corruptio. et quia nihil pprie dicitur alterari quādo perficit nec quando corrūpitur: ideo pbs concludit q fm anime virtutes et malicias non ē motus alterationis quānis consequantur ad aliquam alterationez. naz virtus consequitur et aggeneratur ad moderationē passionū eo q virtus moralis mediū constituat in passionibus put dicit. 2°. et bi. malicia vero virtuti opposita: consequitur supabundantiam vel defectum in passionibus. ¶ Ad. 2^m. negatur assumptum de cuius falsitate latius dictū

fuit i tertio notabili. ¶ Ad. 3^m. dicitur q nihil cōcludit ad ppositum arguentis. nam non repugnat q habitus acquirantur per actus intellect^o et voluntatis imanentes et q sint forme absolute. qm et ipsi actus imanentes quedam absolute sunt. si vero arguens p̄tendit q quia act^o sunt imanentes non possunt causare in subiecto in q ipsi manent aliquem habitum: nec sic probatur ppositum arguentis. tuz primo quia ex tali ratione magis concluditur q nullus habitus sit in intellectu et voluntate q q ipsi habitus sint mera relatio. tum secundo quia nihil est repugnantie q simul sint in eodez subiecto actus et habit^o nec q idem subiectum sit recipiens habitū et eliciens actum et per consequens mouens et motum. nam vt. S. Tho. respondet p^a 2°. q. 51. ar. 2. ad. 2^m. quāuis idē fm idem nō possit esse mouens et motuz: nihil tamē phibet idem a seipso moueri fm diuersa vt in. 8°. phy. pbatur. vt aut in corpore questionis p̄miserat in intellectu et voluntate fm aliud et aliud est pncipium actuum et passiū suozū actuum. est eniz in vi appetitiua pncipium actiū quo eliciat actum suū et pncipium passiū in qm recipit et mouetur ab intellectu ostēdente illi obiectum. et similiter intellectus hēt actiū pncipiū eliciendi actum suum et habet pncipiū passiū in qm mouetur a voluntate ad exercitiū act^o et a specie itelligibili qm ad act^o specificationē. et in qm elicit cōclusiones ex pncipijs hēt pncipiū actiū et habet passiū. put a pncipijs mouet ad cōclusiones. ¶ Ad. 4^m. dī q assumptū ē falsuz sicut patet ex q̄rto notabili. ¶ Ad. 5^m. dī q maior est falsa. nā qz potētie rōnales sunt ex se indeterminate respectu suorum actū vt deductū fuit in pmo et secūdo notabili ideo magis indigent habitib^o ipsas determinātib^o qz potētie irracionales q determinate sunt ad actus pprios ex instinctu nature. et accipitur ista responsio ex dictis. S. Tho. in hac dist. q. p^a. ar. p^o. Et p^a 2°. q. 50. ar. 3. ¶ Ad. 6^m. et. 7^m. dicitur q non aliud cōcludūt q q habitus virtutis includūt respectum quod nos nō negamus per modū connotati vel copulati. quāuis negemus q fm ipsaz eorū quidditatez et fm id quod sunt sint respectus seu relationes. ¶ Ad argumenta vltimo loco posita. Ad p̄mū dicit q maior ppositio hēt veritatē quādo res duoz pdicamentozū includunt in significato pncipali alicuius prout declaratū fuit li. p^o. dist. 4. q. 2. sub. 3. ar. et disti. 8^a. sub. 3. articulo. et tunc minor est falsa. non eni virtus includit respectum in principali significato sed tanquā aliquid connotatuz vel copulatū.

¶ Ad. 2^m. dicitur quod essentia virtutis consistit totaliter et precise in puro absoluto. et ad huius probationem negatur assumptum. neque valet eius probatio. quoniam falsum est quod prima et tertia species quantitates sint idem specificiter in absoluto. nec etiam quod idem absolutum sit virtus in vno et in alio viciu quod ad eum moris quicquid sit quod ad eum nature precise. non enim est idem actus secundum essentiam seu speciem moris qui habet bonitatem ex obiecto et ex fine circumstantiis: cum actu qui huiusmodi bonitate caret. et consimiliter non est idem habitus secundum essentiam et speciem moris is qui secundum se et determinate proficit et inclinatur in bonum: cum eo qui per se et determinate efficit et inclinatur ad malum. ¶ Ad. 3^m. dicitur quod minor est falsa si id quod est ultra absolutum: includatur sub nomine absoluti non tanquam principaliter significatum sed sicut connotatum. put supra dictum est. et isto modo respectus includitur sub nomine virtutis. Ad confirmationem dicitur quod procedit ex falso supposito. scilicet quod virtus sit id ipsum quod fundare respectum. hoc autem falsum est in eo virtus est fundamentum respectus. ¶ Ad. 4^m. dicitur quod respectus conuenientie se habet ad virtutes vel propria passio. et ad eius primam probationem negatur quod deus posset facere subiectum sine omni propria passione aut virtutem morale sine illo respectu. nec oppositum dicitur a magis probatis doctoribus. Ad secundam probationem dicitur quod assumptum non est vniuersaliter verum presertim si propria passio sit relativa coplens rationem nominis per modum connotari. non enim potest intelligi creatura sub nomine creature sine respectu ad creatorem. Ad tertiam probationem negatur consequentia. non enim omne quod variatur speciem rei qualitercumque est intrinsecum sue essentie nisi illam variet a prioribus: alias omnis propria passio et accidens inseparabile esset de intrinseca ratione subiecti sicut eius differentia. nam propria passio et accidens inseparabile subiectum variant et distinguunt a posteriori. Ad quartam probationem dicitur falsum esse quod solo statu hominis variato per loquendo fiat viciu quod prius erat virtus. neque valet eius probatio quoniam taciturnitas non est virtus in iuvene et viciu in sene propter iuuetutem et senectutem per se et formaliter loquendo. alias quandoque et qualitercumque iuuenis taceret esset bonum et laudabile. et quandoque et quomodoque senex taceret esset viciosum et vituperabile quod est absurdum. sed dicitur taciturnitas virtus in iuvene: quia taciturnitas inclinatur ad tacendum vel plurimum. et vel frequenter iuuenem tacere: est tacere quod debet. et quando et quomodo debet eo quod iuuenis non multa viderit aut

expertus sit de quibus verum possit iudicium ferre. senex vero quia in multo sue etatis tempore plura nouit et expertus est: de pluribus potest verum ferre iudicium quod si taceret: plerumque taceret quod non debet et quando et quomodo non debet. unde per se loquendo taciturnitas est virtus in iuvene non quia iuuenis est: sed quia secundum illam taceret quando debet et quod debet et sic de aliis circumstantiis. in sene autem non est virtus quia secundum eam plerumque senex taceret quod non deberet aut quando vel quomodo non deberet secundum ceteras circumstantias. similiter autem et albedo non est virtus et pulchritudo in cute propterea precise quia in cute est quoniam in aliqua cute nec virtus nec pulchritudo est quemadmodum albedo capillorum in cute capitis. sed est virtus et pulchritudo per se loquendo in cute quia causatur ex debita commensuratione humorum quibus conuenit cuti. et idem dicendum est de albedine quod est viciu in pupilla non quia est in pupilla per se et formaliter loquendo: sed quia peruenit ex commixtione humorum indebita et discoueniens pupille. ¶ Ad. 5^m. negatur antecedens. quia enim album solam qualitatem significat vel arguens consentit: ideo non est ens per accidens. et de hoc dictum est supra. ¶ Ad. 6^m. dicitur quod minor est falsa. neque valet eius probatio. nam licet amicitia et iusticia importent aliquem respectum. scilicet ad alteram personam quem non importent alie virtutes: non ideo sunt respectus secundum id quod sunt: sed sunt virtutes que sicut connotatum includunt specialem respectum pre ceteris. ¶ Ad. 7^m. dicitur quod virtus est absolutus sub respectu et non est aliquid ultra suam essentiam secundum quod est res in essentia. sed est aliquid ultra suam essentiam secundum esse moris ratione respectus quem connotat. et cum arguens infert quod tunc virtus erit aliqua plura modo acerui. negatur consequentia. non enim subiectum et accidens sunt plura modo acerui: sed ad modum materie et forme. nec subiectum et accidens connotatum sunt ens per accidens vel sepe dictum est. ¶ Ad. 8^m. dicitur quod hoc nomen virtus significat absolutum et connotat respectum: ita quod respectus non cadit in suo principali significato sed cadit sub nomine virtutis vel connotatus. et ideo nomen virtutis non se habet in significato sicut duplici dimidij que sunt duo nomina duo significantia. ac per hoc totum hoc duplici dimidij est ens per accidens. unde non est simile de nomine virtutis quod est vnum vniuersum habens significatum. duo enim significata vno vel pluribus nominibus copulata faciunt ens per accidens: non autem vnum significatum tantummodo cum connotato. ¶ Ad. 9^m. dicitur quod quicquid sit

de maiori ppositione nam non est simile de virtute et de albedine: verū tamen ad formam argumenti sufficit respondere q̄ cum nomina sint imposita ad placitum: placuit primis impositis ponere nomen virtuti importans et absolute pro significato et respectum pro cōnotato. et imponere nomen albedini designans absolute precise pro significato absq̄ designatione cōnotati. ¶ Ad. 10^m. dicitur q̄ ex ista argumentatione magis sequitur oppositum arguentis q̄ eius ppositum. nam si ratio virtutis non consistit in absoluto vt est actu sub respectu congruētie vt argumētatio concludit pro eo q̄ virt^o cōplete est extra intellectū et respect^o relationis non est complete extra intellectū sed in anima eque bene concluditur ex argumentatione q̄ ratio virtutis non includit aliquo modo respectū congruentie quod est contra ppositum arguentis potius q̄ contra nos qui non ponim⁹ respectum in esse de essentia virtutis. ipse autē ponit q̄ essentia virtutis vtrūq̄ includit et absolute et respectum. ¶ Ad argumentum ante oppositum patet responsio ex his q̄ dicta sunt in secundo et tertio notabili. Et in hoc articulo terminatur.

Tertūcirca

ca vigesimā tertiā distinctionē querit vtrū fides theologica sit virtus et arguitur q̄ nō. quia nihil quod est contra rationem est virtus cum virt^o sit habit^o rationi cōsentanens. sed fides videtur esse contra rationē eo q̄ faciat rationem abnegare. ergo fides non est virtus. ¶ In oppositum arguitur. quia nihil iustificat nisi virtus. sed fides iustificat sicut illud Romanoꝝ. 5°. iustificatiū igitur ex fide in pace habeamus. ergo fides est virtus. ¶ In hac q̄stione erunt quattuor articuli vt supra.

Quantū ad ar-

ticulum primum sit prima conclusio q̄ fides charitate informata est virtus. hanc conclusionē tenet. S. Tho. in hac distin. q. 2^a. articulo. 4°. sub articulis primo et secundo. Item prima 2^a. q. 62. articulo. 3°. Et 2^a. 2^a. q. 4. articulo. 5°. Et de veritate. q. 14. articulo. 3°.

¶ Secunda conclusio est q̄ fides theologica siue sit formata siue informata est donum dei. hanc conclusionem tenet. S. Tho. in hac distinctione q. 3^a. articulo. 2°. Item. 2^a. 2^a. q. 6. articulo primo et 2°. ¶ Tertia conclusio est q̄ homo aliquē articulum fidei pertinaciter discredens: non habet habitum fidei infuse. hanc conclusionem tenet. S. Tho. 2^a. 2^a. q. 5^a. articulo. 3°. Item quodlibet. 6°. articulo. 6°. ¶ Quarta conclusio est q̄ fides est vna virtus et vnus habitus. hanc conclusionem tenet. S. Tho. in hac distinctione. q. 2^a. articulo. 4. sub articulo. 2°. Et 2^a. 2^a. q. 4. articulo. 6°.

Quantū ad ar-

ticulum secundum arguitur cōtra conclusiones. Et quidē cōtra primam arguit Durandus probando q̄ fides quantūcūq̄ formata charitate non sit virtus proprie loquēdo de virtute prout virtus dicitur habitus ponens potentiam in vltimo perfectionis debite suo actui sic enī virtus est vltimū de potentia. arguit igitur sic. omnis virtus proprie dicta perficiens intellectū: perficit ipsum ad conspiciendū obiectum in se vel per resolutionem ad id quod in se conspicit. in hoc enī consistit efficacia act^o intelligendi quam ponit virtus circa potentiam intellectiuam. sed fides non perficit intellectum ad conspiciendum obiectum in se vel per resolutionē ad illud quod in se conspicit. ergo non est proprie et simpliciter loquendo virtus. ¶ 2°. probat q̄ fides non est magis virt^o charitate p̄sente vel existente in voluntate q̄ non existēte. quia habitus qui non elicit perfectionem actum non est perfectior. sed fides non elicit perfectionem actum charitate existente in voluntate q̄ nō existente: quia actus eius qui est assentire vero supernaturali non est perfectior quantū ad aliquid quod pertinet ad cognitionem veri qui mere pertinet ad intellectum quem perficit fides licet sit perfectior quantum ad rationem meriti que est perfectio extrinseca cuius pertinet ad charitatem que perficit voluntatem. ergo fides nō est magis vel minus virtus charitate existente in voluntate q̄ non existente. ¶ Item. 3°. arguit q̄ nō est sile b̄ fide et charitate sicut b̄ prudētia et virtute morali. q̄ prudētia nō pōt acquiri sine virtute morali nec moral^{is} virt^o sine prudētia. et q̄ vtraq̄ acquiri ex actib⁹. ideo act^o vtriusq̄ recipit perfectionem ex sibi adiuncto. ita q̄ impossibile est actum prudentie esse perfectū nisi virtus mo

ralis sit in appetitu: nec actum virtutis moralis esse perfectum nisi prudentia sit in intellectu. fides autem non dependet a charitate nec quātū ad habitum cū sit prior ordine nature nec i actu recipit aliquam perfectionem a charitate. et ideo potest habere equaliter rationem virtutis charitate non existente in voluntate sicut existente. quamvis enim voluntas inclinet intellectum ad credendum: non tamē oportet q̄ ipsa sit i forma ta charitate. hec ille in forma. ¶ Contra secundā conclusionē arguit Scot⁹ pbando q̄ preter acquisitam non requiratur alia infusa. primo qz in primo cui articuli sunt reuelati: sufficit fides acq̄ sita vt firmiter eis adhereat vt in Paulo. ergo alijs posterioribus sufficit fides acquisita vt firmiter credant omnia credenda. quia Augustin⁹ super illud psal. suscipiant montes pacem populo et c: vult q̄ inferiores illuminentur per superiores et non magis illuminantur q̄ superiores illos illuminantes. patet ergo consequētia. sed antecedens probatur. quia ex puris naturalibus assentire potest illum esse veracem qui talia asserit et reuelat. quia ex puris naturalibus scit hoc et assentit q̄ de⁹ est verax magis q̄ omnes homines. et hec scire et assentire potuit Paulus. ergo fide acquisita ex puris naturalibus potest quis firmiter et sine hesitatione assentire omnibus reuelatis a deo. et per consequens quilibet alius. nō ergo preter fidem acquisitam requiritur necessario ppter assensum alia fides. ¶ 2. quia quamvis aliqua scientia ppter suam difficultatem quam includit vt geometria vel alia nō possit sciri ab homine ppria inuentione et in lumine suo naturali: tamē postq̄ inuenta est et ordinate tradita: potest homo ex puris naturalibus acquirere et scire eam. ergo eodem modo quamuis nullus naturali lumine intellectus possit ppria acquisitione venire ad noticiam illius deus est trinus et vnus: tamen postq̄ reuelatum est alicui: potest alius ex dictis illius cui reuelatum est illi firmiter adherere fide acquisita. ¶ 3. qz si fides infusa ponitur: illa erit certior acquisita quia aliter frustra poneretur. sed q̄ sit min⁹ certa probatur. quia conclusio est minus certa q̄ principium: ex quo tota certitudo conclusionis est a certitudine principij. sed huic deus est trinus et vnus assentio fide infusa si ponitur quia hoc reuelatum est a deo. sed hoc esse reuelatum a deo credo quia Joannes dixit hoc sibi esse reuelatū vel alius apostolus. sed si audissem eum dixisse hoc sibi reuelatū esse: credidissem sibi fide acquisita credendo ipsum esse veracem et nihil fal-

sum velle asserere. ergo et modo credo illi. s. deū esse trinum et vnum reuelatum esse apostolo fide acquisita ex auditu scripturarum vel ex hoc. s. q̄ lego scripturam. ergo tota firmitas quam modo ponis in fide: est a fide acquisita. ergo nō est ponenda fides infusa. hec Scotus. ¶ 4. arguit Aureolus probando q̄ fides infusa non requiritur ppter supernaturalitatem obiecti fidei. quia supnaturalitas illius obiecti vel intelligit per indifferentiam ad verum et falsum ita q̄ obiectum fidei sit tale q̄ non apparet vtrum sit verum vel falsum sicut vtrum arene maris sint pares aut impares: vel intelligitur per repugnantiam ad apparentiam sicut q̄ deus sit trinus et vnus dicitur repugnare veris apparentib⁹. sed ex neutro illoꝝ requiritur habitus supernaturalis. non enim ppter primū: quia homo naturaliter loquendo potest indifferentibus firmissime adherere sine habitu supernaturali. nec ppter secundum: nam homo aliquando adheret firmissime oppositis primoz principioꝝ ppter sylocismum falsigraphum vel propter cōsuetudinem vel naturalem dispositionem suam puta ex imaginatione. Et si dicas q̄ veritates fidei sunt de deo qui est obiectum supernaturale et non potest a nobis naturaliter intelligi: hoc non valet. quia de deo possumus multa intelligere ex sensatis et alia multa non ex sensatis possumus tenere firmiter. et hoc patet in hereticis. hereticus enim errans in vno articulo fidei: amittit fidem infusam et tamen tenet alios ita firmiter q̄ pro illis vellet decapitari. hoc etiam patet de puero non baptizato nutrito inter fideles qui multa que si dei sunt tenet ita firmiter sicut baptizatus q̄ habet fidem infusam. item fides infusa bene est necessaria ei qui reuelat ea que sunt fidei. sed si reuelat ea a casu vel ex industria naturali: non est ei credendum nec adherendum eis que dicit qz non potest ea reuelare certitudinaliter nisi habeat ea per causam superiorem mediante habitu infuso supernaturali. sed credenti dictis reuelantis non est necessarius habitus supernaturalis infusus. hec Aureolus in forma. ¶ Contra tertiam conclusionem arguit Durandus probando q̄ in hereticis remaneat fides infusa quo ad articulos in quibus non errat: et arguit sic. quia omnis habitus reddit potentiam facilem ad actum debitum respectu obiecti et per consequens ad refugendum contraria vel refutandum illa. et tamen si non refugiantur contraria: nō ppter hoc totaliter tollitur habitus. et si ponat facilitatem et pronitatem ad actum debitum et ad refugien-

dum contrariū: non tamen ponit necessitatem quin possit fieri contrarium. et istud est manifestum in habitibus acquisitis. ¶ 2°. quia ille qui assentit credibilibus similiter nunc vt prius: hēt fidem similiter nunc vt prius. quia assensus similis arguit similem habitum. sed fidelis de nouo seductus circa aliquod incredibile per ipsam ignorantiam quia non bene intelligit sacram scripturam: vel per alterius falsam doctrinam puta q̄ non licet iurare: assentit ceteris credibilib⁹ similiter nunc vt prius et omnino consimiliter. ergo assentit per eundem habitum per quem prius. s̄ prius habebat fidem infusam. ergo et nunc ⁊ tamen est hereticus. ergo in heretico manet fides infusa. ¶ 3°. quia si aliquid obstarēt: hoc videretur esse quia seq̄retur hoc dato q̄ aliquis simul sit fidelis et infidelis. sed hoc non obstat quia fides fm̄ habitum et error fm̄ actum circa aliq̄d credibile: bene possunt stare sicut scientia s̄ habitum potest stare cum actu erroneo circa aliq̄d scibile. et si firmaretur habitus in aliquo q̄d nullo modo esset iurandum: adhuc posset stare cum fide infusa quia non esset de eodez obiecto. quia quāuis obiectum fidei infuse se extendat ad omnia contenta in sacra scriptura: tamē ipsa potest exire in actum debitum respectu aliquoz: quāuis intellectus habentis fidem infusam possit decipi respectu alioz. sicut aliquis potest habere veram scientiam de aliquibus passionib⁹ alicuius subiecti et decipi circa alias passiones eiusdem. et sic non videtur improbabile quin habitus fidei possit remanere in hereticis errantib⁹ de nouo circa aliquod particulare credibile. hec ille. ¶ Contra quartam conclusionē arguit Scotus probando q̄ non ideo de omnibus credibilibus sit vna fides quia respicit omnia credibilia vt reuelata a deo. primo quia si fides infusa respicit primam veritatem vt reuelantem articulos et causantem assensum de credibilibus ⁊ nō sicut de quo est fides vt d̄ obiecto: sequit̄ q̄ nūq̄ aliquis fidelis assentiret huic deus est trinus et vnus. quia fm̄ te assentio huic deus est trinus ⁊ vnus quia est reuelatum a prima veritate. quero igitur a te quomodo assentio huic: hoc est reuelatum a deo. quia si assentio huic. s. deus ē trinus et vnus propter hoc quia est reuelatū a deo sicut conclusioni propter principium: sequitur q̄ magis assentio illi quod se habet vt principium q̄ illi quod se habet vt conclusio. si dicas sicut oportet q̄ quia est reuelatum deum esse trinum et vnus: quero vltra quomodo assentio huic reuelatum est a deo deum esse trinum et vnus. si

iterum quia est reuelatum: procedam in infinitum et per consequens nūq̄ aliquid firmiter credam de articulis fidei. sicut si scientia conclusio nis resolveretur in p̄ncipia ⁊ illa p̄ncipia in alia et sic in infinitum: nūq̄ sciretur aliquid sicut nec aliquid p̄t esse quod depēdeat ex infinitis causis essentialiter. si dicas q̄ huic assentio fidei acquisita. s. q̄ deum esse trinū et vnus est a deo reuelatum: contra. tunc fides infusa dependet in esse et firmitate adherens alicui articulo a fide acquisita sicut a principio. quia non poteris dicere q̄ p̄ scientiam ei adheras: q̄ hoc non est euidēs ex terminis deum esse trinū et vnus est a deo reuelatum plus q̄ q̄ deus est trin⁹ et vnus. ¶ 2°. quia formalis ratio obiecti habitus realis: non est relatio seu ens rationis. sed esse reuelatum a deo deum esse trinū et vnus: non dicit vltra deū esse trinū et vnus nisi respectum rationis sicut esse cognitum dicit respectum rationis tātū vltra rem que cognoscitur. si ergo assentis articulo predicto quia est reuelatus a deo: tūc ratio formalis cur assentis per habitum realem ē ens rationis quod est inconueniens cum habit⁹ realis habeat formale obiectum reale sicut potētia realis habet obiectum reale. hoc patet. ergo reuelabile passive cum sit ens rationis: non potest esse formalis rō tendendi in istud deus est trin⁹ et vn⁹. ¶ 3°. arguit Aureol⁹. p̄ hādō q̄ v̄itas prima nō sit formale i obiecto fidei. s. q̄ fides adhereat cuiūq̄ rōne p̄me v̄itat̄. q̄ hoc ē d̄ rōne formalis obiecti vt nō reducat̄ ad superiorē causā i eadē sciētia. sed nō sic est in p̄posito. q̄ si quera tur quare credis articulos fidei: respondēt quia hoc dicit prima veritas que mēiri nō p̄t. queratur vltra quare mentiri non potest et oportet dicere quia est deus. et sic reducitur vltterius ad aliud obiectum formale. ergo prima veritas se habet vt obiectū materiale. ¶ 4°. aut intelligis per primā veritatem dicta a prima veritate: et hoc non est possibile quia talia sunt veritates cōplexę que sunt obiectuz materiale. aut intelligis aliquod attributum speciale in deo: et hoc non potest dici quia illud nihil addit ad diuinitatez. et si addit: in quantum huiusmodi nō est finis. et ita fides non habebit idem pro obiecto formalij et pro fine. ergo reliquit q̄ deus sub rōne diuinitatis sit obz formale et nō veritas p̄ma. hec ille.

Quantus ad articulo tertium primo notadū est prout accipit̄ ex dictis. S. In hac dis. q. p̄. ar. 4. sub. ar. 3. i. c.

Et prima 2^a. q. 62. articulo primo in corpore q^{uod} virtutes aliq^{uando} dicunt^{ur} theologice ex eo q^{uod} habet ordinem immediate ad deum. theos eni grece: latine dicitur deus. dicunt autem aliquae virtutes habere immediate ordinem in deum ac per hoc theologice: triplici ratione. vna quia habent deum pro obiecto immediato. secunda quia habet deum pro causa immediata quia scilicet a solo deo create sunt et nobis infuse. tertia quia de revelatione aut dei sermone non humana ratione nobis innotuerunt. unde et philosophi dei revelationem non habentes: nihil de theologice virtutibus cognoverunt. et ex tribus predictis accipiunt differentiam virtutum theologice a moralibus virtutibus et intellectualibus de quibus loquitur philosophi que nec deum habet pro immediato obiecto: nec pro causa sola et immediata: nec sola et immediata dei revelatione a nobis cognoscuntur cum earum obiectum sit aliquid quod humana ratione comprehendere potest. virtutes namque intellectuales et morales perficiunt intellectum et appetitum hominis secundum proportionem nature humane. virtutes vero theologice perficiunt supernaturaliter. habent enim deum pro obiecto secundum ea que humane rationis cognitionem excedunt. iuxta illud apostoli prima Corin. 2°. oculus non vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit que preparavit deus his que diligunt illum. nobis autem revelavit deus per spiritum suum. unde virtutes theologice quantum conveniunt in subiecto cum virtutibus moralibus et intellectualibus non tamen sunt proprie morales nec intellectuales. quam differentiam vel identitatem specificam habituum et virtutum non accipitur ex subiectis sed ex obiectis formaliter sumptis. ¶ Ex quibus inferimus quod licet fides sit subiective in intellectu sicut et virtutes dicte intellectuales: non tamen requirit ad rationem virtutis omne illud quod virtutes intellectuales requirunt cum sit alterius speciei ab illis. unde evidenter et conspicuitas cognitionis veri requisita ad habitus virtutum intellectualium prout docet philosophus sexto ethicorum: non necessario requiritur ad virtutem fidei de qua nunc loquimur ut quidam falso putarunt non satis advertentes quod fides cum sit virtus theologica: non est virtus intellectualis qualis describitur a philosophis: sed specificiter ab ea distinguitur. immo vero habitus fidei rationem virtutis non accipit ex ipsa cognitionis evidentia vel conspicuitate sed aliunde. Ad cuius intellectum considerandum est quod ut philosophus diffinit secundo libro ethicorum. virtus est que bonum facit habentem et operis bonum reddit. bonum autem opus. id est bonus actus virtutis: est vel ipsum bonum ultimum vel quod ad bonum ultimum

ordinatur. bonum vero ultimum duplex consideratur. unum quod est humanis viribus proportionatum quod tamen non habet perfectam rationem ultimi boni sed quandam ipsius participationem secundum quod homo perficitur in bonis rationis speculative principaliter: et practice secundario. et de hoc fine ultimo tractat philosophus in libris ethicorum. aliud bonum ultimum est quod nature humane facultatem excedit. scilicet deus ipse et divine essentie aperta visio de quo ultimo fine theologus considerat. quia igitur virtutes omnes per actus suos ordinant hominem in ultimum bonum: consequens est quod aliter considerentur et accipiantur virtutes theologice a theologis et aliter virtutes intellectuales et morales a philosophis de quibus dicitur considerant. sicut et aliter ab his et ab illis ultimum bonum accipitur et dignoscitur. unde quia philosophus considerat de virtutibus secundum quod ordinant ad ultimum finem et bonum humanis viribus proportionatum quemcumque habitum invenit elicentem bonum actum ad tale ultimum bonum per se ordinatum: vocat habitum virtutis siue sit in parte intellectiva ut scientia intellectus et reliqui intellectuales habitus: siue sit in parte affectiva ut temperantia fortitudo et alie virtutes anime morales. theologus vero quia considerat et accipit virtutes secundum quod perficiunt potentias anime et earum actus bonos reddunt in ordine ad ultimum bonum quod est nature hominis facultatem excedens: appellat habitum virtutis illum qui actum elicit directe et immediate ordinatum et tendentem in bonum ultimum quod est deus. ex eo igitur habitus theologicus habet rationem virtutis: ex quo habet quod eliciat actum immediate ordinatum in ultimum bonum ipsum ut proprium obiectum attingentem. unde in proposito nostro ex eo habitus fidei habet rationem virtutis ex quo habet quod eliciat actum bonum immediate attingentem ultimum bonum quod est deus. potest autem considerari duplex actus elicitus per habitum fidei. unus actus est cognitio veri. alius actus est assentire vero cognito. cognitio veri que est per fidem: non habet bonitatem et perfectionem actus cognitiivi cum sit obscura et enigmatica ac per hoc imperfecta. iuxta illud apostoli prima Corin. 13. videmus nunc per speculum in enigmate. est enim fides habitus non apparentium ut idem apostolus dicit Iherosolymorum. 11°. unde consequens est quod actus cognitionis veri per habitum fidei elicitus: non sit per se bonus actus intellectus qualis esse debet actus virtutis. siquidem actus virtutis oportet quod sit actus perfectus. nam virtus secundum philosophum. 7°. phy. perfectio quod dicitur est. unde

potentiam facit perfectam et opus eius perfectum reddit. est enim virtus dispositio perfecti ad optimum. scilicet actum ut philosophus inquit. sequitur ergo quod habitus fidei non habet rationem virtutis per hoc solum quod elicit actum cognitionis veri circa proprium obiectum. oportet igitur quod habeat rationem virtutis in eo quod elicitiuus est actus secundum qui est assentire vero. hic enim actus fidei: bonitatem habet virtutis et perfectionem. dicitur enim perfectus assensus alicuius veri: qui omnimodam habet firmitatem et inhesionis certitudinem ita ut nihil dubitationis vel opinionis in contrarium se cum patiat. talis autem est fidei assensus pro eo quod inuitur sicut cause: summe et prime veritati que infallibilis est et a qua omnis firmitas et certitudo veritatis deriuatur. cum autem in precedentibus et subsequens dicimus actus fidei vel habitum fidei elicere actum: intelligimus cum habitu fidei simul et potentiam intellectus quam informat eo quod potentia et habitus unum principium constituunt eiusdem actus: quemadmodum materia et forma in corporalibus prout dictum fuit in questione precedente.

¶ Secundo [¶] Notandum est quod certitudo cognitionis potest ex duplici causa provenire. quandoque quidem provenit ex ipsa evidentia et manifestatione rei cognite. et isto modo scientia et intellectus et sapientia ponuntur a philosopho. 6. ethi. et primo postea. certitudinem habere. quandoque vero provenit certitudo cognitionis et firmitas inhesionis et imperio voluntatis mouentis intellectus ad assentiendum his que non plene videt: et talis certitudo est certitudo fidei. unde Bernardus dicit quod fides est voluntaria quedam et certa prelibatio nondum pro palata veritatis. **¶** Ad horum autem intellectum considerandum est prout. S. Tho. deducit de veri. q. 14. ar. 1. quod credere quod est actus proprius fidei non habet locum in prima operatione intellectus que est simplicium intelligentia ut dicitur in 3. de anima: cum in ea non inveniatur verum per se aut falsum sicut nec in vocibus incomplexis: sed pertinet ad secundam operationem qua intellectus componit et diuidit affirmando et negando. in ista enim operatione: verum et falsum reperitur sicut et in voce complexa que est eius signum. credere autem importat verum vel falsum. credimus siquidem recte vera et discredimus falsa. et per consequens assensus vel dissensus qui consequuntur compositionem et diuisionem seu affirmationem et negationem. assensus autem et dissensus non fit sine determinatione intellectus. intellectus vero possibilis quod est de

se non magis determinatus est ut adhereat compositioni quam diuisioni vel e contrario sed ad utrumque est indeterminatus. id autem quod est indeterminatum ad duo vel plura: non determinatur ad unum eorum nisi per aliquod mouens. intellectus vero possibilis a duobus mouetur. scilicet a proprio obiecto quod est quod quod est. prout philosophus dicit in 3. de anima. et a voluntate que mouet omnes alias potentias anime ad suos actus. secundum hoc igitur quod intellectus possibilis aliter et aliter mouetur ab his mouentibus: aliter et aliter se habet respectu partium contradictionis. quandoque enim non magis inclinatur ad unum quam ad aliud propter defectum mouentium sicut in illis phlegmaticis de quibus rationes non habemus. vel propter apparentem equalitatem eorum que mouent ad utramque partem: et illa est dubitatio dispositio que fluctuat inter duas partes contradictionis. quandoque vero intellectus magis inclinatur ad unum quam ad alterum: sed tamen illud inclinans non sufficienter mouet intellectum ad hoc quod determinet ipsius ad unam partem totaliter. unde accipit quidem unam partem: tamen semper dubitat de opposita. et hec est dispositio opinantis qui accipit unam partem contradictionis cum formidine alteri. quandoque vero intellectus possibilis determinatur ad hoc quod totaliter adhereat uni parti. sed hoc est quandoque ab intelligibili quandoque a voluntate. ab intelligibili quidem: quandoque mediate quodque immediate. immediate quidem: quando ex ipsis intelligibilibus statim veritas propositionum et intelligibilem infallibiliter apparet. et hec est dispositio intelligentis principia que statim cognoscuntur notis terminis ut philosophus dicit. et sic ex ipso quod quod est: intellectus determinatur ad huiusmodi propositiones. mediate vero quando cognitio diffinitio terminorum: intellectus determinatur ad alteram partem contradictionis virtute primorum principiorum et ista est dispositio scientis. quandoque vero intellectus non potest determinari ad alteram partem contradictionis neque statim per ipsas diffinitiones terminorum sicut in principijs: nec virtute principiorum sicut in conclusionibus demonstratis est: determinatur autem per voluntatem que eligit assentire uni parti determinate et precise propter aliquid quod est sufficiens ad mouendum voluntatem non autem ad mouendum intellectum ut potest quod videtur bonum vel conueniens huic parti assentire. et ista est dispositio credentis ut cum aliquis credit dictis alicuius hominis quod videtur decem ei et utile. et sic etiam mouemur ad credendum dictis diuinis in quantum nobis re promittitur si crediderimus premium vite eterne. et hoc primo

mouetur voluntas ad assentiendum his q̄ dicunt per fidem: quāvis intellectus non moueat p̄ ali- quid intellectum. et ideo dicit Augustin⁹ super illud Joā. 6. nemo p̄t venire ad me nisi pater qui misit me traxerit illuz: q̄ cetera potest homo nolens: sed credere nō nisi volens. Patet igitur ex p̄missis q̄ dubitans non habet assensum cū non inhereat vni parti plus q̄ alteri. similis etiā nec opinans cū non firmetur eius conceptio cir- ca alteram partem. assentire nāq̄ a sententia di- citur. sententia autem vt dicit ysaac et Auicena est conceptio distincta et certissima alterius par- tis contradictionis. intelligēs vero habet assen- sum quia certissime alteri parti inhereat. non ha- bet autem cogitationem: quia sine aliqua colla- tione determinatur ad vnum. sciens vero habz cogitationem et assensum terminantem cogita- tionem. ex ipsa enim collatione principioruz ad conclusiones: assentit cōclusionibus resoluendo eas in p̄cipia: et ibi figitur motus cogitationis et quietatur. in scientia enim motus rationis in- cipit ab intellectu principioꝝ et ad eundem ter- minatur per viam resolutionis. et sic non habet assensum et cogitationem quasi ex quo. sed cogi- ratio inducit ad assensum et assensus quietat co- gitationem. sed in fide est assensus et cogitatio quasi ex quo. non enim assensus ex cogitatione causatur: sed ex voluntate vt dictum est. sed qz intellectus non hoc modo determinat ad vnuz vt ad p̄p̄tū terminū pducatur qui ē visio alicuius intelligibilis: inde est q̄ ei⁹ mot⁹ nondū ē q̄tat⁹ sed adhuc habet cogitationē et inq̄sitionē d̄ his q̄ credit. quāvis enī firmissime assentiat quantū est de seipso: nō tamen ē ei satisfactū nec est ex se determinat⁹ ad vnu sed determinat t̄m ab extri- seco. et inde est q̄ intellect⁹ credētis dicitur esse captiuat⁹ qz tenet terminis alienis et nō p̄p̄is dicēte apostolo. 2. ad Cor. 10. in captiuitatem redigētes omnē intellectū. inde est q̄ etiā in cre- dēte pōt insurgere mot⁹ de cōtrario hui⁹ qd̄ fir- missime tenet quāvis nō intelligēte vel sciente. sicigif p̄ assensum separaf credere ab opatione quā intellect⁹ formas inspicit id est quidditates: et a dubitatione et ab opinione: p̄ cogitationē vero ab intellectu. sed p̄ hoc q̄ habet cogitationē et assensum q̄si ex quo: etiā a sciētia separaf. Et Pa- tet igit ex p̄missis q̄ certitudo et firmitas assen- sus fidei nō est ex euidētia obiecti aut ex clarita- te cognitionis sed ex imperio et determinatio- ne voluntatis. ex quo vltari⁹ sequit q̄ rō virtutis puenit habitui fidei: nō ex parte eius quod p̄ti- net ad intellectū p̄cise sed magis ex parte vo-

luntatis q̄ vt supra dictuz est facit id qd̄ p̄fectio- nis est in fide. s. firmitatē inhesionis et certitudi- nem. vt enī. S. T. dicit d̄ veritate loco p̄xime al- legato ad. 5. m. fides habet aliqd̄ p̄fectionis et ali- quid ip̄fectionis. p̄fectionis quidez est ipsa fir- mitas que pertinet ad assensuz: sed ip̄fectio- nis est carentia visionis.

Tertio Notādū est. put. S. Tho. deducit. 2. 2. q. 4. ar. 2. in cor. Et de veri. q. 14. ar. 6. in cor. q̄ ad perfe- ctionē act⁹ qui ex duobus actiuis principiis p̄ce- dit: requirit q̄ vtrūq̄ actiuoz p̄ncipioꝝ sit p̄fe- ctū. nō enī bene pōt secari: nisi et secās hēat artē et serra sit bene disposita ad secādum. dispositio aut ad bene agēdum in illis potētis anime q̄ se habēt ad opposita: ē hit⁹. et ideo oportet q̄ act⁹ p̄cedēs ex duab⁹ talib⁹ potētis sit p̄fect⁹ habitu aliq̄ p̄cristēte in vtraq̄ potētiaruz qd̄ apparet tā in virtutib⁹ moralib⁹ q̄ intellectualib⁹. p̄fecta enī cognitio cōclusionū qz ex duob⁹ dependet. s. ex intellectu p̄ncipioꝝ et extrōne deducēte p̄nci- pia in cōclusiones: ideo vtrūq̄ exigit p̄fectū. siue enī aliquis circa p̄ncipia erret vel dubitet siue in ratiocinando deficiat aut vim ratiocinationis non cōprehēdat: nō erit in eo p̄fecta cōclusionū cognitio. et p̄ cōsequēs nec in eo erit sciētia q̄ vir- tus intellectualis est. patet etiā id in moralibus. nā rect⁹ et bon⁹ act⁹ potētē cōcupiscibilis ex rō- ne et ipsa cōcupiscibili potētia depēdet. vnde si ratio non sit p̄fecta p̄ prudētiam et cōcupiscibilis p̄ tēperantiam: act⁹ cōcupiscibilis p̄fect⁹ non erit: ac p̄ hoc nec act⁹ virtutis. dictū aut est supra q̄ crede- re est act⁹ intellect⁹ fm q̄ mouet a voluntate ad assentiēdū. ac p̄ hoc et a voluntate et ab intelle- ctu dependet: quozū vtrūq̄ natum ē p̄ habitum perfici. oportet ergo q̄ tā in voluntate q̄ in intel- lectu sit aliquis habitus si debeat actus fidei eē p̄fect⁹. habit⁹ aut p̄ficiēs voluntatem fm q̄ mo- uet intellectuz per fidem ad actuz credendi res- pectu vltimi finis et boni supnaturalis: est chari- tas. vñ oportet q̄ act⁹ credendi et ab intellectu p̄ habitū fidei et a voluntate per habitū charitatis p̄fectionē habeat ita q̄ sine vtriusq̄ perfectione perfectus complete non sit. Et confirmat. qz ab eo actus recipit p̄fectionē: a quo hēt sp̄m. actus autē voluntarij speciē habēt a fine. put. S. T. de- ducit p̄ 2. q. 18. ar. 4. et. 6. cū ergo credere sit maxime act⁹ voluntarij qz vt ē sup̄ inductum ex verbis Augustini sup̄ illud Joā. 6. nemo pōt ve- nire ad me nisi p̄ q̄ misit me traxerit euz: cetera pōt homo nolēs: credere aut nō nisi volēs. Et in de p̄destinatione sanctoruz dicit q̄ fides est i cre-

dentium voluntate. sequitur ergo qd spēz et pfectionē trahat ex fine. finis autē fidei theologice quod est bonū diuinū: est propriū obiectū charitatis q̄ perficit volūtatē in ordine ad ip̄m. conseq̄s ergo est qd act⁹ fidei q̄ est credere: pfectionē quandā habet ex ordine ad bonū diuinū sicut ad vltimū finē ad quē mouet volūtas charitate perfecta. huiusmodi autē pfectionez non haberet actus fidei: nisi volūtas mouēs esset charitate perfecta. Facit ad ista qd. S. T. dicit in hac dif. q. 3. ar. p̄. sub ar. p̄. in cor. vires inquit mote a voluntate: duo ab ea recipiūt. p̄mo formā aliquā ipsius fm̄ qd omne mouēs et agēs imp̄mit similitudinē suā in motis et patientib⁹ ab eo. hec autē forma vel est fm̄ ppriā formā ipsi⁹ volūtaris q̄ est libertas inq̄m omnes vires a voluntate mote libertatē ab ea participant. vel est fm̄ habitū volūtatē pficiētē qui est charitas. et isto modo omnes habit⁹ qui sunt in virib⁹ motis a volūtate charitate perfecta participāt formas charitatis. hec tamē forma quā vires mote a voluntate participant: est omnibus cōmunis. vnde p̄ter eam habit⁹ qui sunt pfectiones ipsaz viriuz hnt̄ speciales formas fm̄ qd congruit potentie quam perficiunt per comparationem ad act⁹ et obiecta. secundo recipiunt a voluntate consummationem in fine. et sic charitas dicitur finis aliarum virtutum inq̄m per eam fini vltimo coniunguntur. qz ergo fides vt dictum fuit: est i intellectu fz qd mouetur a voluntate: ideo per charitatē que est perfectio voluntatis formatur forma cōmuni sibi et alijs virtutibus. hec ille.

Quarto Notādū ē qd sicut Augustin⁹ dicit in libro de p̄destinatione sanctorū: credere qui est act⁹ fidei est cum assensione cogitare. huiusmodi autem cogitare non dicit actū virtutis cogitative. put S. T. exponit 2^a 2^e. q. 2. ar. p̄. in cor. et ad. 2^m sed dicit actū intellect⁹ deliberantis seu inq̄rentis nondū habentis plenā veritatis visionē quāuis firmū habeat ei⁹ quod credit assensuz. vnde actus credēdi per hoc qd est cogitare. i. imperfecte et cum inquisitione cognoscere: distinguitur ab actu scientie et ab actu intellectus q̄ perfectā dicunt cognitionem. distinguit̄ vero ab actu opinionis per hoc qd credens firmiter absqz formidine alteri⁹ partis adheret ei qd creditur. ita qd per firmā inbessionē cōuenit cum actu intellect⁹ et scientie. et per imperfectā cognitionē conuenit cum dubitatē suspicātē et opinātē. inquisitio autē quam act⁹ credēdi implicat: non est inq̄sitio rationis naturalis demonstrantis id quod credit̄

sed est inquisitio quedā eorū per que inducitur homo ad credendū sicut qz sunt a deo dicta vel per dei ministros predicata et miraculis confirmata. Ex quib⁹ colligim⁹ qd habitus fidei a deo infuse ad duo disponit et habilitat intellectū circa id quod credit̄. i. ad quandā ipsi⁹ intellectiōnem: et ad firmiter ei assentiēdū. Sed cōsiderādum est. put. S. T. notat 2^a 2^e. q. 8. ar. 2. i cor. qd intelligere ea de quib⁹ est fides: dupliciter pōt accipi. vno modo vt intelligant̄ pfecte q̄m ad eorūz essentiā. et isto modo habitus fidei non perficit aut disponit intellectū ad intelligēdū id qd creditur. alio modo intelligere illa pōt accipi imperfecte quādo. i. essentia rerum credibilū aut veritas. ppositionis non cognoscit quid sit aut quomodo sit: et tamē cognoscit d̄ eis qd credēda sunt et opposita illis nullaten⁹ sunt pro veris admittēda. et isto modo habit⁹ fidei disponit et pficit intellectū credētis ad intelligēdū id quod creditur. vt enī. S. T. dicit. 2^a 2^e. q. p̄. ar. 4. ad. 3^m. lumen fidei facit videre ea que credunt̄. nō enī vt ip̄e ibi dicit ad. 2^m. homo crederet aliqua nisi videret ea esse credēda. huiusmodi autē intellectio seu cognitio directe et per se causatur ex ip̄a veritate prima q̄ infallibilis est tanq̄ ex prima causa. et ex ipso habitu fidei inq̄m per infusionē a deo qui est ipsa prima veritas: rationem et virtutem prime veritatis participat eo modo quo ratio et virtus artis ab instrumēto participatur per motionem ipsi⁹ ab artifice. vnde et discretio credendorū. i. que sint credenda et q̄ nō: puenit homini per lumen fidei quēadmodum discretio spiritū per gratiam aliquam gratis datam. homo enī lunē fidei habens: his que sunt contra fidem nō consentit. notat hoc. S. T. dif. sequēte q. p̄. ar. 3. sub ar. 2. ad. 3^m. inuaf tamē intellect⁹ credentis ex aliquibus creatis vt ex miraculoz signis et ex predicatorū doctrina et quandoqz etiam ex quibusdam rationibus humanis quib⁹ manuducitur homo quasi quibusdam pbabilib⁹ persuasionib⁹ ad intelligēdū id qd credit̄: vere esse credendū. verū tamē ista omnia iuuamenta nequaq̄ sufficiūt ad causandū p̄dictaz cognitio-nem rei credibilis nec ipsius firmū assensum sine habitu fidei a deo infuso. quod ex eo euidentis est quia videntium vnum et idem miraculuz et audientium eandem predicationem etiā a sūmo et veracissimo predicatorē. i. xp̄o: quidam in eū et his q̄ ab ipso dicebant̄ crediderunt et alij nō crediderunt. quod etiam erga missos a christo predicatorē et doctores nouimus contigisse. quamobzē fides et eius actus credēdi: p̄cipa

liter per se et directe non ab alio esse potest q̄ a deo mentem credentis interius mouente et ad credendum inclināte per fidei infusionem. ideo apostol⁹ p̄ Paulus virtutē fidei in semetipso exp̄tus nec muneri diuino ingratus: vtrūq; clamat a deo hominibus gratis esse donatum et fides ⁊ ipsius actus credēdi. ait enim Ephe. 2.º. gra enī estis saluati per fidē et hoc non ex vobis. dei enī donum est non ex operibus vt ne quis glorief. ipsius enī sumus factura creati in xp̄o Iesu. vbi super illud creati: dicit glosa et est Augustini ad bonifacium. non ea creatione qua homines facti sumus: sed ea de qua ille dicebat qui iam vtiq; homo erat. cor mundum crea in me deus. significans q̄ apostolus loquitur de creatione regenerationis que est per fidem. Itē phil. 2.º. vobis dicitur donatū est pro christo non soluz vt i eū credatis: sed vt etiam p̄ illo patiamini. que verba Augustin⁹ tractās libro p̄mo de predestinatione sanctoꝝ inquit. vtrūq; ostendit apostol⁹ esse dei donū: q̄ vtrūq; dixit esse donatū. nec ait vt plenius et p̄fectius credatis in eum sed vt in eū credatis. nec seipsuz misericordiā cōsecutū vt fidelior: sed vt fidelis esset. q̄ sciebat nō se initiuz fidei sue p̄ore dedisse deo ⁊ retributuz sibi ab illo eius augmentum: sed ab eo se factum fidelem a quo et apostolus factus est. et parū infra. q̄s enī non videat prius esse cogitare q̄ credere: null⁹ quippe credit aliquid nisi pri⁹ cogitauerit esse credendum: q̄q; et ipsum credere nihil aliud est q̄ cum assensione cogitare. si ergo non sumus idonei cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis met ipsis s̄m doctrinam apli s̄ sufficiētia n̄ra ex deo ē p̄fecto nō sum⁹ idonei credere aliqd̄ quasi ex nobis met ipsis quod sine cogitatioe nō possum⁹: s̄ sufficiētia n̄ra qua credere incipiam⁹ ex deo est.

¶ Quinto Notandū est q̄ fidei theologicę de qua nūc loq̄mur aliqui effect⁹ conueniunt ex ratione sui generis inq̄m. s̄. est habitus: et aliqui ex ratione specifica scilicet ex ratione fidei. ex ratione quidem generis habet fides q̄ intellectū disponat ⁊ habilitet ad hoc q̄ prompte et faciliter ac delectabiliter credat ea de quibus est fides. huiusmodi enī modus agēdi cōmunis est omni habitui. put deductū fuit in questione precedente. ex rōne vero specifica inq̄m. s̄. fides theologica est: habz q̄ intellectū credentis disponat et eleuet vltra vires nature sue vt tendat et suo modo respiciat deum sicut obiectum supernaturale s̄m. s̄. q̄ deo cōueniunt aliqua naturalem hominis cognitio-

nem excedētia. ita q̄ formalis rō obiecti fidei est deus qui est veritas p̄ma supernaturalit̄ mouens intellectum credentis. ex quo habet consequenter q̄ in nullā aliam rem fides suo actu credendi tendit nisi s̄m q̄ sub p̄ma et diuina veritate cadit. vnde fides theologica diuine veritati innititur tanq̄ medio et obiecto formali quo omnia de quibus fides est probant̄ esse vera. et ex hoc vltorius fidei habitus habet q̄ intellectū perficit et firmat ad assentiēduz illis que diuina veritate et auctoritate in scripturis sacris et doctrina ecclesie manifestantur. perficit deniq; fides illustrādo intellectum suo lumine diuino ex ipsa sui infusione participato ad cognoscendum que vere credenda sunt et fidei consona et q̄ nō sunt credenda sed refutanda tanq̄ vere fidei repugnantia. huiusmodi enī discretio propria est habitus fidei ex qua vltori⁹ habet q̄ fidei nō p̄t subesse falsuz. vnde. S. Tho. in hac dis. q. 2. arti. 3. sub ar. 3. ad vltimū. Ad. 3. inquit dicēdū q̄ hoc q̄ fides non errat sed semper verum dicit non est ex p̄fecto modo intelligendi sed magis ex alio quod est extra itellectū. s̄. ex infallibili ratione q̄ dirigit volūtātē. **¶** Ex quibus inferimus q̄ fides acquisita aut quicūq; alius firmitatis as sensus ex propria estimatione vel ex quibusuis alijs adimniculis causata: sup̄plere non potest vicem fidei a deo infuse etiam informis. nam non potest se extendere ad perficiendum et firmandum intellectum hominis q̄m ad omnes effect⁹ fidei infuse sup̄a memoratos. vnde licet hereticus firmiter assentiat quibusdam veris articulis ita vt etiam paratus sit pro eorum confessione mortem subire: non sic perfecte et ea certitudine ac firmitate illis adheret quemadmodum fidelis per habitum fidei sibi a deo infusum. cum enim hereticus non nisi lumine naturali et humanis persuasionibus ac propria estimatione illis assentiat que vera credit: nequa q̄ potest ea certitudine ac firmitate nec ita prompte et delectabiliter illa credere quemadmodum fidelis diuino lumine per habitum fidei illustratus et diuina auctoritate ac probationibus a prima veritate derivatis edoctus. habet enim fidei habitus ex participatione diuine veritatis a qua per sui infusionem derivatur quandam vim firmandi et certificādi intellectū de his q̄ sunt fidei. ita vt multo certi⁹ et firmi⁹ illis assentiat fidem habens: q̄ quicūq; p̄hs assentiat conclusionibus per habitus intellectuales humanit̄ acquisitos quanto lumen diuinum lumen naturalis rationis p̄cellit: et efficacia dei docentis et reue-

lantis prefertur virtuti et efficacie hominis do-
centis: cū eadē cognitionis veritas in discipulo
sit que ē in docēte. put. S. Tho. notat loquēs de
pphēcia 2^a 2^c. q. 171. ar. 6. nā cognitio addiscē
tis similitudo quedā est cognitionis in docēte: si-
cut in rebus naturalib⁹ forma generati quedam
est similitudo forme generātis. vii. S. T. 2^a 2^c.
q. 5. ar. 2. ad. 2^m. fides inquit q̄ est donū gratie
inclinat hominē ad credendū fm̄ aliqū affectū
boni etiā si sit in formis. et. q. 6. ar. p^o. in cor. cū p
baret miraculū vel hominis psuasionem nō esse
causam sufficiētem ad his q̄ fidei sunt assentiēdū
subiungit. et ideo oportet ponere aliā causam in
teriorē que mouet hominē ad assentiēdū his q̄
sunt fidei. Et hanc causam cōcludit in fine. cor.
esse fidē q̄ est a deo interiorius mouēte p gratiam.
et hoc ipsum voluit sentire. S. Tho. in hac disti.
q. 3. ar. 3. sub ar. 2. ad. 2^m. cū dicit q̄ habit⁹ fidei
cū non rationi innitatur: inclinatur p modū nature si-
cut et habit⁹ moralium virtutū et sicut habit⁹ p̄-
cipioꝝ quoz inclinatio ē ex quadā interiori mo-
tione a sup̄iori causa. Ad qd̄ facit qd̄ dicit 2^a 2^c.
q. p^o. ar. 4. ad. 3^m. sicut enim inquit p alios habi-
tus virtutū homo videt illud quod ē sibi conue-
niens fm̄ habitū illum: ita etiā per habitū fidei
inclinatur mēs hominis ad assentiēdū his q̄ cō-
ueniunt recte fidei et non alijs. q̄ ergo heretic⁹
quosdā articulos discredens alijs fidei articulis
ita firmiter videatur assentire vt paratus sit p
eorum assertionem mortem subire: non est causa
qz sic pro certo videat illos esse credendos quē-
admodum fidelis per fidei infusam idipsuz cog-
noscat: sed quia propria voluntate sue opinioni
plurimum adheret. quemadmodum et pro ab-
negatione articulorum quos non credit: etiam
mori paratus est. et constat q̄ non est sic parat⁹
eo q̄ pro certo videat non esse credendos quia
quod falsum est: pro certo videri non potest: sed
sola proteruita sue voluntatis qua propriam o-
pinionem qualitercūqz defendere vult. vnde et
heresis vt cōmuniter: ex superbia oritur qua he-
reticus propriam sententiam veram vel falsam
defendere pretēdit prout ex interpretatione no-
minis habetur ex dicti Iheronimi super episto-
lam ad Galatas. Quod autē. S. Tho. dicit in
hac distinctione. q. 3. articulo. 3. sub articulo. 2.
q̄ assentire eis que credenda sunt potest homo
ex ipsa estimatione sine habitu infuso: d̄bet intel-
ligi de assensu imperfecto vt ex serie littere patet
non de perfecto.

Sexto Notandū ē. put. S. Tho. d
ducit in hac disti. q. 2^a. ar.

2. sub arti. 3. in cor. q̄. certitudo nihil aliud ē q̄
determinatio intellectus ad vnum. vnde tanto
maior est certitudo quanto est fortius id quod
determinationem causat. determinatur autem
intellectus ad vnum tripliciter. in intellectu enī
principioꝝ causatur determinatio ex hoc q̄ p
lumen naturale intellectus aliquid sufficienter
inspicitur. in scientia vero conclusionū causat
determinatio intellectus ex hoc q̄ conclusio per
actum rationis in principia per se visa resoluit.
in fide vero certitudo causatur ex hoc q̄ volun-
tas intellectui imperat q̄ se ad assentiēdū his
que sunt fidei determinet. mouetur autem vo-
luntas ad id imperandum vt ipse doctor sanct⁹
inquit sub arti. p̄mo eiusdem. ar. ppter aliquam
rationem qua bonum videtur illis esse assentiē-
dum: quāuis ratio illa s̄ se precise ad intellectū
determinandū non sufficiat propter intellect⁹
imbecillitatem qui non videt per se id cui assen-
tiendum iudicatur nec ipsuz ad principia per se
nota resoluerē valet. ratio autem qua intellect⁹
iudicat esse bonum his que fidei sunt assentire
quamuis eorum evidentiam non habeat: est qz
eorum veritas a veritate prima que infallibilis
est derivatur et auctoritate diuina ac reuelatio-
ne nobis est tradita per christum primum et p̄-
cipuū doctorem et per eius ministros prophe-
tas et apostolos. q̄ autē intellectus in hanc cog-
nitionem deueniat: habet precipue ex habitu fi-
dei qui vt p̄missum est habet vñ mentem cre-
dentis illustrandi et edocendi q̄ ea que fide in
sacra scriptura et per ecclesiam proponunt cre-
denda: a p̄ma veritate et diuina auctoritate sunt
tradita. nec ad hoc sufficienter et inconcusse per-
cipiendum et credendum: sufficerent quicūqz ad-
minicula exterius homini adhibita siue per do-
ctrinam aut predicationem siue etiam per mira-
cula in testimonium dicti facta vt in quarto no-
tabili fuit deductum. ¶ Aduertendum tamē q̄
Sanctus Tho. in p̄missis verbis que sumun-
tur ex loco proxime allegato quibus dicit q̄ mo-
uetur voluntas ad determinandum intellectū
vt assentiat his que sunt fidei propter aliquam
rationem qua bonum videtur ei illis adherere
videtur attribuere volūtatī q̄ ipsa videat id est
cognoscat bonum esse his que fidei sunt adhe-
rere: cum tamen voluntatis non sit cognoscere
sed in cognitum ab intellectu tendere. Quam-
obrem considerandum est q̄ sicut philosophus
docet primo libro de anima et. 2°. et. 7°. metha-
motus et operationes sunt suppositoꝝ tanq̄
agētū et mouētū. formis autē et partib⁹ tribuitur

motus vel actio non tanq̄ agētib⁹: sed tanq̄ p̄i-
cipijs quib⁹ agens agit et mouet. vnde proprie
loquēdo nec intellectus intelligit sed est p̄ncipi-
um quo intelligēs intelligit. nec voluntas amat
sed est p̄ncipiū quo amās amat. et q̄ idē sup-
positū est habēs intellectū et voluntatē: idem ē
suppositum cognoscēs p̄ intellectū et amans per
volūtātē. vnde cum dicitur q̄ intellectus p̄po-
nit et ostendit volūtati p̄prium obiectum. s. bo-
num: est impropria locutio vsu loquētū tollera-
ta per figuram sine dochem posita parte pro to-
to. est enim sensus q̄ intelligēs p̄ intellectū p̄po-
nit et ostendit sibi volētū quod bonū est illi. ita
q̄ homo ipse vt est intelligēs: cognoscit q̄d ē sibi
bonū: et illud sibi ipsi vt volenti ostendit. et ipse
idem vt est volēs appetit illud p̄ voluntatem et
mouet intellectū. i. seipsum vt intelligentē circa
bonum illud. vnde in proposito n̄o cum. S. T.
dicit q̄ voluntas determinat intellectū ad assen-
tiendū his que fidei sunt p̄pter aliquā rationē
qua videt illis esse adherendū: ponit pars p̄ to-
to. s. voluntas p̄ volente. est enim sensus dicti q̄
voluntas. i. volēs determinat p̄ voluntatē intel-
lectū. i. seipsum vt ē intelligēs ad assentiendū his
que sunt fidei p̄pter aliquā rationem qua vo-
luntas. i. volens videt nō inq̄m volens. i. non p̄
voluntatē sed inquantū intelligēs. i. videt p̄ intel-
lectū q̄ illis est adherendū. vnde talis est p̄ces-
sus q̄ fidelis p̄ habitum fidei infusum p̄maxime
videt seu cognoscit bonū esse his q̄ fidei sunt ad-
herere eo q̄ a p̄ma veritate q̄ est infallibilis eo-
rum veritas deriuat. hoc autē bonū quod habēs
fidem cognoscit: p̄ponit voluntati. i. sibi ipsi vt
habēti voluntatē: et tunc ipse fidē habens mor-
tione predicta et alijs si que sunt: determinat
inquantū est volēs. i. p̄ voluntatez seipsuz inq̄m
est intelligēs ad assentiendū his q̄ fidei sunt. vnde
licet volūtās non sit fm se cognoscēs: volens
tamē est cognoscēs. et ideo p̄pter aliquaz rōnez
quam attingit vt est intelligēs: p̄t inquantū ē vo-
lens determinare se ad assentiendū q̄busdā fz q̄
ē intelligēs. et ista fuit mēs. S. Doc. in p̄missis x̄b.

Quantuz ad ar-

ticulū quartū respōdēdū est ob-
iectionibus aduersarioz. Et q̄-
dē ad p̄mū Durādī p̄tra p̄mā
p̄clusionē d̄r q̄ maior sūpra vlti-
sicut iacet est falsa. solū enī habet veritatē d̄ vir-
tutibus intellectualibus: non theologis. fides
autem est virtus theologica non proprie intel-
lectualis. vnde non oportet q̄ fides habeat ra-

tionem virtutis ex euidentia et conspiciuitate re-
rum de quib⁹ est quemadmodū virtutes q̄ pro-
prie dicuntur a philosophis intellectuales. et d̄
hoc lati⁹ dictū fuit in primo notabili. ¶ Ad. 2^m
negatur minor. et ad eius p̄bationem dicitur q̄
assumptū est falsum. nam ipsa cognitio veri p̄fe-
ctionē quandā habet ex eo q̄ recte ordinatur in
vltimū finē et est meritoria vltimi boni. hoc autē
a charitate habet et non sine illa. et licet chari-
tas perficiat volūtatem per modū informatio-
nis: perficit tamē intellectū et ceteras potētias
a voluntate imperatas per modū cuiusdam mo-
tionis et imperij sicut et ipsa voluntas. neq̄ ob-
stat q̄ charitas sit obiectiue extrinseca intellectu
quoniā nec apud p̄hos nec apud theologos in-
conueniēs reputat q̄ aliquid ex causis extrinsecis
accipiat perfectionem. nam finis ⁊ efficiēs cause
sunt extrinsece rerum a quibus tamē res suo mo-
do perfici nemo etiā mediocriter doct⁹ negabit.
¶ Ad. 3^m. dicit q̄ procedit ex falso supposito q̄. s.
causa q̄re virt⁹ moralis esse non p̄t sine prudē-
tia nec ecōtra: sit q̄ vtraq̄ ex actib⁹ acquiritur.
hoc autem falsum est. q̄m virtutes morales in-
se esse nō possunt sine prudentia ⁊ charitate nec
econtra put. S. Tho. pulchre deducit p̄ 2°. q.
65. articulis. 2. et. 3. et tamē neutre virtutes ac-
quirunt ex actib⁹ sed per infusione a deo. vnde
vera causa cōnexiōis predicte alia ē quaz. S. T.
assignat p̄ 2°. q. 88. articulis. 4. et. 5. q̄. s. cum
virt⁹ moralis sit habit⁹ bene electiu⁹ eoz q̄ sunt
ad finem: indiget prudētia que recte consiliatur
et p̄cipiat de medijs in finem ducētibus. quos a-
ct⁹ prudentia recte non p̄t habere sine virtute
moralī per quaz sit homini cōnaturale recte iu-
dicare de fine. q̄m qualis vnusquisq̄ est: talis fi-
nis ei videtur p̄out p̄hs inquit. 3° ethi. sic igitur
q̄ fides perficit et format per charitatem sine
qua intelligit mortua fm sentētiā apostoli Za-
cobi: ideo rationē virtutis absq̄ charitate non
habet. q̄ virt⁹ est dispositio perfecti ad optimū.
vnde fides quātū ad rationē virtutis a charita-
te dependet quāuis nō quātū ad subam habit⁹.
patet igit ex dictis in responsione ad. 2^m. falsum
esse q̄ act⁹ fidei perfectionē non recipiat a chari-
tate in quo arguens fallit. ¶ Ad argumenta cō-
tra secūdas cōclusionē. Ad p̄mū Scoti negat an-
tecedēs loquēdo d̄ firmitate p̄fecta qualis habe-
tur p̄ habitū fidei. et ad ei⁹ p̄bationē d̄r q̄ quā-
uis ex puris naturalibus deus possit credi verax
plus q̄ omnes creature: non tamē ex puris natu-
ralibus sciri p̄t aut incōcūse credi q̄ deus sit a
quo articuli sunt reuelati p̄serti ea certitudine

que ex fide a deo infusa habetur. put in quinto et sexto notabili deductū fuit. ¶ Ad. 2^m dī q̄ similitudo ex qua p̄cedit nulla est. q̄m̄ geometria v̄l alia sciētia humanit⁹ acquisita nō excedit lumē rationis naturalis nec humanā inuētione quem admodū noticia eoz̄ de q̄bus est fides: que non solum excedūt naturalē hominis cognitionē ante illoz̄ reuelationē: sed etiā postq̄ reuelata sūt excedit lumen naturalis rationis cognoscere et credere q̄ a deo reuelata sint. ac per hoc non potest ex puris naturalibus omnimoda et perfecta certitudine credi: cū talis certitudo non habeat nisi presupposito q̄ a deo cui⁹ veritas est infallibilis reuelata sunt. ¶ Ad. 3^m cōcedim⁹ assūptū. et ad eius improbationez negatur minor p̄ illa parte qua dicit q̄ credimus p̄cise vel principalit⁹ vt arguēs intelligit deū trinuz̄ et vnum eē a deo reuelatum qz̄ Joannes vel alius apostolus hoc dixit. imo directe et p̄cipaliter id credim⁹ ex vi habit⁹ fidei a p̄ma veritate illi cōmunicata per quam mens n̄ra illustrā ad illud cognoscēdum. put in quinto et sexto notabili satis declaratur ē. quod aut̄ arguēs dicit si audiuisset Joānez id dixisse: q̄ fide acquisita sibi credidisset: dicimus hoc nō esse incredibile sed talis eius credulitas non esset eque firma et p̄fecta sicut habet per fidem. verūtamen plurimi id ip̄m a Joāne audierūt qui sibi nō crediderūt. ex quo satis patet q̄ sine habitu fidei infuso: predicatio Joānis aut alterius apostoli sufficiens non fuit causare actū credendī firmū et perfectū. ¶ Ad. 4^m quod ē Aureoli dicitur q̄ fides infusa requirit⁹ propter vtrūq̄. et ad hui⁹ improbationē dicit⁹ q̄ ex ea nō aliud cōcluditur q̄ q̄ sine fide infusa pōt homo firmiter credere ea que fidei sunt. sed nō probatur q̄ illa credat ea certitudine et firmitate qua fidelis credit per habitum fidei et que necessaria est homini ad salutem. et ideo fides acquisita nullo modo sufficit necessitatē habitus fidei in nobis supplere. vñ apostolus Ephe. 2°. gratia inquit estis saluari per fidem et hoc non ex vobis dei enī donum est. ¶ Ad argumenta Durādī cōtra tertiā conclusionē. Ad primū dicitur q̄ procedit ex falso intellectu quem arguens habuit in dictis. S. Tho. quasi mens. S. Tho. fuerit q̄ ratio per se et formalis qua hereticus habitū fidei nō habet sit quia quosdā fidei articulos nō credit vel discredidit hoc aut̄ falsum est. nam s̄m doctrinaz̄. S. Tho. pōt quis errare in his q̄ sunt fidei ita q̄ alios quos articulos credat et quosdā nō: et q̄ habitū fidei nō amittat neq̄ sit hereticus. vt si tenēs p̄ medio et regula infallibili credēdoz̄ id q̄ a p̄i.

ma veritate in scripturis sanctis et doctrina ecclesie reuelatū est: erret ex ignorantia putās illd̄ in quo errat esse a deo in sancta ecclesia et scripturis sanctis edoctū parat⁹ semp̄ corrigi si auctoritate ecclesie p̄betur contrariū. vnde ratio vera et p̄ se propter quā hereticus credēs quosdā articulos et quosdam discredens habitum fidei non habet: est quia heretic⁹ nihil eoz̄ que fidei sunt credit p̄pter mediū veritatis p̄me cui tāq̄ formali obiecto et medio fides innititur. put. S. Tho. deducit 2^a 2^e. q. p̄. ar. p̄. Et disti. sequēte arti. p̄. sub. ar. p̄. nā vt ipse Doc. S. efficacit arguit 2^a 2^e. q. 5. ar. 3. in cor. si quis de his q̄ docet ecclesia cui⁹ doctrina ex veritate p̄ma p̄cedit q̄ in scripturis sanctis manifestatur: que vult tenet et q̄ non vult nō tenet: non iam inheret ecclesie doctrine nec prime veritati tanq̄ formali obiecto et infallibili medio sed proprie volūtati aut humane imaginationi ac per hoc non ex habitu fidei infuse credit ea q̄ credit sed aliunde. et per consequēs de nullo credibiliū fidem habet infusam. ¶ Ad. 2^m dicit⁹ q̄ in casu arguētis: ratio sua non est ad p̄positū n̄m. nam loquit⁹ vt patet in exēplo de fidei seducto circa aliq̄d credibile per ignorantia nō ex p̄tinacia. sic aut̄ errās nō est hereticus ne habitū fidei amittit cū adhuc teneat p̄mā veritatem et ecclesie doctrinā pro medio et regula infallibili eozum que credit. vt enī Augustin⁹ dicit et habet i decre. 2. 4. q. 3. capitulo. dixit apostol⁹. qui sentētiaz̄ suam quāuis falsam atq̄ p̄uersam nulla pertinaci animositate defendunt p̄sertim quā non audacia sue p̄sumptionis pepererit sed a seductis atq̄ in errorem lapsis parētibus acceperūt: querunt aut̄ cauta sollicitudine veritatem corrigi parati cum inuenerit nequaquā sunt inter hereticos deputandi. hec Augustin⁹. patet ergo q̄ argumētū non est ad p̄positū nostre cōclusionis. si autē arguēs p̄tendit idip̄z̄ arguere de heretico p̄tinaci: dicit⁹ q̄ minor argumēti est falsa. nō enī eodē modo tenet ea q̄ credit postq̄ heretic⁹ sit quēadmodū anteq̄ in heresim laberef. vñ. S. Tho. 2^a 2^e. q. 5. ar. 3° ad p̄mū dicēdū inq̄t q̄ alios articulos fidei de q̄bus hereticus nō errat: nō tenet eodē modo sicut tenet eos fidelis. s. simpliciter inherēdo p̄me veritati ad q̄ indiget homo adiuuari p̄ habitū fidei. sed tenet ea q̄ sunt fidei p̄p̄a volūtate et iudicio. vñ credere q̄ si equoce dī de heretico et d̄ fidei quēadmodū. S. Tho. dicit d̄ hominib⁹ et demonib⁹ d̄ veri. q. 14. ar. 9. ad. 4^m. ¶ Ad. 3^m dī p̄mo q̄ aliud est q̄d verius et magis obstat q̄ id q̄d arguēs tetigit. s. qz̄ heretic⁹ non credit ea q̄ fidei credit

inheredo pme veritati tanq̄ medio infallibili p quod credat: cui medio inicitur fides infusa. sed illa credit ppria voluntate et ppter humanā estmationē qd̄ credere nō est p hituz fidei. Dicitur secūdo q̄ minor ē falsa qz imo obstat. et ad ei⁹ p bationē: dicit q̄ non est simile de habitu scientie et de habitu fidei. vñ ad simile argumētū respon det. S. Tho. 2° 2^e. q. 5. ar. 3. ad. 2^m. q̄ in diuersis cōclusionibus vni⁹ sciētie: sunt diuersa media p que pban^t quoz vnuz pōt cognosci sine alio. et ideo hō pōt scire qualdā cōclusiones vni⁹ sciētie ignoratis alijs. sed omnib⁹ articulis fidei inheret fides ppter vnū mediū. s. ppter veritatē p̄mā ppositā nob̄ in scripturis fm doctrinā ecclie intelligētis sane. et ideo qui ab hoc medio dicit: totaliter fide caret. ¶ Ad argumenta Scoti cōtra quartā cōclusionē ad p̄mū dī p̄ q̄. S. T. nullibi dicit aut tenet vt arguēs supponit q̄ fides infusa respiciat p̄mā veritatē non sicut id de quo est fides vt de obiecto. imo cōtrariū docet disti. sequente. ar. p̄. sub ar. p̄. et. 2° 2^e. q. p̄. arti. p̄. Dicit secūdo ad formā argumēti q̄ cōsequētia ē falsa. et ad ei⁹ p̄bationē dicitur q̄ huic de⁹ est trinus et vn⁹: assentio quia est edoctū et reuelatū a deo. et cum vltius arguēs querit quomodo aut per quid assentio huic q̄. s. illud est reuelatū a deo: dicitur q̄ per habitū fidei qui motione et participatione p̄mē veritatis: intellectu dicitur ad id credendum et voluntas ad ipsum inclinatur affectu quodam ex ipsa motione p̄mē veritatis causato prout latius declaratū fuit in quinto notabili. ¶ Ad. 2^m. dicitur q̄ huius p̄positionis assensio huic de⁹ est trinus et vnus quia hoc a deo reuelatum ē: non est sensus q̄ ipse respectus quē importat esse reuelatū: sit causa per se et directe talis assensus. sed est sensus q̄ illi assentio ppter veritatē dei que hoc reuelat. vnde veritas dei ē id propter quod directe et per se eiusmodi p̄positioni assentio. non enim esse reuelatum ē cōdicio rei credite sed ipsius credentis. vt enī. S. Tho. dicit. 2° 2^e. q. p̄ma. ar. 6. ad. 2^m. ratio formalis obiecti fidei pōt accipi dupliciter. vno modo ex parte ipsius rei credite: et sic ratio formalis omnium credibilium est vna. s. veritas p̄ma. alio modo potest accipi ratio formalis credibilium ex parte nostra: et sic ratio formalis credibilis ē vt sit non visum. et pariformiter dici debet de esse reuelabile aut reuelatum. ¶ Ad. 3^m. quod ē Aureoli negatur minor. et ad ei⁹ p̄bationē dicit q̄ falsum assumit cū secundo q̄rit. nā quāuis idē re omnino sit de⁹ quod veritas p̄ma: sit tamen rōnes formales vtriusq̄ nominis cōsiderentur: nō

ideo veritas p̄ma mentiri non pōt qz est deus imo ecōtra quia de⁹ est veritas p̄ma: ideo non potest mentiri. ¶ Ad. 4^m. dicitur q̄ per p̄mā veritatem intelligimus deum q̄ est p̄ma veritas loquēdo de p̄ma veritate sub ratione qua est obiectū fidei. si autē loquamur de p̄ma veritate fm q̄ dicit formalē rationē obiecti fidei q̄ sumit vt mediū verificandi credibilia: sic p̄ p̄mā veritatem intelligimus quod dā attributū speciale ī deo quod licet nihil reale addat ad diuinitatem addit tamē aliquā rationē specialem fm modum n̄m intelligēdi. et cū arguens vltius infert q̄ tunc fides non hēt idē pro obiecto formali et p̄ fine: negatur cōsequētia. nā cū fides sit habit⁹ intellectus: p̄p̄rius et imediatū finē habet formaliter loquēdo ip̄am veritatē quē admodū voluntas bonitatē. vt enī p̄hs docet. 6°. ethi. intellect⁹ est tēdere in verū sub ratione verisicut voluntas in bonū sub rōne boni. ¶ Ad argumētū ante oppositū respōdet. S. Tho. in hac dis. q. 2^a. ar. 4. sub arti. p̄. ad. 3^m. q̄ fides non est cōtra rationē sed supra rationē. et ideo nō dicit abnegare rōnem quasi rōnem verā destruēs: sed quasi eam captiuās in obsequiū ch̄risti vt apostol⁹ dicit p̄ Corin. 10. Et in hoc articulus terminatur.

Distin. xxiii. et xxv.

Arcaui

gesimā quartā et vigesimā quātam distinctionē querit vtrum fides sit de visis et arguit q̄ sic. qz lūmē fidei se habet ad articulos sicut lumen naturale ad p̄ncipia

p̄ncipia naturaliter cognita. sed lūmē naturale facit videre p̄ncipia per se nota. ergo et lumen fidei facit videre articulos. ¶ In oppositum arguitur quia hebreorum. 11°. dī fides est argumētū nō apparentium. ergo non est de visis. ¶ In hac q̄stione erunt quattuor articuli vt supra.

Quantus ad ar

ticulum p̄mum sit p̄ma conclusio q̄ fides nō est de visis ab intellectu fidei habente. hāc conclusio tenet. S. Tho. in

hac vigesima quarta distin. arti. 2.º. sub. arti. p.º.
Et. 2.º. q. pma. arti. 4.º. ¶ Secunda cõclusio ẽ
q̄ fides non pprie est de scitis ab intellectu fidẽ
habente. hãc cõclusionẽ tenet. S. Tho. in hac
distin. loco preallegato sub. arti. 2.º. Et. 2.º. lo
co preallegato. arti. 5.º. Item d̄ veri. q. 14. ar. 9.
¶ Tertia conclusio est q̄ fides est certior sciẽtia
certitudine inbesionis. hãc cõclusionẽ tenet. S.
Tho. distinctione precedente. q. 2.º. articulo. 2.
sub arti. 3.º. Et. 2.º. q. 4.º. articulo. 8.

Quantus ad ar-

ticulũ secundum arguitur cõtra
cõclusiones. Et quidẽ cõtra pri
mam arguit Aureolus pbãdo
q̄ enigma vel inuidẽtia nõ sit
de ratione obiecti formalis fidei. primo qz obie
ctum fidei est directe obiectus intellectus. ergo
non habet pformali ratiõẽ nisi illud qd̄ directe
continet sub obiecto formali intellectus. modo
inuidẽtia cum sit priuatio: non continet directe
sub obiecto intellectus. ¶ 2.º. qz inuidẽtia est q̄
dam denominatio obiecti in ordine ad poten
tiam et est respectus rationis vel priuatio. et ta
le quid non põt esse obiectũ fidei q̄ est virtus theo
logica. ¶ 3.º. quia ipossibile est q̄ priuatio sit for
malis condicio obiecti habitus positiui qui ha
bitus tẽdit in rationem positiuã. modo fides est
habitus positiuus: inuidẽtia autẽ est ratio priua
tiua. ¶ 4.º. qz obiectũ fidei est verũ cui adherẽt
ppter auctoritatem. sed accidit auctoritati q̄ sit
euidens aut inuidens. ¶ 5.º. arguit Durandus.
qz formalis ratio obiecti cuiuslibet habitus cog
noscitiui non põt esse negatiua vel priuatiua. sed
fides est habitus cognitiuus. ratio autẽ non visi
est ratio negatiua. ergo ratio non visi nõ potest
esse formalis ratio obiecti fidei. minor est nota d̄
se. maior patet. quia primũ in quod tendit habi
tus cognitiuus non põt esse negatio vel priua
tio: quia priuationes non cognoscuntur nisi per
habitus: nec negationes nisi per affirmationes.
sed primũ in quod tendit habitus cognitiuus ẽ
obiectum fm formalem obiecti ratiõẽ. ergo for
malis ratio obiecti habitus cognitiui non potest
esse negatiua vel priuatiua. et hec fuit maior. se
quitur ergo conclusio. ¶ 6.º. arguit idem. qz for
malis ratio obiecti cuiuslibet habitus cognitiui
non se tenet ex parte habentis sed ex parte ob
iecti vt patet inducendo in omnibus. sed ratio
non visi tenet se ex parte habẽtis fidem. ergo nõ
est ratio formalis obiecti fidei. minor patet. qz

obiectum est visum vel non visum quia actus vi
dentis cadit aut nõ cadit super ipsum. ¶ 7.º. si for
malis ratio obiecti fidei esset non visum: fortiori
ratione formalis ratio obiecti visionis esset esse
visum. sed hoc est falsum: ergo et illud. maior pa
tet. qz oppositi habitus debẽt habere obiecta op
posita ratiõũ. fides autẽ et visio fm te sunt op
positi habitus. ergo si formalis ratio obiecti fidei
est esse non visum: opposita ratio. s. esse visum es
set formalis ratio obiecti visionis. q̄ autem hoc
sit falsum pbatur. quia obiectum fm suaz forma
lem ratiõem est preuium actui. sed esse visus nõ
est preuiũ actui visionis: imo ex hoc aliquid dici
tur visum qz actus visionis cadit super ipsum. er
go esse visum nõ est formalis ratio obiecti visio
nis. ¶ 8.º. quia ad formale ratiõẽ obiecti cuius
cũqz habitus cognitiui habet attributionẽ q̄cũqz
pertinet ad p̄siderationẽ illius habitus. sed ad ra
tiõẽ non visi nõ habet attributionẽ quecũqz cõ
siderant p̄ fidẽ. ergo et cetera. ¶ 9.º. qz finis cu
iuslibet habitus cognitiui est pfecta cognitio sui
obiecti fm formale eius ratiõẽ et f̄ ea q̄ sibi at
tribuit. si ergo formalis ratio obiecti fidei esset
esse non visum: sequitur q̄ finis primus et intrin
secus fidei esset cognoscere pfecte de deo qualis
sit non visus et que sint illa que sibi attribuuntur
quatinus est nõ visus. hoc autẽ est falsum. ergo
formalis ratio obiecti fidei non ẽ ratio non visi.
hec Durandus in forma. ¶ Cõtra secundam cõ
clusionem arguit idẽ Durandus pbãdo q̄ fides
que est habitus a deo infusus possit simul stare cũ
scientia in eodem subiecto et respectu eiusdem
obiecti omnino et simpliciter. primo quia habi
tus fidei infuse se extẽdit ad omnia que sunt no
bis tradita reuelatione diuina et maxime ad il
la que nõ sunt ex alijs deducta. sed de quibusdam
talibus habent aliqui fideles veram sciẽtiã. er
go in illis sunt simul fides et scientia de eodẽ. ma
ior patet d̄ se. minor similiter manifesta est. quia
deum esse vnum: est traditum in sacra scriptura
sicut a deo reuelatũ et non ex alio deductũ. Deu
tero. 6.º. audi israel dominus deus tuus vnus est.
de hoc autem multi fideles habent veram scien
tiã per demonstrationem acquisitam. ergo ha
bitus fidei infuse et habitus vere scientie possunt
simul stare. ¶ 2.º. quia non solum possunt simul
stare habitus scientie et fidei in eodem et respec
tu eiusdem: imo actus talium habituum. qz res
pectu talium de quibus potest a viatore haberi
vera scientia sicut est deum esse vnum: possunt si
mul stare actus fidei et scientie. non quidem sic
q̄ sint diuersi actus: sed quia auctoritas diuina et

ratio demonstratiua possunt simul concurrere ad causandum vnum assensum de hoc q̄ de^o sit vnus. quod patet. quia concursum predictorū non potest impedire nisi oppositio clari et obscuri euidētis et non euidētis. sed illa non impedit. ergo. q̄ autem hoc non impediatur probatur. vbi aduertendum q̄ aliqua que s̄m se sola h̄nt effectus condicionum impossibiliū: possunt concurrere ad vnum effectum qui est cōmunis amborum. verbi gratia. lumen quod causatur a sole et lunē quod causatur a luna vel a sola stella: habent condiciones impossibiles. s. clarū et obscurum: et tamen sol et stella quando sunt ex eadem parte emisserij concurrunt ad causandum vnum lumen in medio. non enim solus sol tunc illuminat et stella nihil facit cum omne lūcens presens diaphano de necessitate causet lumen. sed fit vnum lumen ab vtroq; non seorsū et distincte agentibus sed simul et vnum agens. et cum in isto lumine non sit aliud lumen et aliud claritas eius s̄m vnum et idem loquendo de re: vtrūq; tam sol q̄ stella est causa luminis et claritatis. non quidem totalis sed partialis: quāuis non ex equo. quia perfectior ratio causandi est ī sole et quasi totalis: in stella autem inferior et minima et sensu imperceptibilis: non tamen cōuincit quin sit aliqua. et propter hunc excessum virtutis illuminatiue in sole respectu stelle qui patet quando seorsū agunt quia tunc sol causat lumen clarum et luna obscurum: idcirco quādo simul causant vnum lumen clarum per appropiationem rationis: claritas attribuitur causalitati solis et non stelle: quamuis s̄m rem totū sit ab ambobus vt a partialibus causis simul concurrētibz et tenentibus locum vnius cause totalis. et sic patet q̄ aliqua que s̄m se sola habent effectus condicionum impossibiliū: possunt quādoq; concurrere ad eundem effectum qui est cōmunis amborum. ratio autem quare talis cōcursus est possibilis est ista. quia clarum et obscurū non accipiuntur hic pro habitu et priuatione circa cōmune subiectum ab vtroq; realiter differēs vt sunt lumen et tenebra in aere. quia cause istorum. s. luminis et tenebrarum pro pura priuatione: nūq; possunt concurrere ad causandum eundem effectum cum effectus vnius sit formaliter priuatio alterius. sed accipiuntur hic clarum et obscurum pro gradu perfectionis et imperfectio nis in essentia luminis. nec differt realiter talis gradus a lumine. et talis perfectio et imperfectio est in effectu ex perfectione vl' imperfectioe sue cause et non ex aliqua formali oppositione i cau-

salitate: sicut q̄ scilicet causa imperfecta seorsū agens causat imperfectum lumen. s. obscurum. p̄pter defectum perfectionis virtutis. sed ipsa cōiuncta perfectiori virtuti et tenens cum ea locus vnius totalis cause perfecte: causat perfectū lumen. s. clarū quia iam non deficit perfectio que prius deficiebat. ex hoc ad propositū. omnis cognitio veritatis lumen quoddam est et lumen vocat̄ ab apostolo Ephe. 3°. vbi dicit sic. mihi omnium sanctorum minimo data est gratia illuminare et c. i. dare cognitionem que est quoddam lumen spirituale. quedam autem cognitio clara est quedam obscura. nec talis claritas et obscuritas sunt habitus et priuatio circa cognitionē tanquam circa subiectum: quia tunc causa obscuritas non posset concurrere cum causa claritas ad causandum vnam clarā cognitionem quē admodum dictum est de causa luminis et tenebrarum: sed sunt grad^o perfectionis maioris vel minoris indifferentes realiter ab essentia cognitionis. et sic isti gradus in cognitione s̄m gradū perfectionis et imperfectiois: consequētur perfectionem et imperfectioem in medio causante cognitionem et non ex aliqua formali oppositione in causalitate. medium ergo sumptum ex auctoritate et medium necessarium si quodlibet eorum causet seorsū aliam et aliam cognitionem conclusionis eiusdem: iste cognitiones erūt condicionum impossibiliū: quia vna erit clara et euidens. s. illa que erit per medium necessarium propter eius perfectionem in veritate et cōnexionem ad conclusionem: alia vero erit obscura etiam ineuidens que erit per solam auctoritatē propter defectum predictę perfectionis que est in medio necessario. sed si auctoritati iungat̄ medium necessarium: iam nō deficit in medio perfectio que prius deficiebat. nec per consequens in cognitione deficiet claritas et euidētia q̄ prius deficiebat. imo erit vna cognitio clara et euidēs causata ab alijs duob^o medijs tanq; a causis partialibus simul concurrentib^o et tenentibus vicē vnius cause totalis. claritas tamen illa et euidētia magis debet attribui s̄m rem medio necessario q̄ auctoritati: quia perfectius est et s̄m se natum facere cognitionem clarā et euidētē quā s̄m se nō faceret auctoritas humana vel diuina. ¶ 3°. arguit. quia vt dicit satis durum videtur dicere q̄ fidelis acquirens denuo scientiam q̄ deus sit vnus: non teneat ipsum esse vnum quia ipsemet deus in sacra scriptura hoc reuelauit. ¶ 4°. arguit q̄ in eodem et de eadem conclusionē simul possit esse opinio et sciētia. quia me-

dium cōtingens et auctoritas humana per se sola: faciunt assensum dubiū. mediū aut̄ necessariū causat assensum certū. et hi duo assensus nō possunt simul esse in eodem homine de eadem conclusione. hoc tamen non obstante: predicta media in ratione mediōrū possunt p̄currere ad causandum unū assensum qui non sit simul nec successiue certus et dubius: sed t̄m certus. et sic in assensu nulla erit oppositio aut̄ repugnātia sed certum et dubium clarum et obscurum euidens et inuidens ut declaratum est. et sic patet q̄ mediū necessariū quāuis excludat necessitatez auctoritatis humane et cuiuslibet mediij contingētis: non tamen excludit compossibilitatem eorū in ratione mediōrū causantiūz unum assensum. et hoc modo scientia z opinio nec non fides que innititur auctoritati humane: possunt simul esse in eodem et de eodem. non quidem ut distincti habitus causantes distinctos actus: sed qz media que fm se nata essent causare distinctos actus ex quibus fierent in nobis distincti habitus: possunt cōcurrere ad causandum unum assensum.

¶ 5°. arguit. qz huic concordat cōmunis doctrina que dicit q̄ vnus homo potest simul cognoscere eandem conclusionem p̄ mediū probabile et demonstratiuum. et alibi dicit q̄ opinio pōt stare cū scientia demonstratiua. quod non pōt esse fm pluralitatem actū: sed solum eo modo quod dictum est.

¶ 6°. arguit. quia propria distinctio scientie et opinionis: est quia scientia est habitus conclusionis concludere per mediū necessarium de cuius necessitate constat euidenter scīti. opinio vero est habitus cōclusionis cōcludere p̄ mediū cōtingens vel quod estimatur esse contingens. accipiēdo aut̄ sic scītiā et opinionem constat q̄ actus scientie et opinionis. s. scīre actualiter et opinari actualiter si sint diuersi actus fm rem: sic non possunt esse simul quia plures actus intelligendi nō possunt esse simul in eodem intellectu fm cursum nature. ergo quando scīre z opinari sunt plures et distincti actus: tunc non possunt esse simul in eodem intellectu neqz de eadē conclusione neqz de diuersis. et hoc modo non ostendit unum et eundem hominem simul scīre et opinari neqz idem neqz diuersa. si autem plures actus intelligendi possunt esse simul: nihil p̄hiberet eundem hominem quandoqz simul scīre et opinari eandē cōclusionem. et quandoqz non esset possibile et q̄ quandoqz esset possibile. patet quia assentire conclusioni necessarie per mediū contingens quod estimatur esse necessariū est opinari. sed tale assentire: pōt esse simul cum

scīre cum nullam habeat cum eo repugnantia. ergo tale opinari et scīre possunt esse simul in eodem. maior patet. quia tale assentire non est scīre cum sit p̄ mediū quod est realiter contingēs. nec est actus cuiuscūqz alteri habitus q̄ opinio nis: qz queram quis est ille habitus et non poterit dari nisi fingat̄ nouus habitus p̄ter illos de quibus locutus est p̄s. quare et c. nec obstat quia talis decipit estimando mediū quod est contingens: esse necessariū. quia non est cōtra rationē opinionis decipi tam circa cōclusionem opinatam q̄ circa mediū per quod cōcluditur. opinatiue enim: contingit verū et falsum dicere ut habetur. 6°. ethi. et sic patet maior. minor probat̄. quia illi actus qui se habēt cōformiter ad cōclusionē: nullā hñt repugnantia formalē qui possunt simul esse in eodem homine de illa conclusione. sed scīre aliquam cōclusionē et opinari eandē p̄ mediū contingens quod estimatur esse necessarium: se habēt cōformiter circa cōclusionē quia per vtrūqz estimat̄ cōclusio esse necessaria et impossibilis aliter se habere. ergo scīre z opinari sic acceptum nullā habēt formalē repugnantia qui possunt esse simul in eodem homine et de eadē conclusione. Et si dicatur q̄ decipi opponit̄ ei qd̄ est scīre: sed si opinari est decipi: ergo opponit̄ ei quod ē scīre: et sic ita nō poterūt simul esse: dicendum est ad hoc q̄ scīre et decipi circa idem: opponunt̄ nec possunt esse simul. sed scīre et decipi circa diuersa: non opponunt̄ nec sunt incōpossibilia in eodē. alioqui qui scīret vnā cōclusionē: nō posset decipi circa quancūqz aliam quod est falsum. modo in p̄posito n̄o scīre et decipi non sunt circa idē. qz opinās non decipit̄ circa cōclusionēz q̄ est eadē respectu vtriusqz actus scīdi et opinandi: quia opinās estimat eam esse necessariā sicut vere est. sed solū decipit̄ circa mediū quod estimat esse necessariū cū tamē sit cōtingēs. non est autē idē mediū scīdi et opinandi: sed aliud p̄pter qd̄ tale decipi nō opponit̄ ei quod est scīre eadē cōclusionē p̄ aliud mediū. et sic patet q̄ si plures actus intelligendi possent esse simul: nihil p̄hiberet eundē hominem scīre et opinari eandē cōclusionē qm̄ opinans estimat mediū qd̄ est cōtingēs esse necessarium. si autē opinās estimet mediū suū esse cōtingēs: tūc tale opinari non pōt esse simul in eodē cū scīre.

¶ 7°. arguit q̄ habitus scientie et opinionis possit stare simul in eodem et de eadē cōclusionē. qz illi habitus sunt cōpossibiles q̄ causant̄ ex actibus cōpossibilibus. sed qz non est possibile fm cursum nature q̄ plures actus intelligendi sint simul in eodē intellectu neqz de eo.

dem obiecto neq; de diuersis: tamen supponen-
do q; scire et opinari non sint distincti actus itel-
ligendi qz mediuz contingēs quod de se natum
esset causare opinionē et medium necessariū qđ
de se natum ē facere q; homo vere sciat: possunt
simul cōcurrere ad causandum vnū et eundē as-
sensum de eadē conclusionē vt sic scientia et opi-
nio dicantur stare simul. si mediū necessariuz qđ
est scientificum et mediū contingens quod natū
est facere opinionēz possint cōcurrere ad causan-
dum vnū assensum de eadē cōclusionē: tunc ad-
uertendum est q; mediū cōtingēs vel estimatur
esse necessarium vel contingēs. si estimet esse ne-
cessariū: tunc pōt cōcurrere cuz alio medio vere
necessariū ad causandū eundem assensum d eadē
cōclusionē. cui⁹ ratio est. quia pro omni sen-
su vel assensu: idem est iudiciū de duobus medijs
necessarijs et de duobus quoz vnū est neces-
sarium et aliud est contingēs si estimet esse neces-
sarium. sed duo media necessaria possunt cōcur-
rere ad faciendum vnuz assensum. ergo r mediū
necessariū et contingens quod estimatur neces-
sarium: possunt simul cōcurrere ad idem. maior
patet. quia assensus cōclusionis vt deducta ē ex
medijs vel principijs: totaliter dependet ex as-
sensu et estimatione principioz seu medioz: r
nō ex natura medioz fm se nisi quatenus cadūt
sub estimatione deducētis. et ideo media que
estimantur similia: possunt consimiliter cōcurrere
ad causandum eundem assensuz dato q; non
sint similia in re. minor etiā de se patet. quia si qđ
haberet plura media necessaria ad eandem cō-
clusionem: posset ea copulare in eadem demon-
stratione loco vnus medij. et sic ex eis haberet
vnū assensum de eadē cōclusionē. si vero mediū
cōtingēs estimet eē ptingēs: adhuc tale mediū pōt
cōcurrere cū medio necessario ad causandū eun-
dem assensum. quia quāuis habens medium ne-
cessarium et euidentis non indigeat auctoritate
nec medio contingente: tamen medium necessa-
rium nō excludit cōpossibilitatem medij contin-
gentis. quod patet. quia si mediū contingens
non posset concurrere cum medio necessario ad
causandum eundem assensum: hoc erit propter
operationem euidentis et ineuidētis certi r du-
bij. sed istud non impedit: qz vt supra deductum
est licet medium necessarium et mediuz contin-
gens quando seorsum accipiunt nata sint cau-
sare assensus condicionum incōpossibiliū qz vn⁹
est certus alius est dubius: sed quando simul ac-
cipiuntur causant vnicum assensum certū et nul-
lo modo dubium. Ex quibus apparet q; assensus

estimatus et opinatiuus possunt in idē concur-
rere. ergo similit habit⁹ scientie et opinionis mo-
do supius exposito. ¶ Contra tertiā cōclusionēz
arguit Durādus pbādo q; fides non debet dici
certioz sciētia ppter adhesionem. pmo quia fir-
mitas adhesionis impropē dī certitudo. certitu-
do enim nō stat cū falsitate. firmitas aut adhe-
sionis quandoq; est in falsis vt patet in hereti-
cis et alijs qui pūaciter adherēt suis opinionib;
bus falsis. ergo firmitas adhesionis nō habet p-
prietationem certitudinis. ¶ 2°. quia firmitas
adhesionis adhuc videtur maior esse in actu sciē-
tie q; in actu fidei. illi enim firmitus adherem⁹ a
quo difficilius recedimus. sed homo difficilius
recedit a scientia siue sit sciens et sciat se scire: q; a
fide. ab illa enim videmus retrocedere homi-
nem. ergo firmitas adhesionis videtur esse ma-
ior in actu scientie q; in actu fidei. ¶ 3°. arguit cō-
tra illud quod dicitur de certioz quo ad se vel q;
ad nos: q; ista distinctio nō valeat. quia licet ista
distinctio posset aliquo modo habere locum in
creditis et scitis sicut dicit philosophus. 2°. me-
thaphisice de substantijs separatis quia notio-
res sunt fm se substantijs sensibilibus quamuis
non nobis sed potius minus note: tamen in acti-
bus et habitibus non potest habere locuz illa di-
stinctio. cuius ratio est quia habitus est disposi-
tio habētis et actus est eius perfectio in cōpara-
tione ad obiectū. et ideo non est certioz act⁹ vel
habitus nisi p quantū obiectuz sit nobis certius
quāuis possit dici nobilius ex sola nobilitate ob-
iecti. et hoc patet ex textu phi in principio libri
de anima vbi distinguit nobilitatem scientie in
nobilitatem que est fm certitudinem et in illaz
que est ex nobilitate obiecti. quod nō esset si cer-
tutudo scientie esset fm certitudinēz obiecti. tūc
enim omnis sciētia que esset nobilioz quo ad ob-
iectum: esset nobilioz quo ad certitudinem quia
obiecta que sunt nobilioza vt diuina sunt certio-
ra fm se. certitudo ergo actus vel habitus non
est ex certitudine obiecti fm se sed ex modo quē
ponit habitus circa habentem et actum ei⁹. nul-
lo modo ergo actus vel habitus dicitur certioz
nisi sit certioz quo ad nos. ¶ 4°. quia distinctio
que ponitur. 2°. metha⁹ de obiectis q. f. quedā
sunt notioza simpliciter et fm se quedam vero
notioza nobis: non videtur esse vera nisi sane in-
telligatur. potest enim contra eam opponi sic. si-
cut nihil dicitur scibile vel scitum nisi a sciētia: sic
nihil dicitur noscibile vel notū nisi a noticia. sciē-
tia autem et noticia: sunt condiciones scientis r
noscentis et nō rei scite vel note. ergo nulla res

erit fm se scita vel nota sed solum quo ad nos q
sumus scientes et noscentes. ergo ista distinctio
qua dicitur aliquid esse fm se notum vel notum
nobis: nō videtur bona. sed dicendum ad hoc q
nihil dicit scibile vel scitum noscibile vel notum
nisi ratione scientis et noscentis. sed non sol^o ho
mo est sciens vel noscens imo tenet in finimū gra
dum inter creaturas intellectuales. et ideo non
omne illud quod est homini notius: est simplici
notius imo est infime notū. sed quod est deo no
tius: est notius simpliciter quia est notius f3 sup
premam noticiā. et quod est notius angelo: est
notius in secundo gradu sicut noticiā angeli est
media inter noticiā dei et hominis. et tamen di
ctū Aristotelis veri ficit hoc modo. quia q sunt
sublimioris nature in entitate: sunt per pri^o no
ta deo et angelo qui sunt sublimioris virtutis in
cognoscendo. deus enim primo cognoscit essen
tiam suam et per eam cognoscit alia. idem dicit
Aristoteles. 12. metha^o de qualibet intelligētia.
ppter quod ea que sunt sublimioris entitatis di
cuntur notiora fm se q̄ sensibilia que sunt nobis
notiora quia sūt primo cognita et maxime a sup
premis cognitionibus que sunt deus et angelus.
sed simpliciter loquendo nihil dicitur scitum vel
notum fm se absolute: sed solum ex habitudine
alicuius scientie vel noticie ad ipsum. ¶ 5°. quia
licet aliquod creditum puta deum esse trinum et
vnum sit fm se notius et certius q̄ multa scita
de creaturis modo quo dictum est: tamen multi
habitus et actus scientie sunt nobis certiores et
notiores fide et actu eius extensue et intensue.
extensue quidem: quia illud quod habet plures
modos certitudinis est certius extensue. sed sic
est de scientia respectu fidei quia scientia et act^o
ei^o hñt certitudinē euidētie et certitudinē adhe
sionis si tñ dbeat dici certitudo: fides autē solū ha
bet certitudinē adhesionis. quare et cetera. itez
intēsiue quia certius est quod est dubitationi in
pmixtus. sed sciētia nullo modo potest habere
pmixtam dubitationē. fides autē potest habere
aliquem modū dubitationis pmixtum etiaz sal
ua fide. ergo videt q̄ scientia sit certior intensue
q̄ fides. ¶ 6°. quia constat q̄ certior est scientia
beatorum q̄ fides credentium. sed illud non est
ex ratione obiecti quod est idēz vtrobiz scilicet
diuina essentia et diuina veritas: sed solum rōne
modi quo tēdit intellectus in deum visum et cre
ditū. ergo et in proposito certior est scientia quā
habemus de deo puta q̄ sit vn^o: q̄ fides qua cre
dimus de ipso q̄ sit trinus propter certiores mo
dum quo tendit intellectus in ipsum per sciētiā

magis q̄ per fidem. ¶ 7°. quia visus est certior
q̄ audit^o. sed fides ē ex audit^o vt auditu vt dicit
1 Ro. 10. scientia autem intellectualis visio et pri
cipia quarundam scientiarū possunt resolui vsq̄
ad aliqua corporaliter visa vt in mathematicis.
ergo videtur q̄ tales scientie sint certiores fide.
¶ 8°. quia hugo de sacramentis libro primo di
cit q̄ fides est voluntaria adhesio vel certitudo
supra opinionem et infra scientiam constituta.
ergo certitudo fidei est infra certitudinem scien
tie et inferior ea. hec Durandus.

Quantuz ad ar
ticulum tertium primo notādū
est prout accipitur ex dictis. S.
Tho. p^o 2°. q. 67. ar. 3. i cor. q̄
imperfectio cognitionis est b ra
tione fidei. ponit enim in ei^o diffinitione. diffini
tur nāq; fides ab apostolo 1 hebr: eoz. 11. q̄ est ar
gumentū nō apparentiū. et sumit hic argumētū
p argumenti effectu qui est firma adhesio alicui
vero. q̄ autē cognitio sit absq; visione vel appari
tione: ad imperfectionē p̄tinet cognitionis. vñ ha
bitus fidei: imperfectus et defectiuus est: non sicut
pura p̄uatio quē admodū cecitas vt malicia: sed
est qd̄ positiuū p̄uatiōē quandā et defectū impli
cans. est enī habitus cognitiuus imperfectus cog
nitione sed p̄fect^o inhesionē. facit enī intellectū
credentis hijs que fidei sunt firmiter adherere.
vñ. S. Tho. de veri. q. 14. ar. p^o. ad. 5^m. fides in
quit habet aliqd̄ p̄fectionis et aliqd̄ imperfectio
nis. p̄fectionis quidē est ip̄a firmitas que p̄tinet
ad assensuz: sed imperfectionis ē carētia visionis.
huiuscemodi autē imperfectio puenit nō ex deo in
fundēte nec ex ip̄o lumine fidei: sed ex defectu n̄si
intellect^o qui lumē a deo infusum imperfecte et de
fectiue participat: ita vt etiā cū lumine infuso vi
dere nō pōt p̄fecte obiectū suū quod est p̄ma ve
ritas. vñ. S. Tho. d. p̄cedēte. q. 3. ar. 2. ad. 5^m.
p̄fectio iquit diuinorū operū est ex deo. sed q̄ sit
in eis aliqua ip̄fectio: hoc accidit ex parte recipiē
tis. Et in de veri. q. 14. ar. p^o. arguit loco octauo
sic. lux spūalis est potēti^o et efficacior q̄ lux cor
poralis. sed lux corporalis exterior p̄ficiet oculum
ad hoc q̄ cognoscat statim visibilia corporalia
ad quod nō sufficiebat lux oculi innata. ergo lux
spiritualis diuinitus adueniēs p̄ficiet intellectuz
ad cognoscēdū ea etiā ad que nō sufficit rō natu
ralis. ecce argumētū. ad qd̄ respōdet q̄ hoc argu
mētū p̄cederet si lux illa spūalis p̄fecte partici
paret a nob̄ qd̄ erit in patria vbi ea q̄ nūc credi
mus: p̄fecte videbim^o. nūc autē q̄ non manifeste

appareant ea ad que lux illa cognoscenda perficitur: est ex defectiva participatione illius non ex inefficacia illius spiritualis luminis. hec ille. quod ergo supra dictum est quod imperfectio cognitionis est de ratione fidei: debet intelligi non secundum quod fides dicit lumen diuinitus infusum simpliciter: sed secundum quod dicit lumen infusum imperfecte et defectibiliter in nobis receptum. hoc enim totum importat in ratione nominis fidei. **¶** Ex quibus inferimus nullum inconueniens esse quod obiectum fidei quod ad completam nominis rationem: includat aliquid imperfectionis vel priuationis respondens imperfectioni et priuationi que in ratione habitus fidei implicat. verumtamen sicut lumen fidei non habet secundum se ipsum imperfectionem aut defectum sed est in nobis intellectu propter eius capacitatem defectibiliter et imperfecte receptum sic quod imperfectio et defectus in ratione fidei importatus sit ex defectiva et imperfecta luminis fidei participatione: ita et priuatio et defectus perfecte visionis importat in obiecto fidei non a parte ipsius rei. scilicet veritatis prime: sed ex parte nostri intellectus imperfecte et defectibiliter ipsam videtis. vnde priuatio et imperfectio designata cum dicitur veritas prima non visa vel obiecta fidei non visum aut non scitum: denominat veritatem primam seu obiectum fidei denominatione extrinseca. scilicet a visione defectuosa et imperfecta que est subiective non in re que est prima veritas et obiectum fidei: sed in nobis intellectu cuius est actus. quemadmodum etiam res vera aut intellecta denominat denominatione extrinseca a veritate. scilicet et intellectione que subiective est in intellectu non in re ipsa. ex qua ulterius sequitur quod ratio non visum vel non apparentis: non est formalis ratio obiecti fidei ex parte rei: sed ex parte intellectus credentis. scilicet secundum quod attingitur per actum intellectus credentis.

¶ Secundo Notandum est per declarationem conclusionis secunde quod vt. S. T. d. 2. q. 67. ar. 3. cognitio potest esse imperfecta tripliciter. vno modo ex parte obiecti cognoscibilis. alio modo ex parte medij. tertio modo ex parte subiecti. ex parte quod obiecti cognoscibilis differunt secundum perfectum et imperfectum cognitio matutina et vespertina in angelis. nam cognitio matutina est de rebus secundum quod habet esse in verbo. cognitio autem vespertina est de eis secundum quod habet esse in propria natura quod est imperfectum respectu primi esse. ex parte vero medij differunt secundum perfectum et imperfectum cognitio que est de aliquo conclusione per medium demonstratum et per medium probabile. ex parte vero subiecti differunt secundum perfectum et imperfectum opinio fides et scientia. nam de ratione opinionis est quod accipiat vnum cum formidine alterius oppositi.

vnde non habet firmam inhesionem. de ratione vero scientie est quod habeat firmam inhesionem cum visione intellectiva. habet enim certitudinem procedentem ex intellectu principiorum. fides autem medio modo se habet. excedit enim opinionem ex hoc quod habet firmam inhesionem. deficit vero a scientia in eo quod non habet visionem. manifestum est autem quod perfectum et imperfectum non possunt simul esse secundum idem. sed ea que differunt secundum perfectum et imperfectum sunt aliquid idem: possunt esse in aliquo alio eadem. sicigitur cognitio perfecta et imperfecta ex parte obiecti: nullo modo possunt esse de eodem obiecto. possunt tamen conuenire de eodem medio et in eodem subiecto. nihil enim prohibet quod vnum homo simul et semel per vnum et idem medium: habeat cognitionem de duobus quorum vnum est perfectum et aliud imperfectum sicut de sanitate et egritudine et bono et malo. similiter etiam impossibile est quod cognitio perfecta et imperfecta ex parte medij: conueniant in vno medio. sed nihil prohibet quin conueniant in vno obiecto et in vno subiecto. potest enim vnum homo cognoscere eandem conclusionem per medium probabile et demonstratum. et est similiter impossibile quod cognitio perfecta et imperfecta ex parte subiecti: sint simul in eodem subiecto. fides autem in sui ratione habet imperfectionem que est ex parte subiecti vt. scilicet credens non videat id quod credit. beatitudo autem de sui ratione habet perfectionem ex parte subiecti vt. scilicet beatus videat id quod beatificat vt supra dictum est. vnde manifestum est quod impossibile est quod fides maneat simul cum beatitudine in eodem subiecto. hec. S. Tho. et per eandem rationem impossibile est quod fides et scientia de eodem et secundum idem: simul sint in vno subiecto.

¶ Tertio Notandum est per maiori dictorum intelligentia quod habitus creditiuus dupliciter potest accipi. vno modo communiter et large per omni habitu faciente intellectum aliquid credere vel alicui assentire quatercunque. et isto modo habitus creditiuus est quod commune ad habitum scientie et intellectus et fidei et opinionis. alio modo capit magis stricte et proprie per distinctionem ab habitu scientifico et ab intellectu que est habitus primorum principiorum. et isto modo habitus creditiuus est habitus intellectus disponens ad credendum ea que non videt. id est non euidenter cognoscit. et vt sic est quod commune ad fidem et ad opinionem. addit enim quodlibet istorum ad rationem habitus creditiuus. est enim opinio habitus creditiuus vnius partis oppositionis cuius formidine alterius. et ideo opinans non omnino determinate assentit illi parti cui magis inclinatur. si des autem est habitus creditiuus propter auctoritatem dicentis eorum que a credente non videntur absque formidine tamen opposite partis. est enim fidei indubium et determina-

tus assensus. habitus vero fidei est duplex. qdaz est humanus acq̄situs ex auctoritate. s. hominis dicentis. alius ē habitus fidei nō humanus acq̄situs sed a deo gratis infusus disponēs et pficiens intellectum ad credendū. ppter auctoritatē diuinā illa q̄ naturalē hominis cognitionem excedunt. **¶** Ex supra dictis inferim⁹ q̄ tā opinio q̄ fides acq̄sita vel infusa: habet p̄ subiecto. p̄po intellectū nō vidētē et nō enidēter cognoscētez id quod est opinatum vel creditum: cū vtriusq̄ imperfectio se teneat ex parte subiecti. ex quo seq̄t necessario in p̄posito n̄ro q̄ fides incōpossibilis sit sciētie de eodē et fm̄ idē. implicat enī cōtradictionē q̄ de eodē et fm̄ idē: simul habeat aliq̄s fidē et sciētiā. nā in eo q̄ ponit fidē de eo habere ponit q̄ credat id q̄ nō videt aut clare cognoscit. in eo autē q̄ ponit simul de illo et fm̄ idēz habere sciētiā: ponit q̄ credat id quod clare videt et enidēter cognoscit. idēz enī et fm̄ idē simul videri clare et non clare videri ab eodē vidente sunt contradictoria. vnde qui opinant fidem et sciētiā esse cōpossibiles simul in vno subiecto d̄ eodem et fm̄ idē: ignorāt p̄p̄riā fidei rōnem. putantes q̄ imperfectio et obscuritas cognitionis que in ratione fidei importat: sit ex parte mediij precise. et qz incōueniēs non est q̄ idem homo si mul habeat de eodē et fm̄ idē: mediū pbabile et medium sciētificū seu demonstratiuū prout etiaz S. Tho. docet p̄ 2. loco p̄allegato in principio notabilis: ideo nō reputant incōueniēs fidē et sciētiā simul esse in intellectu de eodem et fm̄ idēz. Fallunt autē vt ex supradictis patet qm̄ imperfectio quā fides ex sui ratione implicat: est ex parte subiecti et nō solum ex parte mediij. vñ sicut fides et sciētiā nō sunt cōpossibiles in eodē medio p̄bandi idē et fm̄ idē eo q̄ ex parte mediij differunt sicut p̄fectū et imperfectū que simul esse nō possunt fm̄ idē vt supra deductuz fuit ex dictis. S. Tho. ita nec sunt cōpossibiles simul in eodē subiecto circa vnam conclusionem sub eadem ratione quia differūt sicut p̄fectum et imperfectum ex parte subiecti. est enim. p̄p̄riū subiectum fidei imperfectū cognitione. s. intellectus non videns nec p̄fecte cognoscens ea que fidei sunt. ita vt quācito aliquid incipit esse visum seu clare apparens intellectui: non potest subesse actui fidei vt obiectū: iuxta definitionem fidei positam ab apostolo Hebreorū. 11. habitus vero sciētie habet p̄o subiecto intellectuz cognitione p̄fectū videntes. s. et p̄fecte cognoscentem id quod scitur. vnde quia beati in patria articulos fidei apta visione cognoscūt s̄z illud apostoli p̄

Corin. 13. tunc autē videbim⁹ facie ad faciē: ideo in eis fides nō ponit sed visio vel sciētia.

¶ Quarto Notandū est q̄ vt accipitur ex dictis. S. Tho. in hac dis. 24. ar. 2. sub. ar. 2. in cor. fides cōparat ad aliquid duplicat. s. p̄ se et p̄ accidēs. per se quidē fides est de hijs que humanū intellectum simpliciter excedunt et nobis diuinitus sunt reuelata. et ista semper et vbiq̄ ad fidem p̄tinēt. nec ī statu vie nisi per fidem infusam perfecte credi possunt sicut deum esse trinū et vnum et similia. per accidēs vero dicitur esse fides de aliquib⁹ que non simpliciter intellectum hominis excedunt sed intellectū hui⁹ vel illi⁹ hominis q̄ demonstratiōne vel p̄fectā sciētiā de illis non habet quē admodū deū esse et deū esse vnum et similia. et huiuscemodi ad fidem nō p̄tinēt vbiq̄ et semper: sed quādiu aliquis euidentem cognitionē de eis non habet. fides nāq̄ q̄ in se est non solum ad ea de quibus simpliciter et per se est fides inclināt: sed etiam ad omnia que illam concomitantur vel sequuntur vel p̄cedunt. put ibi. S. Tho. in fine notat. sed quia ea que per accidēs alicui cōueniunt non semper insunt: quācito aliquid p̄dictorū que per accidēs p̄tinēt ad fidem incipit esse visum seu scitū vel p̄sens aut apparens intellectui: statim desinit p̄tinere ad fidem et actui fidei subesse. put. S. Tho. notat de veri. q. 14. ar. 9. ī cor. Necq̄ est incōueniēs ea que semel fide tenent: aliquādo nō fide teneri. nam et hoc cōtingit in hominibus beatis qui tenent et credūt articulos fidei nō fide sed visione aperta: quos tamē per habitū fidei crediderunt in statu vie. vnde quācito viatores esse desinūt et beati facti sunt: fides in eis desijt esse et ipsis articulis non iam fide sed visione assentiunt. put magister sententiaruz expresse tenet infra dist. 26. Et cōsimiliter nullum incōueniēs est q̄ alii qui per fidei habitum credant aliqua sequentia vel p̄cedentia ad fidem quorū demonstratiōne non habent: de quibus tamen periti non fidem sed sciētiā habent. Nec iterum est incōueniēs q̄ quis fidei habitu teneat et credat aliqua dum eorum sciētiā non habet: et tamen postq̄ eorum demonstratiōnez acq̄rit non iam fide sed sola sciētia illa cognoscat et credat.

¶ Quinto Notandū ē. put tactū fuit ex dictis. S. Tho. q. p̄cedente q̄ certitudo p̄p̄rie loquēdo nihil aliud est q̄ determinatio firma intellectus ad aliquid. et infra dis. 26. q. 2. ar. 4. in cor. dicit q̄ certitudo p̄p̄rie dicit firmitas adhesionis virtutis cogniti-

ne in suū cognoscibile. verū tamen ex vsu loquē-
tium tractum est nomen certitudinis ad quedā
aliā per similitudinem propter eorum determi-
nationē et firmitatem. vnde et spes dicitur cer-
ta seu certitudinem habere que certitudo nō est
intellectus sed affectus et est alterius rationis a
certitudine fidei que est habitus intellectus. et
inde est q̄ certitudini spei opponitur proprie dif-
fidentia: non dubitatio que fidei certitudini op-
ponitur. ponitur etiam a theologis certitudo p̄-
destinationis que non solum implicat certitudi-
nem prescientie et intellectus: sed etiam certitu-
dinem ordinis quo per electionem dei ordinan-
tur predestinati in salutem eternam. alias p̄de-
stinatus non differret a nō predestinato ex par-
te preordinationis diuine sed t̄modo ex par-
te prescientie euentus quod est falsum. put. S.
Tho. deducit de veri. q. 6. ar. 3. quamobrez. S.
Doc. ibi in principio responsionis principalis du-
plex est inquit certitudo. s. cognitionis et ordi-
nis. ponit autem talem certitudinis distinctio-
nem loquens in p̄posito suo de certitudine pre-
destinationis que vtrūq; modum certitudinis
comprehēdit. s. ordinis et prescientie. nō q̄ etiā
alijs quibusdam rebus nomen certitudinis nō
sit ex vsu loquentium accomodatus. dicim⁹ nāq;
certum numerum et certam mensuram et sic de
alijs nōnullis. omnibus tamen nomen certitu-
dinis accomodamus propter eorum determi-
nationem et firmitatem. falsum est igitur q̄ cer-
titudo p̄prie et formaliter loquēdo falsitati op-
ponatur. put aliq; non satis aduertentes opinā-
tur. neq; enim certitudo est idem q̄ veritas. nō
solum certitudo alijs rebus accomodata: s̄ neq;
ipsa cognitionis certitudo p̄prie et formaliter ē
veritas. vnde non directe opponitur falsitati sed
magis dubitationi sicut ex parum ante allegat⁹
per. S. Tho. infra distin. 26. deductum fuit. Et
confirmatur. quia si certitudo formaliter esset ve-
ritas: incertitudo que directe opponitur certitu-
dini: idem esset quod falsitas. et per consequens
omnia incerta et dubia essent falsa quod nullus
etiam mediocriter doctus vnq; diceret. Dicēdū
est igitur q̄ certitudo cognitionis nec p̄prie et
formaliter est cognitio nec cognitionis veritas
sed firmitas et determinatio ex euentu cog-
nitionis causata. Unde. S. Tho. i precedēte dis-
t. q. 2. ar. 2. sub. ar. p̄. in cor. alio modo inquit po-
test considerari intellectus noster s̄m ordinem
ad rationem que ad intellectum terminatur dū
resoluendo p̄clusiones in p̄ncipia per se nota: ea-
rum certitudinē efficit et hoc est assensus sciētie.

hec ille. Et sub. ar. 3. in cor. certitudo inquit que
est inscientia et intellectu: est ex ipsa euentu
eorum que certa esse dicuntur. Et. 2. 2. q. 4. ar.
S. ait. certitudo potest considerari duplici. vno
modo ex causa certitudinis: et sic dicitur esse cer-
ti⁹ illud quod habet certiorē causam. et hoc mo-
do fides est certior tribus predictis. qz fides in-
nitit veritati diuine: tria autē predicta innitunt
rationi humane. hec ille. hec autē tria vt parū li-
pra p̄mittit: sunt sapientia scientia et intellectus
s̄m q̄ ponunt a philosopho virtutes intellectua-
les. patet igitur ex vtriusq; verbis. S. Tho. q̄ cer-
titudo intellectus non est cognitio aut veritas
sed ex cognitione causat. vnde cum dicitur certi-
tudo cognitionis et certitudo inhesionis: geniti-
uus cōstruit trāsitue vel in vi ablatiui vt sit sen-
sus certitudo q̄ ex cognitione et que ex inhesio-
ne causatur. vel in vi genitiui vt sit sensus certi-
tudo. i. firma determinatio cognitionis vel inhe-
sionis. Quod autē. S. Tho. dicit loco p̄tine al-
legato distin. p̄cedente sub. ar. 3. ad p̄mū q̄ cer-
titudo scientie cōsistit in duobus. s. in euentu
et firmitate adhesionis: debet intelligi aliter et
aliter. nā in euentu cōsistit causatiue: in firmita-
te vero adhesionis consistit substantialiter.

Sexto Notandū est q̄ cum. S. Tho. dicit fidem esse certiorē sciē-
tia vbi allegatū est p̄ cōclusionē: accipit fidez et
sciētiā. put simpliciter et s̄m se considerant. s. ex
parte cause vtriusq; et quātū ad assensum. nam
vnūquodq; iudicat simpliciter s̄m causam suam.
causa autē fidei infuse est veritas diuina cui inni-
titur q̄ est firmior et infallibilior q̄ ratio humana
cui sciētia innitit. si vero cōsiderent fides et sciē-
tia s̄m quid. s. ex parte subiecti: sciētia certior est
fide eo q̄ intellect⁹ hominis qui est vtriusq; sub-
iectum: plenius. i. intelligibilis apprehendit ea
quorum est sciētia cum nō excedat facultatē ho-
minis naturalem q̄ ea que fidei sunt q̄ naturale
intellectus lumen excedunt. et inde est q̄ in cre-
dente potest insurgere motus de opposito eius
quod firmissime tenet: quāuis non intelligēte
vel sciente. put. S. Tho. notat distinctione p̄ce-
dente. q. 2. ar. 2. sub. ar. 3. ad. 2. Et magis ex-
presse de veri. q. 14. ar. p̄. in cor. naz quāuis cre-
dens firmissime assentiat hijs que credit: nō ta-
men suo intellectui est satisfactum cū non attin-
gat p̄prium terminū qui est visio obiecti intelli-
gibilis. et ideo mot⁹ eius vt cogitationis vel in-
quisitionis nō omnino est quietatus: licet q̄ ad
assensum sit p̄ imperiū voluntatis captiuat⁹. p̄
ut apostolus dicit. 2. Corin. 10. Sciendū tamē

q̄ maior certitudo sciētie q̄ fidel ex pte subiecti pōt intelligi intēsiue et extēsiue. intēsiue f̄z q̄ certitudo capis ex parte cognitionis et visionis. p̄ ut illud dicit certū apprehēdi ab intellectu: quod pleni⁹ et intelligibilis capis. extēsiue autē q̄ certitudo sciētie consistit in duob⁹. s. in visione seu euidētia et in firmitate adhesionis. certitudo vero fidei consistit i vno tm̄. s. in firmitate assensus et inhesionis. put. S. Tho. notat dis. precedēte q. 2. ar. 2. sub. ar. 3. ad p̄mū. sed si certitudo capiatur fm̄ firmitatē assensus quā magis directe implicat: fides certior est sciētia non solū ex parte cause sed etiam ex parte subiecti. et fm̄ hanc distinctionem intelligi debent verba. S. Tho. supra inducta ex. 2. 2. q. s. sciētia est certior fide ex parte subiecti. Unde eodē articulo ad. 2. m̄. cōcludit q̄ homo certior est de eo qd̄ audit a deo qui falli non potest q̄ de eo quod videt propria ratione que falli potest. Et ad. 3. m̄. dicit q̄ perfectio intellectus et sciētie excedit cognitionē fidei q̄ ad maiorē manifestationē: non tamen quantum ad certiorē inhesionem. eo q̄ sciētia et intellectus innitūt naturali lumini rationis quod deficit a certitudine verbi dei cui innititur fides. Et distinctione precedente loco proxime allegato in corpore p̄cludit sic. et ideo fides habet maiorem certitudinem quantum ad firmitate adhesionis q̄ sit certitudo sciētie vel intellectus quāuis in sciētia et intellectu sit maior euidētia eorū quibus assentit. Et ibidem ad. 2. m̄. inquit. sciens quātū ad duo recedit a dubietate magis scilicet extēsiue q̄ credēs. sed credēs fm̄ firmitatē adhesionis: magis recedit q̄ sciēs f̄z illa duo.

Quantus ad ar-
ticulū quartū respōdendū est obiectiōibus in cōtrariū. Et q̄dem ad argumenta Aureoli cōtra p̄mā cōclusionē dicitur q̄ p̄cedunt ex falsa imaginatione q. s. S. Tho. ponat in euidētia vel esse nō visum esse formale rationem obiecti fidei ex parte ipsius rei qd̄ falsum est sicut in primo notabili patuit. vnde mēs S. Tho. sepe explicata in hac materia est q̄ veritas p̄ma est formale obiectū fidei in q̄m̄ ē p̄ma veritas. q̄ autem sit non visa aut nō apparēs est cōdicio nō ipsi⁹ p̄me veritatis f̄z se sed nisi in intellectus q̄ capere nō pōt in hac vita clare et euidenter id qd̄ est obiectū fidei. Et si dicatur q̄ veritas p̄ma nō est obiectū fidei nisi adiūcta p̄uatione nō visi vel nō apparētis: dicim⁹ q̄ hoc nullū incōueniēs est cū ipse habit⁹ fidei habeat etiā

adiūctā impfectionē et p̄uationē ac defectuz ex pte subiecti put deductū fuit in secūdo notabili. obiectū enī p̄p̄iū hirus defectiui et p̄uationē implicatis: oportet q̄ defectū et p̄uationē dicat in rōne nominis. vñ sicut habit⁹ fidei implicat aliquid p̄fectionis in q̄m̄ est lumē a deo infusum: et aliquid impfectionis in quātū impfecte recipitur in n̄fo intellectu: ita et fidei obiectū implicat p̄ se et formalit̄ aliqd̄ p̄fectionis respōdēs p̄fectioni fidei: et aliqd̄ ip̄fectionis. s. rōnez nō visi vñ nō apparētis respōdēs impfectioni fidei. et de hīs latius fuit dictū in p̄mo et secūdo notabili. Et p̄ hec patet respōsio ad. 5. m̄. qd̄ est Durādī. Ad 6. m̄. cōcedim⁹ totā deductionē. cōsonat enī doctrīne. S. Tho. verūtāme quāuis rō non visi se teneat ex parte fidē habit⁹: denominat tñ obz fidei denominatione extriseca in quātū terminat actū fidei. quē admodū esse verū et esse scitū denominat ab extriseco rē verā et scitā. Ad. 7. m̄. dicit q̄ procedit ex dicta falsa imaginatione q. s. nos dicam⁹ rōnem formale obiecti fidei p̄ se loquēdo cōrōnez nō visi vel nō apparētis. hoc aut falsum est vt dictū est supra. uno dicim⁹ q̄ id qd̄ credit et ipsa veritas p̄ma est per se obiectum fidei. ratio aut non visi est cōdicio denominās ipsū obiectū ab extriseco. s. a parte subiecti fidei. Ad. 8. m̄. dicit q̄ eo modo q̄ ratio nō visi pertinet ad obiectū fidei: omnia de quibus est fides habent attributionē ad illā. nā omnia q̄ fide credūtur sunt nō visa. Et p̄ dicta p̄z respōsio ad. 9. m̄. Ad argumēta Durādī cōtra secūdā cōclusionem Ad p̄mū patet respōsio ex his q̄ dicta sunt in tertio notabili. Ad. 2. m̄. dicit q̄ cōcursum fidei et sciētie in eodē subiecto: impedit incōpossibilitas apparentis seu euidētis et nō apparentis seu nō euidētis. et ad hui⁹ improbationē dicit q̄ non ē simile d̄ sole et luna: et de fide et de sciētia. quia quāuis lumē lune sit obscurū respectu luminis solis: non tamē est de sui ratione q̄ terminet ad obscurū. et ideo nō est incōpossibile q̄ lumē lune simul cōcurrat cū lumine solis ad efficiendū aliquid clarū. sed fides habet de sui rōne q̄ tendat pactum suum in obscurū et nō visum. ac per hoc non est cōpossibile q̄ simul concurrat cum sciētia in eodem subiecto: ita q̄ actus vtriusq̄ terminetur ad aliquid clarum. nam sicut dictum fuit supra in secundo et tertio notabili: eo ipso q̄ aliquod obiectum est clare visum: habet oppositam rationē ad fidei habitū et actū. vnde falsū est q̄ clarū et obscurū circa que sunt fides et sciētia: sint diuersi gradus eiusdeꝝ perfectionis quē admodum lumen solis et lumen lune quorum

unum est participatio alterius. nā quāvis lumē fidei aliquo modo illuminet mentem qz facit videri hijs que fidei sunt esse assentiendum: non tamē hec illuminatio est eiusdē rationis imo diversa specie cum illuminatione scientie: cum hec sit per medium demonstrationis et clarā rei visionem efficiat: illa vero sit per medium auctoritatis rei evidentiam non attingens. vnde respectu evidentie rei quam scientia importat: obscuritas fidei privatione dicit. ¶ Ad. 3^m. dicitur qz arguens fallitur putans qz idem sit omnino aliquid tenere ex auctoritate divina: et per habitum fidei quod falsum est. nam credere seu tenere aliqd esse verum ex auctoritate divina: nō necessario implicat illud esse credenti non visum. nam vt in secūdo notabili deductū fuit ex dictis S. Tho. nihil phibet qz vn^o homo eandē cōclusionē cognoscat p mediū pbabile simul et p mediū demonstratiū. sed credere aliqd p habitum fidei: implicat illud esse non visum credenti qd est incōpossibile ei quod p scientiaz scitur qd est necessario visum. vñ fidelis denuo acqrens scientiam qz de^o est vn^o: tenet eandē cōclusionē ex auctoritate divina simul cum scientia sed non p habitū fidei cui^o actui repugnat qz sit circa aliquid visum aut scitum. et quāvis assensus ex auctoritate divina fuerit primo causatus p habitū fidei potuit tamē acquisita sciētia de eadem cōclusionē habitus fidei corrūpi manente assensu ex divina auctoritate simul cum scientia. ¶ Ad. 4^m. dicit pmo qz pcedit ex falso supposito qz. i. sciētia et opinio differat ex parte medij tārūmodo. hoc autē falsum esse put deductū fuit in secūdo notabili. imo differat etiā ex parte subiecti sicut perfectū et imperfectū et ideo simul esse non possunt in eodē subiecto. nō enī scientia et opinio differunt tārūmodo qz opinio est p mediū pbabile scientia vero p mediū demonstratiū: sed etiā differunt qz opinio habet p subiecto pprio intellectū nō omnino determinatū ad id qd opinat sed formidantē seu dubitatem de ei^o opposito. sciētia vero habet p subiecto pprio itellectū omnino determinatū et certificatū ex evidētia rei de eo quod scitur absqz vlla formidie de opposito. et pari modo differunt fides et sciētia non solum ex parte medij sed et ex parte subiecti ac per hoc incōpossibiles sunt in vno subiecto. Dicitur secundo falsum esse qz assensus dubius et assensus certus concurrant in vnum assensum certū evidentie. nam causalitas huius assensus certi repugnat dubio assensui opinionis. nec ex dubio et certo potest conflari aliquid certum omnino sicut nec ex

calido et frigido vel tepido potest causari aliqd simpliciter calidum. vnde argumentum pcedit ex falsis. ¶ Ad. 5^m. dicit qz pcedit ex falsa imaginatione arguetis qua putat idem esse aliquid cognosci per medium probabile et cognosci per habitum opinatum. hoc autem falsum est sicut patuit in responsione ad. 3^m. vnde vbi. S. Doc. cōcedit eandē cōclusionē posse cognosci p mediū probabile et per mediū demonstratiū: tenet qz scientia et opinio de eadē cōclusionē esse nō possunt simul in eodē subiecto sicut p^o. 2°. q. 67 arti. 3. Cum autem arguens dicit qz doctrina cōmunis que est. S. Tho. alibi tenet qz opinio stare potest simul cum scientia demonstratiua: dī qz id nullibi inuenitur in secundo opere in quo. S. Doc. sententiā suam firmiter. verū est tamē qz in pmo ope vt in hoc. 3°. infra dis. 31. q. 2. ar. p^o. sub arti. p^o. ad. 4^m. illō videt tenere. sed hijs qz scrip sit in. 2°. ope standū est. et maxime qz de veri. q. 14. ar. 9. ad. 6^m. expresse dicit qz nō videt possibile aliqū de eodē simul hē sciētia et opinionē. qz opinio est cum formidine alteri^o partis quam formidinē scientia excludit et qz simpliciter non est possibile qz sit de eadē fides et scientia. Clērū qz ad cōcordantiam dictoz posset dici qz in primo ope loco p allegato accepit differētiam opinionis et sciētie ex parte medij nō ex parte subiecti ex qua pte hñt incōpossibilitatē sciētia et opinio put apparet ex dictis ipsi^o p^o 2°. q. 67. ar. 3. in cor. Vel potest dici qz. S. Doc. loquit de opinione et sciētia nō in eodē subiecto sed in diversis. ita qz opinionē et sciētiaz stare simul sit nō in eodē subiecto sed de eodē cognito. vel si intelligatur in eodē subiecto: debet accipi de eodē sed non hz idē. Accipiunt isti sensus ex doctrina phi pmo poste. caplo vltimo. et ex dictis. S. Tho. ibi in cōmento. ¶ Ad. 6^m. dī qz pcedit ex eodem falso supposito sicut et. 4^m. qz. i. scientia et opinio non aliter differat qz ex parte medij. hoc autem falsum ē vt ex respōsione ad. 4^m. patuit. qd aut arguens exēplificando dicit qd assentire cōclusioni necessarie p mediū cōtingēs quod estimat eē necessario est opinari: falsum est quāvis sit cognoscere p mediū pbabile. nā opinari nō solū dicit assentire per mediū pbabile: sed simul cum hoc dicit assentire cum formidine de opposito: capiēdo formidinē p dubietate nō pro timore qui ē passio appetit^o sensitivi. qui aut assentit cōclusioni necessarie p mediū cōtingēs qd estimatur necessariū: non assentit cum formidine de opposito imo absqz vlla formidine et dubitatione certitudinaliter assentit. et cum arguens querit quo habitu

id assentiar: dicimus q̄ nullo sed sola actuali falsa estimatione. non enim est necessarium q̄ omnis intellectus assensus procedat ex habitu sicut nec omnis operatio. alias nulle actiones procederent habitū et p̄ consequēs nullus habitus generaretur ex actibus quod p̄stat esse falsum. ¶ Ad 7^m. patet responsio ex dictis. p̄cedit enim ex falsa imaginatione arguentis quasi idem sit omnino mediū pbabile et mediū scientificum cōcurrere ad eundem assensum: et sciētiam et opinionē. hoc autē falsum est vt ex supra deductis patet. ¶ Ad argumēta Durādi cōtra tertiā p̄clusionē. Ad p̄mū dicit q̄ assumptū est falsum. et ad eius p̄bationē negat maior. imo certitudo stare pōt cum falsitate. certitudo nāq̄ non est proprie et formaliter veritas neq̄ etiam cognitio veritatis sed firma determinatio intellectus ad aliquid. et de hoc dictum est lati⁹ in q̄rto notabili. ¶ Ad 2^m. respōdet. S. Tho. dis. p̄cedēte. q. 2. arti. 2. sub. ar. 3. ad. 2^m. Et magis expresse d̄ veri. q. 14. ar. p̄. in cor. q̄ homo difficilius recedit a sciētia q̄ a fide: nō q̄ firmius adheret hijs q̄ sciunt q̄ hijs que fidei sunt: sed quia intelligibili⁹ et euidenter illis adheret. ex qua euidētia prouenit q̄ intellectui sit satisfactum pertingendo ad p̄prium terminum qui est visio rei intelligibilis. et ideo motus eius vt cogitationis vel inquisitionis est omnino quietat⁹. quia vero firmitas adhesionis in fide non est ex euidētia rei que creditur sed ex ip̄erio voluntatis et ex inclinatione habitus fidei: ideo licet intellectus firmiter adheret hijs que sunt fidei magis etiaz q̄ hijs que sciuntur: motus eius qui est circa intelligentiam rei creditę non est ita omnino quietatus quemadmodum intellectus scientis. et propter hoc intellectus inquirens circa intelligentiam eorū que fidei sunt: nonnūq̄ falsis rationibus aut sophisticō sylogismo recedit ab his que creditur. patet igitur q̄ non ex minori firmitate adhesionis p̄tingit q̄ quis recedat ab his que fidei sunt plus q̄ a sciētis: sed propter occasionem dictam que non contingit in intellectu scientis. ¶ Ad. 3^m. dicitur q̄ procedit ex falso intellectu quem arguens habuit in verbis Sancti Tho. nam cum Sanctus Tho. dicit fidem certiozem esse scientia f̄m se: non intelligit ly f̄z se id est ratione obiecti: sed ratione cause ex qua procedit infallibilitas fidei. que causa est mediū probandi fidei articulos. hec autem est veritas prima cui tanquam mediū per se et formaliter innitit fides. et quamuis idem re sit obiectum fidei et causa que est mediū probandi certitudinem

fidei: non tamen huiusmodi certitudo procedit ex obiecto sub ratione obiecti crediti sed sub ratione mediij probandi. et hoc consonat auctoritati phi primo de anima ab arguente inducte. vbi quod dicit f̄m certitudinem: exponitur f̄m qualitatem et modum procedendi que dependet ex medio non ex obiecto. vnde. S. Tho. dictum phi exponēs in cōmento inquit. sic ergo si consideret scientia seu actus eius ex obiecto: patet q̄ illa scientia est nobilioz que est meliozū et honorabiliozū. si vero consideret ex qualitate seu modo. s. p̄cedendi: sic sciētia illa est nobilioz que est certioz. hec ille. et subiungit. sed hoc est in quibusdā sciētis diuersum. qz alique sunt magis certe alijs: et tamen sunt de rebus minus honorabilibus. alie vero sunt de rebus meliozibus et magis honorabilibus: et tamen sunt minus certe. hec ille. Ex quibus patet q̄ non fuit mens S. Tho. dicere fidem esse scientia certiozem f̄m se: quia esset certioz ex parte obiecti sed quia certioz est ex parte cause que est mediū infallibile assentiendi. Et hoc manifeste apparet. 2° 2^c. questione. 4. articulo. 8. Quod autem arguēs in fine concludit q̄ actus vel habitus nullo modo dicitur certioz nisi sit certioz quo ad nos: dicimus q̄ est verum capiēdo quo ad nos subiectiue vt sit sensus q̄ actus vel habitus non dicitur certioz nisi quia facit nos certiozes. si tamen intelligatur ly quo ad nos causatiue vt sit sensus q̄ certitudo actus vel habitus non causatur nisi ex parte nostra: falsum est. nec hoc sequitur ex auctoritate philosophi quam arguens induxit. Et per hoc patet responsio ad. 4^m. ¶ Ad. 5^m. patet responsio ex his que dicta sunt in quarto notabili. ¶ Ad. 6^m. dicitur q̄ procedit de tendētia intellectus per actum intelligendi quod et nos concedimus sicut ex quarto notabili patet. nihil autem p̄bat de tendētia intellectus per actum assentiendi f̄m quem nos dicimus fidez esse certiozem scientia. ¶ Ad. 7^m. respondet. S. Tho. 2° 2^c. loco proxime allegato ad. 2^m. q̄ ceteris paribus visio est certioz auditu. sed si ille a quo auditur multum excedit visum vidētis: sic certioz est auditus q̄ visus. sicut aliquis parue scientie magis certificatur de eo quod audit ab aliquo scientifico: q̄ de eo quod sibi f̄m suam rationem videtur. et multo magis homo certioz est de eo quod audit a deo qui falli nō potest: q̄ de eo quod videt propria ratione que falli pōt. ¶ Ad. 8^m. respondet. S. Tho. in forma dis. p̄ce. questione. 2. arti. 2. sub. arti. 3. ad p̄^m. q̄ certitudo fidei dicitur media inter certitudinē scientie

Distinctio. xxvij. xxvij. xxix. et. xxx.

et opinionis. non intensiue p moduz quantitatis continue: sed extensiue p modum numeri. certitudo enim sciētie consistit in duob⁹. s. in euidētia et in firmitate adhesionis. certitudo autez fidei consistit in vno tm̄. s. in firmitate adhesionis. certitudo vero opinionis. in neutro. quānis certitudo fidei de qua loquimur: quantū ad illud vnuz sit vehementior q̄ certitudo scientie q̄ ad illa duo. Et dīcēdum q̄ Hugo loquitur de fide q̄ opinio firmata rationibus humanis: non autem de fide infusa. hec. S. Tho. Ad argumentum ante oppositū respōdet. S. Tho. i hac disti. 24. arti. 2. sub. arti. p̄mo ad. 2^m. q̄ termini p̄cipiorum naturaliter notoz sunt cōprehēsbiles n̄o intellectui. ideo cognitio que cōsurgit ex illis p̄cipijs est visio. sed nō est ita de terminis articuloz. vnde in futuro quādo de⁹ videbitur per essentiam: articuli erūt ita per se noti et visifict modo p̄cipia demonstrationis. hec ille. Sed 2° 2°. q. p̄ma. arti. 4. ad. 3^m. breuius respondet q̄ lumen fidei facit videre ea que credūtur. sicut enim p̄ alios habitus virtutum homo videt illō quod est sibi conueniens fm̄ habitum illum: ita etiam per habitum fidei inclinatur mens hominis ad assentiendum his que cōueniunt recte fidei et non alijs. hec ille. Quod autē in p̄cipio dicit q̄ lumen fidei facit videre ea que credunt debet intelligi vt ipse exponit. arti. sequente ad p̄imum: id est q̄ facit videre ea esse credēda: nō q̄ faciat credibilia videri demonstratiue. Et in hoc articulus terminatur.

Arcavi gesimā septimā distinctionē vsq̄ ad trigessimam inclusiue querit̄ vtrum homo debeat ex charitate diligere deuz plusq̄ seipsum. et arguit q̄ non qz p̄hs dicit. 9°.

ethicorum q̄ amicabilia que sunt ad alterum venerunt ex amicabilibus q̄ sunt ad seipsum. sed p̄mū in quolibet genere est potissimū. ergo amor quem quis habet ad seipsum: est posterior amore quem habet ad alterum. et ita quisq̄ plus se diligit q̄ deum fm̄ naturā. et ita etiam fm̄ charitatem cum gratia naturam non destruat. Et in oppositum arguitur sic. quia finis est magis diligēdus his q̄ sunt ad finē. sed de⁹ est finis oīm diligibiliū ex charitate. ergo ip̄e ē maxime diligēd⁹. Et in hac q̄stione erūt q̄ttuoz articuli vt supra.

Arca vigesimaz sextam distinctionem Joannes Lapoli mouet questionem vtrum spes sit virtus theologica. sed quia Durandus qui adducitur contra primaz conclusionem non

aduersatur doctrine. S. Doc. bene intellectis Durandi rationibus. nec iteruz obiectiones Scoti contra tertiam conclusionem sunt de mente ipsius imo ab eo soluentur: ideo placuit nobis hanc questionem omittere tanquā non necessariaz aut minus vtilē.

Quantuz ad ar-

ticulū primuz sit prima cōclusio q̄ charitas est virtus. hanc cōclusionē tenet. S. Tho. in hac 27. disti. q. 2. arti. 2. Et p̄ 2°. q. 62. arti. 3. Et. 2° 2°. q. 23. arti. 3. Et in. q. de virtu. q. de charitate articulo. 2. Secunda cōclusio est q̄ obiectum charitatis est deus inq̄m̄ beatificatiuus vel beatitudinis obiectum. hanc conclusionem tenet. S. Tho. in multis locis vt p̄ma. p. q. 60. ar. 5. ad. 4^m. Et. 2° 2°. q. 23. ar. p̄. et. 4. in cor. Et. q. 26. arti. p̄. Itē in de vir. loco p̄allegato in cor. et in alijs multis locis. Tertia cōclusio est q̄ homo ex charitate p̄hs debet diligere deum q̄ seipsum. hanc cōclusionem tenet. S. Tho. in. 29. disti. hui⁹ tertij. ar. 3. Et. 2° 2°. q. 26. arti. 3. et pluribus alijs locis. Quarta cōclusio est q̄ charitas inclinatur ad amandum deum duplici amore. s. amicitie et concupiscentie. ad amorem amicitie per se et principaliter. ad amorem vero concupiscentie: ex consequenti. hanc conclusionem tenet. S. Tho. in

Distinctionis.

xxvij. xxviij. xxix. xxx.

hac. 27. distin. q. 2. ar. p^o. Et. 2^a 2^e. q. 26. ar. 3°. ad. 3^m. Quinta conclusio est q^{uod} in dilectione dei p^{oss}it haberi quodam modo respectus ad mercedem. hanc conclusionem tenet. S. Tho. i. 29. distin. huius tertij. arti. 4°. Sexta conclusio est q^{uod} in dei dilectione n^{on} est modus adhibendus. hanc conclusionem tenet. S. Tho. in hac distin. 27. q. 3. arti. 3°. Et. 2^a 2^e. q. 27. arti. 6. Septima conclusio est q^{uod} non omnes proximi sunt ex charitate equaliter diligendi. hanc conclusionem tenet. S. Tho. 29. distin. huius tertij. arti. 6. Et. 2^a 2^e. q. 26. arti. 6. Et in de virtu. q. de charitate. arti. 9. Octava conclusio est q^{uod} charitas feruentius diligit amicos q^{uam} inimicos et dilectio amici melior est bonitate specifica q^{uam} dilectio inimici. hanc conclusionem tenet. S. Tho. distin. 30. huius tertij. arti. 3. Et. 2^a 2^e. q. 27. ar. 7. Et in de vir. q. de charitate. arti. 8. ad vltimum.

Quantum ad ar-
ticulum secundum arguitur cōtra conclusiones. Et quidez cōtra aliqua cōtenta in prin^o p^{ri}me cōclusionis arguit Aureolus p^{ro}bando q^{uod} amicitia moralis sit vere et proprie virtus. p^{ri}mo quia habet viciū oppositum puta esse sine federe et infidelitatem que est maximū viciū. ¶ 2°. quia omnis actus distinctus ab actibus aliarū virtutum habēs specialem laudabilitatem et proprias circumstantias differentes a circumstantijs aliorum actuum virtutum iteratus et frequentatus: generat actum virtuosum. sic autem est de actu amicitie qui est idētificare sibi alterum in affatu conuictu affectu et effectu. habet vero propriam laudabilitatem et proprias circumstantias et est distinctus ab actibus aliarū virtutum puta affabilitatem beniuolentiam beneficentiam. igitur et c. ¶ 3°. arguit Henricus 10. quolibet. q. 8. sic dicens. licet amicitia fundetur in virtute: tamen nulla virt^{us} est perfecta q^{uam} ad exercitium sine amicitia. vnde Tullius. virtutum enim adiutrix amicitia a natura data est vt quoniam solitaria non posset ad summū peruenire: coniuncta et sociata cum altera perueniret. p^{ro}p^{ter} quod q^{uam} ad exercitium operis respectu aliarum virtutum: amicitia est quedam virt^{us} generalis reddens vnicuiq^{ue} quod suum est et implens illud p^{re}ceptum. quod tibi vis fieri hoc facias alij: quod tibi non vis fieri non facias alij. ¶ 4°. quia cōmētator dicit sup. S. ethicoz. vna virtutū est dicere amicitiam vt fortitudinē tem-

perantiā et moralium vnāquāq^{ue}. hec enī est circa actiones et passiones vt relique. sunt actiōes q^{uod}dem: vt amare. passiones autem vt amationes. hec ille. ¶ Cōtra secundā cōclusionē arguit Scotus p^{ro}bando q^{uod} de^{us} nō sit obiectū charitatis sub ratione qua beatificati^o nature rōnalis. p^{ri}mo quia act^{us} charitatis si est p^{er}fect^{us} respicit deū sub ratione p^{er}fectissima diligibilitatis. non ē autē p^{er}fectissima ratio diligibilitatis in deo cōparatio ei^{us} ad aliquā creaturā: sed aliq^{uod} ratio ei^{us} abso^luta in se. nam absolute melior est in se q^{uam} posset esse q^{uod} cūq^{ue} habitudo ad alterum. ¶ 2°. quia querit^{ur} q^{uod} sit illud beatificatiuum aut respectus aptitudinalis quo est apt^{us} nat^{us} beatificare: aut respect^{us} actualis quo. s. beatificat. si p^{ri}mo modo: aptitudo nō est ratio terminādi actuz p^{er}fectuz perfecte nisi ratione illius cui^{us} est talis aptitudo sicut nec vniuersaliter est in se aliqua p^{er}fectio sed cōplicat necessario secum naturam cui inest. dicere ergo deum vt est beatificati^o esse obiectum charitatis: est dicere ipsum in q^{uod} est talis nature esse obiectum charitatis. si secūdo modo: hoc nō videt^{ur} p^{ro}babile. quia illa relatio q^{uod} est in obiecto in quantum actualit^{er} b^{er}ificat: sequit^{ur} actū. non enī est differentia in obiecto inter respectum actualem et aptitudinalē nisi q^{uod} act^{us} est circa ipsum elicitus. ergo hoc dicere: esset ponere q^{uod} in quantum terminat actum a charitate elicitus: habet rationem formalem obiecti actus. ¶ 3°. quia aperte bonū vt huic: pertinet ad affectionē cōmodi s^{ed} m^{od}o quaz affectionem voluntas non perficitur a charitate. ¶ 4°. quia tam beatificatio actualis q^{uam} aptitudinalis si quid dicit in deo: dicit relationez rationis p^{re}cise actualem vel aptitudinalē. nullus autem respect^{us} rationis potest esse ratio formalis terminandi actum charitatis. ¶ 5°. q^{uod} potentia respiciēs aliquod obiectum cōmune adequatum sibi siue in ratione motiui: non potest p^{er}fectissime quietari nisi in eo solo in quo est p^{er}fectissime ratio obiecti adequati. sed omnis potētia volitiua respicit pro obiecto p^{ri}mo et adequato totuz ens. in nullo igitur ente siue creato siue increato: potest perfecte q^{uod}etari nisi in illo in quo inuenit^{ur} p^{er}fectissime ratio entis. tale autē soluz est hoc p^{ri}mū ens non sub aliqua ratione relatiua: sed sub ratione qua est hoc ens. hec Scotus in forma. ¶ Cōtra tertiā cōclusionē arguit idē Scot^{us} p^{ro}bando q^{uod} natura nō sufficit ad diligendū deū plusq^{uam} se sine habitu supernaturali. p^{ri}mo quia natura determinatur ad vnum. determinatur autē ad appetēdū eē p^{ro}p^{ri}ū ex. 2°. de gēn^{er}atione. igit^{ur} non p^{oss}it appetere nō esse sui: et hoc q^{uod} cūq^{ue}

posito circa ipsum nisi dicat q̄ tñ terminetur ad appetendū suū esse cōdicionaliter: q̄d non videt̄ p̄babile. quecūq; ergo natura intellectualis magis determinatur ad appetēdum se esse: q̄ ad appetendū deū esse si nō posset vtrūq; simul stare. q̄ ad appetēdū se esse: determinat̄ sicut ad vnū naturale ad cui⁹ oppositum non potest inclinari q̄cūq; suppositione facta vel cōdicione posita circa ipsam vel aliud: quia tunc non appeteret se eē nisi sub condicione. ¶ 2°. quia appetitus naturalis non videtur esse nisi respectu cōuenientis appetenti. et per consequens primo est respectu illius cui appetit conueniens. illud autem est ipse amans. et sic primo respectu ei⁹. ergo non potest esse magis respectu alterius. ¶ 3°. si aliqua res plus inclinaretur ad esse alterius q̄ sui: hoc esset vt videtur quia pars magis diligit esse totius q̄ esse sui ipsius. quia man⁹ se exponit ad saluandū caput et aqua deserit suum propriū locū. p̄pter bonum vniuersi ad tollendum vacuum. sed ista non valent quia ista et alia solum ostendūt q̄ totum prediligit esse sui q̄ partis. non enī manus exponit se: sed homo exponit manū. nec aqua mouet se sursum propter bonum vniuersi sed virtus regitiua totius prediligit bene esse totius q̄ partis. ¶ 4°. arguunt alij. quia causa dilectionis est vnitas dilecti ad diligentes. modo maior est vnitas alicuius ad se ipsum q̄ ad deū. ¶ 5°. quia sicut cognitio naturalis precedit sup̄naturalem: ita naturalis dilectio que est alicui⁹ ad seipm: precedit sup̄naturalem que est cum deus diligitur super omnia. ¶ 6°. quia si hoc esset possibile: tunc superflueret charitas q̄ ad hoc ponitur vt deus sup̄ omnia diligať. ¶ 7°. quia Aristoteles. 9°. ethi. dicit q̄ amabilia que sunt ad alterum veniūt ex amicabilibus que sunt ad seipsum. ¶ 8°. patet d̄ heretico qui permittit se cōburi propter deū vt videt̄: cum tamē nō habeat charitatem. hoc tamen facit. p̄pter amorem sui quia diligit hominē suū et propriāz volūtātē. ideo permittit se cōburi nō p̄pter amorem dei. et hec videtur esse intētio apostoli p̄ma Corin. 13. si distribuero inquit in cibos pauperū omnes facultates meas: et si tradidero corpus meum ita vt ardeam: charitatem autem non habuero nihil mihi prodest. et hoc est quia nō diligeret deū super omnia. quia non potest sciri vtrūq; diligit deum sup̄ omnia. aliquis enī credit se aliquando diligere deum super omnia et putat se exponere morti propter deum: et tamen hoc facit p̄pter propriāz voluntatem implendam vt teneat propositū suū. ¶ 9°. arguit Durādus q̄ simi-

litudo de ciue exponente se morti. p̄pter bonū cōmune nō valet. q̄ quis nō exponit se pro cōmunitate quasi diligit eam plus q̄ seipsum nisi includendo in cōmunitate seipsum: sed quia pl⁹ diligit bonum virtutis q̄ salutē corporis. et hec videtur esse intentio Aristotelis. 9°. ethicorum sicut patet ex toto processu illius capituli. dubitatur autem vtrum oportet. vbi tractat istam materiam. vnde dicit ibi q̄ ciuis exponendo se pro amicis vel patria: optat sibi maxima bona virtutis. amicis autem et cōmunitati: attribuit plus de ceteris bonis. et concludit q̄ in omnib⁹ laudabilibus: studiosus videtur sibi ipsi plus boni tribuens. vnde non est verum quod aliqui dicunt q̄ quando Aristoteles dicit q̄ studiosus exponens se pro amicis vel patria vult sibi maximum bonum et ita maxime diligit se: q̄ ibi non fit comparatio dilectiōis qua homo diligit se ad dilectionem qua diligit bonum cōmune: sed fit comparatio dilectionis qua homo diligit se vno modo: ad dilectionem qua diligit se alio modo: est sensus q̄ homo exponendo se morti pro bono cōmuni: magis diligit se hoc faciendo: q̄ faciendo oppositum vel quodcūq; aliud. istud enim non est verum. imo fit comparatio prima et nō secunda vt patet ex ordine textus. ¶ 10. ad idē. quia plus deberet aliquis dolere si fecisset cōtra bonum virtutis: q̄ si tota alia ciuitas fecisset. ergo plus debet quilibet plus sibi diligere bonum virtutis: q̄ cōmunitati. q̄ si exponat se pro cōmunitate: hoc est attribuendo cōmunitati minus bonum scilicet bonum corporale: sibi autem maius bonum scilicet bonum virtutis. ¶ 11°. q̄ constat q̄ quilibet debet se diligere plus q̄ amicum. et tamen sicut dicit philosophus. 9°. ethicorum oportet pro amicis multa pati et mori si oporteat. ergo ex hoc q̄ aliquis exponit se morti pro aliquo: non sufficienter arguitur q̄ diligit alium plus q̄ se quicquid sit illud siue persona p̄uata siue res publica. propter quod ille modus probandi qui assumit scilicet q̄ ciuis diligit pl⁹ bonum cōmune q̄ se nisi includendo se in bono cōmuni: est insufficiēs quia assumit falluz. ¶ 12. quia falsum est quod assumitur in illa probatione scilicet q̄ charitas eleuat naturam ad amandum deum fm̄ specialem rationez scilicet fm̄ rationem beatificantis. quia hoc nō facit charitas sed fides que ostendit nob̄ in ipso esserōnez b̄tificantis. nec itez ad hoc requirit fides infusa: cuz sine ea possumus de eo concipererationem beatificantis. et dato q̄ sic eleuaret naturā ad amādū deū amore cōcupiscētie: oporteret p̄portio-

Distinctionis.

naliter ponere & eleuaret naturam ad amādūz deum amore amicitie quantum ad aliam specialem rationem que esset in deo amato: et nō q̄m ad modū amādi ex parte nra: hunc. s. q̄ ametur super omnia. quia amor amicitie cōsurgit ex bono apprehēso in eo qui amatur. sicut amam⁹ amicum virtuosum propter bonū virtutis in eo existentis. propter quod si illa ratio bonitatis absolute concipiatur esse in deo per gratiam preter illam qua concipimus esse in eo per naturā: nulla ratio est quare natura eleuetur per gratiā ad amandum deum amore concupiscentie nisi eleuetur ad amandūz eum amore amicitie quo ad modum diligendi predictum. ¶ 13°. arguunt sic alij. deus diligitur a nobis tam amore concupiscentie: q̄ amore amicitie. sed charitas eleuat voluntatem ad diligendum deūz amore concupiscentie vltra id quod posset ex naturalibus. quia cum ex naturalibus diligamus deum in quantum est vniuersale principium productiuum et cōseruatiuum omnium: charitas eleuat ad diligendū ipsum vt est bonum beatificans. ergo similiter charitas eleuat naturam ad diligendum deum amore amicitie vltra id quod posset ex naturalibus ipsum diligerē. hoc autem non est aliter: nisi quantum ad modum et ordinationem diligendi quam attendit charitas qui est q̄ deus propter se et super omnia diligatur. quare et cetera. Confirmatur. quia per gratiam homo eleuatur aliquo modo ad esse diuinum. propter quod sicut dilectio naturalis sequitur esse naturale: sic gratuita gratuitum quod est diuinum. et ideo sicut dilectio naturalis facit q̄ homo diligit se magis q̄ quodcūq; aliud: sic gratia facit q̄ magis diligit deum ad cuius esse eleuatur per gratiā q̄ seipsum. et sic est ordo cōuersus in dilectione naturali et gratuita. quia sicut in naturali amicabilia que sunt ad alterum veniunt ex amicabilibus que sunt ad seipsum: sic in dilectione gratuita amicabilia ad seipsum et proximum: veniunt ex amicabilibus ad deum. Confirmatur iterum. qz sicut est de cognitione naturali et supernaturali sic est de dilectione naturali et supernaturali. sed cognitio naturalis incipit a creaturis et terminatur ad deūz: supernaturalis vero e cōuerso. ergo similis est de dilectione naturali et supnāli. ¶ 14. quia Bernardus de diligendo deo: distiguit quatuor gradus diligendi. primus est cum homo nihil diligit nisi se. secundus cum nihil diligit nisi propter se et propriam vtilitatem. tertius est cum diligit deum propter deum. quartus cum diligit se et omnia alia propter deum. et dicit q̄ tertius et

xxvij. xxviii. xxix. xxx.

quartus gradus sunt gratuiti. quartus tamen vt dicit a paucis et q̄si raptim in hac vita attingit. et quia diligere se propter deum et diligere deū plus q̄ se non est attribuendūz hoc dilectioni naturali: cum ad hec gratuita vix in hac vita possit attingere. ergo amore naturali quilibz diligit se plus q̄ deum. sed per gratiam et charitatem eleuatur ad diligendum deum plus q̄ se. ¶ Contra quartam conclusionem arguit Durandus probando q̄ deus fm se non possit esse immediatum obiectum amoris concupiscentie ad nos: sed solum aliquis actus quo a nobis attingitur. et arguit sic. Illud quod amatur amore concupiscentie: amatur finaliter propter illum cui concupiscitur sicut amamus vinum propter nos. sed deus fm se et immediate non est amandus propt̄ quod cūq; aliud finaliter. ergo deus fm q̄ est aliquid in se: non est amādus amore cōcupiscentie. amamus tamen amore concupiscentie actum q̄ deūz attingimus sicut visionem vel sequentēz fructuonem qua diligimus nobis et propter nos. verūz quia deus est obiectūz talium actuum: ideo per consequens est obiectum remotum amoris concupiscentie qz obiectum obiecti. et propter hoc quandoq; dicunt doctores q̄ deus amatur a nobis amore concupiscentie sicut dicim⁹ nos amare vinum quamuis non immediate amemus vinū sed gustare vinum. ¶ Contra quintam conclusionem arguit Durandus probando q̄ in aliquo casu ordinare dilectionem dei ad beatitudinem sicut ad mercedem: esset illicitū et per cōsequēs q̄ distinctio ibi facta non est sufficiens. dicit enīz sic. si intelligamus q̄ merces sit finis dilectionis et non dei dilecti: adhuc distinguendūz est quia vel accipitur vt finis propter quem totaliter diligitur deus et sine quo non diligeretur: et sic nō est adhuc licitum habere oculos ad mercedem quia deum debemus diligere propter se dato q̄ nihil cōmodi ex tali dilectiōe nobis eueniret multo amplius q̄ virtuosus quicūq; debeat diligere alium virtuosum. omnis enim bonus diligendus est circūscripto alio quocūq; cum bonūz sz latitudinem suam sit obiectum amoris. si autem merces intendatur vt finis dilectionis non totaliter quoniam sine illa diligeretur deus: sed quia per dilectionem qua diligitur deus intendimus consequi beatitudinem quamuis diligerem⁹ deū dato q̄ essemus certi q̄ beatitudinem non haberemus: sic licitum est in dilectione dei habere respectum ad mercedem. ¶ Contra sextam cōclusionem arguit Durandus q̄ dilectio dei debeat habere modum. quia vt dicit in dilectione dei et

i actu cuiuscūq; virtutis potest accipi triplex mo-
 dus. vnus fm limitatione essentie. alius f3 de-
 terminationem circumstantie. tertius fm ppor-
 tionem medij ad superfluum et diminutum. si p-
 mo modo: sic dicendum est q̄ dilectio dei ha-
 bet modum. cuius ratio est quia illud quod ē in-
 certo genere et certa specie: habet modum f3 li-
 mitationem essentie. sed dilectio dei est in certo
 genere et certa specie. ergo habet modum fm li-
 mitationem essentie. si autem loquamur de mo-
 do quo ad determinationem circumstantie: sic ad-
 huc dilectio dei habet modum. quod patet. quia
 sicut se habet malicia ad actum viciosum: sic se ha-
 bet bonitas ad actum virtuosum. sed malicia cō-
 sistit in actu vicioso ppter defectum determina-
 te et debite circumstantie. ergo similiter bonitas
 consistit in actu virtuoso propter presentiaz vel
 informationem actus vel fm debitas circumstā-
 tias. si autem accipiatur modus fm pportionē
 medij ad superfluum diminutum: sic dilectio dei
 non habet modum. **C**ontra septimā cōclusio-
 nem arguit Durandus probando q̄ omnib⁹ ra-
 tionabilibus creaturis ad quas est charitas: de-
 bemus optare equale bonum gratie ⁊ glorie. cu-
 ius rationem esse dicit quia per charitatez opta-
 mus creaturis bonum diuinū quaten⁹ eius sunt
 capaces et per ipsam tendunt in deum. sed om-
 nes creature intellectuales sunt capaces equalis
 boni gratie et glorie vt cōmunius tenetur et in-
 dubitanter verum est de creaturis eiusdem spe-
 cie et equaliter possunt tēdere in deum. ergo p
 charitatem equale bonum est omnibus optan-
 dum. Confirmatur per illud quod dicitur prima
 Corin. 13. charitas non emulatur. esset autem
 emulatio si non optaretur vnicuiq; tantum bo-
 num quanti est capax. et maxime quando vnus
 bonum non est diminutum nec impeditiuum
 alterius sicut est de bonis gratie et glorie que re-
 picit charitas imo videretur esse in preiudiciū
 diuinum. quia cum charitas sit primo et simplici-
 ter quo ad deum nec optet alicui bonum nisi vt
 tendat in deum sicut in finem: in preiudiciū di-
 uini amoris esset nisi optaretur cuiuslibet bonum
 quo efficacius potest tendere in deum. tale autē
 est summū bonū gratie et glorie cuius pura crea-
 tura capax est. et in isto non est gradus vt dictū
 est. hec autem optatio est condicionata. s. suppo-
 sita ordinatione et voluntate diuina cui primo
 inheret charitas et fm quam optat omnia fieri.
 hec ille. **C**ontra octauam conclusionem argu-
 it Durandus probando q̄ dilectio inimici sit me-
 lior et magis meritoria q̄ dilectio amici in aliq̄

casu vt puta cū dilectio inimici non excludit nec
 includit dilectionem amici. sicut cum aliquis fer-
 tur per actum dilectionis in amicum nihil cogi-
 tans de inimico: alius vero econtra fertur p actū
 dilectionis in inimicum nihil cogitans de amico
 in hoc casu videtur q̄ ceteris paribus. s. hitu cha-
 ritatis in vtroq; et intensione act⁹ hinc inde: di-
 lectio inimici est magis meritoria q̄ dilectio ami-
 ci. quod patet quia quando duo actus boni sic se
 habent q̄ procedunt ex pari habitu et sunt eque
 intensi: ad vnum tamen requiritur maior cona-
 tus ex natura operis q̄ ad alium: ille ad quē re-
 quiritur maior conatus: est magis meritorius. s.
 ad dilectionem inimici si sit eque intensa vt dile-
 ctio amici: requiritur maior conat⁹ ex natura o-
 peris. ergo est magis meritoria. maior patet. qz
 conatus maior quando requiritur solum ex par-
 te operantis qui est male dispositus: non auget
 meritum aliud. quia plus mereretur continens
 q̄ temperatus faciendo simile op⁹ de genere vir-
 tutis. quia oportet continentem plus conari pp-
 ter malam dispositionem q̄ temperatū. hoc autē
 non est verum: quia tunc virtutes magis obel-
 sent q̄ prodesent. sed quando maior conat⁹ re-
 quiritur non propter indispositionem operantis
 sed propter difficultatem operis: tunc maior co-
 natus faciens q̄ actus difficilior sit eque intētus
 sicut actus facilior: auget meritum. minor patet
 de se. s. q̄ ad diligendum inimicum eque intense
 sicut alius diligit amicum requiritur maior cona-
 tus: cum hic sint plura repugnantia et pauciora
 attrahentia. quare et cetera. **C**2. sic. ille act⁹ cui-
 us tota intentio reducitur in charitatem: ē ma-
 gis meritorius q̄ ille cuius similis intentio nō to-
 taliter reducitur in charitatem. et causa huius ē
 quia meritum innititur principaliter charitati. s.
 dilectio inimici est talis actus q̄ tota ratio dili-
 gendi inimicum est charitas ad deum. tota autē
 ratio diligendi amicum non semper est charitas
 sed occurrit alia ratio. s. cōmunicatio in aliq̄ bo-
 no consanguinitatis vel ciuili vel huiusmodi. q̄-
 re et cetera. **C**3. quia bonum includens aliud ē
 melius illo. sed dilectio inimici includit dilectio-
 nem amici: vel actu vt cum aliquis diligit prop-
 ter deum amicum et inimicum: vel habitu ex na-
 tura rei et nō ex suppositione soluz. quicunq; enī
 diligit inimicū: sequit ex natura actus et obiecti
 q̄ diligit amicum habitu et diligeret actu affectu
 et effectu si occurreret et opus esset. non sic autē
 sequit ecōuerso. ergo dilectio inimici est melior
 ceteris paribus. hec ille.

Quantus ad ar-
 ticulum tertium primo notandum est
 quod philosophus in ethica de duplici amicitia loquitur. una est que consistit in
 solis exterioribus verbis vel factis que speciali nomine affabilitas nominatur.
 de qua philosophus tractat in quarto libro ethica. et hec perfectam rationem amicitie non habet: sed quandam
 eius similitudinem in quantum aliquis deceter se habet
 ad alios homines in communi conuersatione. hec
 autem amicitia putatur. **S. Tho.** dicit. 2° 2^e. q. 114. ar-
 ticulo primo: fundatur in quodam generali amore que
 omnino homo omnino homini naturaliter est ami-
 cus propter nature similitudinem. sicut quod dicitur **Ec-**
cle. 13°. omne animal diligit sibi simile. alia est ami-
 citia que consistit principaliter in affectu quo unus alium
 diligit: et de ista amicitia philosophus determinat in **S. et**
9. ethi. quam dicit esse habitum meritis. ex quo sequitur
 quod amicitia non dicitur aliquid unum subiective exi-
 stens in utroque amicum ex amore utriusque resul-
 tans. putatur aliquid sunt opinati. nam nullus habet me-
 ritum est idem numero in duobus subiectis re et sup-
 posito distinctis: quemadmodum sunt duo amici. Et
 preterea cum in duobus amicis duo sint amicitie
 fundamenta. scilicet due virtutes numero et etiam duo
 termini duo videlicet amici: consequens est neces-
 sario quod in ipsis due numero sint amicitie. dicendum
 est igitur quod amicitia est habitus subiective existens
 in amico. et quia amicitia relationem quandam con-
 notat nam amicus amico est amicus. putatur philosophus. **S.**
ethicorum dicit: consequens est quod in singulis amico-
 rum amicitia sit habitus distinctus numero ab ha-
 bitu amicitie alterius: ita quod duorum amicorum duo
 sint numero amicitie habitus et plurimum plures.
 Necque obstat quod amicitia etiam a **S. Doc.** vocatur
 unio: quia et amor ipse: vis unitiua et unio ap-
 pellatur propter hoc quod se inuicem amantes ununt et
 quodammodo unum faciunt. et tamen constat unum
 numero amorem non esse in duobus se amanti-
 bus sed singulus eorum in suo proprio et distincto
 amore numero: alium amat. sicut ergo amor vel
 dilectio dicitur unio se amanti non sicut unum
 aliquid subiective in utroque existens nec sicut utri-
 usque intermedium: sed quia quodam affectu obie-
 ctive non subiective coniungit amatum amanti: ita
 et amicitia que amorem implicat: dicitur esse unio
 amicorum non quasi eadem numero utriusque habe-
 at pro subiecto vel sit realiter intermedium utri-
 usque: sed quia amoris affectu obiective non sub-
 iective amicum amico coniungit et ununt: illum in-
 tra cordis viscera reponens. Ad quorum intel-

lectum sciendum est quod ut accipitur post philosophum. **S. ethi.**
 ex dicitur. **S. Tho.** in hac dist. 27. q. 2. ar. 1°. in c.
 amicitia duo addit supra amorem. unum est so-
 cietas quedam amanti et amati in amore ut si
 mutuo se diligere sciunt. aliud est ut ex electio-
 ne et non tantum ex passione se inuicem diligant.
 unde ibi philosophus dicit quod amicitia assimila-
 tur habitui: amatio autem passioni. complectitur
 ergo amicitia prout. **S. Tho.** concludit amorem
 cum omnibus ad ipsum pertinentibus et duo predi-
 cta que addit super amorem. Ex quibus inferimus quod
 amicitia que ad sui essentiam: est amor ut est ha-
 bitus electiuus non generaliter quo amans amat
 amatum: sed quo amicus amat amicum. quia enim
 amor iste est in genere amoris perfectissimus ad-
 dens ad quemcumque alium amorem: ideo speciale
 nomen habuit. in eo autem quod amicitia dicitur amor
 quo amicus amat amicum: designatur quod amicitia
 importet mutuum amorem. non quasi mutuum
 amor sit essentialiter amicitia: sed quia amicitia
 cuiuslibet amici requirit et connotat amorem al-
 terius ad alterum. quemadmodum relatio simi-
 lium et equalium dicitur mutua non quasi una re-
 latio numero sit utriusque similitum aut equalium
 sed quia relatio unius ad alterum exigit relatio-
 nem alterius ad ipsum. unde et philosophus. **S. II. ethi.**
 amicitiam vocat equalitatem.

Secundo notandum est quod ali-
 qui opinantur sanctum
Thomam varie sensisse de amicitia quam philosophus defini-
 cribunt utrum sit virtus moralis an non. dicunt
 enim quod in hac dist. 27. q. 2. articulo. 2. ad pri-
 mum. Et in de virtuti. q. de charitate. ar. 2. ad 8^m
 tenet quod amicitia non sit virtus moralis sed ali-
 quid consequens ad morales virtutes. Verum
 2° 2^e. q. 13. arti. 3. ad primum. Et in commento super
S. ethi. capitulo primo in principio. et capitulo. 5°. in fine
 tenet quod amicitia est virtus addens aliquid supra
 virtutes morales. Sed in veritate sic opinantes
 non satis aduerterunt mentem. **S. Tho.** in secun-
 do opere et in commento super **S. ethi.** nam in. 2° 2^e.
 ubi eum allegat non id dicit sententialiter et dicit me-
 te propria: sed magis vel referens aliorum opinionem
 vel ut permittat quid circa hoc ab aliquo dici pos-
 set. unde verba eius sunt hec. posset enim dici quod
 est virtus moralis circa operationes que sunt ad
 alium et cetera. sed in eadem solutione sententia-
 liter mentem suam explicans: inquit sic. potest ta-
 men dici quod non est virtus per se ab alijs distincta.
 non enim habet rationem laudabilis et honesti
 nisi ex obiecto sicut quod fundatur super honestatem
 virtutum. quod patet ex hoc quod non quilibet ami-

citia habet rōnem laudabilis et honesti sicut patet in amicitia delectabilis et utilis. vnde amicitia virtuosa magis est aliquid consequens ad virtutem q̄ sit virtus. neq̄ est simile de charitate q̄ non fundatur principaliter sup virtutē humanā sed sup bonitatē diuinā. hec ille. in quib⁹ verbis aperte colligitur q̄ mens. S. Tho. fuerit amicitiam non esse virtutē morālē: ea ratione qm̄ accepta fm̄ totū sui ambitum: nō habet de se rōnē laudabilis et honesti. alias amicitia utilis et delectabilis que sub ābitu amicitie continetur: esset laudabilis et honesta quod est falsum. si vero accipiatur amicitia magis contracte pro amicitia honesta: nec adhuc vt ipse vult est virtus sed ē aliquid consequens ad virtutem. pretendit enī Doctor. S. hāc rationem. virtus morālis per se et directe generatur ex actibus. sed amicitia etiā honesta non generatur directe et per se ex actibus sed magis acquirit p̄ quandā consequētiam quasi naturalem ex perfectione virtutū. naturaliter enim virtuosus diligit virtuosum et habet illum amicum. vnde suppositis in vno virtutib⁹ statim quadam naturali resultantia innasit illi amicitia ad alium virtuosum. et q̄ ista fuerit mēs Sācti Doc. confirmat cum subiūgit. nec est simile de charitate que non fundatur principaliter super virtutem humanā sed super bonitatē diuinā. vbi per hoc pbat amicitia que est charitas esse virtutem potius q̄ amicitia honesta de qua philosophi tractāt: qz non fundat sup virtutem humanā ex cui⁹ inclinatione causaret velut qdā naturali consequentia resultans: sed ipsa per se a deo infunditur. Et hāc rationem ac differētiaz Sanct⁹ Tho. expressit in de virtuti. q. 2. d. charitate. ar. 2. ad. 8. dicēs q̄ amicitia nō ponitur virtus sed cōsequens virtutem. quia ex hoc ipso q̄ aliquis habet virtutem et amat bonum rationis: consequitur ex ipsa inclinatione virtutis q̄ diligit sibi similes. s. virtuosos in quibus bonum rationis viget. sed amicitia que est ad deū in q̄m est beatus et beatitudinis auctor: oportet prestari ad virtutes que in illam beatitudinem ordinant. et ideo cum non sit consequens ad illas virtutes sed preambulū vt ostensum est: oportet q̄ ipsa sit per se virtus. hec ille. Idem in sentētia ponit in hac distinctione. 2. 7. q. 2. ar. 2. ad p̄m. amicitia inquit de qua p̄s tractat causatur ex inclinatione nature q̄m ad amicitiam delectabilis et utilis: vel ex inclinatione habitus virtuosī presupposita inclinatione nature quantum ad amicitiam honesti inquantū omne quod facit similitudinem cum aliquo: inclinatur ad amorem il-

lius. et ideo non ponitur aliqua virtus sed qdādam consequens ad virtutes. sed amicitia quas habem⁹ ad deū: nō pōt habere aliquod bīnōi fundamētum cuz nature metas excedat. et ideo oportet q̄ per speciale donum in dictam amicitiam eleuemur. et hoc donum dicimus virtutes. hec ille. quod autem hic dicit vel ex inclinatione habitus virtuosī: debet intelligi non qui sit amicitia: sed habitus q̄ est virtus morālis super quē amicitia fundatur. Patet igitur ex premis q̄ eandem sententiam de amicitia humana tenuit S. Tho. vbi cūq̄ scripsit de hac materia. vnde cum dicit in cōmento super. S. etbi. in fine quinti capituli q̄ amicitia videtur aliquid addere supra rationem virtutis: non debet accipi q̄m mēs eius fuerit dicere q̄ amicitia est virtus addens aliquid supra virtutes morāles vt dicti opinantes male intellexerunt. nam sic cum non esset virtus morālis sed illa perfectior: nec virtus herōica nec theologica nec etiaz intellectualis vt planum est: esset dare aliud genus virtutis hacten⁹ a philosophis et theologis non inuentum quod certe non facile fingi potest. additio ergo illa accipit debet q̄m ad id quod ibi. S. Doc. expressit videlicet q̄ cum in qualibet virtute sufficiant act⁹ ipsius virtuosī: in amicitia vero non sufficit act⁹ vnus: sed oportet q̄ actus duorum concurrant mutuo se amantiū. Et q̄ iste fuerit sensus verborum non primus: constat ex eo quod imediate subiūgit dicēs. et ideo philosophus supra nō dixit absolute q̄ amicitia sit virtus: sed addit vel cum virtute quia videtur aliquid addere supra rationem virtutis. hec ille. supra quam. s. fundatur non que sit ipsa amicitia.

Tertio Notandū est. put. S. Tho. dicit. 2. 2. q. 23. ar. primo q̄ charitas hominis quedam amicitia est hominis ad deum. omnis autem amicitia fundatur in aliqua amicoꝝ cōmunitate prout p̄s docet. S. etbi. vnde et fm̄ diuersitatem cōmunicationum in quibus amicitie fundantur: diuersificatur ipse amicitie fm̄ speciem. alia est enī species amicitie consanguineorum alia conciuuium alia peregrinārium et sic de ceteris prout ibi p̄s distinguit. obiectū vero amicitie directe et per se: est amic⁹ circa quem amicitia versatur. ratio vero formalis obiecti accipitur ex ratione cōmunicationis fm̄ quā species amicitie distinguuntur vt dictum est. vnde pp̄ obiectū amicitie cōprehēdēdo quod et quo: est amicus in aliqua vite cōmunicatione amico cōmunicans. pp̄ius enim actus amicitie est cōuiuere amico. cuz igitur charitas vt premis

sum est sit amicitia hominis ad deū: sequit̄ q̄ de⁹ sit obiectū charitatis s̄m q̄ vitā gratie in p̄senti et vitā glorie seu beatitudinis in futuro homini cōmunicat. in hac enī vite spūalis cōmunicatio- ne: amicitia charitatis fundat̄. put. S. Tho. no- tat loco prime allegato. 2^a 2^e. iuxta qd̄ ap̄lus dicit p̄ma Lozi. p̄o. fidelis de⁹ per quem vocati estis in societate filij ei⁹. s̄m quā societatem dice- bat Phil. 3°. n̄ra conuersatio in celis est. ¶ Ad horū aut̄ pleniorē intellectū sciendū est q̄ cui⁹ d̄r deus est obiectū charitatis in q̄^m est beatificati- us creature intellectualis: verbale beatificatiu⁹ pōt dupliciter accipi. vno modo in habitudine ad creaturā. put. s̄. dicit quid p̄fectiuū et bonum creature. et isto modo si reduplicatiua d̄beat te- neri. pp̄rie reduplicatiue: charitas nō debet acci- pi vt est amor absolute sed sub ratione qua est amor amicitie. non enim est sensus illius dicti q̄ ratio qua deus est diligibilis: sit quia est creatu- re beatificatiuus. nā talis amor creature nō esset beniuolentie sed cōcupiscētie et mercenarius et per consequens non esset amor amicitie nec cha- ritatis. sed sensus illius dicti est q̄ deus in q̄^m est beatificatiu⁹ creature intellectualis: est obiectū charitatis sub ratione qua est amicitia que ne- cessario requirit cōmunicationē dei ad creaturam et cōsistit in beatitudinis vita in qua cōmunicatio- ne de⁹ est beatificās creaturā. vt enī. S. Tho. dicit p̄ 2^e. q. 110. ar. p̄o. qz bonū creature puenit ex volūrate diuina: ideo per quālibet dilectionē dei qua vult creature bonū: p̄fluit in ipsa creatu- ra aliquod bonū s̄m modū dilectionis. vt si ē di- lectio naturalis: bonū naturale. et si est dilectio gratificationis in statu vie: p̄uenit donū gra- tie. et si est dilectio beatifica in patria: donū bea- titudinis glorie. vnde in q̄^m deus est bon⁹ et sū- me bonus in se: est obiectū charitatis prout cha- ritas est amor beniuolentie. et in hoc sensu loq̄- tur. S. Doc. disti. 27. q. 2. ar. 4. sub. ar. 2. c. cui⁹ dicit q̄ obiectū charitatis pp̄riū et p̄ncipale est bonitas diuina. sed in q̄^m est etiam creature in- tellectualis beatificatiuus: est obiectū charitat̄ vt est q̄daz amicitia hominis ad deū exigens re- clamationē dei ad creaturā s̄m beatitudinis vi- tam cui⁹ diuine dilectionis effect⁹: est creaturaz beatificare. vii. S. Doc. p̄ 2^e. q. 109. arti. 3°. ad p̄mū. charitas inq̄t diligit deū sup̄ omnia s̄m q̄ est obm beatitudinis et s̄m q̄ homo habet quā- dā societate spūalē cū deo. ¶ Alio modo verba- le beatificatiu⁹ in sup̄dicta locutione pōt acci- pi nō in habitudine ad creaturā beatificabilem s̄m q̄ ipsi⁹ p̄fectiuū: sed absolute. put est q̄daz

dei attributū eius p̄fectionē designās. et isto mo- do locutio est vera. est enī sensus q̄ de⁹ sub rōne hui⁹ attributi quod est beatificatiuū esse: est ob- iectū charitatis sicut ē obiectū fidei sub ratione p̄me veritatis. quia enī charitas est amicitia sup̄ beatitudinis cōmunicatione fundata cui⁹ p̄in- cipiū ē de⁹: consequēs est q̄ de⁹ sit obiectū chari- tatis. put habet in se perfectionē beatificatiui. et in isto sensu debet intelligi cū dicit̄ homo diligit deum ex charitate in q̄^m est beatificatiuus crea- ture intellectualis. non enī sensus est q̄ hō dili- git deus ex charitate ea rōne quia beatitudinis bonū p̄uenit aut puenire pōt sibi a deo: nam talis dilectio esset mercenarij. sed ē sensus q̄ ho- mo ex charitate diligit deū qz est in se habēs p̄- fectionē beatificatiui sicut et p̄fectionem summi boni. sic enī diligere deū: est deum diligere. pp̄- ter se quia in q̄^m est in se tam perfecte beatus vt etiā creature sit beatificatiuus. ¶ Ut enī. S. Tho. di- cit. 29. dist. hui⁹ tertij. ar. 3. i. c. amare bonū alicu- ius in q̄^m p̄placet q̄ illud habeat: ad amorē ami- citie p̄tinet eo q̄ talis amor terminat̄ ad amatū nō reflectitur ad amantē. Et in responsione ad 2^m. dicit q̄ amicitia nō retorquet ad seip̄z bonū quod ad alterz optat. diligit̄ enī amicos etiāz si nihil nobis debeat in de euenire. dicit̄ aut̄ deus obiectū charitatis specialiter in q̄^m est beatifica- tiuus creature: qz sub ratione huius attributi ha- bet cōmunicationē cū habente charitatē in bea- titudinis vita sup̄ quā amicitia charitatis funda- tur. Et hīs cōsonat quod. S. Tho dicit de vir. in. q. de charitate. arti. 2. in cor. amare iquit bo- num alicuius ciuitatis contingit dupliciter. vno modo vt habeatur. alio modo vt conseruetur. amare autem bonū alicuius ciuitatis vt habeat̄ et possideatur: nō facit bonū politicū. quia sic etiā aliquis tyrānus amat bonū alicui⁹ ciuitatis vt ei dominetur quod est amare seip̄sum non ci- uitatem. sibi enim ipsi hoc bonūz concupiscit: nō ciuitati. sed amare bonūz ciuitatis vt conseruet̄ et defendat̄: hoc est vere amare ciuitatem quod bonū politicūz facit: intantū q̄ aliq̄ pp̄ter bonū ciuitatis conseruandum vel ampliandū se peri- culis mortis exponat̄ et negligat̄ p̄riuatū bonū. sic igitur amare bonūz quod a nobis participat̄ vt habeat̄ vel possideat̄: non facit hominē bene se habentem ad beatitudines: qz etiā mali illud bonū cōcupiscit. sed amare illud bonum s̄m se vt p̄maneat et diffundatur et vt nihil contra il- lud bonū agatur: hoc facit hominē bene se habē- tem ad illam societatem bonorum. et hec ē cha- ritas que deum propter se diligit. becille. vnde

distin. 29. huius tertij. arti. 3. ad. 4^m. ait. habens charitatē multo plura faceret. ppter beatitudinē conseruandā deo: q̄ ppter beatitudinē sibi adipiscendam. Facit ad premissa distinctio gaudijspiritualis qd̄ de deo haberi p̄t. quā. S. Tho. ponit. 2^a 2^a. q. 28. ar. p̄. ad. 3^m. ait eni. de deo p̄t esse sp̄iale gaudiuz dupliciter. vno modo fm̄ q̄ gaudem⁹ de bono diuino in se considerato. alio modo fm̄ q̄ gaudem⁹ de bono diuino. put a nobis participat. Aliq̄ vero cum dicit̄ deus ē obiectū charitatis vel diligit̄ ex charitate in quātū est beatificatiu⁹: distinguūt q̄ ratio formalis obiecti charitatis dupliciter p̄t sumi. vno modo ex preteritū quā p̄ncipaliter diligit̄ charitas. et isto modo formalis rō obiecti charitatis est summū bonuz vel bonū diuine beatitudinis. alio modo ex parte potētie volitiue deū diligētis. et hoc modo formalis rō obiecti charitatis ē p̄ncipiū beatitudinis nature rōnalis v̄l rō beatificatiui. Sed certe distinctio ista nō est ad p̄positū. nā beatificatiu⁹ nō ē denominatio dei ab extrinseco quēadmodū scibile aut reuelabile et h̄mōi q̄ in deo nō ponūt realē p̄fectionē sed in intellectu creature. imo est intrinsece denominās deū: in ipso ponēs seu designās realē p̄fectionē. s. bonitatē et potētiam beatificādi creaturā. sicut esse creatorē esse iustificatozē esse bonoz largitozē et similia. vnde ē beatificatiuū creature: formalē rōnem dicit obiecti charitatis ex parte ipsi⁹ rei quēadmodū summū bonū vel bonū diuine beatitudinis. neq̄ auctoritates quas inducūt ex scriptis. S. T. pbāt eoz p̄posituz vt clare patet dicta eius intuenti.

Quarto Notādum est. put. S. T. deducit. p̄. p. q. 6. arti. 5. Et. p̄. 2^a. q. 109. ar. 3. in cor. q̄ diligere deuz sup̄ omnia ē cōnaturale cuiubet creature nō solū rōnali sed et irrationali ac etiā inanimata. et hui⁹ ratio ē. qz vnaqueq̄ res magis inclinā suo naturali appetitu in illud cui⁹ naturalit̄ est: q̄ in seipsam. videm⁹ eniz q̄ naturalit̄ pars se exponit ad cōseruationē toti⁹ corpis sicut man⁹ plerūq̄ exponit absq̄ deliberatione ictui p̄cussoris p̄ totius corpis vel etiā capitis cōseruationē ex q̄ salus toti⁹ corpis depēdet. et aqua ppter bonum vniuersi quod naturalit̄ appetit sicut qdā ipsius pars: mouet̄ aliquādo sursum ad succurrēdū plenitudini vniuersi ne locus relinquat̄ vacuus vt p̄hs pbat. 3°. p̄. per exēplū de p̄sedre. et qz rō imitat̄ naturā: id etiā in virtutibus politicis inuenim⁹. est eni virtuosus cuius vt se mortis periculo exponat. p̄ totius reipublice cōseruationē. et si homo esset naturalis pars ciuitatis: h̄mōi incli-

natio ei inesset a natura. vnde qz omnis creatura naturaliter fm̄ illud qd̄ est: est dei cū deus sit vniuersale et summū bonū sub quo omnis creatura cōtinet̄ tanq̄ aliquid ipsius: sequit̄ q̄ naturali dilectione omnis res creata plus et p̄ncipalius diligit̄ deū q̄ seipsam: fm̄ tamē modū amoris q̄ singulis creaturis cōpetere p̄t. nō enim est idē in omnib⁹ sed alius et alius fm̄ gradū cuiuscūq̄ nature. cuiubet eni rei est naturale q̄ appetat et amet fm̄ q̄ aptū natū est id sibi inesse. naz vt p̄hs dicit in. 2°. p̄. sic vñ quod q̄ agit: sicut aptū natū est agere. vnde creature rōnales alio et p̄fectiori modo amat̄ deū q̄ irracionales. Ad cuius intellectū sciēdū est. put. S. Tho. deducit de veri. q. 22. ar. 2. q̄ secūdarīa causa nō p̄t influere in suū effectū nisi in q̄ recipit virtutem p̄ime cause. sicut aut̄ influere cause efficiētis est agere: ita influere cause finalis est appeti et desiderari. vnde sicut agēs secūdarīū nō agit nisi virtute p̄mi agētis existente in ipso: ita secūdarīus finis nō appetit̄ nisi per virtutem finis p̄ncipalis in eo existentē. put. s. est ordinat⁹ in illū vel habet ei⁹ similitudinez. sicut ergo de⁹ ppter hoc q̄ est p̄mū efficiens agit in omni agente: ita ppter hoc q̄ est vltimus finis appetitur in omni fine. verūtāmē sic appetere: est deū implicite appetere. sic enim virtus p̄ime cause est in secūda sicut p̄ncipia sunt in cōclusionibus. rōnalis vero creatura qz p̄t secūdos fines in vltimū qui de⁹ est reducere quēadmodū cōclusiones in p̄ncipia et secūdas causas in p̄mas: p̄t deū vltimū finez explicite et in seipso appetere. nec est ei⁹ appetit⁹ rectus nisi p̄ appetitū explicitū dei: actu vel hitu. hec ille. Faciūt ad premissa que scripsit. arti. precedente. dupliciter inquit contingit aliquid ordinari et dirigi in aliquid sicut in finem. vno modo per seipsum sicut homo seipsum dirigit ad locum quo tēdit. alio modo ab altero sicut sagitta que a sagittate dirigit̄ ad determinatum locū. a se q̄dem in finē dirigi nō possunt: nisi illa q̄ finem cognoscūt. oportet eni dirigens habere cognitionē eius in quod diriga. sed ab alio p̄t dirigi in finē determinatū etiā q̄ finē nō cognoscūt sicut patet de sagitta. sed hoc dupliciter cōrigit. quādoq̄ enim id quod dirigitur in finē: solūmodo impellitur et mouet̄ a dirigēte sine hoc q̄ aliquā formā a dirigēte consequat̄ per quam ei cōpetat talis directio vel inclinatio. et talis inclinatio est violēta sicut sagitta inclinā a sagittante ad signū determinatū. aliquādo aut̄ id quod dirigitur vel inclinā in finem: consequit̄ a dirigente vel a mouente aliqua⁹ formam per quam sibi

talis inclinatio cōpetit. vnde et talis inclinatio erit naturalis quasi habēs principiū naturale. sicut ille qui dedit lapidi gravitatez: inclinavit ad hoc q̄ deorsuz naturaliter ferret̄. per quē modū generās est motor in gravib⁹ et leuib⁹ fm phz in. 8. phz. et per hunc modū omnia naturalia in ea q̄ eis cōveniunt sunt inclinata habētia ali- quod qd̄ est inclinationis p̄cipiū: ratione cuius inclinatio eoz est naturalis ita q̄ quodāmodo ipsa vadant et non solū ducant̄ in fines sb̄itos. violenta enim tm̄ ducunt̄ qz nihil conferunt moventi. sed naturalia etiā vadūt in fines in q̄m̄ co- operantur inclināt̄ et dirigenti p̄ principium eis inditū. quod aut̄ dirigūt vel inclināt̄ ad aliquod ab alio: in id inclinatur quod est intētū ab eo qui inclinat vel dirigūt. sicut in idem signum sagitta dirigūt: quod sagittator intendit. vnde cū omnia naturalia naturali quadam inclinatione inclinata sint ad fines suos a primo motore qui ē deus: oportet q̄ id in quod vnūquodqz natura- liter inclinatur: sit illud quod volūtum est vel intētū a deo. hec ille. Quod aut̄ dictū est in pre- missis q̄ quādo aliquid dirigūt in finem sine hoc q̄ aliqua forma a dirigente consequat̄ per quaz ei competat talis directio vel inclinatio q̄ est inclinatio violenta: debet intelligi quādo ipsa dire- ctio et motus cōtingit p̄ actionē agentis particu- laris qui naturā non dedit nec inclinationē natura- ram consequēt̄. sicut quando homo corp⁹ graue mouet sursum vel sagitta dirigūt a sagit- tate in signū pur. S. Tho. notat p̄. p. q. 105. ar. 6. ad p̄m. sed si talis directio et motus fiat ab a- gente qui naturam et inclinationem naturalem dedit: neqz est violenta neqz contra naturaz rei que sic dirigūt et mouetur quāuis sit preter mo- tum naturalē ipsius. sicut patet in fluxu et refluxu maris qui non est violentus nec contra natu- ram aque. est enim ex impressione celestis cor- poris a quo naturalis inclinatio eoz inferio- rum dependet. Ratio vero dicti est. quoniam vt S. Doc. ait de potē. dei. q. 6. ar. p̄. ad. 17. in q̄li- bet re naturali ē naturalis ordo et habitudo ad causas omnes superiores. que autem fluunt ex naturali ordine rerum: non sunt eis violēta. naz quāuis ad tales effectus non cōferant quādoqz ipse res per formā aliquam illis inditam vel im- pressam: conferūt tamen per naturalem ordinē quem habent ad causas vniuersales et ad ea q̄ per vniuersales causas circa res ipsas inferiores sunt. ac per hoc dici non possunt violenta: licet videantur esse contraria naturalibus motibus inferiorum eoz. cum igitur et natura ⁊ na-

ture ordo sit a deo rebus inditus: si quid preter hunc ordinem deus faciat vel etiam si res a deo moueantur non per formas sibi intrinsecas vel impressas: non est violentum nec cōtra naturā. vnde Augustinus dicit. 26. contra faustum q̄ il- lud est cuiuslibet rei naturale: quod ille fecerit a q̄ est omnis mot⁹ numer⁹ ⁊ ordo nature. Et Tho. 11. super illud contra naturam insertus es: dicit glosa eiusdem Augusti. deus nihil contra natu- ram facit quia id est natura quod ipse facit. ¶ Ex supra dictis inferimus ad nostrum p̄positum q̄ omnes creature naturaliter appetunt et amant deum: alio tamen et alio modo. naz creature in- animate et irracionales amant deum tanq̄ vlti- mum finem implicite per hoc. s. q̄ appetunt et a- mant fines suos proprios vnicuiqz nature in q̄- bus sicut dictum est virtus vltimi finis qui ē de⁹ continetur in hoc ipso q̄ bonitas cuiuslibet finis proprii derivatur a bonitate finis vltimi et ē ip- sius quedam participatio. rationales vero crea- ture quia cognitionem explicitā habere possunt vltimi finis. s. dei et resoluerē possunt explicite fines p̄prios in finem vltimum et ipsoz depē- dentiam ac ordinem ad ipsuz: ideo singulariter pre alijs creaturis habent q̄ naturalit̄ deū amēt explicite. i. in seipso tanq̄ vltimū finem et nō so- lum implicite amando fines p̄imos quēadmo- dū creature irracionales. ¶ Aduertendū tamē circa predicta q̄ cum dicimus hominez natura- liter diligere deum plusqz seipsum ⁊ super omnia: debet intelligi de homine in statu nature ite- gre qualis fuit in statu inocentie prout. S. Tho. no- tat p̄. 2. q. 109. ar. 3. nā in statu nature corrup- te vt ipse ibidem dicit: homo ab hoc naturali ap- petitu deficit fm appetitum voluntatis rationa- lis que propter corruptionē nature sequitur bo- num p̄uatum nisi sanetur per gratiam dei. vnde in statu nature ite- gre homo non indigebat do- no gratie habitualis supaddito bonis naturali- bus ad diligendū deū naturaliter super omnia quāuis indigeret auxilio dei speciali ad hoc euz mouentis. sed in statu nature corrupte indiget homo ipso dono gratie naturam sanantis.

¶ Quinto Notādū ē q̄ vt accipitur ex dictis. S. Tho. in locis pro tertia cōdusione allegatis: ratio p̄pter quā omnis pars naturaliter appetit et amat bonū to- tius plus q̄ bonū suum p̄prium: est qz bonuz par- tis depēdet ex bono totius ita q̄ bonuz totius ē magis bonū partis q̄ bonū ipsius partis p̄prium. nam bonū partis non esset nisi p̄ bonum totius a quo pars in q̄m̄ huiusmodi suā habet bonitatē.

est eni bonū toti⁹ continēs bonū cuiuslibet par-
tis, ppriū et insup omniū aliaz, vñ p^o. p. q. 6. ar.
5. S. Doc. arguit sic primo loco. dilectio natura
lis fundat sup naturali vnione. sed natura diui-
na maxime distat a natura angeli. ergo naturali
dilectione angelus minus diligit deuz q̄ se. ecce
argumentū. ad quod respondet q̄ ratio illa p̄ce-
dit in his que ex equo diuiduntur quozum vnū
non est alteri ratio existendi et bonitatis. sed in
illis quozum vnum est tota ratio existendi et bo-
nitatis alij: magis diligitur naturaliter tale alter-
rum q̄ ipsum sicut dictum est q̄ vnaqueq̄ pars
diligit naturaliter totū plus q̄ se. et quodlibz sin-
gulare naturaliter diligit plus bonuz sue speciei
q̄ bonū suum singulare. deus aut nō solū est bo-
num vnus speciei: sed est ipsuz vniversale bonū
simplicif. vnde vnū quodq̄ suo modo naturalif
diligit deū plus q̄ seipsum. hec ille. l. hys etiā cōso-
nat quod dicit in. 2. 9°. distin. hui⁹ tertij. ar. 3. in
cor. bonū inquit ipsi⁹ amātis magis inuenit vbi
perfectius est. et ideo qz pars quelibet imperfecta
est in seipsa p̄fectionē aut habz in suo toto: ideo
naturali amore pars plus tendit ad cōseruatio-
nem sui toti⁹ q̄ sui ipsius. Et parum infra cōclu-
dens ait. quia ergo bonū n̄m in deo perfectum
est sicut in causa vniversali p̄ma z perfecta bono-
rum: ideo bonū in ipso esse: magis naturaliter cō-
placet q̄ in nobis ipsis. hec ille. ¶ Ex quibus in-
ferimus q̄ amor quē homo naturaliter et ex cha-
ritate habet et habere debet ad rem publicā cui-
us est ciuis et pars: habet similem rationē suo
modo et fin quā deus a nobis amādus est. ama-
tur enim bonum reipublice sicut bonū toti⁹ z bo-
num vniversale omniū ciuū et sicut causa a qua
dependet bonitas ipsozum politica: in q̄m quili-
bet ciuis pars quedam est reipublice vel ciuita-
tis. vnde sicut pars corporis naturalis in q̄m hu-
iusmodi cōseruatur in esse et p̄fectione p̄ totius
corporis existētiā et cōseruationē: ita et pars ci-
uili cōseruat in ppria existētia et bonitate ci-
uili seu politica per totius reipublice existētiā
et cōseruationē. et inde est q̄ sicut homo tene-
tur deum diligere plus q̄ se: ita suo modo tenet̄
diligere reipublicā et bonū ipsi⁹ cuius est pars
plus q̄ seipsum. Falsa est igit quozūdā imagina-
tio dicentiū q̄ ciuis nō se exponit periculo p̄ re-
publica vel cōmunitate quasi diligit eam plus q̄
seipsum: sed quia plus diligit bonum virtutis q̄
pretendit acquirere tali periculo se exponēs q̄
salutem corporis. et putant sue imaginationi fa-
uere quod p̄bs dicit. 9. ethi. caplo dubitat autē
vtrum oportet amare seipsum. falluntur re vera

isti tam in sua imaginatione q̄ in dictis philoso-
phi. putant enim q̄ idem modus et eadez ratio
amoris sit qua ciuis amat ciuitatem cuius est ci-
uis et bonū ipsi⁹: et rō qua amic⁹ homo amat a-
micū de quozū amore et amicitia p̄bs loquitur
vbi allegat. hoc aut falsum est. nam vt ex p̄redi-
ctis apparet ratio qua bon⁹ ciuis amat ciuitatez
et bonū ipsius: est qz est pars ei⁹ cui⁹ tota boni-
tas et existētia in q̄m pars est: dependet a bono
totius nec cōseruari pōt nisi p̄ bonitatē et cōser-
uationem toti⁹. sicut enim man⁹ vel pes aut mē-
brū aliud est pars totius corporis naturalis: ita
et quilibet ciuis est pars ciuitatis. et p̄opt̄ hāc
rationem bonus ciuis naturaliter et ex charita-
te plus amat ciuitatē cuius est pars q̄ seipsuz. z
magis oprat ciuitatis bonum et cōseruationē
q̄ bonum sibi ppriū. ratio vero qua amic⁹ ho-
mo amat amicum: est nō qz bonum ipsius et cō-
seruatio dependet a bono et cōseruatione ami-
ci: sed qz particeps et socius ei⁹ est in bono super
quo amicitia eoz fundat. vnde qz vnitas et idē-
titas qua homo amat seipsum est maior et p̄eci-
pua ratio amoris q̄ societas seu cōsociatio qua
amicus amat amicum: ideo homo plus amat se
ipsum naturaliter et ex charitate q̄ amicum su-
um. Et hāc differētiā assignat. S. Doc. 2. 9. dis-
t. hui⁹ tertij. ar. 5. Et. 2°. 2°. q. 2. 6. ar. 4. ¶ Neq̄
obstat q̄ homo aliquādo se exponit etiā mortis
periculo et facultatum suaz dispēdio p̄pter bo-
num et salutē amici. naz vt. S. Tho. notat locis
p̄ime allegatis: in eo ipso magis homo seipsuz
diligit q̄m ad naturā interiorē mentis fm quam
homo est homo: q̄ amicū. mai⁹ enim et melius
sibi tribuit. s. bonū virtutis quod est homini ma-
ximū bonū: q̄ impēdat amico. put etiā p̄bs do-
cet. 9. ethi. vnde plura bona exteriora sunt im-
pendēda amicis q̄ nobis ipsis: qz hoc pertinet
ad p̄fectionem virtutis. sed de bonis sp̄ialibus
semper plus nobis impēdere et velle debemus.
et per consequēs de malis vitādis. nec debet ho-
mo pati detrimentuz in sp̄itualibus bonis pec-
cando: vt pximū vel amicum liberet a peccato.

¶ **Sexto** Notādū est q̄ dilectio dei
ex charitate quadrupliciter
pōt considerari. vno modo fm rōnem sue essen-
tie: et sic in creatura modū hēt. est eni determi-
nata z limitata ad certū gen⁹ et sp̄ez. s. actionis.
Alio modo pōt cōsiderari in p̄paratione ad sub-
iectum in quo habet esse: et sic etiā habz modū.
tum qz est in determinata potētia vt in subiecto
s. in voluntate creata. tū etiā qz recipit ī ipso subie-
cto finite et limitate fm mēsuraz capacitatis re-

Distinctionis.

cupientis: vel ex natura vt in angelis vel ex conatur vt in hominib⁹. vnde abbathei. 2. §. dicit d⁹ xpo sub parabola peregre p⁹ficiscentis q⁹ dedit seruis bona sua vnicuiq⁹ fm⁹ p⁹ptā virtutem. tū etiam qz fm certā mensurā donationis xpi. put apostolus dicit Ephe. 4. Tertio modo pōt cōsiderari in respectu ad habitū cuius est actus: et sic dilectio dei iterū modum habet. est enī actus ab habitu finito et limitato in genere et specie. s. charitate elicitus. Quarto cōsiderari potest dilectio dei ex charitate in ordine ad p⁹ptū obiectum quod est deus: et sic modū nō habet cum deus ipse et ratio formalis qua est obiectū charitatis. s. bonitas diuina sit omnino quid illimitatum et infinitus. nō enī pōt creatura quātūcūqz charitate perfecta: tantū deū diligere quī āplius diligendus nō sit. ¶ Aduertendum tamē q⁹ cuz dicitur dilectionem dei ex charitate modū non habere in ordine ad obiectū: duplicē potest habere sensum. vnus est q⁹ ipsa dei dilectio sit circa deum nullis circumstātijs modificata sed quātercūqz cōtingat et quocūqz sine. et iste sensus ē falsus nā omnis act⁹ carēs debitis circumstātijs est viciosus. vnde si quis diligeret deū sine modo debito finis vt p⁹pter bona rēpozalia acq⁹reda et nō qz est summe bon⁹: vel si deum diligeret sine debito modo quantitatis extrēsiue vel intēsiue vt si deū diligeret min⁹ q⁹ seipsum v⁹ alia a deo diligeret non p⁹pter deū: dilectio esset viciosa atqz peruersa. Alius sensus est q⁹ dilectio dei ex charitate non habet ex parte dei modum prefixum in quo sistat vel sistere debeat: vltra quem dilectio ipsa progredi non possit intensiue et extensiue sed sit consistens in medio sup⁹abundātie et defectus quemadmodum virtutes morales. et iste sensus est verus. nam si dilectio dei ex charitate modum prefixum inter superabundantiaz et defectum haberet: possibile esset viciari p⁹ excessum. hoc autem est falsum per se loquēdo. nō enim potest deus nimis amari nec potest tā intense aut feruenter v⁹ ex tāto conatu diligi: qui multo amplius diligēdus sit. nec tot bona i deo a creatura diligi possunt: quin multo plura sint fm que sit diligendus. itaqz dilectionem dei ex charitate modum non habere: est terminum in plus vel excessum non habere. ¶ Unde. S. Tho. 2° 2^e. q. 27. ar. 6. nō negat simpliciter dilectionem dei ex charitate modum habere: sed negat habere modum sicut mensuratum. s. in attingēdo regulam vel mensuram aliquam sibi prefixā inter sup⁹fluum et diminutum sicut virtutes morales modum dicuntur habere. ait enī sic con-

xxvij. xxviii. xxix. xxx.

cludens in respōsione principalī. et ideo in dilectione dei non pōt accipi modus sicut in re mensurata vt sit in ea accipere plus et minus: sed sicut inuenitur modus in mensura in qua non potest esse excessus. Et in respōsione ad p⁹. illud inquit quod est per se: pot⁹ est eo quod est per aliud. et ideo bonitas mensure que per se habet modum: potior est q⁹ bonitas mensurati q⁹ habet modum per aliud. et sic etiam charitas que habet modum sicut mensura: p⁹eminet alijs virtutibus que habent modū sicut mensurate. Itē ad. 2^m. allegans Augustinum in libro de moribus ecclesie dicit. modus diligendi deum est vt ex toto corde diligitur. i. vt diligitur q⁹ potest diligi. et hoc pertinet ad modum qui conuenit mensure. hec ille. Hīs consonat dictus Bernardi in libro de diligendo deum cuz dicit causa diligendi deum: deus est. modus sine modo diligere. s. quem habent actus moralium virtutum.

¶ Septimo ^{Notāduz est p⁹ de dca} ^{ratione octauē cōclu-}
sionis q⁹ questio an dilectio amicoz sit melior et magis meritoria q⁹ dilectio inimicoz: determinari non pōt vno sermone sed opus est distinctio ne. sequendo igitur mentem. S. Tho. in vtroqz opere distinguēdū est vtrū ambe dilectiones pcedant ex charitate eque perfecta vel non. supponimus enī q⁹ vtraqz dilectio sit ex charitate vt congruat nō pposito. si ex equali charitate vtraqz dilectio pcedat: simpliciter loquendo vna non est alia melior neqz magis meritoria p⁹mi essentialis. eo q⁹ radix et efficacia merendi sit ex charitate fm doctrinam apostoli p⁹ Corin. 13. et tamē h³ quid. i. q⁹ ad speciem actus et ad e⁹ intensiōē: dilectio amicoz melior est eo q⁹ amicus est obiectū et materia magis conueniens dilectioni et amicus p⁹pinquior affectu et magis coniunctus est amico q⁹ inimico. vnde et e⁹ oppositum deterius est. peius enī est odio h³ e amicum q⁹ inimicū. vocam⁹ aut bonitatē simpliciter illam quaz act⁹ habet ex habitu charitatis quia charitas per se et formaliter respicit finē vltimū a quo act⁹ simpliciter loquēdo dicit bon⁹. nā vt S. Tho. deducit p⁹ 2^e. q. 18. arti. 4. sicut esse rei dependet ab agēte et forma: sic bonitas rei dependet a fine. Et in. 3°. dif. hui⁹ tertij. ar. 3°. ad 6^m. dicit q⁹ bonitas q⁹ est ex obiecto: est materialis respectu bonitatis q⁹ est ex fine quam voluntas atcedit et penes istam pot⁹ cōsistit merituz. Itēqz obstat dictis q⁹ dilectio inimicoz sit difficili⁹ q⁹ amicoz. quoniā vt S. Tho. dicit loco p⁹ tunc allegato ad. 3^m. difficultas non facit ad me

ritum nisi in q̄^m facit maiorē inclinationē et conatū voluntatis in aliquid. qz ergo presupponimus vtrāq̄ dilectionē elici ex charitate eque perfecta: consequēs est qz vtrōq̄ par sit conat⁹ et inclinatio volūtatis que ad meritū cōfert essentialis premij. Item. 2^a 2^e. q. 27. arti. 8. ad. 3^m. plus inquit facit ad rationem meriti et virtutis bonū q̄ difficile. vnde nō oportet qz omne difficilius sit magis meritorium: sed quod sic est difficilius vt etiā sit melius. si vero vtrāq̄ dilectio non sit elicitā ab eque perfecta charitate: illa dilectio simpliciter ē melior et magis meritoria: q̄ ex maiori charitate procedit. quāuis alia q̄^m ad aliquid possit esse melior et perfectior. put dictū ē. Si autē queram⁹ que istarum dilectionū ex natura act⁹ et obiecti arguat. pbabiliter maiorē charitatē in diligēte vbi incertū est an vtriusq̄ charitas sit par vel impar aut q̄ illaz magis arguat a charitate elicitam esse: respondet. S. T. 2^a 2^e. q. 27. arti. 7. in cor. qz dilectio inimicorū. Prīmū pbat quia presupposito qz vterq̄ amicus. s. et inimicus. ppter deū diligatur: fortior ostenditur eē dei dilectio que animum hominis ad remotiora extendit. s. vltiqz ad dilectionem inimicorum. sicut virtus ignis tāto ostēditur esse fortior: quanto ad remotiora calorē suū diffundit. tanto ergo ostenditur divina dilectio esse fortior: quāto propter ipsam difficiliora implemus. sicut et virtus ignis tanto est fortior: quanto cōburere potest materiaz minus combustibilem. fortior autē dilectionis actus: maiorem arguit charitatem a qua elicitur. sed sicut cōtingere potest qz idez ignis in propinquoza fortius agit q̄ i remotiora ita et charitas feruentius diligit cōiunctos q̄ remotos. et q̄^m ad hoc: dilectio amicorū fm se cōsiderata est feruentior et melior q̄ dilectio inimicorum. hec Sanctus Thomas. et videtur par ratione dicendū qz maior charitas quādoqz minus intēse diligit remotiores vt inimicos: q̄ minor charitas diligit sibi ppinquos et cōiunctos fm aliquam aliam amicitia. non enim charitas: nature inclinationem destruit sed magis perficit. Secundum pbat. S. Doc. per hoc qz dilectionis amici potest esse alia ratio q̄ deus vt qz amicus est et beniuolus aliqua amicitia humana et non propter deum. sed dilectionis inimici: solus deus est ratio propter quez charitas diligit. non enī est alia ratio diligendi inimicos: nisi ppter deum. ac per hoc probabilius et magis dilectio inimicorum arguit charitatem in diligēte q̄ amicorum dilectio.

Quantū ad ar-

ticulū quartū respondēdū ē obiectionib⁹ cōtra p̄clusiones. Et quidē ad pmū Aureoli cōtra p̄mā cōclusionē dicit qz cōsequētia nō est vera nisi sit speciale viciū sicut et virtus cui opponit⁹ ē specialis. amicitia autē nō hēt speciale viciū oppositū sed omne viciū sibi repugnat. nā sicut amicitia fundat generalit̄ super virtute: ita omne viciū virtuti oppositū: cōtrariat amicitie. ac p hoc nō est pprie virt⁹ q̄ semp habet speciale viciū sibi oppositū. hūis psonat quod. S. T. dicit. 2^a 2^e. q. 106. ar. p̄. ad. 3^m. cuzinquit vera amicitia supra virtutē fundet: quicqd est virtuti contrariū in amico: est amicitie impeditiuum. et quicqd est virtuosum: est amicitie puocatiuum. vñ Augustin⁹ libro de amicitia enumerat pluriū et diuersaz act⁹ virtutū quib⁹ amicitia cōseruatur. et ecōtra multoz act⁹ viciorū q̄ amicitie aduersant. nō enī inqt ad amicitia sunt idonei iracundi instabiles suspiciosi verbosi detractores conuiciofi supbi secretorū reuelatores. patet igif qz amicitie omnia vicia sunt opposita sicut ei q̄b cōsequitur omnem virtutem. vnde sine federe esse aut esse infidum amico: omni virtuoso et omni virtuti generaliter aduersatur. ¶ Ad. 2^m. d̄ qz maior non est vera de actu qui cōsequitur generaliter omnē virtutē qualis est act⁹ amicitie: non enim actus distincti et distincta ratio laudabilitatis: arguūt distinctas et speciales virtutes si ad omnes vel ad plures virtutes cōsequatur. nam passiones moderari et mediū in exterioribus opationib⁹ seruare et debitū finē intendere distincti act⁹ sunt. sed quia omnē virtutē cōsequunt: non arguūt speciales virtutes. neqz ē verum qz amicitia generat primo et directe ex actibus: sed generat p quandā consequētiā ad virtutes. Unde. S. Tho. i hac dis. 27. q. 2. ar. 2. ad primū. amicitia inqt de q̄ pbs tractat: causa ē vel ex inclinatione nature q̄^m ad amicitia delectabilis et vtilis: vel ex inclinatione habitus virtuosi presupposita inclinatione nature q̄^m ad amicitia honesti in q̄^m omne quod facit similitudinez cuz aliquo inclināt ad amorem illius. et ideo nō ponitur aliqua virtus sed quiddaz consequens ad virtutes. hec ille. Itēqz iterum verū est qz amicitia habeat ppriā laudabilitatē fm se. naz vt. S. Doc. dicit. 2^a 2^e. q. 23. ar. 3. ad. p̄. nō quelibet amicitia hēt rōnez laudabilis et honesti sicut p̄ in amicitia vtilis et delectabilis. s̄ amicitia autē virtiosa dicit ibidē qz nō hēt rōnez laudabilis et ho-

nesti nisi fm q fundat super honestate virtutū.
¶ Ad. 3^m. quod est henrici dicitur q veritates
 habet in eo q dicit amicitiam esse virtutum ad-
 iutricem et datam esse a natura. sed quod in fi-
 ne concludit amicitiam esse virtutem generalē
 falsum est. nec illud ex premisissis recte sequitur
 imo magis q est aliquid cōsequens ad virtutes.
¶ Ad. 4^m. dicitur q si auctoritas cōmentatoris
 recipiatur: improprie accipit nomen virtutis cū
 dicit amicitiam esse vnam virtutem p eo. s. q cō-
 sequitur ad virtutem. et tamen dictum cōmēta-
 toris sequi non tenemur cuz in multis errauerit.
¶ Ad argumēta Scoti cōtra secundā p̄clusionē
 ad p̄mū dicit q p̄cedit ex falsa imaginatione ar-
 guentis q. s. eadem omnino sit ratio diligibilita-
 tis et amicitie. hoc autem est falsum. vt enim di-
 ctum fuit in primo notabili: amicitia ex additio-
 ne se habet ad amorem et dilectionē. vnde Au-
 gustinus libro de amicitia caplo. 10. amor inq̄
 sine amicitia esse potest: amicitia sine amore nū-
 quam. ratio igitur diligibilitatis magis absoluta
 et generalis est q̄ ratio amicitie. et ideo in rōne
 amicitie potest cōnotari comparatio aliqua ad
 creaturam: que non importatur in ratione amo-
 ris vel diligibilitatis. qualiter autem intelligi de-
 beat q̄ deus sit obiectum charitatis inq̄^m est b̄fi-
 ficatius creature intellectualis: dictum est dif-
 fusius in tertio notabili. **¶ Ad. 2^m.** dicitur q ly
 beatificatum dicit deum siue dei naturaz cum
 aptitudine beatificandi. vnde concedim⁹ totaz
 deductionem p̄ prima pte diuisionis. nec eni ali-
 quid cōtra nos cōcludit. **¶ Ad. 3^m.** dicit q p̄ce-
 dit ex falso intellectu quem arguens habuit i di-
 ctis. S. Tho. non eni cum dicit deum diligi vt ē
 obm̄ b̄rificatiū: sensus est q̄ deus diligit amo-
 re cōcupiscentie. p̄pter cōmodū qd̄ ex b̄rificatio-
 ne homini puenit a deo. sed verus sensus ē que
 in tertio notabili diffuse posuim⁹. **¶ Ad. 4^m.** d̄r
 q̄ similiter p̄cedit ex falsa imaginatione arguen-
 tis. non eni Doctoz. S. alicubi scripsit aut intel-
 lexit q̄ relatio vel actualis vel aptitudinalis cō-
 notata hoc nomine beatificuz: sit ratio formalis
 terminandi actum charitatis: sed magis de⁹ ip̄e
 seu diuina natura sub dicte relationis cōnotatio-
 ne modo exposito in tertio notabili. **¶ Ad. 5^m.**
 dicit ad minozē p̄mo falluz cē q̄ potētia volitiua
 respiciat p̄ obiecto p̄mo et adequato totū ens
 sub ratione entis vt arguens videtur sentire: sed
 sub ratione boni. sicut eni imaginatio forme sine
 existimatione conueniētis vel nociui non mouet
 appetitum sensituum: ita nec apprehensio entis
 aut veri sine ratione boni et appetibilis mouet

voluntatem. p̄pter quod p̄hs dicit in. 3. de ani-
 ma q̄ intellectus speculatiuus voluntatem non
 mouet. Dicitur secundo q̄ maio: posset esse ve-
 ra loquēdo de potētia volitiua absolute sumpta
 non contracta per aliquē habitū. sicut enim vo-
 luntas per habitum iusticie non respicit pro ob-
 iecto adequato totum ens nec totum bonū sed
 bonum iustū et per fortitudinem bonum terribi-
 le: ita et voluntas fm habitum amicitie et chari-
 tatis non respicit pro obiecto p̄mo et adequato
 totum ens vel quodlibet hoc ens: sed ens beati-
 ficatiuū quod est deus. **¶ Ad argumēta Scoti**
 contra tertiā p̄clusionē ad p̄mū dicitur q̄ coip-
 so q̄ appetit⁹ naturalis cuiusq̄ rei determinatur
 ad esse p̄p̄iū singulare: determinat etiaz p̄in-
 cipali⁹ et ad esse ipsi⁹ specificum et multo ampli-
 us ad id quod est bonum vniuersale simpliciter
 quod est de⁹. Unde ad hoc argumētū in sentē-
 tia respondet. S. Tho. p̄. q. 60. ar. 5. ad. 3^m.
 arguit eni sic tertio loco. natura reflectit in seip-
 sam. videm⁹ eni q̄ omne agēs agit ad conserva-
 tionē sui. nō aut̄ reflecteret i seipsam natura si tē-
 deret in aliud plusq̄ in seipsam. non ergo natu-
 rali dilectione diligit angelus deum plusq̄ se ip-
 sum. ecce argumentum. seq̄tur responsio. **¶ Ad. 3^m**
 dicendum q̄ natura reflectitur in seipsam nō so-
 lum q̄^m ad id quod ē i singulare: sed multo ma-
 gis quantū ad cōmune. inclinā eni vnūquodq̄
 ad cōseruandum non solum suum indiuiduū
 sed etiā suaz speciem. et multo magis habet natu-
 ralem inclinationem vnūquodq̄ in id quod
 est bonū vniuersale simpliciter. hec ille. Et cum
 arguens dicit q̄ si appetitus vtrumq̄ non posset
 appetere. s. esse suum et esse dei et cetera: dicitur
 q̄ casus est impossibilis. non enim est possibile
 q̄ creatura appetat sui esse cōseruationem: non
 appetēdo cōseruationē esse diuini: cum esse crea-
 ture cōseruari nō possit sine esse diuino. imo et
 multo melius ac p̄fecti⁹ saluat in deo q̄ in ipsa-
 met creatura. ita vt posito p̄ impossibile q̄ esse dei
 et esse creature simul stare nō possent: naturalit̄
 creatura magis appeteret eē dei q̄ esse p̄p̄ium.
¶ Ad. 2^m. negat cōsequētia p̄ma. nā quāuis ap-
 petitus naturalis nō sit nisi respectu cōueniētis
 appetēti: nō inde sequit̄ q̄ p̄mo sit respectu appe-
 tētis. vñ appetitus naturalis creature fert̄ i deū
 qui est sibi cōueniēs imo et quid necessariuz: sed
 non ea intentione finali quia est creature conue-
 niens sed quia est summe bonus in se. Idem in
 sententia respondet ad simile argumentum. S.
 Tho. 2^a 2^e. q. 26. ar. 3. ad. 2^m. q̄ bonū toti⁹ di-
 ligit quidē pars fm q̄ est sibi conueniēs: nō autē

ita q̄ bonū totius ad se referat: sed potius ita q̄ seipsam refert in bonum totius. vnde argumētū nihil cōcludit. ¶ Ad. 3^m. dicitur q̄ ratio ibi posita exēplo partis: bona est. et ad ei⁹ improbationem dicit q̄ falsum assumit. et ad p̄bationez assumpti dicit q̄ licet homo exponat manus: et tamen mot⁹ ille naturalis est manus vt est parsto tuis. et presertim cum illa expositio manus sit repentina absq̄ deliberatione hominis. nā vt. S. Tho. dicit p̄mo q̄libet. ar. 8°. inclinationes naturales maxime cognosci possunt in his q̄ naturaliter agunt absq̄ rationis deliberatione. vt eniz p̄hs dicit. 2°. phy. sic vnūquodq̄ agit vel agit in natura: sicut aptū natum est agi vel agere. pari etiam modo ascensus aque in locuz sursum. p̄pter bonum vniuersi: non est motus violent⁹ sed naturalis aque. fit enim ex naturali ordine inferiorum corporū ad superiores causas. ¶ Ad. 4^m. respondet. S. Tho. in simili p̄ma. p. q. 60. ar. 5. ad p̄mū. q̄ ratio dilectionis sumit ex vnione: in his q̄ pari modo se habent ad inuicem quorum vnū non est alteri causa essendi et bonitatis. in talibus enim vnūquodq̄ diligit naturaliter magis seipsum q̄ alterz in q̄^m est magis sibi vnuz q̄ alteri. sed in illis quozū vnū est tota rō existēdi z bonitatis alij: magis diligit naturaliter tale alterum q̄ seipsuz. hec ille. ¶ Ad. 5^m. dicit q̄ p̄cedit ex falsa imaginatione. s. q̄ sola dilectione supernaturali que ē ex charitate: homo diligit deū plus q̄ seipsum. hoc autē falsum est. nam vt supra et p̄sertim in tertio notabili dictum fuit: etiam naturali dilectione homo diligit deuz plus q̄ seipsuz. ¶ Ad. 6^m. negatur consequentia. non eniz charitas ad hoc solum iuuat vt de⁹ super omnia diligitur: sed ad plura alta et ad id excellētiore modo. vnde ad hoc p̄posituz. S. Doc. p̄ 2°. q. 109. arti. 3. ad p̄mū sic dicit. charitas diligit deum super omnia eminentius q̄ natura. natura eni diligit deum super omnia. put est principium et finis naturalis boni. charitas autem fm q̄ est obiectum beatitudinis et fm q̄ homo habet quādam societatem spiritualem cuz deo. addit etiā charitas sup naturalē dilectionem dei: p̄p̄ritudinem quandam et delectationez sicut habit⁹ q̄libet virtutis addit supra actum bonum qui fit ex sola naturali ratione hominis virtutis habitum non habētis. hec ille. ¶ Ad. 7^m. respondet S. Tho. 2°. 2°. q. 26. ar. 3. ad p̄mū. q̄ p̄hs loquit de amicabilibus q̄ sunt ad alterū in quo bonum quod est obiectū amicitie inuenit fm aliquē particulare modū. non autē de amicabilibus q̄ sunt ad alterū in quo bonū predictū inuenit f̄z rōne

totius. In hoc vero tertio sentētiarū dif. 29. ar. 3°. ad. 3^m. respōdet q̄ amicabilia q̄ sunt ad alterum venerūt ex amicabilib⁹ que sunt ad seipsuz non sicut ex causa finali sed sicut ex eo qd̄ est p̄us in via generationis. quia sicut quilibet sibi prius est notus q̄ alter et q̄ deus: ita etiā dilectio quā quisq̄ habet ad seipsum: est prior ea dilectione quā habet ad alterum in via generationis. hec ille. et est eadem sententialiter cum prima solutione. ¶ Ad. 8^m. dicitur q̄ non est ad p̄positum nostrum. nā non aliud cōcludit nisi q̄ hereticus exponit se morti non p̄pter deū: sed p̄pter volūtatem suā implēdas. hoc autē in nullo obsistit nostre cōclusioni in qua nō dicim⁹ q̄ homo nō se exponat aliquādo morti. p̄pter suā volūtate implēdam vel ne recedat a suo p̄posito. neq̄ dicimus q̄ p̄ solo amore dei homo se exponit piculo mortis. sed cōclusio dicit q̄ hō plus diligit deū q̄ seipsuz naturaliter. ex quo bene sequit⁹ q̄ magis aut seruēt⁹ et p̄mpt⁹ se exponat morti p̄ deo q̄ p̄ seipso. ¶ Ad. 9^m. dicit q̄ assumptū ē falsum imo similitudo de ciue ē satis cōgrua. et ad ei⁹ probationē negat antecedens. nec valet ei⁹ p̄batio ex auctoritate p̄hi. p̄mo qm̄ philosoph⁹ vbi allegatur nō facit cōparationē inter bonū ciuis et bonū ciuitatis vel patrie: sed inter amicū et amicū sicut plane apparet ex l̄ra philosophi vera. Itēz secūdo. qz etiā si fieret cōparatio philosophi in ciuē et patriā vel ciuitatez: ex toto illo capitulo non aliud cōcludit q̄ q̄ ciuis bona tēporalia ac etiam vitā corporale pro amicis exponēs: plura z maiora bona sibi acq̄rit q̄ pro amicis exponit scilicet laudem et honorem ac virtutis bonum. sed ex hoc non sequit⁹ q̄ causa finalis p̄pter quā se exponit p̄dicta subire pericula: sit honorem z cetera bona melioza sibi acquirere: sed amicis. z vt sic dicamus patrie illa bona impendēs: ex cōsequenti ista melioza consequitur. quemadmodum ex eo q̄ homo per charitatem diligit deuz plus q̄ se et sup omnia qz est summe bonus: cōsequitur retributionem vite eterne quam retributionē non habuit pro fine principalī. ¶ Ad. 10^m. negatur cōsequētia. non eni est simile vtrobiz. nam facere aliquid contra virtutē: est offendere deum supremū dominum et vniuersale totū cuius bonū debet homo magis diligere q̄ bonū ciuitatis et cui⁹ offensam tenetur homo magis fugere q̄ malū ciuitatis: qz plus ē dei q̄ ciuitat. et ideo plus debet aliq̄s dolere si faciat cōtra bonū virtutis: q̄ si tota ciuitas illo excepto fecisset. sed in eo q̄ quis diligit bonum virtutis plus ciuitati q̄ sibi: deum non offendit immo concordat sue

voluntati que legem rebus instituit vt pars magis diligeret bonum totius q̄ sui ipsius. si autem malum esset in quo deus non offenderetur: magis deberet civis dolere de malo ciuitatis: q̄ de malo pprio. et inde est q̄ civis se exponit nocu-mento sui etiam morti p̄ bono et conseruatione ciuitatis. non finaliter vt sibi ipsi malus bonum acquirat vt arguens fingit: sed quia naturaliter et ex charitate ad illud tenetur. ¶ Ad. 11^m. dicit q̄ non est simile de amicis siue persona priuata et de republica sicut dictum fuit in quinto notabili. ¶ Ad. 12^m. dicitur q̄ imo est verissimum q̄ charitas eleuat naturam ad amandum deū fm specialem rationē beatificantis. neq̄ valet hui⁹ improbatio. quoniā licet fides ostēdat nobis in deo esse talez rationē: necessario exigit charitas ad inclinandum voluntatē in ipsi⁹ amorem. sicut enim ad amandum generaliter bonum nō solū requiritur ex parte intellectus ostensio et cognitio boni sed exigitur etiam in voluntate inclinatio et tendētia in bonū: ita ad hoc q̄ natura eleuetur ad amandum bonum supernaturale: non solum requiritur fides in intellectu ostendēs illud bonum: sed requiritur necessario charitas in voluntate q̄ ipsam eleuet et inclinet in ipsius boni amorem. non enim sufficit intellectus ad mouenduz in opus absq̄ voluntate. iuxta quod p̄bs dicit. 3°. de anima q̄ intellect⁹ specularius non mouet. et Augustin⁹ sup̄ illud psalmi. concupiuit anima mea desiderare ait. preuolat intellectus sequitur tardus aut null⁹ affectus. Cetera que ab arguente inducuntur pro nobis faciūt. ad vtrūq̄ certe nos dicimus naturam indigere habitu charitatis z magis ad amoremz amicitie. ¶ Ad 13^m. concedimus prime illationis processuz: sed negamus assumptum secūdi processuz. non enim modus specialis charitatis quo eleuat naturaz est vt diligatur de⁹ ppter se et super omnia quia ad hoc voluntas sine charitate sufficit: sed insup vt diligatur sicut obiectū beatificū et b̄rificans. Ad primam confirmationem conceditur prima consequentia sed negatur antecedens secunde. est enim falsum q̄ dilectio naturalis faciat hominem diligere se magis q̄ quodcūq̄ aliud. naz vt sepe dictū est supra et lati⁹ in q̄rto notabili: homo naturalidilectione plus diligit deuz q̄ seipz. vnde nō est vez q̄ sit ordo cōuersus in dilectione naturali et gratuita ad intentionē argnetis. qualiter autem intelligi debeat q̄ amicabilia q̄ sunt ad alterū veniūt ex amicabilibus q̄ sunt ad seipsum dictū est supra. Ad secūdam cōfirmationē dicit q̄ maior est falsa. nō enim est ideoz ordo in

cognitione z in dilectione. vnde. S. Tho. 2° 2^e q. 27. ar. 4. i. c. dilectio inqt̄ q̄ est appetitive virtutis act⁹: etiā in statu vie sēdit in deū p̄mo et ex ipso deriuat ad alia. in cognitione vero est ecd̄a uerso. qz. s. p̄ alia deum cognoscim⁹ sicut causam per effect⁹ vel p̄ modū eminentie aut negationis vt patet per Dionisiū in libro de diu. nomi. bec ille. Et in respōsione ad p̄mū dicit. quāuis incognita non possint amari: tamē non oportet q̄ sit idem ordo cognitionis z dilectionis. nā dilectio est cognitionis termin⁹. et ideo vbi d̄sinit cognitio. s. in ipsa re q̄ per aliam cognoscit: ibi statidilectio incipe p̄t. Tandē sententiā ponit in respōsione ad. 2^m. Et magis in hac dif. 27. q. 3. ar. p̄ in cor. ¶ Ad. 14^m. p̄t respōderi dupliciter. vno modo q̄ in auctoritate Bernardi gradus grauiti capiunt nō solū qui ex habitu gratie eliciuntur: sed etiā gradus dilectionis cum quibus gratia stare p̄t. et h̄j sunt tertius z quart⁹: non p̄mus et secūdus. Secūdo p̄t respōderi q̄ Bernardus loquit̄ in tertio et quarto gradu de dilectione elicitā ex gratia z charitate. qua dilectione pauci attingunt diligere deū et raptim ppter quā plurimas hui⁹ vite occupationes et tērationes. ¶ Argumenta inducta ex dictis Durandi cōtra quartā quintā et sextā cōclusiones p̄cedim⁹. non enīz aduersantur doctrine. S. Tho. si bene itelligant̄. neq̄ induxim⁹ illa tanq̄ doctrine ei⁹ repugnantia vt quibusdam visus est: sed magis vt hic loco respōsionis firmarem⁹ illa doctrine S. Tho. nō aduersari. ¶ Ad ea que Durandus obijcit contra septimā cōclusionē: dicim⁹ q̄ p̄cedūt de equalitate boni in genere qd̄ amico ex charitate optandū est: et d̄ capacitāte remota q̄ cōsequit̄ naturā beatificabilez. nā omnib⁹ q̄ sunt sic beatitudinis capaces: optamus beatitudinez eternam. conclusio autēz n̄ra loquit̄ de bono in speciali et de capacitāte p̄xima que est p̄ gratiaz z charitatē. vt enī. S. Tho. dicit. 2° 2^e. q. 26. ar. 7. licet bonum qd̄ omnib⁹ vult charitas. s. beatitudo eterna sit vnū fm se: habet tamen diuersos gradus s̄z diuersas b̄itudinis participationes. ad charitatē autēz pertinet vt velit iusticiam dei seruari fm quam meliores p̄fecti⁹ beatitudinez participāt: et hoc pertinet ad sp̄m dilectionis. sunt enī diuerse dilectionis species s̄z diuersa bona que optamus h̄jz quos diligim⁹. Ad confirmationē dicit ad minozē q̄ habet veritatem loquendo de quantitate capacitatis p̄xime ordinate ad bonū quod alicui optat̄. sed si nō optat̄ alicui tātū bonū quātū ē capax capacitāte remota d̄ficiēte sibi capacitāte p̄xima et specialiter

requisita ad tantū et tale bonum: nulla est emulatio inuidie sed magis ē amor seruāde iusticie. et loquimur hic de bono premij ad quod puenitur p meritū. Quod autē arguēs consequenter dicit de preiudicio diuini amoris: nō est ad ppositum nre cōclusionis q̄ loquit̄ de bono glorie et premij nō de bono meriti. nā d̄ hoc bono loquēdo: omnib⁹ optandū est tantū bonū quāti sunt capaces capacitate nature sicut est bonū gratie et preparationis ad grām vt inde efficacit⁹ possint rēdere in deū et puenire ad bonū glorie cui⁹ sunt p naturā capaces supposita ordinatione et voluntate diuina vt arguens dicit. ¶ Ad argumenta Durādī cōtra octauā cōclusionē ad p̄m̄ d̄ q̄ assumptū est falsum. put deductū fuit in septimo notabili. et ad eius p̄bationē dicimus q̄ conatus ad aliquod opus: est duplex. vn⁹ est q̄ innascat̄ ex perfectione charitatis qui alias vocat̄ charitatis seruoꝝ. et quāto iste conat⁹ maior est tanto est magis meritori⁹. alius conat⁹ est q̄ puenit ex difficultate operis. et iste conat⁹ non est meritori⁹ s̄m se sed ratione charitatis cui adiungitur. vnde si duo act⁹ pcedāt ex pari habitu et sint eque intensi: vnus nō est magis meritorius altero: quāuis ad vnum requiratur maior conatus ex difficultate operis q̄ ad alium eo q̄ tota ratio meriti dependeat ex charitate non ex operis difficultate. Ut enim inquit. S. Tho. 2^a 2^e. q. 27. ar. S. ad. 3^m. non oportet q̄ omne difficilius sit magis meritorium sed q̄ sic est difficilius vt etiā sit melius bonitate. s. ex charitate deriuata. Idem dicit distin. 30. hui⁹ tertij. arti. 3. ad 2^m. Et in. q. de virtu. q. 2. de charitate. ar. S. ad 17^m. Ex quibus patet q̄ arguens falsum assumit cum dicit q̄ maior conatus propter difficultatē operis: ceteris existentibus parib⁹ sit magis meritori⁹. ¶ Ad. 2^m. dicitur q̄ maior est falsa absolute sumpta sicut iacet. vnde hoc argumētū soluit. S. Tho. distin. 30. hui⁹ tertij. ar. 3. vbi arguit sic quinto loco. virtus merendi ē ex gratia. sed ad dilectionem inimicorū mouet tantū gratia. ad dilectionem vero amicorū mouet simul natura cum gratia. ergo magis est meritorius diligere inimicum q̄ diligere amicū. ecce argumētum. sequitur responsio. Ad. 5^m. dicendum q̄ natura nō est contraria gratie. vnde admixtio nature ad grām: non facit remissionē in effectib⁹ gratie q̄ causat̄ ex p̄mixtione contrarij. hec ille. ¶ Itēz. 2^a 2^e. q. 27. arti. 8. ad. 2^m. dilectio inquit amici pro tanto est quandoq̄ minus meritoria quia amicus diligitur propter seipsum. et ita deficit a vera ratione amicitie charitatis que ē de⁹.

patet igitur q̄ dilectio amici tunc est minus meritoria q̄ dilectio inimici: quādo amicus diligit̄ principaliter quia amicus est: non propter deum. sed si amicus principaliter diligitur propter deum et cū hoc etiā diligitur q̄ amicus: nō ē mīn⁹ meritoria q̄ dilectio inimici si vtraq̄ dilectio pcedat ex pari charitate. ¶ Ad. 3^m. dicitur q̄ minor est falsa si vtraq̄ dilectio est ex charitate. nā qui diligit amicum ex charitate: diligit etiā inimicum actu vel habitu si casus occurreret et opus esset. verum est tamen sicut deductūz fuit in septimo notabili ex dictis. S. Tho. q̄ dilectio inimicorū ex natura operis et obiecti quodam modo arguit pbabilius maiorē charitatem in diligēte inimicum q̄ in diligente amicum: ¶ Ad argumētum ante oppositum patet responsio ex responsione ad. 7^m. contra tertiam conclusionem. Et in hoc articulus terminatur.

Distictio. xxxj. xxxij

Arca di-

stinctionem trigestimā primā et trigestimā secundam queritur vtrū fides remaneat in patria et arguitur q̄ sic. cognitio fidei et cognitio glorie differunt s̄m perfectum et im-

perfectum. sed cognitio perfecta et imperfecta simul sunt. sicut in angelo simul est cognitio matutina cum cognitione vespertina. et aliquis homo simul potest habere de eadem conclusionē scientiam per syllogismum demonstratiuum: et opinionem per syllogismum dialecticum. ergo et fides simul potest esse post hanc vitam cum cognitione glorie. ¶ In oppositum arguitur quia dicit apostolus. 2^a. Corin. 5°. quamdiu sumus in corpore: peregrinamur a domino. per fidez enī ambulamus et non per speciem. sed illi qui sunt in gloria non peregrinantur a domino sed sunt ei presentes. ergo fides non manet post hanc vitam in gloria. ¶ In hac questione erunt quatuor articuli vt supra.

Quantus ad ar-
ticulū primū sit prima cōclusio
q̄ habitus fidei nō remanet sed
euacuatur in patria. Hanc con-
clusionē tenet. S. Tho. in hac
disti. 31. q. 2. arti. p̄. sub. ar. p̄. Item p̄. 2. q. 67
arti. 3. Secūda cōclusio est q̄ actus fidei non
remanet nec remanere potest i patria simul cuz
actu diuine visionis bñifice. Hanc conclusionē
tenet. S. Tho. vbi supra.

Quantus ad ar-
ticulū secundū arguit cōtra
cōclusiones. Et q̄dē cōtra p̄mā
cōclusionē arguit Durād̄ p̄mo
pbādo q̄ nō sit hereticū nec cō-
tra sacra scripturā ponere q̄ habitus fidei possit
remanere in patria. qz sacra scriptura nihil dicit
cōtra possibilitatē remanēdi sicut patet discurre-
do per totū tredecimū capitulū p̄me epistole ad
Corin. vbi hec materia specialius tangit et exp̄s
suis q̄ in alijs locis: et p̄ oīa alia loca scripture.
qz nūq̄ inueniet̄ vñū verbū q̄ dicat expresse v̄l
ex quo possit efficaciter deduci q̄ habit⁹ fidei nō
possit in patria remanere. et si aliq̄s dicat q̄ imo
adducat illā auctoritatē quia nōdū est p̄ aliquē
adducta. ergo dicere q̄ habit⁹ fidei possit in pa-
tria remanere: nullo modo est hereticum qz nul-
lo modo scriptura dicit cōtrariū. Itē scriptura
recte intellecta nullo modo est cōtra actualem
remanētā habit⁹ fidei in patria. in eodē enī capi-
tulo vbi de hoc agitur: dicit sic. siue p̄phetie eua-
cuabunt̄ siue ligue cessabūt̄ siue sciētia destruet̄.
et subdit̄ similit̄ causam sicut de fide. dicit̄ enī de
scientia qm̄ ex parte cognoscim⁹ et ex parte pro-
phetam⁹. cū aut̄ venerit quod p̄fectū est: euacua-
bit̄ quod ex parte est. sicut d̄ fide subdit̄. videm⁹
nūc p̄ speculū in enigmate: tūc aut̄ facie ad faciē.
ex quo arguitur tripliciter. p̄mo sic. sicut scrip-
tura dicit̄ fidē euacuari in patria: sic eadē scrip-
tura et in eodē capitulo dicit̄ donū prophetie et do-
num linguaz et sciētia cessare et destrui. sed s̄m
doctores sciētia nō destruet̄ s̄m habitū. donum
etiā linguaz in se nō cessabit̄ quin sciāt loqui va-
rijs linguis quicqd̄ sit de actu. donū aut̄ p̄phe-
tie fuit in xp̄o s̄m doctores. et ipse vocat̄ se p̄phe-
tam Matthei. 13. vbi dicit̄. non est p̄pheta sine
honore nisi in patria sua. Christ⁹ aut̄ s̄m mentez
fuit beatus. ergo cum hec nō euacuent̄ s̄m habi-
tum: videt̄ q̄ nec fides. salrē hoc nō p̄t̄ ex scrip-
tura cōuinci qz de pari ratione loquit̄ de omni-

bus illis et de fide p̄ totū capitulum. ¶ 2. sic. qz
apostolus euacuationē fidei et doni linguarū et
scientie: cōparat p̄fectioni etatis dicēs. cum esz
paruuulus et c̄. cū aut̄ factus sum vir: euacuauī q̄
erant paruuli. sed quando ex paruulo fit vir: nec
potētia per quā loquebat̄ sapiebat̄ v̄l cogitabat̄
nec habitus bonus si quē habebat̄ ad hos actus
euacuānt̄. ergo nec habit⁹ p̄dicti euacuānt̄ in
patria. Si dicat̄ q̄ nō est simile de fide et d̄ alijs
habitibus: qz de essentia altoz habitū nō ē imp-
fectio: sed d̄ essentia fidei est imperfectio: et ideo
adueniente p̄fectione: alia non euacuānt̄ qz non
habēt ad eam oppositionē sed solū fides eis op-
ponit̄: dico q̄ non valet ad p̄positūz. qz ex scrip-
tura non habet̄ illa differētia. sed si sit: hoc est ex
natura talium habitū. quod adhuc non credo
verum et patebit̄ infra. cuz igit̄ ex scriptura nul-
lo modo habeat̄ illa differētia: dicere q̄ nō eua-
cuetur plus habit⁹ fidei q̄ alijs de quib⁹ de pari
sit ibi mentio: non ē cōtra scripturā. et ideo nō ē
hereticū quod solū inquirim⁹. p̄ nunc quia post
inquiremus an sit falsum. ¶ 3. quia scriptura lo-
quēs de euacuatione istoꝝ: exponit̄ seipsaz ostē-
dens q̄ hoc intelligitur quo ad actus dicens. lo-
q̄bar vt paruulus sapiebā vt paruulus z c̄. et po-
stea. videm⁹ nūc per speculū et in enigmate et c̄.
ergo ex sacra scriptura non potest haberi q̄ eua-
cuetur habitus sed actus quod etiā recipit ex-
positionem vt post dicitur. sic igitur patet q̄ nul-
lo modo est cōtra scripturam recte intellectam
p̄t̄ p̄ circūstātiā scriptura exponit̄ seipsam q̄ est
optima expositio s̄m Augustinū lib. 20. 83. q̄ sto-
num: dicere q̄ habit⁹ fidei possit remanere vel
remaneat in patria. ¶ Alterius arguit q̄ habi-
tus fidei possit remanere in patria sine actu. p̄-
mo quia p̄ Paulus in raptu vidit̄ deum: et tamen
in eo mansit habitus fidei s̄z doctores. ergo ha-
bitus fidei potest stare cum visione. respōdetur
ad hoc q̄ nescitur an p̄ Paulus in raptu fuerit in
corpore vel extra corpus. quia ipsemet nesciuit
vt dicitur p̄ma Corin. 12. si aut̄ anima ei⁹ fue-
rit extra corp⁹: tūc non habuit fidem sed solā vi-
sionem. sed restituta corpori rehabuit fidem si-
ne visione: et ita nūq̄ fuerunt simul fides et vi-
sio. sed illud non valet quia si nescitur an fuerit
in corpore vel extra corpus: quare magis poni-
tur q̄ fuit extra corp⁹ q̄ in corpore et quare nō.
respondetur q̄ si fuerit in corpore: stetit fides cū
visione sicut si fuit extra corpus non fuit fides cū
visione. nisi enim raptus esset possibilis anima
existente in corpore: p̄ Paulus sciens se raptum
nō dubitaret an esset in corpore vel extra corp⁹

sed absolute dixisset q̄ extra corpus. et si raptus est possibilis anima existente in corpore: quare propter raptū oportet ponere Paulū mortuū. et si de facto ponat̄ mortuū fuisse: tamen potuit rapti viuis. nam et moyses fuit raptus vel salteꝝ vidit̄ diuinam essentiā sicut Paulus ut dicit Augustinus super Genesim ad litteram: qui tamen non fuit mortuus. doctores etiā tenēt q̄ Paul⁹ in raptu non fuit mortuus sed solum abstractus ab vsu sensuū. et sic stat argumentū. ¶ 2.º. quia fides que est habit⁹ acquisitus: stat cum visione corporali et cuz assensu intellectus ex visione causato. ergo fides que est habit⁹ infusus potest stare cum visione spiritali seu beata. consequentia patet. qz omnino videtur esse simile hinc et inde. antecedens pbatur. si quis habeat habitum fidei acquisite videlicet per quem credat dictis alicuius astrologi de eclipsibus solis et lune: si actualiter videat lunam eclipsari prout predixit astrologus: non propter hoc prior habitus fidei destruetur imo potius cōfirmabitur. quia alias facilius et firmitus crederet dictis talis astrologi ex hoc q̄ vidit euenisse illud quod predixerat astrologus. Et si dicat̄ q̄ ad visionem eclipsis nihil facit habitus fidei nec cum ea potest concurrere actus eius: non valet. quia hic non queritur an actus fidei possit stare cum visione: sed solum de habitu. vnde dato q̄ habitus ad illam visionem nihil faceret nec actus fidei cum visione stare posset: non sequit̄ tamen qui habit⁹ cū ea stare posset. ¶ 3.º. quia habitus opinionis pōt stare cuz scientie actu. ergo similiter potest stare cū actu visionis. et idem est de fide acquisita cuz sit habitus opinatiu⁹. antecedens patet. quia vn⁹ et idem homo potest habere de eadeꝝ cōclusiōe media demonstratiua que causant habituz scientie: et media topica seu pbabilia q̄ causant habitum opinatiuum. et cum exit in actum considerandi cōclusiōē fm̄ media demonstratiua que faciunt eum scire: non oportet q̄ oblitus fuerit medioꝝ pbabilium seu topicoꝝ quorū habitus est opinio. et sic simul scit actu et habet opinionem fm̄ habitū. et sic patet antecedens. consequentia pbatur. quia sicut credere et opinari opponūtur fm̄ euidēs et non euidēs ei quod est videre: sic opponūnt̄ ei quod est scire fm̄ certum et dubium. et ideo si non obstante oppositione certiet dubij opinio vel fides pōt stare fm̄ habitum cū actu scientie: eodem modo non obstante oppositione euidētis et non euidētis: opinio et fides fm̄ habitū possunt stare cum actu visionis. et sicut est de fide acquisita respectu visionis corpo-

ralis: sic est de fide infusa respectu visionis beate. Et si dicatur q̄ fides non potest stare cum visione beata non ppter oppositionez quā habeat ad visionem sꝫ se sed ppter oppositionem quam habeat ad habitū glorie: sicut habitus viciosus cum actu virtuoso stat: et tamē habit⁹ virtuosus non potest stare cum habitu vicioso quia habit⁹ non opponitur actui sed habitui: non valet. quia aut visio beata potest eē sine habitu glie aut nō. si potest esse sine habitu glorie: tūc habitus fidei potest esse cum visione beata cuz ei non opponatur. si autē visio beata nō pōt esse sine habitu glorie: cum Paulus in raptu habuerit visionē beatam et p̄ cōsequēs habitū glorie et cum hoc fidē fm̄ habitū: sequitur q̄ tunc fuerūt simul fides et habitus glorie. ergo nō opponūnt̄ qz opposita nō possunt simul esse. Nec valet si diceretur q̄ fuerunt simul p̄ modum cuiusdā trāsitus et nō p̄ modum habit⁹ p̄manentis. quia q̄ possunt esse per vnum instās: possunt semp simul esse. qz simultatem non impedit longitudo vel breuitas tēporis sed natura oppositionis. vnde si pro illo instāti fuerunt in Paulo simul fides et habitus glorie necesse est q̄ possint simul esse semper. ¶ 4.º. qz min⁹ lumē non destruit̄ adueniēte maiori. flumen fidei et lumē glorie se habent vt lumē mai⁹ et lumen min⁹. ergo et c. ¶ Cōtra secundā cōclusiōē arguit. et primo dicit q̄ ponere possibilitatem act⁹ fidei cum actu visionis: in nullo est contra sacra scripturā. quia in nullo loco sacre scripture negat̄ possibilitas: licet i aliquib⁹ locis quantum ē de superficie textus videat̄ negari simultas eorū de facto. et qui dicunt oppositū. s. q̄ p̄ scripturam neget̄ cōpossibilitas: adducāt auctoritatem ad hoc sicut adducunt̄ auctoritates cōmentatoris et philosophoꝝ qui cōmuni⁹ et crebrius allegant̄. qz nōduz adducta est talis auctoritas nec puto q̄ possit adduci. ¶ 2.º. dicit q̄ pōere q̄ de facto sint simul: adhuc non est p̄ra scripturā. quia sicut scriptura dicit euacuari fides: ita et scientiam et donum linguarum. nec in his ponit aliquam differentiam nec quo ad actū nec quo ad habitum. et eandem rationem assignat. s. cuz venerit quod perfectum est: euacuabitur quod ex parte est. et iterum. videmus nunc per speculuz et in enigmate: tunc autem facie ad faciem. sed fm̄ omnes doctores scientia non euacuatur quo ad actū sed solū quo ad modū impfectionis. donū autē linguarū nescio si euacuabitur ibi quo ad actum vel quo ad modū: si tamen laus vocalis erit in patria. qz pbabile ē si de⁹ laudat̄ ibi vocalis: q̄ bñs hñs donū linguarū quādo cōlaudabit

eum in vna lingua quicquid in alia ut sic nihil vacet in eo a laude divina: euacuabitur tamen quo ad necessitatem sicut glosa exponit. quia non erit necesse loqui linguis ubi quilibet cognosceret in deo quicquid ad ipsum pertinet. et hoc modo quantum est ex textu scripture: actus fidei euacuabitur in patria: aut quia imperfectio actus tollitur et non actus ipse sicut dictum est de actu scientie: aut quia non erit necessarium sicut nec actus linguarum. visio enim beata excludit necessitatem fidei et actus eius. sed quantum est ex dictis scripture: non excludit nec possibilitatem nec actualem similitudinem. Et si dicatur quod imo quia imperfectio necessario euacuat adueniēte perfectione: sed imperfectio est de essentia actus fidei et ideo euacuatur adueniēte perfectione visionis: non sic autem est de actu scientie de cuius essentia non est imperfectio quauis sit ei adiuncta pro statu vite: dicendum quod hoc non valet. quia ista differentia inter actus fidei et actum scientie: in nullo habet in sacra scriptura quod de pari omnino loquitur de utroque sicut patet ex serie textus illius capituli prima Lxxiii. 13°. et ideo dicere contrarium non est contra scripturas. et sic patet quod in nullo est contra scripturas dicere quod actus fidei et visio possint stare simul. ¶ 3°. dicitur quod licet de facto illi duo actus non stent simul: possent tamen simul stare. primum probatur. quia vel essent duo actus distincti vel vnum. non duo: quia beati clare vident in patria illud quod credunt viatores. propter quod sicut modo credimus scripturam a deo esse inspiratam: sic beati vident deum inspirasse sanctis dicta scripture. et ideo de hoc non habent actum fidei sed scientie vel visionis. nec per consequens de veritate dictorum sacre scripture. unde apud eos quasi tale argumentum est ex parte notis. quicquid deus dixit vel dicitur inspirauit: est verum. et hec est per se nota etiam in lumine naturali. sed deus dixit vel inspirauit sanctis prophetis et apostolis dicta scripture. et hec est etiam per se nota beatis. ergo dicta scripture sunt vera. ita quod hec conclusio est scita a beatis et cognitio eius est actus scientie et non fidei quod innuitur auctoritati de qua non est euidens quod sit a deo dicta. et sic actus fidei ut distinctus a se a beata visione: non est in beatis. Item nec ut concurrat in vnum cum alio. quia duo habitus non concurrunt ad vnum actum nisi propter concurrentium mediorum priorum illis habitibus. sed primum medium fidei infuse non potest concurrere cum medio causante visionem beatam. ergo et cetera. minor probatur dupliciter. primo quia proprium medium fidei infuse est auctoritas scripture de qua non est euidens quod sit a deo dicta. si enim esset euidens ipsam esse a deo dictam: magis esset medium

scientie quam fidei. beatis autem non est ineuidens imo est euidens scripturam esse a deo dictam vel inspiratam. ergo proprium medium habitus fidei desinit in beatis in patria. Secundo quia dato quod esset ibi tale medium: non tamen concurreret cum medio causante visionem beatam. quia visio beata cum sit actus precise supernaturalis: concursit totaliter et precise ex causa supernaturali. et ideo totaliter et precise est ab essentia diuina effectiue obiectiue nullo alio concurrere. et sic patet primum. ¶ Secundum probatur dicens quod si beati non viderent nec scirent scripturam esse a deo inspiratam ita quod maneret in eis proprium medium fidei habitus: sic credere et videre si poneretur esse duo actus finem rem: sic possent esse simul. quod patet. quia actus visionis et scientie acquisite et actus fidei: non habent oppositionem nisi secundum magis euidens et minus euidens. actus enim visionis est simpliciter et summe euidens. actus vero scientie est mediocriter euidens. actus autem fidei est finem infimum gradum euidens: et tamen est aliquo modo euidens. cum enim sit actus intellectus positus: est quodammodo visio quauis obscura. cui concordat dictum apostoli prima Lxxiii. 13°. ubi sic dicit. videntur nunc per speculum et in enigmate: tunc autem facie ad faciem. ecce quod utriusque actum dicit esse visionem: sed vnam dicit esse claram quia facie ad faciem: aliam vero dicit esse obscuram quia per speculum et in enigmate. tunc arguitur sic. actus scientie et fidei videntur opponi visioni finem magis euidens et minus euidens: licet in hac apparere oppositione maior videatur esse oppositio actus fidei ad visionem: quam actus scientie. sed actus scientie stat in patria cum actu visionis secundum doctores. ergo similiter actus fidei poterit stare in patria cum visione. quauis enim sit minus euidens quam actus scientie: tamen ex quo actus scientie est compossibilis cum visione: actus fidei poterit esse compossibilis cum eadem. visio enim vel utriusque opponitur: vel nulli. si utriusque: cum nullo poterit stare. quia omnis oppositio magna vel parua: impedit similitudinem. si nulli: quia ratione poterit stare cum vno: poterit etiam stare cum alio. puto autem inquit quod nulli eorum opponitur. quia oppositio formalis est solum specierum que sunt sub eodem genere. primo sicut albedo et ceteri colores sunt sub colore sicut sub genere primo. unde sibi opponuntur et inuicem sunt incompossibiles in eodem subiecto. sed colores et saporibus que non sunt in eodem genere primo: non opponuntur ad inuicem nec sunt incompossibiles in eodem subiecto. visio autem beata non videtur esse eiusdem generis proximi cum quocumque alio actu intelligendi quem habeamus in via siue sit actus scientie siue fidei. quia visio beata est supernaturalis actus non solum quam ad causam suam sicut fuit visus da-

rus ceco nato: sed est act⁹ supnaturalis per effe-
ctiam. vñ nullus act⁹ intelligēdi quē possum⁹ hñe
ex puris naturalib⁹ siue sit scire siue opinari siue
credere ad quē nō necessario requirit⁹ fides infu-
sa: potest esse eiusdē generis. p̄ximi cum beata vi-
sione. vnde nullā oppositionē habet ad illaz nec
fm se nec fm cōdicionē suas intrinsecas q̄cūq̄
sint. Ille. et ideo possunt stare simul. et sic patet q̄
act⁹ sciētie et fidei possunt simul stare cū visione
beata dato q̄ essent diuersi act⁹. ¶ Itē quozū ra-
tiones precise et formales sunt cōpossibiles: ipsa
sunt cōpossibilia. sed formales rōnes ⁊ precise a-
ctus credēdi et vidēdi seu sciēdi sunt cōpossibi-
les. igitur et cetera. maior patet. minor p̄bat. qz
videre est assentire rei p̄senti in se. scire vero est
assentire alicui p̄pter causam vel p̄pter noticiā
cause. credere autē ē assentire alicui p̄pter aucto-
ritatē dicētis. et in his consistit precisa et forma-
lis ratio eoz. constat autē q̄ aliquis pōt assenti-
re alicui cōclusioni qz videt eam in se puta videt
lunam eclipsari. et qz scit causam puta q̄ ex tali
motu interponit terra inter solē et lunam. et qz
audiuit a perito astrologo cui credere cōsuevit.
igitur et c. ¶ Alterius arguit q̄ imperfectio nullo
modo sit de essentia act⁹ credēdi nec alicuius al-
terius act⁹. quia nulla p̄uatio pōt esse d̄ essentia
alicui⁹ positiuū: quia omne positiuū constituit in-
trinsece et essentialit̄ ex solis positiuū. cum igit̄
actus credēdi et omnis ali⁹ actus sit aliqd̄ positi-
uū: impossibile est q̄ imperfectio. put dicit p̄uatio
nem: sit intrinsece de essentia act⁹ fidei vel cuius-
cūq̄ alterius act⁹. pōt tamē esse cōdicio cōcomi-
tans qz minor p̄fectio deficit a maiori p̄fectione.
et sic imperfectio cōcomitat̄ semp̄ et insepara-
biliter actū fidei qui est precise ⁊ totaliter a fide.
deficit enim a p̄fectione sciētie ⁊ visionis: qz act⁹
visionis tendit in rē sibi actualiter fm se p̄sentē.
actus vero sciētie rēdit in obiectū presentatum
p̄ mediū certū et euidēs de cui⁹ certitudine con-
stat ipsi sciēti. ab vtroq̄ autē hoz d̄ficit act⁹ fidei
cui nō est p̄sens obm nisi p̄ auctoritatē dicētis
de cui⁹ veritate nō cōstat euidēt̄ credēti. et sic
talis imperfectio semp̄ cōcomitat̄ actum qui est so-
lus fidei. dico autē solius fidei: qz mediū cui fi-
des inicit̄: pōt cōcurrere cum mediū faciēte scire
vel cū p̄sentia obiecti. et tūc causat̄ vñ actus
ex trib⁹ medijs simul cōcurrentib⁹. qui act⁹ non
habet illā imperfectionē quā habet act⁹ qui est a
sola fide. ¶ 2°. arguit sic. sicut enigma qd̄ attri-
buitur fidei sonat imperfectionē: sic esse ex parte
quod attribuitur sciētie ab apostolo p̄ma Cori.
13. sonat in imperfectionē. sed imperfectio non ē d̄

ratione actus scientie fm doctores. ergo similis
non est de ratione actus fidei. hec ille.

Quantus ad ar-
ticulū tertiu⁹ p̄mo notandū est
q̄ non est idēz omnino q̄rere v-
trū habit⁹ fidei maneat aut ma-
nere possit in patria vel in bea-
tis: et vtrū maneat vel manere possit cū actu vi-
sionis clare diuine essentie. nā patria in hñoi lo-
cutionibus: nominat terminū et dētē peregrina-
tionis hui⁹ vite ⁊ celestis regni p̄petuā mātionē.
vnde Iher. 11°. cū apostol⁹ enumerasset sc̄d̄s
p̄res iuxta fidē defunctos nō acceptis repromis-
sionibus sed a lōge eas aspiciētes et salutantes
accōsitētes quia peregrini et hospites sunt sup
terrā: subiūgit. qui enī hoc dicunt: significāt se pa-
triam inquirere celestē. s. tanq̄ terminū et dētēz
sue pegrinationis. vnde Augustin⁹ in libro d̄ pe-
nitētia. quis inquit optat ad patriā remeare ⁊ il-
lam specie q̄ est facie ad facie cōtēplari: nisi quez
peregrinationis sue penituerit. beatitudo autēz
statū nominat omniū bonoz aggregatione p̄-
ctū iuxta diffinitionē Boecij. ad quod requirit⁹
q̄ sit bonū quoddā sufficiēs desideriu⁹ hominis
implēs et quietās atq̄ omne maluz et triste vel
etiam afflictiuū excludēs. ex quo sequit⁹ q̄ beati-
tudo vera securuz faciat illā habentē q̄ nequaquā
ipsam amissurus sit. ē enī p̄fectio cōsumata. quā-
obzē p̄pheta Danid dicebat. faciabor cū apparu-
erit gloria tua. fm hec igit̄ illi dicunt̄ esse in p̄tia
de qua loquimur: qui ad terminū et quietē pere-
grinationis hui⁹ vite p̄uenerūt et statū ac mā-
tionē celestis ciuitatis adepti sunt nō vt aduene-
sed ciues effecti. rursus illi vere dicuntur beati q̄
omne bonū possibile eis adipisci habēt et possi-
dent nūq̄ in p̄petuū amissuri. act⁹ autē visionis
diuine essentie: ex sui rōne formali nō dicit termi-
nū pegrinationis hui⁹ vite nec p̄petuā celestis reg-
ni quietē et mātionē: sed t̄mmodo aptam diuine
essentie visionē cui nō repugnat stat⁹ vie et pe-
grinationis sicut manifestuz sit in raptu p̄ Pauli.
¶ Patet igit̄ ex his sicut p̄misim⁹ q̄ aliud est q̄rere
vtrū fides maneat vel manere possit in patria
aut in beatis: et vtrū manere possit vel maneat
cum actu visionis diuine essentie. ac p̄ hoc aliter
respondēdum ē ad p̄mū q̄situz et aliter ad secū-
dum. ¶ Unde ad p̄mū respōdet cōmunis doctri-
na sanctorū doctoz negatiue. ad secūdū vero q̄-
sitū respōdet affirmatiue nō solū de possibili: ve-
rūt etiā de facto prout contigit in raptu p̄ Pauli et
Aboyi fm Augustinū. 12. sup Gene. ad litterā.

et in libro de vidēdo deū. Et qz. S. Tho. efficaciter deducit veritatē respōsionis ad primū q̄situm in locis p̄ cōclusionē allegatis: et in respōsione ad secundū q̄sitū omnes doctores theologi consonāt Augustino: restat nobis p̄sequēdū an sit hereticū dicere q̄ habit⁹ fidei maneat i patria vel in beatis simul cū vīssione clara diuine essentie p̄pter op̄inonē quorūdā doctozū. ad qd̄ dignū duxim⁹ sumatim deducere in sequēti notabili que p̄positiones dicēde sunt hereticę.

¶ Secundo Notandum est q̄ vt colligi pōt ex sc̄tozū patrū et cōcilioz decisionib⁹: quinque sunt genera veritatū catholicaz quas p̄naciter negans heretic⁹ in ecclesia censet. Primū gen⁹ est illaz veritatū que in scripturis sanctis explicite vltim p̄licite continent. vñ Augustinus in epistola ad hieronimū sic dicit. ego solis eis scriptozib⁹ qui canonici appellant didici hūc timorē honorēq; deferre: vt nullū eoz scribēdo errasse audeā credere. Itē idē in libro de baptismo libro. 2. q̄s inquit nesciat scripturā canonicā tam veteris q̄ noni testamētī certis terminis cōtineri eāq; posteriorib⁹ omniū episcopozū litteris ita p̄poni vt de illis omnino dubitari et disceptari nō possit vtrū verū vel rectū sit qd̄ in eis scriptū eē cōsiterit. Secūdū gen⁹ veritatū catholicarū ē earum q̄ ex sacris scripturis efficaci z necessaria cōsequētia inferri possunt licet sacris litteris nō sint inserte. quēadmodū est hec veritas. christus est verus de⁹ et ver⁹ homo. q̄ licet in sacra scriptura in p̄pria forma nō inueniā: qz tamē ex cōtēntis in sacra scriptura cōsequētia formali ac necessaria inferri pōt: ideo p̄ veritate catholica tenet sicut patet d̄ hereticis caplo. Cū christ⁹. Tertiuū gen⁹ veritatū catholicaz est eaz q̄ p̄ reuelationem vel p̄ doctrinā xp̄i ad vniuersalē ecclesiam puenērūt q̄q; in scripture sancte canone nō contineant. vt enī Joā. vltimo dicit. multa alia fecit Iesus q̄ nō sunt scripta in libro hoc nec etiā apud alios euāgelistas reperiunt. Paulus etiā in actib⁹ apostolorū meminisse inquit nos oportet verbi dñi n̄i Iesu xp̄i dicētis. beati⁹ est dare q̄ accipe. quod tñ nullus euāgelistarū descripsit. Illā etiā formā verboz cōsecrationis qua in canone missę romana vti ecclesia: nullus euāgelistarū a xp̄o traditā esse expressit: et tamē catholica veritas tenet p̄ apostolos ad vniuersalē ecclesiam ex xp̄i institutiōe p̄ doctrinā aut reuelationem puenisse. vnde Innocētī tertius in caplo. Cū marthe de cele. missarū dicit. sane multa tā de verbis q̄ d̄ factis dominicis inuenim⁹ ab euā-

gelistis omīssa q̄ apostoli vlt̄ suppleuisse verbo vlt̄ facto expressisse legunt. Quartū gen⁹ veritatz catholicarū est eaz q̄ ab vniuersali ecclesia in cōcilijs plenarijs: vel apostolice sedis iudicio ad fidem ch̄stiane religionis diffinitę sunt p̄tinere quānis in canone sacre scripture expressę non reperiānt. iuxta qd̄ est illud capitulū. Sicut sancti euāgelij quattuor libros z c̄ in decretis. 1. s. d. et. 2. 4. q. p. caplo. hec est fides. Quintū genus est eaz veritatū q̄ ex p̄cedētib⁹ siue immediate siue mediāte aliqua alia p̄positione vera de iure vel de facto: cōcludi possunt. sicut est ista. cōtinentia quā religiosi vouent: p̄fectior est ceteris parib⁹ cōtinentia cōiugali. nā ista mediāte alia p̄positione cōassumpta. s. q̄ cōtinentia quā vouēt religiosi est p̄petua et ab omni actu venereo abstinent: cadit sub cōsilio apostoli p̄ma Corin. 7. dicētis. qui matrimonio iūgit virginē suā: benefacit. et q̄ non iūgit: melius facit. P̄ oppositū accipiunt genera heresum et erroz in fide fm̄ repugnantiaz ad veritates catholicas p̄notatas. ¶ Ex p̄missis colligim⁹ q̄ nō sufficiēter p̄bat aliquā p̄positionē non eē de p̄tētib⁹ ad fidem p̄ hoc q̄ in sacra scriptura expressę non cōtinet. nec ecōtra p̄bat efficaciter aliquā p̄positionem non eē erroneā vel hereticā: p̄ hoc q̄ in canone sacre scripture nō expressę negat aut ipsius oppositū nō repitur. vnde volētes p̄bare nō esse hereticū dicere q̄ habit⁹ vel act⁹ fidei maneat i patria aut in beatis p̄ hoc q̄ nō repitur expressę in sacra scriptura aliqd̄ contrariū vel repugnās deficiunt in p̄batione qz insufficienter p̄bant.

¶ Tertio Notandū est q̄ aliqd̄ p̄bare nitunt p̄ auctoritates sacre scripture dictū esse hereticū q̄ habitus fidei maneat in patria aut in beatis simul cū vīssione diuine essentie. ¶ Prima auctoritas ē apli hebre. 11. dicētis q̄ fides est argumētū nō apparentiū. ex qua illi arguit sic. Cōstat q̄ i patria nihil erit nō apparēs de quo fuerit fides in via. et cuz non sit possūbile idē esse apparēs et nō apparēs eidem homini simul: sequit q̄ fm̄ mētē apli fides ē incōpossibilis vīssioni et statui patrie. ¶ Ad ducit secundā auctoritatē ex ipsomet aplo Paulo. 2. Corin. 5. ait enī. dñi sum⁹ in corpe peregrinamur a dño. per fidē enū ambulam⁹ et nō p̄ speciem. ex qua auctoritate cū glosis sanctorū habet p̄mo q̄ fides facit hominē pegrinari a deo. secūdo q̄ facit ambulare et tēdere in deū quasi in aliqd̄ distās. constat autē q̄ illa duo sunt incōpossibilia statui beatifico: qz b̄ti nō pegrinant a deo s̄ sunt ei p̄sentes et de⁹ est eis p̄sens p̄ speciem. nec tēdūt

in deū aut ambulāt: sed quiescunt in deo. vñ glo-
 sa sup predicto verbo sic dicit. qui peregrinatur
 et p fidem ambulat: nō dū est in patria sed i via.
Tertia auctoritas est apostoli p^o *1° Corin. 13°*.
 ibi nāq; apostolus cōparat cognitionē fidei: cog-
 nitioni speculari et enigmatische. cognitionē vero
 patrie cognitioni facili. constat autē q̄ ille due
 sunt incōpossibiles in codē respectu eiusdē obie-
 cti: potissime per idē mediū quod est ratio assen-
 tiēdi. p idē autē mediū assentit fides et beatifica
 visio. s. p primā veritatē. **I**tem ibidē cōparat cog-
 nitionē fidei cognitioni paruuli. cognitionē vero
 patrie: sapientie virili. constat autem has cog-
 nitiones esse incōpossibiles. **Q**uarta auctori-
 tas est apli *1° Ro. 8.* dicit. spes q̄ videt nō ē spes.
 glosa. res sperata q̄ videtur non est subiecta vir-
 tuti pei q̄ nō est nisi d nō apparēt. sed fides est
 de his de quibus est spes. est enim rerum sperā-
 darum. put aplus dicit ad *Hebr. 11°*. p̄datet
 igitur vt isti dicūt q̄ dicere habitū fidei manere
 in patria: sit cōtra auctoritates sacre scripture ac
 per hoc q̄ sit hereticū. **S**ed saluo meliori iudi-
 cio predictae auctoritates ppositū illoꝝ nō satis
 pbant. p̄mo qz ad omnes auctoritates iductas
 posset respōderi q̄ loquūtur vel de actu fidei vñ
 de habitu fidei habēte seu eliciēte p̄p̄iū actum
 circa suum obiectū. put ex ipsis auctoritatib⁹ be-
 ne intellectis apparet. nō autē loquūtur de habi-
 tu fidei absq; actu. vnde in p̄ma auctoritate que
 magis videt. p̄ eis facere: argumentū nō apparē-
 tum p̄ actu fidei ponit. put. *S. Tho.* exponit su-
 pra dicit. *2° 3. q. 2. ar. p^o ad. 5^m. Et. 2° 2° q. 4. ar.*
 p̄mo in cor. **I**n ceteris vero auctoritatib⁹ exp̄s-
 sa mētio fit de actu fidei. vt q̄ p fidē ambulam⁹.
 q̄ peregrinamur a dño. q̄ cognitionē enigmati-
 cam p fidē habeam⁹ et c. de habitu vero fidei p̄-
 cise nō loquunt⁹ scripture auctoritates. vnde si-
 ne p̄iudicio veritatis sacre scripture teneri pōt
 vt videt q̄ in patria simul cum visione diuine es-
 sentie maneat in beatis habitus fidei ligatus sal-
 tem ne exeat in p̄p̄iū actū enigmaticū ex pre-
 sentia et euidētia diuine essentie clare vñse. nam
 et. *S. Tho.* id ipsuz tenet cōtigisse in raptu *p̄ Pau-*
li. 2° 2° q. 17 5. ar. 3. ad. 3^m. Et d̄ veri. q. 13. ar. 2.
ad. 5^m. **N**ecq; obstat si dicat q̄ in raptu *p̄ Pau-*
lo nō p̄ modū habit⁹ p̄manētis sicut sunt in bea-
 tis sed raptim et p̄ modū trāsitus: qm̄ huiusce-
 modi expositio et distinctio nō habet ex canone
 sacre scripture vt cogamur fide id tenere. **S**e-
 cūdo qz vt beñ arguit *Durād⁹* sicut in scripture
 sacra repit⁹ fidē euacuari adueniēte clara dei vi-

sione ea rōne qz cū venerit qd̄ p̄fectū ē: euacua-
 bitur qd̄ ex parte est: ita et p̄pter eandē rōnem
 scripture sacra dicit q̄ i p̄fia p̄phetie euacuabū-
 tur et donū linguarū cessabit ac sciētia destruet⁹
 vt patet p^o *1° Corin. 13°*. sed sine repugnātia scrip-
 ture sacre doctores dicūt cōmuniter auctori-
 tes scripture exponēdo q̄ p̄phetia stare pōt si-
 mul cuz clara visione diuine essentie sicut fuit in
 xp̄o intelligētes verba scripture de p̄phetia fu-
 turi stat⁹. dicūt etiā q̄ sciētia in statu vie acquisi-
 ta et donū linguarū manebūt in beatis quātum
 ad habitū et actū licet nō q̄m̄ ad modū quo sunt
 in viatorib⁹: fm̄ quem modū scripture sacra lo-
 quitur. itē et quātū ad necessitatē qz nō erit ne-
 cesse vñ sciētia acq̄sita nec loq̄ varijs linguis vbi
 quilibet i deo cognoscet quicquid ad ipsuz per-
 tinet. ergo pari ratione absq; repugnantia sacre
 scripture imo ip̄az exponēdo potest dici q̄ fides
 q̄m̄ ad habitū et quātū ad actū manebit in beatis et
 q̄ euacuabit⁹ q̄m̄ ad modū quem habet in via. s.
 quātū ad ei⁹ imp̄fectionē et q̄m̄ ad ipsius neces-
 sitatē. quātū ad imp̄fectionē: qz ei⁹ cognitio non
 erit p̄ speculū et in enigmate nec assentiet nō vi-
 sis quē admodū hic in via. fm̄ quē statū aposto-
 lus describit fidē *1° Hebr. 11.* quātū vero ad neces-
 sitatē: nā nō erit opus credere hijs q̄ nūc sunt fi-
 dei. p̄pter auctoritatē dicētis aut illa reuelantis
 vbi clara visione cōspiciunt. quē admodū opus
 non est credere eclipsim lune vel solis p̄pter di-
 ctū astrologoꝝ: si eclipsis in se ipsa oculis inspi-
 ciat. vñ nō videt libero ore asserendū esse q̄ he-
 reticū aut erroneū sit ponere q̄ beati in patria si-
 mul cū visione clara diuine essentie habeāt habi-
 tum vel actū fidei: cuz hoc nō satis p̄bari possit
 repugnare catholice veritati fm̄ aliquē modum
 vel speciē veritatū catholicarū quas in p̄ceden-
 ti notabili p̄missimus. et maxime qz doctores
 catholici et magni illud opinati sunt. verū tamē
 quāuis dictū illd̄ hereticū nō sit aut erroneū: rei-
 ciendū tamē videt tanq̄ falsum eo q̄ multi san-
 ctōꝝ doctoꝝ auctoritatib⁹ aduerset. vñ *Grego-*
rius exponēs illd̄ *Joā. 20.* qz vidisti me thoma
 credidisti: ait. cū apostolus dicat fides est substā-
 tia sperandarū rerū argumentū nō apparētium
 p̄fecto liquet qz q̄ apparēt: iam fides nō habet p̄-
 agnitionē. **I**tem *Augustin⁹* sup *Joānem* tractatu
68. fides inquit qua eoz q̄ deū visuri sunt quā-
 diu pegrinant⁹ corda mundant⁹: quod non videt
 credit. nā si vides: nō est fides. credēti colligitur
 meritū. vidēti reddit⁹ premiū. **I**dē tractatu. *79*
 sup illud *Joā. 14.* et nūc dixi vobis p̄ius q̄ fiat.
 hec est inq̄t laus fidei: si qd̄ credit nō videt. **I**tem

in libro de perfectione iusticie. fidei inquit et spei iam res ipsa non quae credatur et speretur: sed quae videatur teneaturque succedet. charitas autem quae in his tribus maior est: non auferetur sed augetur et implebitur. Idem in libro de doctrina christiana exponens illud apostoli per Corinthios 13. nunc autem manent fides spes charitas tria haec: maior horum est charitas ait. quia et cum quisque ad aeterna pervenerit duobus istis de ceteris: charitas altior et certior permanebit. Item libro 8. de trinitate. capitulo 4. ait. cum per fidem adhuc ambulamus non videmus utique deum. Item libro 14. capitulo 2. inquit. mens quippe humana cum fidem suam videt qua credit quod non videt: non aliquid semperiternum videt. non enim semper hoc erit. quod utique non erit quasi ista peregrinatione finita quae peregrinamur a domino ut per fidem ambulare necesse sit: species illa succedet per quam videbimus faciem ad faciem. Et infra. neque enim iam fides erit qua credantur quae non videntur: sed spes qua videantur quae credebantur. Item sermone 245. inquit. quae enim merces est aut quod omnino vel nomen fidei: si modo vis videre quod tenetis. ergo credamus dum tempus est fidei antequam sit tempus speciei. sic enim dicit apostolus. quamdiu sumus in hoc corpore: peregrinamur a domino. per fidem enim ambulamus. ergo per fidem ambulamus quamdiu credimus quod non videmus. Item Joannes Crisostomus exponens illud Joannis 20. beati quae non viderunt et crediderunt inquit. hoc enim fidei est: accipe quae non videntur. est enim fides substantia sperandarum rerum argumentum non apparatus. Idem hanc ipsam descriptionem fidei exponens Iherosolimitanus 11. proinde inquit neque circa ea quae videntur credulitas vel incredulitas dici potest. neque iterum fides dici potest nisi cum circa ea quae non videntur amplius quam circa ea quae videntur satisfactionem quisque habuerit. Et infra. si igitur fides est coniunctio eorum quae non videntur: quid est quod ea vultis iam videre ut excidatis a fide et desinat is iusti esse. Sed contra praemissa videtur facere quod Augustinus dicit de questionibus evangeliorum libro 2. capitulo 39 exponens illud Lucae 17. dominus adauge nobis fidem. potest inquit intelligi hanc fidem sibi augeri postulassem quae creduntur ea quae non videntur. sed tamen dicitur etiam fides rerum quae non verbis sed rebus ipsis praesentibus creditur quod futurum est: cum iam per spiritum manifestam se contra praesentiam praebit sanctis ipsa dei sapientia per quas facta sunt omnia. de qua fide rerum lucis illius praesentate: forsitan Paulus apostolus dicit. iusticia enim dei revelatur ex fide in fidem. Dicit enim et alio loco. nos autem revelata facie gloriae domini speculantes: in eandem imaginem transformamur de gloria in gloriam tanquam a domini spiritu. sicut enim hic ait de gloria in gloria: ita et ibi de fide in fidem. de glo-

ria. scilicet evangelij quo nunc credentes illuminantur: in gloria ipsius incommutabilis et manifeste veritatis qua tunc commutati perfuerunt: ita ex fide verborum quibus nunc credimus quod non videmus in fidem rerum qua in aeternum quod nunc credimus obtinebimus. Et infra. quid hec pertineant ad id quod dictum est dominus adauge nobis fidem: difficile appareat nisi intelligamus ex fide in fidem. id est ex fide ista quae ministratur deo: in illam fidem eos significasse transferendos ubi fruuntur deo. augetur enim fides cum primo verbis predicantis: deinde rebus apparentibus creditur. haec omnia Augustinus. ubi expresse videtur ponere fidem rerum visarum in beatis deo iam fruuntibus quod est contra praemissa. Sed ad hoc respondet. S. Theobaldus Iherosolimitanus 11. in commento quod Augustinus loquitur hic de fide communiter dicta per omnem certam et firmam cognitionem. non de fide propria dicta quae est habitus a deo infusus et quam apostolus describit Iherosolimitanus 11. de qua fide in praesenti questione agimus. et hunc intellectum probat ipsemet Augustinus super Joannem tracta. 79. exponens illud Joannis 14. et nunc dixi vobis priusquam fiat: ut cum factum fuerit credatis. ait enim. nescio utrum credere dicendus est quisque quod videt: nam ipsa fides in epistola quae scribitur ad Iherosolimitanos ita est definita. est autem fides spandaque subiecta et constructio rerum quae non videntur. quapropter si fides est res quae creduntur eademque fides earum rerum est quae non videntur: quod sibi vult quod dominus ait et nunc dixi vobis priusquam fiat: ut cum factum fuerit credatis. haec Augustinus. Et respondet parum infra dicens. sed et si dicuntur credi quae videtur sicut dicit unusquisque oculis suis se credidisse: non tamen ipsa est quae in nobis edificatur fides. Patet igitur ex supra dictis auctoritatibus falsam esse opinionem dicitur habitum fidei manere in patria seu in beatis. sed et id ipsum ratione probatur primo. quoniam sicut apostolus argumentatur Iherosolimitanus 8. quod videt quis quod sperat: quasi dicat nequaquam: ita et argumentari possumus. quod videt quod praesentia ter: quid iam auctoritate dicitur creditur: unde et Joannem 4. samaritani qui in christum crediderunt propter verbum mulieris testimonium perhibebitis: postea quod sermone christi audierunt: mulieri dicebant. quia iam non propter tuam loquelam credimus. ipsi enim audimus et scimus quia hic est vere salvator mundi. quod Origenes exponens ait. impossibile namque est eandem circa intellectum fieri passionem videtur: et ei qui per videntem instruit. Secundo. quia in operibus dei sicut est fides infusa: nihil in cassum putandum est fieri. sed frustra in beatis et ad celestem patriam perveniuntibus habitus fidei poneretur: cum ex clara visione divinae essentiae mentes beatorum

multo evidenti⁹ ac certi⁹ perficiant⁹ q̄ p̄ habitū fidei instrui potuissent. ergo fidei habitus in beatis ponendus non ē. **Tertio**. qz status patrie et beatorū non ē status laboris et meriti: sed est status recipiēdi premiū p̄ merito. sed visio diuine essentie se habet ad fidē sicut premiū ad meritū. inq̄t enī Augus. 2. 2. 9. d̄ ciuitate dei capitulo penultimo. apostol⁹ ait. videm⁹ nunc p̄ speculū in enigmate: tūc autē facie ad facie. premiū ita qz fidei: nobis visio ista seruat̄ de qua et Joānes loquēs: cum apparuerit inquit similes ei erimus quoniam videbimus eum sicuti est.

Quantuz ad ar-

ticulum quartū respōdendū est ad argumēta. Et q̄dez ad ea q̄ Durādus inducit volēs pbare q̄ nō sit hereticū nec contra sacra scripturā ponere q̄ habit⁹ fidei vel act⁹ possit manere in patria: patet qd̄ dicēdum sit ex primo et secūdo notabili. **Ad illa vero q̄ inducit ad pbandū q̄ nō solū id non ē hereticum sed q̄ neqz est falsuz imo verū loquēdo de possibili: ad primū d̄ q̄ argumētū de raptu Pauli nō est ad ppositū. nā Paulus in raptu nō fuit simpliciter in patria nec simpliciter fuit beat⁹. nā non fuit i statu patrie q̄ est stat⁹ termini et quietis post laborem et motū vie. nec visionez diuine essentie habuit pmanenter et inamissibiliter imo neqz habitualiter vt. S. Tho. notanter dicit. 2. 2. q. 17 s. arti. 3. ad. 3. cum et in raptu et post fuerit viator. vnde. S. Doc. loco prime allegato. arti. 5. ad primū. Paulus inquit in raptu peregrinabatur a dño quātū ad statū qz adhuc erat in statu viatoris: nō autē quo ad actū quo videbat deū p essentiā. facit ad istam solutionē qd̄ deductum fuit i pmo notabili. **Ad. 2. negat̄ antecedēs. et ad ei⁹ pbationē negat̄ assumptū. nā vt dictuz fuit dis. 2. s. sub tertio notabili: quādiu aliquid ē aperte visum aut scitū: d̄ finit in eo esse fides aut opinio qua p̄us illi assentiebat. et cū arguens dicit q̄ si quis actualiter videat lunam eclipsari sicut predixerat astrologus q̄ in eo confirmat̄ prioz habit⁹ fidei: dicim⁹ q̄ est falsum imo destruit̄. sed bene verū est q̄ assensus firmatur sed nō iaz est assensus fidei vel opinionis: sed magis visio nis. neqz est idē numero cū pmo assensu fidei vl opinionis sed idē genere. **Ad. 3. dicit̄ cōsimiliter q̄ antecedens est falsum. et ad ei⁹ pbationem d̄ q̄ sicut respōsus fuit supra. 2. s. dis. ad. 3. et. 5. Durādi cōtra secūdā cōclusionē: nō ē idēz dictuz q̄ idē homo habeat d̄ eadē cōclusionē me-******

diū pbabile vel creditiū et mediū demonstratiuum: et q̄ habeat habituz fidei vel opinionis et habitū sciētie. pōt enī quis credere vel pbabilez b̄fe aliquā cōclusionē vel p̄ experiētiā vel alium modū: et nō p̄ habitū fidei vel opinionis. Et ē simile qd̄. S. Tho. dicit de spe. 2. 2. q. 18. ar. 2. ad. 3. q̄ durāte virtute spei: eadē spe aliq̄s sperat beatitudinez sibi et alijs. sed euacuata spe in beatis: sperat quidē alijs beatitudinez: sed non virtute spei sed magis ex amore charitatis. sicut etiam q̄ habet charitatem dei: eadē charitate diligit proximū. et tamē aliquis pōt diligere proximum nō habēs virtutē charitatis: sed alio qd̄az amore. vnde in pbatione antecedētis cōmittit̄ fallacia cōsequentis. respōsio autē quā arguēs introducit: nō est nobis necessaria nec illaz omnino pbam⁹. **Ad. 4. respōdet. S. Tho. p. 2. q. 67. ar. 5. ad. 2. q̄ maior ppositio habet veritātē qm̄ maius lumē et min⁹ lumē nō habet inter se oppositionē nec respiciūt idē subiectū sicut lumē solis et lumen cādele. sed impfectio fidei z pfectio glorie opponunt̄ adinuiçē et respiciūt idē subiectū. vñ non p̄t esse simul sicut nec claritas aeris cū obscuritate eius. **Ad argumēta Durādi cōtra secūdā cōclusionē ad ea q̄ inducit ad pbandū q̄ hereticū et cōtra sacra scripturā non sit ponere actū fidei in patria vel in beatis simul cum actu diuine visionis beate: patet quid dicēdum sit ex pmo et secūdo notabili. **Ad ea vero quib⁹ niritur pbare q̄ nec sit falsum loquēdo de possibili supposito q̄ beati nō viderēt neqz scirēt scripturā sacra esse a deo ispiratā q̄ nūc credimus ea q̄ fidei sunt: respōdem⁹ ad p̄mū q̄ nō est similis cōparatio d̄ actu sciētie ad visionē et d̄ actu fidei. nā sciētia simpliciter sumpta: s̄z pp̄az rōnē nō implicat aliqd̄ oppositū visioni clare: quāuis in statu vie ex defectu n̄i intellect⁹ q̄ indiget phantasmatis: mod⁹ acq̄rendi sciētiā opponat̄ visioni clare sicut ip̄fectū pfecto et ideo ē illi cōpossibilis. s̄ habit⁹ fidei implicat in sui rōne aliqd̄ oppositū visioni clare. s. obscuritātē z enigma q̄ formalit̄ opponunt̄ claritati visionis. est enim fides cognitio seu visio obscura et enigmatica. vñ licet cognitio fidei cōueniat cū apta visione in gēre cognitionis ac p hoc quodā modo possit dici visio: differt tñ specie a visioe clara. visio enī obscura et enigmatica: specificē opponit̄ visioni clare. vñ. S. Tho. in hac dis. 31. q. 2. ar. p. sub. ar. p. ad. 2. quāuis inquit glorie visio nō sit p̄traria fidei quātū ad id qd̄ hēt de cognitione: tñ sibi cōtraria quātū ad id qd̄ hēt d̄ enigmate et ex hac pte eaz expellit̄. **Neqz valet qd̄ arguēs obijcit********

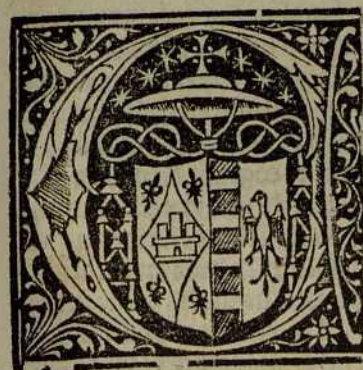
q̄ oppositio formalis solū est specierū q̄ sub eodē genere. primo sunt et iste sunt incōpossibiles. sed q̄ non sunt in eodē genere. primo: nō opponunt ad inuicē nec sunt i eodē subiecto incōpossibiles. visio autē beata nō videt esse eiusdē generis p̄ximū cū actu intelligēdi quē habem⁹ in via: cū visio beata sit p̄sentia sup̄naturalis. ergo simul potest stare cū actu fidei qui est naturalis actus. hoc in quā nō valet qm̄ assumptū nō ē vniuersalit̄ verū. nō enī oppositio ē illorū p̄cise q̄ sunt sub eodē genere. primo: sed quorū dā etiā q̄ sub genere remoto r̄imodo cōtinent̄. **Uñ. S. T. p̄. 2. q. 35. ar. 4. in. c.** sicut inq̄t dicit in. 10. metha. cōtrarietas est differētia fm̄ formā. forma autē ē et generalis et specialis. vñ cōtingit esse aliqua cōtraria fm̄ formā generis sicut virt⁹ et viciū: et aliqua fm̄ formā speciei sicut iusticia et iniusticia. beccille. Et parū infra dicit. cōtingit qdē species q̄ continent̄ sub cōtrarijs generib⁹ nō esse cōtrarias s̄ rōnē speciei. et exēplificat d̄ iusticia et inreperantia q̄ sunt in cōtrarijs generib⁹. s. virtute et vicio. Et preterea si assumptū hui⁹ obiectionis esset vniuersaliter verū: virtutib⁹ theologiacis q̄ sunt habit⁹ essentialit̄ sup̄naturales null⁹ hitus nō sup̄naturalis essentialiter esset formalit̄ opposit⁹ qd̄ est cōtra doctrinā cōmunē theologorum q̄ ponūt infidelitatē formalit̄ oppositā fidei et d̄ perationē spei et odiū charitati. cōstat autē q̄ hui⁹modi vicia nō p̄ueniūt in genere cū virtutib⁹ oppositis cū nō sint habit⁹ sup̄naturales: alias a deo hominib⁹ isunderent̄ qd̄ est absurdū. **Ad 2. negat̄ minor quātū ad id qd̄ fidei actū tāgit.** nā rō formalis act⁹ credēdi fm̄ q̄ est fidei actus plus p̄portat q̄ assentire alicui. p̄pter auctoritatem dicētis. s. assentire veritati nō vise. et hoc est sibi. p̄p̄t⁹ et formalit̄. qd̄ tamē deficit in assensu quē beati habēt in patria. **Ad illa autē q̄ arguens iducit ad p̄bandū q̄ imp̄fectio nullo modo sit de essentia act⁹ fidei:** ad p̄mū d̄ q̄ mens. **S. Tho.** nō est q̄ imp̄fectio pur dicit p̄uationē i abstracto sit de essentia fidei aut p̄tinēs ad ei⁹ specieē tanq̄ ei⁹ essentia vel pars essentia cōstituens sed q̄ est annex⁹ et inseparabiliter consequēs ad ei⁹ essentia. quēadmodū p̄bs dicit. 10. metha. q̄ in omni cōtrario includit̄ negatio alteri⁹ cōtrarij. albū enī est nō nigrū: et nigrū est nō albū: et pat̄ est nō fili⁹ quē genuit: et fili⁹ est nō pat̄ a q̄ genitus ē. et generalit̄ in omni extremo oppositionis iplicat̄ negatio alterius oppositi. vñ. **S. T. dis. se quēri. q. p̄. ar. 4. ad p̄. dicendū inq̄t q̄ fides et spes sunt nobiliores moralib⁹ virtutib⁹ rōne obi.** sed qz hūt essentialit̄ annexā imp̄fectionē respectu

sui obiectionis q̄ nō ē annexa virtutib⁹ moralib⁹: ideo nō oportet q̄ morales euacuētur sicut spes et fides. si tū imp̄fectio capiat̄ non abstracte s̄ p̄cretiue quēadmodū malū et peccatū d̄ p̄uatio: imp̄fectio est d̄ rōne specifica fidei et act⁹ ei⁹. nā isto modo imp̄fectio fidei d̄ habit⁹ deficiēs in cognitione vel habit⁹ cognitiu⁹ rei nō vise. et pariformiter imp̄fectio ipsi⁹ act⁹ cōcretiue sumpta ē actus deficiēs in cognitione et ē cognitio rei nō vise. et isto modo nullū incōueniēs ē dicere q̄ imp̄fectio et p̄uatio. i. aliqd̄ imp̄fectū et p̄uatiū sit d̄ rōne specifica fidei et ipsi⁹ act⁹ nō ex parte p̄uationis absolute s̄ rōne positiuī cui p̄uatio adiūgitur. Sic r̄idet. **S. T. ad simile argumētū p̄. 2. q. 18. ar. 5. ad. 2. est enī argumētū.** malū cui⁹ sit p̄uatio ē quōdam nō ens. sed nō ens nō p̄t̄ eē differētia fm̄ p̄m̄ in. 3. metha. cū ergo differētia cōstituat sp̄m: videt̄ q̄ aliqd̄ act⁹ ex hoc q̄ ē malus nō cōstituat in aliq̄ specie. et ita bonū et malū nō diuersificat̄ sp̄z humanorū actū. ecce argumētū. ad qd̄ r̄idet q̄ malū ip̄portat p̄uationē non absolutā sed cōsequētē talē potētiaz. d̄ enī act⁹ malus fm̄ suā sp̄z nō ex eo q̄ nullū hēat obiectū s̄ qz hēt obim nō cōueniēs rōni. vñ in quātū obim est aliqd̄ positiuū: p̄t̄ p̄stituere sp̄m malū act⁹. **3. tē. 2. sen. dis. 3. 4. ar. 2. in. c.** malū inq̄t nominat nō ens. vñ illud qd̄ p̄se malū ē: nō ponit aliqd̄ s̄ d̄ eē vt p̄uatio. malū vero qd̄ est subiectū p̄uationis: est aliqd̄ positiuū sed nō ex eo q̄ malū est. sicut ocul⁹ est aliqd̄ sed nō ex eo q̄ cec⁹ est qz cecitas nō est i eo nisi vt negatio visionis. Et in respōsione ad. 3. dicit. malū p̄ se vel abstracte sumptū nō est differētia specifica: sed malū p̄ accidēs vel cōcrete acceptū. omnia enī moralia ex fine sp̄m cōsequūtur. ex ordine autē ad finem d̄bituz: specificat̄ bona actio et bon⁹ hitus. rōne cui⁹ bonū differētia specifica ponit hitus et actionis moralis. mala vero actio specificat̄ ex ordine ad finē indebitū cui admisceat̄ p̄uatio finis debiti ex q̄ rō malū incidit. vñ patet q̄ nō sola p̄uatio specificat malū habitū et actionē: sed positio ordinis ad finē quēdam cū p̄uatione debiti finis. et sic patet q̄ malū fm̄ q̄ differētia: nō ē malū p̄ se sed p̄ accidēs vel cōcretiue sumptū. **Ad 2. d̄ q̄ nō est simile de imp̄fectione sciētie que nō est d̄ rōne ipsius q̄ ad sui substātiāz sicut est de ratione fidei. et d̄ hoc dictum ē supra.** Unde ad simile argumētū r̄idet. **S. T. in hac dis. 31. q. 2. ar. vltimo ad. 2. dicens q̄ mod⁹ imp̄fectionis est essentialis fidei et d̄ rōne ei⁹.** sed modus cognoscēdi p̄ p̄bātā sinata: nō est de rōne sciētie sed accidit ei ex cōdicione subiecti. **3. dē in sentē.**

tia dicit in rñsione ad. 5^m. Et p^a 2^e. q. 67. ar. 3°. ad primū. Ad argumētū ante oppositū rñdet S. Tho. in hac dis. 31. q. 2. ar. p^o. sub. ar. p^o. Et p^a 2^e. q. 67. ar. 3. in. c. q. cognitio pfecta et impfecta non de eodē aut nō fm idē possunt esse simul: p de eodē et fm idē incōpossibiles sunt simul. qles sunt cognitio fidei et visio diuine essentie in patria. cognitio aut matutina et vespertina sūt simul i angelis non de eodē. nā matutina est de reb^{us} fm q habēt esse in verbo. cognitio aut vespertina ē de eis fm q hñt esse in propria natura qd est impfectū respectu pmi esse. opinio aut et scientia licet possint esse simul de eodē: nō tñ fm idē subiectū. fides aut et visio beata sunt de eodē qz eadē ipa que nos credimus per fidem: beati vident i patria. et ideo esse non possunt simul fm idem subiectum. Et in hoc articulus terminat.

in de vir. in cōmuni qstione vel. ar. 4. Secunda conclusio est q aliq virtutes pñt in nob acqri ex assuetudine operū. hñc cōclusionē tenet. S. Tho. in hac dis. q. p^a. ar. 2. sub. ar. 2. Et p^a 2^e. q. 63. ar. 2. Itē in de vir. q. vel. ar. 9. Tertia cōclusio est q preter virtutes morales humanis actibus acqstras: sunt homini necessarie qdā alie virtutes morales diuinit^{us} infuse. hñc cōclusionem tenet. S. Tho. in hac dis. q. p^a. ar. 2. sub. arti. 3°. Itē p^a 2^e. q. 63. ar. 3. et. 4. Itē in de vir. in cōmuni. q. vel. ar. 10. Quarta cōclusio est q virtutes morales et cardinales remanebūt in patria post resurrectionē. hñc cōclusionē tenet. S. Tho. in hac dis. q. p^a. ar. 4. Et p^a 2^e. q. 67. arti. pmo. Itē in de vir. car. ar. 4. qui est vltim^{us}.

Distinctio. xxxiiij.

Circa di

stinctionē trigesimā tertiā qrit vtrū ex actibus humanis acqrat habit^{us} virtutū in appetitu sensitiuo subiectiue exñtes putai cōcupiscibili vltiracibili et arguitur

q nō. qz cōtraria nata sunt fieri circa idē. virtutis aut cōtrariū est peccatuz mortale qd non pōt eē in appetitu sensitiuo seu sensualitate. ergo appetitus sensitiu^{us} non pōt esse subm virtutis. ac p hoc nec ex actib^{us} humanis pōt in eo generari habit^{us} virtutis. In oppositū arguit. qz Dionisi^{us} dicit 4°. caplo de diu. no. q bonū est virtuosū q malum. sed ex malis actib^{us} causant habit^{us} viciozū. ergo multo magis ex bonis actibus causari possunt habitus virtutuz. In hac questione erūt quattuor articuli vt supra.

Quantus ad ar

ticulū p^{ri}mū sit p^{ri}ma conclusio q aliq virtutes morales sunt subiectiue in solo appetitu sensitiuo q diuidit p irascibile et cōcupiscibilez. hñc cōclusionē tenet. S. Tho. in hac dis. q. 2. ar. 4. sub. ar. 2. Et p^a 2^e. q. 56. ar. 4. Itēz

Quantus ad ar

ticulū secundū arguēdū est cōtra cōclusiones. Et qdē cōtra p^{ri}mā arguit Scot^{us} pbando q virtutes morales nō solū sūt i parte sensitiuā. Primo qz p^{ri}ncipē dicit p^{ri}ncipice q necesse ē p^{ri}ncipē hñe virtutē vt recte p^{ri}ncipē. et applicat ad ptem supiorē anime. 2°. qz tu dicit iusticiā esse in volūtate. ergo rōnes cōmunes de virtute morali in volūtate nō concludūt. nec etiā auctoritas p^{ri}ncipice de obedibilitōni: debet itelligi d appetitu sensitiuo solū. qz si solū illū intelligit obedibile rōni: ergo insufficiēter diuidit aiām in quā tū est capax virtutis morales et in q^{ui}m intēdit de ea tractare insufficiēter diuidit. tractat enī de ea vt ē susceptiuā virtutis morales et iusticie. ppter quā saltē volūtās est susceptiuā virtutis morales q tñ nec est in rōne nec in obedibilitōni sicut tu intelligis illa duo mēbra. 3°. qz ante diffinitio nē virtutis circa mediū p^{ri}mū volēs inq^{ui}re rōnem felicitatis sic dicit. separandū ergo nutritiuam et augmētatiuā vitā sequēs aut sensitiuā qdā vtiqz erit. videt ergo et hec cōmūnis et equo et boni et omni aiālī. relinq^{ui}tur vtiqz opatiuā quidez rōnem habētis. hui^{us} aut hoc quidē vt bene p^{ri}ncipice bilerōne: hoc vero vt habēs et intelligēs. ex qua littera patet q p^{ri}ncipice excludit partē sensitiuā quia ipa nō est opatiuā fm virtutes morales. et p p^{ri}ncipice ille nō sunt ponēde p^{ri}ncipalit^{er} in illa pte. illud ergo qd relinq^{ui}t. s. opatiuā rōnez habētis ē pars anime excellēs sup totā partē sensitiuā. et illō dicit ipē intelligēs et bene p^{ri}ncipice bilerōne. qre ergo iper suasibile rōne itelligit volūtate qz p intelligens constat q intelligit intellectum. sic ergo videtur expresse posse haberi ex dictis suis q volūtatez aliqñ vocat obedibile rōni: aliqñ tñ vocat appeti

tum sensitivū obedibilē rōni sicut in fine pmi. et sicut obedibile rōni accipit dupliciter: ita rōnale accipitur dupliciter. vno modo stricte rōmo: et sic cōpetit soli intellectui. alio modo non stricte nec pmo tamē simpliciter tale: et sic cōpetit voluntati. sed tertio modo improprie et trāsumptiue cōpetit appetitui sensitivo. illud ergo mediuz qd est volūtas: nūc vocat rōnale ab vno extremo nūc obedibilationi ab alio extremo. accipiēdo enim stricte rationē: ipsa volūtas est psuasibile a rōne. accipiēdo tamē rōnem large. p eo qd pertinet ad mētē: ipsa ē rōnalis et appetit⁹ sensitiv⁹ nō est psuasibile a rōne sed obedibilis rōni. et hec xba bene debēt pōderari qz liberū arbitriū ē bene psuasibile s̄ nō ita ppe obedibile. appetit⁹ autē sensitiv⁹ q nō ē liber nō dī ppe psuasibilis s̄ obedibilis qz subijctū impio volūtaris. ¶ 4°. naz ad hoc sūt multe auctoritates. vna Augustini d mo rib⁹ ecclesie caplo. 13°. vbi vult q qrtuoz virtutes morales nō sunt nisi amores ordinati. igit et ē. ¶ 5°. qz volūtas ē ideterminata ad opposita nō solū obiecta s̄ oppositos modos se habendi. s. recte et nō recte. igit ad hoc q bene determinate se hēat vel agat: indiget aliq determinate inclinante ad recte agēdū r illud ē x^o. igit et ē. pbat⁹ hec cōsequētia. hec enī sola ē necessitas ponēdi virtutes i potētijs vt p ipsas regulent potētie qd se recte r nō recte pnt agere. pbat⁹ atēcedēs. qz volūtas pōt eligere qd cūqz sibi offensuz in q ostēdit rō sui obiecti pmi. s̄ in eligendo talia pōt recte agere et nō recte. q si dicas q sufficit rōnē recte ostēdere et ideo nō reqrit virt⁹ in volūtarate sed tū in rōne: hoc falsum ē qz tūc oporteret rōnez pmo errare in ostēdēdo qz volūtarē male eligere. et ita ante pmiū peccatū voluntatis fuit error in intellectu qd est irrationabile qz tunc pena esset ante culpā. Itē qz dato q volūtas possit sufficēter determinari p intellectū in recte eligendo: nō sequit⁹ q nō generet in ea habit⁹. tūz qz intellect⁹ magis determinaret ad recte iudicandū. nā intellect⁹ in q^m hēt opationē p̄viaz actui volūtaris: mere naturalit⁹ agit. et tamē nō negat in intellectu ex frequētia actūū generari hīrum ad recte iudicādū puta prudētiā. cum ergo volūtas nō sit potētia ex se magis determinata ad vniū qz intellect⁹: exactib⁹ ei⁹ frequēter elicitis pōt in ipsa generari qdā habitas recte inclinās ad similes act⁹ quā voco virtutē. ¶ 6°. habitus nō tm̄ ponunt vt p eos potētie recte agant sed vt bene delectabiliter et p̄mpte. et si autē volūtas possit determinari a rōne ad recte eligēdū: nō tamē ad delectabiliter et p̄mpte sine ha-

bitu p̄prio. quod pbat⁹. qz si quis prius viciōsus incipiat reuocari ad oppositū: ratio dicit sibi alī quod obm cōtrariū vicio esse eligēdū. licet illud eligat: non tū delectabiliter. nō enī statim in primo actu corrupt⁹ est totus habit⁹ viciōsus p̄cedens imo vel nihil vel parū remiss⁹. quod apparet per experiētiā. qz habēti habitū viciōsum: delectabile sibi esset eligere s̄m malā cōsuetudinem p̄cedentē. ergo ad hoc q volūtas delectabiliter agat dictatū a ratione: requirit in ea habit⁹ ad cōformiter eliciēdū actū illi habitui. ¶ 7°. Contra eandē cōclusionē arguit Aureolus p̄bando q virtutes morales sunt subiective essentialiter i vtroqz appetitu. s. sensitivo et rōnali. pmo sic. nō maior simplicitas ē in virtute morali: qz in sanitate corpali qz vtraqz ponit in prima specie qualitatis. et iterū quia naturalia maiorē vnitatem habent qz moralia. sed sanitas corpalis nō est simplex qlitas sed ligat plures qualitates. qz sanitas nō est nisi ipsi humores p̄portionati nō solum inter se sed i ordine ad naturā. ita q isti humores p hoc q cōgruūt nature: sunt sanitas vt. s. sunt fundamentū talis respect⁹ p̄gruētie. et similiter patet de pulchritudine. nō enī pulchritudo faciei est qlitas simplex nasi vel oris solū: sed est figuratio cuiuslibet partis faciei et coloratio s̄m q cōgruūt. et tamē omnia ista vt cōgruūt dicunt⁹ vna pulchritudo faciei. et non ē ibi forma vel qlitas sup̄addita s̄ oia ista vt p̄ueniūt sunt vna sanitas vel vna pulchritudo resultās ex humorib⁹ vel qlitatib⁹ et ideo facta variatione in aliq humorib⁹: statim p̄ditur sanitas. sic igit in virtute morali erit q ligat plures qlitates q omnes simul vt sunt fundamentū cōgruētie in ordine ad hominē: sunt vna virtus moralis. et p cōsequēs pōt esse in pluribus subiectis sicut et ille qualitates. ¶ 2°. quādo aliqua cōcurrūt p modū vni⁹ totalis et sufficientis p̄ncipij respectu alicui⁹ actus: tunc in qlibet cōcurrentiū ad illū actū oportet poni hīuz. sed appetit⁹ sensitiv⁹ et intellectus cōcurrūt ad actum virtuosum in rōne vni⁹ p̄ncipij. quod patet ex circūstātijs req̄sitis in actu virtuosio. oportet enī q sit ibi electio et firmitas q ad voluntatem p̄tinet et p̄mptitudo in exequēdo et obedientia appetit⁹ ad exequēdam electionēz volūtaris qd p̄tinet ad appetitū sensitivū et sic de multis alijs. ita q appetitus et voluntas se habent ibi in ratione vni⁹ p̄ncipij. et ideo habitus virtuosus vni⁹ exis debz p̄ficere vtrāqz potētiā. ¶ 3°. cui cūqz appetit⁹ virtutis: et ipsa x^o p̄locū a diffinitione. s̄ hīui p̄ficiēti appetitū sensitivū r intellectivūz et nō hīui p̄ficiēti aliter illoz tm̄: cōpetit diffini-

tio virtutis qz virt⁹ ē q̄ hñtē pficit et ei⁹ op⁹ bonū reddit. modo hñs ē ipse hō q̄ nō ē pfect⁹ moralit̄ nisi pficiat̄ fm vtrūq; appetituz qz fm vtrūq; est principium talis actus. vnde si esset recta electio in voluntate et appetitus sensitiv⁹ esset rebellis tunc operaretur cū inesticia et non essz pfect⁹ homo nec opus ei⁹ esset bonum simpliciter sed fm quid. virtuosi enim est agere delectabiliter.

¶ 4°. quando alicui attribuitur nomē et diffinitio inquantū est fundamentum relationis: nō dābet sibi attribui nisi pro omnibus illis simul sup que fundatur relatio vel que sunt fundamentuz relationis sicut patet. naz pulchritudo faciei nō attribuitur nisi omnibus qualitatibus et figuratibus que requiruntur ad relationem cōgruentie pulchritudinis. sed ratio virtutis moralis attribuitur qualitatibus vt sunt fundamentum relationis decentie et congruetie. sed homo nō se habet nec dicitur cōgrue et decenter se habere nisi bene se habeat fm vtrūq; appetituz vt puta nisi eligat per voluntatē et firmetur in bono rationis nisi appetitus sit domatus. vnde si sit defectus in aliquo illorum: dicit̄ q̄ homo nō est talis qualis esse debet vel qualem decet ipsum esse in materia virtutis. hec ille in forma.

¶ Contra secundam cōclusionē arguit Durādus pbando q̄ virtutes intellectuales et morales acquisite nō generant̄ ex actibus vel per actus sicut per principium actiuū. qz aut habitus causant̄ per actus imediate: aut mediate. non imediate: quia tunc aliqua actio imediate terminaretur ad habitū. et cum illa actio essz alteratio: sequitur q̄ ad habitus z dispositiones esset alteratio imediate cuius oppositū probat pbs per intentionē. 7° phy. nec mediate: quia da illud quo mediante actus causant̄ habitū nec poteris. nec enī facile ē illud fingere. igitur actus non se habent ad habit⁹ vt principium actiuū. restat ergo q̄ actus se habeant ad generationem habitū vt principiu⁹ passiuū de quo etiā distinguendū est. quia principiu⁹ passiuū vocatur proprie illud quod recipit sicut cera ē pncipiū passiuū respectu figure quaz recipit. quādoq; vero dispositio ē qz quā recipit sicut molities in cera est principiu⁹ passiuuz recipiēdi figurā. primo modo actus nō sunt principiu⁹ passiuū receptiuū habitū sed potētia alioquin abeuntibus actibus nō remaneret habitus. sed secundo modo act⁹ sunt principiu⁹ passiuū respectu habituz sicut dispositio pūa nō quidē necessaria in esse sicut quāritas est necessaria in cera ad receptionē figure: quia adhuc seq̄retur q̄ non possent esse in potētia nisi presentibus actibus: sed sicut

dispositio necessario p̄uia ad fieri habituz vt molities in cera ad receptionē figure. nisi q̄ illud quod causat molitiem cere: non oportet q̄ causet figuram. sed illud idēz quod causat actū: causat habitū ordine quodam. sicut illud quod causat in aqua calorem: causat in ea raritatem ordinē quodam. quanto enim aliqua potentia reducit̄ frequēt⁹ in actū: tāto reddit̄ magis disposita et p̄uoz ad recipiēdū cōsimilē actū. hec autē dispositio vel p̄nitas seu facultas ē hñt⁹. p̄p̄t q̄d illud idē q̄d causat act⁹ et frequētā eoz: causat z p̄ consequēs habitū. hec ille.

¶ Cōtra tertiā cōclusionē arguit Durād⁹ q̄ vtutes morales non semp̄ infundant̄ cū gr̄a et charitate nec sint necessario cōnexe cū illa. p̄mo qz in pueris baptizatis sufficit q̄ infundat̄ eis in baptismo ea q̄ eis sufficiūt ad salutē. ergo sufficit q̄ gr̄a seu charitas ī fundat̄ pueris in baptismo. verū qz charitas necessario supponit fidē et spem: necessariū est q̄ fides et spes īfundant̄ cū charitate.

¶ 2°. qz si alię vtutes morales īfundent̄ cū charitate: ille vt videt̄ esset eō p̄fecte vel p̄fectiores sicut vtutes morales acq̄site. sicut vinū ex aq̄ factuz in nuptijs p̄ xpm vt dī Joā. 2°. fuit eque bonū vel melius vinū q̄ vinū per naturā p̄ductū. et sanitas data p̄ xpm infirmis: fuit eque p̄fecta vel p̄fectior q̄ sanitas beneficio nature vel p̄ opationē medicine acq̄sita. cū igit̄ p̄fectior virtus inclinet p̄fectius ad opationē virtuosam: si virtutes morales īfundent̄ pueris in baptismo: seq̄ret̄ q̄ cū veniret ad etatē adultā ipsi eque p̄fecte vel p̄fecti⁹ īclinarent̄ ad act⁹ virtuosos morales sicut illi qui habēt virtutes morales acq̄sitas. sicut et gētilis q̄ per virtutes morales acq̄sitas bene z ciuilit̄ cōuersat̄. hoc autē ē falsum. qz pueri baptizati cū veniunt ad etatē adultā: indigent per suasionib⁹ et instructionib⁹ vt assuescāt virtuose viuere sicut si nūq; fuissent baptizati. ergo nō videtur q̄ eis īfundant̄ aliq̄ virtutes morales in baptismo. vnde illud q̄d dicit̄ clemēs q̄ pueris ī baptismo īfundunt̄ gr̄a et virtutes fm habitū intelligēdū est de vtutib⁹ theologicas et non de moralib⁹ quibuscūq;.

¶ 3°. qz peccatores q̄ cōfucuerūt exercitari in opib⁹ viciosis quando cōterunt̄ et consequunt̄ remissionē peccatoz per gratiaz: eis nō īfundunt̄ virtutes morales. quia si īfundentur: possent statim per eas operari prompte et facilliter opera virtuosa sicut illi qui habent virtutes morales acq̄sitas quod non est verū: imo tales de nouo contriti opant̄ opera virtuosa cum magna difficultate et renū ap̄petit⁹ sensitivi.

¶ 4°. qz in talib⁹ d̄ nouo p̄nitas

et cōuersis: remanēt habit⁹ morales viciosi. sed cū talib⁹ vt videt nō possunt stare hitus morales virtuosī neq; acquisiti neq; infusi. ergo et c.

¶ 5. qz habētib⁹ virtutes morales acq̄sitas ante gratie infusionē: nō infundunt simul cū gratia hñoi virtutes morales infuse. puta si gētilis exercitat⁹ in x̄tutib⁹ moralib⁹ cōuertat⁹ ad fidē vel si fidelis x̄tuosus peccet mortalit̄ et postea p̄uertatur: patet facili⁹ qz aut tales x̄tutes infuse essent eiusdē speciei cū acq̄sitis aut alteri⁹. nō eiusdem qz diuersa accidētia eiusdē speciei nō possunt eē simul in eodē subiecto vt patet. 5. metha. nec alteri⁹ qz tūc virtutes infuse dicunt⁹ equiuoce virtutes morales sicut nomē canis d̄r equiuoce de aiali latrabili et de sidere celesti qd̄ est incōueniens: qz nihil dicim⁹ nec scim⁹ de virtutib⁹ moralib⁹ infusis nisi p̄ manuductionē acq̄sitarū. qd̄ nō esset: si infuse dicerent⁹ pure equiuoce virtutes morales cū acq̄sitis. facile etiā esset hoc modo vocare virtutes morales quicqd̄ homo vellet. possum enī illud qd̄ est albū equiuoce vocare nigrū.

¶ 6. qz predicte x̄tutes morales infuse ad nihil omnino essent necessarie vel viles. qz nō ad eliciendā substāriā act⁹ boni moralis. ad hoc enim sufficit sola potētia sine quacūq; virtute morali acq̄sita vel infusa. nā act⁹ boni possunt precedere et p̄cedūt quacūq; talē virtutē cum ex eis generent⁹ x̄tutes acq̄sitate. nec sunt necessarie p̄pter modū opandī. p̄mpte et facili⁹: qz totū hoc faciunt virtutes acq̄sitate sine infusis et infuse nihil faciunt ad hoc sine acq̄sitis. nec iterū sunt necessarie vt dirigāt act⁹ ad vltioriē finē q̄s morales acq̄sitate. qz illud sit sufficiētē p̄ fidē ostēdentē vltimū finē et p̄ charitatē inclināntē in eundē. vñ nō oportet p̄pter hoc ponere aliq̄s x̄tutes morales infusas. forte dicitur qz sunt necessarie ad hoc vt p̄ eas homo bene p̄uertet in vita spirituali sicut p̄ virtutes morales acq̄sitas bene cōuersatur in vita civili. sed hoc nō valet. qz sicut homo bene cōuertat⁹ in vita civili p̄ virtutes morales acq̄sitas: sic bene cōuertat⁹ in vita spūali per virtutes theologicas nobis infusas. nec oportet p̄pter hoc ponere virtutes morales infusas. forte dicit⁹ qz x̄tutes morales infuse aliter mediant circa passiones q̄s acq̄sitate. nā infidelis habēs virtutes morales acq̄sitas: iudicat nō sumendū eē plus de cibo q̄s sufficit ad bonū regimē corporis et p̄tēperatiā acq̄sita facit hoc facili⁹. fidelis vero facit hoc ad subijciēdū corp⁹ spiritui et ad reprimēdū rebellionē carnis ad spūm subtrahēdo corp⁹ illd̄ qd̄ expediret ad bonū regimē corporis. s̄ hoc nō valet. qz eodē modo mediat̄ circa passio-

nes p̄ virtutes morales fidelis et infidelis x̄tuosī. quilibet enī eorū iudicat p̄ tēperatiā tātū esse sumēdū d̄ cibo: quātū expedit ad bonū regimē corporis nō solū q̄ ad sanitatē corporis cōseruandā: s̄ ne lasciuia corporis ipellat ad actū cōtrariū x̄tutis vel ponat difficultatē in ope x̄tutis. et si x̄tus fidelis i aliq̄ casu plus faciat: nō facit hoc p̄ aliquā x̄tutē moralē licet p̄ x̄tutes theologicas vel specialī motionē spūs sancti. hec ille.

¶ Cōtra q̄rtā p̄clusionē arguit idē Durādus p̄mo p̄bādo qz virtutes morales nō remaneāt in patria quātū ad actū. cui⁹ rōnez dicit esse qz nulla potētia quātūcūq; p̄fecta p̄ hitus: pōt exire in actū nisi habeat p̄sens obm. s̄ obiecta x̄tutū moralium nō erūt in patria. ergo nō erūt ibi act⁹ x̄tutū. maior patet. qz cū obm sit causa p̄ se ipsi⁹ act⁹ siue causa sine q̄ nō: semp̄ tū ad actū requir̄ obm. minor patet. qz obiecta x̄tutū moralium sunt cōcupisibilia et delectabilia ciborū et venereorū q̄s ad tēperatiā et terribilia et tristia piculorū quantū ad fortitudinē. res cōmutabiles et distribuibiles quantū ad iusticiā q̄ veniūt in vsuz p̄sentis vite. hec aut nō erunt in patria. igit̄ et c.

¶ 2. arguit qz nulla x̄tus moralis p̄ficiēs appetitū sensitivū remanebit in patria q̄ ad habitū. cui⁹ rōnē dicit eē qz destructo subiecto: destruit⁹ accidēs. sed subm̄ talū x̄tutū. s̄ appetit⁹ sensitiv⁹ destruit⁹ in morte cum sit x̄tus corporalis. ergo et ipsi hitus. qz si in resurrectione reparet⁹ appetit⁹ sensitiv⁹: aut nō erit idē numero et p̄ cōsequēs nec tales habitus si miraculose reparent⁹: essent idē numero. aut si essent idē numero tā appetit⁹ q̄s tales habitus hoc non esset actione n̄ra nec p̄pter hoc posset dici qz p̄cedentes habitus remanebūt. hec ille in forma.

Quantum ad ar-
 ticulū tertium p̄mo notādū est qz x̄t⁹ fin q̄ hīc d̄ ea loq̄mur ē hit⁹ disponēs et inclinās ac determinās potētia aīe ad opationem. vñ illa potētia indiget habitu ad suā opationem q̄ p̄ seipam nō est ad p̄pam opationē disposita nec ad illā ex natura sua determinatā opationē hēt: sed ē in potētia passiuā p̄ aliud disponi et d̄terminari ad vñ cū tamē ex se ad multa se possit extēdere. ex q̄ sequit⁹ qz potētie anime q̄ tātūmodo sunt actiue quēadmodū vegetatiue et potētie ad vñ ex natura sua d̄terminate sicut sunt sensitive brutorū: habitib⁹ nō indigeāt ac p̄ hoc nec sunt potētie hituū receptiue: sed ipse potentie sufficiūt ad p̄pas opationes eliciēdas. et quāuis humana industria ac ipio aialia bruta quāsdā

habituales cōsuetudines possunt acquirere q̄b⁹ etiā a maximis voluptatib⁹ abstinet̄ dolorū me ru put Auguf. dicit libro. 83. questionū : dicit tū i eis ppria rō habit⁹ put. S. Tho. notat p^a 2°. q. 50^a. ar. 3. ad. 2^m. eo q̄ dominiū nō hēant vtēdi vel nō vtēdi qd̄ videt̄ ad rōnez hitus ptinere. nā vt cōmētator describit. 3°. libro de aia: habit⁹ est quo q̄s vtit̄ cū voluerit. itē nec potētie sensitive in boine habitu indiget̄ ad eas opationes q̄s ex nature instinctu eliciūt cū huiuscemodi instinct⁹ sit ad vñū et vno modo determinat⁹. verūtamen potētie ille sensitive q̄ nate sunt impio rōnis obedire: receptive sunt hitus. nā fm̄ q̄ obediūt rōni rationales quodā modo a p̄ho p̄mo libro ethi. appellant̄ quēadmodū irascibilis et cōcupiscibilis. cōtingit tñ q̄ istarū mot⁹ quādoq; subito cōcitant̄ ad apprehēsiōnē imaginationis vel sensus et tūctalis mot⁹ est preter impiuz rōnis quāuis potuiss̄ impediri a rōne si p̄uidisset put. S. Tho. notat p^a 2°. q. 18. ar. 7. in. c. ¶ Ex quib⁹ inferū⁹ q̄ quia volūtas ex rōne sue nature habet determinatā inclinātiōnē ad bonū sibi vel eam habēti cōueniēs et p̄portionatū sicut ad p̄p̄iū obiectum ideo ad opationes eliciēdas circa p̄p̄iū bonum nō indiget̄ habitu virtutis. q̄ tamē indiget̄ ad opationes circa bonū suā naturā excedēs habēdas. ac etiā circa opationes q̄ sunt nō ad seipm̄ s̄ ad altez. nā ad huiuscemodi opationes volūtas ex natura sua nō habet determinatas et p̄mptam opationē. fm̄ quē modū volūtas indiget̄ charitate respectu boni supercedētis naturā: et q̄busdā moralib⁹ virtutib⁹ sicut iusticia magnanimitate liberalitate et h̄mōi q̄s^m ad opatiōes q̄ sunt ad altez. ponūt̄ aut̄ huiuscemodi virtutes morales in appetitu rationali q̄ est volūtas: nō in appetitu sensitivo qz nō p̄cipalit̄ ordināt̄ ad moderādas passiones q̄ in appetitu sensitivo p̄p̄ie loquēdo sunt: sed magis ad mediuz in opationib⁹ q̄ sunt ad alterū observādūz. q̄q; fm̄ rōnem cōmūnē put sunt virtutis habit⁹: p̄p̄iū subm̄ p̄ficiant et disponāt et in ipso passiones inordinatas reprimāt. volūtas itaq; ex rōne sue nature habz id qd̄ circa alias potētiās virt⁹ facit. sic enī se habet ad volūtatē tēdere in bonū cōueniēs appetēti et sibi p̄portionatū: sicut ad vi cōcupiscibile se habet tēdere in bonū delectabile: et ordinari ad sonū se hēt ad auditū. et notāter dicim⁹ in bonū cōueniēs appetēti et sibi p̄portionatū. naz vt. S. Tho. d̄ducit in. q. d̄ vlr. in cōmuni. ar. 5°. in. c. duplici aliq̄ bonū pōt̄ excedere volūtatē p̄portionē. vno modo rōne speciei. alio modo rōne individui. rōne qd̄ē speciei: vt voluntas eleuet̄ ad

aliquod bonuz qd̄ excedit limites humani boni. et dico humanū bonū: id est ex virtutib⁹ nature homo pōt. sed supra humanū bonū: est bonuz diuinū in qd̄ volūtatē hois charitas eleuat et similis spes. rōne autē individui: hoc modo q̄ aliq̄s q̄rat id qd̄ ē alteri⁹ bonū: licet volūtas extra limites humani boni nō ferat̄. et sic volūtatēz p̄ficiat iusticia et oēs virtutes in illis tēdētēs vt liberalitas et alie h̄mōi. nā iusticia ē alteri⁹ bonū vt p̄hs dicit 5°. ethi. Idē in snia notat p^a 2°. q. 56. ar. 6. i. c.

¶ Secundo Notādū est q̄ rōnale denominatur aliq̄d a rōne. vñ potētie anime rōnales a rōne sic denominant̄. hoc aut̄ cōtingit triplicit̄. vno modo potētia aliq̄ dī rōnalis qz essentialit̄ est ip̄arō: et sic solus intellect⁹ dī potētia anime rōnalis. alio modo dī potētia rōnalis qz fm̄ suā essentiā est ip̄e anime rōnali put distinguūt a partib⁹ vel potentijs aialium irrationabilium. hec aut̄ pars cōplectitur intellectū et volūtatē. fm̄ quē modū p̄hs dicit. 3°. de aia q̄ volūtas in rōne est. et isto modo potētie rōnales anime sunt due intellect⁹. s. et voluntas. tertio modo dī potētia aliq̄ rōnalis ex eo q̄ participat aliq̄d a rōne. et isto modo rā appetit⁹ intellectiū q̄ est volūtas q̄ appetit⁹ sensitivū q̄ diuidit̄ in cōcupiscibile et irascibile: dī potētia rōnalis. participāt enī huiuscemodi potētie ordinē et impiū rōnis circa act⁹ suos. vñ et dicunt̄ potētie obedibiles rōni. sunt p̄fecto potētie apte nate obedire rōni: quāuis nō semp̄ aut̄ ex necessitate rōni obediāt. eo q̄ rō h̄ijs potētijs nō impat̄ p̄ncipatu despoticō q̄ est dñi ad suum put p̄hs dicit p^a. li. poly. sed p̄ncipatu regali q̄ ē regis ad liberos q̄ nō omnino subdunt̄ regis imperio: s̄ in q̄busdā illi resistere et repugnare p̄t. et de voluntate est illud Augustini sup psal. 118. exponētis versiculū. cōcupiuit aia mea desiderare iustificationes tuas et c. sepe enī ait quid agēdū sit videm⁹ neq; agim⁹ qz nō delectat vt agamus. p̄uolat intellectus et tarde sequit̄ et aliq̄ quādo nō sequit̄ human⁹ atq; infirm⁹ affectus. de appetitu vero sensitivo intelligitur illud Jacobi. 3°. vnusquisq; tentat̄ a cōcupiscentia sua abstract⁹ et illectus. s. contra ip̄iū rōnis. ¶ Sciendū tamen q̄ nō ex eadez causa puenit q̄ appetitus intellectiuis possit resistere vel non obedire imperio rationis: et q̄ appetitus sensitiv⁹ id ipsum possit. nā de appetitu intellectiuis causa est eius libertas et dominiū quod habet sui actus et ceterarū potētiarū. de appetitu autē sensitivo duplex ē causa. put accipi pōt̄ ex dicti. S. Tho. p^a 2°. q. 17^a. arti. 7°. vna est quia appetitus sensitivus est

videt

virtus organi corporalis. omnis autem virtutis actus organo corporali virtutis: dependet non ex potentia anime sed etiam ex corporalis organi dispositione. sicut actus visionis ex potentia visiva et ex qualitate oculi dependet per quod iuuat vel impedit. vnde et actus appetitus sensitivi non solum dependet ex vi appetitiua: sed etiam ex corporis dispositione. illud autem quod ex parte virtutis seu potentie anime est sequitur apprehensionem imaginationis. que cum sit particularis: nata est ab apprehensione rationis que vniuersalis est regulari sicut virtus actiua particularis a virtute actiua vniuersali. vnde existit pre actus appetitus sensitivi subiaceret impio rationis. qualitas vero et dispositio corporis non subiaceret impio rationis. et inde est quod ex hac parte non quod impeditur motus sensitivi appetitus ne ordinem et imperium rationis sequatur. propter quod apostolus dicebat Ro. 7. video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee et captiuitatem me in lege peccati. alia causa esse potest quam motus appetitus sensitivi quandoque subito concitatur ad apprehensionem imaginationis vel sensus antequam ratio id preuideat et suo impio ordinet. **¶** Ex premissis accipitur concordia in dictis. S. Doc. in quorum quibusdam dicit voluntatem esse rationale per essentiam: in alijs vero per participationem. nam primum intelligitur de rationali per essentiam secundo modo ex supra positis. secundum vero intelligi debet per carentiam primi modi quod scilicet non est essentialiter ipsa potentia rationis sed eius ordinem et rationem participat.

Tertio

Notandum est per accipit ex dictis. S. Tho. p. 2. q. 59. ar. 4. et q. 60. ar. 2. et 3. et 4. quod virtutes morales que sunt circa passiones anime habent per subiecto appetitus sensitivum eo quod passiones anime magis proprie appetitui sensitivo attribuntur quam appetitui intellectivo vel parti anime apprehensivae. per S. Tho. deducit p. 2. q. 22. articulis. 2. et 3. huiusmodi autem virtutum moralium commune est moderari passiones anime in appetitu sensitivo insurgentes secundum conformitatem ad iudicium rationis cui appetitus sensitivus naturaliter est obedire. et quia talis passionum moderatio est hominis bonum quam ad se ipsum: proficit enim hominem has virtutes habere in se ipso absque ordine ad alium per differentiam ad virtutes moderatiuas principaliter operationum: inde est quod omnis virtus moralis potest distinguatur ab intellectuali ordinata ad proficiendum homines in seipso non in ordine ad alterum: ponitur in appetitu sensitivo sicut in subiecto: non obstante quod ad predictam moderationem passionum et intellectus et voluntas conferant tanquam principia prima. nam virtutes et habitus in illis

potentijs subiective sunt: que proprios actus virtutum immediate eliciunt. **¶** Sciendum tamen est quod licet virtus moralis ordinat per modum inclinationis ad bonum secundum rationem: non tamen omnis huiusmodi ordinatio absolute loquendo est per virtutem moralem. nam et voluntas naturali inclinatione ordinat homines in bonum rationis sibi proportionatum quod est ipsius proprium obiectum absque habitu virtutis ipsam proficiente. quod apparet ex eo quod videtur. S. Doc. inquit p. 2. q. 56. ar. 6. in. c. illa potentia habitu virtutis indiget ad bene operandum cuius propria ratio potentie ad id non sufficit. vnde cum potentia voluntatis ex sui propria natura tendat et inclinatur determinate in bonum secundum rationem quod est ipsius proprium obiectum: consequens est ad huiusmodi tendentiam et inclinationem nullo habitu virtutis indigeat. **¶** Neque valet obiectio quorundam dicentium quod quavis voluntas ex se ipsa inclinatur in bonum rationis determinate: et tamen indifferens est et indeterminata ad tendendum in hoc bonum rationis vel illud: ac per hoc indiget habitu speciali virtutis ad appetendum determinate hoc vel illud bonum. hoc inquam non valet. quam obiectum proprium voluntatis: est bonum secundum rationem non hoc vel illud in particulari sed vniuersaliter sumptum. et ideo ad quodcumque bonum rationis: potentia voluntatis ex sui ratione equaliter se extendit. et potest ex se ipsa. id est ex natura sue libertatis vnum bonum alteri periclitari et ad hoc vel illud sibi per rationem propositum determinari absque aliquo habitu proficiente. vnde si bonum secundum sensum quod est obiectum proprium appetitus sensitivi esset vniuersaliter idem quod bonum secundum rationem: appetitus sensitivus nullo habitu virtutis indigeret ad tendendum in illud. nam ad tendendum in proprium obiectum: quilibet potentia ex natura sua sufficit quod id est sibi conaturale. sed quod bonum secundum sensum plerumque repugnat bono secundum iudicium rationis: inde est quod appetitus sensitivus indiget habitu virtutis ad hoc quod in bonum rationis appetendum inclinatur. neque ei sufficit vnum habitus virtutis sed indiget pluribus propterea quod bonum secundum sensum: distinguitur secundum speciales rationes ad quod singulas oportuit distinctas et speciales virtutes ordinari. nam videtur. S. Tho. inquit p. 2. q. 56. ar. 2. in cor. diuersitas potentiarum attenditur secundum generales obiectorum condiciones: diuersitas vero habituum accipitur secundum speciales obiectorum differentias.

Quarto

Notandum est quod videtur. S. Tho. deducit p. 2. q. 63. ar. 2. in cor. habitus virtutum qui in nobis ex actibus causari possunt: habent pro principio proximo et regula immediata humanam rationem tam in speculabilibus quam in agibilibus secundum quod ratio complectitur et intellectum et voluntatem. per dicitur ipsa mens. nam habitus quorum actus solam legem

diuinā habēt pro regula et mensura: ex nris acti-
bus acq̄ri nō possunt sed sunt i nobis a solo deo
per infusionē. vnde huiuscemodi gen^o virtutum
Augustin^o describēs secūdo libro de libero arbi-
trio inquit. virt^o est quā de^o in nobis sine nobis
opatur. est autē humana rō principii virtutū quā
tum ad ipsaz acquisitionē in q̄^m naturalit^r habz
in se velut q̄dā semina ex quib^o habit^o virtutum
germinari possunt coopante ipsa rōne p similitudi-
nē ad plātar^o germinationē q̄ ex q̄busdā semini-
bus cooparatione hoīs agricole causat^r. p̄existunt
siquidē in mēte nra naturalit^r q̄dam p̄ncipia pri-
ma velut semina ex quibus nre bone opationes
pullulāt. sicut in speculabilib^o intellect^o p̄ncipio-
rum ex quib^o cōclusiones scientiarū deducuntur
vt de quolibet esse vel nō esse: omne totū est ma-
ius sua parte 7 similia. huiuscemodi autē p̄ncipia
naturaliter nota: sunt p̄ncipia totius cognitio-
nis sequētis q̄ per studiū acq̄ritur. in appetitiuis
vero: sicut p̄ncipia iuris cōmunis p̄tinetia ad in-
tellectū praticū: vt bonū esse agendū malū ve-
ro vitandū: nulli iniuriā esse irrogandaz et simi-
lia. et quāuis in potētis appetitiuis nō sit subie-
ctiue aliquis habit^o naturalis quēadmodum in
potētis speculatiuis put. S. Tho. notat. p^a 2°.
q. 51. ar. p^o. est tamē in ipsis naturalis aptitudo
ad virtutes et fm naturā speciei que cōmunis ē
omnibus hominib^o et partim fm naturā indiui-
dūi qua q̄dam p̄ alijs apti sunt ad virtutē et qui-
dam ad has alij vero ad alias. verūtāmē huius-
modi naturalis aptitudo fm naturaz indiuidūi
esse nō pōt ad ea que sunt omnū virtutū put
S. Tho. notat de virtu. in cōmuni. ar. 8. ad. 10^m
pro eo qz dispositio naturalis individualis q̄ in-
clinat ad vnā virtutē: inclināt plerūqz ad cōtra-
riū alteri^o virtutis. quēadmodū qui ē dispositus
fm naturā ad fortitudinē q̄ est in psequendo ar-
duū: est min^o dispositus ad māsuētudinē q̄ consi-
stet in refrenando passiones irascibilis. suppletur
tamē hoc qd deficit fm naturalez dispositionē: p
opus rōnis in qua existūt omnū semina virtutū
ex quib^o tanq̄ ex vniuersalib^o p̄ncipijs deducit
et elicit particulares cōclusiones respectu omnū
virtutū tā in speculabilib^o q̄ in opatiuis quibus
ad opus pceditur ex quo habit^o virtutuz agge-
nerari p̄fit. ¶ Ad qd sciēdū est put. S. Tho. de-
ducit in de virtu. in cōmuni. q. vel. ar. 9°. in cor.
quādo aliq̄s habet naturalē aptitudinē ad p̄-
fectionē si hec aptitudo sit fz p̄ncipiū passiuuz tñ
pōt illā p̄fectionē acq̄rere nō tamē ex actu. p̄po s̄
ex actione alicui^o exterioris naturalis agētis: si-
cut ser recipit lumē a sole. si vero habeat aptitu-

dinē naturalē ad p̄fectionē aliquā fz actiuū p̄-
cipiū et passiuū simul: tūc p̄ actū p̄p̄riū pōt illaz
p̄fectionē acq̄rere. quēadmodū corp^o hoīs in-
firmi qz hēt naturalē aptitudinē ad sanitatem 7
est subm^o sanitatis naturalit^r receptiuuz et habet
virtutē naturalit^r actiuā ad sanandū: ideo absqz
actione exterioris agētis: infirm^o interdū sanat^r.
qz et go naturalis aptitudo ad virtutē est in hoīe
fm p̄ncipia actiua et passiua put ex ipso ordine
potētiaz apparet: nā in parte intellectiua ē p̄nci-
piū q̄ si passiuū: intellect^o possibilis q̄ reducitur i
suā p̄fectionē p̄ actū intellect^o agētis: et fz qz ra-
tiocinat^r de cōclusionib^o habet sicut p̄ncipiū acti-
uum. p̄positionē p se notaz: intellect^o autē in actu
mouet volūtātē nā bonū intellectū est finis qui
mouet appetituz: volūtās autē mota a rōne nata
est mouere appetitū sensitiuū. s. irascibile et cōcu-
piscibile q̄ nate sunt obedire rōni: inde manife-
stū est qz qlibet virt^o faciēs opationē hoīs bonaz
habet p̄p̄riū actiuū i homine qd sui actione pōt
ipm reducere in actū sine sit in intellectu siue i vo-
lūtate siue in irascibili siue in cōcupiscibili. p̄mū
tñ p̄ncipiū et p̄ncipalit^r faciēs ad cōsumationem
virtutis: est rō. quāobrē in diffinitione virtutis po-
tissimū ratio ponit. est eni virt^o put p̄hs diffinit
in. 2°. ethi. habit^o electiu^o in medietate cōsistēs
quo ad nos definita ratione prout sapiens seu
prudens determinabit.

¶ Quinto Notādū est circa modū
quo virt^o humana ex acti-
b^o causari possit qz vt. S. Doc. deducit loco pri-
me allegato: inclinatio rerū naturalū ē ad vnū
determinata fm exigētā forme quā cōsequit^r et
qua remanēte tolli nō pōt nec cōtraria induci.
et p̄p̄ hoc res naturales neqz assuecunt aliqd
neqz dissuecūt. quātūcūqz eni lapis sursum fera-
tur: nūqz hoc assuecet sed semp inclināt ad mo-
tū deorsum. sed ea q̄ sunt ad vtrūlibet: nō hñt
aliquā formā ex q̄ inclinēt ad vnū determina-
te: sed a p̄po mouēte d̄terminant^r ad aliqd vnū.
et eo ipso qz determinant^r ad ipm: quodā modo
disponunt^r ad idē. et cū multoties inclinant^r et d̄-
terminant^r ad idē a p̄po mouēte: firmat^r i eis icli-
natio determinata in illō. ita qz ista dispositio su-
perinducta: est q̄ si qdaz forma p̄ modū nature
tēdēs in vnū. et p̄p̄ hoc d̄ qz cōsuetudo ē alte-
ra natura. qz igitur vis appetitiua se hēt ad vtrū-
libet: nō tendit in vnū nisi fm qz a rōne determi-
natur in illud. cum igitur rō multoties inclinēt
virtutē appetitiuaz in aliquid vnum: fit quedam
dispositio firmata in vi appetitiua per quam in-
clināt in vnum quod conuenit. et ista dispositio

sic firmata: est habitus virtutis. unde si recte consideretur virtus appetitive partis nihil est aliud quam quedam dispositio siue forma sigillata et impressa in vi appetitiva a ratione. ¶ Aduertendum tamen potest deducit. S. Tho. p^a 2^a. q. 51^a. ar. 3. q. qz potentia appetitiva diversimode et ad multa se habet: non totaliter vincit prouidem in vno actu ita quod feratur in idem vt in pluribus p modum nature quod pertinet ad habitus virtutis: eo quod ratio iudicat in vno actu aliquid appetendum secundum determinatas rationes et circumstantias quibus alij actus non modificantur. et ideo habitus virtutis non potest causari in nobis per vnum actum. et maxime quia in agibilibus operationes anime non sunt ita efficaces sicut in demonstrabilibus propter hoc quod agibilia sunt contingetia et probabilia ac debilis efficacie: ita vt plures actus requirant ad aliquid firmum statuendum quale est habitus virtutis. Neque obstat vt. S. Tho. notat in d^o virtutis loco supra allegato ad. 11^m. q. actus plures non sint simul sed successiue traſeant. quoniam primus actus causat aliquam dispositionem. actus vero secundus inueniens materiam dispositam: magis eam disponit. tertius quoque adhuc amplius illam disponit et sic de ceteris vsque ad vltimum actum qui agens in virtute omnium precedentium complet generationem virtutis: quemadmodum contingit de multis aque guttis lapidem cauantibus.

Sexto Notandum est quod quod fines in agibilibus sunt principia actionum. put philosophus docet. 2°. p^hy. oportet rectitudinem actionis vel operationis ex proportionem ad finem accipere. ad diuersos ergo fines diuersa erit actionum operatio. ita vt aliqua operatio recta sit secundum proportionem ad finem civilem: que proportionata non sit in ordine ad vltimum finem glorie eterne. unde ad finem supernaturalem ad quem per dei gratiam homo ordinatur: alia rectitudinem et proportionem actus humani requirunt: quibus actus quibus ad finem conaturalē homo ordinatur. et quod bonitas et rectitudo actus dependet ex habitu virtutis que finem intendit: consequens est quod alie virtutes sint quibus homo ordinatur ad finem supernaturalem a virtutibus que ordinant hominem ad fines sibi conaturales. ¶ Rursus sciendum est prout accipitur ex dictis. S. Tho. supra dif. 23. q. p^a. articulis. 4°. et 5°. Et. p^a 2^a. q. 62. arti. 3. et. q. 63. ar. 3. q. tres virtutes theologice scilicet fides spes et charitas ordinant hominem immediate ad finem supernaturalem qui deus est et sunt in parte anime intellectiva subiectiue. fides. s. in intellectu. spes vero et charitas in voluntate. homo autem non solum ordinatur in deum et in vl-

timū finem per operationes intellectus et voluntatis: sed etiam per actiones aliarum potentiarum secundum illud psalmi. 83. cor meum et caro mea exultauerunt in deum viuum. unde et Deutero. 6°. et Matthei. 22. sub illo precepto diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et cetera. precipit homini omnes actus suarum potentiarum in deum et in dei amore ordinare. ait enim Crisostomus illud exponens. tota mente diligere deum: est vt omnes sensus deo vacent. Et Augustinus p^o libro d^o doctrina christiana preceptum illud pertractans sic concludit. nullam ergo vite nostre partem relinquit vacare debeat et quasi locum dare vt alia re velit frui. Et parum infra. tunc inquit est optimus homo: cuius tota vita sua pergit in incommutabile bonum. ¶ Oportet igitur in potentibus etiam sensitiuis que nature sunt rationi et voluntati obedire: virtutes aliquas ponere quibus bene se habeant et operationes suas ordinent secundum proportionem ad deum. put est finis vltimus et supernaturalis humanorum actuum. huiusmodi autem virtutes oportet esse diuinitus infusas quemadmodum et ipse finis supernaturalis diuinitus homini proponit et tribuit. Neque sufficerent ad hoc virtutes theologice vt aliqui putant. Tunc quod vt. S. Tho. dicit p^a 2^a. q. 63. ar. 3. virtutes theologice se habent in ordine ad finem supernaturalem qui est deus et beatitudo eterna: loco naturalium principiorum que nobis inata sunt in ordine ad finem homini conaturalem. unde sicut preter ipsa principia naturaliter indita requirunt alie virtutes morales perfectes potentias sensitiuas ordinabiles in suis actibus ad finem conaturalem: ita preter virtutes theologicas a deo infusas: oportet proportionaliter ponere in ipsis sensitiuis potentibus alias virtutes diuinitus infusas quibus vires sensitiue bene et proportionaliter se habeant ad finem hominis supernaturalem. Tunc etiam quia vt ibi. S. Tho. dicit in responsione ad. 2^m. virtutes theologice sufficienter nos ordinant in finem supernaturalem. s. ad ipsum deum immediate. sed oportet quod per alias virtutes infusas perficiatur anima circa alias res in ordine tamen ad deum. Tunc tertio quia vt ipse deducit in multis locis et presertim p^a 2^a. q. 56. ar. 4. et multum plane in d^o virtutis. in communi. q. vel. ar. 4. in appetitu inferiori qui rationi repugnare potest: necessarium est aliquid quo operationem illam quam ratio impat: absque repugnantia prosequatur. si enim principium immediatum operationis sit imperfectum: oportet operationem esse imperfectam quantumcumque perfectio assit principio superiori. nam actus qui progreditur ab vna potentia secundum quod est ab alia mota: non potest esse perfectus nisi vtraque potentia sit bene et sufficienter dispo-

sua ad actū. sicut actus artificis non potest esse perfectus nisi et artifex et instrumentum sufficienter habeant dispositionem ad actum. ad hoc igitur quod actiones virtutum inferiorum ut irascibilis et concupisibilis sint perfecte et proportionate ad finem supernaturalem: non sufficit quod vires superiores. scilicet partis intellectivae sint perfecte per virtutes theologicas in ordine ad supernaturalem finem: sed exigitur quod etiam inferiores vires quibusdam virtutibus perficiantur in ordine ad tale finem. huiusmodi autem virtutes ut premissum est: esse non possunt acquisite ex actibus nostris humane naturae conaturalibus cum sint fini supernaturali inproportionate. oportet igitur quod sint a deo infuse. et quoniam virtutes alie ab intellectualibus et theologis morales consueverunt appellari secundum quod virtutes in tria hec genera distinguuntur: ideo virtutes infuse alie a theologis parte appetitivam perfectas morales dicuntur. non secundum quod mos consuetudinem importat assuefactionis: sed secundum quod significat inclinationes generaliter siue sit a natura siue ex dei dono siue ex assuefactione eo modo quo philosophus. 8. li. de animalibus dicit mores esse brutorum. hoc notat. S. Tho. in hac dis. q. 1. ar. 2. sub. ar. 3. ad. 4. m.

Septimo Notandum est quod quarta conclusio debet intelligi de virtutibus moralibus et cardinalibus infusis non de acquisitis quae ut expresse tenet. S. Tho. in hac. d. q. 1. ar. 4. in. c. in patria non remanebunt nisi tantummodo in radice. scilicet virtualiter in essentia et potentia anime et persistunt in intellectu et voluntate in quibus naturaliter sunt seminalia quaedam virtutum. ea autem ratione non remanebunt actu: quia in patria non erunt passiones moderatae aut reprimende quae sunt propria materia virtutum moralium acquiratarum. non enim in futura vita glorie locum habebunt concupiscentiae et delectationes ciborum et venereorum neque etiam timores et audaciae circa pericula mortis nec distributiones et communicationes rerum quae veniunt in usum presentis vite. sublata autem propria materia: oportet tollantur virtutes quae ad illam ex sui specialis ratione ordinantur. De virtute autem iustitiae cuius sit subiectiva in voluntate: est alia ratio eo quod voluntas actu maneat in anima a corpore separata. unde specialiter de illa dictum est Sapientiae primo quod est perpetua et immortalis. et hec ratio probat propositum quantum ad utrumque statum. scilicet et ante resurrectionem corporum et post. sed ultra haec rationes est alia ratio ad id probandum specialiter in statu ante corporum resurrectionem. quod scilicet subiecta virtutum moralium acquiratarum irascibilis videlicet et concupisibilis: actu non remanebunt destructis organis corporalibus in quibus sunt subiectivae propter separa-

tionem anime a corpore. Ad pleniorē intellectus predictorum sciendum est. put. S. Doc. deducit in hac dist. loco proxime allegato et in de virtutibus cardinalibus. arti. ultimo: quod de virtutibus moralibus acquisitis philosophi locuti sunt secundum quod ordinantur ad perfectiendum hominem in vita civili statum vite et non secundum quod ordinantur ad vitam in ordine ad celestem gloriam ad quam ordinantur virtutes morales infuse. et ideo virtutes morales acquisite: habent pro fine bonum civile vite huius. et quia hec civilitas non remanebit in patria: consequens est quod actus virtutum moralium acquiratarum in patria non remanebunt neque circa finem proprium neque circa materiam propriam secundum quam tendunt in finem civilitatis huius vite. ac pro hoc nec etiam habitus remanebunt. virtutes autem morales infuse perfectiunt hominem in vita spirituali secundum quam homo est civis civitatis dei et membrorum corporis christi quod est ecclesia. secundum quem modum apostolus dicit Ephe. 2. fidelibus christi. iam non estis hospites et advene sed estis cives sanctorum et domestici dei. huiusmodi autem civilitas non evacuat in patria sed perficitur. et per consequens virtutes morales infuse remanebunt cum actibus quos circa finem cooperit eis habere. non enim eiusdem rationis sunt actus qui competunt in vita ista quae est militia quaedam et pugna: cum actibus qui debent patrie ubi est locus praemij et triumphi. ut enim. S. Doc. sub exemplo dicit de virtutibus cardinalibus articulo proxime allegato: alius specie actus est ad bellum accedere: et alius in prelio fortiter stare ac pugnare: et alius post victoriam triumphare et de victoria gaudere. et consimiliter alius actus est virtutis fortitudinis infuse in vita ista sicut patienter ac firmiter pro deo adversa tollerare et pro salute eterna proximorum: mortis subire pericula. et alius actus est virtutis fortitudinis in patria ubi nec adversa nec mortis pericula sunt. unde Augustinus. 14. li. de trinitate. capitulo. 9. prudentia inquit ibi erit. scilicet in patria sine ullo periculo erroris. fortitudo sine molestia tollerando malorum. temperantia sine repugnatione libidinum. ut prudentie sit nullum bonum deo proponere vel equare. fortitudinis: ei firmissime coherere. temperantiae: nullo delectationis delectari. nunc autem quod agit iusticia in subveniendis miseris: quod prudentia in precavendis insidiis: quod fortitudo in perferendis molestiis: quod temperantia in coercendis delectationibus pravis: non ibi erit ubi nihil omnino mali erit. hec Augustinus. ubi quantum dicit in patria non esse iusticiam in subveniendis miseris: fateatur tamen iusticiam remanere quantum ad principalem ipsius actum qui est subditum esse superiori. scilicet deo. ait enim parum supra. cui regenti sub-

ditum esse: iusticie est. immortalis est omnino iusticia. nec in illa beatitudine esse desinet: sed talis et tanta erit vt perfectior et maior esse non possit. hec ille. **¶** Ex supradictis colligimus de mente. **S. Tho.** q. virtutes morales acquisite nō remanebunt actu in patria nec q̄m ad actus nec q̄m ad habitus. virtutes vero morales infuse remanebūt q̄m ad habitus: non tamen quantum ad eisdē actus speciei. habebūt enim ibi alterius rōnis actus. vñ nō incōgrue vt videt: dicere possumus q. virtutes morales infuse hīc i statu vic differūt a virtutib⁹ moralib⁹ q̄ habētur i patria sicut virtutes dicte purgatorie a virtutib⁹ purgati anīni q̄s **¶** Florin⁹ p̄hs p̄mo distixit. d. q̄b⁹. **S. Tho.** plenius differuit. p̄m 2. q. 61. arti. 5.º.

Quantus ad ar-
ticularū quartū respōdēdū est ob
lectionibus cōtra cōclusiones.
Et q̄dez ad p̄mū Scoti p̄tra p̄
mā cōclusionē respōdet. **S. Tho.**
in de virtutib⁹ in cōmuni. q. vel. ar. 5. ad p̄mū.
q. quia volūtas appetit naturaliter q̄d est bonū
fm rōnem sicut cōcupiscibilis quod est delecta-
bile fm sensum: ideo sufficit voluntati ad hoc q.
imperet: iudiciū rōnis fm q̄d maior perfectio est
in potētia volūtatis ipante q̄ in exequēte etiam
si aliū virtutis habitū ad id nō hēat. **¶** Ad. 2.º.
dicitur q. rōnes cōmunes de virtute morali: du-
pliciter possunt accipi. vno modo quasi in gēre
vt q. virtutes morales sunt p̄fectiue potētiarū
partis anime appetitiue et q. rectitudinē rōnis cō-
formant et sic de similib⁹ rōnibus generalib⁹ fm
quas virtus moralis distiguī a virtutib⁹ intel-
lectualib⁹. et isto modo rōnes cōmunes de v̄tu-
te morali cōcludūt in volūtate sicut in appetitu
sensitiuo et se extendūt ad virtutē iusticie. et fm
has rōnes nō loquī cōclusio n̄a de virtute mo-
rali. alio modo rōnes cōmunes de virtute moza-
li: capiunt magis in speciali sicut q. virt⁹ moza-
lis est moderatiua passionū nō opationū. item
q. est p̄fectiua hominis quātū ad seipsum et non
fm rōnez cōmensurationis ad alterū. et isto mo-
do rōnes cōmunes de virtute morali: non cōdu-
dunt in volūtate nec se extēdunt ad virtutē iu-
sticie. et sic loquī de virtute morali n̄a p̄clusio.
¶ Quod autē arguēs ifert ex auctoritate p̄hi d. obe-
dibili rōni: cōcedim⁹. nec est verū vt arguēs sō-
niat q. nos intelligam⁹ volūtate nō esse in rōne
nec esse obedibile rōni. imo vtrūq. asserim⁹ mo-
do in secūdo notabili explicato. **¶** Un. **S. Tho.** in
bac dis. q. 2. ar. 4. sub. ar. 3. ad p̄m. rōnale inquit

p̄ participationē: nō solū dicit irascibilis et cōcu-
piscibilis: s̄ vniuersalit̄ appetit⁹. et ideo volūtas
quāuis p̄ essentiā sit in parte intellectiua: tñ q̄m
ad actum equaliter rōne participat. et ideo pōt
esse subm virtutis moralis. Et in respōsione ad
2.º. dicit q. rōnale cōprehēdit nō solū rōnē cog-
nitiuā: sed etiā volūtate. et sic iusticia est i rōnali
sicut i subiecto. **¶** Idē in sentētia dicit p̄ 2.º. q. 56.
arti. 6. ad. 2.º. Et in d. vir. in cōmuni. q. vel. ar. 5.
ad p̄m. in cōtrariū. **¶** Itē. 2.º. 2.º. q. 58. ar. 4. ad. 3.º.
¶ Ad. 3.º. d̄ q. p̄hs loco p̄ arguētē allegato ex-
cludit ab opatione s̄ virtutes morales p̄tes sen-
sitiuā nō simpliciter: sed fm q. est cōmuni equo et
boue et omī animalī vt ipse ibi exēplificat: nō autē
fm q. pars sensitiua participat rōne et est ei obe-
dibilis quēadmodū est in hominib⁹. vnde et ibi
dē p̄hs concludit. est igī opus hominis opatio
anime p̄ rōnem aut nō sine rōne. Et hāc solutio-
nem in sentētia dat. **S. Tho.** ad simile argumē-
tū in bac dis. q. 2. ar. 4. sub. ar. 2. ad. 2.º. Et ma-
gis expresse. p̄ 2.º. q. 56. ar. 4. ad. p̄m. **¶** Qd̄ autē
arguēs in fine adducit de differētia inter p̄suasi-
bile a rōne et rōni obedibile: parū habet momē-
ti. nam sicut volūtas p̄pter sui libertatē dicitur
p̄suasibilis: ita et appetit⁹ sensitiuus quia aliquid
libertatis a voluntate participat: quodā modo
etiā p̄suasibilis dici pōt quāuis nō ita p̄prie. vo-
luntas quoq. dici pōt obedibilis rōni: quādo s̄
ip̄sus iudiciū mouet. vnde absq. ratione dicitur
est q. p̄suasibile quia liberū est: nō sit obedibile.
non enī solū serui est obedire: sed etiam liberi.
alia s̄ p̄ncipatus regalis qui liberozū est vt p̄hi-
losophus dicit p̄mo poly. nō haberet sub se sub-
ditos obedibiles. vnde predicta distinctio frivola
est. **¶** Ad. 4.º. respōdet. **S. Tho.** p̄ 2.º. q. 56
ar. 3. ad. p̄m. q. verbū Augustini intelligendū est
de virtute simpliciter dicta. nō q. omnis talis vir-
tus sit essentialit̄ amor: sed q. depēdet aliqualit̄
ab amore in quātū depēdet a volūtate cuius p̄-
ma affectio est amor. **¶** Ad. 5.º. patet respōsio
ex his que dicta sunt in tertio notabili. respōsio
autē ibi posita bona ē et est conformis solutioni
date ex dictis. **S. Tho.** ad p̄mū argumentum.
et ad eius p̄mā impugnationē negat consequen-
tia. licet enim ante malā electionē volūtatis p̄-
cedat in intellectu aliq. defect⁹ nō tñ semp̄ prece-
dit error. q̄d. **S. Tho.** pulchre deducit in multis
locis vt p̄. q. 63. ar. p̄. ad. 4.º. Et diffusius in
q. de malo. q. p̄. ar. 3. in. c. Ad secūda impugna-
tionē r̄ndet. **S. Tho.** de vir. in cōmuni. q. vel. ar. 5.
q. nō est simile d̄ intellectu et volūtate. q. ad cog-
noscedū: potētia intellect⁹ nō sufficit per seipsam

nisi species a sensibilib⁹ accipiat. et ideo oportet in his etiā q̄ naturalit^r cognoscim⁹: esse quendā habitū qui q̄dam modo principii a sensibilibus sumit vt phs̄ dicit in libro poste. sed volūtas ad volēdū: nō indiget aliqua specie. hec ille. et quāuis de specie expresserit: intelligit etiā q̄ nullo alio indiget preterq̄ bono sibi pposito p rōnez sicut apte dixerat in respōsione ad p̄mum. ¶ Ad 6^m. dicit q̄ qz vnaqueqz potētia tēdit naturalit^r in p̄p̄riū obiectū: cōsequēs est q̄ p̄mpte et delectabiliter in illud tendat. nā cōnaturalia facilia sunt et delectabilia. qz ergo volūtas naturaliter tēdit in bonū fm iudiciū rationis sibi ppositum eo ipso p̄mpte et delectabiliter in illud tendit. neqz ad hoc indiget habitu supueniēte. Neqz valet obiectio de vicioso q̄ ad oppositū incipit reuocari. qm̄ difficultas q̄ in eo videt^r ad bonū et facilitas ad malū: nō est ex repugnātia vel difficultate ex parte volūtatis: sed ex repugnātia appetitus sensitīui in quo passiones inordinate et ad malū trahētes extincte sunt. ¶ Ad argumenta Aureoli cōtra eandē cōclusionē ad p̄mū dicit q̄ maior est falsa. nam sicut subiectū moralis virtutis qd̄ est p̄ncipaliter potētia anime est simplicior q̄ subiectū sanitatis corporalis: ita et virt⁹ moralis simplicior est sanitate corporali. Neqz valet p̄batio p̄ma. qz non omnes qualitates d̄ p̄ma specie qualitatis sunt eque simplices. Neqz valet secunda. tum qz assumptū nō est vniuersalit^r verū. tum etiā qz falsum est q̄ sanitas sit plures humores. imo est q̄dam qualitas ex humorib⁹ p̄portio naris resultās. que licet fm partes plurificet^r in corpe: vnitatē habet cuiusdā toti⁹. vnde arguens nihil p̄bat ex his q̄ assumit. ideo ea facilitate refellēda sunt: qua adducunt. ¶ Ad. 2^m. dī q̄ maior p̄positio nō ē vera quādo altez p̄ncipiorum ex natura sua est sufficiens elicere illū actum vel ad illū cōcurrere sicut ē in p̄posito d̄ p̄ncipio volūtatis. put dictū est supra. ¶ Ad. 3^m. dicit q̄ minor est falsa pro ea pte qua dicit q̄ habitui p̄ficiēti altez illoz t̄m: nō cōpetit diffinitio virtutis. nam talis habitus bonus facit habentem et opus eius bonū reddit. ac per hoc sibi comperit diffinitio virtutis. Et cum vlteri⁹ dicit q̄ homo non est p̄fectus moraliter nisi p̄ficiat fm vtrūqz appetitum: falsum est si intelligat de p̄fectione p̄ habitū. nam sufficit q̄ appetitus sensitīu⁹ qui ex sui natura nō inclinā in bonū rationis: p̄ficiatur per habitū ad id inclināntem. Neqz obstat q̄ vterqz appetit⁹ sit p̄ncipiū actus moralis. qz vnus illoz. s. intellectū⁹ habet p̄fectionē ad tale actum requisitā ex ratione sue nature. Exē-

plum autē quod subdit nō est ad p̄positum. qm̄ ad rectā electionē semp̄ ponim⁹ habitū virtutis exigi in appetitu sensitīuo ne sit rebellis imperio rationis. esset autē exemplum ad p̄positū si cōtrario poneret^r q̄ appetit⁹ sensitīu⁹ esset p̄fectus per habitū virtutis et nō appetit⁹ intellectūus. sed hoc posito: nihilominus seq̄ret electio recta. quia volūtas nō est rebellis iudicio rationis sibi ostendēti bonū: cū naturaliter et delectabiliter in illud tendat. ¶ Ad. 4^m. dicit q̄ p̄cedit ex falso supposito. s. q̄ virt⁹ moralis sit aliqd̄ cōstitutum ex pluribus habitib⁹ vel q̄litatibus aut q̄ sit relatio sup illis fundata. hoc autē falsum est. nā non est simile de pulchritudine virtutis moralis et de pulchritudine corporali sicut dictum fuit in respōsione ad p̄mū. cōcedim⁹ autē q̄ si homo nō se haberet bene et decēter fm vtrūqz appetitum vel si in aliquo illoz defectus esset: homo nō esset qualis esse deberet in materia virtutis. sed vt supra dictū est: hoc incōueniēs non sequit^r pro eo q̄ non ponimus in volūtate habitū virtutis inclināntem ad bonū rationis. ¶ Ad ea q̄ Durandus obiicit cōtra secūdā cōclusionē dicit q̄ habitus de quibus loquimur: causant^r per actus mediante moderatione passionū ad quā terminat^r quedā p̄uia alteratio. put ipse phs̄ dicit loco p̄ arguētē allegato. vnde ad ipsos habitus virtutum: nō est p̄ se et imediate alteratio cū sint p̄fectiones quedā vt ibi philosoph⁹ p̄bat: sed p̄supponunt alterationē que terminat^r ad passionū moderationē ex qua habit⁹ virtutū resultat. et mirabile ē q̄ tale mediū in generatione habitus ex actibus: arguēs nō inuenit: cū illud philosoph⁹ p̄bustā dare et expresse posuerit vbi ipse eū allegat. ¶ Ad argumēta eiusdē cōtra tertiā cōclusionē ad p̄mū negat maior. tum qz gratia et virtutes theologice quas arguens ponit in pueris baptizatis: ad hoc eis infundunt^r vt tēpore congruenti opa faciāt meritoria vite eterne. sed ad huiusmodi opa: opus est alijs virtutib⁹ moralibus quib⁹ appetit⁹ sensitīu⁹ disponat^r ne repugnet impio intellect⁹ et volūtatis circa opa meritoria exequēda. et de hoc lat⁹ dictū fuit in sexto notabili. tum etiā qz sicut ex essentia anime naturali cōsequētia efluūt in corpe animato potentie anime interiores et exteriores: ita ex essentia gratie gratū faciētis quadā cōsequētia et efluxu infallibili efluunt supnaturalit^r omnes alię virtutes et morales et theologales ad vitā eternam p̄merēdā cōferētes. et certe non satis apparet q̄ rōne mot⁹ sit arguēs ponere in pueris baptizatis efluxū quarūdā virtutū a gratia et non aliarum.

cum in ea etate sicut nō habēt regulariter vsū illarū virtutū quas in pueris negat: ita neq; habent vsū earū virtutū quas ponit in illis. vnde videt q; arguēs gratis aut animo cōtradicens id scripserit. ¶ Ad. 2^m. cōcedit̄ tota deductio argumenti vsq; vbi dicit̄. hoc autē est falsum. ad qd̄ respōdet. S. Tho. 4. sen. dis. 4. q. 2. ar. 2. sub ar. p^o. ad. 4^m. q; habit⁹ facit̄ habilem ad actum tollēdo inhabilitatē que ē ex impfectione potētice. non autē tollit̄ inhabilitatē q; est ex parte cor poris sicut patet in dormiētib⁹. ¶ In. 3°. vero pte q. 69. ar. 4. ad. 3^m. respōdet qd̄ difficultas ad bonū et punitas ad malū: inuenit̄ in baptizatis nō ppter defectū hitus virtutū: sed ppter cōcupiscentiā que nō tollit̄ in baptismo. Qd̄ autē pueri baptizati ad etatē veniētes adultā indigēt p̄ suasionib⁹ et instructionibus vt assuescāt virtuose viuere: nō obstat dictis. qm̄ habit⁹ virtutum moralium nō docēt qualiter bene viuēdū sit: sed hoc presupposito ex doctrina legis diuine vel humane ipsi inclināt ad hoc q; homo se legi cōformet. vnde et ipse arguens habitū fidei ponit in pueris baptizatis: et tamē adueniēte eorū adultā etate: nihilomin⁹ indigent instructione et explicatione articulorū fidei ad hoc q; recte et fideliter credāt. vnde. S. Tho. supra dis. 23. q. 3. ar. 2. arguit sic quarto loco. habit⁹ p̄ seipsum est sufficiens ad mouēdū potētiam in actū. sed in actū fidei homo fidelis nō pōt nisi instruat̄. ergo fides est habit⁹ acquisit⁹. ecce argumentū. ad qd̄ respondet. ad. 4^m. dicēdū q; nō pōt habitus infusus fidei i actū exire nisi fides d̄terminet̄ vel a deo per reuelationē: vel ab homine p̄ doctrinā. et simile est de habitu p̄ncipiorū. glosa autē quas arguēs dat ad decretalē clementis frivola est et periculosa sicut patet manifeste verba decretalis inueniēti. ¶ Ad. 3^m. negatur assumptus. et ad eius p̄bationē respōdet. S. Tho. 3^a. p. q. 89. ar. p^o. ad. 4^m. q; post primū actū penitētie qui ē cōtritiō remanēt quedā reliquie peccatorū. i. dispositiones ex priorib⁹ actib⁹ peccatorū causate ex quib⁹ prestat̄ difficultas qdā penitēti ad opādū opa virtutū sequētū. sed quātū est ex ipsa inclinatione charitatis et aliarū virtutū: penitēs opera virtutis delectabiliter et sine difficultate operatur sicut si virtuosus p̄ accidēs difficultatē pateretur in executione actus virtutis ppter somnum aut aliquā corporis indispositionem. hec ille. ¶ In. 4°. vero sentē. dis. 14. q. 2. ar. 2. ad. 5^m. respondet ad simile argumentum q; facilis operandi opera virtutum: potest esse ex duobus scilicet ex consuetudine precedente: et hanc faci-

litatem nō tribuit̄ virtus infusa statim in sui p̄ncipio. et iterum ex forti inhesionē ad obiectū virtutis: et hāc est inuenire in virtute infusa statim in sui p̄ncipio. hec ille. causam autē quare habens habitū virtutis infuse patitur interdū difficultatem in opando ppter aliquas dispositiones cōtrarias ex p̄cedētib⁹ actib⁹ relictas magis q; habens virtutē acquisitā: assignat. S. Tho. p^o. 2^c. q. 65. ar. 3. ad. 2^m. qz. i. per exercitiū actū q; ag generantur virtutes acquisite: tollunt̄ contrarie dispositiones. et qz virtutes infuse per huiusmodi exercitiū nō acquirunt̄: non inueniūt̄ cōtrarias dispositiones sublatas. et ideo habēs virtutes infusas: mox in p̄ncipio patit̄ difficultates in operādo. circa hoc tamē lati⁹ scribit. S. Doc. in de virtutib⁹ in cōmuni. ar. 10. ad. 14^m. passiones inquit ad malū inclinātes nō totaliter tolluntur neq; p̄ virtutē acquisitā neq; p̄ virtutē infusam nisi forte miraculose. qz semp̄ remanet colluctatio carnis cōtra spūm etiam post virtutē. de qua dicit̄ apostol⁹ Gal. 5°. caro cōcupiscit̄ aduersus spūm: spūm autē aduersus carnē. sed p̄ virtutē tam acquisitā q; infusam: huiusmodi passiones modificāt̄ vt ab eis homo nō effrenate moueatur. sed quātū ad aliqd̄ preualet in hoc x̄tus acquisita et q; ad aliqd̄ virtus infusa. virt⁹ enī acquisita preualet quātū ad hoc q; talis impugnatio min⁹ sentit̄ et hoc habet ex causa sua quia p̄ frequētes act⁹ quibus homo assuefact⁹ ad virtutē iā dissiuevit talib⁹ passionib⁹ obedire et consuevit eis resistere. ex quo sequit̄ q; minus earū molestias sentiat. sed preualet virtus infusa q; ad hoc q; facit̄ h̄mōi passiones et si st̄nulent: nullo tamē modo dominent̄. virtus autē infusa facit̄ q; nullo modo obediāt̄ cōcupiscētij peccati et facit̄ hoc infallibiliter ipsa manente. sed virt⁹ acquisita deficit in hoc licet in paucioribus sicut et alie inclinationes naturales deficient in minori parte. ¶ Potest etiā breuiter responderi ad argumentū negando cōsequētiam. nō enī necessario requirit̄ ad rationē virtutis q; faciat̄ habētē delectabiliter. i. sine tristitia operari. nā vt p̄hs dicit. 3°. ethi. a forte nō exigit̄ vt in periculis et terribilibus delectet̄ quasi delectationē sentiat: sed sufficit q; non tristet̄. Unde ad idem argumētū in sentētia respōdet. S. Tho. in de vir. in cōmuni. ar. 10. ad. 15^m. q; nō ē cōtra rōnez virtutis operari nō delectabiliter. qz quicq; ad x̄turē sufficit sine tristitia operari sic p̄hs dicit. 3°. ethi. d̄ forte. ¶ Ad 4^m. d̄ q; maior est falsa sicut iacet. nā cū gratia nō stat hitus viciōsus p̄fecte et q; ad sui forma le. vñ ad simile argumētū r̄ndet. S. Tho. loco pri-

me allegato ad. 16^m. q. licet p vnū actū simplicē nō corrūpant habit⁹ acq̄siti: tamē act⁹ cōtritiōnis habet ex virtute gratie q corrūpat habituz vicij generatū. vnde in eo q̄ habuit habituz intēperantie: cū cōterit nō remanet cū virtute tēperantie infuse habit⁹ intēperatiōis in ratione hitus sed in via corruptionis q̄si dispositio quedā. dispositio autē nō cōtrariat habitui perfectō. ¶ Ad 5^m. dicit q virtutes morales infuse sunt alteri⁹ rationis et speciei a virtutib⁹ acq̄sitis. et ad huius improbationē: negat cōsequētia. nō enī plus valet q̄ ista. homo ē animal alteri⁹ speciei ab eq̄ ergo est aial equiuoce. q̄ psequētia est d̄risibilis. nec ē simile de nomine canis. qz dicitū ē animalī et de sydere celesti: nō p̄dicat aliquā vnā naturā aut realē cōceptū de vtroq; sed solū nomē ē illis cōmune. nō sic autē est d̄ virtute morali dicta de infusa et d̄ acq̄sita in quarū qlibet ē vera r̄ppria ratio virtutis moralis et cōueniunt in vna rōne generica. vñ argumētū p̄cedit ex falsa imaginatiōe arguētis. ¶ Ad. 6^m. negat assumptū. et ad ei⁹ p̄bationē negat itez assumptū quātū ad oēs sui ptes. vñ respōsio ibi data bona ē. et ad ei⁹ improbationē: negat assumptū. nā ad recte r̄ bene cōuersandū in vita spūali: nō sufficiunt virtutes theologice sicut plene deductū fuit in sexto notabili. neq; valet itez improbatio secūde respōsionis qm̄ assumit falsum. nā fidelis habēs virtutes morales infusas: nō solū iudicat p tēperatiā infusam: tantū esse sumēdū d̄ cibo quātū expedit ad bonū regimē corpis q̄ ad ei⁹ sanitatē cōseruādā et nelascia corpis impellat ad cōtrariū virtutis aut ponat in ei⁹ ope difficultatē: sed etiā ad minus sumēdū d̄ cibo q̄ sufficeret ad ista. vt p talez abstinentiā corp⁹ suū in seruitutē redigat ad opa spūalia et p̄fectionis explēda. iuxta cōsiliū dñi ab̄arthei. 5°. Estote p̄fecti sicut et pater vester celestis p̄fect⁹ est. vñ virt⁹ tēperatiōis infusa castigat corpus p abstinentiā cibi et pot⁹ q̄m corporis nature valitudo patit. ita vt nō iaz ad vitam et politā humanā: sed ad vitā et ciuitatē celestēz homines ordinet. q̄b⁹ apostolus dicebat Ep̄he. 2°. iā nō estis hospites r̄ aduene: sed estis ciues sanctorū et domestici dei. et de seipso vitā agente fm̄ virtutes infusas et ad xpm̄ tēdente: dicebat Gala. 2°. viuo autē iam nō ego: viuit vero in me xps. hāc certe apostoli vitāz nō virtutes acq̄sitis sed virtutes a deo infuse ordināt. neq; ad tantā hominis p̄fectionē sufficiūt virtutes theologice. put in sexto notabili deductū fuit. ¶ Ad argumēta Durādi cōtra quartā cōclusionē ad p̄mūz dicit q̄ p̄cedit de virtutib⁹ moralib⁹ acq̄sitis que

sunt circa obiecta q̄ arguēs assignat. et hoc nos cōcedim⁹ put in septimo notabili lati⁹ deductū fuit. vñ nō est ad p̄positū n̄re cōclusionis. Et idē dicēdū ē ad. 2^m. Utrū autē eedē potentie sensitiue numero reparent aut resumant in cōmuni resurrectione corpōz: vidēdū erit in quarto libro auxiliāte dño sub disti. 44. ¶ Ad argumētū ante oppositū respōdet. S. T. p^o 2°. q. 63. ar. 2. ad 2^m. q virt⁹ diuinitus infusa maxime si in sua p̄fectione cōsideret: nō cōpatit secū aliquod peccatum mortale: sed virt⁹ humanit⁹ acq̄sita pōt secū cōpati aliquē actū peccati etiā mortalis. quia vsus habit⁹ in nobis est n̄re volūtati subiect⁹ vt supra dicitū est. nō autē p vnū actū peccati corrūpitur habit⁹ virtutis acq̄sitis. habitui enī non cōtrariat directe act⁹ sed habit⁹. et ideo licet sine gratia homo nō possit peccatū mortale vitare ita q̄ nūq; peccet mortaliter: nō tamē impeditur qui possit habitū virtutis acquirere p quā a malis operib⁹ abstineat vt in pluribus et p̄cipue ab his que sunt valde rationi p̄traria. sunt etiā quedam peccata mortalia q̄ homo sine gratia nullo modo pōt vitare q̄. s. directe opponunt virtutib⁹ theologice q̄ ex dono gratie sunt i nobis: hoc tamē infra manifestius fiet. Et in hoc articulus terminatur.

Distictio. xxxiiij. et xxxv.

Ircadi

functionē trigesimā quartāz et trigesimā quita⁹ q̄rit vtrū dona spūs sancti sint habit⁹ a virtutib⁹ disticti et arguit q̄ nō. qz q̄ r̄ū diffinitio ē ea dē: ipsa q̄z sunt eadē. sed diffinitio virtutis cōuenit donis. vnūquodq; enī donuz est bona qlitas mētis q̄ recte vinitur et ē. et similiter diffinitio doni conuenit virtutibus infusis. est enī donum datio irredibilis fm̄ philosophum. ergo virtutes r̄ dona nō distinguūtur. ¶ In oppositum arguitur qz Gregorius p̄mo moraliz distinguūt septem dona q̄ dicit signari per septem filios Job a tribus vir-

turbus theologis q̄ dicit signari per tres filias Job. Et i scdo moralium distinguit eadē septē dona a quattuor virtutibus cardinalibus que dicit signari per quattuor angulos domus. ¶ In hac questione erūt quattuor articuli vt supra.

Quantus ad ar-

ticulū primū sit p̄ma cōclusio q̄ dona spūs sancti sunt habitus distincti a virtutibus infusis theologis et moralibus. h̄ac cōclusione tenet. S. Tho. in hac dis. 34. q. p̄. arti. p̄. Et p̄. 2. q. 68. ar. p̄. ¶ Secūda cōclusio ē q̄ dona spūs sancti remanebunt in patria alio modo q̄ in presenti vita. h̄ac cōclusione tenet. S. Tho. in hac dis. q. p̄. ar. 3. Itē p̄. 2. vbi supra. ar. 6.

Quantus ad ar-

ticulū secundū arguit cōtra conclusiones. Et q̄dem cōtra p̄mā arguit Scotus pbādo q̄ dona beatitudinis et fructus non sint habitus distincti a virtutibus. p̄mo qz soli illi habitus ponendū sunt in viatore q̄b̄ p̄ficiunt circa omne obiectū in via. sed h̄moi sunt septē virtutes in genere nō curādo de scientiis speculatiuis acquisitis. ergo p̄ter scientias speculatiuas acq̄sitas nō est ponendus habitus in viatore aliis simpliciter a septē virtutibus. minor p̄batur. qz omne obiectum circa q̄d viator h̄et p̄fici in via: non p̄t esse nisi deus et creatura. sed circa deū sufficēter p̄ficiunt tribus virtutibus theologis in summo q̄ p̄t p̄fici si illi habitus sint p̄fectissimi. circa creaturas vero nō loquendo d̄ speculatiuis intellectus p̄fectissime p̄ficiunt p̄ prudētia si prudētia sit p̄fectissima et d̄ omni agibili quātū ad omnē cōdicionē agibilis et p̄fectissime notā. et ita etiā quātū ad appetitū p̄fectissime p̄ficiunt tribus moralibus si sint p̄fectissime qz tam circa aliter et appetibile q̄ circa se et appetibile sibi et hoc p̄mo vel directe vel secundo p̄pter illa p̄ma et intelligēdo de istis quattuor cardinalibus q̄ sint in aliquo vn̄ habitus q̄ sit vniuersalis tēperātia vel iusticia hoc est circa omnia s̄m q̄ singule spēs iusticie sunt circa sua p̄p̄a obiecta. similiter p̄ tres virtutes theologicas sufficēter p̄ficiunt viator circa deū immediate. qz circa ip̄m vt intelligendus in via nō p̄t haberi nisi cognitio fidei. et circa ip̄m vt diligibilis in se sufficēter p̄ficiunt caritas. et circa ip̄m vt appetibilis vt cōmodū mihi p̄ficiunt spēs. sed nō cōuenit viatorem circa deū h̄re alios actus ordinatos q̄ intelligere et diligere eū in se et appetere eū mihi vt bonum

meū. igit̄ et c. cōsimilit̄ circa omne aliud obiectū a deo vt circa obiectū sufficēter p̄ficiunt viator q̄ p̄ficiunt circa ea habitibus intellectuales appetitiuis. sed isti habitus p̄ficiunt intellectū sufficēter sunt virtutes intellectuales. nā virtutes intellectuales sufficēter p̄ficiunt intellectū viatoris q̄ est possibile ad cōsiderādū et sylogizādū p̄tice. habitus etiā appetitiui et virtutes appetitiue sufficēter p̄ficiunt appetitū ad appetendū et diligendū omne diligibile in se siue in ordine ad aliud. ergo homo p̄fectus tribus virtutibus theologis et virtutibus intellectualibus speculatiuis et p̄ticiis et virtutibus moralibus ordinatis ad se et ad aliud sufficēter p̄ficiunt quantū p̄t cōpetere viatori. non ergo videtur aliq̄ necessitas ponēdi aliquos alios habitus ab istis q̄ sunt virtutes theologice et cardinales. ¶ 2. si virtutes essent alij habitus a donis: sequit̄ qz nullus ex vna pte esset idē alteri ex alia pte. cōsequēs est falsus. nā fortitudo est virtus et fortitudo est donū. Si dicat̄ qz ista fortitudo et illa sunt alteri rōnis: cōtra quia h̄nt idem obm̄ et sub eadē rōne. ergo sunt habitus eiusdem rōnis. Dicit̄ forte qz non qz virtutes p̄ficiunt modo humano: sed dona modo sup̄humāo. ¶ Cōtra illud obijctur multipliciter p̄mo sic. qz caritas est excellētissimū donū dei s̄m Augustinum 13. de trini. caplo. 19. et q̄ plus est s̄m aplm̄ p̄ Lozin. 13. si fortitudinē habuero et si tradidero corp̄ meū ita vt ardeā et c. q̄ videt̄ esse modo superhumano qz q̄rē ardeat p̄ deo: caritates autē nō habuero nihil mihi prodest. ergo videt̄ qz nullū donū excellētū p̄ficiat q̄ caritas q̄ tamen est virtus. ¶ Itē. 2. circa materiam fortitudinis cōtingit volūtātē humanā recte tenere mediū. ergo rectius et rectissime q̄ est possibile tali nature. sed hoc p̄t ex habitu fortitudinis intendere et intendere s̄m gradus qui non variāt spēm. igitur idē habitus in specie disponit hominē ad sustinendum aliquid modo p̄fectissimo et infimo. si autē non p̄t sed alio et alio: igitur ille habitus qui disponit hominē ad sustinendū in infimo gradu: de necessitate est imp̄fectus quantum ad actum suum et obiectū. qz circa terribilia sustinere: non p̄t habere rationem p̄fectionis. sed ad hoc qz aliquis habeat se perfecte circa ea: oportet vt habeat alium habitū in specie. sed pluralitas specierum non est ponenda sine necessitate manifesta vbi vna species non sufficeat quod in p̄posito non habet locum. ¶ Item 3. christus tristabatur in sua passione et vniuersaliter omnis martyr sibi dimissus si non fiebat circa eum miraculum quantūcūqz sustineret yo

luntarie: nō sine tristitia quacūq; sustinuit. sicut
 pbatur pillud. 14. de ciuitate dei vbi arguit cō-
 tra phos dicētes se esse beatos qz habuerūt q̄-
 quid voluerūt. qz si p̄spera acciderūt: illa nolue-
 rūt. si aduersa accidebāt illa voluerunt qz patiē-
 ter sustinuerūt. cōtra eos arguit Augustin⁹ quia
 in aduersis non habuerūt q̄d voluerūt. qz quā-
 tum erat ex se: noluerūt ea accidere. si tamē acci-
 derēt: voluerūt illa patiēter sustinere ne patien-
 tia amissa miseros fierēt. et hoc psuadetur qz
 patiētia non pōt esse circa appetibile fm se. mar-
 tyres ergo in vita ista sustinēdo aduersa: habue-
 runt aliqd quod non omnino voluerūt: qz obm-
 patiētie eorū nō erat absoluta ratione volibile s̄
 supportando patiēdū. ¶ 3rē. 4°. impossibile est
 eundē simul agere eundē actū humane et suphu-
 mane. ergo acq̄sito dono: euacuat virtus p̄us ac-
 quisita vel infusa in baptismo. vel si manet: non
 erit possibilis exire in actū suū vel nō necessario
 qz ex p̄fectiori dono. p̄cedit exire in actū suū. q̄d
 videtur incōueniēs potissime si sit sermo de x̄tu-
 tibus theologis quia charitas nō euacuabit in
 patria nec fides aut spes in via. ¶ 3tes. 5°. quia
 illa verba humane et superhumane sunt metha-
 phorica. qz omnis act⁹ hominis p̄prie loquēdo
 est human⁹. sicut enī necessariū est actionē rectā
 cōtraire fini et obiecto et alijs circumstantijs: ita
 etiam necessariū est q̄ cōueniat ipsi opanti. non
 enim mihi cōuenit agere quod cōuenit regi. nec
 multo plus quod cōueniat angelo. ergo necessa-
 rium est ad rectū hominis actū q̄ agat illuz mo-
 do humano. quicūq; igit̄ habit⁹ infusus disponit
 hominem simpliciter ad agēdū modo humano
 disponit eum absolute ad agēdū illud. ¶ 3rē. 6.
 si q̄s bene ozaret et dare et donū intellectus et
 nō exercitaret se circa credibilia qz nō haberet fi-
 dem acq̄sitam sine qua fides infusa nō exit i op⁹
 posset autē opari modo superhumano qz haberet
 donū. per te ergo possz excellēt⁹ agere circa cre-
 dibilia q̄s alius exercitatus in sacra scriptura q̄d
 non exprimur. imo quicūq; talis forte facili⁹ erra-
 ret circa credibilia q̄s alius bene exercitat⁹ in sa-
 cra scriptura. ¶ 3tem. 7°. circa tot cōuenit bene
 ordinari humane: circa quot superhumane. er-
 go idem est modus vtriusq;. Dicitur forte q̄ vir-
 tutes disponunt voluntatem vt est mobilis a ra-
 tione: sed dona perficiunt eam vt est mobilis a
 spiritu sancto. ¶ Cōtra hoc arguitur primo quia
 supponit falsum scilicet q̄ ratio moueat volunta-
 tem ita q̄ virtus non sit nisi dispositio mobilis i
 voluntate a ratione mouente. ¶ 2°. quia fm hoc
 non ponit distinctio beatitudinū a donis. ¶ 3°.

quia ex quo deus dedit habitū voluntati: semp
 assistit volūtatī et habitib⁹ ad act⁹ sibi cōuenien-
 tes. sicut postq; illuminauit cecū miraculose sem-
 per assistebat illuminato vt possz moueri illa po-
 tentia. igit̄ p̄ idē est aliqd p̄portionatū p̄mo mo-
 uenti et secūdo. ergo si p̄ habitum virtutis potē-
 tia p̄portionatur sibi ipsi: per idē sufficienter pro-
 portionat̄ spiritui sancto vt mouenti p̄mo. nō er-
 go p̄pter istam rōnem oportet necessario pone-
 re alios habitus. hec Scotus in forma. ¶ Cōtra
 secundā conclusionem arguit Durādus pbādo
 q̄ aliqua dona spiritus sancti puta cōsiliū fortitudo
 timor pietas nō remaneant in patria q̄ ad
 actum. p̄mo qz nulla potētia pōt in aliquē actuz
 nisi ad presentia obiecti. sed obiecta istozū dono-
 rum nō erunt in patria. qz donū pietatis est ad
 cōpatiendū primo. donū timoris ad retrahēdū
 a malo. donū consilij ad cōsulendū in dubijs. sed
 in patria nō erit cōpassio d̄ miseria cuiuscūq;. nec
 aliquis indigebit retractione a malo. nec erit a-
 liqua dubitatio d̄ aliquo agēdo. igitur act⁹ hozū
 donozum non erunt in patria. ¶ 2°. quia predi-
 cta dona perficiunt hominem in vita actiua. sed
 illa euacuabitur in patria. ergo et hec dona quā-
 tum ad actus. hec ille.

Quantus ad ar-

ticulum tertiu primo notandū
 est q̄ vt. S. Tho. deducit p̄ 2°. q. 109. ar. 9°. homo existens in
 gratia gratūfaciente cuz qua si-
 mul infundunt tres virtutes theologice et alie
 omnes virtutes infuse: non pōt recte et sufficien-
 ter operari ad cōsequendum finē vltimū supna-
 turalem qui est de⁹ et beatitudo eterna sine spe-
 ciali spiritus sancti motione. et hui⁹ rationē assig-
 nat: qz licet homo p̄ gratiā sanet̄ a culpa et p̄ gra-
 tiam simul cū virtutibus supradictis p̄ficiatur et
 disponat̄ quodā modo fm mentē ad bene viuē-
 dum in ordine ad supnaturalē vltimū finem: qz
 tamē simul cū gratia et predictis virtutib⁹ rema-
 net in homine q̄dam corruptio et imperfectio p̄
 quam seruit legi peccati vt dicitur 1Ro. 7°. rema-
 net etiā q̄dā ignorantie obscuritas in intellectu
 p̄pter quā vt apostolus dicit 1Ro. 8. quid ozem⁹
 sicut oportet nescim⁹. tum p̄pter varios rerum
 euentus. tū etiā quia nos ipsos non p̄fecte cog-
 noscim⁹: nō possumus ad plenū scire quid nobis
 expediat fm illud sapiētie. 9°. cogitationes mor-
 talium timide et incerte prouidentie nostre. et
 ideo necesse est nobis vt a deo dirigamur et p̄te-
 gamur qui omnia nouit et omnia pōt. et p̄pter

hoc etiā renatis in filios dei per gratiam: dicere cōuenit et ne nos inducas in tērationem et fiat voluntas tua sicut in celo et in terra et cetera q̄ in oratione dominica continent̄ ad hoc pertinētia. Ad cuius declarationē multū faciūt ea q̄. S. Tho. dicit sup epistolas Pauli exponēs dictam auctoritatem I Ro. 8. ex quibus cōsequit̄ q̄ vltra gratiam et virtutes infusas opus est q̄ vires humane disponant̄ et pficiantur per aliquos habitus supnaturales ad bene et p̄mpte recipiendū predictā spiritus sancti motionē quos vocamus dona spūs sancti. vñ Augustinus in epistola ad sextū presbyterū verbum illud apostoli tractās. similiter aut̄ et spūs adiuuat infirmitatē nostrāz I Ro. 7. sic ait. nemo recte sapit: recte intelligit: recto cōsilio ac fortitudine preualet: nemo scien- ter pius est vel pie sciēs: nemo timore casto deū timet: nisi acceperit spūm sapientie et intellect⁹ consilij et fortitudinis sciētie et pietatis et timo- ris dei. Ad quorū intellectum sciēdū est prout accipitur ex dictis. S. Tho. in hac dis. 34. q. p. ar. p. et. 2. Et p. 2. q. 68. articulis p. et. 2. q. septem dona spūs sancti que Esay. 11. enume- rant̄: duplicē actum causant in homine cui infun- duntur. p̄mus act⁹ est disponere et pficere men- tem humanā et potētias anime rationi obedibi- les ad p̄mpte sequendū specialem motionē vel instinctum spūs sancti circa ea q̄ cognoscēda vel agenda sunt in ordine ad vltimū finem supnatu- ralem. secūdus actus est specialis cuiuslibet prout dicte potentie p̄ dona disposite ac p̄fecte habent quasdam opationes supra humanū altiores et p̄fectiores saltem q̄ ad modū: q̄ virtutes etiā infuse quibus dona cor̄respondēt. vt exēpli gra- tia fides causat in fideli quendā modū cognitio- nis articuloz fidei cōnaturalē humane nature p̄ speculum. s. creaturaz et enigmata similitudinū fm̄ illud apostoli p. 1 Corin. 13. videm⁹ nūc p̄ spe- culum in enigmatē. donū autem intellect⁹ fidei respondens: eleuat mentē hominis ad altiores; modū cognoscēdi fidei articulos fm̄ q̄ Grego- rius dicit in p̄mo libro moralū q̄ donūz intelle- ctus de auditis mentem illustrat vt homo etiāz in hac vita prelibationem quandam future ma- nifestationis accipiat. put. S. Tho. notat in hac dis. 34. loco preallegato. ad quod pertinet q̄ Luce vltimo domin⁹ aperuit discipulis suis sen- sum vt intelligerent scripturas. Unde 2. 2. q. 8. arti. 6. ad. 2. S. Doc. dicit q̄ donū intelle- ctus est circa prima principia cognitionis gratui- te aliter tamen q̄ fides. nam ad fidem pertinet eis assentire: ad donum vero intellectus p̄tinet

mente penetrare ea que dicuntur. Et supra. ar. 5. ad. 3. dicendum inquit q̄ fides importat so- lum assensum ad ea que p̄ponuntur: sed intelle- ctus importat quandam perceptionem verita- tis que non potest esse circa finem nisi in eo q̄ ha- bet gratiam gratum facientem. et simile dicit de dono scientie infra q̄stione. 9. ar. 3. ad. 3. Ad uertendum tamē put. S. Tho. notat in hac dis. 34. q. p. ar. p. ad. 5. q̄ voluntas in nobis nō habet aliquā imperfectionem de rōne sui q̄ ad modum sue operationis sicut intellectus q̄ cog- noscit accipiēdo a phantasmatis. vnde i sta- tu vie deum per essentiam amamus: non autem videm⁹. et ideo non pōt accipi supra illam x̄tu- tem que est in voluntate: aliquod donū pficiens ad agendū nobilioz modo q̄ sit modus virtutis. et ideo cū donū non sit supra virtutē nisi ratione modi: non erit incōueniens q̄ virtus pficiens vo- luntatem q̄ ad sui supremū: dignioz sit quolibz dono. Idez in sentētia dicit. arti. sequēte ad p. Ex quib⁹ inferimus q̄ cum. S. Tho. dicit p. 2. q. 68. arti. S. in cor. q̄ virtutes theologice prefe- runtur donis spiritus sancti: debet intelligi d̄ vir- tutib⁹ theologicas pficientibus volūtatem. nam de fide q̄ pficit intellectum expresse dicit. S. Tho. vbi allegatum est supra: q̄ minus p̄fectam habz opationē q̄ donū intellectus vel scientie ei cor- respondens. Vel debet dictum illud intelligi de prelatione fm̄ ordinem generationis. per quez modū tres omnes virtutes theologice preferū- tur donis spūs sancti tanq̄ illorum radices quibus sit p̄ma vniō hominis ad deū. put. S. Doc. dicit p. 2. loco p̄ime allegato. ar. 4. ad. 3.

¶ Secundo Notāduz est put. S. Tho. deducit in hac dis. 34. ar. p. in cor. q̄ cum virtus in omnibus rebus inueniri possit fm̄ q̄ habent aliquas pro- prias operationes in quibus ad bene operandū ex propria virtute perficiuntur: loquentes tamē in morali materia de virtute: intelligimus de vir- tute humana que quidem ad operationem hu- manam bene exequendā perficit. operatio autē hominis potest dici tripliciter. primo ex poten- tia elicente vel imperante operationē sicut ope- ratio rationis vel alicuius potentie que obedit rationi quia a ratione habet homo q̄ sit homo. nutriri autem et videre nō sunt operationes ho- minis in q̄ est homo sed in q̄ est viuuz vel ani- mal. et fm̄ hoc omnes habitus perficientes ad operationes aliquas in quibus non cōmunicat homo cuz brutis: possunt dici virtutes humane. secūdo dicitur operatio humana ex materia siue

obiecto sicut ille q̄ habent p̄ materia passiones
sive opationes humanas. sic enī virtutes moza-
les pp̄rie virtutes humane dicunt̄. vñ dicit phi-
losophus in. 10. ethi. q̄ opus speculative virtutis
est magis diuinū q̄ humanū qz̄ habet necessaria
et eterna p̄ materia nō autē humana. tertio dī
humana ex modo qz̄ .s. in opationib⁹ humanis
vel p̄mo vel secūdo modo: etiā mod⁹ humanus
seruat̄. si autē ea q̄ hominis sunt supra humanuz
modū quis exequat̄ erit opatio nō humana sim-
pliciter: sed quodā modo diuina. vñ philosophus
in. 7. ethi. cōtra virtutē simpliciter diuidit virtutes
heroicā quam diuinā dicit eo q̄ per excellētiā
virtutis homo fit q̄si de⁹. et fm̄ hoc dona a vi-
tibus distinguūt in hoc q̄ virtutes p̄ficiūt ad a-
ctus modo humano: sed dona vltra humanum
modū. et ad hoc cōsonat nomē doni. illud enī
proprie donū dici debet: quod ex sola liberalitate
donantis competit ei in quo est et non ex de-
bito sue conditionis. ¶ Ex quibus inferimus cū
Sācro. Doc. loco p̄ime allegato. ar. 3. ad. 6. m.
q̄ dona illa q̄ cōmunicant cum virtutib⁹ in obie-
cto quod in patria remanebit: nō remanebūt in
patria a virtutib⁹ illis distincta a quib⁹ non disti-
guūt nisi ex imperfectione et p̄fectione in modo
operationis. quod patet de intellectu et fide. qz̄
vñso que fidei succedit: ad intellectus donū p̄se-
ctum ptinet vt patet in glosa Abbathei. 5. et si-
militer est de sapientia per quam filij dei vocabi-
mur in comparatione ad sp̄m̄ que ad hanc celsi-
tudinē aspirat. sed dona illa q̄ cōmunicant cū vir-
tutibus moralib⁹ in materia que in patria nō re-
manebunt: non remanebūt quo ad actus q̄s ha-
bent circa materiam illam in qua cū virtutibus
cōmunicabāt: sed q̄ ad actus quos habēt circa
mensuram in qua non cōmunicāt. cuz virtutib⁹.
et ideo actus illoz̄ donozū remanebūt distincti
ab actib⁹ virtutū qui erūt in patria. et erunt act⁹
hozū donozū medij inter act⁹ virtutū theologi-
carum et act⁹ moralū virtutū sicut qui in patria
remanebunt. quia act⁹ virtutū theologicarum
erunt circa deum fm̄ se sicut charitatis in dilige-
do ipsum. actus vero doni erunt circa deum in-
q̄ est regula dirigens ad operandum in omni-
bus alijs. sicut timor reverentia ad deum habe-
bit ex qua in hac vita omnia mundi prospera cō-
tempnit. actus vero virtutis cardinalis erit circa
finem proprium quē quis consecutus est ex me-
rito ijs actibus virtutum: sicut temperantie nul-
lo defectu noxijs delectari. quales autem act⁹ ha-
bebūt dona spūs sancti in patria deducit. S. P.
p̄ 2. q. 68. ar. 6. ad. 2. m. dicens. Gregori⁹ in sin

gulis donis ponit aliquid quod transit in statu
presenti et aliquid quod permanet in futuro. di-
cit enim q̄ sapientia mentem de eternozum spe
et certitudine reficit. quozū duozum spes transit
sed certitudo remanet. et de intellectu dicit q̄ in
eo q̄ audita penetrat: reficiēdo cor tenebras ei⁹
illustrat quozum auditus transit quia non doce-
bit vir fratrem suum vt dicitur Iheremie. 31. sed
illustratio mentis manebit. de consilio autem di-
cit q̄ prohibet esse precipitem quod est necessa-
rium in presenti. et iterum q̄ ratione animū re-
plet quod est necessarium etiam in futuro. d̄ for-
titudine vero dicit q̄ aduersa non metuit quod
est necessarium in presenti. et iterum q̄ confidē-
tie cibos apponit quod p̄manet etiam in futuro.
de scientia vero vñm tñm ponit. s. q̄ ignorantie
ieiunium superat quod pertinet ad statum pre-
sentem. sed quod addit in ventre mentis: pōt si-
guraliter intelligi repletio cognitionis q̄ ptinet
etiam ad statum futurum. de pietate vero dicit
q̄ cordis viscera misericordie operibus replet.
quod quidē fm̄ verba ptinet tñm ad statum pre-
sentem. sed ipse intus affectus p̄mozu per
viscera designatus ptinet etiā ad futurum statū
in quo pietas non exhibebit misericordie opera
sed congratulationis affectum. de timore vero
dicit q̄ premit mentem ne de presentibus super-
biat quod ptinet ad statum presentem. et q̄ d̄ fu-
turis cibos spei confortat quod etiam ptinet ad
statum presentem quantum ad sp̄m̄. sed pōt etiā
ad statum futurum p̄tinere q̄ ad confortatio-
nem de rebus hic speratis et ibi obtentis.

Quantus ad ar-

ticulum quartū respōdēdū est
obiectionib⁹ in cōtrariū. Et q̄-
dem ad primū Scoti cōtra pri-
mā cōclusionem negat̄ minor.
et ad eius p̄bationē negatur assumptū q̄ ad si-
dem et quātū ad virtutes mozales. non enī hu-
iusmodi virtutes sufficiunt perficere hominē
put est mobilis a spiritu sancto in finem supna-
turalem. vnde ad hoc argumentum respondet
S. Tho. p̄ 2. q. 68. arti. 2. ad. 2. m. q̄ per virtu-
tes theologicas et mozales non ita perficit̄ ho-
mo in ordine ad vltimū finem: quin semper in-
digeat moueri quodam superiori instinctu spi-
ritus sancti. hec ille. cuius rationē assignat in cor-
poze articuli. quia virtutes theologicas habent̄
ab homine imperfecte eo q̄ in hac vita imperfe-
cte diligimus et cognoscim⁹ deum. id autē quod

imperfecte habet naturā aliquam vel formā aut virtutem: non pōt p se operari nisi ab altero mouearur. quē admodum luna in qua natura lucis ē imperfecte: non illuminat nisi sit illuminata a sole. faciunt ad hāc solutionē que dicta sunt in primo notabili. ¶ Ad. 2^m. dicit q̄ responsio ibi data bona est. et ad ei⁹ improbatōnē dicit q̄ licet fortitudo q̄ est virt⁹ et fortitudo q̄ est donū habeant idem obiectū et sub eadē ratione: non tū eodem modo. q̄ fortitudo q̄ est donū perficit appetitū modo superhumano. fortitudo autē que ē virtus perficit humano modo prout. S. Doc. deducit 2^a 2^c. q. 139. ar. p̄mo. ¶ Neq̄ valet impugnationes arguētis. nō prima naz vt dictū fuit in p̄mo notabili: ab illa generalitate qua dona sunt pfectiora virtutib⁹: excipit virtus charitatis. vnde obiectio nō militat cōtra nos. ¶ Neq̄ valet secūda qm̄ minor est falsa. naz quātūcūq̄ intēdat habit⁹ fortitudinis virtutis: non pōt attingere ad pfectionē fortitudinis q̄ est donum sicut pulchre deducit. S. Tho. 2^a 2^c. loco p̄xime allegato. Et in hac disti. 3 4. q. p̄. ar. 2. ¶ Neq̄ valet tertia. quia licet donū fortitudinis nō precellat fortitudinē virtutis in auferēdo tristitiaz totalit⁹ precellit tamē in alijs sicut in fiducia perueniēdi ad victoriā et finē optatū et euadendi quecūq̄ pericula iminentia. quod quidē excedit vires nature humane: sed opatur illud motio spūs sc̄ti. ¶ Neq̄ valet quarta qm̄ consequētia est nulla. nā data veritate antecedētis: posset virtus acq̄sita vel infusa manere simul cū dono nō solū quātum ad essentiā sed etiā quātum ad actū. q̄ hoc non repugnat vbi actus sunt diuersi et p̄serti diuersis tēporib⁹. habēs enī vtrūq̄ habitū: pōt vti seorsum vno sine alio. ¶ Neq̄ valet quinta qm̄ assumit falsum. et ad ei⁹ probatōnē dicit q̄ p̄cedit de actu humano ex potētia eliciente vel imperāte et ex materia siue obiecto. nos autē loquimur de actu humano ex modo quādo dicim⁹ q̄ dona perficiūt ad actus modo superhumano sed virtutes modo humano. et de hoc latius dictum est in secūdo notabili. ¶ Neq̄ valet sexta impugnatō. nam quicquid sit de propositionib⁹ quas arguens assumit qm̄ aliq̄e patiuntur calūniam: et tamen falsum est quod vltimo infert. s. q̄ habens donū intellectus quod sine fide infusa nequaq̄ habet: errare non potest circa credibilia q̄ sunt de necessitate salutis. vnde. S. Tho. 2^a 2^c. q. 8. ar. 4. ad p̄m. respondet q̄ aliqui habentes gratiā gratū faciētē possunt hebetudines pati circa aliqua q̄ sunt p̄ter necessitatē salutis. sed circa ea q̄ sunt de necessitate salutis: sufficien-

ter instruunt a spū sancto. fin illud p̄^o Joā. 2°. et nō necesse habētis vt aliquis doceat vos: sed vnctio eius. s. spūs sancti docet vos de omnibus. super quo interlinearis dicit. et sic fit vt docente vos interi⁹ spū sancto: min⁹ indigeatis extrinsecus hominū institutione doceri. ¶ Neq̄ valet septima. nam p̄ma cōsequētia est falsa et responsio ibi data est bona. et ad ei⁹ p̄mā improbatōnem dicit q̄ imo respōsio supponit id quod ē verissimū et arguēs decipit. qm̄ obiectū volūtatis esse non pōt nisi bonū cognitū a rōne p̄positum vt lati⁹ visum fuit in secūdo libro. ¶ Ad. 2^m. negatur cōsequētia. licet enī beatitudines a donis nō distinguant sicut habit⁹ ab habitu: distinguūt tamē sicut habit⁹ ab actib⁹. Et de hoc. S. Tho. i hac dist. q. p̄. ar. 4°. Et p̄^o 2^c. q. 69. ar. p̄^o. ¶ Ad 3^m. respondet p̄mo negādo cōsequētia. nā non est idē modus assistētie q̄ deus assistit volūtati et eius habitib⁹ qd act⁹ sibi cōuenientes cū modo assistētie quo p̄ specialē instinctū et modo superhumano de⁹ assistit donis spūs sc̄ti. vnde neq̄ mēs eodē modo se habet in vtraq̄ assistētia. vt enim. S. Tho. dicit. 2^a 2^c. q. 52. ar. 2. ad p̄mū. in donis spūs sancti mēs humana nō se habz vt mouens s̄ magis vt mota. s̄m virtutes vero magis se habet vt mouēs. ¶ Respōdetur secūdo q̄ exēplū de illuminatione ceci nati nō est ad p̄positū. qm̄ talis illuminatio facta ē ad eundē actū ad quē formantē alij oculi s̄m naturā. vnde et fuit eiusdē speciei cū alijs oculis. ac p̄ hoc mod⁹ assistētie dei ad actū vidēdi: nō fuit specialis sed generalis qua ceteris oculis assistit. sed dona spiritus sancti p̄ficiunt hominē nō ad act⁹ cōmuniter humanos sed ad act⁹ sup̄humanos. et ideo dona sunt alteri⁹ speciei a virtutib⁹. et per cōsequens modus assistētie diuine alteri⁹ rōnis ē hic et ibi. Et accipit ista responsio ex his q̄. S. Tho. respōdet ad simile argumētū p̄^o 2^c. q. 63. ar. 4. ad. 3^m. ¶ Ad argumenta Durādī cōtra secundā cōclusionē ad p̄mū dicit q̄ nō aliud concludit q̄ q̄ dona non habēt in patria eosdem actus quos habēt in statu vie quod et nos cōcedimus. verū tamen habēt alios act⁹ qui statui patrie cōueniunt put deductū fuit in secūdo notabili. et d̄ hoc S. Tho. in hac dist. q. p̄. ar. 3. Et p̄^o 2^c. q. 88. ar. 6°. ¶ Ad. 2^m. respōdet. S. Tho. p̄^o 2^c. q. 68. ar. 6°. ad. 3^m. q̄ ratio illa procedit de donis q̄^m ad materiā. opera enim actiue vite non erūt materia donorum sed omnia habebunt act⁹ suos circa ea que p̄tinent ad vitam cōtemplatiuam que est vita beata. ¶ Ad argumētū ante oppositū respōdet. S. Tho. p̄^o 2^c. q. 68. arti. p̄^o. ad. 3^m. q̄

diffinitio illa datur de virtute fm̄ cōmunez modum virtutis. vnde si volumus diffinitionez restringere ad virtutes put distinguū a donis: dicemus q̄ hoc quod dicit̄ qua recte vivit: intelligendū est de rectitudine vite q̄ accipitur fm̄ regulam rōnis. similiter aut̄ donū put distinguū a virtute infusa: potest dici id quod datur a deo in ordine ad motionem ipsius quia. s. facit hominem bene sequentem suos instinctus. Et in hoc articulus terminat̄.

Distinctio. xxxvi.

Circadi
stinctionem tri
gesimā sextā ter
tij sententiarū
et alias quattuor
sequētes vsq̄
ad finē tertij q̄
ritur vtrū virtutes
cardinales
sint inter se con
nexe ita q̄ q̄ ha

bet vnaz habeat omnes: et arguit̄ q̄ nō. qz dicit Beda sup̄ Lucā q̄ sancti magis humiliantur de virtutib⁹ quas non habēt: q̄ extollant̄ de virtutibus quas habēt. ergo quas dā habēt et quasdam non habēt. nō ergo virtutes sunt semp̄ cōnexe. **C**In oppositū arguitur. qz dicit Ambrosi⁹ sup̄ Lucam. cōnexe sunt atq; p̄catenate virtutes vt qui vnaz habuerit: omnes habere videat̄. **C**In hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Quantuz ad ar
ticulū p̄mū sit prima cōclusio q̄
prudētia eē nō pōt sine virtutib⁹
moralib⁹ nec econtra virtutes
morales possunt eē sine prudē
tia. Hāc cōclusionē tenet. S. Th. in hac dis. ar. p̄.
Itē p̄ 2. q. 58. ar. 4. et. 5. **C**Secūda cōclusio ē
q̄ quattuor virtutes cardinales imo et omnes vir
tutes morales sunt adiūcē cōnexe. Hanc cōclu
sionē tenet. S. Th. in hac distin. vbi supra. Et
p̄ 2. q. 65. ar. p̄. Et in de vir. car. ar. 2.

Quantuz ad ar
ticulum secūdū arguendū est cō
tra cōclusiones. Et q̄dē cōtra p̄
mā arguit Scor⁹ pbādo q̄ non
necessario qlibet virtus ē cōnexe

cū sua prudētia. imo q̄ rō pōt eē recta et electio
p̄aua: et tunc prudētia pōt esse sine virtute mora
li. **C**Primo qz dicit Augustin⁹ sup̄ illud psal. for
te viuos deglutissent nos. vini inquit absorben
tur qui sciūt malū esse et cōsentiūt. Itē sup̄ illud
psal. fiat mēsa eorū corā ipsis in laqueū z cetera.
viciosus et cōsentientes et sciētes vicio cōsentire
non debere: ecce nouerūt mulcupulā et pedē mi
tunt. Itē sup̄ illud psal. cōcupiuit aīa mea et ce
tera: p̄cedit intellect⁹ sequit̄ nullus aut tardus
affectus. **C**2. qz ad hoc videt̄ esse auctoritas z
ratio phi. 7. ethi. ratio inq̄t aut nihil aut parum
valet ad virtutē. si aut̄ rectitudo intellect⁹ in cō
siderādo necessario haberet p̄ cōcomitantā re
ctā volūtātē: cū sciētia multū faciat ad rectā cōsi
derationē: cōsequēter multū faceret ad rectum
velle. imo sequit̄ aliud q̄ nō oportet persuadere
alicui q̄ nō sit viciosus: sed q̄ cōsideret fm̄ bituz
virtutis. nam p̄ te cōsiderādo recte fm̄ habitum
sciētie: nō pōt voluntas simul nō esse recta. et ita
nō oportet alicui psuadere de recte volēdo s̄ de
recte cōsiderādo. Itē p̄ rationē qz intellectu re
cte dictate: volūtās pōt nihil agere sicut pōt nō
eligere illud q̄ dictat̄ ab intellectu. qz simul mo
uetur ratio ab hoc et ab illo intellectu. nihil aut̄
eligendo: nō generat̄ in ea aliq̄ virtus. sed ex re
cto dictamine generat̄ prudētia. ergo generabi
tur prudētia absq; virtute morali. **C**3. qz mala
electio nō pōt excecāre intellectū ita q̄ erret cir
ca agibilia. pbat̄. qz termini sunt totalis causa p̄
mi principij in p̄acticis sicut in speculabilib⁹ ex p̄
mo posteriorū. et omnis forma sylogistica est cui
dens ex se omni intellectui. patet ex diffinitione
sylogismi p̄fecti p̄mo p̄ozū. ergo terminis appre
hēsis et cōpositis et facta deductione sylogistica
necesse ē intellectū acquiescere orationi cui⁹ no
ticia p̄cise depēdet ex noticia terminoz p̄mi p̄i
cipij et noticia deductionis sylogistice. ergo ipos
sibile est volūtātē facere intellectū cōsiderantez
p̄icipia p̄ deductionē sylogisticā errare circa cō
clusionē. et multo magis nec circa p̄ncipia. et ita
nullo modo excecabit̄ intellectus ita vt erret. si
cōcedas cōclusionē et dicas q̄ ideo voluntas ex
cecat qz auertit̄ intellectū a recta cōsideratione
cōtra. sic auertere nō ē excecāre. nā si possz auer
tere stāte prudētia: possibile est enī prudētē non
semp̄ cōsiderare ea q̄ sunt prudētē sed quādoq;
alia velle. itē velle auertere requirit aliq̄ intel
ligere simul tēpore et p̄us natura. illud aut̄ aut ē
dictamē recte rōnis a quo volūtās vult auerte
re intellectū: et tūc sequit̄ q̄ velle auertere non
est peccatū p̄ te qz stat cū recto dictamine. aut il

le act⁹ p⁹rem⁹ ipsi velle auertere ē ali⁹ a recto dictamine. et si sit rectus: sequit⁹ idē quod p⁹us. s. q⁹ velle auertere nō est peccatū. et ita ad ipsuz nō sequit⁹ excecatio. si autē iste act⁹ p⁹rem⁹ ipsi velle non sit rect⁹: nō esset excecatio sequēs ipm velle auertere q⁹ precedit illō velle. ¶ 4°. sic. aut recto dictamine stāte volūtas male elegit: tūc hēf ppositū. aut si male elegit et illo nō stāte elegit posito aliquo alio actu intellect⁹: igitur iste act⁹ non rect⁹ erit p⁹rem⁹ ad malū velle et nō erit nō rectus p aliud malū velle. et ita ppositū q⁹ non est circūl⁹ ppter pcessum in infinitis causis z causatis. et p cōsequēs volūtas nō excecatur ad illud malū dictamē: q⁹ p te male velle sequit⁹ ad illud ¶ 5°. q⁹ nullus in via est omnino incorrigibilis. ergo nullus pōt omnino errare circa pma pncipia p⁹atica. pbat⁹ cōsequētia. quia errās circa pncipia pma p⁹atica: nihil habet p qd possit p⁹mo ueri ad bonū. quecūq⁹ enī p⁹uasio fiat ei: negabit assumptū q⁹ nihil pōt euidēt⁹ assumi q⁹ p⁹imuz pncipiū. ¶ 6°. q⁹ dānati nō acq⁹escūt huic tāq⁹ vero: deo esse obediēdū. q⁹ tūc nō haberēt vermen de quo Esāie vltimo. vermis eorū non moriet⁹. nā simpliciter delectabilis odirent deū sine remorū cōsciētie. patet igit⁹ ex istis q⁹ rectū dictamē possit esse in intellectu absq⁹ recta electione illius dictati in volūtate. et ita cū vnic⁹ act⁹ rect⁹ dictatū generet prudētā vel multi frequētati: generabitur ibi prudētā absq⁹ omni habitu virtutis moralis. hec Scot⁹ in forma. ¶ Cōtra secundā cōdusionē arguit idē Scot⁹ p⁹bando q⁹ virtutes morales nō necessario sunt inter se cōnere. p⁹mo q⁹ virt⁹ est aliq⁹ pfectio hominis et nō totalis q⁹ tunc sufficeret vna virt⁹ moralis. quando autē sunt plures pfectiones partiales alicui: pōt illud esse pfectū fm vnā perfectionē et impfectū factū fm aliā. sicut apparet in hoīe cui⁹ est habere multas partes organicas et ideo pōt habere vnā perfectionē in summo nihil habēdo de alia puta esse in summo disposit⁹ ad visum vel ad gustū: nihil habēdo de auditu. pōt ergo aliq⁹ habere pfectionē respectu materie tēperatiē in summo nihil habēdo d pfectionē q⁹ requirit⁹ respectu materie alteri⁹ pfectionis. et p cōsequēs pōt eē simpliciter tēperat⁹ etiā ad quecūq⁹ hituz tēperatiē etiā si nō sit fortis. non tamē est simpliciter moralis sine omnib⁹ sicut nō est pfecte sentiēs sine omnibus sensib⁹. sed nō min⁹ pfecte tēperatus: licet sit minus pfecte moralis. sicut nō est min⁹ pfectus vidēs vel min⁹ pfect⁹ audiēs: licet sit minus pfectus sentiēs. ¶ 2°. nam virt⁹ est habitus electiuus in medietate cōsistens quo ad nos deter-

minata ratione vt sapiens determinabit. sed sine coexistētia aliarū virtū in eodē opante potest esse talis conformitas tā habit⁹ q⁹ act⁹ ad rectā rationē fm quā elegit. igit⁹ et c. assumptū patet. nā non recte eligit circa materiā tēperatiē nisi precedēte recta rōne dictate de tali eligibili. pōt autē pcedere rectū dictamē circa materiā vnus absq⁹ omni recto dictamine circa materias alterius virtutis. ¶ 3°. q⁹ aliq⁹ pōt excitari circa materiā vni⁹ virtutis et nō alteri⁹ q⁹ nō occurrit sibi oportunitas agēdi circa materiā alteri⁹ virtutis. ergo pōt acq⁹erere habituz vnus sine habitu alterius. Cōfirmat⁹. q⁹ ille cui nō occurrit oportunitas agēdi circa materiā alterius virtutis: nō inclināf ad hoc sicut ad illud cuius habet hituz. ¶ Dicit⁹ primo q⁹ si materia alterius virtutis nō occurrat exterius: occurrit tamē in p⁹batasmatibus et circa illa oportebit recte eligere: alias virtus acq⁹sita in nullo gradu saluabit⁹. contra hoc arguit⁹ q⁹ possibile ē intellectū illa nō cōsiderare sed tm illa ad q⁹ inclināf habit⁹ virtutis. q⁹ nō cōtinuit intellectū duo simul distincte intelligere s⁹z cōmuniter loquētes. aut si occurrūt: p⁹tinēt ad aliā virtutē potest volūtas nō eligere tūc illa nec bene nec male sed p⁹cipere nō considerationē illorū et cōsiderationē istorū q⁹ p⁹tinēt ad virtutē quā habet. ¶ Dicit⁹ 2°. q⁹ licet vn⁹ habit⁹ possit acq⁹eri sine alio: tamē null⁹ habit⁹ quātūcūq⁹ intensus habet rōnem virtutis nisi sit cōformis alijs virtutibus. q⁹ cōcordia habit⁹ ad habitū: est necessaria in quolibet actu virtutis. ¶ Cōtra hoc arguitur p⁹mo. q⁹ ex hoc sequit⁹ q⁹ qlibet virt⁹ ē alteri ratio essendi virtutem. cōsequēs est falsum. tenet cōsequētia. nā si habit⁹ ille tēperatiē nō est virt⁹ nisi q⁹ cōcomitat⁹ aliā virt⁹ puta fortitudo ergo fortitudo virtus inquantū cōcomitans eam erit illi habitui ratio essendi virtutē. et pari rōne tēperatiā ecōuerso vt cōcomitans erit fortitudini ratio essendi virtutē et qlibet erit ratio alteri. sed falsitas cōsequētis patet. q⁹ sequit⁹ q⁹ aliq⁹ erit virtus ante q⁹ sit virt⁹: et q⁹ nulla erit pma virtus. et ita nulla erit virt⁹. p⁹ratio istorū. q⁹ accipiamus illū habituz de genere qlitatis qui dicit⁹ tēperantia: si iste nō pōt esse virt⁹ nisi concomitante alia virtute que dicitur fortitudo: ergo fortitudo est prius virtus q⁹ tēperantia sit virt⁹. et cum fortitudo non possit esse virtus nisi cōcomitante virtute tēperantie ex hypotesi: ergo fortitudo prius fuit virtus q⁹ esset virtus. et per idem patet q⁹ nulla erit prima virt⁹ quia nō potest esse sine concomitantia aliarum virtutuz et hoc habituum rationem virtutuz ex hypotesi.

nec aliqua alia est prima quia nulla alia potest esse virtus sine concomitantia temperantie ut est virtus. Si dicatur ad hoc quod aliqua potest esse virtus habens secum omnes virtutes concomitantes et licet in ratione qua est talis habitus unus preceat alius; non tamen in ratione qua est virtus. sed omnes habitus siue prius siue posterius geniti habent rationem virtutis ex ratione propria et ex concomitantia mutua. Contra hoc arguitur. quia tunc sequitur quod unus actus generabit omnes virtutes morales in esse virtutis moralis quod videtur esse inconueniens. probatur consequentia. quia pone illum habitum qui est temperantia genitum et consequenter habitum qui est fortitudo genitum ad similem gradum. tandem nullus istorum habituum erit virtus quousque quilibet habitus erit in eodem gradu in quo est virtus. aut igitur quilibet habitus erit ante illum virtus; aut non. si sic; habetur propositum quia poterit unus habitus esse virtus sine alio et ita non esse conexio virtutum. si non; ergo omnes habitus simul fient per unum actum in esse virtutis quod videtur inconueniens. quia iste actus videtur esse actus unius virtutis et sicut esset unus si esset virtus generata: sic est generatiuus unius. ergo non omnium. ¶ 2. contra istam responsionem quia rationabilius videtur species eiusdem generis in virtutibus moralibus esse conexas quam duo genera. quia magis inclinatur aliquis ad ordinate se habendum circa materiam magis coniunctam ex virtute quam habet: quam circa remotam magis. sed materie specierum eiusdem generis virtutis sunt magis conexas quam materie diversorum generum. sed species eiusdem generis virtutis non sunt conexas puta virginitas et castitas coniugalis. igitur et cetera. hec Scotus.

Quantus ad ar-

ticulum tertium primo notandum est putat S. Tho. deducit de veri. q. 16. ar. 2. quod natura in omnibus operibus suis bonum intendit et conseruationem eorum que per operationem nature fiunt. et ideo in operibus nature omnibus semper principia sunt permanentia et immutabilia et rectitudinem conseruatiua. principia enim manere oportet ut dicitur in primo philosophie. non enim posset esse aliqua firmitas vel certitudo in his que sunt a principijs nisi principia essent firmiter stabilia. et ideo est quod omnia immutabilia reducuntur ad aliquod primum immobile. inde est etiam quod omnis speculatiua cognitio derivat ab aliqua certissima cognitione circa quam error esse non potest que est cognitio primorum principiorum vniuersalium ad que

omnia alia cognita examinantur et ex qua omne verum approbat et omne falsum respuit. in quibus si aliquis error accidere posset: nulla certitudo in tota sequenti cognitione inueniretur. vnde et in operibus humanis ad hoc quod in eis aliqua certitudo esse possit: oportet aliquod principium esse permanentis quod certitudinem immutabilem habeat ad que omnia opera examinentur. ita quod illud principium permanentis omni malo resistat et omni bono assentiat. et hoc est synderesis cuius officium est remurmurare malo et inclinare ad bonum. est enim synderesis habitus primorum principiorum operabilium que sunt vniuersalia principia iuris naturalis circa que non contingit errare: quauis ratio aliquando erret in applicando non recte vel in non applicando ipsa vniuersalia principia iuris ad particulare operabile. ipsa enim cognitio synderesis secundum se siue actu siue habitum nec deficere nec extingui potest. de cuius cognitionis lumine dictum est in psalmo. signatum est super nos lumen vultus tui domine. iste habitus synderesis est qui virtutibus moralibus prestat finem in quem naturaliter tendunt. scilicet bonum secundum rationem. ut etiam Dionysius dicit. 4. ca. 8. diuini. non bonum hominis est finem rationem esse. sicut autem synderesis est finem prestatuere virtutibus moralibus per vniuersalia principia iuris naturalis ad opus dirigentis: ita et virtus prudentie est disponere et rectificare de his que sunt ad finem consiliando iudicando et precipiendo. quorum trium actuum tertius. scilicet precipere principalior actus est prudentie completus ipsius rationem. qui quidem actus consistit in applicatione eorum que per consilium et iudicium rationis practice et prudentie determinata sunt ad operandum. vnde sicut ad bonam hominis operationem requiritur virtus moralis in parte appetitiua per quam homo conuenienter disponit ad finem debitum qui est bonum secundum rationem: ita et requiritur in parte cognitiua virtus prudentie per quam homo recte disponat circa ea que sunt ad finem. oportet enim quod ratio pratica perficiat aliquod habitum ad hoc quod recte iudicet de bono humano secundum singula agenda. et hic habitus dicitur prudentia cuius subiectum est intellectus practicus. nam quia bonum multipliciter contingit et non eodem modo est in omnibus: requiritur iudicij prudentia per quam recte modus operandi in singulis statuatur. vnde philosophus dicit in 2. ethicorum. quod medijs in virtute morali determinatur secundum rationem rectam. scilicet per prudentiam. et quia ex hac rectitudine omnes habitus appetitiue virtutis rationi subiiciuntur et conformantur: inde est quod prudentia est forma omnium virtutum appetitiue partis que dicuntur morales. Sciendum tamen quod sicut virtutes morales esse non possunt absque prudentia: ita et prudentia non potest esse sine virtutibus moralibus. cuius rationem assignat S. Tho. 2. q. 58. ar. 5. quod prudentia dicitur non

est reclaratio agibilium. nō autē soluz in vniuersali sed etiā in particulari in quib⁹ sunt actiones. recta autē ratio preexigit p̄ncipia ex quibus ratio p̄cedit. oportet autē rōnes circa p̄ncipia p̄cedere nō solū ex p̄ncipijs v̄lib⁹ s̄ etiā ex p̄ncipijs p̄ncipialib⁹. Circa p̄ncipia q̄dē vniuersalia agibiliū homo recte se b̄t p̄ naturalez intellectū p̄ncipiorum per quē homo cognoscit q̄ nullū malū est agendū. vel etiā p̄ aliquā sciētiam p̄nticam. sed hoc non sufficit ad recte ratiocinandū circa particularia. contingit enī quādoq; q̄ h̄moi vniuersale p̄ncipiū cognitū per intellectū vel sciētiam: corrūpitur in particulari per aliquā passionem. sicut cōcupiscēti quādoq; cōcupiscētia vincit: videtur hoc esse bonum quod cōcupiscit licet sit cōtra vniuersale iudiciū ratiōis. et ideo sicut homo disponitur ad recte se habendū circa p̄ncipia vniuersalia p̄ intellectū naturalem vel per habitū scientie: ita ad hoc q̄ recte se habeat circa p̄ncipia p̄ncipialia agibiliū q̄ sunt fines ex his enī sumit ratio agendoruz: oportet q̄ pficiatur per aliquos habit⁹ s̄m quos fiat quodā modo homini cōnaturale recte iudicare de fine. et hoc fit per virtutem moralem. s̄tuosus enī recte iudicat de fine virtutis qz qualis vnusquisq; ē talis finis videt ei vt d̄ in. 3.º ethi. et ideo ad rectam rationem agibiliū que est p̄ndētia: requiritur q̄ homo habeat virtutē moralem.

¶ Secundo Notandum est q̄ vt S. Tho. dicit p̄ 2.º q. 77. ar. p̄. passio appetitus sensitui non p̄t directe trahere aut mouere voluntatē: sed indirecte potest et hoc dupliciter. vno q̄dē modo s̄m quādam abstractionē. cum enī omnes potentie anime in vna essentia anime radice: necesse ē q̄ quādo vna potētia intēdit in suo actu: altera in suo actu remittatur vel etiā totaliter in suo actu impediatur. tum quia omnis virtus ad plura dispersa: fit minor. vnde econtrario quādo intēditur circa vnū: minus p̄t ad alia dispersi. tum qz in operib⁹ anime animalibus requirit̄ quedam intentio quedum vehemēter applicat̄ ad vnum non p̄t alteri vehemēter attendere. et s̄ hūc modū per quādā distractionē quādo mot⁹ appetitus sensitui fortificat̄ s̄m quācūq; passionē: necesse est q̄ remittat̄ vel totaliter impediatur motus proprius appetit⁹ rationalis qui est voluntas. alio modo ex parte obiecti voluntatis quod est bonum ratione apprehensum. impeditur enī iudiciū et apprehensio ratiōis p̄pter vehemētem et inordinatam apprehensionē imaginationis et iudiciū virtutis estimatiue vt patet iamē

tibus. manifestum est autē q̄ passionem appetit⁹ sensitui sequitur imaginationis apprehensio et iudiciū estimatiue. sicut etiā dispositionem lingue: sequitur iudiciū gustus. vnde videm⁹ q̄ homines in aliqua passione existētes: nō facile imaginationē auertunt ab his circa que afficiuntur. vnde per cōsequēs iudiciū ratiōis plerūq; sequitur passionē appetit⁹ sensitui. et per cōsequēs mot⁹ voluntatis qui natus ē semp sequi iudiciū ratiōis. Ad quod sciēduz est. put. S. Tho. dicit in. q. d. malo. q. 3. ar. 9. in cor. q̄ passiones anime cum sint in appetitu sensitui: sunt circa particularia. cōcupiscit enī homo hāc delectationem sicut et sentit hoc dulce. sciētia autē est in vniuersali et circa vniuersalia. put p̄bs dicit p̄mo poste. et qz act⁹ et operationes sunt circa particularia. put p̄bs dicit p̄mo metha: ideo vniuersalis sciētia nō est p̄ncipiū alicui⁹ opationis nisi s̄z q̄ applicatur ad particulare. quādo ergo passio ē fortis circa aliq̄d particulare: repellit contrariū motum sciētie circa idē particulare nō solū distrahēdo a cōsideratione sciētie: sed etiā corrūpendo p̄ viam p̄trarietatis. ita q̄ ille qui in forti passione est cōstitutus et si cōsideret quodā modo in vniuersali: ipeditur tamē ei⁹ cōsideratio in particulari. ac p̄ hoc ratio in indicando et voluntas in operando: trabunt a passione appetit⁹ sensitui.

¶ Tertio Notandū ē q̄ sciētia d̄ operabili quāq; habet in vniuersali et nō in particulari. vt si aliquis habens sciētia q̄ nulla fornicatio ē p̄petranda: ignoret v̄l nō hēat sciētia d̄ hoc actu fornicationis q̄ nō sit p̄petrādū. vtrāq; autē sciētia cōtingit h̄i et in habitu et in actu. p̄t enī cōtingere q̄ h̄is rectā sciētiam de opabili nō solū in v̄l s̄ etiā in particulari i habitu: actu nō p̄sideret de illo. hoc autē dupliciter p̄t cōtingere. quāq; q̄dēz cōtingit ex solo defectu intētionis vt cū hō h̄is sciētia geometrie: nō intēdit ad cōsiderādū geometrie cōclusiones q̄s in p̄mptu cōsiderare posset. quāq; vero homo nō cōsiderat actu id q̄d scit i habitu: p̄pter aliq̄d impedimētū supueniēs. et isto modo ille q̄ est i passione cōstitut⁹ nō cōsiderat in particulari et in actu id q̄d scit in vniuersali et habitu. ipedit enī passio talē cōsiderationē tripliciter. p̄mo q̄dem p̄ quādā distractionē sicut dicit̄ ē in p̄cedēte notabili q̄ dū mot⁹ appetitus sensitui fortis est s̄m aliquā passionē: necesse ē q̄ remittat̄ v̄l totaliter impediāt iudiciū rōnis et per consequens motus appetitus rōnalis q̄ est voluntas. secundo impedit per cōtrarietatem qz plerūq; passio inclināt ad cōtrariuz eius quod sciētia vniuersalis habet. tertio impedit

aliquando p̄ mutationē corp̄alē ex qua rō q̄dā modo ligatur ne libere in actum exeat. sicut etiā somn⁹ vel ebrietas quadāz corp̄ozali trāsmutatione facta: ligat vs̄um rationis. et q̄ hoc contingat in passionibus: ex eo apparet q̄ quando passionēs multū int̄duntur: homo amittit vs̄uz rōnis. multi nāq; p̄pter excessū amoris aut ire sūt in infantiā cōuersi. his igit̄ modis passio trahit rōnem ad iudicādū in particulari cōtra sciētīā quā habet in v̄li aut in h̄itu. trahit aut̄ quadā sui delectatione. vt enī. S. Tho. dicit. 2.º 2.º. q. 15. ar. 3.º. in cor. delectatio applicat int̄tione ad ea in quib⁹ aliq̄s delectat̄. vnde et p̄hs dicit in. 1.º. et hi. q̄ vnusquisq; ea in quib⁹ delectat̄ optime operat̄: cōtraria vero nequaq; vel debilit̄. et inde est q̄ vitia carnalia. s. gula et luxuria q̄ versant̄ circa delectationes tactus q̄ sunt vehemētissime: maxime trahūt hominis int̄tionez a spiritualib⁹ et intel ligibilib⁹ ad corp̄alia et sensibilia. vnde qz ad rectam et bonā opationē vtraq; sciētīa requirit̄ de opabili. s. vniuersalis et particularis et nō solum in habitu sed in actu: consequēs est q̄ quādo passio appetit⁹ sensitui ipedit iudiciū actuale rōnis de re opabili in particulari: deficiat recta electio et recta opatio. ac p̄ hoc sequit̄ q̄ stante in rōne vera sciētīa in vniuersali de re opabili: possit cōtingere peccatū ex defectu sciētīe in particulari. nā in potestate volūtatis est huiuscemodi ligamen rationis auferre eo q̄ applicare int̄tione ad aliquid vel nō applicare: in potestate volūtatis existat. vñ act⁹ cōmissus p̄cedēs ex tali rationis ligamine: volūtari⁹ ē et a culpa etiāz mortali non excusat̄. Accipiunt̄ premissa ex dicti. S. Tho. p̄ 2.º q. 77. ar. 2.º. Et in de veri. q. 24. arti. 5. in cor.

Quarto Notādū est. put. S. Tho. dicit in. q. 8. malo. q. 3. ar. 9. ad. 7.º. q̄ cū act⁹ peccati et virtutis sit s̄z electio: electio aut̄ est appetit⁹ p̄cōsiliari: cōsiliū vero est q̄dā inq̄sitiō: necesse est q̄ in quolibet actu virtutis vel peccati sit q̄dam deductio quasi sylogistica. sed tamē aliter sylogizat̄ tēperatus aliter intēperat⁹: aliter cōtinēs aliter incōtinēs. tēperat⁹ enī mouet̄ tñm s̄m iudiciū rōnis. vñ vtitur sylogismo triū p̄positionū sic deducēs. nulla fornicatio est cōmitēda. hic act⁹ est fornicatio. ergo nō est faciēda. intēperat⁹ vero totaliter sequitur cōcupiscētīā et ideo etiā ipse vtit̄ sylogismo triū p̄positionū quasi sic deducēs. omni delectabili ē fruēdū. hic act⁹ est delectabilis. ergo hoc ē fruēdū. sed tā cōtinens q̄ incōtinens dupliciter mouetur. s̄m rationem q̄dem: ad vitandum peccatum. s̄m cōcupiscētiam vero: ad cōmitendum.

sed in continente vincit iudiciū rationis. in in continēte vero mot⁹ concupiscētīe. vnde vt̄ qz vtitur sylogismo quattuor p̄positionū: sed ad cōtrarias conclusiones. continēs enim sic sylogizat̄. nullum peccatū est faciēdum. hoc p̄ponit s̄z iudiciū rōnis. s̄m vero motū cōcupiscētīe: versatur in corde eius q̄ omne delectabile est p̄sequendū. sed quā iudiciū rationis in eo vincit: assumit et cōcludit sub p̄mo. hoc est peccatū: ergo non ē faciēdū. incōtinēs vero in quo vincit mot⁹ concupiscētīe: assumit et cōcludit sub secūdo. hoc est delectabile: ergo est p̄sequendū. et talis proprie est q̄ peccat ex infirmitate. et ideo patet q̄ licet sciat in vniuersali: nō tamē scit in particulari qz nō assumit s̄m rōnē sed s̄m cōcupiscētīā. simile dicit p̄ 2.º. q. 77. ar. 2. ad. 4.º. Et quib⁹ inferimus q̄ licet deductio cōclusionis recte ex p̄mis p̄cipijs sit euidēs ex se: non tamē est euidēs omni intellectui. qz non intellectui excecato vel impedito p̄ passionē appetit⁹ sensitui. imo tali intellectui videtur magis approbāda deductio ad cōtrarias cōclusiones p̄ p̄incipia appetit⁹ sensitui.

Quinto Notādū est p̄ declaratione secunde cōclusionis q̄ virtus dupliciter potest considerari. vno modo s̄m esse ipsius incōpletum: et sic virtus dicit̄ quedam inclinatio ad virtutis actūz sive talis inclinatio sit in nobis a natura sive ex assuetudine. s̄m q̄ Job. 31. dicitur. ab infantia creuit mecum miseratio et de vtero egressa est mecum. huiuscemodi autē inclinatio rōnem virtutis nō habet: qz virtute nullus male vtit̄. put Augustin⁹ dicit. p̄dictis aut̄ inclinationib⁹ pōt aliq̄s male vti si cū indifcretionē vtat̄. sicut equus si vsū careret: tāto fortius impingeret: quāto fortius curreret. et isto modo capiēdo virtutē nō omnes virtutes simul insunt omnib⁹: sed quidā habēt inclinationē ad vnū quidā ad aliud. Alio modo pōt cōsiderari virtus s̄m esse p̄fectum s̄m q̄ virtus a p̄ho diffinitur q̄ bonū simpliciter facit habentē et op⁹ ei⁹ bonum reddit. et isto modo distinguēdū ē d̄ virtutib⁹ moralib⁹. nam q̄dam sunt infuse et d̄ istis loquendo omnes virtutes sunt adinuicēz cōnexę etiam q̄ ad ipsozū habitūū essentias. cōnectuntur autē in charitate et gratia cum qua omnes simul a deo infundunt̄. alie sunt virtutes morales acquisite ex actibus: et de his iterum distinguendum est. nam quedam perficiunt homines circa ea q̄ cōmuniter i vita hoiz occurrūt agēda. et huiuscemodi virtutes etiāz quantū ad ipsozū hitūz essētias ad iuicē sunt cōnexę: ea ratione qz cū hō

simul exercitef erga materias harū virtutum: si mul ex exercitio actū huiuscemodi virtutes acquirunt et aggenerantur quantum ad habitus. quedam vero virtutes sunt q̄ perficiunt hominē non fm̄ cōmunem hominum statum sed fm̄ aliquem statum eminentē quēadmodū magnanimitas et magnificentia. et qz exercitiū circa materias harum virtutum nō occurrit vnicuiqz hominū cōmuniter: ideo non simul actu cū omnib⁹ alijs acquiruntur et aggenerant. et per cōsequēs nec huiuscemodi virtutes sunt omnib⁹ alijs virtutibus aut ad se inuicē actu cōnere q̄m ad ipsas habituū essentias. verūtāmē sunt omnibus alijs acquisitis cōnere virtute z in potētia propiua. tum qz dum aliquis p̄ exercitiū erga mediocres donationes et sumptus adept⁹ est liberalitatez modico exercitio acquirat magnificentie habitus si ei supueniat abundātia pecuniarū. et qz qd̄ parum deest quasi nihil deesse videtur. put̄ philoso phus dicit. 2.° phy. inde est q̄ cū alijs virtutibus que cōmuniter habent: etiam iste virtutes haberi dicuntur illo modo quo habere dicimur id qd̄ in p̄mptu est vt habeam⁹. tum etiā quia p̄ exercitiū actū simul cū alijs virtutib⁹ moralib⁹ acquiruntur prudentia que circa omnes generalit̄ materias virtutū versatur eo q̄ ex eodez principio circa omnes p̄cedit. s. ex intentione boni fm̄ rōnem. vñ non pōt esse q̄ prudentia acquiratur fm̄ vnam partē materie moralis virtutis et non s̄z aliam: sed q̄m ad omnes generaliter acquiruntur. et quia prudentia radix est et forma omnium virtutum moralium est enim recta ratio agibilium vt dicit. 6.° ethi. ideo in prudentie habitu virtute cōtinentur morales virtutes que nondū actu acquisite sunt per exercitiū circa propas materias. nam prudentia et ex sui natura et ex hoc ipso q̄ circa materias virtutū que in vsuz vite cōmuniter veniunt assuefacta: et modū rationis imponere et inferiorib⁹ viribus imperare: vi habz circa materias aliarū virtutū quādo cūqz occurrerint debitū modū rōnis imponere et viribus inferioribus ad obediēdū recte rōni p̄cesse. loquimur in p̄missis d̄ virtutib⁹ moralib⁹ nō de intellectualibus excepta prudentia q̄ cū moralib⁹ etiā cōputatur rōne materie circa quā est: licet q̄m ad sui essentia vel subiectū sit virtus intellectualis. vñ quātū est ad p̄positū n̄z duplex differētia assignari pōt inter morales virtutes z intellectuales. prima est qz virtutes intellectuales non sunt coordinate ad inuicē eo q̄ sint circa diuersa rerum genera quoz principia sunt disparata. virtutes aut̄ morales sunt ad inuicē coordinate et habēt

eadem principia. s. bonū rationis quod ē omnium virtutum moralium finis: et eadē p̄ma principia intellectus p̄atici et eundē modū p̄cedēdi. s. s̄z conformitate ad rationē. secunda differētia ē qz in virtutibus intellectualib⁹ nō se habēt cōuertibiliter p̄ncipia et cōclusiones ita. s. q̄ quicūqz hēt principia hēt cōclusiones sicut patet in discipulo et addiscēte. in moralib⁹ aut̄ p̄uertibiliter se hēt p̄ncipia et cōclusiones sic q̄ qui hēt illa: hēt istas et ecōtra sicut ex primo notabili patet.

Quantuz ad ar-
 ticulū quartū respōdēdū est oblectionib⁹ contra conclusiones. Et quidē ad p̄mum Scoti contra primā cōclusionē dicit q̄ ex omnib⁹ illis auctoritatib⁹ nō aliud p̄cludit q̄ q̄ sciētia p̄atica stare pōt cū p̄uersa electione i vñ tamē vel in hitu qd̄ n̄e p̄clusioni nō obstat. s̄ nō p̄bat q̄ p̄uersa electio stare possit cū virtute prudentie aut ecōtra. nō enī est idē dictu sciētia p̄atica et prudentia. vñ. S. Tho. in de vir. in cōmuni arti. 6.° ad p̄m. prudentia inquit plus importat q̄ sciētia p̄atica. nā ad sciētia p̄aticā pertinet vniuersale iudiciū de agēdis sicut fornicationez esse malam furtū nō esse faciendū et h̄mōi. qua q̄dez sciētia existēte: contingit in particulari actu iudiciū rationis intercipi vt nō recte iudicet. et p̄p̄ hoc d̄ a p̄ho. 2.° ethi. parū valere ad virtutes: qz ea exīte cōtingit hominem cōtra virtutē peccare. sed ad prudentiā p̄tinet recte iudicare d̄ singulis agibilib⁹. put̄ sunt agēda. qd̄ quidē iudiciū cōrū pitur p̄ quodlibet peccatū. et ideo prudentia manēte: hō nō peccat. vñ ipsa non parū s̄ multū ad virtutē cōfert imo ipam virtutē causat. hec ille. et circa hec lat⁹ dictū fuit i secūdo et tertio notabili. Et p̄ hec patet respōsio ad auctoritatē p̄bi q̄ i secūdo argumēto ad ducit. Itēqz valēt q̄ arguēs in eodē secūdo argumēto vlteri⁹ obijcit. non primū nā cōsequētia est nulla. p̄cedit enim ex falso supposito. s. ac si nos dicerem⁹ q̄ sola sciētia p̄atica sufficiat facere hominem virtuosuz: aut q̄ cū rectitudine scientie p̄atice stare non possit p̄uersitas electiois. hoc aut̄ nos nō dicim⁹. sed dicim⁹ q̄ p̄uersitas electionis stare nō pōt cū prudentia qd̄ est aliud dictu ab illo. item dicim⁹ p̄suadēduz esse homini de recte volēdo. qm̄ recta cōsideratio de agibilib⁹ in vniuersali et particulari p̄fertī p̄ceptina q̄ est. p̄pria prudentie: h̄ri nō pōt sine actu recto volēdi. Itēqz valet. 2.° qz dato illo casu: nec ex recto dictamine gēniraret prudentia ad cuius gēnrationē nō sufficit dictamē recte rōnis

sed requiritur aggeneratio virtutum moralium prout deductum fuit in primo notabili. unde minor, propositio est falsa loquendo de solo recto dictamine. Ad. 3^m. dicitur primo quod arguens falsum assumit contra nos, non enim dicimus quod mala electio excecatur intellectum, imo contra dicimus quod excecatio intellectus causat malam electionem. Dicitur secundo quod sequens argumentatio non valet. nam falsum est quod omnis forma syllogistica recta sit evidens omnino intellectui, quia non intellectui prava inspecto seu turbato passione, et de hoc dictum fuit in quarto notabili. Cetera autem que arguens implicat, procedunt ex falso supposito supra dicto, scilicet nos dicere quod mala electio excecatur intellectum ita quod necessario presupponatur ad intellectum cecitatem quod falsum est. Ad. 4^m dicimus quod stante recto dictamine in universali voluntas potest male eligere pro eo quod dictamen in particulari et in actu non stat rectum, et cum arguens infert quod actus dictaminis non rectus erit premissus ad malum velle: concedimus, admittimus etiam quod potest esse non rectus non per aliud malum velle sed propter falsam estimationem ex passione appetitus sensitivi suborta, et ita cessat circulus et processus in infinitum, unde arguens procedit in hoc etiam argumento ex premissis falso supposito quod scilicet si nos voluntas mala excecatur intellectus. Ad. 5^m. dicitur quod nihil probat ad propositum arguentis, nam non aliud probat nisi quod circa prima principia practica nullus potest errare, quo a nobis concessio stat conclusio, quia nihilominus errare potest circa secunda principia practica et in particulari accepta, prout in quarto notabili deductum fuit. Ad. 6^m. dicitur quod argumentum magis est ad oppositum arguentis quam ad eius propositum, nam ex eo non aliud concluditur quam quod in damnatis mala electio procedit ex eorum falso dictamine, scilicet deo non esse obediendum, hoc autem pro nobis facit et contra arguentes qui tenent malam electionem voluntatis posse stare cum recto dictamine intellectus in universali et particulari. Ad argumenta protra secunda conclusionem ad primum dicitur quod minor propositio est falsa quam plures perfectiones partiales sunt adinvicem ordinate quemadmodum in proposito nostro est de virtutibus moralibus, prout patet ex probatione conclusionis et ex his que dicta sunt in quinto notabili, neque est simile de visu et gustu et auditu que naturaliter ordine non habent in suis actibus, ut enim S. Thome respondet in de virtute cardinali, ar. 2°. ad. 17^m. potentie anime non habent ordinem convertibilem cum essentia anime, nam quavis nulla potentia anime possit esse sine anime essentia: tamen essentia anime potest esse sine quibusdam potentijs puta sine visu et auditu, propter corruptionem organorum quorum habent potentie, prope sunt actus virtutes

autem morales omnes habent in se ordinem. Ad. 2^m dicitur quod assumptum est falsum, neque valet eius probatio quam est petitio principij. Ad. 3^m. patet responsio ex his que dicta sunt in quinto notabili, ubi secunda responsio ibi posita bona est sano modo intellecta, et ad eius probationem concedimus primam consequentiam, ut enim Gregorius dicit, 2. 2°. moralium si una virtus sine alia habeatur: aut virtus non est aut perfecta non est, neque inquit prudentia vera est que iusta temperans et fortis non est, neque perfecta temperantia que fortis iusta et prudens non est, et sic de ceteris exemplificat concludens ratio perfecte sunt regule: quanto vicissim sibi met consuecte. Item Ambrosius super Lucam, conexe sibi sunt conconateque virtutes ut que una habet plures habere videatur, falsitas autem consequentis ab arguente non probatur, nam consequentia est falsa qua infertur quod nulla erit prima virtus nec etiam virtus, et ad eius probationem negatur consequentia, non enim sequitur si aliquid esse non potest nisi aliquo alio concomitante quod hoc sit prius illo, nam materia esse non potest sine forma nec econtra forma esse potest sine materia: et tamen nec forma est prior materia quantum ad esse nec econtra, item pater esse non potest pater sine filio: et tamen non inde sequitur quod filius sit prior patre, neque simile potest esse simile sine alio simili: et tamen non necessario unum simile est prius altero, et est in omnibus his una ratio quia scilicet habent adinvicem essentialem coordinationem et huiusmodi coordinatio in virtutibus moralibus reperitur, prout in primo et secundo notabili fuit declaratus, unde responsio que ultimo datur: bona est. Et ad eius primam probationem dicitur primo quod nullum inconueniens est ex actibus que sunt unius virtutis elicitive: plures alias virtutes acquiri participative et in quadam omnium radice et complemeto, unde S. Thome 2° 2^e. q. 61. ar. 4. ad primum dicitur quod quattuor virtutes cardinales denominantur ad invicem per redudantiam quadam, quia id quod est prudentie redundat ad alias virtutes in quibus prima prudentia dirigitur, unaqueque vero aliarum redundat in alias et hoc in singulis exemplificat, dicitur secundo quod quia exercitium virtutum que perficiunt hominem sunt communes statum est frequens in communi usu huius virtute ideo actus plurium virtutum se invicem de primo comunicant ita quod plures virtutes simul vel quasi aggenerari poterunt. Ad secundam probationem respondet S. Thome 2° 2^e. q. 152. ar. 3°. ad. 2^m. quod conexio virtutum accipitur secundum illud quod est formale in virtutibus, id est secundum charitatem vel secundum prudentiam non autem secundum id quod est materiale in virtutibus, nihil enim prohibet alicui virtuosus superpetere materiam unius virtutis: non autem materiam alterius, sicut pauper habet materiam temperantie: non autem mate-

riam magnificentie. et hoc modo alicui habenti alias virtutes: deest materia virginatis. i. carnis integritas. tamē potest id quod ē formale in virginitate hñe vt. s. s. i. i. preparatione mētis p̄dicte integritatis conseruande p̄positū si hoc sibi competeret. sicut pauper pōt in preparatione animi habere p̄positū magnificos sumpt⁹ faciēdi si sibi competeret. et sine hac preparatiōe animi nō potest esse aliquis virtuosus. hec ille. In. q. vero de cardinalibus virtu. ar. 2.º. ad. 7.º. respondet q̄ virginitas s̄m quosdam nō nominat virtutem sed quēdā p̄fectionis statū virtutis. nō aut oportet q̄ q̄cūq; habet virtutē: habeat eam s̄m gradū perfectum. et ideo sine virginitate: castitas et alie virtutes haberi possunt. vel si detur q̄ virginitas sit virtus: hoc erit s̄m q̄ importat habitum mentis quo aliquis elegit virginitatē cōseruare propter x̄pm. et hic quidem habitus esse potest etiam in his qui carnis integritate carēt sicut et habit⁹ magnificentie potest esse sine mag-

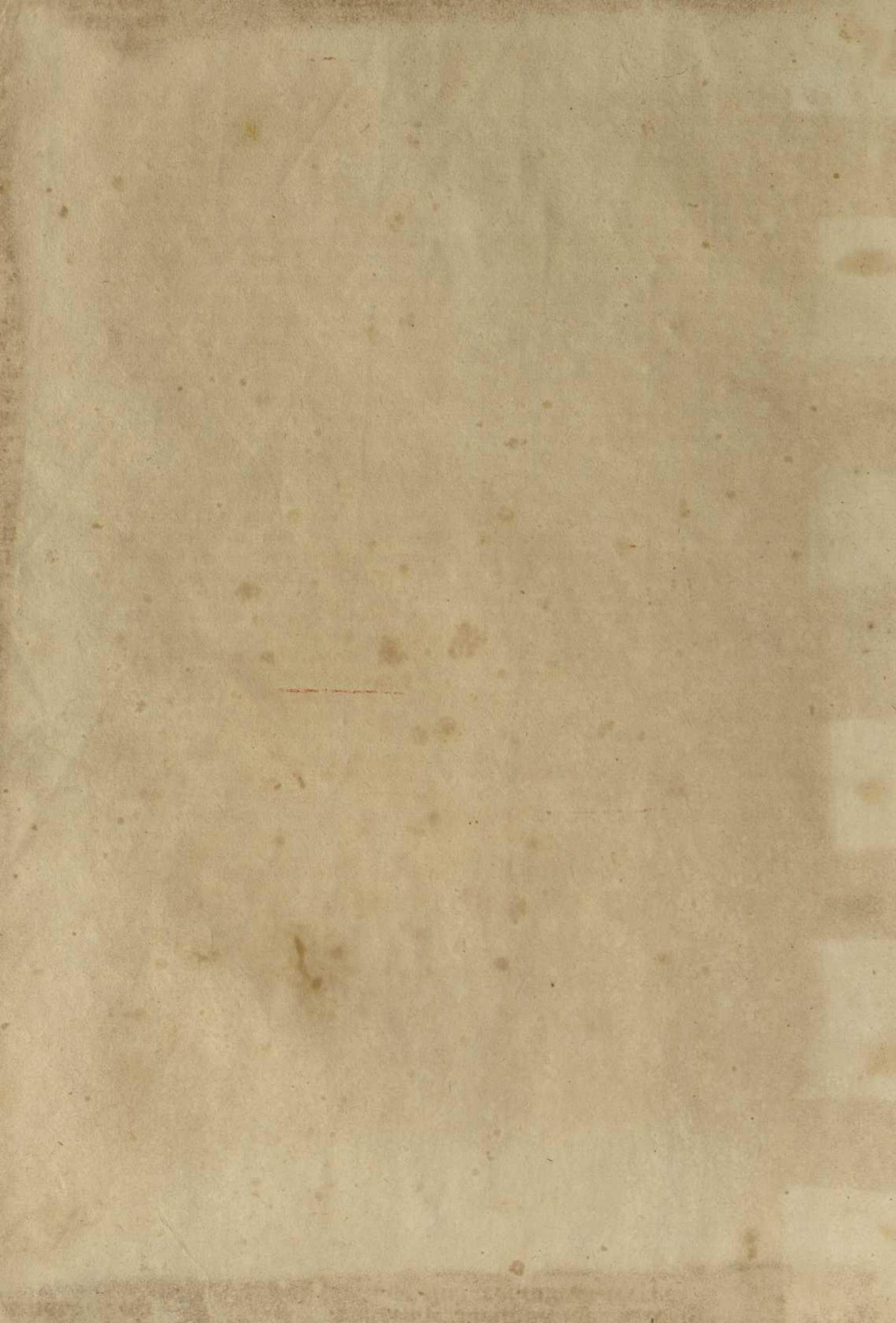
nitudine diuitiarum. ¶ Ad argumentū ante oppositū respondet. S. Tho. in hac dis. arti. 2.º. ad primum: q̄ verbum Bede intelligendum est de virtutibus quantum ad vsus et non quantum ad habitus. diuersi enī sancti diuersimode excedūt se inuicem in vsibus diuersarum virtutum s̄m q̄ de quolibet confessore dictum est: non est inuentus similis illi qui conseruaret legeꝝ excelsi. Sed p̄ 2.º. q. 65. arti. 3.º. ad. 3.º. respōdet q̄ aliqui sancti dicuntur virtutes aliquas non habere in quantum patiuntur difficultatē in earū actibus: quāuis habitus omnium virtutum habeant. Et in hoc articulus terminatur: et tertio libro sententiarū finis dat. Cuius omnia et singula dicta n̄ra examini ac iudicio sacro sancte apostolice sedis submittimus parati illa tenere que sacro sancta romana ecclesia tenet ac probat illaq; respuere et retractare que respūda ac corrigēda sedes ipsa apostolica docet et predicat.

**Didaci deza archiepiscopi Hispalēsis no-
uarum defensionum doctrine angeli-
ci doctoris beati Thome de aq-
no super tertio libro senten-
tiarum questiones p̄-
fundissime ac vti-
lissime felici-
ter fini-
unt.**

No. Caja
C-9